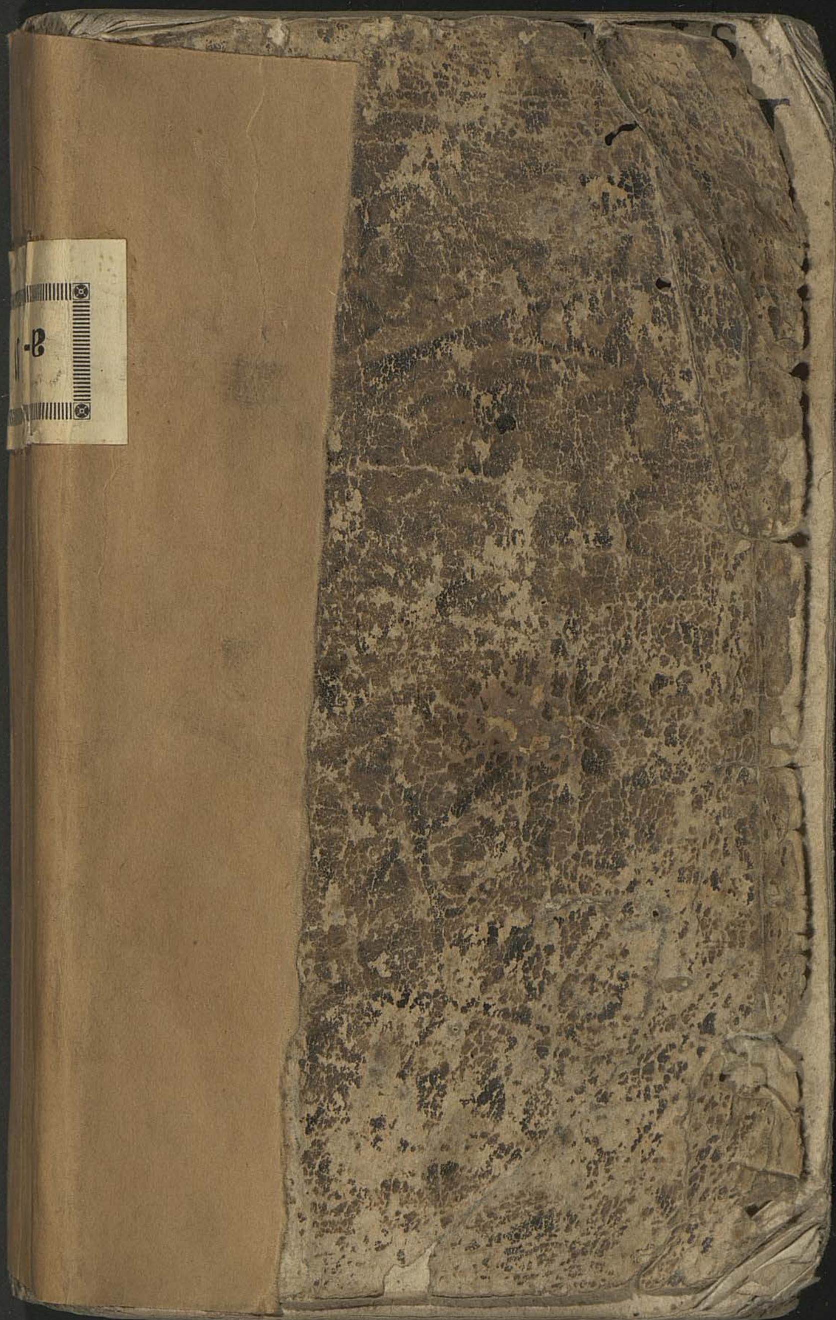

EMMANUELIS

ALVARI

E SOCIETATE JESU,

DE INSTITUTIONE GRAMMATICA.

LIBRI TRES.

Nunc denuò revisi, & á mendis accuratè expurgati.

S. Eremi M. Argent.

BRUNSBERGÆ,

Typis Collegii Societatis JESU.

ANNO MDCCLXVI.

AUCTOR
Ad Chriſtianum Præcepttoem.

PAucis te volo, Chriſtiane Doctor,
Aurem, quæſo, benignam admoveto.
Mores ſi doceas, pios, pudicos,
Primùm, dein monumenta purioris
Lingvæ cum pietate copulato
Vera; te faciet beatioris
Vitæ participem omnium Magiſter.

TOTIYS

TOTIUS GRAMMATICÆ DIVISIO pro tribus diſcipulorum claſſibus ſive Scholis.

QUò facilius deinceps intelligantur, quæ cuíque ſcholæ, ſeu ordini pars Grammaticæ tribuatur, initiô monendus viſus eſt Magiſter: tres in partes pro tribus diſcipulorum ſcholis ſive claſſibus univerſas haſce inſtitutiones eſſe diſtributas. Ita tamen, ut infima claſſis binos tyronum ordines complectatur: quorum unus inferior, alter ſuperior, appellatur, reliquæ veró duæ claſſes tum ſecunda ſive media tum prima ſeu ſuprema, ſingulis tantùm ordinibus conſtent.

Tertiæ, ſive infimæ claſſis ordo inferior.

ERgo primus de Inſtitutione Grammatica liber duas dividetur in partes: quarum Prior, quæ ad inferiorem tertiæ, ſive infimæ claſſis ordinem ſpectat, primùm quidem declinationes nominum continet. ſubſtantivorum, adjectivorum, anomalorum, & pronominum, deinde verborum conjugationes: tertiò deinceps rudimenta, ſive de octo partibus orationis, quarta præcepta de conſtructione quatuordecim, quintò ac poſtremò, de generibus nominum difficilioribus.

Tertiæ, ſive infimæ claſſis ordo ſuperior.

AD ſuperiorem verò ejuſdem ſcholæ ordinem pertinent poſtrema duo primi libri capita, hoc eſt, de nominis declinatione, & de præteritis ac ſupinis. Eidem verò ordini ſuperiori duntaxat introductio ſyntaxis ſive conſtructionis é ſecundo libro, qui eſt de octo partium conſtructione, quæ quidem introductio in hac Romana methodo ex

nitio ſecundi libri ſumitur omiſſis appendicibus, usque ad communem verborum conſtructionem & ſeptem illa capita continet de concordantiis, de conſtructione verbi activi & paſſivi, neutrius, communis imperſonalis.

Schola Secunda ſive media.

AD hanc propriè pertinent, primùm quidem appendices quæ primi generis appellantur deinde veró ſecundi libri duodecim capita verbis imperſonalibus in Romana methodo proxima, appendicibus interim primi generis additis, hoc eſt, de communi omnium verborum conſtructione, verbi infiniti, gerundiorum, ſupinorum, participiorum, nominis, pronominis, & numeri diſtributivi, de præpoſitionum conſtructione, adverbii, interjectionis, conjunctionis.

Prima Schola Grammaticæ, ſive ſuprema.

AD hanc denique claſſem præcipuè ſpectant, primùm quidem ſecundi libri appendices eæ, quæ ſecundi generis inſcribuntur: deinde veró poſtrema quatuor ejusdem libri capita cum appendicibus, hoc eſt, de figurata conſtructione, de barbariſmo, de obſcuræ, déq; inornatæ orationis vitiis: ad extremum tertius Grammaticæ liber, qui eſt de ſyllabarum dimenſione cum ſuis appendicibus.

Porrò expedire videbatur, ut hæ Grammaticæ partes tres, in tres item libros ſeparatim, typis, ut nunc loquimur, excuſos referentur: idque etiam Annô MDXCVIII factum erat, ut neq; Magiſtri, néque diſcipuli quidquam vel tranſilirent, vel alienô locô tractarent. Verùm quoniam id Bibliopolæ negant ſuis rationibus convenire, ſatis utrique rei fieri poſſe visum eſt ſi & initiô hæc totius Gram-

ma-

maticæ pro tribus claſſibus partitio proponatur; & in ſingulis deinceps non modò partibus ſed etiam partium capitibus, præceptis exceptionibus, appendicibus, notæ annotentur, quibus, quid cuique claſſi ordinive congruat, indicetur.

Porrò admonitiones, quæ in primo præſertim libro ſunt inſertæ, ad ſolos Magiſtros pertinent: ut ex iis rationem exercendi, vel explicandi faciliùs hauriant,

Exceptiones & ſcholia etiam diſcipulis proponuntur, & ad proxima præcepta, ſive appendices referuntur. Ergo in eadem claſſe ſunt explicanda, in qua traduntur præcepta, quæ proximè antecedunt. Scholia tamen non videntur à diſcipulis ediſcenda, niſi fortè vim novorum interdum præceptorum continere viderentur.

EXPLICATIO NOTARUM.

P. I.) Pro infimo claſſe ſive Schola Grammaticæ.
P I. O. I,) Pro inferiore ordine infimæ claſſis Grammaticæ.
P. S. O I) Pro ſuperiore ordine infimæ claſſis Grammaticæ.
P. M.) Pro media ſive ſecunda claſſe Grammaticæ.
P, S) Pro ſuprema ſive prima claſſe Grammaticæ.
App. I. gen.) Appendix vel appendices prioris generis, quæ ad mediam claſſem Grammaticæ pertinent.
App. II gen.) Appendix poſterioris generis, quæ ad ſupremam tantum claſſem Grammaticæ ſpectat.

ADMONITIO.

Ad Profeſſores Grammatices.

Circa vitia quædam contra Orthoepiam, & accentum è Scholis noſtris tempeſtivè & ſeriò extirpanda.

QUum plæclarum Horatii dictum: *Quo ſemel eſt imbuta recens, ſervabit odorem teſta diu*, veriſſimum eſſe re ipſa quotidie experiamur: dabit imprimis operam præceptor, ut diſcipuli etiamnum tyrones & Latinæ lingvæ rudes: jam inde á principio opti-

ptimæ pronunciationi aſſveſcant, quod ut faciliùs aſſequantur, ſtudioſè diligentérque obſervabit: quibus præcipuè vitiis laboret ea regio, in qua ſibi commiſſam juventutem inſtituet, nam ſingulis ferè nationibus domeſtica quædam ac nativa inſunt vitia, quibus ſermonis ſplendor obſcuratur, ac pœnè obruitur. Poloni pueri, ſi Magiſtrum diligentem, ac benè pronunciandi ſtudioſum nacti fuerint, non malè quidem pronunciant: ſin verò in eum inciderint, qui officio ſuo deſit, ac de auditorum progreſſu parùm ſit ſollicitus, barbarè literas multis locis efferunt, & univerſam propè Orthoepiam peſſundant, rei cujus hoc locô nonnulla exempla proponere operæ præcium videtur. Quandoquidem id munus Grammatices non eſt minimum cenſendum. Depravandæ porrò Orthoëpiæ modi præcipui ſunt ferè quinyue.

Primus eſt, quando vocales ſeu nimis vaſtè & ruſtlcano more efferuntur: ut vomo pro homo, vomnes, pro omnes, gallius pro gallus, ſeu vice verſa nimis exiliter & effæminatè; ut aremus pro oremus, daminus pro dominus. Huc pertinet vocalium ſubtractio: v. g. Palus pro Paulus, caſa pro cauſa, ſeu earumdem additio ut viſiio pro viſio, quiæſtio pro quæſtio, viertus pro virtus Itémque in aliis literis commutatio: exempli cauſà: Jacubus pro Jacobus, diabulus pro diabolus, gladium pro gaudium, peccatur pro peccator, com pro cum.

Secundus modus vel in conſonantium minùs expreſſa prolatione conſiſtit: ut ſi quis dicat, vorrago pro vorago, parz pro pars, egzercitts velut, per g &z ſeu exſercitus ſcriptum, pro exercitus; vel earundem conſonantium additone v. g. chomo pro homo,

homo chabeo pro habeo, sanictus pro sanctus; itèmque detractione, seu obscura prolatione: ut horus pro chorus. Virilius pro Virgilius belum pro bellum, tera pro terra: potest iis adjungi literarum commutatio: vg. si ponitur j pro i ſs pro s Sſcamnum pro scamnum, Francisscus pro Franciscus, cusspis pro cuspis, z pro ſ ferè ut rezurgo pro resurgo, & ipsum dſ pro z duplici, ut dselus pro zelus: huc spectant quidam Germanismi ut siso pro vivo, pibere pro bibere.

Tertius modus syllabarum additionem seu detractionem complectitur. Addita syllaba censetur, si dicatur frauter pro frater, veneter pro venter. Demitur vicissim, si pronuncietur Diablus pro Diabolus, batus pro beatus, reliosus qro religiosus. Maister pro Magister, loicus pro logicus, ijme pro hyeme, gentivo seu enitivo pro genitivo. Ad hoc vitium referendi sunt illi, qui ultimas syllabas dictionum ita supprimunt, ut veluti easdem absorbeant seu devorent: v. g reprehendere: & qui nondum finita dictione respirant, ut perhorrescerent.

In quartum modum corruptæ pronunciationis conjicere possumus verba peregrina Latina terminatione donata, servatis tamen literis aut syllabis á lingva latina alienis, v g Kazimiruś pro Casimirus, Przemissia pro Præmissia, Polockum pro Polocia seu Poloscum, Olomuzium pro Olomucium.

Quintus modus esse potest: in accentuum negligentia, qua de re suô locô agendum est. Ex cujusmodi fontibus plurima pronunciationis monstra emergunt. In iisdem syllabariis scholis pleráque omnia, quæ supra diximus, orta sunt vitia: nam dum verba articulatim syllabatìmque potiùs man-

dunt, quàm ſonant, literáſque alias addunt, alias detrahunt, aliis alias permutant: ſonos fingunt novos & inauditos. Quare congreganda eſt magna verborum ſylva, quorum pronunciatio difficilior ſit: quibuscum tamdiu novi palæſtritæ luctabuntur, donec devicta & proſtrata fœdiſſima barbaries è palæſtra, gymnaſióque extrudatur, & in perpetuum relegetur. Hoc idem Fabius librô primô initiô vehementer præceptoribus commendat his verbis: Non alienum fuerit ab iis ætatibus, quó fit abſolutius os & expreſſior ſermo, ut nomina quædam verſúsque affectatæ difficultatis ex pluribus aſperrimè coeuntibus inter ſe ſyllabis catenatos & velut confragoſos, quam citiſſimè volvant. Res modica dictu, quâ tamen omiſsâ multa lingvæ vitia, niſi primis eximantur annis, inemendabili in poſterum pravitate durant. Latinum Alphabetum, vel ſyllabatim dictare non erubeſcet; alioquin id, quod ſæpè uſuvenit, poſt multos annos Alphabetarii reperientur. Eme pro Em & alia his deteriora literarum nomina perridicula uſurpantes. Quod ſi Profeſſor id exiſtimabit humilius eſſe, quàm ut ſuum Gymnaſium deceat, potiùsque ad elementarios, abecedarióſque Magiſtros ſpectare: meminerit & ſe, & eam, quam profitetur artem, ab elementis literisque nomen traxiſſe. Nos certè quoniam in eadem verſamur, ipſas non nudis formis, ſed plenis nominibus libentiſſimè ſubjiciemus A. Be. Ce. De. E. eF. Ge. Ha. I. Kappa. eL. eM. eN. O Pe. Qu. eR. eS. Te V. iX. Ypſilon. Zeta. Multa denique, ne longior ſim tyrunculis diſcenda ſunt pro variis nationum lingvis & vitiis, quæ præceptor pro ſua prudentia, & eruditione etiam átque etiam conſiderabit.

Ope-

OPeræ pretium quoque fuiſſet, aliqua hic Orthographiæ præcepta accuratiora proponere. Sed quia in paucis fieri non poterat, & ejus doctrina vix ullis certis & ſtabilibus regulis comprehendi poteſt, controverſis & ſpinoſis rebus puerorum ingenia intricare, & libellum augere nimiùm noluimus, Sufficere interim duximus monere Profeſſores: ut cûm de Orthographia duæ jam vulgò ſectæ, antiquorum una, neotericorum altera exortæ ſint: non facilè uni illarum adhæreſcant, ſed ex utraque ea potiſſimum ſeruantur, & pueris proponant, quæ Ethymologiæ, analogiæ, quæ origini & derivationi, quæ compoſitioni, quæ ſignificationi vocum, quæ lingvæ Græcæ conformia magis ſunt & quæ uſus communis doctorum virorum approbet

Interim hæc præcipuè ſint obſervanda.

COnſidera: ubi & quando ſcribenda ſit Majuſcula, in propriis, & in initio periodorum.

Ubi geminata, ut ſſ in ſuperlativis, doctiſſimus: rr erras, tt mitto, li bellum &c.

Ubi diphtongus, ut cælum, præmium, æternum.

Ubi y, ut Chryſoſtomus, lycæum.

Ubi aſpiratio pura: habeo, hodie, non chabeo.

Contra chorus, charitas cum c non horus Vel poſt conſonantem, Rhetor, Cithara, Theologia Stephanus.

Dictionum ſyllabæ dividendæ, ſic ſcribendæ, quomodo componuntur pronunciando, ut o-mnis non om-nis, lau-do, ter-ra cun-cta.

Græcorum y nunquam habet puncta in vertice, ut Chryſantus, CLryſoſtomus, ſed quæ habnnt i latinum geminatum, ut filii, punctis notantur

Notæ, quibus oratio Latina diſtingvitur ſunt præcipuæ,

Com-

Comma ſeu inciſum, ſcribitur ſic,
Colon ſeu membrum ſcribitu. ſic: vel ſic;
Periodus ſeu ambitus, ſcribitur ſic.
Interrogatio ſic? *Admiratio ſic!*
Parentheſis ()
Accentus tres, Acutus ſic, vg. audiſne.
Gravis ſic, vg cautè.
Circumflexus ſic vg. venêre.

Obterva etiam cognationem inter literas ex pronunciatione ortam, ne aliam pro alia ſcribas, ut g pro j. majeſtas non mageſtas: contra egeſtas, non ejeſias, ajebant, facjebant ſed agebant, faciebant: ſic c pro t. actio non acio, fortior non forcior, amentia non amencia.

Quoniam verò Orthographia Polonicâ paſſim corruptiſſimâ noſtrates utuntur, viſum eſt etiam hôc locô brevem tabellam ejus rei proponere.

	a Polonicum eſt triplex, e duplex	a á ą dawáią. e ę trzeźwieię żerdz trzebá zęby,
Vocales.	*i & j v. duplex*	i y *caret punctis in vertice* jam był, bicz. v w wołom:
	c triplex	c ć cz co czynić.
Conſonantes.	*h aſpiratio*	h hárdy *non* chardy: chwałá *non* kwała *poſt t. & alias conſonantes non eſt ponendum h, ut* twoy, to ieſt hołd.
Conſonantes.	*l & n duplex*	l ł wylał, n ń na koń.
	P. duplex.	p p' łup, karp',
	s iriplex	s ś ſz, ſam śiedźiłz.
	z triplex.	z ż ź zawod, żełazo źimne.

Z post e & s non ponendum, nisi quando crassus sonus exprimendus, ut in his czarny, czáry, *non autem in his:* cáły, ſtáry, cnotą, ſen.

Post I. item non est ponendum i ante alias vocales: ut lato, *non* liato, chleb, *non* chlib, *non detrahenda aliqua vocalis, ubi ea requiritur, ut* Gniew lepiey *non* lepy, łaſky Bożey *non* Boży. *Nec temerè commutande vocales una in aliam, ut* miły, *dicendam non* miely, grzech *non* grzych, byłem, *non* bełem, śpiewak, *non* ſpiwak, świecá, *non* świcá, &c.

Et quoniam pronunciatio accentûs noſtræ genti admodum difficilis ac proinde vitioſa eſt, præcepta autem ejus in quarta demum ſchola ediſcuuntur, non exiſtemet gnarus Grammaticus Magiſter alienum eſſe á ſua ſchola accentum diligenter obſervare, & idem á diſcipulis exigere, siquidem ejus rei neglectus abſurdam & non ferendam eruditis auribus pronuntiationem in ſcholas alioquin bene ordinatas invehit: & ægrè admodùm in ſuperioribus ſcholis pueri vitia dedocentur, quibus in ſcholis inferioribus aſſueverunt. Id quod noſter anctor advertit, qui ob eamdem cauſam Syntaxeos etiam aliqua initia infimæ ſcholæ pueris inſtillanda proposuit. Accentum verò multi auctores in ſua analogia inculcant, quod noſtro auctori non placuit: ne incrementorum formulis præcepta obſcura & prolixa magis redderentur: propriô igitur locô illa reſervavit. Nos nihilominùs, ne difficultatem hujus exercitationis aliquis opponat, ſuggerendum duximus, quid in hac parte pro captu puerorum facilè & parvo cum labore, magno autem fructu poſſit fieri.

Suffe-

Suffecerit igitur interim has aliquod regulas communes observare.

1. Ex incrementis nominum & verborum, multarum dictionum accentus cognoscuntur, vg. in sequentibus penultimæ habentur longæ Musarum, Dominarum, Animalis, Sermonis, Amarem, Docerem, Audirem, & in cæteris similibus. In his porró breves: Patribus, Marmoris, Legere, Amavero, Generis, Nominis, & horum similibus.

2. Elevanda est vocalis in penultima, quam duæ consonanntes sequuntur: ut perrennis, Disertus, Legâsse: Deprimenda, quam vacalis altera sequitur, ut Sedeo.

3. Diphtongus omnis longa est: Citharædus, Judæa.

4. Observandæ tunt nonnullæ voces sæpiùs occurrentes, & ediscendæ sedulò vg. Figura, Numerus, Explica, Disputa, Provoco, Dicito.

5. Monosyllabicæ dictiones, exceptis tribus Encliticis conjunctionibus, que, ve ne, non sunt trahendæ ad accentum præcedentis dictionis, quo vitio plerique passim laborant, & duo simul peccata committunt, in ultima nempe syllaba tonum ponentes, quod latinis inauditum est: & sub uno accentu duas dictiones pronunciantes, hôc modô adeshuc, pro ades huc; beatusvir, pro beatus vir; vidistime, pro vidisti me.

Ad extremum nullô modô ferendum est in scholis nostris vitium illud pronuntiationis longè absurdissimum, dum pueri pensa quotidiana censoribus vel Magistris audientibus recitantes præcipitant verba sic, ut ægrè intelligantur, & subinde hæsitabundi post aliquod verba subsistunt, eandem

di-

dictionem, aut ſyllabam repetentes, aut vocalem e e e ingeminantes & cantillantes. Lentè ergo diſtinctè ſine his additamentis recitare doceantur.

EMMANUELIS
ALVARI
E SOCIETATE JESU,
DEI NSTITUTIONE GRAMMATICA
LIBER PRIMUS.

PRÆFATIO.

JUre optimo labor hic qualiſcùnq; fruſtra ſuſceptus in tanta librorum multitudine videri poſſet; niſi ſingularis illa virtus, quâ res parvæ creſcunt, ſine qua maximæ dilabuntur, nos tueretur. Etenim cum patribus noſtris, illud imprimis propoſitum ſit, âtque ob oculos perpetuo verſetur; ut qui ſocietati JESU ejusdem DEI O. M. beneficiό, nomen dedimus, non ſolùm in iis, quæ propria ſunt ipſius inſtituti, verùm eitam in rebus, quæ minimi videntur eſſe momenti concerdiſſimè vivamus, viſum eſt ab aliquo noſtrûm Grammaticam artem ſcribendam eſſe, quâ ubíque terrarum quoad ejus fieri poſſet, noſtri uterentur. Quod onus quum mihi eſſet impoſitum, equidem non meis humeris (ſcio enim quàm ſim imbecillis) ſed ſanctæ obidientiæ viribus fretus libenter ſuſcepi. Nam ei, qui ſponte ſua ſui juris eſſe deſiit, propriόque judicio âtque voluntati propter Deum nuncium remiſit, non tam inſcitiæ nota, quam non

non obedientis animi crimen pertimescendum est. Suſcepto itaque onere, operam dedi, ne officio meo deeſſem: fontes ipſos adii, M. Varronis Romanorum omnium eruditiſſimi, libros de Ethymologia, atque Analogia, duodecim Fabii Quintiliani de inſtitutione Oratoria, qui mihi maximum adjumentum attulerunt: Auli Gellii Noctium Atticarum, undeviginti Probi, Diomedis, Phocæ, Donati, Priſciani inſtitutiones Grammaticas, ut potui, perlegi, quorum poſtremus ante mille au nos Juſtiniani Principis ætate Athenis floruit. Is præter cæteros, decem & octo libros ſcripſit, in quibus paſſim hominum doctiſſimorum teſtimonis utitur: quorum hodie aut nullâ aut perexigua extant veſtigia. Eſt ille quidem ſermone inornato, & incompto, ſed multa ac varia eruditione; labitur interdum, ut homo, maximè ubi latina præcepta ut Græcus ad Græcorum normam exigit, ſed graviſſimorum auctorum, quos tertiò quóq; verbô citat, præclarâ ac luculentâ doctrinâ ejus errata obteguntur penitus, & obſcurantur: de rebus vel minimis tenuiſſimiſque, hoc eſt, primis elementis; quâ fuit diligentiâ, teſtes locupletiſſimos M. Varronem, C Cæſarem, Plinium, atque alios quam plurimos producit. Nemo quidem rem Grammaticam copioſiùs, nemo accuratius, aut tractaſſe, aut plures veterum Grammaticorum commentarios videtur pervolutâſſe. Quod ad recentiores attinet, eos potiſſimum voluimus; qui nobis uſui eſſent futuri. Iactis ad hunc modum fundamentis ex utriùsque Grammatices claſſe præcepra delegimus; quæ Terentii, Ciceronis, Cæſaris, Livii, Virgilii, Horatii, atque aliorum veterum

terum

terum testimoniis pro nostrà tenui, infirmáque parte confirmavimus. De his, si qui fortè in hunc librum incidissent, breviter putavimus admonendos. Reliquum est, quoniam librorum infinitus est numerus, scribendorum nullus est finis, nisi ut convenienter divinis præceptis congruenterquè vivamus; ita enim fiet, ut in librum vitæ conscripti, DEI O. M. conspectu, cui hoc opusculum dicamus, perpetuò fruamur.

LIBRI PRIMI.

PARS PRIPR.

PROINFIMÆ CLASSIS GRAMMATICÆ INFERIORE ORDINE.

De Nominum Declinatione.

ADMONITIO.

VEteres illi ac nobiles Grammatici, vel Ciceronis florentissima ætate nominibus declinandis Pronomen, sive articulum (nam utroque modo á Terentio, Varrone dicitur) Hic, Hæc, Hoc, casibus omnibus præponebant, quorum nominum genera tum casus notabant; non quod Græcorum more Romani articulos in oratione adhiberent, sed ut expeditius rem Grammaticam tractarent: ne si virile, muliebre, ac neutrum genus, nominandi, interrogandi, dandi cæteróque casus sæpiùs inculcarent, legentibus tædium afferrent. Quâ declinandi rtaiione M. Varro Romanorum eruditissimus frequentissimè utitur

in illis libris, quos de Analogis ſcriptos reliquit, in quorum, tertio; dicunt inquit, non habere caſus Mox & Vix. Nequam habere, quòd dicamus hic nequam, hujus nequam, huic nequam. Idem in eodem, ubi de naturali & voluntaria declinatione agit. Naturam dico, quum universi acceptum nomen ab eo, qui imponit, non inquirimus, quemadmodum id velit declinari, ſed ipſi declinamus, ut hujus Romæ, hanc Romam, in eodem dicitur enim hic lepus, & hoc nemus: ſi ejuſdem generis eſſent, utrioue præponeretur idem, ac diceretur: hic lepus, & hic nemus, aut hoc lepus & hoc nemus. P. Nigidius, quem M. Tullius propter excellentem & ingenii & eruditionis præſtantiam coluit, ac plurimi fecit, in quarto & vigeſimo commentariorum Grammaticorum apud Gellium l. 13. c. 24. Si hujus inquit, amici vel hujus magni ſcribas, unum i, facito extremum; ſin veró hi amicei, hi magnei, caſu multitudinis recto, tunc ante I. ſcribendum E. atque id ipſum facies in ſimilibus, Eòdem modô Fabius, Probus, Gellius locuti ſunt: & qui poſt eos præcepta Grammaticæ tradiderunt. Donatus non ſolùm articulos caſibus, ſed ipſis etiam articulis caſuum appellationem præpoſuit hôc modô; Nomin: hic Magiſter, Gen. hujus Magiſtri, Dat huic Magiſtro. Diomedes veterum ritu articulis contentus fuit. Quid ergo dicat aliquis, tibi in mentem venit, ut á graviſſimorum hominum Sententia recederes? Ego verò, tantum abeſt, ut ab horum ſententia receſſerim ut ipſos etiam his commentariolis ad imitandum mihi potiſſimùm propoſuerim. Quibus igitur rationibus adductus, pueris declinationum

formas,

formas, prætermiſſis articulis ediſcendas proponis? Numirum quia ſatis ſuperque arbitror; caſuum vocabula ipſis caſibus proponere; articulos verò nominum tantùm poſitionibus rectisque caſibus. Aliud eſt enim rationem, viamque tradere, quâ latinam lingvam diſcas: aliud Grammaticæ quæſtiones explicare, modéſque difficiles expedire. Hic & articulis licèt utâre & aliis quæ Grammaticorum quidem ſunt propria, ſed à latini ſermonis cultu & elegantia longè alieniſſima; illinc omnia, quæ potiùs impedimento, quàm emolumento eſſe poſſunt, omninò quoad ejus fieri poterit, removenda ſunt. Quorſum enim ea pueri memoriæ mandent, quæ nullam ipſis utilitatem ſint allatura? Quid attinet nomina articulis infarciro quorum nullus in oratione Latina ſit uſus; Quodſi priſcis temporibus id ſtudio fuit ludimagiſtris, ut pueros nomina in caſus declinantes, articulis tanquam crepitaculis quibusdam oblectarent: nemini id mirum videri debet, ſiquidem eâ ætate latinam lingvam cum lacte Nutricis ſugebant. Nobis verò non idem licet, qui Muſas non donatas, ſed multo tempore partas colimus. Quæ cùm ita ſint, ita doceantur, quæ brevi eis uſui futura ſunt. Incipant jam nunc locô articulorum, mobilia nomina cum fixis conjungere: & in ipſo primo aditu, veſtibulóque Grammaticæ, adjectivi ac ſubſtantivi nominis conſenſum, concordiámque deguſtare, ac rectæ conſtructionis partem, licet imprudenter experiri. Ita enim fiet, ut aſſidua exercitatione tum expeditùs, tum faciliùs & ſcribant, & loquantur. Quæ me cauſa movit, ut declinandi initium à muliebri vocabulo facerem,

ut vel primo ipſo die, quô Grammaticam attig-ſent, aliquem ſui laboris fructum perciperent: nam adjectiva, ſi ejusdem ſint formæ atque exitûs ſine ullo labore cum ſubſtantivis copulent: ut ferula acerba: ſin autem figurâ ab iisdem diſcrepent, non ſtatim, ſed paucis poſt diebus declinanda ſunt; ut ferula minax, Muſa dulcis.

NOMINUM SUBSTANTIVORUM.
CAPUT I.
PRIMA DECLINATIO.

Virga, nomen, declinationis primæ, generis fæminini, numeri ſingularis: ſic declinabitur.

Nom. hæc Virga. Ta Rózga, die Ruthe.
Gen. hujus Virgæ. Tey Rózgi, der Ruth.
Dat. huic Virgæ. Tey Ródze, der Ruthen.
Acc. hanc Virgam. Tę Rózgę, die Ruthe.
Voc. ô Virga, o Rôzgo, o du Ruthe.
Abl. ab hac Virga. Od Ròzgi, Rózgą, von der Ruthen.

Numero plurali.

Nom. hæ Virgæ. Te Rózgi, die Ruthen.
Gen. harum Virgarum. Tych Ròzg, der Ruthen.
Dat. his Virgis. Tym Ròzgom, den Ruthen.
Acc. has Virgas. Te Rózgi, die Ruthe.
Voc. ô Virgæ, o Ròzgi, o ihr Ruthen.
Abl. ab his Virgis, od Rózg, von den Ruthen.

Sic hæc terra ſæcunda. Ta Ziemia urodzayna, eine fruchtbare Erde.

Hæc ferula, ſeu virga acerba. Ta Rózga przykra, die bittere Ruthe.

Hæc Muſa dulcis. To Spiewanie ſłodkie, das liebliche Geſang.

Hæc

Hæc ferula minax. Ta Rózga groźna, die traurige Ruthe.

Paucis poſt diebus.

Hic nauta vigilans. Ten Zeglarż czuyny, Flis, der wachende Schiffmann.

Hic Póëta optimus. Ten Rymotwórcá oſobliwy, der beſte Poet.

SCHOLION.

Aſſveſcant pueri in ipſo primo aditu, veſtibulóque Grammaticæ adjectiva nomina cum ſubſtantivis copulare. Adjectiva ne multa aut inepta, ne temerè congeſta, ſint delecta, à bonis auctoribus petito, ad ſummum duo: ut puer ingenioſus et verecundus.

SECUNDA DECLINATIO.

Dominus, nomen, declinationis ſecundæ, generis maſculini, numeri ſingularis: ſic declinabitur.

Nom. hic Dominus. Ten Pan, der Herr.
Gen. hujus Domini. Tego Páná, des Herrn.
Dat. huic Domino. Temu Pánu, dem Herrn.
Acc. hunc Dominum. Tego Páná, den Herrn.
Voc. ô Domine, o Pánie, o du Herr.
Abl. á Domino, od Páná Pánem, vom Herrn.

Numero plurali.

Nom. hi Domini. Ci Panowie, die Herren.
Gen. horum Dominorum, tych Panow, der Herren.
Dat. his Dominis. Tym Panom, von Herren.
Acc. hos Dominos. Tych Pánow, die Herren.
Voc. ô Domini, o Pánowie, o ihr Herren.
Abl. á Dominis, od Pánow, Panami, von den Herren.

aliquot poſt dies.

Hic Dominus prudens, Ten Pán mądry, der fürſichtige Herr.

Hic animus generosior. Ten Umyśł szlachetnieyszy, das tapfere Gemüth.
Hæc populus procerissima. Ta topola naywyższa, der höchste Papelbaum.

Templum, nomen, declinationis secundæ, generis neutrius, numeri singularis: sic declinabitur.

Nom. hoc Templum, Ten Kośćioł, die Kirche. Gen hujus Templi, Tego Kośćioła, der Kirchen. Dat. huic Templo. Temu Kośćiołowi, der Kirchen.
Acc. hoc Templum. Ten Kośćioł, die Kirche.
Voc. ô Templum, o Kośćiele, o du Kirche.
Abl. á Templo, od Kośćioła, Kośćiołem, von der Kirchen.

Numero plurali.

Nom. hæc Templa Te Kośćioły, die Kirchen.
Gen horum Templorum. Tych Kośćiołow, der Kirchen.
Dat. his Templis. Tym Kośćiołom, den Kirchen.
Voc. ô Templa, o Kośćioły, o ihr Kirchen.
Abl. á Templis, od Kośćiołow, Kośćiołami, von den Kirchen.
Hoc templum sanctissimum. Ten Kośćioł nayświętszy, die sehr heilige Kirche.
Hoc ingenium eximium. Ten Dowćip wyborny, die vornehme Verständigkeit.

Suo tempore.

Hoc templum ingens. Ten Kośćioł barzo wielki, die sehr grosse Kirche.
Hoc ingenium illustre. Ten Dowćip sławny, die berühmte Verständigkeit.

TER-

TERTIA DECLINATIO.

Sermo, nomen, declinationis tertiæ, generis masculini, numeri singularis: sic declinabitur.

NOm. hic Sermo. Ta Mowà, die Rede.
Gen. Sermonis. Tey Mowy, der Rede.
Dat. Sermoni. Tey Mowie, der Rede.
Acc. Sermonem. Tę Mowę, die Rede.
Voc. ô Sermo, o Mowo, o du Rede.
Abl. à Sermone, od Mowy, Mową, von der Rede.

Numero plurali.

Nom. hi Sermones. Te Mowy, die Reden.
Gen. Sermonum. Tych Mow, der Reden.
Dat. Sermonibus. Tym Mowom, den Reden.
Acc. Sermones. Te Mowy, die Reden.
Voc. ô Sermones, o Mowy, o ihr Reden.
Abl. à Sermonibus, od Mow, mowami, von den Reden.

Hic Sermo elegans, ta Mowa ozdobna, die trefliche Rede.
Hic Sermo quotidianus, ta Mowà powszednia, die tägliche Rede.
Hæc virtus admiranda, ta Cnota dżiwna, die wunderbare Tugend.
Hæc oratio elegantior t-- Mowa ozdobnieysza, die wohlgezierte Rede.

Sedes fæminini generis, singulariter.

Nom. hæc Sedes, der Sitz. Gen. Sedis, des Sitzes. Dat. Sedi, dem Sitz. Acc. Sedem, den Sitz. Voc. ô Sedes, o du Sitz. Abl. à Sede, von dem Sitz.

Pluraliter.

Nom. hæ Sedes. Gen. Sedium. Dat. Sedibus. Acc. Sedes. Voc. ô Sedes. Abl. à Sedibus.

Hæc Sedes commoda. Hæc Sedes plicabilis:

Tempus, nomen, declinationis tertiæ, generis neutrius, numeri ſingularis: ſic declinabitur.
Nom. hoc Tempus. Ten Czás, die Zeit. Gen. temporis, tego Czáſu. Dat. Tempori, temu Czáſowi. Acc. Tempus, ten Czás. Voc. ô Tempus, ô Czáśie. Abl. à Tempore, od Czáſu, Czáſem.

Numero plurali.

Nom. hæc tempora. Te Czáſy. Gen. Temporum, tych Czáſow. Dat. Temporibus, tym Czàſom. Acc. Tempora, te Czáſy. Voc. ô Tempora, o czaſy. Abl. á temporibus, od Czáſow, czáſami.
Hoc tempus brevius, ten Czás krótſzy, die kürzere Zeit.
Hoc tempus pretioſum, ten Czás drogi, die köſtliche Zeit.
Hoc tempus velox, Czàs prędki, die ſchnelle Zeit.
Hoc nomen celebre To Imię ſławne, der berühmte Namen. Hoc flumen rapidum. Tá Rzeka byſtra, der gähe Fluß.
Parens, nomen, declinationis tertiæ, generis communis, numeri ſingularis, ſic declinabitur.
Nom. hic et hæc parens. Oćiec ábo Matka, rodźic, Vater oder Mutter.
Gen. Parentis. Dat. Parenti. Acc. Parentem. Voc. ô Parens. Abl. á Parente.

Numero plurali.

Nom. Parentes. Rodźice, die Aeltern.
Gen. Parentum. Dat. Parentibus. Acc. Parentes. Voc. ô Parentes. Abl. á Parentibus.
In lingva Polonica non ſunt hæc communia, ſed potiùs alia, vg. ſługá &c. niecnotá.
Hic et hæc Civis. Mieſzczánin i Mieſzczká, Ein Bürger oder Bürgerin.

Hic

Hic et hæc Hostis. Nieprzyjáciel i Nieprzyiaćiołká. Ein Feind oder Feindin.

His nominibus adduntur Adjectiva non conjunctim sed separatim; Hic civis Romanus, hæc civis Romana.

QUARTA DECLINATIO.

Sensus, nomen, declinationis quartæ, generis masculini, numeri singularis; sic declinabitur.

NOm. hic Sensus, Zmyśł, der Sinn.
Gen. Sensûs. Dat. Sensui. Acc. Sensum.
Voc. ô Sensus. Abl á Sensu.

Numero plurali.

Nom. hi Sensus. Te Zmysły, die Sinnen.
Gen. Sensuum. Dat. Sensibus. Acc. Sensus.
Voc. ô Sensus. Abl. á Sensibus.

Hic Sensus hebes, ten Zmyśł tępy, der stumpfe Sinn.

Hic Sensus tardus. Ten Zmyśł leniwy, der langsame Sinn.

Hic Sensus tenuis, Ten Zmyśł mały, błahy, der kleine Sinn.

Hæc Anus delira. Ta Bábá głupia, Bałamutna, das unsinnige alte Weib.

Genu, nomen, declinationis quartæ, generis neutrius, numeri singularis: sic declinabitur.

Nom. hoc genu. To Kolano, das Knie.
Cen. Genu. Dat. Genu. Acc. Genu. Voc. ô Genu. Abl. á Genu.

Numero plurali.

Nom. hæc Genua. Te Kolána, die Knie.
Cen. Genuum. Dat. Genibus. Acc. Genua.
Voc. ô Genua. Abl. á Genibus.

Hoc genu flexum. To koláno nágięte, das gebogene Knie.

Hoc genu tumens. Koláno nápuchłe, das geschwollene Knie.

Hoc cornu inflexum. Ten Rog zgięty nakrzywiony, das gekrümte Horn.

Hoc tonitru horrendum. Ten Grom srogi, straszliwy, der schreckliche Donnerschlag.

QUINTA DEDLINATIO.

Dies, nomen, declinationis quintæ, generis masculini, vel fæminini, numeri singularis: sic declinabitur.

NOm. hic vel hæc Dies, ten Dźień, der Tag. Gen. Diei. Dat. Diei. Acc. Diem. Voc. ô Dies. Abl. á die.

Numero plurali.

Nom. hi vel hæ Dies, te Dni, die Tage. Gen. Dierum. Dat. Diebus. Acc. Dies. Voc. ô Dies. Abl. á Diebus.

Hic Dies lætissimus. Dźień barzo wesoły. Der sehr lustige Tag.

Hæc dies illustris Ten Dźień jasny. Der helle Tag.

Hæc res domestica. Ta Rzecz domowa. Die Haus-Sache.

Hæc res familiaris. Ta rzecz gospodarska. Die Wirths-Sache.

Hæc facies honesta et liberalis. Ta twarz uczćiwa i szlachetna. Das ehrbare und edle Angesicht.

CAPUT II.

NOMINA ADJECTIVA et ANOMALA.

Adjectiva nomina eô modô, quo substantiva suprà posita, declinantur. Tantùm autem in tribus primis declinationibus Adjectiva reperiuntur.

P. I. O. I. C.

Adjectiva primæ et secundæ declinationis.

Bonus

Bonus, bona, bonum, nomen mobile, declinationis primæ et secundæ, numeri singularis: sic declinabitur.

Nom. conus, bona, bonum, dobry, gut.
Gen. Boni, bonæ, boni Dat. bono, bonæ, bono.
Acc. Bonum, bonam, bonum.
Voc. ô Bone, bona, bonum.
Abl. á Bono, bona, bono.

Numero plurali.

Nom. Boni, bonæ, bona.
Gen. Bonorum, bonarum, bonorum.
Dat. Bonis. Acc. Bonos, bonas, bona.
Voc. ô Boni, bonæ, bona. Abl. á Bonis.

Subjecta nomina eôdem modô declinantur, nisi quòd casus interrogandi, syllaba JUS: dandi veró i literà terminantur.

ALtar, altera, alterum, Drugi, der andere. Alterius, alteri.
Alius, alia, aliud, inszy, ein anderer, alius, alii.
Solus, sola, solum. Sam, allein, solius, soli.
Totus, tota, totum, Cały, ganz, totius, toti.
Unus, una, unum. Jeden, einer, unius, uni.
Ullus, ulla, ullum, Ktokolwiek, Jemand, ullius, ulli.
Nullus, nulla, nullum, żaden, keiner, nullius, nulli.
Uter, utra, utrum. Kto ze dwuch, welcher unter euch beyden, utrius, utri.
Neuter, neutra, neutrum, żaden z nas, keiner unter uns, neutrius, neutri.
Uterque, utraque, utrumque. Obadwà, alle beyde, utriusque, utrique. Alteruter, alterutre, alterutrum. Jeden ze dwuch, einer unter den zweyen, alterutrius vel alterius utrius, alterutri.

Adjectiva tertiæ declinationis.

Acer, acris, acre, nomen Adjectivum, declinationis tertiæ, numeri singularis: sic declinabitur.
Nom. hic acer, hæc acris, hoc acre. Ostry, scharf. Gen. acris. Dat. acri. Acc. hunc et hanc acrem, et hoc acre. Voc. ô acris et acre. Abl. ab acri.

Numero plurali.

Nom. hi et hæ acres, et hæc acria. Gen. acrium. Dat. acribus. Acc. hos et has acres et hæc acria. Voc. ô acres et acria. Abl. ab acribus.

Hic alacer, hæc alacris, hoc alacre- Czerstwy, ochotny, frölich.

Hic Volucer, hæc volucris, hoc volucre, Lotny prędki, geschwind.

Brevis et breve, nomen adjectivum, declinationis tertiæ, numeri singularis: sic declinabitur.
Nom. hic et hæc brevis Krótky, kurz, et hoc breve. Gen. brevis. Dat. brevi. Acc. hunc et hanc brevem et hoc breve.
Voc. ô Brevis et breve. Abl. á brevi per tria genera.

Numero plurali.

Nom. hi et hæ Breves et hæc brevia. Gen. Brevium. Dat. brevibus Acc. breves et brevia. Voc. ô Breves et Brevia Abl. á Brevibus.

Brevior et brevius, nomen comparativum, declinationis tertiæ, numeri singularis: sic declinabitur.
Nom. hic et hæc Brevior et hoc Brevius. Krôtszy, kürzer. Gen. Brevioris. Dat. Breviori. Acc. Breviorem et Brevius. Voc. ô Brevior et Brevius. Abl. á Breviore et breviori.

Numero plurali.

Nom. hi et hæ Breviores et hæc breviora. Gen. Breviorum. Dat. Brevioribus. Acc. Breviores et breviora. Voc. ô Breviores et breviora. Abl. á Brevioribus.

Felix, nomen adjectivum, declinationis tertiæ, generis omnis, numeri singularis: sic declinabitur.
Nom. hic et hæc et hoc Felix. Szczęśliwy, Glückselig. Gen Felicis. Dat. Felici. Acc. Felicem et felix. Voc. ô Felix Abl. á Felice vel felici.

Numero plurali.

Nom. hi et hæ felices et hæc felicia Gen Felicium. Dat. Felicibus. Acc. Felices et hæc felicia. Voc. ô Felices et felicia. Abl. á Felicibus.

AD MONITIO.

Quum sextus casus nominum, quæ literis N. et S. terminantur, in E ut Aerius Flaccius auctor gravissimus docet, ferè exeat: quumque genitivus multitudinis eorundem nominum raro ab Oratoribus imminuatur. Siquidem diligentium, elegantium, ingentium et alios id genus casus plenos non imminutos, diligentûm elegantûm &c. fermè usurpant, in locum nominis, Prudens, *substituimus* Felix, *ne imperitis errandi ansam daremus. Non negamus esse quædam, quorum ablativus etiam in I litera finitur, ejusmodi sunt ingens, recens, vehemens, de quibus suô locô dicemus. Hic enim tantum nobis admonendus fuit Lector de hac exemplorum permutatione. Felix imprimis placuit, quòd eo Diomedes et Donatus usi fuerint.*

NOMINA ANOMALA.

Nom. hæc Domus. Ten Dom, das Haus. Gen. Domi vel Domûs. Dat. Domui. Acc. Domum. Voc. ô Domus. Abl. à Domo.

Numero plurali

Nom. hæ Domus. Gen. Domorum. vel Domuum. Dat. Domibus. Acc. Domos vel Domus. Voc. ô Domus. Abl. à Domibus.

Numero plurali.

Nom.

Nom. Duo, duæ, duo. Dwà, Zwee, Zwo, Zwey. Gen. Duorum, duarum, duorum, Zweer, Zwoer, Zweyer. Dat. Duobus, duabus, duobus, Zweyen, Zwoen, Zweyen. Acc. Duos, vel duo duas, duo, Zween, zwo, zwey. Abl. à Duobus, duabus, duobus, von Zween, zwoen, zweyen.

Ambo eôdem modô declinatur.

Numero plurali.

Nom. Ambo, ambæ, ambo, Obadwá, Alle beyde.
Gen. Amborum, ambarum, amborum, Aller beyden.
Dat. Ambobus, ambabus, ambobus, Allen beyden.
Acc. Ambos, vel ambo, ambas, ambo, Alle beyde.
Voc. ô Ambo, ambæ, ambo, o Alle beyde.
Abl. ab Ambobus, ambabus, ambobus, von allen beyden.

Poloni habent numerum dualem in Nomine quemadmodum & Græci, cui duo & ambo junguntur, vg. Duo pedes, Dwie nodze: non nogi, zwee Füssen. Ambabus manibus, obiema rękomà, non rekami. Ita in verbo: ut eamus nos duo, podźmy, eatis vos duo, podźćie.

PRONOMINUM DECLINATIO. CAPUT III.

Pronomina primitiva.

Ego, pronomen, personæ primæ, numeri singularis: sic declinabitur.

NOm. Ego. Jà, Ich. Gen. Mei, Mnie, meiner. Dat. Mihi vel mi. Mnie, Mir.
Acc. Me, Mnie, vel mię, Mich.
Abl. à me, Mną, odemnie, von Mir.

Dualiter Nos duo, ambo, my dwa, &c. Wir beyde.

Nu-

Numero plurali.

Nom. Nos, My, Wir.
Gen. Nostrûm vel nostri, Nás, Unser.
Dat: Nobis, Nam, Uns. Acc. Nos, Nàs, Uns.
Abl. á Nobis. Od Nás, námi, von Uns.

Tu, pronomen, personæ secundæ, numeri singularis: sic declinabitur.

Nom. Tu, Ty, Du.
Gen. Tui, ćiebie, Deiner.
Dat. Tibi, Tobie, Dir.
Acc. Te, ćię vel ćiebie, Dich.
Voc. ô Tu, Ty, Du.
Abl. á Te, Tobą, od ćiebie, von dir.

Numero plurali.

Nom. Vos, Wy, Ihr.
Gen. Vestrûm vel vestri, Wás, Euer.
Dat. Vobis, Wam, Euch.
Acc. Vos, Was, Euch.
Voc. ô Vos, o Wy, Ihr.
Abl. á Vobis, Od was, wami, von Euch.

Sui Pronomen, personæ tertiæ: numeri utriusquè: sic declinabitur.

Gen. Sui, Siebie, Seiner. Dat. Sibi, Sobie, Sich. Acc. Se, Się, Sich. Abl. á Se, od siebie, sobą, von Sich.
Gen. Sui. Dat. Sibi. Acc. Se. Abl. a Se.

Pronomina Hic, Ille, Ipse, Is, Idem, quæ aliqua ex parte primam et secundam nominum adjectivorum declinationem imitantur, sic declinantur.

Mom. Hic, ten, der, hæc, Ta, die, hoc, To, das.
Gen. Hujus, Tego, Tey, dessen, der.
Dat. Huic, Temu, Tey, dem, der, dem.
Acc. Hunc, Tegó, den, Hanc Tę, die, hoc, To, das.

Abl. ab hoc, od Tego tym, von dem, hac, tey, von der, hoc Tego, tym, von dem.

Numero plurali.

Nom. hi, ći, die, hæ, Te, die, hæc, Te, die.
Gen. Horum, harum, horum, Tych, derer.
Dat. His, Tym, denen.
Acc. Hos, tych, has Te, hæc Te, die.
Abl. ab his, od tych, tymi, von denen.

Numero singulari.

Nom. Iſte Ten to, dieſer, Iſta Ta to, dieſe, Iſtud To to, dieſes.
Gen. Iſtius Tego to, tey to, dieſes, dieſer, dieſes.
Dat. Iſti, Temu to, tey, to, dieſem, dieſer, dieſem.
Acc. Iſtum, iſtam, iſtud. Tego to, tę to, to to, dieſen, dieſer, dieſes.
Abl. ab iſto, iſta, iſto. Od tego to, tey to, tym to, von dieſem, dieſer, dieſem.

Numero plurali.

Nom. iſti, iſtæ, iſta, Ci to, te to, &c. dieſe.
Gen. Iſtorum, iſtarum, iſtorum. Tych to, dieſer.
Dat. Iſtis. Tym to, dieſen.
Acc. Iſtos, iſtas, iſta Tych to, dieſe.
Abl. ab iſtis. Od tych to, temi to, von dieſen.

Numero ſingulari.

Nom. ille, illa, illud. On, ona, ono, der, die, das.
Gen. Illius, Onego, oney, des, der, des.
Dat. Illi, Onemu, oney, dem, der, dem.
Acc. Illum, illam, illud. Onego, onę, ono, den, die, das.
Abl. ab illo, illa, illo. Od Onego, od oney, von dem, von der, von dem.

Numero plurali.

Nom. Illi, illæ, illa. Oni, one, die.

Gen.

Gen Illorum, illarum, illorum. Onych, derer.
Dat. Illis. Onym, denen.
Acc. Illos, illas, illa Onych, one, die.
Abl. ab illis. Od onych, onemi, von denen.

Numero ſingulari.

Nom. Ipſe, ipſa, ipſum. On ſam, ona ſamá, ono ſamo, der, die, das.
Gen Ipſius. Onego ſamego, oney ſamey, des, der, des.
Dat. Ipſi. Onemu ſamemu, oney ſamey, dem, der, dem.
Acc. Ipſum, ipſam, ipſum. Onego ſamego, onę ſamę, ono ſamo, den, die, das.
Abl. ab ipſo, ipſa, ipſo. Od onego ſamego, od oney ſamey, onym ſamym, von dem, von der, von dem.

Numero plurali.

Nom. Ipſi, ipſæ, ipſa. Oni ſami, one ſame, die.
Gen Ipſorum, ipſarum, ipſorum. Onych ſamych, derer.
Dat. Ipſis. Onym ſamym, denen.
Acc. Ipſos, ipſas, ipſa. Onych ſamych, one ſame, die.
Abl. ab ipſis. Od nich ſamych, onymi ſamymi, von denen.

Numero Singulari.

Nom. Is, ea, id. Ten tam, ta tám, to tám, der, die, das.
Gen. Ejus. Tego tám, tey tám, des, der, des.
Dat. Ei. Temu tám, tey tám, dem, der, dem.
Acc. Eum, eam, id. Tego tám, tę tám, to tám, den oder ihn, die, das.
Abl. ab Eo, ea, eo. Od tego tám, od tey tám, tym tám, tego tám, von dem, der dem.

Numero plurali.

Nom.

Nom. Ii, eæ, ea. Ci tám, te tám, die.
Gen. Eorum, earum, eorum. Tych tám, derer.
Dat. Eis vel iis. Tym tàm, denen.
Acc. Eos, eas, ea. Tych tàm, die.
Abl. ab Eis vel iis. Od tych tám, tymi tám, von denen.

Numero Singulari.

Nom. Idem, eadem, idem. Tenże, taż, toż, derselbe, dieselbe, dasselbe.
Gen. Ejusdem. Tegoż, teyże, desselben, oder derselben.
Dat. Eidem. Temuż, teyże, demselben, oder derselben.
Acc. Eumdem, eamdem, idem. Tegoż, też, toż, denselben, dieselbe, dasselbe.
Abl. ab Eodem, eadem, eodem. Od tegoż, teyże, tymże, tąż, von demselben, von dieselben, von demselben.

Numero plurali.

Nom. Iidem, eædem, eadem, ciż, też, dieselbige.
Gen. Eorumdem, earumdem, eorumdem. Tychże, dererselben.
Dat. Eisdem vel iisdem. Tymże, denselben.
Acc. Eosdem, easdem, eadem. Tychże, dieselben.
Abl. ab Eisdem, vel iisdem. Od tychże, temiż, von denenselben.

PRONOMINUM DERIVATIVORUM DECLINATIO.

CAPUT IV.

Meus, mea, meum. Tuus, tua, tuum. Suus, sua, suum: Noster, nostra, nostrum: Vester, vestra, vestrum: declinantur ut Adjectiva primæ et secundæ declinationis.

Nu-

Numero Singulari.

NOm. Meus, Móy, mein, mea, moia, meine, meum, moie, mein.
Gen. mei, Moiego, meines, meæ moiey, meiner, mei, mego, meines.
Dat. meo, moiemu, meinem, meæ, moiey, meiner, meo, memu, meinem.
Acc. meum, moiego, meinen, meam, moię, meine, meum, moie, mein.
Voc. ô mi, O móy, o mein, mea, moiá, meine, meum, moie, mein.
Abl. á meo, Od mego, von meinem, mea, moiey, von meiner, meo, moiego, von meinem.

Numero Plurali.

Nom. Mei, Moi, meine, meæ, moie, meine, mea, moie, meine.
Gen. Meorum, mearum, meorum. Moich, meiner.
Dat. Meis, moim, meinen.
Acc. Meos, meas, mea, moich, meine.
Voc. ô Mei, meæ, mea, o moi, moie, o meine.
Abl. à Meis, od moich, mojemi, von meinen.

Hæc tria vocativo carent.

Tuus, twóy, dein, tua, twoia, deine, tuum, twoie, deines.

Suus, Swóy, sein, sua, swoia, seine, suum, swoie, sein.

Vester, Wasz, euer, vestra, wasza, eure, vestrum, wasze, eures.

At noster, Nasz, unser, nostra, nostrum. Vocativum habet, ô noster, nostra, nostrum. Nász, nászá, nasze, O unser, unsere, unseres.

Nostras, et Vestras, Pronomina derivativa, omnis generis, declinantur ut nomina adjectiva declinationis tertiæ.

Nom. hic & hæc & hoc Nostras. Naſzyniec, unſers Landes, unſers Volks.
Gen. Nostratis, Naſzyńca.
Dat. Nostrati, Náſzyńcowi.
Acc. Nostratem & nostras, Náſzyńca.
Voc. ô Nostras, O Náſzyńcze.
Abl. à Nostrate vel Nostrati. Od Naſzyńca, naſzyńcem.

Numero plurali.

Nom. hi & hæ Nostrates & hæc Nostratia. Naſzyńcy, Naſżynce.
Gen. Nostratium, Náſzyńców.
Dat. Nostratibus, Náſzyńcom.
Acc. hos & has Nostrates & hæc Nostratia. Naſzyńców.
Voc. ô Nostrates & Nostratia, O Náſzyńcy.
Abl. á Nostratibus, Od Naſzyńców, naſzyńcami.
Hic & hæc & hoc vestras. Wáſzyniec, der eurige, oder eures Landes. Vocativo carat.

SCHOLION.

Priſci hic & hæc Nostratis, Vestratis, Arpinatis, Privernatis, & ſimilia dicebant. *Cato 1. Orig. apud Priſc. l. 7. Si quis mortuus est Arpinatis.* Neutrum (ut placet Grammaticis) deſinebat in E. Privernate, &c. Verùm eruditius ſæculum maluit imminutis uti, & unâ figurâ omnia complecti genera, hic, hæc, hoc Arpinas, etiam in neutro genere, *Cic. Art. l. 16. Ep. 8. Flexus est ad iter Atpinas.* Sextus tamen horum caſus ſæpiùs in E deſinit, Arpinate, Privernate, &c.

Pro

Provocabulum, sive pronomen relativum, Qui, quæ, quod, sic declinabitur.

Nom. Qui, quæ, quod. Ktòry, która, które. Welcher, welche, welches.
Gen. cujus, którego, którey. Welches oder wes, welcher, welches.
Dat. cui, któremu, ktòrey, wem, welcher.
Acc. quem, quam, quod, którego, którą, które, welchen oder wen, welche, was.
Abl. á quo vel qui, quâ vel qui, quo vel qui, od którego, którey, którym, którą, von welchem, welcher.

Numero plurali.

Nom Qui, quæ, quæ, Którzy, które, welche.
Gen. Quorum, quarum, quorum, których, welcher.
Dat. Queis vel quibus, którym, welchem.
Acc. Quos, quas, quæ, których, welche.
Abl. á queis vel quibus, od ktòrych, którymi, von welchen.

Quis Provocabulum, sive Pronomen interrogativum, sive infinitum: sic declinabitur.

Numero singulari.

Nom. Quis vel qui, quæ, quod vel quid. Kto, ktòry, co, wer oder welcher, welche, welches.
Gen. cujus, kogoż, czego, welches oder wes.
Dat. cui, komu, czemu, welchem oder wem.
Acc. Quem, quam, quod, vel quid, kogo, co, welchen, oder wen, welche, welches oder was.
Abl. á Quo, qua quo, vel qui, od kogo, kim, czym czego, von welchem, oder wem, welcher.

Numero plurali.

Nom. Qui, quæ, quæ, którzy, które, co cácz, welche.

Gen. Quorum, quarum, quorum.
Dat. Queis vel quibus. Acc. Quos, quas, quæ.
Abl. á Queis vel quibus.

SCHOLION.

Quis modó interrogativum eſt. *Ter Andr. Quis hic loquitur!* Modò infinitum *Virg. Eccl. 3. Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat Egnos.*

Qui nominativus interdum pro quis interrogativo ponitur. *Cic pro Dom. ſua. Qui tantus fuit labor? quæ ſimultas?* Interdum pro Quis infinito. *Ter. Andr. Act 5.* Neſcio qui ſenex modó venit *Sic Cic. Nonius*, ſic habent antiquiſſima manuſcripta.

Ablativus Qui *eſt omnis generis, quo ultimus poſtpoſitâ propoſitione* cum *Terent Haut.* Quicum loquitur filius? *Cic ſuplic. lib. 9.* Nemo eſt omnium, quicum potiùs mihi, quám ſecum communicandum putem. *Virg. lib. Æneid. II.*

Tum ſic exſpirans, Accam ex æqualibus unam
Alloquitur; fida ante alias quæ ſola Camillæ.
Quicum partiri curas, *id eſt, cum qua, &c.*

Compoſita ex provocabulo, Quis, cùm præcedit.

Quisnam. A ktož, który, wer doch, quænam, quodnam, vel quidnam, cujusnam, cuinam.
Quisquam. Ktoś, Einer oder jemand, quæquam, quodquam vel quidquam, cujusquam, cuiquam.
Quispiam. Ktokolwiek, jemand, quæpiam, quodpiam, vel quidpiam, cujuspiam, cuipiam.
Quisque. Każdy, ein jeder, oder jeglicher, quæque quódque vel quidque, cujusque, cuique
Quisquis. Ktòrykolwiek, wer oder welcher, quæquæ, quidquid. Gen. cujuscujus. Dat cuicui. Acc. quemquem, quamquam, quodquod et quidquid. Abl. á quoquo, quaqua, quoquo

Nu-

Numero plurali.

Quiqui, quorumquorum, quibusquibus, quosquos, á quibusquibus.

SCHOLION.

Quisquis Genitivo cujuscujus, *Lucr. lib. 2.* Námque in eadem una cujuscujus brevitate. Interdum apud *Cic.* habet cuicui, *ad Att. lib. 3.* Omnia ad me diligentissimè, cuicui modo sint, scribas *Tusc. lib. 5.* Extremo, ubinam meliùs uti possumus hoc, cuicui modo est, otio? enim *quis*, genitivum habuit cui. Accus. quemquem. *Ter. Hecy Act. 1.* Quin spolies, mutiles, laceres; quemquem nacta sis. Casûs reliqui satis sunt in usu.

Composita ex quis, cùm sequitur.

ALiquis, Niektóry, etwa einer, aliqua, aliquod, vel aliquid, alicujus, alicui.

Ecquis, A ktoż, wer doch, ecqua, vel ecquæ, ecquod, vel ecquid, eccujus, eccui.

Nequis, By nikt, iákoby niekto, das keiner, nequa, nequod vel nequid, necujus, necui.

Siquis, Jeżeli kto, so einer, siqua, siquod, vel siquid, sicujus, sicui.

Composita ex Provocabule Qui.

QUicunque, Ktokolwiek, wer immer, quæcunque, quodcunque, cujuscunque, cuicunque.

Quidam, Ktoś, ktoryś, einer, quædam, quoddam, vel quiddam, cujusdam, cuidam.

Quilibet, Każdy, ein jeder, quælibet, quodlibet vel quidlibet, cujuslibet, cuilibet.

Quivis, Każdy, ein jeder, quævis, quodvis, vel quidvis, cujusvis, cuivis.

Quæ ex ſupradictis rurſus componuntur.

UNusquisque, Każdy, wſzelki, ein jeglicher, unaquæque, unumquodque, vel unumquidque, uniuscujusque, unicuique.
Ecquisnam. I ktoż, któryż, wer doch, ecquænam, ecquodnam, vel ecquidnam.

Cæteri caſus raró uſurpantur ab auctoribus.

SCHOLION I.

Cùm quis ſequitur, fœminina ſingularis, et neutra pluralis numeri pro Æ ferè A admittunt, ut ſiqui, ſiqua, plur. ſiqui, ſiquæ, ſiqua. *Cic.* tamen frequenter Ecquæ fæmininum pro ecqua uſurpat, ut ad Att. 7.

SCHOLION II.

Omnia compoſita á quis carent vocativo, præter aliquis, quod vocativum habet, uti et quicunque á qui, ea verò in quibus ſequitur quis, faciunt neutrum plurale ferè per A. ut aliqui, aliquæ, aliqua: Siquæ, ſiqua

SCHOLION III.

Dativus pluralis queis parùm videtur uſitatus, cùm interrogativè aut infinité accipitur, unde et compoſita feré eodem carent.

DE VERBORUM CONJUGATIONE.

SUM, verbum ſubſtantivum, modi Indicativi, temporis præſentis, numeri ſingularis, perſonæ primæ, ſic conjugabitur.

Modi indicativi tempus præſens.

SUM. Ieſtem. Ich bin.
Es, ieſteś, du biſt.
Eſt, ieſt, der iſt.

Plurali.

Sumus, Ieſteśmy. Wir ſind.

Eſtis,

Estis, iesteście, ihr seyd.
Sunt, są, die sind.

Præteritum imperfectum.

Eram, byłem dopiero, ich war.
eras, byłeś, du warest.
erat, był, der war.

Plurali.

Eramus, Byliśmy. Wir waren.
eratis, byliście, ihr waret.
erant, byli, die waren.

Poloni utuntur etiam in verbis generibus nominum masculino, fæminino, vel neutro: Byłem, bylam, Było: quia fortassis ex participiis et pronominibus primitivis componuntur. Idem faciunt Hebræi.

Præteritum perfectum.

Fui. Byłem iuż. Ich bin gewesen.
fuisti, byłeś, du bist gewesen.
fuit, był, der ist gewesen.

Plurali.

Fuimus. Byliśmy. Wir sind gewesen.
fuistis, byliście, ihr seyd gewesen.
fuerunt, vel fuêre, byli, die sind gewesen.

Parfectum tempus cum actûs perfectionem denotet, differat ab imperfecto oportet: in Latina quidem lingua terminatione, in Polonica veró itidem ùt in Græca, incremento in principio addito vg. Czynię. Facio; Czyniłem, faciebam &c. Uczyniłem, feci &c. sic iestem, byłem, przybyłem, seu przebyłem

Præteritum plùsquámperfectum.

Fueram, Byłew kiedyś dawno, ich war gewesen.

fueras, byłeś, du wareſt geweſen.
fuerat, był, der war geweſen.

Plurali.

Fueramus, Byliśmy, wir waren geweſen.
fueratis, byliście, ihr waret geweſen.
fuerant, byli, die waren geweſen.

Futurum.

Ero. Będę. Ich werde ſeyn.
eris, będźieſz, du wirſt ſeyn.
erit, będźie, der wird ſeyn.

Plurali.

Erimus. Będźiemy. Wir werden ſeyn.
eritis, będźiećie, ihr werdet ſeyn.
erunt, będą, die werden ſeyn.

Si quis de Varronis ſententia volet futurum perfectum, ſive exactum adjungere, ſic convertat, licebit fuero.

Imperativi modi tempus præſens.

Es vel eſto. Bądź. Sey du.
ſit, niech będźie, ſey der.

Plurali.

Simus. Bądźmy. Laßt uns ſeyn.
eſte vel eſtote, bądźćie, ſeyd ihr.
ſint niech będą, laſſet die ſeyn.

Futurum ſive modus mandativus.

Eſto tu, vel eris. Będźieſz, bądź więc. Sey du, oder du ſollſt ſeyn.
Eſto ille, vel erit, będźie on, niech więc będźie, der ſoll ſeyn.

Plurali.

Eſtote, vel eritis, Będźiećie wy, bądźeie napotym, ihr ſollt ſeyn.

Sun-

Sunto vel erunt, będą oni, niech więc będą, die sollen seyn.

Optativi modo tempus præsens, et imperfectum.

Utinam essem. Obym był, ach daß ich wäre.
esses, obyś był, ach daß du wärest.
esset, oby był, ach daß der wäre.

Plurali.

Utinam essemus, Obyśmy byli, ach daß wir wären.
essetis, obyście byli, ach daß ihr wäret.
essent, oby byli, ach daß die wären.

Præteritum perfectum.

Utinam fuerim, O gdybym był, ach daß ich wäre gewesen.
fueris, gdybyś był, ach daß du wärest gewesen.
fuerit, o gdyby był, ach daß der wäre gewesen.

Plurali.

Utinam fuerimus, O gdybyśmy byli, ach daß wir wären gewesen.
fueritis, O gdybyście byli, ach daß ihr wäret gewesen.
fuerint, o gdyby byli, ach daß die wären gewesen.

Præteritum plùs-quám perfectum.

Utinam fuissem, Obym był przedtym, zdawna, ach daß ich wäre gewesen.
fuisses, obyś był, ach daß du wärest gewesen.
fuisset, oby był, ach daß der wäre gewesen.

Plurali.

Utinam fuissemus, Obyśmy byli, ach daß wir wären gewesen.
fuissetis, obyście byli, ach daß ihr wäret gewesen.
fuissent, oby byli, ach daß die wären gewesen.

Futurum.

Utinam sim, Obym był, napotym, ach daß ich wäre.

ſis, obyś był, ach daß du wäreſt.
ſit, oby był, ach daß der wäre.

Plurali.

Utinam ſimus, obyśmy byli, ach daß wir wären.
ſitis, obyście byli, ach daß ihr wäret.
ſint, oby byli, ach daß die wären.

De modo Conjunctivo.

VUlgaria idiomata non apud omnes nationes eandem temporum rationem ſervant. Poloni enim ut alios omittamus, Conjunctivi imperfectum quidem ferè in perfecto reddunt; præſertim niſi alia particula jungatur; exempli gratiâ: Lætus eſſem, ſi te bene valere audirem: Weſoły bym był, gdybym ſłyſzał żeś zdrów dobrze. Verùm antecedente particula *cùm* variis modis effertur. Cùm ſis vir bonus, neminem eſſe improbum ſuſpicaris. Gdy ieſteś człowiek dobry, będąc ſam dobrym, iakoś ſam dobrym, iakoś dobry, ni okim nie rozumieſz, żeby miał być złym. Sæpiùs tamen Conjunctivum Gerundio ejusdem temporis Polonicè reſpondet: Cùm eſſem Romæ: ut infra dicetur fuſiùs, Będąc w Rzymie.

Conjunctivi modi tempus præſens.

Cùm ſim. Gdyż ieſtem. Wenn oder ſo ich bin.
ſis, gdyż ieſteś, ſo du biſt.
ſit, gdyż ieſt, ſo der iſt.

Plurali.

Cùm ſimus, Gdy ieſteśmy, ſo wir ſeyn.
ſitis, gdyż ieſteście, ſo ihr ſeyd.
ſint, gdyż ſą, ſo die ſeyn.

Præteritum imperfectum.

Cùm eſſem, Gdym był teraz, da ich war.
eſſes, gdyś był, da du wareſt.

eſſet,

essec, gdy był, da der war.

Plurali.

Cùm essemus, Gdyśmy byli, da wir waren.
essetis, Gdyśćie byli, da ihr waret.
essent, Gdy byli, da die waren.

Præteritum perfectum.

Cùm fuerim, Gdyżem iuż był, da ich bin gewesen.
fueris, gdyżeś był, da du bist gewesen.
fuerit, gdyż był, da der ist gewesen.

Plurali.

Cum fuerimus, Gdyżeśmy byli, da wir gewesen seyn.
fueritis, gdyśćie byli, da ihr gewesen seyd.
fuerint, gdyż byli, da die gewesen seyn.

Præteritum plùs quám perfectum.

Cùm fuissem, Gdyżem był zdawna kiedyś, da ich war gewesen.
fuisses, gdyś był, da du warest gewesen.
fuisset, gdy był, da der war gewesen.

Plurali

Cùm fuissemus, Gdyśmy byli, da wir waren gewesen.
fuissetis, gdyśćie byli, da ihr waret gewesen.
fuissent, gdy byli, da die waren gewesen.

Futurum.

Cùm fuero, Gdy będę, wenn ich werde seyn.
fueris, gdy będźiesz, wenn du wirst seyn.
fuerit, gdy będźie, wenn der wird seyn.

Plurali.

Cùm fuerimus, Gdy będźiemy, wenn wir werden seyn.
fueritis, gdy będźiecie, wenn ihr werdet seyn.

fue-

fuerint, gdy będą, wenn die werden seyn.

De modo Potentiali, & Permissivo, Concessivo.

MOdus Conjunctivus. Potentialis et Permissivus sive Concessivus quinqu; habet tempora atque easdem fere voces, significationes tamen longè diversas: Unde apertissimè intelligimus modorum diversitatem præcipuè ex significationis dissimilitudine proficisci; quod idem in nominum casibus videre licet. Nam quamvis nominativus et vocativus multitudinis, dativus itidem et ablativus voce similis sint; diversi tamen sunt casus, alia enim nominandi, alia vocandi, alia dandi, alia auferendi significatio. Quare ut casus quamvis voce simili, à Grammaticis tamen propter significationis dissimilitudinem distincti sunt; ita hi tres modi mihi necessariò videntur separati. Quid attinet, dixerit quispiam, tamdiu pueros in verborum declinatione detineri, atque remorari? Non est contemnenda mora, quæ fructus afferat uberrimos. Quoties in explicandis auctoribus hærebit. Ludimagister, nisi hos modos discernat, eorumque vim, ac naturam penitus internoscat? Cuinam modo hæc atque alia quàm plurima loco adscriberet? Terent. Andr. *Bonus hic vir est:* scilicet, *hic sit vir bonus.* Plaut. amph. *Vir ego tuus sim?* Crassus in Philippum apud Cic. 3. de Orat. *Ego te consulem putem, cùm me non spu-tes Senatorem?* Quintil. lib. 1 c. 9. *Frangas citiùs, quàm corrigas, quæ in pravum induruerunt.* Cic. pro Rab. prod. reo. *Tu denique Labiene, quid faceres tali in re ac tempore?* Terent. Andr. *Diceres quid fecit?*

fecit? Saluſt in Cat. *Sed confectô præliô, cùm verò cerneres, quanta audacia, quántaque vis animi fuiſſet in exercitu Catil. Virg. Æneid 9.*

Unus homo et veſtris, ô cives undique ſeptus
Aggeribus, tantas ſtrages impunè per urbes
Ediderit, juvenum primos tot miſerit orco?

Cic. Cornif. lib. 12. Famil. Plura ſcripſiſſem, niſi tui feſtinarent.

Suet. in Veſp. cap. 2. Maluiſſem, oboluiſſes alium, *Virg. Æn.* 4. Faces in caſtra tuliſſem.

Implêſſemquè foros flammis, natumq; patremq;
Cum genere extinxêm, memet ſuper ipſa dediſſem.

Cic. in Orat. Pomeridianas quadrigas, quàm poſtmeridianas libentiùs dixerim. *Plin. lib.* 9. *cap.* 48. Nec facilè diverim; qua ætate cœperit. *Hæc ſanè Potentiali adſcribenda facilè judicabit, qui ejus naturam penitus perſpectam, cognitámque habuerit. Quæ veró ſubjiciam, quô pactô permiſſivô, ſive conceſſivo eſſe attribuenda intelliget, qui ejus notitiam, ac vim prorſur ignoraverit? Cic.* 2. *Acad.* Hæc, ſi vobis non probamus, ſint falſa ſané: invidioſa ſané non ſunt. *Terent. Adelph.* Profundat, perdat, pereat, nihil ad me attinet. *Cic. Ver.* 3 Malus civis, improbus conſul, ſeditioſus homo Cn. Carbo fuit: fuerit aliis, tibi quando eſſe cœpit? *Virg. Æneid.* 3.

Verùm anceps pugnæ fuerât: fortuna fuiſſet. *Cic.* 2 *Acad.* Age reſtitero Peripateticis, et ſubſtituero Epicureos &c. Diodoro, quid faciam Stoico, quem á puero audivi? *Quæ cum ita ſint, Præceptores vehementer rogamus, ut ſaltem primas perſonas (licet primæ permiſſivi modi parum ſint uſitetæ) ſuos auditores memoriæ mandare patiantur.*

AD-

ADMONITIO.

Verumtamen quia pleríque hi modi tyronibus difficiliores uſu ipſo videntur, diverſis characteribus exprimuntur, ut pauló provectioribus diſcipulis reſerventur.

Modi Potentialis tempus præſens.

Sim? Mogę ia być? Ia mam być? Czym ia ieſt? Soll ich ſeyn.

Præteritum imperfectum.

Eſſem, Iá mam być, Iá bym miał być, Iá bym był, Sollt ich ſeyn.

Præteritum perfectum.

Fuerim, Ia bym miał być, mogłem być iuż, Könnt ich wohl ſeyn geweſen?

Præteritum plùs quàm perfectum.

Fuiſſem, Iá bym miał być, Mogłem być kiedyś, Wäre ich geweſen.

Futurum.

Fuerim, Mogeź iá być? Iá będę miał być, ſollt ich werden?

Hæ voces præſentis temporis. Sim. Iá mam być, ſollt ich ſeyn, cum interrogatione ſunt pronuntiandæ. Latina exempla pete, & ex proximo ſuperiori ſcholio, & ex commentariis, ubi ſunt plures ſignificationes.

Modi permiſſivi ſive conceſſivi tempus præſens.

Sim. Day to żem ieſt, niech ták będźie, ich ſetze ich ſey.

Præteritum imperfectum.

Eſſem, Day to żem był, Ich ſetze ich wäre.

Præteritum perfectum.

Fue-

Fuerim, Day to żem iuż przedtym był, ich ſetze ich ſey geweſen.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Fuiſſem, Day to żebym był kiedyś, ich ſetze ich wäre geweſen.

Futurum.

Fuero, Day to że będę, ich ſetze ich werde ſeyn.

Infinitivi modi tempus præſens.

Eſſe Me, Te illum, Być & iż iá ieſtem, ieſteś. Nos, Vos, illos Ieſteśmy, ieſteśćie ſą, ſeyn.

Præteritum imperfectum.

Eſſe, Być & iżem był, byłeś, był, byliśmy, byliśćie, oni byli, geweſen ſeyn.

Præteritum perfectum.

Fuiſſe, Być, iż iá byłem, byłeś, był przedtym, byliśmy, byliśćie, oni byli, geweſen zu ſeyn.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Fuiſſe, Kiedyś być & iż byłem, byłeś, był dawno, Bylismy, byliśćie, oni byli, längſt geweſen zu ſeyn.

Futurum.

Fore vel futurum, am, um, eſſe, Mieć być, & iż iá mam być, maſz być, on ma być, ſeyn werden.

Pluraliter.

Fore vel futuros, as, a, eſſe, Iż mamy być, maćie być, maią być, ſie werden ſeyn.

Futurum præterito miſtum.

Futurum, am, um, fuiſſe. Który ma być, & iż iá mam być, maſz być, ma być. Welcher der da ſeyn ſoll.

Pluraliter.

Futuros, as, a, fuiſſe, Mamy być, maćie być, maią być, wir ſollen ſeyn, ihr ſollt ſeyn, die ſollen ſeyn.

Par-

Participium futuri temporis.

Futurus, a, um, który, która, co będźie, abo co ma być, ſollen ſeyn.

SCHOLION.

Infinitivus modus quamvis naturâ ſuâ perſonas et numeros nonniſi involutos et implicitos habeat, ut in commentariis dictum eſt, libuit tamen in præſenti eas evolvere atque explicare, ut hujus etiam modi variam ſignificationem, et uſum jam inde á primis rudimentis pueri cognoſcant, et quod in aliis modis fieri præcipimus, item in infinito, inter doclinandum, proprias cujùsque temporis locutiones uná cum vulgari interpretatione, enuntient; quatenus infiniti voces variis perſonis, numeris, et temporibus vernaculæ lingvæ reſpondent; ut exempli gratiâ in præſenti eſſe, cupio vos diligentes eſſe. Pragnę żebyśćie byli pilnemi. Ich will, daß ihr ſollt fleißig ſeyn. In imperfecto: Cupiebam vos diligentes eſſe. Ządałem żebyśćie byli pilnemi. Ich wollte oder begehrte, daß ihr ſollt fleißig ſeyn.

Sed quia hic modus et conjunctivus præter cæteros tyroniqus in compoſitione negotium exhibent, quoniam de conjunctivo ſupra egimus, ſupereſt, ut de Infinitivo nonnihil etiam dicamus. Infinitivus apud Latinos vocem unam tantùm habet, quæ præſens et præteritum perfactum adſignificat, vulgaris lingva utriusque temporis unam et eandem habet vocem, ex qua deinde Polonica gerundia et ſupina, adhibitis certis particulis ſupplentur, ut, Volo ad illum ſcribere: Chcę do niego piſać. Ich will an ihn ſchreiben, præſens eſt. Volebam heri ad te ſcribere

Chćia-

Chćiałem wczorá do ćiebie piſać. Jch wollte geſtern an dich ſchreiben, præteritum imperfectum eſt. Volo te ſcribere: Chcę żebyś ty piſał. Jch will daß du ſchreiben ſollſt, præſens eſt. Volebam te ſcribere Chćiałem ábyś ty piſał. Jch wollte daß du ſollteſt ſchreiben, imperfectum eſt. Eadem polonis infiniti vox, ut diximus Gerundiorum et Supinorum Latinorum locô adhibetur. Non eſt tempus ſcribendi. Nie maſz czáſu piſać, nie ieſt czas piſania, Es iſt nicht Zeit zu ſchreiben: Vocor ad ſcribendum. Wołáią mię piſać, do piſániá. Jch werde zum ſchreiben geruffen. Sum defeſſus ſcribendo. Spracowałem ſię piſząc. Jch bin müde worden im ſchreiben. Eo ſcriptum. Idę piſać. Jch gehe ſchreiben. Eſt res difficilis ſcriptu Trudna rzecz ieſt wypiſać vel opiſać. Die Sach iſt ſchwer zu ſchreiben.

Præteritum perfectum, & plùs quàm perfectum, in noſtro vulgi idiomate ex conjunctivo perſæpe ſupplentur, additâ particulâ że vel iż Exiſtimo patrem tuum fuiſſe virum doctum. Mniemam że twóy Oćiec był człowiekiem uczonym. Jch vermeine, daß dein Vater ſey ein gelehrter Mann geweſen: Exiſtimabam patrem tuum fuiſſe virum doctum Mniemáłem, iż twóy Oćiec był człowiekiem uczonym Jch vermeinte, daß dein Vater ein gelehrter Mann wäre: Interdum ſupplentùr hæc duo tempora ex Indicativo accedente eâdem particulâ Audio veniſſe Regem. Słyſzę że Kròl przyiachał. Jch höre, daß der König ſey gekommen. Audivi Regem abiiſſe. Słyſzałem że Król odiachał. Jch habe gehört, daß der König ſey weggezogen. Vel cùm tempus remotum indefinitum ſignificatur,

Cum verbis optandi, desinendi, et cum verbis doleo, gaudeo, constituo, spero, et horum similibus, tam præsens, quám præteritum indefinitum cum particula ći vel mi, quæ sunt casus dandi, vernaculâ lingvâ effertur: Cupio ad te scribere Żądam ći pisać. Ich will an dich schreiben. Doleo me non scripsisse ad patrem tuum. Zal mi, żem nie pisał do Oycá twego. Es ist mir leyd, daß ich an deinen Vater nicht geschrieben habe.

Aliquando cum verbis *Possum. debeo, malo, volo, nolo*, et aliis hujusmodi, nullâ aliâ adhibitâ particulâ solis infinitis vocibus contenta sunt.

Non possum loqui. Nie mogę mówić. Ich kann nicht reden. Volo audire. Chcę słuchać. Ich will hören.

Futurum Polonicum ex Indicativo et præsenti infiniti modi ejusdem verbi cum particula Masz, suppletur: ut scio te esse futurum virum doctum, Wiem, iż ty masz być uczonym człowiekiem. Ich weiß, daß du wirst ein gelehrter Mann werden. Masz verbum est indicativi. Być præsens infiniti modi ejusdem verbi, cujus est futurum Latinum. Scio te aliquando amaturum esse literas, Wiem iż niekiedy masz się zamiłować nauk. Ich weiß, du wirst dermaleinst die Künste lieben. Aliquando suppletur etiam ex futuro Indicativi modi. Putas me aliquando futurum virum doctum, Wierzysz, że iá bedę niekiedy uczonym. Meinest du daß ich dermaleinst werde ein gelehrter Mann werden. Quod si verba sperandi, promittendi, putandi, accedant ex præsenti infinito, et particula iż vel że supplendum est. Spero me fore virum doctum: Spodziewam się, iż mam być uczonym

czło-

człowiekem. Ich hoffe, daß ich werde ein gelehrter Mann werden. Promitto, juro me nunquam fore Reipublicæ hostem. Obiecuię, przyśięgam iż niemam być Rzeczypospolitey nieprzyiaćielem. Ich sage zu, und schwöre, daß ich nimmer will ein Feind des gemeinen Nutzens seyn. Potest et per futurum indicativi nonnunquam efferri; ut spero fore jucundum generum nobis. Spodziewam się, że nám będźie miłym źięćiem naszym. Ich verhoffe, daß wir werden ein angenehmen Tochtermann bekommen. Cûm igitur his duobus modis tanta insit utilitas, atque ex horum cognitione bona pars syntaxeos pendeat (nusquam enim turpiùs quám in modorum, temporùmque structura labuntur tyrones) curabit quám diligentissimè magister, ut quotidie inter conjuganda verba breves in Latinum orationes convertant: Meminerit tamen pingui (ut ajunt) Minervâ exercendos esse, ne tædio affecti, literis nuncium remittant, sed Latinâ potiùs oratiunculá recreati, ad majores progressus alliciantur, et excitentur.

ADMONITIO.

Alias omnes vulgaris infiniti formas colligere non est præsentis instituti. Satis habuimus, ea quæ ab authore de Lusitanica lingva præcipiuntur, ad nostræ vernaculæ usum accommodâsse, ut hac etiam in parte nostratibus pueris consuleremus, facile fuerit cuique, qui alias indagaverit, eas ad hanc normam dirigere et eadem ratione discipulis tradere.

PRIMA CONJUGATIO.

Amo, verbum activum, modi Indicativi, temporis

 præ-

Præsentis, numeri singularis, personæ primæ, conjugationis primæ: sic conjugabitur.

AMO, Miłuię. Ich liebe.
amas, miłuiesz, du liebest.
amat, miłuie, der liebet.

Pluraliter.

Amamus, Miłuiemy. Wir lieben.
amatis, miłuiećie, ihr liebet.
amant, miłuią, die lieben.

Præteritum imperfectum.

Amabam. Miłowałem trochę przedtym. Ich liebete.
amabas, miłowałes, du liebetest.
amabat, miłowal, der liebete.

Pluraliter.

Amabamus, Miłowaliśmy. Wir liebeten.
amabatis, miłowaliśćie, ihr liebetet.
amabant, miłowali, die liebeten.

Ab amas, s mutatâ in bam fit amabam: sic docebam.

Præteritum perfectum.

Amavi, Umiłowałem zdawna. Ich hab geliebet.
amavisti, umiłowałeś, du hast geliebet.
amavit, der hat geliebet.

Pluraliter.

Amavimus, Umiłowaliśmy. Wir haben geliebet.
amavistis, umiłowaliśćie, ihr habet geliebet.
amaverunt, vel amavêre, umiłowali, die haben geliebet.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Amaveram, Umiłowałem był kiedyś. Ich hatte geliebet.

ama-

amaveras, umiłowałeś był, du hättest geliebet.
amaverat, umiłował był, der hatte geliebet.

Pluraliter.

Amaveramus, Umiłowaliśmy byli, wir hatten geliebet.
amaveratis, umiłowaliście byli, ihr hattet geliebet.
amaverant, umiłowali byli, ihr hattet geliebet.

Ab amavi, i in e, et additâram, fit amaveram, sic in cæteris conjugationibus.

Futurum.

Amabo, Umiłuię, Ich werde lieben.
Amabis, umiłuiesz, du wirst lieben.
amabit, umiłuie, der wird lieben.

Pluraliter.

Amabimus, Umiłuiemy, Wir werden lieben.
amabitis, umiłuiecie, ihr werdet lieben.
amabunt, umiłuią, die werden lieben.

Ab amas s in bo fit amabo, sic doceba. De sententia Varronis amavero.

Imperativi modi tempus præsens.

Ama, vel amato, Miłuy, liebe du.
amet, Niech miłuie, liebe der.

Pluraliter.

Amemus, Miłuymy, Laßt uns lieben.
amate, vel amatote, miłuycie, ihr sollet lieben.
ament, niech miłuią, die sollen lieben.

Ab amas, s ablatâ, fit ama, eôdem modô: Doce, Audi.

Futurum, *vel potius modus mandativus, sive legitimus, hoc est, quo præcipuè mandata, præcepta legèsque dantur.*

Amato tu, vel amabis, Umiłuy ty więc, du sollst lieben.

Amato ille, vel amabit, niech on umiłuie, der soll lieben.

Pluraliter.

Amatote, vel amabitis, Umiłuyćie nàpotym, ihr sollt lieben.

Amanto, vel amabunt, Niech oni umiłuią, die sollen lieben.

Ab amat, additâ o fit amato: sic in cæteris conjugationibus.

Optativi modi tempus præsens, et imperfectum.

Utinam amarem, O bym miłował, Ach daß ich liebete.

amares, o byś miłował, ach daß du liebetest.

amaret, o by miłował, ach daß der liebete.

Pluraliter.

Utinam amaremus, O byśmi miłowali, ach daß wir liebeten.

amaretis, obyśćie miłowali, ach daß ihr liebetet.

amarent, oby miłowali, ach daß die liebeten.

Ab ama, additârem, fit, amarem: ab eadem persona Imperativi fiunt Docerem, Legerem, Audirem.

Præteritum perfectum.

Utinam amaverim, O bym był umiłował, Ach daß ich hätte geliebet.

amaveris, o byś był umiłował, du hättest geliebet.

amaverit, o by był umiłował, der hätte geliebet.

Pluraliter.

Utinam amaverimus, O byśmy byli umiłowali, Ach wir hätten geliebet.

amaveritis, o byśćie byli umiłowali, daß ihr hättet geliebet.

ama-

amaverint, o by byli umiłowali, daß die hätten geliebet.

Ab amavi, i in e additâ rim: fit amaverim.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Utinam amavissem, O bym był umiłował zdáwna. Ach daß ich hätte geliebet.

amavisses, obyś był umiłował, daß du hättest geliebet.

amavisset, o by był umiłował, daß der hätte geliebet.

Pluraliter.

Utinam amavissemus, O byśmi byli umiłowali, Ach daß wir hätten geliebet.

amavissetis, o byśćie byli umiłowali, daß ihr hättet geliebet.

amavissent, o by byli umiłowali, daß die hätten geliebet.

Ab amavi, additâ s & sem, sic in cæteris.

Futurum.

Utinam amam, O bym umiłował nàpotym, Ach daß ich würde lieben.

ames, o byś umiłował, daß du würdest lieben.

amet, o by umiłował, daß der würde lieben.

Pluraliter.

Utinam amemus, O byśmy umiłowali, Ach daß wir würden lieben.

ametis, o byśćie umiłowali, daß ihr würdet lieben.

ament, o by umiłowali, daß die würden lieben.

ADMONITIO.

Supra dictum est, quô pactô conjunctivus, accedente particulâ, *cùm*, in Polonicam lingvam convertatur; ubi præcipuè substantivi verbi exemplis usi sumus, nunc etiam aliorum verborum exempla ponenda sunt.

Conjunctivus modus accedente particula *cùm*, vel per ipſum conjunctivum cum particula Gdy, ut eſt in vernacula interpretatione, vel per Gerundium ſimul et participium, nonnuńquam etiam per ſolum Participium vertitur.

Per Gerundium.

Cùm te pater unicè diligat, illum averſari non debes. Gdy ćię Oćiec iako iedynego Syna miłuię, od niego ſtronić nie maſz. Dieweil dich d r Vater lieb hat, ſollſt du ihn nicht haſſen Patrem tuum odiſſe non debebas, cùm ipſe te unicè diligeret: Oycá twego nie miałes mieć w nienawiśći, będąc od niego iáko iedyny Syn miłowány. Du ſollteſt deinen Vater nicht gehaſſet haben, dieweil er dich ſehr lieb hatte.

Per Gerundium et Verbum.

Tandem miſerandum in modum animam efflavit, cùm quatuor ipſos annos omnibus membris captus jacuiſſet in lecto Ná oſtátek nędznie ſkonał, leżawſzy ná łóżku przez cztery látá powietrzem ruſzony. Endlich iſt er gar erbärmlich geſtorben, nachdem er vier Jahr lang aller ſeiner Glieder beraubt im Bett gelegen.

Per Gerundium et Participium.

Nunquam ad me ſcribis, cùm ad te ſæpiſſimè longiſſimas literas dederim. Nigdy do mnie nie piſzèſz, maiąc odemnie częſte liſty. Du ſchreibeſt nimmer an mich, da ich doch ſehr oft weitläuftige Briefe an dich gegeben habe. Cùm eſſes Romæ, nec literam quidem unam ad me miſiſti, cùm ad te ſæpè numero ſcripſiſſem Będąc w Rzymie, i iedneyżeś litery do mnie nie piſał, gdyżem ia do ćiebie częſto piſał. Da du zu Rom

wareſt,

wareſt, haſt du nicht ein Schreiben an mich geſandt, da ich doch oftermalen an dich geſchrieben.

Per Participium et Nomen.

Nonnunquam per ſolum participium convertitur, ut cùm ex Africa frater tuus diſceſſiſſet, allatæ Luſitani Regis ſunt literæ, quibus eum nusquam diſcedere imperabat. Po odiechaniu bráta twego &c. Da dein Bruder aus Afrika gezogen war, kamen des Portugáſiſchen Königs Briefe, in welchen er ihm gebothe, daß er mit nichten ſollte wegziehen.

SCHOLION.

E vulgi idiomatibus Gerundio Latinè reddendo laborant ac ſæpè numero falluntur pueri, cúm quod præſentis, |quódve præteriti temporis ſit, non intelligant Quocirca hoc locô animadvertendum, duas eſſe Gerundiorum formas in vulgi ſermone, quæ ſolent rudibus negotium faceſſere. Vel enim ſimplex Gerundium eſt nulla alia adjuncta voce, ut Będąc, Piſząc, Czytaiąc, ac tum per præſens & imperfectum Conjunctive Latinè redditur, cùm ſim, & eſſem; cùm legam & legerem; cùm ſcribam, & ſcriberem: vel ex Gerundio & Participio præterito conflatur oratio Będąc, maiąc Piſząc: & tunc præterito perfecto, & plùs quám perfecto ejusdem modi Latinum reſpondet; cùm fueris & fuiſſes: cùm legeris, & legiſſes; cùm ſcripſeris & ſcripſiſſes Præſens autem ab imperfecto, & perfectum á plùs quám perfecto diſtingvet verbum, quod gerundio conjungitur. Nam ſi præſentis aut imperfecti, tum conjunctivi, tum Indicativi, aut etiam futuri Indicativi fuerit verbum,

Gerundium illud ferè erit præſentis temporis. Będąc ty ſzlachćicem, nie maſz, vel nie miáłes, vel nie będźieſz miáł nic takowego czynić, coby ná uczćiwego człowieka nie przyſtało: Cùm ſis honeſtô locô natus, non debes, vel non deberes, quidquam facere, quod liberum hominem non deceat. Dieweil du von ehrlichen Eltern gebohren biſt, ſollſt du nicht oder ſollteſt du nicht etwas thun, daß einem freyen Menſchen nicht gebührt, oder wohl anſtehet. Miror, cur nihil proficias ad eloquentiam, cùm Ciceronem tam ſtudioſè legas Nonnunquem tamen præteritum imperfectum facit, ut Gerundium eodem tempore efferatur. Ucząc ſię Grammatyki śiłam rzeczy poymował. Cùm rudimentis ſtuderem, multa ediscebam. Da ich Grammaticam hörete, lernete ich viele Sachen auswendig. Sin verbum Gerundio junctum præteriti fuerit temporis Gerundium erit imperfecti conjunctivi modi. Będąc młodźieńcem náuczyłem ſię Greki. Cùm eſſem adoleſcens, didici Græcas literas. Da ich ein Jüngling war, hab ich Griechiſch gelernet. Gdy Brat móy tam pojachał, nie mogłem go do ćiebie bez liſtu puśćić. Weil mein Bruder dahin zog, hab ich an dich ſchreiben müſſen. Cùm frater meus iſtuc proficiſceretur, non potui nihil ad te literarum dare. Eadem ratione perfectum à plùs quàm perfecto dignoſcetur. Nam ſi verbum, quod Gerundio ſubditur, præſentis aut etiam futuri temporis fuerit. Gerundium illud cum participio præteriti perfecti temporis erit. Nie dźiwuię ſię, że tak nie rychło wzmagáſz, tak długo chorzeiac; to ieſt, gdyś chorzał. Es nimmt mich nicht wunder, daß du langſam geſund wirſt,

die-

dieweil du so lang krank gewesen. Non miror, te tam lenté convalescere, cùm tamdiu ægrotaveris, Ktoby ćię nie rozumiał być wielce uczonym, czytaiąc tak wiele przesławnych Autorow? to iest gdyś czytał. Wer will nicht vermeinen, daß du ein sonderlicher gelehrter Mann seyest, dieweil du so vieler vortreflicher Scribenten Bücher gelesen hast. Quis te non singulari doctrina præditum existimet, cùm tot nobilissimorum Scriptorum volumina perlegeris? Plùs quàm perfecti temporis erit Gerundium, si verbum sibi conjunctum habeat imperfecti, aut perfecti temporis aut etiam plùs quàm perfecti: si tamen perfectum illud fuerit valde remotum, vel infinitum, quod unica voce vulgi sermone effertur. Haniebniem ćiężko záchorzał, nigdy przedtym nie chorzcią́ć, to iest, gdym nie zwykł był chorowac. Ich bin in eine sehr schwere Krankheit gefallen, da ich doch sonsten zuvor niemahls krank gewesen. Gravissimum in morbum incidi, cúm antea nunquam ægrotâssem. Zdawna to wiedząc, że mię dźiwnie miłuiesz, nigdym nie rozumiał, żeby mię trzeba u ćiebie zalecać. Dieweil ich sonst längst mir eingebildet, daß ich dir der liebste wäre, hab ich vermeinet, daß ich bey dir nicht etwa eine Empfehlung bedürfte. Cùm jam dudum mihi persuasissem, me tibi esse charissimum, commendatione me egere apud te nunquam existimavi. At si præteritum, vel etiam Gerundium tempus indicet, perfectum quidem, sed ita remotum, vel certè definitum Gerundium illud cum participio præteriti perfecti ferè temporis erit. Hániebniem ćiężko tego mieśiącá záchorzał przedtym nie chorzeiąc. Ich bin die-

diesen Monat in eine schwere Krankheit gefallen, da ich doch zuvor nicht krank gewesen. Gravissimum hoc mense in morbum incidi, cùm antea nunquam ægrotârim. Maiąc tego roku ták godne mistrze, rozumiałem, żeś dalcko w náukach postąpił. Dieweil du so geschickte Lehrer bekommen hast, hatte ich vermeinet, daß du solltest im studiren viel zunehmen. Cùm ita idoneos hoc anno magistros nactus sis, putavi te multum in literis profecisse. Non negarem alias prætereá formas esse per Gerundium loquendi, quas omnes persequi longum sit: satis habeamus illas potissimùm attingere, quæ omnium frequentissimè in sermonem videntur incidere; Cæteras, si quæ occurrunt, poterit magister sine negotio discipulis tradere.

Conjunctivi modi tempus præsens.

Cùm amem, Gdyż miłuię. So ich liebe,
ames, gdyż miłuiesz, so du liebest.
amet, gdyż miłuie, so der liebet.

Pluraliter.

Cùm amemus, Gdyż miłuiemy. So wir lieben,
ametis, gdyż miłuiećie, so ihr liebet,
ament, gdyż miłuią, so die lieben.
Si amem, ieśli się miłuię. Nisi amem, ieśli się nie zamiłuię.

Præteritum imperfectum.

Cùm amarem, Gdym miłował, da ich liebete.
amares, gdyż miłował, da du liebetest.
amaret, gdy miłował, da der liebete.

Pluraliter.

Cùm amaremus, Gdyśmy miłowali, Da wir liebeten.
amaretis, gdyście miłowali, da ihr liebetet.
amarent, gdy miłowali, da die liebeten.

Præte-

Præteritum perfectum.

Cùm amaverim, Gdym umiłował. Da ich habe geliebet.
amaveris, gdyś umiłował, da du hast geliebet.
amaverit, gdy umiłował, da der hat geliebet.

Pluraliter

Cùm amaverimus, Gdyśmy umiłowali, da wir haben geliebet.
amaveritis, gdyśćie umiłowali, da ihr habet geliebet.
amaverint, gdy umiłowali, da die haben geliebet.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Cùm amavissem, Gdym był umiłował, da ich hatte geliebet.
amavisses, gdyś był umiłował, da du hattest geliebet.
amavisset, gdy był umiłował, da der hatte geliebet.

Pluraliter.

Cùm amavissemus, Gdyśmy byli umiłowali, da wir hatten geliebet.
amavissetis, gdyśćie byli umiłowali, da ihr hattet geliebet.
amavissent, gdy byli umiłowali, da die hatten geliebet.

Futurum.

Cùm amavero, Gdy będę miłował, vel się zamiłuię, wenn ich werde lieben.
amaveris, gdy będźiesz miłował, wenn du wirst lieben.
amaverit, gdy będźie miłował, wenn der wird lieben.

Pluraliter.

Cùm

Cùm amaverimus. Gdy będźiemy miłowali. Wenn wir werden lieben.
amaveritis, Gdy będźiećie miłowali, wenn ihr werdet lieben.
amaverint, Gdy będą miłowali, wenn die werden lieben.

Ab amavi, i in e verſo, et additâ ro, fit amavero: eôdem modô et in cæteris.

Potentialis modi tempus præſens.
Amem. Mam miłować? Soll ich lieben?

Præteritum imperfectum.
Amarem. Miałem miłować? ſollt ich lieben?

Præteritum perfectum.
Amaverim. Miálbym miłować? ſoll ich geliebet haben?

Præteritum plùs quàm perfectum.
Amaviſſem, Miałbym był umiłować? ſollte ich geliebet haben?

Futurum.
Amaverim. Mógłbym umiłować? ſollt ich lieben?

Præſentis temporis voces cum interrogatione uſurpantur, ob quam cauſam interrogationis ſignum adjecimus? Mam miłować? *Cic. lib. 2. de Orat.* Ego te Conſulem putem? Já ćiebie mam mieć zá Burmiſtrzá? Soll ich dich für einen Bürgermeiſter halten? Eodem tamen præſenti tempore etiam ſine interrogatione utimur interdum. Quint. lib. 6. cap. 5. Videas pleroſque itâ pereitos, Báczyć możeſz śiła ludźi zágniewánych. Es iſt zu ſehen, daß oftmal ihrer viel zornig ſeyn, hoc eſt videre licet.

Modi

Modi permiſſivi ſive conceſſivi tempus præſens.

Amem, Day to choćiaż miłuię, Ich ſetze ich liebe.

Præteritum imperfectum.

Amarem, Niech tak będźie, żem miłował, Ich ſetze ich liebete.

Præteritum perfectum.

Amaverim, Niech będźie żem umiłował, Ich hab geliebet.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Amaviſſem, Choćiażem był umiłował niegdy, Ich ſetze ich hätte geliebet.

Futurum.

Amavero, Choć będę miłował, umiłuię. Ich ſetze ich werde lieben.

Infinitivi modi tempus præſens.

Amare, Miłować et iż ià miłuię, miłuieſz, miłuie; Miłuiemy, miłuiećie, miłuią, Lieben.

Præteritum imperfectum.

Amare, Miłować et iż ia miłowałem, miłowałeś miłował, Miłowaliśmy, miłowaliśćie, miłowali, Lieben.

Ab ama additâ re, fit amare, ſic docere, legere, audire.

Præteritum perfectum.

Amaviſſe, Umiłować było et iż iá umiłowałem, umiłowałeś, umiłował Umiłowaliśmy, umiłowaliśćie, umiłowali, geliebet haben.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Amaviſſe, Umiłować, et iż iá umiłowałem był umiłowałeś, umiłował: Umiłowaliśmy, umiłowaliśćie, umiłowali, geliebet haben.

Ab

Ab amavi additâ s, & se, fit amavisse, sic docuisse, legisse, audivisse.

Amaturum, am, um, esse, umiłować napotym, et iż będę miłował, będźiesz miłował, będźie miłował.

Pluraliter.

Amaturos, as, a, esse. Będą miłować, & iż będźiem miłować, będźiećie miłować, będą miłować, lieben werden.

Futurum præterito mistum.

Amaturum, am, um, fuisse, Ktory miał miłować, et iz mam miłować, masz miłować, ma miłować.

Pluraliter.

Amaturos, as, a, fuisse, Ktorzy maić miłować, et iż my mamy miłować, maćie miłować, maią miłować. Welcher soll lieben.

ADMONITIO.

Infiniti Latini voces, tum per Conjunctivum, tum per Indicativum Polonicè redduntur, idque temporibus omnibus, de quibus sigillatim videtur dicendum.

De præsenti.

Tempus præsens ita per Indicativum Polonicè reddi potest. *Cic. Att. lib. 10.* Scribis, te ipsum putare me attractum iri, si de pace agatur. Piszesz, że ty sam rozumiesz, iż mię przyćiągną, ieśli o pokoiu tractować będą. Du schreibest, daß du vermeinest, so man etwa vom Friede würde handlen, daß ich darzu soll'e genommen werden. *Cic. ad Att. lib. 10.* Pompejum pro certo habemus per Illyricum proficisci in Galliam. Zapewnie wiemy

my, że Pompejus jedźie do Francyi przez Illyrik. Wir haben für gewiß, daß Pompejus durch Illyrien in Frankreich ziehe.

Ista per Conjunctivum vertuntur. *Cic. Ep. lib 6.* Peto à te, ne me putes oblivione tui rarius ad te scribere, quàm solebam. Proszę ćię, nie rozumiey, ábym miał rzádzey do ciebie pisáć, dla tego, żem ćię zápomniał. Ich bitte dich, du wollest nicht vermeinen, daß ich etwa derenthalben seltsamer an dich schreibe, als hätte ich deiner vergessen. Non puto esse alienum, me ad te, quid ea de re sentiam, scribere. Nie ydami się od rzeczy do ćiebie pisać, cobym o tym trzymał. Ich vermeine, daß es dir nützlich sey, daß ich dir schriftlich zu wissen thue, was ich von dieser Sache halte.

De præterito imperfecto.

Præteritum imperfectum quàm sæpissimé per Conjunctivum convertitur. *Cic. Ep 9.* Non debemus ita cadere animis, quasi aliquid evenerit, quod fieri posse unquam putavimus. Nie mamy ták serca tráćić, iákoby przypádło, o czymeśmy rozumieli, żeby się nigdy trafić nie mogło. Wir sollen nicht dermassen den Muth fallen lassen, als vermeinten wir, daß sich etwas zugetragen hätte, welches wir zuvor eracht, als könnte es nimmer geschehen. Conjunctivi imperfectum est. *Cic. Epist.* 2. Consules Bibuli sententiam valere cupiêrunt, Burmistrzowie prágneli, żeby Bibulusowy ważny był głos. Die Bürgermeister haben gewollt, daß des Bibuli Sentenz oder Meinung sollte gelten. Nec minùs frequenter per Indicativum *Cic Epist. lib.* 2 Sciebam te á tuis certiorem fieri solere. Wiedźiałem, żeś to często twoi oznaymują.

Ich wuste, daß es die deinigen dir zu wissen thun pflegen. *Cic Att. lib. 10.* A Curione mihi nunciatum est, eum ad me venire. Dano mi znać od Koryona, że on do mnie jedźie. Von dem Zunft-Meister ist mir zu wissen gethan, daß er zu mir komme.

De præterito perfecto.

Præteritum item perfectum sic redditur per Indicativum. *Cic. Epist. lib. 6.* Te nunquam timuisse certó scio.Ześ się ty nigdy nie bał, pewienem tego. Ich weiß für gewiß, daß du dich niemalen gefürchtet. *Cic. Epist. lib. 6* Nec enim nos arbitror victoriæ præmiò ductos, patriam olim, et liberos, et fortunas reliquisse. Abowiem nie rozumiem, żebyśmy uwiedzeni zapłatą zwyćięstwa, oyczyznę przedtym, dźieći, i maiętności opuśćili. Denn ich vermeine nicht, daß wir wegen des Sieges Belohnung sollten vor Zeiten unser Vaterland, Kinder, Haab und Güter verlassen haben. Per Conjunctivum veró sic, *Cic. de Amic.* Nihil enim mali Scipioni accidisse puto. Nie rozumiem, żeby co złego miało potkać Scipiona. Denn ich weiß, daß nichts Böses dem Scipioni wiederfahren sey. *Cic. de Orat lib. 1.* Platanus illa mihi videtur, non tam ipsâ aquâ, quæ describitur, quàm Platonis oratione crevisse. Zdámi się, że on iawor nie tak wodą, ktorą się tam opiluie, iáko Platonową wymową urosł. Es däucht mich, daß der Wachholderbaum nicht so sehr vom Wasser, daß da beschrieben wird, als von des Platonis Rede gewachsen sey, oder zugenommen habe.

De præterito plùs quàm perfecto.

Præteritum plùs quàm perfectum, sic per Indicativum convertitur. *Cic. de Am.* Et se in quiete per visum ex Africano audivisse dicebat. Powiedźiał; że to słyszał przez sen od Africaná. Er sagte, daß er solches im Schlaf von dem Africano gleichwie im Gesicht gehöret hätte. *Cic. Epist. lib.* 3. Didici ex tuis literis, te omnibus in rebus habuisse rationem, ut mihi consulures, &c. Dowiedźiałem śię z twego listu, żeś we wszytkich rzeczach miał ná to baczenie, ábyś memu pożytkowi dogodźił. Ich habe aus deinem Schreiben vernommen, daß du in allen Sachen dahin getrachtet, wie du mir helfen mögest. Per Conjunctivum autem sic licet convertere. *Cic. de Amic.* Igitur ne suspicari quidem possumus, quemquam horum ab amico quidpiam contendisse, quod contra fidem, contra jusjurandum, contra Rempublicam esset. A tak y domyśláć śię nie możemy, żeby ktòry był z tych o co tákiego przyiaćielá prośił, coby było przećiwko wierze, przećiwko przyśiędze, przećiw Rzeczypospolitey. Derenthalben können wir auch nicht argwöhnen, daß einer von ihnen etwas von seinem Freunde sollte gebethen haben, daß wider den verheissenen Glauben, wider den geschwornen Eyd, und wider den gemeinen Nutzen wäre. *Cic. Epist. lib.* 2. Putarésne unquam accidere posse, ut mihi verba deessent? I rozumiałeś, żeby kiedy do tego miało przyść, áby mi ná słowach schodźiło? Vermeinest du, daß es sich jemahl könnte zutragen, daß es mir an der Rede mangeln sollte.

De Futuro.

Futurum etiam per Indicativum Polonicè reddi poteſt. *Cic. Epiſt. lib. 14.* Facturum puto. Mniemam, że uczyni. Ich vermeine, daß ers thun werde. *Cic. Epiſt. lib. 14.* Et ipſe opinione celeriùs venturus eſſe dicitur. Powiadaią, że przyidźie rychley nad mniemánie. Man ſagt, daß er geſchwinder kommen werde, ehe denn man vermeint. Frequentiùs etiam per Conjunctivum: tunc autem imperfecti temporis eſſe videtur. *1 Cic. Att. lib. 10.* Juſſit mihi nunciari, mox ſe venturum. Kàzał mi dáć znàć, że zaraz má przybyć. Er hat mir anzeigen laſſen, daß er bald kommen wolle. *Cic. Tuſc. 1.* Critoni noſtro non perſvaſi me hinc avolaturum, neque quidquam mei relicturum. Nie w mòwiłem tego w Krytoná, żebym z tąd miał odlećieć, i nic ſwego nie zoſtawić. Ich habe unſern Kritonen nicht überredet, daß ich von dannen werde ziehen, und nichts von dem meinigen werde nachlaſſen. *Cic. Epiſt. lib. 5.* Cùm ſibi perſvaſiſſet, meas de ſe accuratè ſcriptas literas, maximum apud te pondus habituras. Gdy tak u ćiebie wielce ważny być miał. Nachdem er ſich eingebildet hatte, daß meine Briefe, ſo mit Fleiß ſeinethalben geſchrieben, bey dir in acht ſollten genommen werden. Poteſt adhuc aliis modis reddi pro varietate ſententiarum: ut *Cic. Att. lib. 10.* Niſi fortè arma Pompejum abjecturum putas. Chybabyś rozumiał, że Pompejus woyny odbieży. Es ſey denn, du vermeineſt, daß der Pompejus den angefangenen Krieg werde unterwegen laſſen.

De futuro præterito miſto.

Futurum præterito mistum, ferè per plùs quàm perfectum conjunctivi reddi solet *Cic de Amic.* Quid arbitramur in re vera fuisse facturos. Cóż mniemamy, uczyniliby byli prawdźiwie? Was vermeynen wir, was hätten sie in wahrhaftigen Sachen gethan? *Cic. de Amic.* Scio impetraturum non fuisse. Wiem, żeby był nie uprośił. Ich weiß, daß er es nicht hätte erlangen können. Pro hoc futuro, antecedente verbo præteriti temporis, ponitur primum futurum: ut fore, pro futurum fuisse, et tunc Polonicè reddetur, ac si præterito mistum esset. *Cic de Orat. 1.* Nam qui locus quietis, et tranquillitatis plenissimus fore videbatur; Albowiem ono mieysce, co się zdało, że miáło być nader pełne odpoczenienia. Welcher Ort scheinet ruhsam und friedlich zu seyn. *Cic. Epist. lib. 1.* Perspiciebant Consules in Hortensii sententiam multis partibus plures ituros. Pobaczywali to Burmistrzowie, że dalekó więcey miało ich było przystáć do głosu y zdánia Hortensiuszowego. Die Bürgermeister haben schon zuvor erkannt, daß viel mehr auf des Hortensii Seite seyn würden.

Quare cùm his atque aliis modis, Infinitivus variatur apud Polonos; necessariò addendæ videbantur hæ omnes vulgi formæ, sed ne puerorum ingenia obrueremus, satis esse duximus illis supersedere, totámque rem magistri judicio diligentiæque committere, illas tantùm adscripsimus, quæ cæteris aptiòres et frequentiores esse visæ sunt.

Sunt, qui futurum infiniti modi, non solùm accusandi, sed etiam nominandi casu efferunt, sic *Amaturus, vel Amaturum esse*, neque immeritó:

ſiquidem infinitum *eſſe*, utrúmque caſum admittit. *Videórne tibi aliquando amaturas eſſe literas? Putas me aliquando amaturum eſſe literas.* Nos tamen veteres Grammaticos ſecuti, accuſandi caſu tanquam proprio infiniti fuimus contenti, ſi quis veró et nominandi addiderit, minimè diſplicebit.

Gerundia.

Amandi, Miłowánia. Zu lieben.
amando, miłuiąc, liebende.
amandum, miłowániu, zu lieben.

Fit ab amans amantis, tis in di, do, dum, mutatâ, eôdem modô in cæteris conjugationibus.

Supina.

Amatum, Ná miłowánie, zu lieben.
amatu, ku miłowániu, zu lieben.

Participia ſignificationis activæ temporis præſentis et imperfecti.

Amans, amantis, Miłuiący, der da liebet.
Ab amabam, bam mutatâ in us: ſic in cæteris.

Futurum.

Amaturus, a, um, Który będźie miłował, der da lieben wird.
Ab amatum, m mutata in rus, cætera eodem modo.

Formavimus hoc participium à priore Supino propter verba neutra, quæ poſteriore carent.

ADMONITIO.

Doceant Magiſtri pueros participia futuri temporis tum activa, tum paſſiva, etiam verbo ſubſtantivo conjungere: ne ſemper verbô debeo, quod illis familiariſſimum eſt, utantur: Sum amaturus, es amaturus, &c. pro debeo amare, debes

debes amare &c. Amaturas eram, eras; pro debebam, debebas amare &c. Amandus sum, pro debeo, debes amari, amandus eram, eras, &c. pro debebam, debebas amari.

Amor verbum passivum, sic conjugabitur.

Indicativi modi tempus præsens.

AMOR, Miłuią mię. Ich werde geliebet.
amaris, vel amâre, miłuią ćię, du wirst geliebet.
amatur, miłuią go, der wird geliebet.

Pluraliter.

Amamur, Miłuią nas. Wir werden geliebet.
amamini, miłuią was, ihr werdet geliebet.
amantur, miłuią ich, die werden geliebet.

Ab amo, additâ r, cætera eôdem modô.

Præteritum imperfectum.

Amabar, Miłowáno mię. Ich wurde geliebet.
amabaris, vel amabâre, miłowano ćię, du wurdest geliebet.
amabatur, miłowáno go, der wurde geliebet.

Pluraliter.

Amabamur, Miłowàno nas, wir wurden geliebet.
amabamini, miłowáno was, ihr wurdet geliebet.
amabantur, miłowáno onych, die wurden geliebet.

Ab amábam, m mutatâ in r, sic in cæteris.

Præteritum perfectum

Amatus, amata, amatum sum vel fui. Iestem umiłowany albo byłem, byłam umiłowáná, było umiłowáne. Ich bin geliebet worden, oder gewesen.
amatus, amata, amatnm es vel fuisti. Jesteś umiłowan albo byłeś, du bist geliebet worden.

amatus, ta, tum, est vel fuit, iest umiłowan, albo był, der ist geliebet worden.

Pluraliter.

amati, tæ, ta, sumus vel fuimus iesteśmy umiłowàni, albo byliśmy umiłowàni, wir sind geliebet worden.

amati, tæ, ta, estis vel fuistis, byliśćie umiłowani, ihr seyd geliebet worden.

amati, tæ, ta, sunt vel fuerunt vel fuêre, są umiłowáni, albo byli, die sind geliebet worden.

Ab amatu additâ s, sic in cæteris.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Amatus, ta, tum, eram vel fueram, Byłem umiłowan, albo bywałem umiłowan. Ich war geliebet worden.

amatus, ta, tum, eras vel fueras, zámiłowano ćiebie było, du warest geliebet worden.

amatus, ta, tum, erat vel fuerat, był umiłowan, zàmiłowáno go, der war geliebet worden.

Pluraliter.

Amati, tæ, ta, eramus vel fueramus. Byliśmy umiłowani, wir waren geliebet worden.

amati, tæ, ta, eratis vel fueratis, byliśćie umiłowáni, ihr waret geliebet worden.

amati, tæ, ta, erant vel fuerant, byli umiłowani, die wären geliebet worden.

Futurum.

Amabor. Będą mię miłować. Ich werde geliebet werden.

amaberis vel amabêre, będą cię miłować, du wirst geliebet werden.

amabitur, będą go miłowáć, der wird geliebet werden.

Plura-

Pluraliter.

Amabimur, Będą nas miłować, wir werden geliebet werden.
amabimini, będą was miłować, ihr werdet geliebet werden.
amabuntur, będą ich miłować, die werden geliebet werden.

Ab amabo additâ r, sic docebor.

Imperativi modi tempus præsens.

Amare, vel amator. Niech cię miłuią. Laß dich lieben.
ametur, niech onego miłuią, laßt ihn geliebet werden.

Pluraliter.

Amemur, Niech nas miłuią, werden wir geliebet.
amamini vel amaminor, niech was miłuią, werdet ihr geliebet.
amentur, niech onych miłuią, werden die geliebet.

Ab ama additâ re, Amato additâ r: sic in cæteris.

Futurum sive modus mandativus.

Amator tu, amaberis, vel amabêre, Niech cię będą miłować, niech się ciebie zámiłuią. Du sollst geliebet werden.
amator ille vel amabitur, niech go będą miłowáć, niech się iego zàmiłuią, der soll geliebet werden.

Pluraliter.

Amaminor vel amabimini, niech się was więc zámiłuią, ihr sollet geliebet werden.
Amantor vel amabuntur, niech się onych zàmiłuią, die sollen geliebet werden.

Optativi modi tempus præsens, et imperfectum.

Utinam amarer. O by mię miłowáno. Ach daß ich würde geliebet.

amareris vel amarêre, o by ćię miłowáno, daß du würdeſt geliebet.
amaretur, o by onego miłowáno, daß der würde geliebet.

Pluraliter.

Utinam amaremur, O by nas miłowáno, ach daß wir würden geliebet.
amaremini, o by was miłowáno, daß ihr würdet geliebet.
amarentur, o by onych miłowáno, daß die würden geliebet.

Præteritum perfectum.

Utinam amatus, amata, amatum, ſim vel fuerim, O bym był umiłowány. Ach daß ich wäre geliebet worden.
amatus, ta, tum, ſis vel fueris, o byś był umiłowany, ach daß du wäreſt geliebet worden.
amatus, ta, tum ſit, vel fuerit, o by był umiłowány, ach daß der wäre geliebet worden.

Pluraliter.

Utinam amati, tæ, ta, ſimus vel fuerimus, O byśmy byli umiłowáni, Ach daß wir wären geliebet worden.
amati, tæ, ta, ſitis vel fueritis, o byśćie byli umiłowáni, ach daß ihr wäret geliebet worden.
amati, tæ, ta, ſint vel fuerint, o by byli umiłowáni, ach daß die wären geliebet worden.

Præteritum plùs quàm perfectum

Utinam amatus, te, tum, eſſem vel fuiſſem, O bym był umiłowany zdawna kiedyś, ach daß ich wäre geliebet geweſen.
amatus, ta tum, eſſes vel fuiſſes, o byś był umiło-

łowany, ach daß du wärest geliebet gewesen.
amatus, ta, tum, esset vel fuisset, o by był umiłowany, ach daß der wäre geliebet gewesen.

Pluraliter.

Utinam amati, tæ, ta, essemus vel fuissemus, o byśmy byli umiłowani, ach daß wir wären geliebet gewesen.
amati, tæ, ta, essetis vel fuissetis, o byście byli umiłowani, ach daß ihr wäret geliebet gewesen.
amati, tæ, ta, essent vel fuissent, o by byli umiłowani, ach daß die wären geliebet gewesen.

Futurum.

Utinam amer, O by mię miłowáno nápotym, ach daß ich würde geliebet werden.
ameris vel amère, o by ćię miłowàno, ach daß du würdest geliebet werden.
ametur, o by onego miłowano, ach daß der würde geliebet werden.

Pluraliter.

Utinam amemur, O by nas miłowáno, ach daß wir würden geliebet werden.
amemini, o by was miłowáno, ach daß ihr würdet geliebet werden.
amentur, o by onych miłowáno, ach daß die würden geliebet werden.

Conjunctivi modi tempus præsens.

Cùm amer, Gdy mię miłuią, so ich werde geliebet.
ameris vel amêre, gdyż ćię miłuią, so du wirst geliebet.
ametur, gdyż onego miłuią, so der wird geliebet.

Pluraliter.

Cùm amemur, gdyż nas miłuią, so wir werden geliebet.

Ame-

amemini, gdyż was miłuią, ſo ihr werdet geliebet.
amentur, gdyż onych miłuią, ſo die werden geliebet.

Præteritum imperfectum.

Cùm amarer, Gdy mię miłowano, da ich ward geliebet.
amareris vel amarère, gdy ćię miłowáno, da du wareſt geliebet.
amaretur, gdy go miłowáno, da der ward geliebet.

Pluraliter.

Cùm amaremur, Gdy nas miłowáno, da wir waren geliebet.
amaremini, gdy was miłowáno, da ihr waret geliebet.
amarentur, gdy ich miłowáno, da die waren geliebet.

Præteritum perfectum.

Cùm amatus, amata, amatum, ſim vel fuerim, Gdym ieſt umiłowàn, àbom był, Ach ich bin geliebet worden.
amatus, ta, tum, ſis vel fueris, gdyś ieſt umiłowán, áboś był, als du biſt geliebet worden.
amatus, ta, tum, ſit, vel fuerit, gdy ieſt umiłowán, áby był, als der iſt geliebet worden.

Pluraliter.

Cùm amati, amatæ, amata, ſimus vel fuerimus, Gdy umiłowáni ieſteśmy, ábo byliśmy. Als wir ſeyn geliebet worden.
amati, tæ, ta, ſitis vel fueritis, gdy ieſteśćie umiłowáni, als ihr ſeyd geliebet worden.
amati, tæ, ta, ſint vel fuerint, gdy ſą umiłowani,

àbo

ábo byli, als die seynd geliebet worden.

Præteritum plùs quám perfectum.

Cùm amatus, amata, amatum, essem vel fuissem, Gdy umiłowan byłem, ábo bywałem. Da ich wáre geliebet gewesen.

amatus, ta, tum, esses vel fuisses, gdy umiłowan bywałes, da du warest geliebet gewesen.

amatus, ta, tum, esset vel fuisset, gdy umiłowan bywał, da der war geliebet gewesen.

Pluraliter.

Cùm amati, tæ, ta, essemus vel fuissemus. Gdy umiłowáni byliśmy aby bywaliśmy, da wir waren geliebet gewesen.

amati, tæ, ta, essetis vel fuissetis, gdy umiłowáni bywaliście, da ihr waret geliebet gewesen.

amati, tæ, ta, essent vel fuissent, Gdy umiłowani bywáli, da wir waren geliebet gewesen.

Futurum.

Cùm amatus, amata, amatum, ero vel fuero, Gdy mię będą miłować, umiłuią, wenn ich werde geliebet werden.

amatus, ta, tum, eris vel fueris, gdy ćię będą miłować, umiłuią, wenn du wirst geliebet werden.

amatus, ta, tum, erit vel fuerit, gdy onego będą miłować, umiłuią, wenn der wird geliebet werden.

Pluraliter.

Cùm amati, tæ, ta, erimus vel fuerimus, Gdy nas będą miłować, umiłuią, wenn wir werden geliebet werden.

amati, tæ, ta, eritis vel fueritis, gdy was będą miłować, wenn ihr werdet geliebet werden.

ama-

amati, tæ, ta, erint vel fuerint, gdy onych będą miłować, wenn die werden geliebet werden.

Potentialis modi tempus præsens.

Amer. Mnie maią miłować? ich soll geliebet seyn.

Præteritum imperfectum.

Amarer, Mnie by miáno miłowac, sollt ich geliebet werden.

Præteritum perfectum.

Amatus, ta, tum, sim vel fuerim, Mnie było miáno umiłowáć? sollt ich seyn geliebet worden.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Amatus, ta, tum, essem vel fuissem. Mnieby było miáno umiłować, sollt ich geliebet seyn gewesen.

Futurum.

Amatus, ta, tum, sim vel fuerim. Mnie będą kiedy miłować, sollt ich jemals geliebet werden.

Permissivi sive concessivi modi tempus præsens.

Amer, Day to, że mię miłuią, ich setze, daß ich geliebet werde.

Præteritum imperfectum.

Amarer. Day to, że mię, miłowáno. Ich setze, ich würde geliebet.

Præteritum perfectum.

Amatus, ta, tum, sim vel fuerim. Day to, żeby mię umiłowáno. Ich setze, ich bin geliebet worden.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Amatus, ta, tum, essem vel fuissem. Day to, żeby mię było umiłowáno niegdy, przedtym. Ich setze, ich wäre geliebet gewesen.

Futurum.

Amatus, ta, tum, ero vel fuero. Day to, że mię będą miłowáć. Ich setze, ich werde geliebet werden.

Infi-

Infinitivi modi tempus præſens.

Amari, me, te, illum, Być miłowanym et iż miłuią mię, miłuią ćię, miłuią, onego, nos, vos, illos. Miłuią nas, miłuią was, miłuią onych, geliebet werden.

Præteritum imperfectum.

Amari, Być miłowanym et iż miłowáno mię, miłowáno ćię miłowáno onego. Miłowáno nas, miłowano was, miłowano onych, geliebet werden.

Fit ab amare, e in i verſo: ſit in doceri, audiri.

Præteritum perfectum.

Amatum, tam, tum, eſſe vel fuiſſe Być miłowánym et iż ieſtem umiłowan, álbo byłem, ieſteś umiłowan, ieſt umiłowan, ſeyn geliebet worden.

Pluraliter.

Amatos, tas, ta, eſſe vel fuiſſe. Jeſteśmy umiłowáni, ábo byliśmy, ieſteśćie umiłowáni, ſą umiłowani, ſeyn geliebet worden.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Amatum, tam, tum, eſſe vel fuiſſe. Być umiłowánym et iż byłem kiedyś umiłowánym, byłeś dawno umiłowánym, był umiłowánym, geliebet ſeyn geweſen.

Pluraliter.

Amatus, tas, ta, eſſe vel fuiſſe. Byliśmy, bywaliśmy umiłowani, byliśćie umiłowáni, byli umiłowani, geliebet ſeyn geweſen.

Futurum.

Amatum iri, vel amandum, dam, dum, eſſe. Być miłowanym napotym, et iż będą mię miłować, będą ćię miłować, będą go miłować,

ge-

geliebet zu werden, *vel* daß ich werde geliebet werden, du wirst geliebet werden, der wird geliebet werden.

Pluraliter.

Amatum iri, vel amandos, das, da, esse. Będą nas miłowáć, będą was miłować, będą ich miłowáć, wir werden geliebet werden 2c.

Futnrum præterito mistum.

Amandum, dam, dum, fuisse. Co miał być umiłowanym, et iż miał być miłowànym, miáłeś być miłowànym, miał być miłowanym, geliebet sollen werden.

Pluraliter.

Amandos, das, da, fuisse. Mieliśmy być miłowàni mieliśćie być miłowáni, mieli być miłowani.

SCHOLION II.

Possunt etiam infiniti Passivi tempora per Indicativum, et Conjunctivum Polonicè reddi, tot modis, quot Activum solere converti ostendimus: exemplis tamen in præsenti brevitatis causâ supersedere visum est. Porrò circuitio illa ex Participio in dus futuro primo adjecta, sitne futuri temporis, an non? & qua ratione sit adjecta, vide in commentariis.

Participia.

Præteriti temporis, Amatus, ta, tum. Umiłowáy, umiłowaná, umiłowane, geliebet.

Ab amatu, addito s, cætera eodem modo.

Futuri.

Amandus, da, dum, Ktorego maią miłowáć, der geliebet soll werden.

Ab amans, amantis, tis in das, da, dum, sic in cæteris.

SE-

SECUNDA CONJUGATIO.

Doceo, verbum activum, modi Indicativi, temporis Præsentis, numeri singularis, personæ secundæ, conjugationis secundæ: sic conjugabitur.

Indicativi modi tempus præsens.

DOCEO. Uczę. Ich lehre.
Doces, uczysz, du lehrest.
Docet, uczy, der lehret.

Pluraliter.

Docemus. Uczemy. Wir lehren.
Docetis, uczyćie, ihr lehret.
Docent, uczą, die lehren.

Præteritum imperfectum.

Docebam. Uczyłem. Ich lehrete.
docebas, uczyłeś, du lehretest.
docebat, uczył, der lehrete.

Pluraliter.

Docebamus. Uczylismy. Wir lehreten.
docebatis, uczyliśćie, ihr lehretet.
docebant, uczyli, die lehreten.

Præteritum perfectum.

Docui. Nauczyłem. Ich hab gelehrt.
docuisti, nauczyłeś, du hast gelehrt.
docuit, nauczył, der hat gelehrt.

Pluraliter.

Docuimus. Nauczylismy. Wir haben gelehrt.
docuistis, nauczyliśćie, ihr habet gelehrt.
docuerunt vel docuére, nauczyli, die haben gelehrt.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Docueram. Neuczyłem był. Ich hatte gelehrt.
docueras, nauczyłeś był, du hattest gelehrt.

docuerat, nauczył był, der hatte gelehrt.

Pluraliter.

Docueramus, Nauczyliśmy byli, wir hatten gelehrt.
docueratis, nauczyliście byli, ihr hattet gelehrt.
docuerant, nauczyli byli, die hatten gelehrt.

Futurum.

Docebo, Będę uczył, nauczę. Ich werde lehren.
docebis, nauczysz, du wirst lehren.
docebit, nauczy, der wird lehren.

Pluraliter.

Docebimus, Nauczemy, wir werden lehren.
docebitis, nauczycie, ihr werdet lehren.
docebunt, nauczą, die werden lehren.

Imperativi modi tempus præsens.

Doce vel doceto, Ucz, lehre du.
doceat, niech uczy, lehre der.

Pluraliter.

Doceamus. Uczmy. Laßt uns lehren.
docete vel docetote, uczcie, ihr sollet lehren.
doceant, niech uczą, die sollen lehren.

Futurum sive modus mandativus.

Doceto tu vel docebis, Naucz ty, du sollst lehren.
doceto ille vel docebit, niech nauczy on, der soll lehren.

Pluraliter.

Docetote vos vel docebitis, Nauczcie wy więc, ihr sollet lehren.
docento illi vel docebunt, niech oni więc nauczą, die sollen lehren.

Optativi modi tempus præsens, et imperfectum.

Utinam Docerem. O bym uczył. Ach daß ich lehrete.
doceres, o byś uczył, ach daß du lehretest.
doceret, o by uczył, ach daß der lehrete.

Plura-

Pluraliter.

Utinam doceremus. O byśmy uczyli. Ach daß wir lehreten.

doceretis, o byśćie uczyli, ach daß ihr lehretet.

docerent, o by uczyli, ach daß die lehreten.

Præteritum perfectum.

Utinam Docuerim. O bym był uczył. Ach daß ich hätte gelehret.

docueris, o byś był uczył, daß du hättest gelehrt.

docuerit, o by był uczył, daß der hätte gelehret.

Pluraliter.

Utinam docuerimus. O byśmy byli uczyli. Ach daß wir hätten gelehret.

docueritis, o byśćie byli uczyli, ach daß ihr hättet gelehret.

docuerint, o by byli uczyli, ach daß die hätten gelehrt.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Utinam Docuissem. O bym był nauczył. Ach daß ich längst hätte gelehret.

docuisses, o byś był nauczył, ach daß du hättest gelehret.

docuisset, o by był nauczył, ach daß der hätte gelehrt.

Pluraliter.

Utinam docuissemus, o byśmy byli nauczyli, ach daß wir hätten gelehret.

docuissetis, o byśćie byli nauczyli, ach daß ihr hättet gelehret.

docuissent, o by byli nauczyli, ach daß die hätten gelehret.

Futurum.

Utinam Doceam. O bym nauczył potym. Wollte Gott ich würde lehren.

doceas, o byś nauczył, daß du würdest lehren.
doceat, o by nauczył, daß der würde lehren.

Pluraliter.

Utinam doceamus, o byśmy nauczyli, wolte Gott wir würden lehren.
doceatis, o byśćie nauczyli, daß ihr würdet lehren.
doceant, o by nauczyli, daß die würden lehren.

Conjunctivi modi tempus præsens.

Cùm Doceam, Gdyż uczę, so ich lehre.
doceas, gdyż uczysz, so du lehrest.
doceat, gdyż uczy, so der lehret.

Pluraliter.

Cùm Doceamus, Gdyż uczemy, so wir lehren.
doceatis, gdyż uczyćie, so ihr lehret.
doceant, gdyż uczą, so die lehren.

Fit à Doceo, o in am verso, sic Legam, audiam.

Præteritum imperfectum.

Cùm Docerem. Gdym uczył. Als ich lehrete.
doceres, gdyś uczył. als du lehretest.
doceret, gdy uczył, als der lehrete.

Pluraliter.

Cùm doceremus, Gdyśmy uczyli, als wir lehreten.
doceretis, gdyśćie uczyli, als ihr lehretet.
docerent, gdy uczyli, als die lehreten.

Præteritum perfectum.

Cùm Docuerim, Gdym nauczył, als ich hab gelehrt.
docueris, gdyś nauczył, als du hast gelehrt.
docuerit, gdy nauczył, als der hat gelehrt.

Pluraliter.

Cùm docuerimus, Gdyśmy nauczyli, als wir haben gelehrt.
docueritis, gdyśćie nauczyli, als ihr habet gelehrt.

do-

docuerint, gdy nauczyli, als die haben gelehret.

Præteritum plùs quám perfectum.

Cùm docuissem. Gdym był nauczył. Weil ich hätte gelehret.

docuisses, gdyś był nauczył, weil du hättest gelehrt.

docuisset, gdy był nauczył, weil der hätte gelehrt.

Pluraliter.

Cùm docuissemus, gdyśmy byli nauczyli, weil wir hätten gelehret.

docuissetis, gdyście byli nauczyli, weil ihr hättet gelehret.

docuissent, gdy byli nauczyli, weil sie hätten gelehrt.

Futurum.

Cùm docuero. Gdy nauczę. S ich werde lehren.

docueris, gdy nauczysz, so du wirst lehren.

docuerit, gdy nauczy, so der wird lehren.

Pluraliter.

Cùm docuerimus, Gdy nauczemy, so wir werden lehren.

docueritis, gdy nauczyćie, so ihr werdet lehren.

docuerint, gdy nauczą, so die werden lehren.

Potentialis modi tempus præsens.

Doceam, mam uczyć? mogę uczyć, sollt ich lehren.

Præteritum imperfectum.

Docerem, Miałem uczyć? sollt ich lehren.

Præteritum perfectum.

Docuerim, Miałbym uczyć? sollt ich gelehret haben?

Præteritum plùs quám perfectum.

Docuissem, Miałbym był nauczyć, sollt ich gelehret haben?

Futurum.

Docuerim, Miałbym uczyć? sollt ich lehren?

Permissivi sive Concessivi modi tempus præsens.

Doceam, Day to żem uczył, setze daß ich lehre.

Præteritum imperfectum.

Docerem, Day to żebym uczył, setze ich lehrete.

Præteritum perfectum.

Docuerim, Day to żebym nauczył, setze daß ich gelehret hätte.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Docuissem, Day to żebym był nauczył, ich setze ich hätte gelehret.

Futurum.

Docuero, Day to że nauczę, ich setze ich werde lehren.

Infinitivi modi tempus præsens.

Docere, uczyć, lehren.

Præteritum imperfectum.

Docere, Uczyć, lehren.

Præteritum perfectum.

Docuisse, Uczyć było, gelehret haben.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Docuisse, Uczyć było kiedyś, gelehret haben.

Futurum.

Docturum, am, um, esse, że ma uczyć, lehren werden.

Pluraliter.

Docturos, as, a, esse, że maią uczyć, lehren werden.

Futurum præterito mistum.

Docturum, am, um, fuisse, że miał uczyć, daß er würde lehren.

Pluraliter.

Docturos, as, a, fuisse, że mieli uczyć, daß sie würden lehren.

Gerun-

Gerundia.

Docendi. Uczenia. Zu lehren.
docendo, ucząc, lehrende.
docendum, uczeniu, zu lehren.

Supina.

Doctum, uczenia, zu lehren.
doctu, uczeniu.

Participia declinationis activæ, temporis præsentis, et imperfecti.

Docens, entis, Uczący, der, die, daß lehrend.

Futurum.

Docturus, a, um, Który ma uczyć, welcher soll lehren.

Doceor, verbum passivum, sic conjugabitur.

Modi Indicativi tempus præsens.

DOCEOR. Uczą mię. Ich werde gelehret.
doceris vel docêre, uczą ćię, du wirst gelehret.
docetur, uczą go, der wird gelehret.

Pluraliter.

Docemur. Uczą nas. Wir werden gelehret.
docemini, uczą was, ihr werdet gelehret.
docentur, uczą ich, die werden gelehret.

Præteritum imperfectum.

Docebar. Uczono mię. Ich ward gelehret.
Docebaris vel docebâre, uczono ćię, du wurdest gelehret.
docebatur, uczono go, der wurde gelehret.

Pluraliter.

Docebamur, Uczono nas, wir wurden gelehret.
docebamini, uczono was, ihr wurdet gelehrt.
docebantur, uczono ich, die wurden gelehrt.

Præteritum perfectum.

Doctus, a, tum, sum vel fui, es vel fuisti, est vel fuit.

Nauczono mię. Nauczony ieſtem, ábo byłem, byłeś, był. Ich bin gelehret worden, oder geweſen, du biſt gelehret worden, der iſt gelehret worden.

Pluraliter.

Docti, tæ, ta, ſumus vel fuimus, eſtis vel fuiſtis, ſunt fuerunt vel fuêre Jeſteśmy nauczeni, ábo byliśmy, ieſteśćie, ábo byliśćie nauczeni, ſą ábo byli nauczeni. Wir ſind gelehrt worden, ihr ſeyd gelehrt worden, die ſind gelehret worden.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Doctus, a, um, eram vel fueram, eras vel fueras, erat vel fuerat. Byłem ábo bywałem nauczonym, byłeś nauczony; był nauczony, ábo nauczono mię było &c. Ich war gelehrt worden, oder geweſen, du wareſt gelehrt worden, der war gelehrt worden.

Pluraliter.

Docti, tæ, ta, eramus vel fueramus, eratis vel fueratis, erant vel fuerant Nauczeni byliśmy byli, nauczeni byliśćie byli, nauczeni oni byli. Wir waren gelehrt worden, ihr waret gelehret worden, die waren gelehret worden.

Futurum.

Docebor. Nauczą mię. Ich werd gelehrt werden.
doceberis vel doceberc, nauczą ćię, du wirſt gelehrt werden.
docebitur, nauczą go, der wird gelehret werden.

Pluraliter.

Docebimur. Nauczą nas. Wir werden gelehret werden.

 do-

docebimini, nauczą was, ihr werdet gelehret werden.
docebuntur, nauczą ich, die werden gelehret werden.

Imperativi modi tempus præsens.

Docere vel docetor, Niech ćię uczą, sey oder werde du gelehrt.
doceatur niech go uczą, werde der gelehret.

Pluraliter.

Doceamur. Niech nas uczą. Lassen wir uns lehren.
docemini vel doceminor, niech was uczą, lasset euch lehren.
doceantur, niech ich uczą, lassen sich die lehren.

Futurum sive modus mandativus.

Docetor tu vel doceberis vel docebere, Niech ćię więc nauczą, du sollst gelehret werden.
docetor ille vel docebitur, niech go więc nauczą, der soll gelehret werden.

Pluraliter.

Doceminor vel docebimini. Niech was nauczą. Ihr sollt gelehret werden.
docentor vel docebuntur, niech ich nauczą, die sollen gelehret werden.

Optativi modi tempus præsens, et imperfectum.

Utinam Docerer. O by mię uczono. Ach daß ich würde gelehret.
docereris vel docerêre, o by ćię uczono, ach daß du würdest gelehret.
doceretur, o by go uczono, ach daß der würde gelehret.

Pluraliter.

Utinam doceremur. O by nas uczono. Ach daß wir würden gelehret.
doceremini, o by was uczono, ach daß ihr würdet gelehret.

docerentur, o by ich uczono, ach daß die würden gelehret.

Præteritum perfectum.

Utinam doctus, ta, tum, sim vel fuerim, sis vel fueris, sit vel fuerit, O by mię było ubzono, o by ćię było uczono, o by go było uczono, ach daß ich wäre gelehret worden, daß du wärest gelehret worden, daß der wäre gelehret worden.

Pluraliter.

Utinam docti, tæ, ta simus vel fuerimus, sitis vel fueritis, sint vel fuerint, o by nas było uczono, oby was było uczono, oby onych było uczono, ach daß wir wären gelehret worden, daß ihr wäret gelehret worden, daß die wären gelehret worden.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Utinam doctus, a, um, essem vel fuissem, esses vel fuisses, esset vel fuisset. O by mię było nauczono, o by ćię było nauczono, o by go było nauczono, ach daß ich wäre gelehret gewesen.

Pluraliter.

Utinam docti, tæ, ta, essemus vel fuissemus, essetis vel fuissetis, essent vel fuissent. O by nas było nauczono, o by was było nauczono, o by ich było nauczono, ach daß wir wären gelehret gewesen, ꝛc.

Futurum.

Utinam docear, O by mię nauczono nápotym, ach daß ich würde gelehret werden.

docearis vel doceare, o by ćię nauczono, ach daß du würdest gelehret werden.

doceatur, o by go nauczono, ach daß der würde gelehret werden.

Plu-

Pluraliter.

Utinam doceamur. O by nas nauczono. Ach daß wir würden gelehret werden.

doceamini, o by was nauczono, ach daß ihr würdet ꝛc.

doceantur, o by ich nauczono, ach daß die würden gelehret werden.

Fit à Doceam, m, in r, mutato: sic in cæteris.

Conjunctivi modi tempus præsens.

Cùm Docear. Gdyż mię uczą. So ich werde gelehret.

docearis vel doceâre, gdyż ćię uczą, so du wirst gelehret.

doceatur, gdyż go uczą, so der wird gelehret.

Pluraliter.

Cùm doceamur, gdyż nas uczą, so wir werden gelehret.

doceamini, gdyż was uczą, so ihr werdet gelehret.

doceantur, gdyż ich uczą, so die werden gelehret.

Præteritum imperfectum.

Cùm Doceter, Gdyż mię uczono, da ich ward gelehret.

docereris vel docerêre, gdyż ćię uczono, da du warest gelehret.

doceretur, gdyż go uczono, da der ward gelehret.

Pluraliter.

Cùm doceremur, Gdyż nas uczono, da wir wurden gelehret.

doceremini, gdyż was uczono, da ihr wurdet gelehret.

docerentur, gdyż ich uczono, da die wurden gelehret.

Præteritum perfectum.

Cùm doctus, ta, tum, sim vel fuerim, sis vel fueris,

sit

sit vel fuerit. Gdy mię nauczono, gdy ćię nauczono, gdy go nauczono. So ich bin ꝛc. so du bist ꝛc. so der ist gelehret worden.

Pluraliter.

Cùm docti, tæ, ta, simus vel fuerimus, sitis vel fueritis, sint vel fuerint. Gdy nas nauczono, gdy was nauczono, gdy ich nauczono. So wir sind gelehret worden, so ihr seyd gelehret worden, so die sind gelehret worden.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Cùm doctus, ta, tum, essem vel fuissem, esses vel fuisses, esset vel fuisset. Gdy mię było nauczono. Da ich war gelehret worden, da du warest gelehret worden, da der war gelehret worden.

Pluraliter.

Cùm docti, tæ, ta, essemus vel fuissemus, essetis vel fuissetis, essent vel fuissent. Gdy nas było nauczono, gdy was było nauczono, gdy ich było nauczono. Da wir waren gelehret worden, da ihr waret gelehret worden, da die waren gelehret worden.

Futurum.

Cùm doctus, ta, tum, ero vel fuero, eris vel fueris, erit vel fuerit. Gdy mię nauczą, abo wyuczą, gdy ćię wyuczą, gdy go wyuczą. Wenn ich werde gelehret werden, wenn du wirst gelehret werden, wenn der wird gelehret werden.

Pluraliter.

Cùm docti, tæ, ta, erimus vel fuerimus, eritis vel fueritis, erunt vel fuerint. Gdy nas nauczą gdy was nauczą, gdy ich nauczą. Wenn wir werden

den gelehret werden, wenn ihr werdet gelehret werden, wenn die werden gelehret werden.

Potentialis modi tempus præſens.

Doceatur, Mnie maią uczyć? ſoll ich gelehret werden?

Præteritum imperfectum.

Docerer, Mnie miano uczyć? ſollte ich gelehret werden.

Præteritum perfectum.

Doctus, ta, tum, ſim vel fuerim, Mnieby miáno nauczyć? ſollt ich ſeyn gelehret worden.

Præteritum plùs quàm perfectum

Doctus, ta, tum, eſſem vel fuiſſem, Mnie było miano nauczyć? ſollt ich ſeyn gelehret geweſen.

Futurum.

Doctus, ta, tum, ſim vel fuerim, Mnie było miàno nauczyć? ſollt ich werden gelehret werden.

Modi permiſſivi ſive conceſſivi tempus præſens.

Doceatr. Day to że mię uczą. Ich ſetze, ich werde gelehret.

Præteritum imperfectum.

Decerer. Day to że mnie uczono. Ich ſetze, ich würde gelehret.

Præteritum perfectum.

Doctus, ta, tum, ſim vel fuerim. Day to żeby mnie nauczono. Ich ſetze, ich ſey gelehret worden.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Doctus, ta, tum, eſſem vel fuiſſem. Day to żeby mię było nauczono. Ich ſetze, ich wäre gelehret worden.

Futurum.

Doctus, ta, tum, ero vel fuero. Day to że mnie nauczą. Ich ſetze, ich werde gelehret werden.

Infi-

Infinitivi modi tempus præſens et imperfectum.

Doceri. Być uczonym et uczyć ſię, uczą mię, uczą ćię, uczą go, uczą nas, uczą was, uczą ich, gelehret worden.

Præteritum perfectum.

Doctum, am, um, eſſe vel fuiſſe. Być nauczonym, nauczyć ſię było, et iż byłem, byleś, był nauczonym, gelehret ſeyn worden.

Pluraliter.

Doctos, as, ta, eſſe vel fuiſſe. Jeſteśmy, ábo byliśmy, ieſteśćie, ſą, abo byli nauczeni, daß ſie ſeyn gelehret geweſen.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Doctum, am, um, eſſe vel fuiſſe. Być nauczonym et nauczyć ſię było, byłem, abo bywałem nauczony, daß der wäre gelehret geweſen.

Pluraliter.

Doctos, as, a, eſſe vel fuiſſe. Byliśmy, byliśćie, byli nauczeni, nauczono nas było.

Futurum.

Doctum iri, vel docendum, am, um, eſſe. Być nauczonym, et nauczyć napotym nauczą mię, nauczą ćię, nauczą go, daß der wird gelehrt werden.

Pluraliter.

Doctum iri, vel docendos, as, a, eſſe. Nauczą nas &c.

Futurum præterito miſtum.

Docendum, am, um, fuiſſe. Miał być nauczonym, et iż trzeba go było nauczyć, daß der ſollte gelehret werden.

Pluraliter.

Docendos, as, a, fuiſſe. Trzeba ich było nauczyć.

Participia præteriti temporis.

Doctus

Doctus, ta, tum, Uczony, uczona, uczone, gelehret.
Futurum.
Docendus, da, dum Ktorego maią nauczyć, et kto się ma uczyć, daß er wird oder soll gelehret werden.

TERTIA CONJUGATIO.

Lego verbum activum, modi Indicativi, temporis præsentis, numeri singularis, personæ primæ, conjugationis tertiæ: sic conjugabitur.

Indicativi modi tempus præsens.

Zbieram, obieram, czytam: to iest zbieram litery.

LEGO. Zbieram, czytam. Ich lese.
legis, zbierasz, du liesest.
legit, zbierasz, der lieset.

Pluraliter.

Legimus. Zbieramy. Wir lesen.
legitis, zbieraćie, ihr leset.
legunt, zbieraią, die lesen.

Præteritum imperfectum.

Legebam. Zbierałem, czytałem. Ich lase.
legebas, zbierałeś, du lasest.
legebat, zbierał, der lase.

Pluraliter.

Legebamus. Zbieraliśmy. Wir lasen.
legebatis, zbieraliśćie, ihr laset.
legebant, zbierali, die lasen.

Fit à lego o in e verso, addito bam: fit legebam.

Præteritum perfectum.

Legi. Zebrałem, wyczytałem. Ich hab gelesen.
legisti, zebrałeś, du hast gelesen.
legit, zebrał, der hat gelesen.

Plura-

Pluraliter.

Legimus. Zebráliśmy. Wir haben gelesen.
legistis, zebraliśćie, ihr habet gelesen.
legerunt, vel legêre, zebrali, die haben gelesen.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Legeram. Zebrałem był, wyczytałem był. Ich hatte gelesen.
legeras, zebrałes był, du hattest gelesen.
legerat, zebrał był, der hatte gelesen.

Pluraliter.

Legeramus. Zebráliśmy byli. Wir hatten gelesen.
legeratis, zebraliśćie byli, ihr hattet gelesen.
legerant, zebráli byli, die hatten gelesen.

Futurum.

Legam. Zbiorę, wyczytam. Ich werde lesen.
leges, zbierzesz, du wirst lesen.
leget, zbierze, der wird lesen.

Pluraliter.

Legemus. Zbierzemy. Wir werden lesen.
legetis, zbierzećie, ihr werdet lesen.
legent, zbiorą, die werden lesen.

Fit à Lego, o in am mutata: sic audiam.

Imperativi modi tempus præsens.

Lege vel legito. Zbierz, zbieray czytay: Ließ du.
legat, niech zbiera, lese der.

Pluraliter.

Legamus. Zbieraymy. Laßt uns lesen.
legite, vel legitote, zbieraycie, leset ihr.
legant, niech zbieraią, laß die lesen.

A Legis, is in e mutato.

Futurum sive modus mandativus.

Legito tu, vel leges, Zbierz więc, ließ du.

legi-

legito ille, vel leget, Niech on zbierze, der soll lesen.

Pluraliter.

Legitote vel legetis, zbierzćie więc, ihr sollt lesen.
legunto vel legent, niech więc zbiorą, die sollen lesen.

Optativi modi tempus præsens et imperfectum.

Utinam Legerem, O bym zbieral, ach daß ich möchte lesen.
legeres, o byś zbierał, ach daß du möchtest lesen.
legeret, o by zbierał, ach daß der möchte lesen.

Pluraliter.

Utinam legeremus, O byśmy zbierali, ach daß wir möchten lesen.
legeretis, o byśćie zbierali, ach daß ihr möchtet lesen.
legerent, o by zbierali, ach daß die möchten lesen.

Præteritum perfectum.

Utinam legerim. O bym zebrał. O daß ich hätte gelesen.
legeris, o byś zebrał, o daß du hättest gelesen.
legerit, o by zebral, o daß der hätte gelesen.

Pluraliter

Utinam legerimus. O byśmy zebrali. O daß wir hätten gelesen.
legeritis, o byśćie zebráli, o daß ihr hättet gelesen.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Utinam legissem. O bym był zebrał. O daß ich hätte gelesen.
legisses, o byś był zebrał, o daß du hättest gelesen.
legisset, o by był zebrał, o daß der hätte gelesen.

Pluraliter.

Utinam legissemus. O byśmy byli zebrali. O daß wir hätten gelesen.

legiſſetis, o byśćie byli zebrali, o daß ihr hättet geleſen.
legiſſent, o by byli zebrali, o daß ſie hätten geleſen.

Futurum.

Utinam legam. O bym zebrać mógł. Ach daß ich würde leſen.
legas, o byś zebrać mógł, ach daß du würdeſt leſen.
legat, o by zebrać mógł, ach daß der würde leſen.

Pluraliter.

Utinam legamus, o byśmy zebrali, ach daß wir würden leſen.
legatis, o byśćie zebrali, ach daß ihr würdet leſen.
legant, o by byli zebrali, ach daß die würden leſen.

Conjunctivi modi tempus præſens.

Cùm legam, Gdyż ybieram, czytam, ſo ich lieſe.
legas, gdyż zbieraſz, ſo du lieſeſt.
legat, gdyż zbiera, ſo der lieſet.

Pluraliter.

Cùm legamus, Gdyż zbieraćie, ſo ihr leſet.
legatis, gdyż zbieraćie, ſo ihr leſet.
legant, gdyż zbieraią, ſo die leſen.

Præteritum imperfectum.

Cùm legerem, Gdym zbierał, da ich laſe.
legeres, gdyś zbierał, da du laſeſt.
legeret, gdy zbierał, der da laſe.

Pluraliter.

Cùm legeremus, Gdyśmy zbierali, da wir laſen.
legeretis, gdyśćie zbierali, da ihr laſet.
legerent, gdy zbierali, da die laſen.

Præteritum perfectum.

Cùm legerim. Gdyżem zebrał, wyczytał. Wenn oder ſo ich hab geleſen.

lege-

legeris, gdyżeś zebrał, ſo du haſt geleſen.
legerit, gdyż zebrał, ſo der hat geleſen.

Pluraliter.

Cùm legerimus, Gdyżeśmy zebrali, ſo wir haben geleſen.
legeritis, gdyżeśćie zebrali, ſo ihr habt geleſen.
legerint, gdyż zebrali, ſo die haben geleſen.

Præteritum plùs quam perfectum.

Cùm legiſſem. Gdym był zebrał, wyczytał. Da ich hatte geleſen.
legiſſes, gdyś był zebrał, da du hatteſt geleſen.
legiſſet, gdy był zebrał, da der hatte geleſen.

Pluraliter.

Cùm legiſſemus Gdyśmy byli zebrali. Da wir hatten geleſen.
legiſſetis, gdyśćie byli zebrali, da ihr hattet geleſen.
legiſſent, gdy byli zebrali, da die hatten geleſen.

Futurum.

Cùm legero, Gdy zbiorę, wenn ich werde leſen.
legeris, gdy zbierzeſz, wenn du wirſt leſen.
legeri:, gdy zbierze, wenn der wird leſ.n.

Pluraliter.

Cùm legerimus. Gdy zbierzemy, wyczytamy, wenn wir werden leſen.
legeritis, gdy zbierzećie, wenn ihr werdet leſen.
legerint, gdy zbiorą, wenn die werden leſen.

Modi Potentialis tempus præſens.

Legam? Mam zbierać? Soll ich leſen.

Præteritum imperfectum.

Legerem? Miałem zbierać? Sollt ich leſen.

Præteritum perfectum.

Legerim? Miałbym zbierać? wyczytać, ſoll ich geleſen haben?

Præteritum plùs quàm perfectum.

Legiſſem? Miałbym był zebrać kiepyś wyczytać? ſollt ich geleſen haben.

Futurum.

Legerim? Miałbym zbierać potym czytać? ſollt ich leſen.

Permiſſivi ſive Conceſſivi modi tempus præſens.

Legam, Day to że zbieram, czytam, ich ſetze, daß ich leſe.

Præteritum imperfectum.

Legerem, Day to żem zbierał, czytał, ich ſetze, daß ich laſe.

Præteritum perfectum.

Legerim, Day to żebym zebrał, wyczytał, ich ſetze daß ich habe geleſen.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Legiſſem, Day to żebym był zebrał, wyczytał, ich ſetze daß ich hätte geleſen.

Futurum.

Legero, Day to że zbiorę, ich ſetze ich würde leſen.

Infinitivi modi tempus præſens.

Legere, Ubierać et iż ia zbieram, zbieraſz, zbiera, leſen.

Præteritum imperfectum.

Legere, Zbierać et iż zbierałem &c. leſen.

Præteritum perfectum.

Legiſſe, Zebrać było, et iż ia zebrałem, geleſen haben.

Præteritum plùs quám perfectum.

Le-

Legisse. Zebrać było et iż ia zebrałem był, gelesen haben.

Futurum.

Lecturum, am, um, esse. Zebrać trzeba et iż ia zbiorę, &c. daß ich werde lesen ꝛc.

Pluraliter.

Lecturos, as, a, esse. Zbierzemy, zbierżećie, zbiorą, daß wir werden lesen ꝛc.

Futurum præterito missum.

Lecturum, am, um, fuisse. Co miał zbierać, et iż miał zbierać, &c. daß er sollt gelesen werden.

Pluraliter.

Lecturos, as, a, fuisse. Co mieli zuierać, et iż mieli zbierać, daß die sollten gelesen werden.

Gerundia.

Legendi, Zbierania, czytania, zu lesen.
Legendo, zbieraiąc czytaiąc, lesend.
Legendum, zbieraniu, czytaniu, zu lesen.

Supina.

Lectum, Na zbieranie, na czytania, zu lesen.
Lectu, zbieraniu czytaniu, zu lesen.

Participia declinationis activæ temporis præsentis, & imperfecti.

Legens, entis, zbieraiący, czytaiący, der da lieset.

Participia futuri temporis.

Lecturus, ra, rum, Co ma zbierać, der da wird lesen oder soll.

Legor, verbum passivum, sic conjugabitur.

Modi indicativi tempus præsens.

LEGOR. Zbierą mię, czytaią mię. Ich werde gelesen.

legeris vel legere, zbieraią ćię, du wirst gelesen.
legitur, zbieraią go, der wird gelesen.

Pluraliter.

Legimur, zbieraią nas, wir werden gelesen.
legimini, zbieraią was, ihr werdet gelesen.
leguntur, zbieraią ich, die werden gelesen.

Præteritum imperfectum.

Legebar. Zbierano mię, czytano mię. Ich ward gelesen.
legebatis vel legebare, zbierano ćię, du warest gelesen.
legebatur, zbierano go, der ward gelesen.

Pluraliter.

Legebamur, zbierano nas, wir waren gelesen.
legebamini, zbierano was, ihr waret gelesen.
legebuntur, zbierano ich, die waren gelesen.

Præteritum perfectum.

Lectus, ta, tum, sum vel fui, es vel fuisti, est vel fuit, Zebrany iestem, ábo byłem, iesteś, iest, ábo zebrano mię wyczytano mię. Ich bin, du, bist, der ist gelesen worden oder gewesen.

Pluraliter.

Lecti, tæ, ta, sumus vel fuimus, estis vel fuistis, sunt, fuerunt vel fuêre. Zebrani iesteśmy, abo byliśmy, byliśćie, byli. Wir sind, ihr seyd, die sind gelesen worden.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Lectus, ta, tum, eram vel fueram, eras vel fueras, erat vel fuerat. Zebrany byłem, abo bywałem, zebráno mię było, wyczytany byłem, ich war gelesen worden.

Pluraliter.

Lecti,

Lecti, tæ, ta, eramus vel fueramus, eratis vel fueratis, erant vel fuerant. Zebrani byliśmy zebrani byliście, zebrani byli &c. Wir waren gelesen worden.

Futurum.

Legar. Zbiorą mię, wyczytaią mię. Ich werde gelesen werden.
legêris vel legêre, zbiorą ćię, du wirst gelesen werden.
legetur, zbiorą go, der wird gelesen werden.

Pluraliter.

Legemur, zbiorą nas, wir werden gelesen werden.
legemini, zbiorą was, ihr werdet gelesen werden.
leguntur, zbiorą ich, die werden gelesen werden.

Fit à legam m in r verso fit legar, sic audiar.

Imperativi modi tempus præsens.

Legere vel legitor. Niech ćię zbieraią, czytaią, Laß du dich lesen.
legatur, niech go zbieraią, laß sich der lesen.

Pluraliter.

Legamur, niech nas zbieraią, czytaią, lassen wir uns lesen.
legimini vel legiminor, niech was zbieraią, lasset ihr euch lesen.
legantur, niech ich zbieraią, lassen sich die lesen.

Futurum sive modus mandativus.

Legitor tu legêris vel legêre, niech ćię więc zbiorą, du sollst gelesen werden.
legitor ille vel legetur, niech go więc zbiorą, der soll gelesen werden.

Pluraliter.

Legiminor vel legimini, niech was zbiorą, ihr sollet gelesen werden.

leguntor vel leguntur, niech onych zbiorą, die sollen gelesen werden.

Optativi modi tempus præsens, et imperfectum.

Utinam legerer, o by mię zbierano, ach daß ich würde gelesen.
legereris vel legerêre, o by ćię zbieráno, ach daß du würdest gelesen
legeretur, o by go zbierano, ach daß der würde gelesen.

Pluraliter.

Utinam legeremur. O by nas zbierano. Ach daß wir würden gelesen.
legeremini, o by was zbierano, ach daß ihr würdet gelesen.
legerentur, o by ich zbierano, ach daß die würden gelesen.

Præteritum perfectum.

Utinam lectus, a, um, sim vel fuerim, sis vel fueris, sit vel fuerit O bym był zebrany, czytany o byś był zebrany, o by był zebrany. Ach daß ich wäre gelesen worden rc.

Pluraliter.

Utinam lecti, æ, a, simus vel fuerimus, sitis vel fueritis, sint vel fuerint. O byśmy byli zebrani, o byśćie byli zebrani, o by byli zebrani, ach daß wir wären gelesen worden.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Utinam lectus, a, um, essem vel fuissem, esses vel fuisses, esset vel fuisset. O bym był zebrany, abo bywał wyczytany, o byś był zebran, przeczytan, wyczytan, &c. ach daß ich wäre gelesen worden rc.

Plura-

Pluraliter.

Utinam lecti, æ, a, essemus vel fuissemus, essetis vel fuissetis, essent vel fuissent. O byśmy byli, ábo bywali zebrani, o byśćie byli zebrani, o by byli zebrani. Ach daß wir wären gelesen worden.

Futurum.

Utinam legar. O by mię zebtano czytano. Ach daß ich würde gelesen werden.

legaris vel legâre, o by ćię zebrano, ach daß du würdest gelesen werden.

legatur, o by go zebrano, ach daß der würde gelesen werden.

Pluraliter.

Utinam legamur. O by nas zebrano. Ach daß wir würden gelesen werden.

legamini, o by was zebrano, ach daß ihr würdet gelesen werden.

legantur, o by ich zebrano, ach daß die würden gelesen werden.

Conjunctivi modi tempus præsens.

Cùm legar. Gdyż mię zbieraią. Wenn ich werde gelesen.

legaris vel legâre, gdyż ćię zbieraią, wenn du wirst gelesen.

legatur, gdyż go zbieraią, wenn der wird gelesen.

Pluraliter.

Cùm legamur Gdyż nas zbieraią. Wenn wir werden gelesen.

legamini, gdyż was zbieraią, wenn ihr werdet gelesen.

legantur, gdyż ich zbieraią, wenn die werden gelesen.

Præteritum imperfectum.

Cùm legerer. Gdy mię zbierano. Da ich ward gelesen.

legereris vel legerêre, gdy ćię zbierano, da du warest gelesen.

legeretur, gdy go zbierano, da der ward gelesen.

Pluraliter.

Cùm legeremur, gdy nas zbierano, da wir waren gelesen.

legeremini, gdy was zbierano, da ihr waret gelesen.

legerentur, gdy ich zbierano, da die waren gelesen.

Præteritum perfectum.

Cùm lectus, a, um, ſim vel fuerim, ſis vel fueris, ſit vel fuerit. Gdyżem ieſt, abo był zebrany, przeczytany, gdyżeś ieſt ábo był zebrany, gdyż ieſt ábo był zebrany. So ich bin geleſen worden, ſo du biſt geleſen worden, ſo der iſt geleſen worden.

Pluraliter.

Cùm lecti, æ, a, ſimus vel fuerimus, ſitis vel fueritis, ſint vel fuerint. Gdyż ieſteśmy, abo byliśmy zebrani, gdyż ieſteśćie ábo byliśćie zebrani, gdyż ſą ábo byli zebrani. So wir ſind geleſen worden, ſo ihr ſeyd geleſen worden, ſo die ſind geleſen worden.

Præteritum plùs quám perfectum.

Cùm lectus, a, um, eſſem vel fuiſſem, eſſes vel fuiſſes, eſſet vel fuiſſet. Gdym był ábo bywał zebrany, wyczytany, gdyś był, gdy był &c. Da ich war, da du wareſt, da der war geleſen worden.

Plu-

Pluraliter.

Cùm lecti, æ, a, essemus vel fuissemus, essetis vel fuissetis, essent vel fuissent. Gdyśmy byli, ábo bywali zebrani, gdyście byli ábo bywali zebrani, gdy byli zebrani. Da wir waren gelesen worden, da ihr waret gelesen worden, da die waren gelesen worden.

Futurum.

Cùm lectus, a, um, ero vel fuero, eris vel fueris, erit vel fuerit. Gdy mię zbiorą, gdy ćię zbiorą, gdy go zbiorą. Wenn ich werde gelesen werden, wenn du wirst gelesen werden, wenn der wird gelesen werden.

Pluraliter.

Cùm lecti, æ, a, erimus vel fuerimus, eritis vel fueritis, erunt vel fuerint. Gdy nas zbiorą, gdy was zbiorą, gdy ich zbiorą. Wenn wir werden gelesen werden, wenn ihr werdet gelesen werden.

Modi Potentialis tempus præsens.

Legar? Maią mię zbierać? Soll ich gelesen werden.

Præteritum imperfectum.

Legerer? Miano by mię zbierac, czytać? sollt ich gelesen werden.

Præteritum perfectum.

Lectus, a, um, sim vel fuerim? miano by mię zbierać? sollt ich seyn gelesen worden?

Præteritum plùs quàm perfectum.

Lectus, a, um, essem vel fuissem? Miano by mię było zebrać? wyczytać? sollt ich gelesen seyn worden?

Futurum.

Le-

Lectus, ta, tum, ſim vel fuerim? Mię by miáno zebrać, ſollt ich werden geleſen werden.

Modi permiſſivi ſive conceſſivi tempus præſens.

Legar, Day to że mię zbieraią, czytaią, ich ſetze daß ich geleſen werde.

Præteritum imperfectum.

Legerer, Day to że mię zbierano, czytano, ich ſetze ich war geleſen.

Præteritum perfectum.

Lectus, ta, tum, ſim vel fuerim, Day to że mię zebrano, wyczytano, ich ſetze ich ſey geleſen worden.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Lectus, a, um, eſſem vel fuiſſem, Day to że mię było zebrano, wyczytano, ich ſetze daß ich wäre geleſen worden.

Futurum.

Lectus, a, um, ero vel fuero, Day to że mię zbiorą, wyczytaią, ich ſetze ich werde geleſen werden.

Infinitivi modi tempus præſens.

Legi. Być zbieranym, czytanym, et iż zbieraią mię zbieraią ćię, zbieraią go, zbieraią nas, zbieraią was, zbieraią ich, geleſen werden.

Præteritum imperfectum.

Legi. Być zbieranym, et iż zbierano mię, zbierano ćię, zbierano go, zbierano nas, zbierano was, zbierano ich, geleſen werden.

Præteritum perfectum.

Lectum, am, um, eſſe vel fuiſſe. Być zebranym, et iż zebrany ieſtem ábo byłem, zebrany ieſteś, abo byłeś, zebrany ieſt ábo był, geleſen ſeyn worden.

Plu-

Pluraliter.

Lectos, as, a, esse vel fuisse. Iesteśmy, iesteśćie, są zebrani, czytani, gelesen seyn worden.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Lectum, am, um, esse vel fuisse. Być zebranym, przeczytanym, et iż byłem, byłeś, był zebranym, gelesen seyn gewesen.

Pluraliter.

Lectos, as, a, esse vel fuisse. Byliśmy, byliśćie, byli zebrani, gelesen seyn gewesen.

Futurum.

Lectum iri vel legendum, am, um, esse. Mieć być zebranym, et iż zbiorą mię, zbiorą ćię, zbiorą go, wyczytaią, werden gelesen werden.

Pluraliter.

Lectum iri, vel legendos, as, a, esse. Zbiorą naś, zbiorą was, zbiorą ich, werden gelesen werden.

Futurum præterito mistum.

Legendum, am, um, fuisse. Mieć być zebranym, czytanym, ábo wyczytanym, et iż miałem być zebranym, miałeś być zebranym, miał być zebranym, daß ich sollte gelesen werden, daß du solltest gelesen werden, daß der sollte gelesen werden.

Pluraliter.

Legendos, as, a, fuisse. Mieliśmy być zebrani, mieliśćie być zebrani, mieli być zebrani, daß sie sollten gelesen werden.

Participia præteriti temporis.

Lectus, a, um. Zebrany, wyczytany, zebrana, zebrane, gelesen.

Futu-

Futurum.

Legendus, da, dum. Co ma być zebrany, czytany, ma być zebrana, ma być zebrane, Der da soll gelesen werden.

QUARTA CONJUGATIO.

Audio verbum activum, modi Indicativi, temporis præsentis, numeri singularis, personæ primæ, conjugationis quartæ: sic conjugabitur.

Indicativi modi tempus præsens.

AUDIO. Słyszę, albo słucham. Ich höre.
audis, słyszysz, du hörest.
audit, słyszy, der höret.

Pluraliter.

Audimus. Słyszemy. Wir hören.
auditis, słyszyćie, ihr höret.
audiunt, słyszą, die hören.

Præteritum imperfectum.

Audiebam. Słyszałem, abo słuchałem. Ich hörete.
audiebas, słyszałeś, du höretest.
audiebat, słyszał, der hörete.

Pluraliter.

Audiebamus. Słyszeliśmy. Wir hereten.
audiebatis, słyszeliśćie, ihr höretet.
audiebant, słyszeli, die höreten.

Præteritum perfectum.

Audivi. Usłyszałem. Ich hab gehöret.
audivisti, usłyszałeś, du hast gehöret.
audivit, usłyszał, der hat gehöret.

Pluraliter.

Audivimus. Usłyszeliśmy. Wir haben gehöret.
audivistis, Usłyszeliśćie, ihr habet gehöret.
audiverunt vel êre, usłyszeli, die haben gehöret.

Præte-

Præteritum plùs quàm perfectum.
Audiveram. Usłyszałem był. Ich hatte gehöret.
audiveras, usłyszałes był, du hattest gehöret.
audiverat, usłyszał był, der hatte gehöret.
Pluraliter.
Audiveramus. Usłyszeliśmy byli. Wir hatten gehöret.
audiveratis, usłyszeliście byli, ihr hattet gehöret.
audiverant, usłyszeli byli, die hatten gehöret.
Futurum.
Audiam. Usłyszę. Ich werde hören.
audies, usłyszysz, du wirst hören.
audiet, usłyszy, der wird hören.
Pluraliter
Audiemus. Usłyszemy. Wir werden hören.
audietis, usłyszyćie, ihr werdet hören.
audient, usłyszą, die werden hören.
Imperativi modi tempus præsens.
Audi, vel audito. Słysz. Höre du.
audiat, niech słyszy, höre der.
Pluraliter
Audiamus, słyszmy, laßt uns hören.
audite vel auditote, słyszćie, hören ihr.
audiant, niech słyszą, hören die.
Futurum sive modus mandativus.
Audito tu, vel audies. Słuchay więc, słysz więć. Du sollst hören.
audito ille vel audiet, niech on więc słucha, er soll hören.
Pluraliter.
Auditote vel audietis, słuchayćię więc, ihr sollt hören.
audiunto vel audient, niech więć słuchaią, laß die hören.

Optativi modi tempus præsens, et imperfectum.

Utinam audirem O bym słyszał. Ach daß ich hörete.
audires, o byś słyszał, ach daß du höretest.
audiret, o by słyszał, ach daß der hörete.

Pluraliter.

Utinam audiremus O byśmy słyszeli. Ach daß wir höreten.
audiretis, o byście słyszeli, ach daß ihr höretet.
audirent, o by słyszeli, ach daß die höreten.

Præteritum perfectum

Utinam audiverim. O bym usłyszał. Wollte Gott daß ich hätte gehöret.
audiveris, o byś usłyszał, wollte Gott daß du hättest gehöret.
audiverit, o by usłyszał, wollte Gott daß der hätte gehöret.

Pluraliter.

Utinam audiverimus. O byśmy usłyszeli. Wollte Gott, daß wir hätten gehöret.
audiveritis, o byście usłyszeli, wollte Gott, daß ihr hättet gehöret.
audiverint, o by usłyszeli, wollte Gott, daß die hätten gehöret.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Utinam audivissem. O bym był usłyszał. O daß ich hätte gehöret.
audivisses, o byś był usłyszał, o daß du hättest gehöret.
audivisset, o by był usłyszał, o daß der hätte gehöret.

Pluraliter.

Utinam audivissemus. O byśmy byli usłyszeli. O daß wir hätten gehöret.

audi-

audiviſſetis, o byśćie byli uſłyſzeli, o daß ihr hättet gehöret.
audiviſſent, o by byli uſłyſzeli, o daß ihr hättet gehöret.

Futurum.

Utinam audiam. O bym ſłyſzał, ábo mogłſłyſzeć, Wollte Gott daß ich würde hören.
audias, o byś ſłyſzał, wollte Gott daß du würdeſt hören.
audiat, o by ſłyſzał, wollte Gott daß der würde hören.

Pluraliter.

Utinam audiamus. O byśmy ſłyſzeli. Wollte Gott daß wir würden hören.
audiatis, o byśćie ſłyſzeli, wollte Gott daß ihr würdet hören.
audiant, o by ſłyſzeli, wollte Gott daß die würden hören.

Conjunctivi modi tempus præſens.

Cùm audiam. Gdyż ſłyſzę. So ich höre.
audias, gdyż ſłyſzyſz, ſo du höreſt.
audiat, gdyż ſłyſzy, ſo der höret.

Pluraliter.

Cùm audiamus. Gdyż ſłyſzemy, ſo wir hören.
audiatis, gdyż ſłyſzyćie, ſo ihr höret.
audiant, gdyz ſłyſzą, ſo die hören.

Præteritum imperfectum.

Cùm audirem. Gdym ſłyſzał. Da ich hörete.
audires, gdyś ſłyſzàł, da du höreteſt.
audiret, gdy ſłyſzał, da der hörete.

Pluraliter.

Cùm audiremus. Gdyśmy ſłyſzeli. Da wir höreten.
audiretis gdyśćie ſłyſzeli, da ihr höretet.
audirent, gdy ſłyſzeli, da die höreten.

Præteritum perfectum.
Cùm audiverim. Gdyżem usłyszał. So ich hab gehöret.
audiveris, gdyżeś usłyszał so du hast gehöret.
audiverit, gdyż usłyszał, so der hat gehöret.
Pluraliter.
Cùm audiverimus. Gdyżeśmy usłyszeli. So wir haben gehöret.
audiveritis, gdyżeście usłyszeli, so ihr habet gehöret.
audivissent, gdy był usłyszał, da der hatte gehöret.
Præteritum plùs quàm perfectum.
Cùm audivissem. Gdym był usłyszał. Da ich hatte gehöret.
audivisses, gdyś był usłyszał, da du hattest gehöret.
audivisset, gdy był usłyszał, da du hattest gehöret.
Pluraliter.
Cùm audivissemus. Gdyśmy byli usłyszeli. Da wir hatten gehöret.
audivissetis, gdyście byli usłyszeli, da ihr hattet gehöret.
audivissent, gdy byli usłyszeli, da die hatten gehöret
Futurum.
Cùm audivero. Gdy usłyszę. Wenn ich werde hören.
audiveris, gdy usłyszysz, wenn du wirst hören.
audiverit, gdy usłyszy, wenn der wird hören.
Pluraliter.
Cum audiverimus. Gdy usłyszemy. Wenn wir werden hören.
audiveritis, gdy usłyszyćie, wenn ihr werdet hören.
audiverint, gdy usłyszą, wenn die werden hören.
Potentialis modi tempus præsens.
Audiam? Mam słyszeć, słuchać? Soll ich hören.

Præ-

Præteritum imperfectum.

Audirem. Miałbym słyszeć? Sollt ich hören

Præteritum perfectum.

Audiverim? Miałbym usłyszeć? Sollt ich gehöret haben?

Præteritum plùs quám perfectum.

Audivissem? Miałbym był usłyszeć? Sollt ich gehöret haben?

Futurum.

Audiverim? Będę miał słyszeć? Sollt ich hören?

Permissivi sive Concessivi modi tempus præsens.

Audiam? Day to że słyszę? Ich setze ich höre?

Præteritum imperfectum.

Audirem? Day to żebym słyszał? Ich setze ich hörete.

Præteritum perfectum.

Audiverim? Day to żebym usłyszał? Ich setze ich hätte gehöret?

Preteritum plùs quám perfectum.

Audivissem? Day to żebym był usłyszał? Ich setze ich sollt gehöret haben?

Futurum.

Audivero. Day to że usłyszę. Ich setze ich werde hören.

Infinitivi modi tempus præsens.

Audire. Słuchać, słyszeć, & iż ia słyszę, słyszysz, słyszy, słyszemy, słyszyćie, słyszą, hören.

Præteritum imperfectum.

Audire. Słyszeć, & iż ia słyszałem słyszałes, słyszał, słyszeliśmy, słyszeliśćie, słyszeli, hören.

Præteritum perfectum.

Audivisse. Usłyszeć, & iż ia usłyszałem &c. gehöret haben.

Præteritum plùs quám perfectum.

Audiviſſe. UZyſzeć, & iż ia uſłyſzałem, &c. gehöret haben.

Futurum.

Auditurum, am, um, eſſe, Co ma uſłyſzeć, & iż ia uſłyſzę uſłyſzy, der da hören wird.

Pluraliter.

Auditurós, as, a, eſſę Uſłyſzemy, będźiemy ſłyſzeć, &c. die da hören werden.

Futurum præterito miſſum.

Auditurum, am, um, fuiſſe. Co miał ſłyſzeć, & iż ia miáłem ſłyſzeć, &c. Co má ſłyſzeć. daß er würde gehöret haben.

Pluraliter.

Audituros, as, a, fuiſſe Co mieli ſłyſzeć, &c. iż miliśmy uſłyſzeć, &c. daß die würden gehöret haben.

Gerundia.

Audiendi. Słyſzenia. Zu hören.
audiendo, ſłyſząc, hörend.
audiendum, ku ſłyſzeniu, zu hören.

Supina.

Auditum. Słyſzenia, zu hören.
auditu, ku ſłyſzeniu, zu hören.

Participia præſentis temporis.

Audiens, entis. Słyſzący, der hörende.

Futurum.

Audituros. Który będźie ſłyſzał, vel ma ſłyſzeć, co uſłyſzy, da der hören wird oder ſoll.

Auditur, verbum paſſivum ſic conjungabitur.

Modi Jndicitivi tempus præſens.

AUDIOR. Słyſzą mię Jch werde gehöret.
audiris vel audire, ſłyſzą ćię, du wirſt gehöret.
auditur, ſłyſzą go, der wird gehöret.

Plura-

Pluraliter.

Audimur. Słyszą nas, wir werden gehöret.
audimini, słyszą was, ihr werdet gehöret.
audiuntur, słyszą ich, die werden gehöret.

Præteritum imperfectum.

Audiebar. Słyszáno mię Ich wurde gehöret.
audiebaris vel audiebâre, słyszáno ćię, du wurdest gehöret.
audiebatur, słyszáno go, der wurde gehöret.

Pluraliter.

Audiebamur. Słyszano nas, wir wurden gehöret.
audiebamini, słyszáno was, ihr wurdet gehöret.
audiebantur, słyszano ich, die wurden gehöret

Præteritum perfectum.

Auditus, a, um, sum vel fui, es vel fuisti, est vel fuit, Iestem ábo byłem usłyszan, iestes ábo byłeś usłyszan, iest ábo był usłyszan. Ich bin gehöret, du bist gehöret, er ist gehöret worden.

Pluraliter.

Auditi, tæ, tæ, sumus vel fuimus, estis vel fuistis, sunt fuerunt vel fuêre. Iesteśmy ábo byliśmy usłyszani, iesteśćie ábo byliśćie usłyszani, są ábo byli usłyszani. Wir sind, ihr seyd, die sind gehöret worden.

Præteritum plùs quám perfectum

Auditus, a, um, eram, vel fueram, eras vel fueras, erat ves fuerat. Byłem usłyszany ábo bywałem słuchany byłes usłyszany, był usłyszany. Ich war gehöret worden, du warest gehöret worden, er war gehöret worden.

Pluraliter.

Auditi, æ, a, eramus vel fueramus, eratis vel fueratis,

erant vel fuerant. Byliśmy usłyszani, byliście usłyszani, byli usłyszani, ábo bywali, wir waren, ihr waret, die waren gehöret worden.

Futurum.

Audiar. Usłyszą mię. Ich werde gehöret werden.
audieris vel audiêre, usłyszą cię, du wirst gehöret werden.
audietur, usłyszą go, der wird gehöret werden.

Pluraliter.

Audiemur, usłyszą nas, wir werden gehöret werden.
audiemini, usłyszą was, ihr werdet gehöret werden.
audientur, usłyszą ich, die werden gehöret werden.

Imperativi modi tempus præsens.

Audire vel auditor. Niecs cię słyszą. Sey oder werde du gehöret.
audiatur, niech go słyszą, sey oder werde der gehöret.

Pluraliter.

Audiamur. Niech nas słyszą. Last uns gehöret werden.
audimini vel audiminor, niech wes słyszą, werdet ihr geheret werden.
audiantur, niech ich słyszą, laß die gehöret werden.

Futurum sive modus mandativus,

Auditòr tu, audieris vel audiêre Niech cię więcu-słyszą. ábo usłuchaią. Du solst gehöret werden.
auditnr ille vel audietur. niech go usłyszą, der soll gehöret werden.

Pluraliter.

Audimini vel audiemiui, niech was tsłyszą. Ihr sollt gehöret werden.
audiuntor vel audientur, niech ich usłyszą, die sollen gehöret werden.

Opta-

Optativi modi tempus præſens, & imperfectum.

Utinam audirer. O by mię ſłyſzano. Ach daß ich würde gehöret.
audireris vel audirêre, o by ćię ſłyſzano, ach daß du würdeſt gehöret.
audiretur, o by go ſłyſzano, ach daß der würde gehöret.

Pluraliter.

Utinam audiremur o by nas ſłyſzano. Ach daß wir würden gehöret.
audiremini, o by was ſłyſzano, ach daß ihr würdet gehöret.
audirentur, o by ich ſłyſzano, ach daß die würden gehöret.

Præteritum perfectum.

Utinam auditus, a, um ſim vel fuerim, ſis vel fueris ſit vel fuerit. O by mię usłuchano, ábo usłyſzano, o by ćię usłyſzano, o by go usłyſzao. Ach daß ich wäre, ach daß du wäreſt, ach daß der wäre gehöret worden.

Pluraliter.

Utinam auditi, æ, a, ſimus vel fuerimus, ſitis vel fueritis, ſint vel fuerint. O by nas usłyſzano, o by was usłyzano, o by ich usłyſzano. Ach daß wir wären, ach daß ihr wäret, ach daß die wären gehöret worden.

Præteritum plùs qùam perfectum.

Utinam auditus, a, um, eſſem vel fuiſſem eſſes vel fuiſſes, eſſet vel fuiſſet. O by mię było usłyſzano, ábo usłuchano, o by ćię było usłyſzaou, o by go było usłyzano, ach daß ich wäre, ach daß du wäreſt, ach daß der wäre gehört worden.

Pluraliter.

Utinam auditi, æ, a, essemus vel fuissemus essetis, vel fuissetis, essent vel fuissent. O by nas było usłyszano, o by was było usłi. szano, o by ich było usłiszano. Ach daß wir wären, ach daß ihr wäret, ach daß die wären gehöret worden.

Futurum.

Utinam audiar. O by mię usłyszano. Ach daß ich würde gehöret werden.

audiaris vel audiâre, o by ćię usłyszano, ach daß du würdest gehöret werden.

andiatur, o by go usłyszano, ach daß der würde gehöret wewden.

Pluraliter.

Utinam audiamur, O by nas usłyszano. Ach daß wir würden gehöret werden.

audiamini, o by was usłiszano. ach daß ihr würdet gehöret werden,

audiantur, o by ich usłyszano, ach daß die würden gehöret werden.

Conjunctivi uodi tempus præsens.

Cùm audiar. Gdyż mię słyszą, so ich werde gehöret.

audiaris vel audiâre, gdyż ćię słysza, so du wirst gehöret.

audiaur, gdyż go słyszą, so der wird gehöret.

Pluraliter.

Cùm audiamur, gdyż nas słyszą, so wir werden gehöret.

audiamini, gdyż was słiszą, so ihr werdet gehöret.

audiantur, gdyż ich słiszą, so die werden gehöret.

Præteritum imperfectum.

Cùm audirer. Gdy mię słyszano, Da ich wurde gehöret.

audi-

audireris vel audirêre, gdy ćię słyſzano, da du wurdeſt gehöret.
audiretur, gdy go słyſzano, da der wurde gehöret.

Pluraliter.

Cùm audiremur gdy nas słyſzano, da wir wurden gehöret.
audiremini, gdy was słyſzano, da ihr wurdet gehöret.
audirentur, gdy ich słyſzàno, da die wurden gehöret.

Præteritum perfectum.

Cùm auditus, a, um, ſim vel fuerim, ſis vel fueris, ſit vel fuerut. Gdy mię usłyſzano, gdy ćię usłyſzano, gdy go usłyſzano, So ich bin, ſo du biſt, ſo der iſt gehöret worden.

Pluralater.

Cùm auditi, æ a, ſimus vel fuerimus, ſitis vel fueritis ſint vel fuerint. Gdy nas usłyſzceo, gdy was usłyſzano gdy ich usłyſzano, ſo wir ſind, ſo ihr ſeyd, ſo die ſind gehöret worden.

præteritum plùs quám perfectum.

Cùm auditi, a, um, eſſem vel fuiſſem, eſſes vel fuiſſes, eſſet vel fuiſſet. Gdy mię było usłyſzano, ſo ich wäre, ſo du wäreſt, ſo der wäre gehöret worden.

Pluraliter.

Cùm auditi, æ, a, eſſemus vel fuiſſemus, eſſetis vel fiiſſetis, eſſent vel fuiſſent. Gdy nas było usłyſzano, gdy was było usłyſzano, gdy ich było usłyſzano, ſo wir wären, ſo ihr wäret, ſo die wären gehöret worden.

Futurum.

Cùm auditus, a, um, ero vel fuero, eris vel fueris, erit vel fuerit. Gdy mię usłyſzą, gdy ćię usłyſzą.

szą, gdy go usłyszą. Wenn ich werde, wenn du wirst, wenn er wird gehöret werden.

Pluraliter.

Cùm audite, æ, erimus vel fuerimus, eritis vel fueritis, erunt vel fuerint. Gdy nas usłyszą gdy was usłyszą, gdy ich usłyszą, wenn wir werden, wenn ihr werdet, wenn sie werden gehöret werden.

Modi Potentaalis tempus præsens.

Audiar. Ia mam być słyszan? Soll ich gehöret seyn, oder werden.

Præteritum imperfectum.

audirer, słyszano? sollt ich gehöret werden.

Præteritum perfectum.

Auditus, a, um, sim vel fuerim? Mnieby miano było słyszeć abo słuchać? sollt ich seyn gehöret worden.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Auditutus, a, um, essem vel fuissem. Mnieby miamo było usłyszeć? sollt ich gehöret seyn worden.

Futurum,

Auditus, a, um, sim vel fuerim. Mnieby mieli usłyszeć? ia bym miał być usłyszan, usłyszeliby mię? sollt ich werden gehöret werden?

Permissivi sive concessivi modi tempus præsens.

Audiar. Day to że mię słyszą. Ich setze daß ich gehöret werde.

Præteritum imperfectum,

Audirer. Day to żeby mię słyszano. Ich setze daß ich gehöret werde.

Præteritun perfectum.

Auditus, a, um, sim vel fuerim, Day to żeby mię było słyszauo. Ich setze daß ich gehöret gewesen.

Præ-

Præteritum plùs quàm perfectum.

Auditus, a, um, essem vel fuissem. Day to żeby mię było usłyszano Ich setze, ich wäre gehöret gewesen.

Futurum.

Auditus, a, um, ero vel fuero. Day to że mię usłyszą. Ich setze ich werde gehöret wernen.

Infinitivi modi tempus præsens.

Audiri. Być słyszanym, & iż mię słyszą, gehöret werden.

Præteritum imperfectum.

Audiri. Być słyszanim, & iż mię słyszano, gehöret werden.

Præteritum perfectum.

Auditum, am, um, esse vel fuisse. Być było słyszanym & iż iestem słyszan, usłyszano mię, gehöret seyn worden.

Pluraliter.

Auditos, as, a, esse vel fuisse. Być było usłyszanym, &c

Præteritum plùs quàm perfectum.

Auditum, am, um, esse vel fuisse. Być było usłyszanym, iż & iestem słyszan, gehöret seyn gewesen.

Pluraliter.

Auditos, as, a, esse vel fnisse. Być było usłyszanemy, &c.

Futurum.

Auditum iri vel audiendum, am, um, esse. Mieć być słyszanym, & iż będą mię słuché, werden gehöret werden.

Pluraliter.

Auditum iri vel audiendos, as, a, esse. Będą nas słyszeć, usłyszą was, &c.

Futu-

Futurum præterito miſtum.

Audiendum, am, um, fuiſſe. Mieć być było usłyſzanym, & iż, miał być usłyſzanym, &c. werden gehöret werden.

Pluraliter.

Audiendos, as, a, fuiſſe. Co mieli być słyſzeni &c.

Participia præteriti temporis.

Auditus, a, um. Usłyſzany, usłyſzana, usłyſzane, gehöret.

Futuri.

Audiendus, a, um. Ktorego usłyſzą, co má być usłyſzano, der da ſoll gehöret werden.

CONJUGATIO.

VERBI DEPONENTIS,

P. I O. I. C.

Indicativi modi tempus præſens.

UTOR. Używam. Ich gebrauche.
U teris vel utere, utitur. Używaſz, używa.
Pluraliter. Utimur, utimini, utuntur.

Præteritum imperfectum.

Utebar, utebaris vel utebare, utebatur. Używałem. Ich gebrauchte.
Pluraliter. Utebamur, utebamini, utebantur.

Præteritum perfectum.

Uſus, a, uſum, ſum vel fui, es vel fuiſti, &c. Użiwałem, zażywałem. Ich habe gebraucht.

Præteritum plús quám perfectum.

Uſus, uſa, uſum, eram vel fueram, eras vel fueras, erat vel fuerat. Użyłem był. Ich hatte gebraucht.

Futurum.

Utar, utris, vel utêre, utetur. Będę używał. Ich werde brauchen.
Pluraliter. Utemur, utemini, utentur.

Imperativi modi tempus præſens.

Utere vel utitor, utatur Użyi, używay, gebrauch du.

Plur-

Pluraliter. Utamur, utimini vel utiminor, utantur.

Futurmm sive modus mandativus.

Utitor tu, utêris vel utêre, utitor ille, vel utetur, użyi więc, gebrauch du.

Pluraliter.

Utiminor vel utemini, utuntor vel utentur.

Optativi modi tempus præsens, & imperfectum.

Utinam uterer, uterêris vel uterêre, uteretur. [O bym używał, ach daß ich brauchete.

Pluraliter.

Utinam Uteremur, uteremini, uterentur.

Præteritum perfectum.

Utinam usus, a, usum, sim vel fuerim, sis vel fueris, sit vel fuerit. O daß ich hätte gebraucht ꝛc.

Præteritum plús quám- perfectum.

Utinam usus, a, um, essem vel fuissem, esses vel fuisses, esset vel fuisset. O bym był kiedyś użył, zażył, ach daß ich hätte gebraucht ꝛc.

Futurum.

Utinam utar, utaris vel utâre, utatur. O bym użył, ach daß ich würde gebrauchen.

Pluraliter.

Utinam utamur, utamini, utantur.

Conjunctivi modi tempus præsens.

Cúm utar, utaris vel utâre utatur. Gdyż używam. Se ich brauche.

Pluraliter. Cúw utamur, utamini, utantur.

Præteritum imperfectum.

Cúm uterer, utereris vel uterêre, uteretur &c. Gdym używał, als ich brauchte.

Præteritum perfectum.

Cúm usus, a, um, sim vel fuerim, sis vel fueris, sit vel fuerit. Gdym użył. Als ich hab gebraucht.

Præteritu plús quám perfectum.

Cúm usus, a, um, essem vel fuissem, esses vel fuisses essett vel fuisset. Gdy bym był użył, so ich hätte gebraucht ꝛc.

Futu-

Futurum.

Cúm usus, a, um, ero vel fuero, eris vel fueris, &c. Gdyż użyię, wenn ich werde brauchen.

Infinitivi modi tempus præsens.

Uti. Używać & iż ia użiwam, używasz, &c. Brauchen, gebrauchen.

Præteritum imperfectum.

Uti, Używać, & iż używałem, &c. brauchen.

Præteritum perfectum.

Usum, am, um, esse vel fuisse, Użyć było & iż używałem, &c. gebrauchet haben.

Pluraliter. Usos, usas, usa, esse vel fuisse, użyliśmy &c. gebraucht haben.

Præteritum plús quám perfectumm.

Usum, am, um, esse vel fuisse. Użyć niegdy było & iż użyłem był, &c. gebraucht haben.

Pluraliter. Usos, as, a, esse vel fuisse, Uzyliśmy byli, &c. gebraucht haben.

Futurum activum.

Usurum, am, um, esse vel fuisse. Ma użyć, & iż ia użyię, &c. werden gebrauchen.

Pluraliter. Usuros, as, a, esse. Będźiem używáć, &c. werden gebrauchen.

Futurum passivum.

Utendum, am, um, esse. Ma się użyć, & iż będą mię używać, użyią mię, &c. werden gebraucht werden.

Pluraliter.

Utendos, as, a, esse. Będą nas używać, &c.

Gerundia.

Utendi. Używania.
utendo. Używaiąc,
utendum. Używaniu, brauchend.

Supina.

Usum. Do używania, zu brauchen.

PorticiPia præsentis, & imperfecti temporis.

Utens, entis. Użzwaiący, der da brauchet.

Præteriti.

Usus, a, um. Ktory użył, der gebrauchet hat.

Futu-

Futuri activi.

Usurus, a, um. Któri użyie, der gebrauchen soll oder wird.

Futuri passivi.

Utendus, a, um. Ktorego maią używać, der gebraucht wird werden.

Conjugatio verbi tempus præsens,

Indicativi modi tempus præsens.

Dimetior. Rozmierzam. Ich meße ab. dimetiris vel dimetire, dimetitur.

Pluraliter.

Dimetimur, dimetimini, dimetiuntur.

Præteritum imperfectum.

Dimetiebcr. Rozmierzałem. Ich meße ab. dimetiebaris vel dimetiebâre, dimetiebatur.

Pluraliter.

Dimetiebamur, dimetiebamini, dimetiebantur.

Præteritum perfectum.

Dimensus, a, um, sum vel fui, es vel fuisti, est vel fuit. Rozmierzyłim. Ich hab abgemessen.

Pluraliter.

Dimensi, æ, a, sumus vel fuimus, estis vel fuistis, sunt fuerunt vel fuêre.

Præteritum plús quám perfectum,

Dimensus, a, um, eram vel fueram, eras vel fueras, erat vel fuerat. Rozmierzyłem był, ich hatte abgemessen.

Pluraliter.

Dimensi, æ, a, eramus vel fueramus, eratis vel fueratis, erant vel fuerant.

Futurum.

Dimetiar, dimetieris, vel dimetiére, dimetictur. Rozmierzę, ich werde abmessen.

Pluralirer.

Dimetiemur, dimetiemini, dimetientur.

Imperatipi modi tempus præsens.

Dimetire vel dimetitor, dimetiatur. Rozmierz. Meß du ab.

Plura-

Pluraliter.

Dimetiamur, dimetimini vel dimetiminor, dimetiantur.

Futurum five modus mandativus.

Dimetitor tu, dimetieris vel dimetière, dimetitor ille vel dimetietur. Rozmierzyfz, rozmierzwięć. Meß du ab.

Pluraliter.

Dimetiminor, vel dimetimini, dimetiuntor vell dimetientur.

Optativi modi tempus præfens, & imperfectum.

Utinam Dimetirer, dimetireris, vel ère dimetiretur, O bym rozmierzał. Ach daß ich abmessete.

Pluraliter.

Utinam Dimetiremur, dimetiremini, dimetirentur.

Præteritum perfectum.

Utinam Dimenfus, a, um, fim vel fuerim, fis vel fueris, fit vel fuerit O bym rozmierzył. O daß ich hätte abgemessen.

Pluraliter.

Utinam dimenfi, æ, a, fimus vel fuerimus, fitis vel fueritis, fint vel fuerint.

Præteritum plús quàm perfectum.

Utinam dimenfus, a, um, effem vel fuiffem, effes vel fuiffes, effet vel fuiffet. O bym był rozmierzył. Ach daß ich hätte abgemessen.

Pluraliter.

Utinam dimenfi, æ, a effemus vel fuiffemus, effetis vel fuiffetis, effent vel fuiffent.

Futurum.

Utinam dimetiar, dimetiarrs vel dimetiâre, dimetiatur. O bym rozmierzył. Wollte Gott daß ich würde abmessen.

Pluraliter.

Utinam dimetiamur, dimetiamini, dimetiantur,

Conjunctivi modi tempus præfens.

Cúm dimetiar, dimetiaris vel dimetiâre, dimetiatur. Gdyż rozmierzam. So ich abmesse.

Pluraliter.

Cúm dimetiamur, dimetiamini, dimetiantur.

Præte-

Præteritum imperfectum.

Cúm dimetirer, dimetireris vel dimetirêre, dimetiretur. Gdym rozmierzał. Da ich abmessete.

Pluraliter.

Cúm dimetiremur, dimetiremini, dimetirentur.

Præteritum perfectum.

Cúm dimensus, a, um, sim vel fuerim, sis vel fueris, sit vel fuerit. Gdym był rozmierył. Als ich hab abgemessen.

Pluraliter.

Cúm dimensi, æ, a, simus vel fuerimus, sitis vel fuerits, sint vel fuerint.

Præteritum plús quám perfectum.

Cúm dimensus, a, um, essem vel fuissem, esses vel fuisses, esset vel fuisset. Gdy byłem rozmierzył. So ich abgemessen hatte.

Plurliter.

Cúm dimensi, æ, a, essemus vel fuissemus, essetis vel fuissetis, essent vel fuissent,

Futurum.

Cúm dimensus, a, um, ero vel fuero, eris vel fueris, erit vel fuert. Gdy rozmierzę. wenn ich werde abgemessen.

Pluraliter

Cúm dimensi, æ, a, erimus vel fuerimus, eritis vel fueritis, erunt vel fuerint,

Infinitivi modi tempus præsens.

Dimetiri. Rozmierząć, & iż ia rozmierzam, &c, abmessen, ausmessen.

Præteritum imperfectum.

Dimetiri. Rozmierzać, & iż ia Rozmierzałem. Abmessen.

Præteritum perfectum,

Dimensum, am, um, esse vel fuisse. Rozmierzyć, & iż ia rozmierzyłem &c. Passive, że go rozmierzono, abgemessen haben.

Pluraliter,

Dimensos, as, a, esse vel fuisse, Et Passive.

Præteritum plús quám perfectum.

Dimensum, am, um. esse vel fuisse. Rozmierzyć było, &

& iż iá rozmierzyłem był, &c. Paſſive, że go rozmierzoro było, abgemeſſen worden.

Pluraliter.

Dimenſos, as, a, eſſe vel fuiſſe. Et Paſſivè.

Futurum activum.

Dimenſurum, am, um, eſſe Rozmierzać będźie, co ma rozmierzáć, & iż rozmierzę, rozmierzyſz, &c. werden abmeſſen.

Pluraliter.

Dimenſuros, as, a, eſſe. Aozmierzemy, &c.

Futurum paſſivum.

Dimenſnm iri, vel dimetiendum, am, um, eſſe. Rozmierzon być ma, że go rozmierzą &c. werden abgemeſſen werden.

Pluraliter.

Dimenſum iri, vel dimetiendos, as, a, eſſe, że nas rozmierzą, was, ich, werden abgemeſſen werden.

Gerundia.

Dimetiendi. Rozmierzania, abzumeſſen.
Dimetiendo. Rozmierzaiąc, abmeſſend.
Dimetiendum. Rozmierzeniu, zum abmeſſen.

Supina.

Dimenſum. Ná rozmierzánie, abmeſſen.
Dimenſu. W rozmierzeniu.

Participia præſentis, & imperfecti.

Dimentiens, tis. Rozmierzáiêcy, abmeſſend.

Præteriti perfecti.

Dimenſus, a, um, Rozmierzouy, der abgemeſſen iſt.

Futuri activi.

Dimenſurus, a, um, Co ma rozmierzác, der abgemeſſen wird.

Futuri paſſivi.

Dimetiendus, a, um. Ktorego maią rozmierzać, der abgemeſſen ſoll werden.

DE VER-

DE VERBIS ANOMALIS.

CAPUT IV.

P. I. O. I. C.

POSSUM.

Indicativi modi tempus præſens,

POSSUM. Mogę. Ich kann Potes. poteſt. Pluraliter. Poſſumus, poteſtis, poſſunt

Præteritum imperfectum

Poteram, poteras, poterat, Mogłm. Ich konnte.
Pluraliter. Poteramus, poteratis, poterant.

Præteritum perfectum.

Potui. Mogłem przemogłem. Ich habe gekönt, potuiſti potuit.

Pluraliter.

Potuimus. potuiſtis, potuerunt vel potuêre.

Præteritum Plús quám perfectum.

Potueram, potueras, potuerat. Mogłem był. Ich hätte gekonnt, oder gemocht.
Pluraliter. Potueramus, potueratis, pntuerant.

Futurum.

Potero, poteris. poterit. Będę mògł, przemogę. Ich werde mögen.
Pluraliter. Poterimus, poteritis, poterunt.

Imperativi modi tempus præſens.

Poſſis, vel fac poſſis, &c. Możż przemoż, möge du.

Ootativi modi tempus præſens, & imperfectum.

Utinam Poſſem, poſſes, poſſet. O bym mogł. Wollte Gott daß ich möchte.
Pluraliter. Utinam poſſemus, poſſetis, poſſent.

Præteritum perfectum

Utinam Potuerim, potueris, potuerit. O bym przemògł, O daß ich hätte mögen.
Pluraliter. Utinam potuerimus, potueritis, potuerint.

Præteritum plús quám perfectum.

Utinam Potuiſſem, potuiſſes, potuiſſet. O bym był mògł, Ach daß ich hätte gekonnt.

Pluraliter.

Utinam potuissemus, potuissetis, potuissent.

Futurum.

Utinam possim, possis, possit. O bym kiedy mógł. Wollte Gott daß ich möchte oder könnte.

Pluraliter. Utinam possimus, possitis, possint.

Conjunctivi modi tempus præsens.

Cúm possim, possis, possit. Gdyż mogę, so ich möge oder könte.

Pluraliter. Cúm possimus, possitis, possint.

Præteritum imperfectum.

Cúm possim, posses, posset. Gdym mógł, da ich möchte oder könnte.

Pluraliter. Cúm possemus, possetis, possent.

Præteritum perfectum.

Cúm Potuerim, potueris, potuerit. Gdym przemógł, als ich gemöcht oder gekönnt.

Pluraliter. Cúm pntuerimus, potueritis, potuerint,

Præteritum plús quám perfectum.

Cúm potuissem, potuisses, potuisset. Gdym był mógł, so ich hätte gemöcht, oder gekönnt

Pluraliter. Cúm potuissemus, potuissetis, potuissent.

Futurum.

Cúm potuero, potueris, potuerit. Gdy będę mógł, wenn ich werde mögen.

Plurliter. Cúm potueimus, potueritis, potuerint.

Iufinitivi modi tempus præsens & imperfectum,

Posse. Iż mogę, können.

Præteritum perfectum & qlús puám perfectum

Potuisse. Iż mogłem, gekonnt haben.

Cæteris caret. At *potens*, rectiús nomen dixeris, quàm participium a *Possum*

Eódem ferè modó flectuntur cætera composita á Sum, *ut* Adsum, Prætum, Desum, Prosum verò, cum simplex ab E incipit, literam D imterjicit :ut prodes, proderam, &c.

FERO

FERO.

Indicativi modi tempus præsens.

FEro. Niosę. Ich trage, fers, fert.
Pluraliter, Ferimus, fertis ferunt.

Passivum.

Feror, ferris, vel ferre fertur. Niosą mię ich werde getragen.
Pluraliter. Ferimur, ferimini, feruntur.

Præteritum imperfectum.

Ferebam, ferebas, &c. ut Legebam. Nośiłem, ich truge.
Ferebar, ferebaris, &c. Nieśiono mię. ich wurde getragen.

Præteritum perfectum.

Tuli, tulisti, &c. Niosłem, ich hab getragen.
Latus, a. um, sum vel fui, es vel fuisti, &c. przynieśiono mię przynieśiono ćię, &c. ich bin getragen worden ꝛc.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Tuleram. ras. rat. Niosłem był, ich hab getragen.
Latus, a, um, erm vel fueram, eras vel fueras, &c. Nieśiono mię kiedyś, ich war gertagen worden.

Futurum.

Feram, feres, ut legam leges. Poniosę. Ich werde tragen.
Ferar, fereris, vel ferêre, &c. Poniosą mię, ich werde getragen werden.

Imperativi præsens.

Fer vel ferto, ferat. Nieś, nieś więc, trage du.
Pluraliter. Feramus, ferte, vel fertote, ferant.
Passivum. Ferre vel fertor, feratur. Niech ćię niosą, werde du getrageu.
Pluralirer. Feramur, ferimini, vel feriminor, ferantur.

Futurum sive modus mandativus.

Ferto tu vel feres, ferto ille vel feret. Ponieś więc. Du sollst tragen.
Pluraliter. Fertote vel feretis, ferunto vel ferent,

Passivum

Passivum. Fertor tu, fereris, vel ferêre, fertor ille vel feretur. Niech ćię więc niosą, du sollst getragen werden.
Pluraliter Feriminor vel feremini, feruntor vel ferentur.

Optativi modi tempus præsens & imperfectum

Utinam Ferrem, ferres, ferret. O bym nosił. Ach daß ich trüge.
Pluraliter. Utinam ferremus, ferretis, ferrent.
Passivum. Utinam ferrer, ferreris vel ferrêre, ferretur. O by mię nieśiono, ach daß ich würde getragen.
Pluraliter. Utinam Ferremur, ferremini, ferrentur.

Præteritum perfectum.

Utinam Tulerim, tuleris, &c. O bym niosł. Ach daß ich hätte getragen.
Utinam Latus, a, um, sim vel fuerim, sis vel fueris, &c. O by mię nieśiono. O daß ich wäre getragen worden.

Præteritum plús quàm perfectum.

Utinam Tulissem, tulisses, &c. O bym był nosił. Ach daß ich hätte getragen.
Utinam Latus, a, um, essem vel fuissem, esses vel fuisses, &c O by mię było poniesiono. Ach daß ich wäre getragen worden.

Futurum,

Utinam Feram, feras, ferat, &c. O bym nośił. Wollte Gott ich würde tragen.
Utinam Ferar, feraris vel ferâre, feratur, &c. O by mię nieśiono, wollte Gott daß ich würde getragen werden.

Conjunctivi modi tempus præsens.

Cúm Feram, feras, ferat Gdy niosę, so ich trage.
Cúm ferar, feraris, vel ferâre, feratur, &c. Gdy mię niosą. So ich werde getragen.

Præteritum imperfectum.

Cúm Ferrem, ferres, ferret. Gdym nośił, so ich truge.
Pluraliter. Cúm Ferremus, ferretis, ferrent.
Passivum. Cúm Ferrer, ferreris vel ferrere, ferretur. Gdy mię nieśiono. Da ich würde getragen.
Pluraliter. Cúm Ferremur, ferremini, ferrentur.

Præ-

Præteritum perfectum.

Cúm Tulerim, tuleris, &c. Gdym przyniosł. Als ich hab getragen.

Cúm Latus, a, um, sim vel fuerim, sis vel fueris, sit vel fuerit. Gdym był nidsion. Als ich bin getragen worden.

Prǽteritum plùs quàm perfectum.

Cùm Tulissem, tulisses, tulisset. Gdym był przyniosł, Weil ich hatte getragen.

Cùm latus, am, um, ero vel fuero, eris vel fueris, erit vel fuerit. Gdy mię przyniosą, wenn ich werde getragen werden.

Futurum.

Cùm Tulero, tuleris, tulerit. Gdy przyniosę, wenn ich werde tragen.

Cùm latus, am, um, ero vel fuero, eris vel fueris, erit vel fuerit. Gdy mię przyniosą, wenn ich werde getragen werden.

Infinitivi modi tempus præsens.

Ferre. Nieść, tragen.

Ferri. Być niesionym, getragen werden.

Præteritum perfectum, & plùs quàm perfectum.

Tulisse. Przyniesć, getragen haben.

Latum, a, um, esse vel fuisse. Byé przyniesionym, getragen seyn worden.

Futurum.

Latum iri, vel fereudum esse. Co maią przynieść, werden getragen werden.

Laturum, am, um, esse. Co ma przynieść, tragen werden.

Gerundia.

Ferendi. Niesienia, zu tragen.

Ferendo, w niesieniu, niosąc, tragend.

Ferendum. Ku niesieniu, zu tragen.

Supina.

Latum. Nośić, latu, ku niesieniu, zu tragen:

Participia præsentis temporis,

Ferens. Niosący, der da trägt.

Futu-

Futurum activum.

Laturus, a, um. Co ma nosić, der da tragen soll.

Præteritum.

Latus, a, um. Niesiony, der getragen ist.

Futurum passivum.

Ferendus, da, dum. Co go maią nosić, der getragen wird werden.

Ita conjugantur & ejus composita.

Antefero, Circumfero, Confero, Infero, Aufero. Offero, suffero, affero, Differo &c. *Ex quibus*, Confero, Infero in supino collatum illatum, aufero abstuli, ablatum, offero, obtuli, oblatum, aufero, suffero, sustuli, sublatum, affero, attuli. allatum, effero, extuli, elatum, differo, distuli, dilatum.

VOLO

Indicativi modi tempus præsens.

VOLO, vis, vult, Chcę. Ich will.

Pluraliter. Volumus, vultis, volunt.

Præteritum imperfectum.

Volebam, volebas, volebat. Chciałem, ich wollte.

Pluraliter. Volebamus, volebatis, volebant.

Præteritum perfectum.

Volui, voluisti, voluit. Záchćiałem, ich habe gewollt.

Pluraliter.

Voluimus, voluistis, voluerunt vel voluêre.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Volueram, volueras, &c. Chćiałem był, ich hatte gewollt.

Futurum.

Volam, voles, volet. Zechcę. ich wende wollen.

Pluraliter. Volemus, voletis, volent.

Imperativi præsens.

Velis, vel fac velis. Chćiey, du sollst wollen.

Optativi præsens & imperfectum.

Utinam Vellem, velles, vellet. O bym chćiał. Wollte Gott daß ich wollte.

Pluraliter. Vellemus, velletis, vellent. Præ-

Præteritum perfectum.

Utinam voluerim, volueris, voluerit, &c. O bym był chćiał. O daß ich hätte gewollt.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Utinam Voluissem, voluisses, voluisset. O bym był zechćiał. O daß ich hätte gewollt.

Futurum.

Utinam Velim, velis, velit. O bym chćiiał. O daß ich möchte wollen.

Pluraliter. Velimus, velitis, velint.

Conjunctivi præsens.

Cùm Velim, velis, velit. Gdy chcę, so ich will.

Pluraliter. Velimus, velitis, velint,

Præteritum imperfectum.

Cùm vellem, velles, vellet. Gdym chćiał, da ich wollte.

Pluraliter. Vellemus, velletis, vellent.

Præteritum perfectum.

Cùm Voluerim, volueris, uoluerit, &c. Gdym záchćiał, als ich hab gewollt.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Cùm Voluissem, voluisses, voluisset, &c. Gdym był záchćiał, da ich hätte gewollt.

Futurum.

Cùm Voluero, volueris, voluerit, &c. Gdy zechcę. Wenn ich werde wollen.

Infinitivi modi tempus præsens.

Velle. Chćieć, wollen.

Præteritum perfectum, & plùs quàm perfectum.

Voluisse. Chćieć było, gewollt haben.

Participia præsentis temporis.

Volens, volentis. Chcący, der da will.

NOLO.

Indicativi præsens.

NOLO. Niechcę, ich will nicht, non vis, non vult. Pluraliter, Nolumus, non vultis, nolunt.

Præ-

Præteritum imperfectum.

Nolebam, nolebas, nolebat, &c. Niechćiałem, ich wollte nicht.

Præteritum perfectum.

Nolui, noluisti, noluit. Niechćiałem. Ich hab nicht gewollt.

Pluraliter.

Noluimus, noluistis, noluert vel noluêre.

Præteritum plùs quàm perfectstm.

Nolueram, nolueras, noluerat, &c. Niechćiałem był. Ich hatte nicht gewollt.

Futurum.

Nolam, noles, nolet. Nie będę chćiał, ich werde nicht wollen.

Pluraliter. Nolemus, noletis, nolent.

Imperativi modi tempus præsens.

Noli vel nolito, nolit. Niechćiey, wolle du nicht.

Pluraliter. Nolimus, nolite vel nolitote, nolint.

Futurum.

Nolito tu, nolito ille. Niechćiey więc, du sollst nicht wollen.

Pluraliter. Nolitote vos, nolunto illi.

Optativi modi tempus præsens, & imperfectum.

Utinam nollem, nollcs, nollet. O bym niechćiał. Wollte Gott daß ich nicht wollte.

Plurraliter. Nollemus, nollitis, nollent.

Præteritum perfectum.

Utinam noluerim, &c. O bym był niechćiał. O daß ich nicht hätte gewollt.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Utinam Noluissem, &c. O bym bzł nigdy nieehćiał, ach daß ich nicht hätte gewollt.

Futurum.

Utinam Nolim, nolis, nolit. O bym niechćiał napotym, O daß ich nicht würde wollen.

Pluraliter. Nolimus, nolitis, nalint.

Con-

Conjunctivi modi tempus præsens.

Cùm nolim, nolis, nolit. Gdyż niechcę, so ich nicht will.

Pluraliter. Nolimus, nolitis, nolint.

Præteritum imperfectum.

Cùm nollem, nolles, nollet. Gdym niechciał, da ich nicht wollte.

Pluraliter. Nollemus, nolletis, nollent.

Præteritum perfectum.

Cùm Noluerim, &c. Gdym niechciał był. Als ich nicht hab gewollt.

Præteritum plùs puàm perfectum.

Cùm noluissem, &c. Gdzm iuż był, da ich nicht hatte gewollt.

Futurum.

Cùm Noluero, nolueris, noluerit. &c. Gdy nie zechcę, weil ich nicht werde wolleu.

Infinitivi modi tempus præsens.

Nolle. Niechcieć. Nicht wollen.

Præteritum perfectum & plùs quàm perfectum.

Noluisse. Niechcieć bylo, nicht gewollt haben.

Participium ptæseotis temporis.

Nolens. Niechcący, der nicht will.

MALO.

Indicativi præsens.

Malo. Wolę. Ich will lieber, mavis, mavult. Pluraliter. Malumus, mavultis, malunt.

Ptæteritum imperfectum.

Malebam, &c. Wolałam. Ich wollte lieber.

Præteritum perfectum.

Malui. Wolałem, ich hab lieber gewollt.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Malueram, &c, Wolałem był. Ich hatte lieber gewollt.

Impcrativi modi tempus præsens.

Malis. Chciey, woley, wolle du lieber, fac malis.

Opta-

Optativi modi tempus præfens.
Utinam Mallem, malles, mallet. O bym wolał. Wollte Gott daß ich lieber wollte.
Pluualiter. Mallemus, malletis. mallent.

Præteritum perfactum.
Utinam Maluerim. .&c. O bym był wołał. O daß ich hätte lieber gewollt.

Præteritum plùs quàm perfectum.
Utinam Maluiffem, &c. O bym był Kiedyś wołał. Ach daß ich lieber hätte gewollt.

Futurum.
Utinam malim, malis, malit. O bym wolał, wollte Gott daß ich lieber würde wollen.
Pluraliter. Malimus, malitis, malint.

Conjuctivi prctſens.
Cùm malim, malis, malit. Gdy wolę. So ich lieber will.
Pluraliten. Malimus, malitis, malint.

Præteritum imperfectum.
Cùm Mallem, malles, mallet. Gdym wołał, da ich lieber wollte.
Pluraliter. Mallemus, malletis, mallent.

Præteritum perfectum.
Cùm Maluerim, malueris, &c. Gdym był wołał, da ich lieber hab gewollt.

Præteritum plùs quàm perfectum.
Cùm Maluiffem, &c. Gdym przedtym wołał, weil ich lieber hätte gewollt.

Futurum.
Cùm Maluero, malueris. maluerit, &c. Gdy będę wołał, wenn ich lieber werde wollen.

Infinitivi præfens & imperfectum.
Malle. Woleć, lieber wollen.

Præteritum perfectum, & plùs quàm perfectum.
Maluiffe. Woleć było, lieben gewollt haben.
Cæteris caret.

ADMO-

ADMONITIO.

Futurum malam, *non videtur usitatum, pro quo* (Malim) *dices. Ut Cicero non semel usurpat.* Vid. comm.

FIO.

Indicativi modi tempus præsens.

FIO, fis, fit, ſtawam się, czynią mię, ich werde.
Pluraliter. Fimus, fitis, fiunt.

Præteritum imperfectum.

Fiebam, fiebas, fiebat, ſtàwałem się czyniono mię, ich wurde.
Pluraliter. Fiebamus, fiebatit, fiebant.

Præteritum perfectum.

Factus, a, um, sum vel fui, &c. Stałem się, ich bin geworden.

Præteritum plùs quàm perfectum

Factus, a, um, eram vel fueram, &c. Stałem się był, ich war geworden.

Futurum.

Fiam, fies, fiet. Stanę się, ich werde werden.
Pluraliter. Fiemus, fietis, fient.

Imperativi modi tempus præsens.

Fias, fiat, ſtań się, du sollst werden, fac, fias.
Pluraliter. Fiamus, fiatis, fiant.

Optativi præsens & Imperfectum,

Utinam Fierem, fieres, fieret. O bym się ſtał, wollte Gott ich würde.
Pluraliter. Utinam fieremus, fieretis, fierent.

Præteritum perfectum.

Utinam Factus, a, um, sim vel fuerim, &c. O bym się był ſtał. O daß ich wäre geworden.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Utinam Factus, a, um, essem vel fuissem, &c. O bym się był ſtáwał, ach daß ich wäre geworden.

Futurum.

Utinam Fiam, fias, fiat. O bym się ſtał. Wollte Gott daß ich würde werden.

Conjunctivi modi tempus præsens.

Cùm Fiam, fias, fiat, &c. Gdy się staię, wo ich werde.

Præteritum imperfectum.

Cùm fierem, fieres, fieret, &c. Gdym się stawał. Da ich ward.

Præteritum perfectum.

Cùm factus, a. um, sim vel fuerim, &c. Gdym się stał, als ich bin geworden.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Cùm factus, a, um, essem vel fuissem, &c. Gdym się był stał, da ich wäre geworden.

Futurum.

Cùm factus, a, um, ero vel fuero, &c. Gdy się stanę, wenn ich werde werden.

Infinitivi præsens & imperfectum.

Fieri. Stać się, werden.

Præteritum perfectum & plùs quàm perfectum

Factum, am, um, esse vel fuisse. Stać się było, seyn geworden.

Futurum.

Factum iri vel faciendum, am, um, esse. Má się stáć, werden werden.

Participium præteriti temporis.

Factus, a, um. Uczyniony, geworden.

Futuri.

Faciendus, a, um. Co ma być sprawiony, der da soll werden.

EO.

Indicativi modi tempus præseus.

EO, is, it. Idę. Ich gehe.
Pluraliter. Imus, itis, eunt.

Præteritum imperfectum.

Ibam, ibas, ibat. Szedłem. Ich ging.
Pluraliter. Ibamus, ibatis, ibant.

Præteritum perfectum.

Ivi, ivisti, ivit. Poszedłem. Ich bin gegangen.
Pluraliter. Ivimus, ivistis, iverunt vel ivére

Præ.

Præteritum plùs quàm prrfectum.

Iveram, iveras, iverat, &c. *Poszedłem był.* ich wäre gegangen.

Futurum.

Ibo, ibis, ibit. *Pòydę.* Ich werde gehen.

Pluraliter. Ibimus, ibitis, ibunt.

Imperativi præsens.

I vel ito, eat. Idź, gehe.

Pluraliter. Eamus, ite vel itote, eant.

Futurum.

Ito tu vel ibis, ito ille vel ibit, idź więc, du wirst gehen.

Pluraliter. Itote vel ibitis, eunto vel ibunt.

Optativi præsens & imperfectum.

Utinam Irem, ires, iret, &c' O bym szedł. Wollte Gott daß ich ginge.

Præteritum perfectum

Utinam Iverim, iveris, iverit. &c. O bym poszedł, ach daß ich wäre gegangen.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Utinam Ivissem, ivisses. ivisset, &c. O bym był poszedł, ach daß ich wäre gegangen.

Futurum.

Utinam Eam, eas, eat. O bym więc szedł, Wollte Gott ich würde gehen.

Pluraliter. Eamus, eatis, eant.

Conjunctivi modi tempus præsens.

Cùm Eam, eas, eat. Gdy idę so ich gehe.

Pluraliter. Cùm Eamus, eatis, eant.

Præteritum imperfectum.

Cùm irem, ires, iret, &c. Gdym szedł, da ich ging.

Præteritum perfectum

Cùm iverim, iveris, &c. Gdym poszedł. als ich bin gegangen.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Cùm Ivissem, ivisses, ivisset, &c. Gdym był poszedł, nach dem ich war gegangen.

Futu-

Futurum.

Cùm Ivero, iveris. iverit, &c. Gdy pòydę, wenn ich werde gehen.

Infinitivi modi tempus præſens.

Ire. Iść, gehen.

Præreritum perfectum, & plùs quàm perfectum.

Iviſſe. Iść było, gegangen ſeyn.

Futurum.

Iturum, am. um, eſſe, &c. Co ma iść, der da gehen wird.

Gerundia.

Eundi, Iśćie, eundo, idąc, eundum, do iśćia, gehend.

Supina.

Itum. Do Iśćia, zu gehen.

Participia præſentis, & imperfecti.

Iens, euntis. Idący, der da gehet.

Futurum.

Iturus, a, um. Co má iść, der da gehen wird.

Eódem flectuntur modó compoſita

Abeo, Odchodzę, ich gehe hinweg. Adeo, przychodzę, ich gehe hin. Exeo, wychodzę, ich gehe heraus Ineo wchodzę, ich gehe hinein. Obeo, obchodzę, ich gehe um. Redeo, wracam ſie, ich komme wieder. Subeo, podchodzę, ich gehe unter.

DIC. DUC. FAC.

Dic, mòw, ſage. Duc, wiedź, führe. Fac, czyń, thue. E, *literam cum compoſitis amiſerunt*, ut *Prædic*, przepowiedź, ſage vor. Deduc, doprowádź, führe hin. Calefac, zagrzey, mache warm.

EXCEPTIO

Compoſita tamen ex verbo facio, quæ A in I mutant, E ſervant, ut confice, perfice. Spraw, odpraw, dokonay. Richte es aus.

APPENDIX.

Quæ ſequuntur ad futurum Optativi, vel præſens vel futurum Conjunctivi, aut certè præſens vel futurum modi Potentialis pertinent.

Faxim,

Faxim, faxis, faxit. Pluraliter. Faxitis, faxint. Sprawił bym. Jch möchte es thun.
Ausim, ausis, ausit. Smiał bym, ich wollte es wagen.
Edim, Comedim, pro edam, comedam. Ziadł bym.
Duis, duit, duint, pro des, det, dent, aut dederis, dederint. Dał byś, du würdest geben.
Perduint pro perdant. Niech zgubią, ſtracą, daß ſie verſchwinden.
Futurnm priſcum in ASSO & ESSO.

Apud priſcos futurum conjunctivi primæ conjugationis in ſyllabas, ASSO, *definebat*, ut amaſſo, interrogaſſo, indicaſſo. pro amavero, &c. Amiſſo, is, it, *ſic reliqua.*

Plautus in amphitrione. Si me iritaſſis hodie, lumbifragium hinc auferes. Roydrážniſz, ſo du mich erzürneſt. *Secundæ vero conjugationis in* Eſſo, ut prohibeſſe, eſſis, eſſit. Cic. de legibus. *Magiſtratus nec obedientem & noxium civem mulctâ, vinculis, verberibus coercendo: ni par majórve poteſtas, populúsque prohibeſſit, ad quos provocatio eſto.*

Quibusdam inchoatíva potiùs videntur, ut caleo, cales, caleſco, ſic irrito, irritaſſo, *quòd infinitvi eorum reperiantur*, *vg.* Impetraſſere, expugnaſſere.

De verbis Defectivis.

CAPUT VII.

P. I. O. I. C.

MEMINI. NOVI. ODI. COEPI.

Jndicativi modi tempus præſens & imperfectum.

MEmini, pamiętam, pomnię. Jch gedenke. meminiſti, meminit, &c.

Præteritum perfectum, & plùs quàm perfectum.

Memineram, memineras, &c. wſpomniałem, ich bin ingedenk geweſen.

Imperativi præſens, & Futurum.

Memento tu, vel memineris, meminerit, wſpomn!y. pamiętay, du ſollſt gedenken.
Pluraliter. Meminerimus, memeutote vel memineritis, meminerint.

Optativi præſens & impenfectum.
Utinam Meminerim, memineris, &c. O bym wſpomniał. O daß ich wäre eingedenk geweſen.

Præteritum perfectum, & plùs quàm perfectum
Utinam Meminiſſem, meminiſſes, &c. O bym był wſpomniał. O daß ich wäre ingedenk geweſen.

Conjunctivi præſens, & imperfectum.
Cùm Meminerim, memineris, &c. Gdyż pomnię So ich ingedenk ſey.

Præteritum perfectum, & plùs quàm perfectum.
Cùm Meminiſſem, meminiſſes, &c. Gdym był wſpomniał, da ich eingedenk war.

Futurum.
Cùm Meminero, memineris, &c. Gdy wſpomnę, wenn ich werde eingedenk ſeyn.

Infinitivi præſens & imperfectum
Meminiſſe, wſpomnicć, gedenken ode eingedenk ſeyn.

Præteritum perfectum, & plùs quàm perfectum.
Meminiſſe. Wſpomnieą ayło, ingedenk ſeyn geweſen.

Indicativi modi tempus prǽſens, & imperfectum.

NOVI. Znam Ich kenne, noviſti, novit.
Pluraliter. Novimus, noviſtis, noverunt vel novêre.

Præteritum perfectum & plùs quàm perfectum.
Noveram, noveras, &c. Znałem, ich hab gekannt.

Imperativi præſens.
Noveris, noverit. Znay, kenne.
Pluraliter. Noverimus, noveritis, noverint.

Optativi modi tempus præſens, & imperfectum.
Utinam Noverim, noveris, &c. O bym znał. O daß ich hätte gekannt.

Præteritum perfectum & plùs puàm perfectum.
Utinam Noviſſem, noviſſes, &c O bym był poznał, ach daß ich hätte gekannt.

Conjunctivi præſens & imperfectum.
Cùm Noverim, noveris, &c Gdyż znam. Da ich kenne.

Præte-

Præteritum perfectum & plùs quàm perfectum.
Cùm Novissem, novisses, &c. Gdym był poznał. Da ich hatte gekannt.

Futurum.
Cùm Novero, noveris, &c. Gdy poznam, wenn ich werde kennen.

Infinitivi præscns, imperfectum, perfectum, & plùs quàm perfectum,
Novisse. Znać, gekannt haben.

Indicativi modi tempus præsens.

ODI, odisti, odit. Nienawidzę Ich hasse.

Pluraliter.
Odimus, odistis, oderunt vel odêre.
Prisci etiam osus sum *pro* odi, *usi sunt, ut sub loco diximus*. Unde exosus & perosus etiam iu usu. Osurus in futuro dixit Cicero.

Præteritum perfectum & plùs quàm perfectum.
Oderam, oderas, &c. Nienawidziałem, ich habe gehesset.

Imperatiwi præsens.
Oderis, oderit Nienawidź, hasse.
Pluraliter. Oderimùs, oderitis, oderint.

Optativi præsens, & imperfectum.
Utinam Oderim, oderis, &c. O bym nienáwidział. Wollte Gott ich hassete

Præteritum perfectum & plùs quàm perfectum.
Utinam odissem, odisses, &c. O bym był nienáwidział, ach daß ich hätte gehasset.

Conjunctivi præsens & imperfectum
Cùm Oderim, oderis, &c. Gdy nienawidzę, so ich hasse.

Præteritum perfectum & plùs quàm perfectum.
Cùm Odissem, odisses, &c. Gdym nieuawypżlał, da ich hab gehasset.

Futurum.
Cùm Odero, oderis, &c. Gdy będę nienáwidział, wenn ich werde hossen.

Infinitivi præsens, imperfectum, perfectum & plùs quàm perfectum.
Odisse. Nienáwidźieć, hassen, gehasset haben.

Indicativi Præteritum perfectum tantùm.

COEPI. Zaczynam, vel ceptus, a, um, sum &c. cœpisti, cœpit. Zacząłem. Ich hab angefangen.

Pluraliter.

Cœpimus, cœpistis, cœpernnt vel cœpêre.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Cœperam, cœperas, &c. Zaczłem był, ich hatte angefaugen.

Imperativi modi tempus præsens.

Cœperis, cœperit. Zaczni, zaczynay, fange an, du sollst anfangen.
Pluraliter. Cœperimus, cœperitis, cœperint.

Optativi præteritum perfectum.

Utinam Cœperim, cœperis, &c. O bym zaczął. O daß ich hätte angefangen.

Præteritum plùs quàm perfectum.

Utinam Cœpissem, cœpisses, &c. O bym był zaczął. O daß ich hätte angefangen.

Conjunctivi præteritum perfectum.

Cùm cœperim, cœperis, &c. Gdym zaczął, da ich hab angefangen.

Prærerituin plùs quam perfectum.

Cùm Cœpissiem, &c. Gdym był zaczął, da ich hatte angefangen.

Futurmm.

Cùm Cœpero, cœperis, &c. Gdy zacznę, wenn ich werde anfangen.

Infinitivi perfectum & plùs quàm perfectum.

Cœpisse. Zacząć, angefangen haben.
Cœptum, am, um, esse vel fuisse. Záczętym być, seyn angefangen worden.

Futurum.

Cœpturum, am, um, esse. Co ma zacząć, anfangen werden.

Cœp-

Cœptum iri. Co się ma zacząć, werden angefangen werden.
Cœpturum, am, um, fuisse. Co miał zaczynać, daß er hätte angefangen.
Supinum. Cœptum. Zaczynać, anzufangen.

Participium Futuri.

Cœpturus, a, um. Co mu zacząć, der da soll anfangen.

Participium præteriti.

Cœptus, a, um. Záczęty, angefangen.

SCHOLION.

Hoc verbum etiam passivè flectitur per eadem tempora in omnibus modis cœptus, a, um, sum; eram vel fueram, &c. *& jungitur aliis Passivis infiniti modi; ut* cœpta res est fieri; & cœpit res fieri.

Edo, edis, edit. Esum cum composítit per tertiam conjugationem integré flectitur, in quibusdam tamen temporis ac personis alias præterea formas admittit, quas hoc paradigma complectitur.

EDO, ES, EST.

Indicativi modi tempus præsens.

Edo, Iem. Ich esse, edis, vel es, edit vel est.

Imperativi modi tempus præsens.

Ede, vel es. Iedz, iß du.

Futurum sive modus mandativus.

Edito tu vel esto, edito ille vel esto. Iedz więc, du sollst essen.

Optativi præsens.

Utinam ederem, vel essem, esses, esset. O bym iadł. Wollte Gott ich äße.
Pluraliter. Utinam Ederemus, vel essemus, [essetis, essent.

Conjunctivi præsens & imperfectum.

Cùm ederem, vel essem, esses, esset. Gdym iadł. da ich äße.

Plura-

Pluraliter.

Cúm essemus, essetis, essent.

Infinitivi præsens & imperfectum.

Edere, vel esse. Ieść, essen.

Indicativi modi præsens, & imperfectum.

Editur, vel estur. Ie się, man isset.

Indicativi præsens.

COmedo Iem, ziadam. Ich esse, comedis vel comes, comedit vel comest.

Imperativi fururum sive modus mandativus.

Comedito tù vel comesto, comedito ille vel comesto, Iedz, du sollst essen.

Optativi præsens & imperfectum.

Utinam Comederem, vel comessem, comesses, comessett. O bym ziadł, wollte Gott daß ich ässete.

Pluraliter.

Utinam comessemus, comessetis, comessent.

Conjunctivi imperfectum.

Cúm Comederem, vel comessem, comesses, comesset. Gdym iadł, da ich asse.

Pluraliter Comessemus, comessetis, comessent.

Iufinitivi præsens & imperfectum.

Comedere, vel comesse. Ieść, essen.

SCHOLION.

Positæ sunt voces utriusq; verbi Edo vel comedo: *quibus respondent voces usitatæ verbi substantivi, cùm hac significatione usurpatæ. Reliqua autem sequuntur termi. nationem tertiæ conjugationis. Dicimus enim* Edimus, editis, edunt, *ita* Comedimus; comeditis, comedunt, &c. ut legimns, &c,

Exest, in terria persona Indicativi. Wyiada. Er isset aus. Exesse, præsenti & imperfecto infiniti. Wyieść, ausessen.

INQUAM

INQUAM.

Indicativi præſens.

INquam, inquis, inquit. Mòwię, mòwiſz, mòwi. Ich ſage.
Pluraliter. Inquimus, inquitis, inquiunt.

Præteritum imperfectum.

Inquiebat. Práwił, mòwił, der ſagte.

Præteritum perfectum.

Inquiſti, inquit. Rzekłeś, du haſt geſagt.

Futurum.

Inquies, inquiet. Rzeczeſz, du wirſt ſagen.

Imperativi modi tempus præſens.

Inque vel inquito. Mòw, ſage du.
Participium. Jnquiens. Mòwiący, ſagend

AJO.

Indicativi modi tempus præſens.

AJO. Powiádam, twierdzę. Ich ſage, ais, ait.
Pluraliter. Ajunt.

Præteritum imperfectum

Ajebam, ajebas, ajebat. Powiádałem. Ich ſagete.
PPuraliter. Ajebamus, ajebatis, ajebant.
Imperativi præſens. Ai, powiedź, ſage du.

Optativi Futurum, & præſens Conjunctivi.

Ajas, ajat. Powiadaſz. Wollte Gott, daß du würdeſt ſagen.

Participium.

Ajens, ajentis. Powiadaiący, ſagend.

SCHOLION.

Non omnes voces uſitatæ videntur horum verborum, Inquam, & Ajo. *Veruntamen propoſitæ ſunt, quæ apud veteres uſurpatæ reperiuntur.*

Optativi præſens & imperfectum, & Conjunctivi imperfectum.

FOREM, fores, foret. O bym był, ach ich wáre.
Plura-

Pluraliter. Forent, pro essem, esses. &c

Futurum infiniti.

Fore, pro futurum esse. Być napotym, werden seyn.

FAXO. Futurum Indicativi, pro Faciam. Spráwię, ich werde es thun.

QUÆSO. Proszę, ich bitte, quæsumus primam habet personam utriúsque numeri præsentis Indicativi.

AVE. Witay, sey gegrüßet, avete, avere. Salve salvete, salvete, salvere, secundam personam Imperativi, utriusque numeri, & præsens infinitum habent.

CEDO, da vel dic. Nużę, mów, day, sag, gib, secunda est Imperativi.

INFIT. Práwi zaczyna, er fahet an, tertia persona Indicativi pro incipit, vel inquit.

OVAT. Buia sobie, raduie się, er frolocket, tertiam personam habet Indicativi, & participium Ovans, ovantis, Ráduiący się, der da frolocket.

DEFIT. Schodzi náczym, es mangelt, pro deest, defiet pro deerit, defieri pro deesse tertiam habet Indicativi, & futuri, & præsentis infiniti.

SCHOLION.

Horum pleraque jam videntur obsoleta

De verborum Impersonalium conjugatione.

Pœnitet verbum Defectivum impersonale, activæ Conjugationis, sic conjugabitur.

Indicativi modi tempus præsens.

Pœnitet. Zal mi, es reuet mich.

Præteritum imperfectum. Pœnitebat.

Præteritum perfectum. Pœnituit.

Præteritum plús quàm perfectum. Pœnituerat.

Futurum Pœnitebit.

Imperativi modi tempus præsens. Pœniteat.

Optativi modi tempus præsens, & imperfectum. Utinam Pœniteret.

Præteritum perfectum. Pœnituerit.

Præteritum plús quàm perfectum. Pœnituisset.

Futurum. Pœniteat.

Conjunctivi modi tempus præsens.

Cúm Pœniteat,

Præte-

Præteritum imperfectum. Pœniteret.
Præteritum perfectum. Pœnituerit.
Præteritum plús quàm perfectum. Pœnituisset.
Futurum Pmnituerir.
Infinitivi modi præsens, & imperfectum Pœnitere.
Præteritum perfectum, & plus quám perfectum. Pœnituisse.
Gerundia. Pœnitendi, pœniteudo, pœnitendum.
Participium præsentis temporis. Pœnitens.

Pugnatur, verbum Defectivum impersonale, passive conjugationis, sic conjugabitur.

Indicativi modi tempus præsens.
Pugnatur. Walczą, biią się, man streitet.
Præteritum imperfectum.
Pugnabatur. Ciło się, potykano się, man stritte.
*P*ræteritum perfectum.
Pugnatuu est vel fuit. *P*otykáno się, man hat gestriten.
Præteritum plùs quàm perfectum.
*P*ugnatum erat vel fuerat. Potykàno się było, man hatte gestritten.
Futurum.
Pugnabitur. Będą się potykać, man wird streiten.
Imperativi modi tempus præsens.
Pugnetur. Niech się potykaią, man soll streiten.
Optativi modi tempus præsens & imperfectum.
Utinam pugnaretur, O by się potykano, wollte Gott daß man stritte.
Præteritum perfectuu.
Pugnatum sit vel vuerit. O by się było potykáno. O daß man gestritten hätte.
Præteritum plús quàm perfectum.
Pugnatum esset vel fuisset. O by się było kiedyś potykáno. Ach daß man hätte gestritten.
Futurum.
Pugnetur. O by się potykano. Wollte Gott, daß man würde streiten.

Conju-

Conjunctivi modi tenpus præsens.

Cùm Pugnetur. Gdy się potykaią, so man streitet.

Præteritum imperfectum.

Pugneretur. Gdy się potykáno, als man stritte.

Præteritum perfectum.

*P*uguatum fit vel fuerit. O by się potykáno, da man hat gestritten.

Præteritum plús quàm perfectum.

Pugnatum esset vel fuisset Gdy się było potykano, so man hatte gestritten.

Futurum.

Pugnatum erit vel fuerit. Gdy się będą potykáć, als man wird streitten

Infinitivi præsens & imperfectum

Pugnari. Potykać się, streiten.

Præteritum perfectum & plús quàm perfectum.

Pugnatum esse vel fuisse. Było się potykáć, gestritten.

Futurum.

Pugnatum iri. Będą się potykáć. Sie werden streiten.

SCHOLIA.

Iu Conjugtiones Verborum.

I. DE MODO INDICATIVO.

1. *Indicativus* vocatur, quod eo aliquid indicamus: dicitur & *Interrogativus*, quia eo modo quidpiam interrogamus, & respondemus: dicitur & *Definitivus*, quia hoc modo aliquid definmus & certitudinem rei declaramus.

Imperfectum quartæ Conjugationis v g. *Audiebam* sæpe E littera imminutum invenitur: ut: Virg. *Lenibant, nutribant.*

Futurum quartæ Conjugationis Pòétæ in *ibo* usurpant, ut *audibo, operibo*. Unde Verba: *Eo*, *Nequeo*. *Veneo* quod sint quarte Conjugationis, Imperfectum in *ibam*, Futurum in *ibo* retinent,

2. Futuro

2 Futuro Indicativi utuntur nonunquam Poloni, ubi reipsa Præsens tempus est, ac propterea Præsenti in Latino efferendum venit v. g. *Czasem i madry pobłądzi*, Non raro sapiens quoque errat. Item: *Nie siądziesz mi? Nie poydziesz z tąd?* Quin sedes? Quin abiis hinc?

Tales & similes locutiones resolvendæ sunt in tempus conveniens, quod vel Præsens est, vel Præteritum, v. g. *Czasem i mądry pobłądzi*, id est *błądzi*, est *Præsens*, *Ile razy do ciebie przyidę*, *zawsze cię nad ksiąską zastanę*, hæc resolvi potest vel in Præsens, *przychodzę*, *zastaię*; vel in præteritum *przyszedłem*, *zastałem* Quoties te convenio, *vel* conveni, semperte legentem deprehendo, *vel* deprehendi.

De Syncope Præteritorum.

Præterita quæ habent Syllabas *vi*, *ve*, vel literam *v*, eas possunt expungere in quibusdam Personis, e g amavisti, *amasti* Audivisti, *audisti* — Sic: Amassem, Audissem, Amarunt, Audierant

Nota. Verb, quæ in Themate *v* habent, eam non expungunt in *Præterito* ut: Lavo lavisti, non *lasti* — Cæteræ, imminutiones non usurpantur, nisi a Pòetis. ut: *Misti*, pro Misisti — *Extinxem*, pro, Extinxissem — *Vixet*, pro Vixisset.

II. DE IMPERARIVO.

Imperativus dicitur ab *imperando*; quamvis eó modô etiam prohibeamus, hortemur, precemur, & Leges feramus

Duo habet tempora: Præsens & Futurum — Præteritum non habet, quia Præteritum nemo imperat — Prima Persona singulari etiam caret, sibi enim nemo imperat; in plurali vero se cum aliis intricare valet

III. DE OPTATIVO

Decitur *Optativus*, cum illô, modo aliquid nobis optamus mediantibûs particulîs: *O! Si! utinam! ut, quam, ita*, v. g. *O! nunc liceat crudelem abrumpere vitam! Quam vellem; Romæ mansisses!*

Parti-

Particulæ ejusmodi aliquando intermittuntur. v. g. *Dii visa secundent. Me barbara telis turba figat.*

Præsenti Indicativo apté respondent Futurum Optativi. v. g. *Opto ut omnia fausta mihi contingant.*

Nota Hic modus pro Præsenti habet *Imperfectum*, & pro Futuro *Præsens Conjunctivi*, nam hic modus vocibus non differt a *Conjunctivo*,

IV. DE CONJUNCTIVO.

Hic modus per Grammaticos *Priscianum* & *Diomedem* vocatur etiam *Subjunctivus*, quod alteri Verbo subjungitur mediantibas, vel sine Particulis; aut ei aliud Verbum subjicitur. ut sensum impleat. v. g. *Nescio, quis venerit.*

A *Servio* vocatur *Conjunctivus*, cum Sensus & Verba nectit, mediantibus Particulis: *Cum, quod, si, ni, nisi, licet, ut, ac, quo, dum, dummodo, qui, quæ, quod, cur, an, num.*

Modus hinc præter Futurum in *ro*, habat etiam in *rim*, ut: *Si te exemerim ego pro te molam.* Ter.

Nota Curandum ut in Modis tempora aptè copulentur, sibiquè respondeant, nempe, Præsens præsenti &c. v. g. *Cum sis virbonus, neminem esse improbum suspicaris* — Præteritum præterito, saltem quovis. v. g. *Dicerem, si scirem*, vel *scivissem.*

Aliquando Modi permutantur. v. g. *Solus eram, si non servus adesset, emor.* id est. *Sotus essem.*

Apud Priscos Futurum Coryunctivi primæ. Conjugationis in *Assa* terminabatur. nt *Amasso* pró *Amavero.* Secundæ Conjugationis in *Esso*, ut *Habesso.* Tertiæ in *im*, ut: *Faxim, perduim.* v. g. *Si istud, quod dicis, faxis*, id est *feceris.*

APPENDIX.

In vernaculo quomodo Conjunctivus efferendus.

1. Gerundia Polonica sæpiùs per Conjunctivum efferuntur, v. g. *Będąc Oycu iedynię kochanym, nie powinienes*

od

od niego ſtronić. Cum te Pater unicè diligat, illum aversari non debes.

2. Ponitur etiam Conjunctivus loco Nominis cum Præpoſitione v. g. *Po odiezdzie brata twego &c.* Cum frater tuus discesſisſet, &c. Item: *Przy powitaniu braci twych powracaiących z cudzych krajow, &c.* Cum fratres tuos ab exteris reduces ſalutarem.

Nota 1. Gerundium vernaculum per quod Tempus Subjunctivi efferendum ſit, ex Verbo adjacente agnosces. v. g. 1. *Będąc uczonym powinienes ſię ſtrzedz nieprzyzwoitosci,* Verbum adjacens *powinienes* eſt præſens, Gerundium ergo *będąc* per præſens Conjunctivi efferendum eſt ſic: *Cum eruditus ſis, vitare debes, quidquid inhoneſtum eſt.* 2. *Ponosząc od niego krzywdę, miałem go miec za przyiaciela? Miałem* eſt Imperfectum; Itaquè: *Cum ab eo vexarer injuriis, eum mihi amicum ducerem?*

Nota 2. Verba illa in *wszy bywszy, widziawszy* 1 n nniſi Præteritum vel Futurum ſignificant. 2. adjacens illis Verbum ſi ſit Præteriti, certo Præteritum indicat. 3 ſi ſit Futuri non ſemper Futurum monſtrat. v. g. *Uſilniey zacznę pracowac odpocząwszy ſobie.* Gerundium *odpocząwszy* exponi poteſt vel per Præteritum *poniewaz ſobie odpocząłem,* vel per Futurum *gdy albo iak ſobie odpocznę.* Nempe dictum reſolvitur ex actione tunc poſita.

Sic Gerundia juncta Imperativis ſimiliter exponuntur. v g. *Odpocząwszy ſobie wroć ſię do pracy,* vel per Præteritum; *Quandoquidem refeciſti vires quiete, laborem rurſus repete,* vel per Futurum: *Poſtquam vires quiete reficies.*

Reſolvuntur etiam per Periphraſim ex Particulis & Verbis v. g. *Uſiadłszy weſtchnył,* Poſtquam aſſedit, altè ſuspiravit. *Wſtawszy, rzekł,* Cum ſurrexiſſet, inquit. *Wypiwsz, ſpuchł,* Simul ac bibit, intumuit.

Vel per Ablativum abſolutè poſitum.

Vel per Participia Præteriti. v. g *Wyznawszy zamilkł,* Confeſſus obmutuit. *Począwszy nie dokonał,* Orſus non perfecit.

V. DE PO-

V. DE POTENTIALI.

Hic Modus in Temporibus convenit cum Conjunctivo, & Futurum in *rim* possidet: Significationem nihilominùs diversam habet.

Dicitur *Potentialis* quod eô *Potentia* Possibilitas exprimatur. Hic modus agnoscitur 1. per Verbum *possum* v. g. *Citiùs frangas, quàm corrigas;* id est *frangere potes.* 2. per Verbum *debeo*, v. g. *Eloquar an sileam;* id est *eloqui debeo* 3. per Verbum *volo*, v. g. *Quis crederet menduci*, id est *quis vellet credere.*

VI. DE PERMISSIVO.

Dicitur *Permissivus* sive *Concessivus*, quod eô Modô aliquid permittimus. Nihil differt a Conjunctivo, nisi Significatione Ejus usus in secundis potissimum tertiisquè Personis esse videtur; primæ non facile reperiuntur.

Cognoscitur, hic modus per Verbum *permitto, concedo* v. g. *Sit fur, sit sacrilegus, Pereant amici*, id est *concedo, quod sit fur.*

VII. DE INFINITIVO.

Infinitivus dicitur & *Indefinitus*, quod non est Numeris & Personis circumseptus sicut omnes priores, hic nisi Accusativis *Me, Te, Se, Nos, Vos, &c* evolvitur.

Cum *Infinitivus* voces Præsentis & Imperfecti tum Perfecti & Plusquamperfecti easdem habeat, ea Tempora nisi ex adjacente Verbo agnoscuntur v, g. *Scio te amare literas*, Præsens est. *Sciebam te amare literas*, Imperfectum Similiter: *Scio me ad Te scripsisse*, Perfectum. *Sciebam me ad Te scripsisse* Plusquamperfectum.

Passivæ vocis Perfectum & Plusquamperfectum componitur ex Accusativo participii Præteriti, secundum genus & numerum Nominis, & ex Infinitivo esse *vel* fuisse. v. g. *Doctum* esse *Virum* *Doctas* esse *Fabulas* &c.

Unicum est Verbum *Sum*, cui Futurum Infinitivi proprium. *Fore* remansit. In ceteris omnibus Verbis *activæ vocis* Futurum proprium suppletur ex Infinitivo *esse* & Accusativo Participii in *rus*, secundum genus & numerum Nominis ut *Amaturum esse*, *Amaturam esse* &c.

Futu-

Futurum illud, quod componitur ex Supino & Infinito *iri*, ut *amatum iri*, est propriè Futurum passivum; quo etiam gaudent ea sola Deponentia, quæ in Participio *Præteriti Passivam* habere possunt significationem. Nam illud Futurum in *dum* dicunt Grammatici non esse propriè Futurum Infinitivi, sed Accusativum Participii in *dus*, qui magis potiùs necessitatem, Congruentiamquè significat, quàm Tempus futurum.

Nota. Futura illa *Lectum iri*, *Visum iri*, non a Supino *Lectum*, *Visum*, sed ab Infinito *iri* passivam significationem possident.

Cum Participiis in *rus*, *tus*, *dus*, loco *esse*, potest poni *fore*. v. g. *Deinde addis te ad me verturum* fore *Cic. Quos spero brevi tempore societate victoriæ copulatos fore. Id quasi divinarem*, fore *mihi aliquando expetendum studium tuum. Id.*

Pro Futuro Activo fieri potest circuitio ex priore Supino, & Infinito vocis activæ *ire*, ut *amatum ire*, & eleganter contentionem in agendo, significat; Præsentis etiam temporis vim habet. v. g. *Desistas ire oppugnatum. Plaut.*

Apud Priscos Futurum Infinitum Activum & quidem invariabile fuit unum in *rum*, alterum in *asere*. ut *Credo inimicos meos hoc dicturum* Grach. — *Hercle credo te facile impetrassere* Id. pro *impetraturum*.

APPENDIX
Infinitum vernaculum latinè efferendum.

Infinita, quibus Poloni interrogationes instituunt. v. g. *A bic go? Czekać cię tu? A pisać co?* quoniam ipsis subintelligitur quid simile: *Każesz go bic? Trzeba cię tu czekać? Chcesz żebym pisat*, sic ergo efferuntur; *Iubes ut percutiam? Debeonè te hic expectare? Vis ut scribam?*

Illa: *Nierozeznac zkoloru, Nie stychac głosu* per Indicativum. *Non discernitur color, Non auditur vox*, vel *nequit audiri vox.*

Nonnulla Infinita Subjunctivo efferuntur v. g. *Nie wiem komu wierzyc?* Nescio cui credam? *Wiem, sila mu dac*, Scio, quot ei dem.

Elegan-

Eleganter etiam per secundam Personam Potentialis modi *Niewiedziec, iak mudogodzić?* Nescias, quomodo ei satisfacias. item sic: *Iak się tu nie dziwowac?* Quis hic non admiretur.

In iis autem: *Ot temu było bydź krolem. Bydło tobie paść.* Siquidem subintelligitur: *przystało*, efferendum est: *Decuit saepe hunc regnare. Convenit bubulcum agas*, vel *bubulcum melius ageres.*

Infinitum cum Impersonali *było.* v. g. *Czekać było*, dupliciter efferri potest, vel per Verbum *oportet* Supino priori vel Infinitivo junctum, nt *Oportuit expectatum.* vel per Optativum: *Umrzec raczey było*, Mortem oppetisses potiùs.

VIII. DE GERUNDIIS.

Gerundia & Supina vocantur Verba participialia.

Veteres Gerundia & Participia in *dus* tertiae & quartae Conjugationis loco *e* penultimae Syllabae per *u* efferebant ut *scribundi* pro *scribendi. Capiundae* pro *capiendae.* — Hinc in codicibus Iuris ea reperiuntur, etiam Cicero imitatur Veteres.

Gerundia habent significationem activam, raro passivam ut:

in *di.* Arymbus Athenas erudiendi gratia missus est. id est: *ut erudiretur.*

in *do.* Alitur vitium, crescitquè tegendo. id est: *dum tegitur.*

in *dum.* Ante domandum ingentes tollunt animos. id est: *antequam domentur.*

Nota I. Geruudia sunt Casus Participii in *dus.*

Nota II. Supina in *um* activae sunt significationis, nisi Verbum ipsum passivè significet. ut *Vapulatum* à Vapulo.

RUDI-

RUDIMENTA.

Seu de Octo partibus Orationis

ADMONITIO.

NE puerorum ingenia multitudine obruantur, paulatim sunt hæc atque alia præcepta veluti augustis vasculis infundenda. Patrio sermone tantum declaranda Rudimenta, Genera, Declinationes, Anomala, præterita & Supina, juxta ea, quæ in Scholis continentur: nec simul & vincta & soluta numeris oratione, præcepta memoriter recitare cogantur, quod item in Syntaxi, quum ea primum explicatur, observandum est. Ex præceptis etsi non omnia sint æque inculcanda, nullum tamen videtur esse negligendum. Claudicant enim plerumq; tyrones in altioribus Scholis, si rudimenta non bene perceperint. Quare Ludimagister Gymnasii sui promovendi studiosus, præcepta omnia carminibus comprehensa diligenter suo tempore exponat: utilissima quæque recolat identidem, & quoad fieri potest, curet, ut memoriâ conserventur; Tota enim scientia puerilis, oblivione præceptorum elabitur & penitus evanescit.

CAPUT I.

DE LITTERIS ET SYLLABIS.

Literæ Latinæ sunt tres & viginti: A. Be, Ce, De, E, eF, Ge, Ha, I Kappa, eL, eM, eN, O. Pe, Qu, eR, eS, Te, U, X, Ypsilon, Zeta.

Literæ sunt Duplices *Vocales* & *Consonantes* *Vocales* sunt sex, A, E, I, O, U, Ypsilon, hæc ultima in Græcis tantum dictionibus locum habet, ut *Hieronymus*, *Dionysius*.

Reliquæ sunt *Consonentes*, quod Vocalibus junctæ simul sonent, ut Be, Ce, De, &c.

Syllaba fit ex literis, una vel pluribus, ut *A-mo*, *A-le-as*.

Diphtongus est Syllaba, quæ fit ex duabus vocalibus; suntque sex: *ae*, *au*, *ei*, *oe*, *eu*, *yi*, ut: *Praemium*, *Aurum*, *hei*, *Europa*, *Poena*, *Harpyia*.

Dictio fit ex Syllabis, ut: *a - le - as,* interdum fit ex una syllaba, ut: *mors.*
Oratio fit ex dictionibus, ut *ale- as fuge mortem meditaxe.*

CAPUT II.

De Partibus Orationis.

Partes Orationes sunt octo: *Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Præpositio, Adverbium, Interjectio, Conjunctio.*

Partes Orationis sund duplices: *Declinabiles* & *Indeclinabiles.*

Declinabiles, sunt quatuor: *Nomen, Pronomen, Verbum, Particiqium* - quæ ideo *declinabiles* vel *flexibiles* vocantur, quòd earum terminatio varietnr.

Indeclinabilis etiam funt quatuor; *Præpositio, Adverbium, Interjectio, Conjunctio* - quæ ideo sic appellantur, quòd earum terminatio nunquam varietur.

CAPUT III.

DE NOMINE.

§ 1.

Nomen est Pars orationis, cui serviunt articuli: *hic, hæc, hoc,* & declinatur per Casus. ut: *hic* Dominus, *hæc* Virga, *hoc* templum.

Nomen est duplex: *Substantivum* & *Adjectivum.*

Substantivum est, quod rem certam significat, & cui tantum unus articulus addi potest. ut: hic Sensus.

Adjectivum est, quod rem incertam significat, & cui omnes tres Articuli serviunt. ut: hic justus, hæc justa, hoc justum.

Nota. Ad istam interrogationem: *Quid hoc est?* respondemus per Substantivum v. g. *Quid hoc est?* Mensa - Ad istam interrogationem: *Quale est?* respondemus per Adjectivum. v. g, *Qualis est?* rotuuda.

§ 2.

De Nomine Substantivo

Nomcn Substantivum est triplex: *Proprium, Appellativum,* & *Collectivum.*

Pro-

Proprium eſt, quod res proprias & peculiares ſignificat. ut; *Romulus*, *Roma*.

Appellativum eſt, quod res communes ſignificat, ut: *Rex*, *Oppidum*.

Collectivum eſt, quod numerô ſingulalî ſignificat multitudinem, ut: *Populus*, *Gens*, *Turba*.

§ 3.

De Nomine Adjectivo.

I. Quodvis Adjectivum vel habet tres *formas* ſivè *terminationes*, vel duas, vel unam.

Adjectiva deſinentia in *us* & *er* ſunt trium formarum, ut: *bonus, a, um, pulcher, pulchra, pulchrum*.

Adjectiva deſinentia in *is*, & Comparativa in *or*, ſunt duarum formarum. ut: *brevîs, e; brevio, us*.

Quæ vero aliter terminantur, ſunt unius formæ, ut: *felix*, *dives*, *inops*. &c.

II. Adjectivum ratione *ſignificationis* dividitur in *Interrogativum*, *Relativum*, *Poſſeſſivum*, *Partitivum*, *Gentile*, *Numerale*, & *Diminutivum*,

Interrogativum eſt, quô de re aliqua quærimus ut: *Quis ſcripſit? Qualis fuït Hector?*

Nota. *Quis? quid?* ſunt Interrogativa; *Qui; quod* Relativa - Quare dicitur: *ille* qui *heri*, non *quis heri*. *Quid mihi dabis?* non *quod mihi dabis?*

Relativum eſt, quod Nomen antecedens in memoriam reducit, ut: *Petrus* qui *legit eſt diligens*, qualis *fuit Ioannes*.

Poſſeſſivum eſt, quod rem poſſeſſam, aut ad aliquem pertinentem ſignificat. ut: *equus regius*; *miles Pompejanus*.

Partitivum eſt, quod unum ex multis ſignificat, ut: *quidam*, *aliquis* &c. aut multa ſigillatim, ut: *omnis cunctus*, *quicunquè*, *nemo*, *nullus*.

Gentile eſt, quod gentem vel patriam indicat, ut: *Romanus*. *Italus*. &c.

Numerale eſt, quod numerum ſignificat, ut: *unus*, *duo*, *tres* &c — *Numerale* eſt triplex: *Cardinale*, *Ordinale*, & *Distributivum*.

Cardinale est, quod numerum absolutè significat, & cognoscitur ad Interrogationem: *Quot sunt?* ut: *Unus a um, Duo duæ, duo, Hi & hæ* tres, & *hæc* tria.

Sequentes Numeri non declinantur usquè ad *centum*.

4. Quatuor.
5. Quinque.
6. Sex.
7. Septem.
8. Octo.
9. Novem.
10. Decem.
11. Undecim.
12. Duodecim.
13. Tredecim.
14. Quatuordecim.
15. Quindecim.
16. Sedecim.
17. Septemdecim.
18. Octodecim *v.* Duodeviginti.
19. Novemdecim. *v.* Undeviginti.
20. Viginti.
21. Viginti unus.
28. Duodetriginta
29. Undetriginta.
30. Triginta.
40. Quadraginta.
50. Quinquaginta.
60. Sexaginta.
70. Septuaginta.
80. Octaginta.
90. Nonaginta.
100. Centum.
101. Centum unus. *v.* unus supra centum.
200. Bis centum. *v.* ducenti, æ, a.
300. Trecenti, æ, a.
400. Quadringenti.
500. Quingenti.
600. Sexcenti.
700. Septingenti.
800. Octingenti.
900. Nongenti.
1000. Mille.

Nota. Mille cùm est Adjectivum, est Numeri pluralis, indeclinabile, generis omnis, & tunc construitur cum Substantivo. ut: *Mille homines, mille hominibus.*

Cum est Substantivum, est generis neutrius, in numero singulari indeclinabile, in plurali verò declinatur, *Millia, millium, millibus* &c & tunc aliud Substantivum cum eo positum construitur ad interrogationem *cujus?* in genitivo Casu. ut: *Mille hominum, duo millia hominum.*

Ordinale est, quod numerum ordine digestum significat, & cognoscitur ad interrogationem *quotus?* ut: *primus a um.*

I. Primus.
II. Secundus.
III. Tertius.
IV. Quartus.
V. Quintus.
VI. Sextus.
VII. Septimus.
VIII. Octavus.
IX. Nonus.
X. Decimus.
XI. Undecimus.
XII. Duodecimus.

XIII. Decimus tertius
XIV. Decimus quartus.
XV. Decimus quintus.
XVI. Decimus sextus.
XVII. Decimus septimus.
XVIII. Decimus octavus.
v. Duodevigesimus.
XIX. Decimus nonus.
v. Undevigesimus.
XX. Vigesimus.
v. Vicesimus.
XXI. Vigesimus primus.
XXVIII. Duodetrigesimus.
XXIX. Undetrigesimus.
XXX. Trigesimus v. Tricesimus,
XL. Quadragesimus.
L. Quinquagesimus.
LX. Sexagesimus-
LXX. Septuagesimus.
LXXX. Octogesimus.
XC. Nonagesimus
C. Centesimus.
CC. Ducentesimus,
CCC. Trecentesimus.
CCCC. Qnadringentesimus.
D. Iɔ. Quingentesimus.
DC. Sexcentesimus.
DCC. Septingentesimus.
DCCC. Octingentesimus.
DCCCC. Nongentesimus.
M, cIɔ, Millesimus.
MM. Bismillesimus,

Distributivum five *Divisivum* est, quod distributionem significat & cognoscitur ad interrogationem *quoteni?* & pluraliter sæpiùs usurpantur, ut:

Singuli æ a, po iednemu, einzeln, *Bini æ a*, *Terni*, *Quaterni*, *Quini*, *Seni*, *Septeni*, *Octeni*, *Noveni*, *Deni*, *Undeni*, *Duodeni*, *Ternideni*, *v Terdeni*, *Quaterdeni*, *Quindeni*, *Senideni*, *Septenideni*, *Octenideni*, *v Duodeviceni*, *Novenideni v Undeviceni*, *Viceni*, *Viceni singuli*, *Viceni bini*, *Triceni*, *Quadrageni*, *Quinquageni*, *Sexageni* *Septuageni*, *Octogeni*, *Nonageni*, *Centeni*, *Ducenteni*, *Trecenteni*, *Quadrigeni*, *Quingeni*, *Sexceni*, *Septingeni*, *Octingeni*, *Nongeni*, *Milleni*, *Bismilleni*, *Termilleni* &c.

Sunt etiam *Numeralia* Mensium, ut: *Bimestris e*, duorum mensium, *Trimestris*, trium; *Quadrimestris*, *Quinquemestris*, *Semestris*, *Septimestris*.

Dici-

Dicitur etiam *binarius*, *ternatius*, &c. quando in communi Numerus accipitur; nempe: hic Numerus eſt *binarius* à 2. *Ternarius* à 3. &c.

Adverbia Numeralium ſunt ſeqnentia:

1. *Cordinalium*: *Semel bis, ter, quater, quinquies, ſexies, ſepties, octies, novies, decies, undecies, duodecies, Vicies, tricies, quadragies, quinquagies, centies, millies*, &c.

2. *Ordinalium*: *Primo v Primùm, Secundò, v ſecundùm, Tertio v tertiùm* &c.

A Numeralibus proveniunt Subſtantiva *Annorum*, ut: *Biennium, Triennium, Quadriennium* &c. *Dierum* ut: *Biduum, Triduum, Quatriduum* &c. *Horarum* ut: *Sesquihora, Semihora*.

Diminutivum eſt, quod per blanditias effertur, & minus quàm *Primitivum* ſignificat Hæc ſunt tum Adjectiva, ut: *Dulciculus* à dulcis, *Miſellus* à miſer, *Majusculus* à major.

Tum Subſtantiva, ut: *Cultellus* à culter, *Virgula* à virga, *Homunculus* à homo, *Ingeniolum* à ingenium.

Nota Si in Latino Diminutivum ad vernaculum non reperitur, utendum circum ſcriptione convenienti. v. g. Parvus, puſio Joannes.

III. Ratione *Comparationis* dividitur Adjectivum in tres Gradus, qui ſunt: *Poſitivus*, *Comparativus*, & *Superlativus*,

Poſitivus eſt, qui rem abſolutè & ſimpliciter, ut eſt in ſe, ſignificat, ut: *Iuſtus, fortis*.

Comparativus eſt, qui in comparatione alterius plus ſignificat, ut: *Iuſtior, fortior*,

Superlativus eſt, qui in comparatione plurimùm ſignificat, ut: *Iuſtiſſimus, fortiſſimus*,

Nota, Sola tantum Nomina Adjectiva, quorum ſignificatio augeri vel minui poteſt, admittunt iſtos gradus, ſeu quibus ſerviunt Adverbia: *magis* & *minus*, v. g. Hic eſt *magis* doctus *v*. juſtus; Hic eſt *minus* fortis.

Nomina autem *Subſtantiva*, item *Pronomina*, tum Adjectiva *Poſſeſſiva*, *Gentilia*, *Partitiva*, *Numeralia*, *Interrogativa*, & quæ materiam ſignificant, iſtos Gradus non formant. v. g. *Aureus*, *Ligneus*, *Triticeus*, *Albus*. &c.

Item

Item hæc: *Frugifer*, *Mediocris*, *Medius*, *Hesternus*, *Fugitivus*, *Errabundus*, *Canorus*, *Egenus*, *Insomnis*, *Almus*, *Balbus*, *Blœnus*, *Canus*, *Claudus*, *Mirus*, *Inermis*, *Unanimus*, *Bijugus*, &c.

Quomodo formantur gradus isti?

Gradus *Comparativus* formatur à Casu desinente in *i*, additâ Syllabâ *or*, ut: *Iustus justi-or*, *Fortis forti-or*.

Superlativus itidem à Casu desinente in *i*, additâ litterâ *s*, & syllabâ *simus*, ut: *Iustus*, *justi-s-simus*, *Fortis forti-s-simus*.

Excipiuntur.

1. Adjectiva desinentia in *er*, formant Superlativum additâ Syllabâ *rimus*, ut: *Tener tener-rimus*.

2. Adjectiva, quædam desinentia in *ilis*, Superlativum habent Syllabâ *is* mutatâ in *limus*, ut: *Facilis* facillimus, *Gracilis* gracillimus, *Humilis* humillimus, sic: *Similis*, *Imbecilis*, *Agilis*, *Docilis*: Namcætera formant à Casu desinente in *i*, ut: *Utilis* utilissimus, etiam *imbecilissimus*.

3. Nomina Composita ex Verbis *Facio*, *Dico*, *Volo* desinentia in *ficus*, *dicus*, *volus*, habent Comparativum in *entior*, Superlativum in *entissimus*, ut: *Magnificus*, *magnificentior*, *magnificentissimus*; *Maledicus maledicentior maledicentissimus*; *Benevolus*, *benevolentior benevolentissimus*.

Participia Præsentis & Præteriti temporis cum fiunt Nomina, gradus edere possunt; non tamen participia futuri; ut: *Amans amantior amantissimus*; *Commendatus commendatior commendatissimus*.

Superlativi: *Colendissimus*, *Reverendissimus* barbari quidem sunt, sed usitatissimi.

Nota. Participia tunc fiunt Nomina, cum desinunt significare tempus.

Notae.

Adjectiva, quæ ante *us* Vocalem habent, raro Gradus formant, ut: *Idoneus*, *Noxius*, *Arduus* &c.

Repe-

Reperiuntur enim quædam, ut: *Assiduus assiduior assiduissimus*, *Strenuus strenuior*, *strenuissimus*, *Pius piissimus* *Exiguus exiguissimus*, *Tenuis tenuissimus*.

Nota. Adjectiva, quæ Grsdus non formant pro Comparativo volunt Particulam *magis*, pro Superlativo *maximè*, ut: *magis* idoneus, *maximè* idoneus.

De Anomalis & Defectivis.

Anomala Comparatione, sunt ea Adjectiva, quæ Gradus quidem habent, sed eos juxta prædictas regulas non formant; Unde etiam *Irregularia* vocantur.

Defectiva sunt illa, quæ aliquo gradu carent.

Anomala simplicia.

Bonus, *melior*, *optimus*, Malus, *pejor*, *pessimus*, Magnus, *major*, *maximus*, Parvus, *minor*, *minimus*, Nuperus *nuperior nuperrimus*, Nequam *nequior nequissimus*, Multùm *plus plurimùm*, Parùm *minùs minimè* v. *minimùm*, Valde *magis maximè*.

Anomala abundantia.

Exterus, *exterior*, *extremus*, v. *extimus*, Inferus, *inferior*, *infimus*, v. *imus*, *Superus*, *superior*, *supremus* v. *summus*, Posterus *posterior postremus* v. *posthumus*.

Defectiva Positivo carentia.

Interior, *intimus*, *Citerior*, *citimus*, *Ulterior*, *ultimus*, *Propior*, *qroximus*, *Deterior*, *deterrimus*, *Ocyor ocyssimus*, *Prior*, *primus*, *Diutior*, *diutissimus*, *Potior*, *potissimus*.

Defectiva Comparativo carentia.

Inclitus *inclitissimus*, Invictus *invictissimus*, Novus *novissimus*, Meritus *meritissimus*, Sacer *secerrimus*, *Falsus* autem *Diversus*, *Invitus*, *Consultus*, *Persvasus*, Superlativum habent in *issimus*, ut: *Falsus* falsissimus &c.

Defectiva Superlativo carentia.

Sinister *sinistrior*, Dexter *dextrior*, nam *Sinistimus* & *Dextimus* Positiva sunt.

Item;

Item; Adolescens *adolescentior*, Iuvenis *junior*, Senex *senior*.

Anterior Positivo & Superlativo caret.

Inveniuntur etiam ab aliis Substantivis, risûs gratia, gradus, ut: *Pattré*, pattrosissimè, & à Plautinus, *plautinissime*.

CAPUT IV,

DE PRONOMINE.

Pronomen est Pars orationis, quæ loco Nominis Posita certam Personam significat ut: *Ego*, *Tu*, *Ille*.

Pronomen est duplex; *Primitivum* & *Derivativum*.

Primitivum est quod à semetipso oritur, ut: *Ego*, *Tu*, *Sui*, *Hic*, *Iste*, *Ille*, *Ipse*, *Is*, *Qui*.

Derivativum est, quod à Primitivo derivatur, ut: *Meus*, *Tuus*, *Suus*, *Noster*, *Vester*, *Nostras*, *Vestras*, *Quidam* &c.

Ex Primitivis illa vocantur *Demonstrativa*, quæ rem demonstrant. ut: *Ego*, *Tu*, *Hic*, *Iste*, *Ille*, *Ipse*, *Is*.

Ex iisdem dicuntur *Relativa*, cum rem antecedentem in memoriam referunt, suntquè hæc: *Hic*, *Iste*, *Ille*, *Ipse*, *Is*, *Idem*, ut: *Virgilius carmina composuit*, Idemquè Ipse ea *cecinit*.

Ex Derivativis, vocantur *Possessiva* ea, quæ possessionem significant, ut: *Meus*, *Tuus*, *Suus*, *Noster*, *Vester*.

Ex iisdem *Gentilia* appellantur, quæ gentem & patriam, imo & quæ *sectam partesvè* significant; ut: *Nostras*, *Vestras*.

Tandem *Reciproca* sunt duo: Primitivum *Sui* & Derivativum *Suus*, quæ tantum cum tertia Persona ponuntur.

Notæ

Pronomina *Ego*, *Tu*, *Sui* sunt Substantiva, cætera sunt Adjectiva.

Unum Pronomen *Ego* cum suo Plurali *Nos* est Primæ Personæ; *Tu* & *Vos* secundæ; Cetera Pronomina, tum omnia Nomina & Participia sunt tertiæ, nisi quòd applicari possint primæ & secundæ.

Voca-

Vocativi Cafus fecundæ funt Perfonæ, quia ponuntur cum Verbis fecundæ Perfonæ.

Pronomina *meus, tuus, Suus, Nofter, vefter,* ad Primam & Secundam Declinationem fpectant; *Noftras* & *Veftras* ad tertiam; Cætera habent proprias Declinationes.

Ego, Tu, Sui, Noftras, Veftras, Cujas funt generis *omnis;* Cætera Pronomina ut Adjectiva trium formarum habent genera.

CAPUT V.

DE VERBO.

Verbum eft Pars Orationis, cui ferviunt Perfonæ *ego, tu, ille, nos, vos, illi,* & conjugatur per modos & tempora, ut: *ego, amo, tu amas, ille amat; nos amamus vos amatis, illi amant.*

Verbum eft duplex: *Perfonale* & *Imperfonale.*

Perfonale eft, quod omnes tres perfonas utriusquè numeri habet, ut: *Amo, as, at; Amamus, atis, ant.*

Imperfonale eft, quod tantum tertiam perfonam habet, ut: *pudet, pœnitet;* Eftquè duplex: *Activæ vocis,* quod terminatur in *t,* ut: *pudet;* & *paffivæ vocis,* quod terminatur in *r;* ut: *pugnatur.*

Genera Verbi perfonalis funt quinquè: *Activum, Paffivum, Neutrum, Commune* & *Deponens.*

Activum eft, quod definit in *O,* & habet Paffivum in *Or,* ut: *Amo, amor.*

Paffivum eft, quod definit in *or,* & fit ex Activo definente in *o;* ut: *Amor amo.*

Neutrum eft, quod definit in *M, v. O. v. I* & non habet Paffivum in *ör* ut: *Sum, Sto, Memini.*

Commune eft, quod femper terminatur in *or,* & fignificationem fimul *Activam* fimul paffivam habet, ut: *Experior complector.*

Deponens eft, quod femper terminatur in *or,* & fignificationem tantum activam habet, ut: *fequor, utor.*

Notæ.

Quædam Verba Neutra habent Paffivam vocem in præterito,

terito, non tamen passivé significant, ut: *gaudeo* gavisus sum, *Soleo* solitus sum, *Fido* fisus sum,

Facio cum compositis quæ *a* retinent, ut: *Calefacio* habet passivum *fio*, *calefio*, non vero in *or*; quæ vero *a* mutant, ut: *Conficio*, habent passivum in *or*, ut: *conficior*.

Commune Verbum activam quidem significationem habet in omnibus Modis & temporibus; Passivam vero fere tantum in iis temporibus, quæ ex Participio Præteriti & Verbo *sum* compununtur.

Variæ Verborum significationes.

Verbum *Inchoativum* est, quod rem quidem inchoatam sed ad finem perfectionemque tendentem significat, ut: *Calesco i. e.* calidus fio, *Frigesco i. e.* frigidus fio.

Inchoativa omnia sunt tertiæ Conjugationis, desinunt in *sco*; aliqua proveniunt à Verbis, ut: *Calesco* à Caleo; alia à Nominibus, ut: *Sylvesco* à Sylva.

Verbum *Perfectum* est, quod rem perfectam absolutamquè significat, ut: *Caleo i. e.* calidus sum. *Frigeo i. e.* frigidus sum.

Verbum *Meditativum* est, quod assiduam alicujus rei meditationem significat, ut: *esurio*, *cœnaturio*.

Meditativa omnia desinunt in *rio*, sunt quartæ Conjugationis, proveniunt à Supinis Verborum primitivorum, ut: ab *Edo*, *Esu-rio*, à *Dormio* *Dormitu-rio*.

Frequentativum Verbum est, quod alicujus rei iterationem significat, ut: *Rogito*, *Lectito*.

Frequentativa omnia sunt primæ Conjugationis, proveniunt à Verbis, ut: à *Rogo* rogito, à *Scribo* scriptito, à *Curro* curso, cursito, currito; à *quæro* quærito, à *No* nato, à *Vello*, vellico

Verbum *Diminutivum* est, quod minùs significat, quam Primitivum; ut: *Sorbillo* à Sorbeo, *Potisso* à Poto.

CAPUT VI

DE PARTICIPIO.

Participium est Pars Orationis, quæ provenit à Verbo, declinatur per casus, & significat tempus; ut: *Legens*, *lectus*, *lecturus*, *legendus*. Par-

Participium est quadruplex: *Præsentis*, *Præteriti*, *Futuri* in *rus*, & *Futuri* in *dus*.

Participia *Præsentis* desinunt in *ns*, proveniunt ab omni genere Verborum exceptîs passivîs, & significationem habent activam nisi Verbum ipsum passivè significet, ut: *Vapulans* à Vapulo.

Participia *Præteriti* desinunt in: *sus*, *tus*, *xus*, *xus*, proveniunt à Verbis *passivis*, *communibus* & *deponentibus*; significationem habent passivam, nisi ipsum Verbum activè vel neutraliter significet ut: *Adultus* ab Adoleo, *Gavisus* à Gaudeo &c.

Participia *futuri* in *rus* proveniunt ab omni genere Verborum exceptîs solîs passivîs; habent significationem activam, nisi Verbum ipsum passivè significet, ut: *vapulaturus*.

Participia *futuri* in *dus*, proveniunt à Verbis passivis, communibus & à quibusdam deponentibus; significationem habent passivam.

Nota. Participia in *dus* non tàm futurum tempus, quàm necessitatem congruentiam, aut officium significant.

Quomodo formantur Participia.

Participia *præsentis* formantur à prima persona Præteriti Imperfecti M. di Indicativi, Syllabâ *bam* v. *bar* mutatâ in *ns*, ut: *amabam* ama - ns - *Utebar* ute - ns.

Participia *Præteriti* formantur à Supino posteriore additâ litterâ *s*, ut: *Amatu* amatu - s, *Doctu* doctu - s.

Participia *futuri* in *rus* formantur à Supino priore, literâ *m* mutatâ in *rus*, ut: *amatum* amaturus. *Doctum* doctu - rus.

Participia *futuri* in *dus* formantur à genitivo Participii præsentis, syllabâ *tis* mutatâ in *dus*, ut: *Amans amantis*, aman - dus.

Notæ.

Verba, quæ carent aliquo tempore, carent & his omnibus, quæ ab eo formari deberent, v g. *Odi* quia caret Imperfecto, caret etiam Participio Præsentis in *ns*.

Ex-

Excipiuntur Verba: *Fio*, *Malo*, *Reor*, *Sum* cum Compofitis, licet habeant Imperfectum, carent tamen Participio in *ns*, & *dus*; præter *abfens* & *præfens*.

Verba *primæ Conjugationis*, quæ habent Supinum in *itum* vel *otum*, habent Participia in *rus* per literam *a*, five in *aturus*, ut: *Sono fonitum*, fonaturus, *non foniturus*, *Frico frictum*, fricaturus, *Seco fectum*, fecaturus, *Eneco enectum* enecaturus.

Verba: *Morior*, *Nascor*, *Orior*, *Pario*, habent Participium futuri in *rus* per *i*, ut: *moriturus*, *nasciturus*, *oriturus*, *pariturus*.

Sunt quædam Participia *compofita* quorum Verba non reperiuntur compofita, ut: *Infperatus*, *Infcius*, *Inauditus*, *Impranfus*, *Incœnatus*, *Imperterritus*, *Inhumatus*, *Inconfultus*, *Inopinatus*, *Inultus*, *Infandus*, quare potius Nomina funt.

Gerundia in *di*, *do*, *dum*, funt Cafus Participii in *dus*; Supina in *um* & *u*, funt cafus Nominum Verbalium quartæ Declinationis.

Participia omnia funt Adjectiva Verbalia. Quæ definunt in *ns*, funt *generis omnis*, fpectant ad tertiam Declinationem; Quæ in *us* definunt, funt generis Mafculini fpectantque ad fecundam Declinationem; quæ in *a* generis fæminini, ad primam Declinationem; quæ demum in *um*, funt generis neutrius, & ad fecundam Declinationem fpectant.

CAPUT VII.

DE PRÆPOSITIONE.

Præpofitio eft Pars Orationis, indeclinabilis, quæ cæteris Partibus præponitur.

Præpofitio eft duplex: *Separata* & *Conjuncta*.

Separata eft, quæ ponitur feparatim & regit aliquem cafum, ut: *Non fum* apud *me*, præ *iracundia*.

Conjuncta eft, quæ cum aliqua dictione conjungitur, ut: *præfto*, *adamo* &c.

Conjunctæ & *Infeparabiles* funt: *am*, *an*, *con*, *di*, *dis*, *re*, *fe*, ut: *Amputo*, *Anfractus*, *conftituo*, *Dirimo*, *difpar*, *Repello*, *Sejungo*.

Am

Am Præpositio in compositis significet *circum.*

Am sequente Vocali intercipit *b*, ut: *Ambesus* pro *am-esus, ambitus* pro *amitus, ambustus* pro *amustus.*

Præpositiones, quæ Accusativum regunt.

Trans, Apud, Adversus quarto jungantur & *Ante,*
Pone, Per, Adversum, Iuxta, Prope, Versus & *Infra,*
Ad, Post, & *Circum, Circa, Cis, Circiter, Extra,*
Præter, Ob, Infra, Erga, pariter *Secus, Usquè Sècundum*
Et Propter, Contra, Supra, Penes, Inter & *Ultra,*

Nota. Ista Præpositio *Versus* suo Casui postponitur, ut: *Meridiem versus.*

Præpositiones quæ Ablativum regunt.

1. *Abs, Ab* & *A, Cum, Clam* possunt sibi sumere sextum
Et *Tenus,* atquè *Palam, Procul, Absquè,* fruantur eodem
Ex, E, De, Coram, Præ, Pro, Sine 2. Ponitur apte,
Post Patrium ferme numero *Tenus* una secundo.

Nota: Præpositio *Tenus* semper postponitur Casui: si autem ponatur cum Nomine numeri singularis, regit Casum *Ablativum*; si vero cum Nomine numeri pluralis regit Casum *genitivum*, v. g. *collo tenus, aurium, tenus.*

Præpositio *A* præponitur Consonantibus, *ab* Vocalibus, *abs* literæ *t*, & interdum *q.*

Præpositio *cum* in his semper postponitur: *Me-cum, Te-cum, Se-cum, Nobis-cum, Vobis-cum.* Nonnunquam in his etiam: Quo-cum, *sivè* Qui-cum, Quibus-cum.

Præpositiones, quæ modò Accusativum modò Ablativum regunt.

Sub. Super, In, Subter quarto modò juncta videbis
Pro vario sensu modò sextum assumere Casum.

Præpositiones: *Sub, Super, In, Subter* regunt Accusativum & Ablativum pro varia significatione. — Ad Interrogationem *Quo?* seu cum significatur motus ad Locum,

eum, regunt Accusativum v. g. *In templum*, *In scholam* — Ad Interrogationem *Ubi?* sivè cum significatur quies in loco, regunt Ablativum. v. g. *In templo*, *In Schola*.

Sub, *Super* ad Interrogationem *Quando?* exigunt Accusativum.

Super & *Subter* nonnunquam tum ad *ubi?* tum ad *quo?* Accusativum habent.

CAPUT VIII.

DE ADVERBIO.

Adverbium est Pars Orationis indeclinabilis, quæ vocibus addita, earum significationem explanat ac definit seu circum scribit. ut: *raro* loquitur.

Adverbiorum significationes sunt plurimæ.

Optandi, ut: *Utinam*, *o si*, *sic*, *ita*. &c.

Vocandi ut: *o! heus*, *eho*. *ehodum*.

Interrogandi, ut: *cur*, *quare*, *quid ita*, *quamobrem*.

Respondendi *affirmativè*, ut: *Ita*, *etiam*, *Maximè*, *Quidni*.

Confirmandi, ut: *certè*, *profectò*, *sanè*, *scilicet*.

Negandi, ut: *Non*, *haud*, *nequaquam*, *haudquaquam*, *minimè*.

Dubitandi, ut: *forsan*. *forsitan*, *fortassis*,

Hortandi, ut: *Eja*, *age*, *agite*, *agedum*.

Prohibendi, ut: *nè*.

Demonstrandi, ut: *en*, *ecce*, *hem*.

Eligendi, ut: *potiùs*, *imo*.

Comparandi, ut: *magis*, *minus* &c.

Congregandi, ut: *simul*, *unà*, *pariter*, *universè*, *certatim*.

Separandi, ut: *seorsim*. *separatim*, *secreto*, *singillatim*, vel *singulatim*, *Quadrifariam*, *multifariam*.

Intendendi, ut: *Acriter*, *Studiosè*, *vehementer*. *valde*, *apprimè*, *nimium*, *omninò*, *penitus*, *prorsùs*.

Remittendi ut: *Segniter*, *oscitanter*, *remissè*, *ægrè*, *paulatim*, *pedetentim*, *sensim*

Temporis, ut: *heri*, *hodie*, *cras*, *perendie*, *nudius tertius*, *pridie*, *postridie*, *jam diu*, *jam dudum*, *quando*,

cùm,

tùm, ex quo, propemodùm, continenter, continuò, assiduè, perpetuò, adhuc, olim, quondàm, antequàm, priusquàm, postquam, posteàquàm, ut, ubi.

Loci, ut: *hìc isthìc, illìc.* &c.

Numeri ut: *Semel, bis, ter, quater.* &c.

Ordinis, ut: *primùm, imprimis, deinde, postremò, postremùm, tandem.*

Eventûs, ut: *fortè, fortuitò, fortunâ.*

Similitudinis, ut: *sicut. sicuti, ut, uti, quemadmodùm, tanquàm, ac, si, velut, veluti, instar.*

Diversitatis, ut: *aliter, secùs*

Qualitatis, ut: *prudenter, eleganter.*

Quantitatis, ut: *parùm, multùm* &c.

Iurandi, ut: *Medius-fidiùs,* &c.

Excludendi, ut: *solùm, tantùm, vix, tantummodò.*

Explanandi, ut: *nimirùm, nempè, videlicet, scilicet.*

Rei nondum plenè peractæ, ut: *fermè, ferè, propè, propemodùm.*

CAPUT IX.

DE INTERJECTIONE.

Interjectio est Pars Orationis indeclinabiles, quæ varios animi affectus indicat.

Interjectionum veriæ sunt significationes & Species.

Laudantis & aliquando exultantis, ut: *euge.*

Exultantis & interdùm insultantis, ut: *vah.*

Indignantis, & se ipsum corripientis, ut: *hem.* v. g. *hem! nos homunculi indignamur* Sulp. 4. Fam.

Lætantis & ingemiscentis, ut: *ah! heu! heu! hau! hei!*

Suspirantis, ut: *ah! ah! ah!*

Ejulantis, ut: *oh! oh! oh!*

Admirantis, ut: *Papæ! o! vah!*

Admirantis & interdùm Ironiæ, ut: *hui!*

Irridentis, ut: *o!* v. g. *O præclarum custodem ovium (: ut ajunt;) lupum!* Cic.

Exclamantis, ut: *O! proh! pro!*

Silentium indicentis, ut: *St.*

Timentis, ut: *hei!*

Depre-

Deprehendentis ex improviſo, ut: *At, at.*
Præſagientis mala, miſerentis vel minantis, ut: *Væ!*
Rejicientis cum faſtidio, ut: *apage, apage ſis!*
Stomachantis; ſeu, indignantis, ut: *malùm! quid malum!* v. g. *Quæ, malum, fuit iſta amentia?* Cic.
Execrantis, ut: *Nefas, nefandum.*

CAPUT X.

DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio eſt Pars Orationis indeclinabilis, quæ alias Orationis Partes & ſenſus nectit.

Conjunctionum ſpeties ſunt plurimæ.

Copulativæ, ut: *ac, atquè, et, quoquè nec, nequè.*

Disjunctivæ, ut: *vel, vè, ſivè, ſeu, aut, nè* &c.

Diverſativæ, ut: *Etſi, tamentſi, quanquam, quamvis, tamen, attamen.*

Illativæ, ſivè rationales, ut: *ergo, igitur, itaquè, quare quocirca, quapropter.*

Cauſales, ut: *quia, nam, namquè, enim, etenim, ſiquidem, quoniam, propterea*

Expletivæ, ut: *dum.* v. g. *Iteradum eadem iſta mihi* Cic. Sic: *adesdum, manesdum.*

Nota. Ex his Conjunctionibus aliæ ſunt *Præpoſitivæ* ſivè *Principes*, quæ in oratione præeunt, ſuntquè: *Aut, ac, atpuè, aſt, vel. nec, nequè, niſi, ſi,* &c — Aliæ *Subjunctivæ* ſivè *Subditæ*, quæ ſubeunt, ſive poſtponuntur; ſunt vero: *què, vè, nè, quidem, quoque, autem, verò, enim.* non enim dicitur: *Armaque virum*, ſed: Arma virumque — Aliæ tandem *Mediæ* ſivè *Communes*, quæ modò præeunt, modo ſubeunt, ſuntquè: *ergo, igitur, itaquè, equidem* &c.

CAPUT XI.

DE ACCIDENTIBUS.

Sivè Proprietatibus Partium Orationis.

Accidentia ſunt illæ *Proprietates* dictionum, quæ Partibus Orationis accidunt, easque comitantur.

Ejusmodi *Proprietates* sunt novem: *Numerus*, *Casus*, *Genus*, *Declinatio*, *Modus*, *Tempus*, *Persona*, *Figura*, *Species*

1. *Numeri* sunt duo: *Singularis*, & *Pluralis*,

Singularis est, qui de una re dicit, ut: *hic Dominus*, *hæc Virga*, *ego amo*.

Pluralis est, qui de multis rebus dicit, ut: *hi Domini*, *hæ Virgæ*, *nos amamus*,

2 *Casus* sunt sex: *Nominativus*, *Genitivus*, *Dativus*, *Accusativus*, *Vocativus*, & *Ablativus*,

Casus sunt duplices: *Recti*, & *Obliqui*.

Recti sunt duo: *Nominativus* & *Vocativus*.

Obliqui sunt quatuor: *Genetivus*, *Dativus*, *Accusativus* & *Ablativus*.

3. *Genera* Nominum præcipua sunt tria: *Masculinum*, cui præponitur Articulus *hic*, ut: *hic Dominus* — *Fœmininum*, cui præponitur articulus *hæb*, ut: hæc Virga — Et *Neutrum*, cui præponitur Articulus *hoc*, ut: *hoc templum*. Ex his tribus præcipuis componuntur alia quatuor: *Genus commune*; *Genus Omne*, *Genus Epicenum*, *Genus dubium*

Genus commune duorum est, quod sub una terminatione habet duos articulos *hic* & *hæc*, & duplicem significationem, masculinam & fæmininam, v. g *hic et hæc Parens*, *brevis*, &c.

Genus omne, sivè commune trium, est, quod sub una terminatione habet tres Articulos *hic*, *hæc*, *hoc*, & triplicem significationem, masculinam, fæmininam, & neutram. ut: *hic*, *hæc*, *hoc*, *felix*, *prudens*

Genus Epicenum sivè *Promiscuum* est, quod sub una terminatione, & uno articulo habet duplicem significationem, masculinam & fæmininam, ut: *hæc aquila*, *hæc vulpes*, *hic lepus* &c.

Genus dubium est, quod suo una terminatione & significatione duos admittit Articulos, *hic*, vel *hæc*. ut: *hic* vel *hæc dies* — *hic* vel *hoc*, ut: *hic* vel *hoc vulgus*.

4 *Declinationes* Nominum regulares sunt quinque:

Prima cognoscitur ex Genitivo numeri singularis desinente in *æ* diphtongum, ut: *Virga virgæ*,

Secunda

Secunda cognoscitur ex genitivo numeri singularis desinente in *i*, ut: *Dominus domini*.

Tertia cognoscitur ex genitivo Numeri singularis desinente in *is*, ut: *sermo sermonis*.

Quarta cognoscitur ex genitivo numeri singularis desinente in *us*, vel in *u*, ut: *Sensus sensûs*, *Genu genu*.

Quinta cognoscitur ex genitivo numeri singularis desinente in *ei*, ut: *dies diei*.

Conjugationes Verborum regulares sunt quatuor.

Prima cognoscitur ex secunda Persona numeri singularis præsentis modi Indicativi desinente in *as*, & ex Infinitivo modo desinente in *are*, ut: *Amo*, *as*, *are*.

Secunda cognoscitur ex secunda Persona numeri singularis præsentis modi Indicativi desinente in *es*, et ex Infinitivo modo desinente in *ere* longum, ut: *Doceo*, *es*, *ere*.

Tercia cognoscitur ex secunda Persona numeri singularis præsentis modi Indicativi dasinente in *is*, & ex Infinitivo modo desiuente in *ere* breve, ut: *Lego*, *is*, *ere*.

Quarta cognoscitur ex secunda Persona numeri singularis præsentis modi Indicativi desinente in *is*, & ex Infinitivo modo desinente in *ire*, longum, ut: *Audis*, *is*, *ire*.

Notae. *Passivorum* Conjugationes cognoscuntur ex *activis*, ut: *Amor*, ex Amo, *Doceor*, ex Doceo &c.

Communium & *Deponentium* ex Passivis, ad quorum normam flectuntur, ut: *Acominor aris ari*, ex Amor aris, ari; *Intueor eris eri*, ex Doceor eris eri, Sic: *Utor* ex Legor, *Dimetior*, ex Audior.

5. *Modi* Verborum triti ac communes sunt quinque: *Indicativus*, *Imperativus*, *Optativus*, *Conjunctivus*, & *Infinitivus*.

Priores quatuor vocantur *finiti*, quod certis Personis & Numeris comprehendantur — Unus vero tantum *infinitus*, quòd nec Personis, nec Numeris distingratur.

Præter hos adhuc duo sunt: *Potentialis* & *Permissivus*, qui ob freguentissimum usum minimè pretermittendi sunt; *dequibus supra in Scholiis Verborum mentio facta est*.

6. *Tempora* Verborum ſunt quinquè: *Præſens, Præteritum Imperfectum, Præteritum perfectum, Præteritum plùsquamperfectum* & *futurum,*

N o t a Hæc *Tempora* ad tria ferè reduci poſſunt: Tempus *Præſens, Præteritum,* & *Futurum.*

Præſens denotat rem, aut actionem, quæ *eſt* vel *fit.* ut: *Sum, Scribo*

Præteritum denotat rem aut actionem, quæ *fuit,* aut *facta eſt,* ut: *Fui, Scripſi.*

Futurum denotat rem aut actionem, quæ *erit,* aut *fiet,* ut: *ero Scribam.*

7. *Perſonæ* ſunt tres: *Prima* Ego, ut: *Ego amo, Secunda* Tu, ut: *Tu amas Tertia* Ille, ut: *Ille amat* — Sic in Numero Plurali: *Prima* Nos, ut: *Nos amamus Secunda* Vos, ut: *Vos amatis, Tertia* Illi ut: *Illi amant.*

8. *Figuræ* ſunt duæ: *Simplex* & *Compoſita.*

Simplex eſt cùm dictio ex nulla particula aut præpoſitione componitur, ut: *Prudens, Is, Amo* &c

Compoſita vero, eſt, cùm dictioni aliqua particula aut præpoſitio adjuncta eſt ut: *Im prudens, I-dem Adamo* &c.

9. *Species* ſunt duæ: *Primitiva* & *Derivativa*

Primitiva eſt, quæ à nulla alia dictione ortum trahit, ut: *Pater, Tu, Caleo* &c

Derivativa verò eſt, quæ ab aliqua alia dictione oritur, ut: *Pater-nus, Tu-us, Caleſeo*

N o t a. Ex his colligitur; diverſas Orationis Partes diverſis etiam *Accidentibus* ſive *Proprietatibus* diſtingvi; Unde.

1. *Nominum* Accidentia ſunt ſex: *Numerus, Caſus, Genus, Declinatio, Figura, Species.*

2. *Pronominum* ſunt ſeptem: *Numerus, Caſus, Genus, Declinatio, Perſona, Figura, Species.*

3. *Verborum* ſunt octo: *Numerus, Genus, Declinatio,* ſive potiùs *Conjugatio, Modus, Tempus, Perſona, Figura, Species.*

4. *Participiorum* sunt septem: *Numerus*, *Casus*, *Genus*, *Declinatio*, *Tempus*, *Figura*, *Species*.

5. *Præpositiones*, *Adverbia*, *Interjectiones* & *Conjunctiones* cùm sint partes Orationis indeclinabiles, omnes sunt *generis Neutrius*; suntque *Simplices*, ut: *abs*, *prudenter*, *enim*; vel *Compositæ*, ut: *absquè*, *imprudenter*, *etenim*.

CAPUT XII.

DE CONSTRUCTIONE COMMUNI PARTIUM ORATIONIS.

I.

De Concordantia Adjectivi cum Substantivo.

1. Quodvis Adjectivum sivè nominale, sivè Pronominale, sivè Participiale debet concordare cum Substantivo in *genere*, *numero*, & *casu* ut: *Puer ingeniosus*, *Liber meus*, *Tyrones instruendi*.

2. Relativum *Qui*, *quæ*, *quod* debet concordare cum suo Nomine Antecedente in *genere* & *numero* semper, aliquando in *casu*, ut: *Non est dicendus puer ingeniosus*, *qui verecundiam non amat*. *Accepi tuas Literas*, quæ *mihi gratæ fuerunt*.

3. Similiter Pronomina: *Hic*, *iste*, *ille*, *ipse*, *is*, *idem* cum fiunt Relativa, seu cum Nomen antecedens indicant, debent concordare cum illo in *genere Numere* semper, aliquando in *casu*, ut: *Venit mihi obviam tuus Puer*, is *mihi literas abs Te reddidit*. *Cajus est negligens adige* illum *ad studia*.

II.

De Concordantia Verbi cum Recto.

Verbum Personale finiti modi debet concordare cum suo Recto *aperto* vel *occulto* in *Nnmero* & *Persona* ut: *Ego lugeo*. *Tu rides*, *Præceptor docet*, *Nos legimus*, *Vos scribitis*, *Pueri insolescunt* — *Gaudeo quod bene valeas*. *Si Domine vales*, *gaudeas*.

III.
De Conſtructione Caſûs cum alia Dictione.

De Nominativo.

1. Ponitur *Nominativus* ad interrogationem. *Quis? qui, quæ, quod, quid?* v. g. *Quis oppreſſit Catilinam? Cicero.*

2. Verbum Subſtantivum *Sum* fere exigit duos *Nominativus*, unum ante ſealterum poſt ſe. v. g. *Parſimonia* eſt *magnum vectigal.*

3. Quædam Verba Perſonalia finiti modi poſſunt habere duos *Nominativos*, pertinentes ad eandem rcm v. g. *Hic* vocatur *Paulus*. *Boni* moriuntur *lmti*,

De Genitivo,

1. Ponitur *Genitivus* ad interrrgationem *Cujus?* v. g. *Cujus* eſt hæc Oratio? *Hortenſii*. Carmen *Virgilii*.

2. *Adjectiva* & *Verba* quæ copiam vel defectum ſignificant, *Genitivum* vel *Ablativum* exigunt. v. g. *Abundat* Cajus *opibus*. *Expers periculi*. Homo *egenus conſilii.*

3. *Superlativa* Genitivum pluralem admittunt v. g. *Mare eſt* profundiſſimum *omnium aquarum*. *Hic ſcribit* omnium condiſcipulerum *pulcherrimè*.

De Dativo.

1 Ponitur *Dativus* ad interrogationem *cui?* v, g. *Cui* librum tradidiſti? *Fratri*.

2 *Nomina* & *Verba*, quæ ſignificant *Damnum* vel *Commodum* Dativum poſtulant. v. g. *Laboras* aliis. *Tibi ſoli* es otioſus. *Crtilina fuit perniciojus* Reipublicæ.

De Accuſativo.

1. Ponitur *Accuſativus* ad interrogationem *Quem? quam? quod?* vel *quip?* v. g *Quem* cenſes eſſe diligentem? *Petrum*. *Qnem* tu times? *DEUM.*

2. Quodlibet Verbum *Activum* exigit Caſum *Accuſativum*, v. g. *Pueri ingenui* amart literas. *Egn* lego Ciceronem.

De

De Ablativo.

1. Ponitur *Ablativus* ad Interrogationem: *Quô? quî? quâ? à quâ?* v. g. *Quô morbô* laborasti? *Quotidiani febri.*

2. Nomina, quæ tempus significant, ad interrogationem *quando?* ablativô? efferuntur. v. g. *Quando cæpisti* dare operam Grammaticæ? *Annô superiore.*

Nam ad istam interrogationem *quàmdiù?* possunt noni in *Ablativo*, sed meliùs in *Accusativo* ponuntur. v. g. *Pater* tuus vixit *quinquaginta annîs* sed meliùs: *quinquaginta annos.*

3 Quodvis Verbum admittit Ablativum, qui significat *prætium.* v. g. *Emi librum tribûs denarîs.*

vel *modum,* v. g. *Vide duos moriones* tractû *capillorum secum certantes.*

vel *instrumentum,* v. g. *Scribo* calamô *percutio* ferulâ.

vel *causam,* v. g. *Tabesco* dolore. *Homo interiit* fama.

vel *partem,* v. g. *Pater duxit me* manû *in templum.* Auribûs meîs *audivi.*

4 *Comparativa* exigunt *Ablativum.* v. g. *Terra* minor *est* sole. *Virtus* Præstantior nummîs.

Appendix.

1. *Gerundia, Supina, Participia,* & *Infinita* eosdem casus exigunt, quos eorum Verba regunt v. g. *Alligando se furti Tradendo tibi litteras. Exuens me veste. Ibo quæsitum fratres Sum dicturus Orationem.*

2. Quodvis Verbum admittit Præpositionem cum suo Casu. v. g. *Fui in templo. Veni ad Dominum.*

3. Verba Composita sæpè casum suæ præpositiones habent. v. g. *Læsi adeunt Principem,* ad *regit Accusativum. Joannes exivit loco suo.* Ex *regit Ablativum.*

De propriis Locorum.

1. Nomina Propria *Urbium* & *Pagarum,* si sunt primæ vel secunde Declinatianis, & singularis numeri; ad interrogationem *ubi?* ponuntur in *Genitivo* casu; tum etiam Appellativum *Domus.* v. g *Ubi est Petrus?* Romæ, Lovanii, *Domi.*

Si

Si vero Propria *Urbium* & *Pagorum* fuerint tertiæ Declinationis, aut pluralis numeri, ad interrogationem *ubi?* ponuntur in *Ablativo*. v. g. *Ubi mortuus est Alexander?* Babilone. *Ubi operam dedisti studiis?* Parisiis.

2 Nomina Propria *Urbium* & *Pagorum* cujuscunque sunt Declinationis ac Numeri, ad interrogationem *quo?* ponuntur in *Accusativo*, tum etiam Appellativum *Domus* v. g. *Quo vadis?* Romam, Babylonem, Athenas, Domum

3 Nomina Propria *Urbium* & *Pagorum* cujusvis Declinationis ac numeri, ad interrogationem: *qua?* & *unde?* pronuntur in *Ablativo* sine præpositione, tum etiam Nomen *Domus*. v. g. *Unde venis?* Lovaniô, Athenîs, Domô

4 Nomina Propria *Regionum*, *Insularum*, *Provinciarum* & Appellativa locorum ad interrogationem *ubi?* ponuntur in *Ablativo* cum præpositione *in*, v. g. *Ubi est Petrus?* In Italia.

Ad interrogationem *quo?* ponuntur in *Accusativo* cum Præpositione *in*, v. g. *quo properas?* in Galliam, in forum.

Ad interrogationem *qua?* in Accusativo cum Præpositione *per*. v. g *Qua permeabas?* Per Italiam, Per forum.

Ad interrogationem *unde?* in Ablativo cum Præpositione *ex*. v. g. *Unde* redis? ex Borussia, ex foro.

DE GENERIBUS NOMINUM DIFFICILIORIBUS.

CAPUT I.

P. S. O. I. C.

De Generibus Nominum, quæ ex significatione cognoscuntur.

PRÆCEPTUM I. DE MASCULINIS TANTUM.

1. *Quæ Maribus solùm tribuuntur, Mascula sunto.*

2. *Mascula censentur specie depicta virili:*
3. *Et quibus Appositum tantùm tribuisse Virile*
Credibile est Veteres; ceu, Latro, Præsul, &
Hospes.

SCHOLIONG SEU EXPLICATIO I.

1. Tam *Propria*, quàm *Appellativa* Nomina quæ solis *Maribus* conveniunt, sunt generis Masculini, *v. g. Adam, Cicero, Bucephalus* & cætera Propria: *v. g. pater, frater, equus, lupus, columbus*, & cætera Appellativa; sive *Hominum*, sive *Brutorum* sint *Propria* aut *Appellativa*

2. Nomina eorum quæ pinguntur specie *Viri*, sunt gen. masc. v. g. *Michael Angelus, dæmon, Apollo, Satyr*, & alia omnia Nomina Deorum gentilium, Angelorum, dæmonum, ventorum. Tempus tamen semper est Neutrum.

3. Nomina Appellativa quæ sub eadem terminatione tam *Maribus*, quàm fœminis convenire possunt, non reperiuntur tamen apud Latinos nisi cum Articulis Masculinis, sunt tantùm generis Mascul. v. g. *Homo, Fur, Exul, Latro, Pugil, Vigil, Præsul, Cocles, Eques*, & similia

Hoc eodem versiculo comprehendi possunt, *Lepus, Mus, Vultur, Turtur*, & similia, quæ licèt promiscue tam *Marem*, quám *Fæminam* significare possunt (unde *Promiscuum genus* apud Grammaticos ortum duxit) sunt tamen Masculina tantùm VERNACULAM vocabulorum in terpretationem alibi reddemus cum fœnore.

PRÆCEPTUM II. DE FOEMININIS TANTUM.

1. *Fæmineum est Nomen, quod fæmina sola reposcit;*
2. *Iungito fœmineis, queis est muliebris imago:*
3. *Quæque Aejectivum tantùm muliebre requirunt.*

SCHOLION II.

1. Tam *Propria*, quàm *Appellativa* Nomina, quæ solis fœminis conveniunt, sunt gen. fœm. v. g. *Eva, Terentia, Amalthea*, & cætera Propria hominum & brutorum: *uxor, mater, soror, equa, lupa, columba*, & cætera Appellativa pariter *hominum, & brutorum*.

2.

2. Nomina eorum quæ pinguntur specie fæmineâ, sunt gen. fæm: v. g. *Pallas*; *adis*; *Fortuna*, *Libitina* & cætera nomina Dearum gentilium, Musarum, Nympharum, Furiarum.

3. Nomina Appellativa que sub eadem terminatione tam *Maribus*, quàm *Fœminis* convenire possunt, non reperiuntur tamen apud Latinos, nisi cùm Articulis fœmininis, sunt tantùm generis Fœminini. v. g. *Operæ*, *Vigiliæ*, *Custodiæ*, *Excubiæ*, *Suppeciæ*, etiam cùm homines significant; unde Cic. Att. l. 1. *Operæ Clodianæ pontes occupârunt.* * Id. ad Q. Fr. l. 1. *Operas suas Clodius confirmat*

* Trajan. ad Plin. l. 10. *Nihil opus est, mi Secunde carissime, ad continendas custodias plures commilitones converti.* TALIA item sunt, *Pecus udis*; *avis*. *bestia*, *vulpes*, *aquila*, *noctua* & similia, quæ *Promiscui Generis* vocant Grammatici, non immeritò, tamen etiam huc revocari possunt, tanquam perpetuò fæminina.

PRÆCEPTUM III. DE NEURRIS TANTUM.

Quæ Neutro Articulo gaudent, Neutralia, sunto.

SCGOLION III.

Nomina Appellativa quæ sub eadem terminationem tam *Maribus* quàm. *Fœmivis* convenire possunt, non reperiuntur tamen apud Latinos nisi cum Avticulis Neutris, sunt tantùm gener: Neutr. v. g. *Famulitium*, *Mancipium*, *Animal*, *Iumencum &c.*

PRÆCPPTUM IV. DF COMMUNIBUS DUORUM & TRIUM.

1. *Est* Commune duûm, *sexum quod claudit utrumq, Articulo gemino; veluti, Bos, Civis & Hostis, Interpresq; Parens & quæ tibi suggeret usus.*
2. *Est* Commune trium *generi quod convenit omni.*

SCHOLION IV.

Nomina Appellativa quæ sub eadem terminatione tam *Maribus* quàm *Fœminis* convenire possunt, & reperiuntur apud Latinos tam cum Masculinis quàm cum Fœmininis

ninis Articulis, funt *Generis Communis.* v. g. *Adolescens, Affinis, Antiftes*, (quod etiam habet fœmin: *Antiftita, Augur, Author, Bos, Canis, Civis, Cliens*, (dicitur & fœmin: *Clienta.*) *Comes, Conjux, Dux, Hofpes* (quod tamen potiùs Mafculinum eft; fœminino enim genero dicitur, *Hofpita*, potiùs, quàm, *Hofpes*,] *Hoftis, Infans, Interpres, Invenis, Municeps, Obles, Parens, Patraelis; Sacerdos, Sus, Teftis, Vates.* NOTA I. Subftantiva hic enumerata non prò libitu adjungi debent Mafculinis aut Fœmininis Adjectivis, fed fi de *Maribus* fermo fit, *Mafculina*; fi de *Fœminis*; fœminina Adjectiva debent affumere. v. g. *Meus Parens*, de Patre; *Mea Parens*, de Matre fic in reliquis. II. Sequentia Subftantiva vix fœminino genere ufurpata invenias * *Ovid. Ep*, 11. *Nova miles* * *Lucan. l.* 10. *Sæva Iudex* * *Plaut. Merc. De lanificio* NEMINEM *metuo, unâ ætate* QUÆ *fit.* * *Titinnius. ap. Prifc. l.* 6. *Neminem bonam decet.* VIGIL Subftantivum, Mafculinum tantùm eft; Adjectivum eft *Generis omnis.* III. Subftantiva Nomina hominum A, finita, docent aliqui *Communis Generis* effe; ut *Auriga, Conviva, Homicida, Perricida, Transfuga, Advena, Agricola* & fimilia; non tamen illa cum fœminino Adjectivo apud idoneos Authores reperias. Unum, *Conviva*, Pomponius pervetuftus Author apud Prifc. l. 5. cum fœm. adhibuit: *Conveni*, inquit, *omnes convivas meas.* IV. Adjectiva, *IS*, finita; item Comparativa in *OR*, Communis funt generis, fed priore duntaxat fui ptrte, pars enim altera quæ in *E*, aut, *US*, exit, feorfim ad Neutrum Genus pertinet. V. Genus hoc dicitur *Commune duûm*, i. DUORUM, *Rodzay fpólny dwoygu*, quia fe duobus fexibus ita communicat, ut proprium alterutrius Adjectivum pro re locoq; affumat, ITEM quia duo prima Genera, *Mafculinum & Fœmininum* fpeciali ratione complectitur. ATQUE hæc caufa eft, cur fequens, de quo mox, Genus & *Commune trium*, & *Omne* appellatur, quia fc. omnia tria Genera, *Mafculinum Fœmininum* & *Neutram* fub eadem Terminationem camplexum eft,

2, Nomina quæ fub eadem terminationem tam *Maribus*, quàm *Fœminis*, & *Neutris* convenire poffunt & repe-

reperiuntur apud Latinos tam cum Masculinis, quàm cum Fœmininis & Neutris Articulis, sunt generis *Communis trium* seu *Omnis.* v. g. *Felix*, *Prudens*, *Atrox*, *Vetus*, *Intercus*, *Nostras*, *Arpinas*, & reliqua Adjectiva *unius formæ.*

EX HIS I. INDECLINABILIA SUNT.

Frugi, *Nequam*, *Nihili*, *Presto* [quod cum Verbo, *Sum*, semper ponitur) & omnia Numeralia Cardinalia à *Quatuor*, usque ad, *Centum* & *Mille*. v. c. 14. sch. 3. suprà.

II. NEUTRIUS GENERIS NOMINATIVO Accusativo & Vocativo Plurali Carent Sequentia.

Ales, *Arpinas* cum reliquis Patriis ut: *Ravennas*, *&c.* *Bicolor*, cum reliquis compositis ex, *Color*, ut *Discolor*, *&c.* licèt Plin. l. 10. c 12. *Littora versicoloria* dixit. *Cicur*, *Degener*, *Deses*, *Dives*, *Locuples*, *Memor*, *Immemor* *Pauper*, *Præceps*, *Præpes*, *Reses*, *Sospes*, *Superstes*, *Supplex*, *Teres*, *Uber.*

III. *DIS* Adjectivum Prisciano *Commune duûm*, aliis *Commune trium* est; quid quid sit, habet casus neutros plurales in *IA.*

NOTA sunt, qui cum Probo l. 2. Substantiva, *Verna*, *Advena*, *Alienigena*, *Author*, *Judex*, *Comes*, *Testis*, & similia *Omnis Generis* esse docent, quod cujusvis Generis Substantivis apponantur, ut cùm Lucan l. 1. dixit: *Utendum est judice bello.* & l. 5. *Rerum vos summa sequetur*, *Imperiumque comes.* Cùm item Plin. l. 14. c. 6. *Vinum ingigenam*, & Hor l. 4. Carm *Testem flumen* vocavit. Sed hoc ego argumento *Delicias desiderium*, & innumera alia *Omnis generis* esse probaverim, cum pariter legamus apud Cic & alios: *Deliciæ nostræ Æsopus*, *Desiderium meum Tulliola* *&c.* Potiùs igitur ad *Substantiva Continuata*, quam nonnulli Figuram, *Appositum*, vocant, hæc retulerim.

PRÆCEPT V Dd MENSIBUS, MONTIBUS FLUVIIS.

In maribus 1. Menses, 2. Montes, 3, Fluviosq; repone.

SCHOLION V

Nomina Propria 1. *Mensium* 2. *Montium*, 3. *Fluviorum*, sunt gen. Masc. 1. MENSIUM v. g. *December*, *Quinctilis*, *Sextilis*, *Julius &c* 2. MONTIUM v. g. *Carpathus*, *Olympus*, *Athos*, *Taurus*, *Alpes* tamen sunt gen. fœm. *Ætna*, *Ossa*, *Oeta*, fere fæminina tantùm 3 FLUVIORUM v. g. *Albis*, *Araris*, *Tyberis*, *Tyras*, *Borysthenes &c* At quæ fœminina sunt v. g. *Allia*, *Sequana*, *Druentiæ*, *Styx*, *Lethe*. v. infrà Præc. 26. schol.

PRÆCEP: VI. DE INSULIS, REGIONIBUS &c.

Insula fæminea est Regio, Urbs cum Nave Poësis.

SCHOLION VI

Nomina Propria 1. *Insularum* 2 *Regionum*, 3. *Urbium*. 4. *Navium*, 5. *Poëmatum* sunt gen. fœm. 1. INSULARUM. v. g *Cyprus*, *Delos*, *Lesbos* &c. 2 Regionum v. g. *Egyptus*, *Persis*, *Peloponnensus*, *Polonia*, *Russia* 3. URBIUM v. g. *Leopolis Roma* Ex his tamen potius MASCULINA sunt, *Acragas*, *Narbo*, *Hippo*, *Sulmo*, *Croto*, & quæ in Græcum, ois, Latine in ùs contractum desinunt; ut, *Amathûs*. *Daphnûs*, *Emmaûs*, *&c*. NEUTRA, *Tibur*, *Argos*, *Gadir*, *Cœre*, *Prœnste* *&c*. v. infr. Præc: 26. Fœminina item non sunt, quæ terminatione ipsa excipiuntur. v. g. *Carodunum*, *Byzantium*, *Parisii*, *Susa &c* 4. NAVIUM. v. g. *Argo*, *Pistris* & quæcunque navibus imponuntur: ut: *Peregrinus Gabriel*, *Victoria &c*. 5. Nomina POEMATUM HEROICORUM: ut *Æneis*, *Thebais &c* COMICORUM ut *Eunuchus*, *Adelphi*, *Heautontimorumenos*, *Miles &c*. TRAGICORUM: ut, *Medea*, *Hercules &c* quæ si quando Masculino genere usurpata invenies, rationem Personæ habitam esse conjicies.

PRÆCIP: VII. DE ARBORIBUS.

1. Fœminea est arbor. 2, Neutrum cum Subere Robur,
Atque Acer, atq; Siler 3. sit mas, quod desinit in Ster,
Et Dumus, Spinus; 4. Dubia est arbuscula Thuris.

SCHO-

SCHOLION VII.

1. Nomina Propria Arborum sunt gen. fœm. v. g *Abies, Platanus, Pinus, Cupressus, Ficus, Malus, Pyrus, Prunus, Morus &c.*

2. EXCIPIUNTUR PRIMÒ, *Suber, Robur, Siler, Acer*, neutra.

3. EXCIPIUNTUR SECUNDÒ, desinentia in *ster*, v. g. *Oleaster, Piaster, Pyraster*, item *Dumus, Spinus*, masclina.

4. THUS, cùm arborem significat, incerti est generis. *Styrax* quoque est gen. Masc. sed cùm succum Arboris, non cùm Arborem ipsam significat. *Hic Platanon*, locus est platanis consitus, non arbor, ut falsò putat Despauter.

PRÆC: VIII. DE LITERIS & VOCIBUS PRO SE SUMPTIS.

1. Adde notas Neutris, 2 vocem & pro Nomine sumptā.
2. Et quodvis verbum nuda pro voce repostum.

SCHOLION VIII.

1. Omnia nomina literarum Alphabeti. 2. Omnes Orationis Partes permodum Nominis sumptæ. 3. Omnes voces non pro suo significato, sed pro se ipsis acceptæ sunt generis neutr. Exempla PRIMI. A, *B. C. &c.* v. g. A *Latinum, Kappa, Græcum, B majusculum, E simplex &c.*

RECUNDI v. g. *Amo, est activum Relego est compositum ex simplici, Lego. Bene, &, Malè sunt apposita sibi Adverbis.*

TERTII v, g. *Lux est monosyllabum, &c.*

DE GENERIBUS NOMINUM,

Quæ

Ex terminatione cognoscuntur.

Terminationes Vocalium.

PRÆ-

PRÆCEPTUM IX. DE PLURALIBUS in A, E, Æ & I.

1. Plurale A neutrum est 2. I, mas: ut, Susa, Philippi.
3. E, simplex neutrum, 4 diphtongum sit muliebre.

SCHOLION IX.

1. Nomina desinentia in A, quæ tantùm pluraliter declinantur, sunt gen Neutr: ut. *Arma, biblia, Castra,* Ideo *Ecbatana, Susa, Bactra,* quam is sunt *Propria Urbrum*; item *Bucolica, Georgica, Argonautica,* quamvis sind *Propria Poematum,* sunt gen neutr.

2 Nomina desinentia in I, quæ tantùm pluraliter declinantur, sunt gen masc: v g *Phillippi, Puteoli, Treviri, Parisii,* quamvis sint Propria Urbium.

3. Nomina desinentia in E simplex, quæ tantùm pluraliter declinantur, sunt gener. neutr. v. g. *Cete, Tempe, Mele,* indeclinabilia.

4. Nomina desinentia in, Æ diphtongum, quæ tantùm pluraliter declinantur, sunt gen fœm. v. g. *Nundinæ, Nuptiæ,* & alia enumeranda infrà c. 17.

PRÆCEPTUM X. DE SINGULARIBUS IN A.

1 Fœmineum A, primæ est; veluti Panthera Sagitta.
2 Apria mas (æquor) *Mammona, Cometa, Planeta.*
3 Sed neutris junges cum Paschate Manna Latinis.
4. Nomen in A, ternæ neutrum est; ceu Stigma Toreuma.

SCHOLION X.

1. Nomina primæ declinationis desinentia iu A, sunt gen. fœm. v. g. *Pharetra, Sagitta, Panthera* &c. Excipiuntur illa de quibus præcipuè sch. 3. n. 3. & alia ad alias communes regulas referenda

2. EXCIPIUNTUR: *Adria,* (cùm significat mare Venetum) *Mammona, Cometa, Planeta,* quæ sunt gen. masc.

3. *Pascha, pascatis,* & *Manna* Indeclinabile apud Latinos, neutra sunt. *Manna,* tamen, cùm significat micas thuris, est gen fœm Plin. I. 12. cap. 14. *Micas, concussu elisas mannam vocamus.* Usurpatur, quamquam rariùs, & *Pascha, paschæ,* fœminino genere,

4.

4. Numina tertiæ declinationis in, A, ſunt gen. neutr. v. g. *Embamma*, *Pemma*, *Poema*, *Epigramma*, *&c.*

PRÆCEPTuM XI. DE FINITIS IN E.

1. *In neutris numerantur in, E, finita Latina.*
2. *At Græca, ut Rhodope, ſemper muliebria ſunto.*

SCHOLION XI.

1. Nomina Latina deſinentia in, E, ſunt gener neutr. v. g. *Mare*, *Cubile*, *Sedile*, *Alveare*, *Mille*, Subſtantivum &c.

2. Nomina Græca deſinentia in, E, ſunt gener. fœm. v. g. *Pentecoſte*, *Rhetorice &c.* primæ declinationis omnia.

PRÆCEPTUM XII. DE FINITIS IN I, O, U.

1. *I neutris tribue.* 2. *O, maribus: ceu* Pugio, *Gummi,*
3. *Fœmineis verbale in, I-O, Caro & Talio, dentur.*
4. *Et, Do, Go, finita; velut, Dulcedo, Propago.*
Teſtudo. 5. *Verùm neutris adſcribito Pondo.*
6. *Harpago mas, Udo, Cudo, Cardoque, Ligoque.*
7. *U, neutris junge; ut Tonitru, Cornuq; Geluq.*

SCHOLION XII.

1. Nomina deſinentia in, I, ſunt gen. neutr: ut, *Synapi*, *Cynnabari*, *Hydromeli*, *Oenomeli*, *Gummi*, *&c.*

2. Nomina deſinentia in, O, ſunt gen. maſc. v. g. *Tiro*, *Mioparo*; Unio, Perlá, (nam UNIO, *zgodá*, *iedność*, fœmininum eſt) *Stellio*, *Carbo*, *Crabro*, *Titio &c.*

3. Nomina Verbalia, ſeu à Verbis derivata. deſinentia in, I-O.

4. ITEM NOMINA deſinentia in DO, & GO, ſunt gen fœm. v. g. *Lectio*, *Oratio*, *Scriptio*, *Occupatio*, *Quæſtio*, *&c.* *Imago*, *Conſvetudo*, *Hebetudo*, *Grando &c.*

5. Excipitur, *Pondo*, neutrum

6. EXCIPIUNTUR. *Ordo*, *Ligo*, *Margo*, *&c* in carm. maſculina

6. Nomina deſinentia in, U, ſunt gen neut. v. g. *Veru*, *&c.* in carm. dicitur &, *hoc Tronitruum*, &, *hic Tonitrus*, *ûs*.

PRÆ-

PRÆC. XIII. de FINITIS IN C, D, L, T, M.

1. *C, D, da neutris; testes tibi, Lac, Id & Alec.*
2. *L, T, sit neutrum* 3, hic *Mugil, Sal, Solq reposcunt*
4. *Um, neutros junges.* 5 *hominum si Propria demas.*

SCHOLION XIII.

1. Nomina desinentia in C, D, (2) L. T. sunt gen. neut. v. g. *Mel, Fel, Vectigal, Nihil, Caput, Sinciput, Occiput, &c.* in carm.

3. Excipiuntur, *Mugil, Sal, Sol,* quamvis desinent in L, sunt generis masc. *Sal,* reperitur & Neutrum.

4. Nomina Desinentia in UM, sunt. gen. neutr. v. g. *Tropheum, Cadurcum, Conopeum &c* IDEO *Mancipium, Jumentum, Armentum,* & alia sunt gen. neutr. quamvis conveniant tum maribus, tum fœminis. IDEO ITEM Neutra sunt *Byzantium, Dyrrachium, Saguntum* & alia Propria Urbium. ITEM *Rheenum, Metaurum,* (melius dicitur, *Rhenus, Metaurus,*) Propria fluviorum. ITEM *Buxum,* nomen arboris.

5. Excipiuntur sola Nomina Hominum, quæ si sunt Propria Virorum, sunt gen. masc. si fœminarum fœminini. sed hæc paucula reperias VIRORUM v. g. *Dynatium, Pægnium &c.* Fœminarum. v. g. *Phanium, Eustochium, Glycerium.* Hæc talia per blanditias fere tantùm usurpabant tùm Græci, tum Græcorum more Latini, sic *Glycerium,* i *Dulciculæ,* pro *Glycera* i. *Dulci &c.* quibus & nostra Diminutiva blandientia respondent nonnulla. v. g *Chłopczyszcze, Chłopczysko, Psiątko &c,* nisi quod nostra Primitivorum Genus non retineant.

PRÆC. XIV. de finitis in, AN, IN, ON.

1. *AN, IN, ON,* hic. 2, hæc *cum Sindone poscit Aëdon,*
Queis adde Alcyonem. 3. *Neutris da cuncta secundæ.*

SCHOLION XIV.

1. Nomina desinentia in AN, IN, ON, sunt gen. masc. v. g. *Pæan, Delphin, Agon &c.*

2. Expipiuntur *Sindon, Aedon, Alcion, Icon,* fœminina.

3. Excipiuntur item omnia nomina Græca in, ON, secundæ decl. quæ apud Latinos modò retinent suam terminationem, modò mutant in UM, suntq, gen neutr. v. g. *Ilion*, *Pelion*, *Barbyton*, *Crembalon*, *&c.* vel *Ilium &c*,

PRÆC XV. DE FINITIS in EN.

1. En, dabitur neutris 2. sed Hymen, ren mascula sunto.
Et Splen atque Lien, Attagen cum Pectine Lichen,

SCHOLION XV

1. Nomina desinentia in, EN, sunt gen. neutr. v. g. *Carmen*, *Limen*, *Vimen*, *Germen &c.*

2. Excipiuntur masculina, *Hymen &c.* in carm.

PRÆC. XVI. DE FINITIS in, AR, ER, IR, OR, UR.

1. Postulat, Ar, neutrum; ceu Par cum nectare, calcar.
2. Er, maribus dona. 3. Cicer hoc *cum Vere,. Cadaver,*
Uber, Iter, Verber, Tuber, Piper, atque Papaver,
Zingiber & Laser, Siser. 4. Hir muliebre videtur,
5. Or maribus servit 6. muliebris demitur Arbor.
7, Accedunt neutris Cor, ador, cumq æquore marmor.
8, Exigit, Ur, neutrum. 9. hic furfur cum vulture turtur.

SCHOLION XVI

1. Nomina desinentia in AR, sunt generis neutr. v. g, *Par*, *Para*, *Jubar*, *Pulvinar*, *Far Bacchar &c.* PAR. *Rowny*, cum Compositis Adjectivum est gen. omn.

2. Nomina desinentia in, ER, sunt gen masc. v. g. *Imber*, *Ager*, *Agger*, *Carcer*, *Vesper*, *Later*, *Asser*, *Linter*, *&c.*

3. Excipiuntur *Spinter*, *Laver*, *&c* (in carm) neutra TUBER *Guz*, *Grzyb*, *Bedłka*, est gen. neutr. Cùm Arborem significat, *fœmininum*, cùm fructum Arboris, masc. est

4. Hir incertum, cujus sit generis, neutrius, an fœminine utrumque probabile, magis tamen, quòd fœminine fit. *Abadir*, masculini: *Vir*, *Levir*, *Trevir*, *Triumvir*, *&c*, masculina ad 1. Præcep spectant.

5. Nomina desinentia in, OR, sunt gen. masc. v. g. *Honor*, *Decor*, *Amor*, *Timor*, *Dolor*, *Pavor* &c.

6. Excipitur hoc Nomen *Arbor*, quod est gen. fœm.

7. Excipiuntur item *Ador*, *Æquor*, *Marmor*, neutra.

8. Nomina desinentia in, UR, sunt gen. neutr. v. g. *Fulgur*, *Murmur*, *Sulphur*, *Guttur*, *Mamphur* &c.

9. Excipiuntur, *Fur*, *Furfur*, *Vultur*, *Turtur*, gen. masc.

PRÆC. XVII. DE FINITIS in AS.

1. *Fœmineum*, as, 2. *Neutrum* Vas, (*vasis*,) *fasq. nefasq*,
3. *Mascula sunt Elephas*, *Adamas*, *As*, *atque*, *Tiaras*, Vas (*2 adis*) *& quævis Græcanica Nomina Primæ*
4. *Artocreas & Erysipelas neutralia sunto.*

SCHOLION XVII.

1. Nomina desinentia in AS, sunt gen. fœminini v. g. *Tempestas*, *Lampas*, *Caritas*, *Svavitas*, *Faustitas*.

2. EXCIPIUNTUR PRIMò, *Vas*. (vasis) *Fas*, *Nefas* gen. neutr.

3. EXCIPIUNTUR ITEM, *Elephas*, *Adamas*, *As*, *Tiaras*, *Vas*, (undis) & nomnia Græca in *AS*, primæ declinationis quæ sunt gen. masc. *Tiara*, fœm. gen. usitatius est quám *Tiaras*, æ, generis masculini.

4. *Artocreas*, *Erysipelas*, sunt gen. neutr. Dicitur & *Artocrea*, æ, gen. fœm Hoc, CERAS, *adis*, uomen est loci inusitatum teste Prisc. *Ceras*, item Græcum *i*. cornu, Latine usurpant quidam, sed vox hæc Civitate donata non est.

PRÆC. XVIII. DE FINITIS in ES.

1. *Fœmineum est*, *ES*, *ceu Compes*. 2. *Sed mascula Limes*,
Pes, *Fomes*, *Trames*, *Gurges*, *cum Cespite Vepres*,
Et Merges, *Termes*, *Pariesque*, *Antesq*. *Tudesq*;
Besque, *Tapesque*, *Merique dies & pleraq*. *Græca*,
3. *Hippomanes neutris*, *Panaces*, *Cacoëthes adherent*.

SCHOLION XVIII.

1. Nomina desinentia in ES, sunt gen. fœm. v. g. *Moles*, *Sedes*, *Rupes*, *Seges*, *Proles*, *Soboles* &c.

2. EXCIPIUNTUR, *Acinaces*, & cætera carmine comprehensa, item Græca plurima; masculina v. g. *Aromathites Absinthites*, *Myrtites*, *Boótes*, *Psaltes*, *Sophistes &c.*

3. EXCIPIUNTUR ITEM, *Hippomanes*, *Panaces*, *Cacoéthes*, *Soloecôphanes*, *Nepentes*, quæ sunt neutra.

PRÆC. XIX. DE FINITIS in IS.

1. *IS, dato fœmineis* 2. *Maribus da, Postis, Aqualis, Angvisq, & Vectis, Callisq & Pulvis & Ensis, Glis, Lapis & Follis, Cucumisq. & Collis & Unguis.*
Et Sangvis, Piscis, cum Fascis & Axis & Amnis. Et Vermis, Fustis, Torris cum Vomere, Mensis, Cassis (Rete) *Orbis, Sentis cum Caule, Canalis.*
3. Nis *quoque finitum, ut Funis: compostaq. ab* Asse.

SCHOLION XIX.

1. Nomina desinentia in IS, sunt gen. fœm. *Basis*, *Clavis*, *Cassis*, *Restis*, *Avis.*

2. Excipiuntur, *Postis*, *Aqualis*, *&c.* (in carm) generis masc. NOTA. Cassis *(is,) sieć*; Cenchris *(is,) wąż nakrapiany*, sunt gen. masc. SED, Cassis *(idis,) Szyszak* Cenchris, *(idis) Postutka*, sunt fœminina POLLIS *(inis)* apud Phockam, Masculinum, apud Carisium, Probum, Cæsarem, fœmininum: cum his sentire maluerim. *Pollen*, neutrum est.

3. Nomina desinentia in NIS, item nomina significantia partes *Assis*, sunt gen. masc. v. g. *Panis*, *Cinis*, *Finis*, *Funis &c.* *Decussis*, *Vigessis*, *Centussis &c.*

PRÆC. XX. DE FINITIS in OS.

1. *Mascula in OS, sunto* 2. *Dos, Cos, muliebris & Arbos,*
3. *Da Chaos atque Melos neutris, Os, Argos, Eposque.*

SCHOLION XX.

1. Nomina desinentia in OS, sunt gen. masc. v. g. *Ros Flos, Labos, Honos, Lepos.*

2. EXCIPIUNTUR PRIMò, *Dos*, *Cos*, *Arbos*, *Eos*, quæ sunt generis fœminini.

3.

3. EXCIPIUNTUR ITEM, *Os*, (*oſſis*) *os*, (*oris*,) *&c.* generis neutrius,

PRÆC. XXI. DE FINITIS in US, 2dæ & 4tæ decl.
1. *Nomen in Us, mas eſt, ſeu quartæ, ſive ſecunde.*
2. *Porticus* hæc, *& Vannus, Acusq. & Carbaſus, Alvus.*
Et Colus atq. Domus, tum Idusq. Manusq. Tribusq.
Ac Humus & Ficus (pomum) 3. *mas* morbus *habetur.*
4. *Nomen in Os, Græcum, quod in Us, vertêre Latini*
Maſculeis partim *datur; ut, Paradiſus & Iſthmus,*
Et Logus atq Typus, Crocus & Stylus, ac Hyacinthus:
Partim fœmineis, *veluti, Diphtongus, Eremus.*
Biblus & Hyſſopus, Sapphirus, Byſſus, Abyſſus,
Nardus, & Antidotus, Balanusq. Papyrus *& Arctos.*
Barbitus atque Pharus, *Cryſtallus, Coſtus,* 5 Opusq,
Finita, ut Methodus. Synodus. Dialectus iisdem
Et Diametros erit jungenda, ac talia Græca.
6. *In neutris numera Virus,* Pelagusq. *profundum.*

SCHOLION XXI.

1. Nomina ſecundæ vel quartæ declinationes deſinentia in US, ſunt gen. maſc. v. g. *Rogus, Dominus Calamus.*

2. EXCIPIUNTUR Porticus *&c.* (in carm) gen. fœminini. NOTA, *Acus*, (ûs,) *Igla* eſt gen fœm. *Acus* (aci,) *Ryba morſká*, gen. maſc. *Acus*, (eris) *Plewá*, neut. Idus tantùm pluraliter declinatur ut *ſenſus.*

3. *Ficus*, cùm ſignificat morbum eſt gen. maſcul.

4. Nomina Græca deſinentia is OS, quæ apud Latinos mutant. OS, in US, partim ſunt gen. maſc. partim fœminini. MASCULINI ſunt, *Scyphus, Logus* cum Compoſitis ut, *Dialogus, Prologus &c. Smaragdus &c.* iu carmin. FOEMININI ſunt præter enum crata in carmine, *Cytiſus, Amethyſtus, Morthus.*

5. ITEM omnia quæ in ODUS deſinunt v. g. *Periodus, &c.* in carm.

NOTA, *Lecythus*, Latiná declinatione non invenitur apud Veteres. BARBITOS etiam Maſculinum reperitur apud Horat.

6. *Virus* (indecl.) & *Pelagus*, gi, ſunt gen, neutr.

PRÆC.

PRÆC. XXII de finitis in US, 3. declin.

1. *Postulat, Us neutrum, quoties id tertia flectit.*
2. *Masculeum sibi rite genus vult* Musque *Lepusque,*
3. *Pus quoque Græcorum, Compostaq mascula sunto.*
4. *Unum est fœmineum,* Lagopus *herba, volucris.*
5. *Est muliebre* Palus, *subscus, Virtusq. Salusque,*
Et Tellus, pecudisque Pecus, *quibus additur Incus.*
6. *Quæve sibi* Servus, Juvenisq. senexq. *jugarunt.*

SCHOLION XXII.

1. Nomina desinentia in US, tertiæ declinationis, sunt gen. neutr. v. g *Nemus. Ulcus, Funus.*

2. EXCIPIUNTUR PRIMÒ *Lepus*, *Mus*, quæ sunt gen masc.

Excipiuntur item. Græcum nomen, *Pus*, (podos) & Composita ex illo, quæ sunt itidem gen. masc, v. g. *Tripos*, seu *Tripus*, *Melampus*, *Polypus*, *Chytropus*.

4. Lagopus tamen, quamvis componitur ex, *Pus*, Græco, (sive herbam, sive avem significet) est gen. fæm.

NOTA Pus *(puris)* Latinum, est gen. neutr.

5. Excipiuntur insuper *Palus*, (údis,) *Subscus Virtus &c.* quæ sunt gen. fœm. NOTA. *Palus*, (pali,) est gen. masc. PECUS *Bydlo*, Collectivum, habet genitivum Pécoris, & est gen, neutr PECUS *Bydle*, Appellativum, & quod unicum animal significat, habet genit. Pêcudis, & est generis fœminini.

6. Nomina tertiæ decl. desinentia in US, derivata à *Senex*, *Juvenis*, *Servus*, aut illis cognata, sunt gen. fœm. v. g. *Senectus*, *Juventus*, *Servitus*.

PRÆC. XXIII. de iis quæ ante S, diphtongum aut consonantem habent.

1. *Aes tibi sit neutrum.* 2. *Laus, Fraus, muliebria sunto.*
3. *S dato fæmineis, si Consona ponitur ante.*
4. *Esto virile rudens, fons, pens, seps,* (lethifer angvis) *Mons, dens, grypsq; chalybsq;* 5. assis *quibus addito* partes.
6. *Et polysyllaba*, P. S. 7. *Forceps dematur adunca,*

SCHO-

SCHOLION XXIII.

1. Hoc nomen, *Aes*, eſt generis neutrius. Genitivo *æris*

2. *Laus*, *Fraus*, ſunt generis fœminini.

3. Nomina deſinentia in S, quæ ante S, habent Conſonantem, ſunt gen. fœm. v. g. *Mens*, *Sors*, *Frons*, (*dis* & *tis*,) *Trabs*, *Ars*, *Cors*. NOTA. *Seps* (ſepis) Płot, eſt gen. fœm. *Seps*, (ſepis) *Pádálec wąz*, eſt. gen. maſc. quanquam legitur & fœm. ex Plin apud Cnap.

4. Excipiuntur PRIMò, *Rudens*, *Tridens* &c. (in carm.) *gen*, *maſc*. NOTA Bidens, *Motyká podwoyná*, eſt generis maſc Bidens, *Owca*, eſt fœm.

5. Omnia nomina ſignificantia *partes Aſſis*, habentia conſonantem ante S, 6. Omnia deſinentia in PS, quæ ſunt plurium quàm unius ſyllabarum ſunt generis maſc. Exempla priorum ſunt: *Triens*, *Quadrans*, *Tetrans* &c Exempla Poſteriorum. v. g. *Hydrops*, *Merops*, *Adps*, &c Monoſyllaba fœminini ſunt; *Seps*, *Plebs*, *Scobs*.

7. *Forceps*, quamvis ſit polyſyllabum in PS, eſt. ge. fœminini.

PRÆC. XXIV. de finitis in X.

1. X dato fœmineis. 2. ſed mas, Fornixq. Calixque.
Grex, Spadix, Bombyx, Varix, Phœnixq. Calyxque,
Et Coccyx & Eryx, Volxox, 3 *atq.* Unce *creata.*
4. Ax, Ex, finitum dolyſyllabon eſto virile.
5 Fœmineum eſt Fornax, Vibex, Halexq; Supellex;
Queis addes, Tomex, Forfex cum Smilace, Carex.

SCHOLION XXIV.

1. Nomina deſinentia in X, ſunt gen. fœm. v. g. Pax, *Fax*, *Celox*, *Sandix*, *Coxendix*, *Perdix*, *Maſtix*, (igis) NOTA. *Homeromaſtix*, *Ciceromaſtix*, ſunt gen. maſculini.

2. Excipiuntur primò *Fornix*, *Herix*, vel *Erix* [cis) *Oryx*, (gis) &c, in carm. 3. Item omnes aſſis partes deſinentes in NX, ſunt gen. maſc. v. g, *Quincunx*, *Septunx*, *Deunx* &c.

3. Excipiuntur item nomina deſinentia in Ax. Ex, plurium quam unius Syllabarum, quæ itidem ſunt gen. maſc. v. g. *Thorax*, *Pollex*, *Scolopax*, vel *Aſcolopax*,

Li-

Limax, Frutex, Latex, Vertex, Murex, Silex, quod & fœm gen. eſt.

4 Hæc tamen polyſyllaba *Fornax* &c. (in carm.) ſunt generis fœminine.

PRÆCEPT. XXV. De Adjectivis quæ ſiunt Subſtantiva

1. *Mobile ſit Fixum, ſi Fixum mente ſubaudis,*
Et Genus à Fixo capit, ut, Studioſus, Amicus,
2. *Mobile ſit neutrum, ni fixum mente ſubaudis.*

SCHOLION XXV.

1. Adjectivum ſine aperto Subſtantivo poſitum ſit Subſtantivum ejus generis, cujus eſt ſubintellectum Subſtantivum v. g. *Studioſus,* id eſt, *Puer, Vir, Adoleſcens*: *Amicus,* i. *Homo, Vir.* IDEO MASCULINA ſunt: *Sonipes, Cornipes, Oriens, Occidens. Tonans, Natalis, Molaris, Sextilis, Quintilis Torrens,* Subauditur enim: *Equus, Sol, Deus, Dies, Lapis,* vel *Dens, Dies, Menſis, Fluvius.* FOEMININA AUTEM ſunt: *Vocalis, Conſonans, Diphtongus, Bipennis, Continens,* quia ſubauditur; *Litera, Securis, Terra,* Maſculina vel Fœminina ſunt: *Profluens, Confluens, Præterfluens,* quia ſubaudire poteſt vel, *Aqua,* vel *Fluvius* Sæpiùs tamen ſunt fæminina. Neutra ſunt: *Inſtans, Præſens,* quia ſubintelligitur, *Tempus.*

2. Adjectivum ſine ullo etiam ſubintellecto Subſtantivo neutraliter poſitum, mutatur in Subſtantivum gen. neutr. v, g. *Æquum, Juſtum, Decens, Par, Conveniens, Accidens, Continens* (ut opponitur contento) *Grave, Suave &c* Ejusmodi Neutra uſurpant Latini tum ſingulari, tum Plurali numero; Poloni fere ſingulari tantùm; vel Adjectivis adjiciunt Subſtantivum, *Rzecz*; quod non nunquam ſubintelligitur ſolùm. Id non otiosé à nobis dictum: docendi enim id diligenter ſunt pueri.

PRÆC. XXVI. De vi Terminationis.

1. *Reſpicimus fines non ſignificata frequenter;*
2. *Hinc Præneſte, Reate petunt,* Hoc, *Tibur & Hiſpal,*
Et cære. 3. Hic *Sulmo Narboq* 4. Hæc *Alia flumen,*
5. *Sic montes: Hæc Oeta, hæc Oſſa, hæc Trinacris Ætna.*

SCHO-

SCHOLION XXVI.

1. Sunt multa Nomina Propria *Urbium*, *Montium*, *Fluviorum*, quorrm Genus ex Terminatione, non ex significatione cognofcitur.

2. Idem *Prænefte*, *Reate*, *Tibur*, *Hifpal*, *Cære Zeugma*, *Suthul*, *Nepente*, *Gadir*, *Carodunum*, *Lublinum*, *Califfium*, *Gedanum &c.* quamvis fint *Propria Urbium*, funf tamen generis neutrius.

3. Contrà hæc Propria Urbium, *Sulmo*, *Narbo*, *Hippo*, *Croto*, *Emmaus &c.* funt gen. mafc. *Hippo*, eft & fœm.

4. Ideo quoque, *Alia*, *Albula*, *Styx*, *Lethe*, quamvis funt Propria Fluviorum. funt gen. fœm. *Albula* eft & generis mafculini.

5. Ideo denique *Offa*, *Oeta*, *Ætna*, funt gen. fœm. apud Poëtas tamen etiam mafculini.

PRÆC. XXVII. De Poëtica Generum immutatione.

Refpicit interdum nomen Generale Poëta,
Unde fibi merito Genus inferiora capeffunt,
Sic Volucrem fequitur Bubo, fic Flumen Jader.

SCHOLION XXVII.

Poëtæ imò quandoqne etiam Hiftorici Genera Propriorum Nominum defumunt ex eorum Appellativis. Ideo apud illos *Bubo*. Proprium avis, fæpe eft gen. fœm quia illius Appellativum, *Avis*, eft fœmininum. Ideo item apud eosdem, *Jader*, Proprium fluminis fæpe eft gen. neutr. quia ejus Appellativum, *Flumen*, eft neutrum. Hac eadem de caufa *Rhodope*, *Mycale*, *Thrace*, *Offæ*, *Oeta*, & cætæra fuprà dicta fæpe apud eosdem funt masculina, quia eorum Appellativum. *Mons*, eft mafcul.

PRÆC. XXVIII. De Nominibuus Generis Dubii.

1. *Hæc modò fœmineis, maribus modò juncta videbis:*
Limax atq. Silex Tradux cum Torque. Phafellus
Scrobs, Serpens, Angvis cum Corbe, Diesq. Rubusq.
Groffus, Adeps, Atomus: Dubium *genus bocce vocatur.*

2. *Poftulat, hic, aut, hoc, Pelagus, Nar, Vulgus, & Anxur.*

SCHOLION XXVII.

1. Iſta Nomina *Limax*, *Silex* &c, (in carm) ſunt gen *Dubii* hoc eſt, *Maſculini*, vel *Fæminini*.

2. Iſta verò *Pelagus*, *Nar*, *Vulgus*, *Anxur*, ſunt gen, maſculini vel neutr. *Vulgus* tamen & *Pelagus* meliùs neutrius, quàm maſculini.

PRÆC. XXIX De Nominibus Generis Maſculini, quæ apud Poëtas interdum ſunt Generis Fœminini.

Maſcula ſunt Funis, Finis, cumq. Obice Varix,
Calx, Specus, & Cortex, Imbrex, Margo, atq. Palumbes.
Et Pumex, Pulvis: ſunt & muliebria Vati.

SCHOLION XXIX.

Iſta Nomina, *Funis*. *Finis*, &c. [ut in carm] ſunt gen. maſc apud Poëtas tamen ſunt etiam fœminini. NOTA *Specus*, interdum eſt gen. neutr. *Calx*, ſive ſignificat, *Wapno*, ſive *Pięta*, eſt gen. maſc. vel fœm. idq. non ſolum apud Poëtas.

PRÆC. XXX. De Nominib. Gen Fœnin. quæ apud Poëtas interdum ſunt Gen. Maſc.

Eſt muliebris Onyx. Volucris, Stirps. Talpa, Cupido,
Dama, Penus, Linter, Grus, Lynx, & Clunis & Ales;
Interdum hæc generi Vates junxere virili.

SCHOLION XXX.

Iſta Nomina *Onyx*, *Sardonyx* &c. in carm. generis. fœm apud Poëtas tamen poſſunt aſſa & maſculini. NATA. *Cupido*, Appellativum *Chciwość*, *żądza*, eſt gen. fœm at Proprium, *Kupidyn*, eſt maſculinum. STIRPS *Rod*, *Rodzay* &c. fœmin. STIRPS *Latorośl*. eſt & maſcul. Lucretio Virgilio PENUS *ûs*, vel *i*, eſt maſc. vel fœm. *Penu* & *Penus* (oris) neutra ſunt. ANIMANS, Subſtantivum *Zwierz bydlę*, eſt fœm. vel neutr. raro maſcul.

PRÆC. XXXI. De Genere Epicœno, ſeu Promiſcuo.

Articulô ſexum quæ complectuntur utrumque,
Unô, Epicœna vocant Graji, Promiſcua noſtri.

SCHO-

SCHOLION XXXI.

Nomina animalium quæ sub una terminatione, & sub uno Articulo competunt tum masculis, tum fœmellis, sunt generis promiscui v, g. Hic *Lepus*, Hic *Elephas*, Hic *Mus*, Hic *Corvus*, Hic *Piscis*, Hic *Passer*, Hic *Anser*, Hic *Pavo*, Hic *Turdus*, Hic *Cancer*, Hic *Salmo*, Hic *Cyprinus*, *&c* Contrà, Hæc *Vulpes*, Hæc *Aquila*, Hæc *Testudo*, Hæc *Rana*, Hæc *Tigris*, Hæc *Anas &c.* sive marem, sive fœmellam significent NOTA 1. Quæ nomina animalium aliam habent terminationem pro masculis, aliam pro fœmellis, non sunt Promiscua v. g. *Equus*, *Equa*, *Asinus*, *Asina*, *Columbus*, *Columba &c.* quamquam *Columba* etiam marem significare solet. 2. Cùm inter loquendum distiugvendi sunt mares à fœminis, bifariam id præstatur: PRIMò per Adjectivum, Sic Plinius de muribus. l. 10. cap. 61. *Mures prægnantes repertas in matris* (muris) *utero*. Id. l. 30. cap. 17. *Anatum mascularum sangvis &c.* Plaut in Sticho, *Elephantum gravidam.* Et Plinius, ubi supra, cùm dixisset. *Supra cuncto est murium fœtus*, subjungit. *Ex una genitos centum viginti &c.* ubi per Adjectivum, *Unâ*, distinxit fœmellam. SECUNDò, ubi aut apponi Adjectivum nequit commodè, aut Commune apponitur, imitabimur Ciceronem, dui l. 2. de Divin. dicit. *Anguis maris, & anguis fœminæ.* Et Columel. qui l. 8. cap. 25. *Pavonem masculum & Pavouem fœminam* dixit. Quamquam hæc non sunt tanti, ut non aliquando negligantur. Certè Plin. l. 10. cap. 12. *Corvi* inquit, *pariunt cum plurimum, quinos: ore EOS parere vulgus arbitratur.* Ubi, *eos*, dixit de fœmellis Hæc satis de Generibus.

De Nominum Declinatione.

CAPUT I.

Regulæ Generales omnium Declinationum.

1. Nomina *Composita* ita declinantur sicut simplicia, ut: *Triumvir*, *triumviri*, sicut: *Vir*, *viri.* *Imprudens*, *inprudentis*, sicut *Prudens prudentis*, &c.

Quæ-

Quædam verò aliter declinantur, ut: *Vulpes vulpis* non *vulpedis*, quamvis componatur ex *pes*, ſic: *Centimanus centimani* ex *Manus ûs*. *Requies requiei* ex *quies quietis*. *Exſangvis, exſangvis*, ex *Sangvis ſangvinis*, &c.

2. Quando Nomen componitur ex duobus Rectis, tunc uterquè Rectus declinatur, ut: *Respublica reipublicæ*. *Iusjurandum. jurisjurandi.*

Excipitur *Alteruter*, cujus poſterior tantum Rectus *uter* declinatur. in Genitivo tamen ſingulari etiam uterque Rectus poteſt declinari, ut: *alterutrius* vel *alteriuſutrius*.

3. Quando Nomen ex uno Recto et altero Obliquo componitur, tunc tantum Rectus declinatur, Obliquus vero manet, ut: *Tribunusplebis, tribuniplebis, tribunoplebis &c.*

4. Nomina *Generis Neutrius* habent tres Caſus ſimiles *Nominativum, Accuſativum* & *Vocativum*, qui Caſus in numero plurali deſinunt in *A*, ut: *Templum templa, Tempus Tempora, Genu genua* — *Ambo* & *Duo* etiam in Genero Neutro ſic deſinunt.

5. Nomina quartæ & quintæ Declinationis habent ſemper *Vocativum* ſimilem *Nominativo*, ut: *Senſus* o Senſus. *Dies* o Dies.

6. *Nominativus* & *Vocativus* pluralis cujusvis Declinationis ſimiles ſunt, ut: *Virgæ* o Virgæ. *Domini* o Domini. *Sermones*, o Sermones. &c.

7. *Dativus* & *Ablativus* pluralis cujusvis Declinationes ſimiles ſunt, ut: *Virgis*, à Virgis. *Dominis* à Dominis *Sermonibus*, à Sermonibus. &c

CAPUT II.

Regulæ Speciales ſingularum Declinationum.

PRIMA DECLINATIO.

1. Nomina Latina *primæ* Declinationis unicam habent terminationem in *A*, ut: *Virga, Menſa, Terra*.

Nomi-

Nomina græca habent quatuor Terminationes in *A*, *AS*, *E* & *ES*. ut: *Sophia*, *Æneas*, *Musices*, *Anchises*.

2. Nomina Greca desinentia in *A* ita declinantur sicut latina, nisi quod Accusativum singularem non solum in *am*, sed etiam in *an*, habeant ut: *Sophia*, Accus. *Sophiam* vel *Sophian*

3. Nomina Græca desinentia in *AS*, *E* & *Es* in numero singulari sic declinantur.

N,	*Æneas*,	*Musice*,	*Anchises*.
G.	*Æneæ*,	*Musices*,	*Anchisæ*.
D.	*Æneæ*,	*Musicæ*,	*Anchisæ*.
A.	*Æneam*, v. *an*.	*Musicen*,	*Anchisen*.
V.	o! *Ænea*	o! *Musice*,	o! *Anchise*.
A.	*ab Ænea*,	*a Musice*,	*ac Anchise*.

In Numero plurali declinantur ita, sicut latina Nomina primæ Declinationis, ut: *Musicæ*, *Musicarum* &c.

4. Nomina græca desinentia in *E*, si ultima litera *E* in A mutetur, declinanturficut Latina, ut: *Musica musicæ* &c.

4. Nomina Latina desinentia in A, & Nomina græca desinentia A, & *E*, habent *Vocativum* similem Nominativo, ut: *Virga*, o! Virga. *Sophia* o! Sophia. *Musice*, o! Musice.

Nomina græca desinentia in *AS* & *ES* in Vocativo *S* abjiciunt, ut: *Æneas*, o! Ænea, *Anchises* o! Anchise.

6. *Dativns* & *Ablativus* plrralis desinit in *is*, ut: *Virgis*.

Excipiuutur *Anima*, *Asina*, *Dea*, *Equa*, *Filia*, *Liberta*, *Mula*, *Nata*, *Serva*, *Domina*, *Famula*, *Socia*, *Duæ*, *Ambæ*, &c. quæ ad distingvendum genus fœmininum à masculino habent Dat. & Abl. in *Abus* ut: *Animabus*, *Asinabus*, &c.

N o t æ.

Apud Veteres Latinos Genitivus singularis in *AS* terminabatur unde etiam nunc decimus: *Paterfamilias*, *Materfamilias*, *Filiusfamilias*, pro *Paterfamilia* &c.

Pöetæ aliquando Genitivum Nominum primæ Declinationis in numero singulari in *Ai* usurpant, ut: *Aulai* pro *Aulæ*, *Pictai* pró *pictæ*.

Multa Nomina græca desinentia in *ES*. possunt etiam per tertiam Declinationem flecti, ut: *Aristides*, *Orestes*, *Pylades*, *Herodes*, *Timarchides*, *Achilles*, *Ulysses*, *Chremes*, *Laches*, *Socrates*, *Joannes*, *Euripides* &c.

SECUNDA DECLINATIO.

1. Nomina Latina *secundæ* Declinationis habent quinquè terminationes in *ER*, *IR*, *UR*. *US* & *UM*, ut: *Faber*, *Vir*, *Satur*, *Populus*; *Præmium*.

Nomina græca habent tres terminatioves *OS*, *ON*, *EUS*, ut: *Arctos*, *Pelion*, *Tydeus*.

2. *Genitivus* singularis latinorum Nominum exit in *i*, ut: *Dominus domini*, qui fere semper tot habet syllabas quod Nominativus, ut: *Populus populi*.

Excipiuntur: Iber *iberi*, Celriber *celtiberi*, Liber *wolny* ftei *liberi*, Satur saturi, Gibber *gibberi*, Dexter *dexteri*, vel *dextri*. Asper *asperi*. Vir *viri*, cum suis Compositis *Triumvir*, *Decemvir* &c Item Composita ex *Gero* & *Fero*, ut: Armiger *armigeri*, Signifer *signiferi* &c.

Nomina desinentia in *ius* vel *ium* hebent Genitivum per duplex *ii*, ut: *Peculium peculii* — Pöetæ verò aliquando unum *i* omittunt, et dicunt *peculi* &c.

3. *Vocativus* secundæ Declinationis similis est Nominativo ut: *Vir o! Vir*. *Puer o! Puer*. *Satur o! Satur*. &c.

Nomina desinentia in *US*, habent Vocativum in *E*, ut: *Dominus o! Domine*. — *DEUS* tamen habet Vocativum similem Nominativo *o! DEUS*.

Nomina Propria desinentia in *ius*, ut: *Antonius*, *Pompejus*, &c. item *Filius*, *Meus*, habent Vocativum per simplex *i*, ut: *o! Antoni*, *Pompei*! *Fili! Mi*!

Nomina tamen Græca desinentia in *ius* habent Vocativum in *E*, ut: *Tyrintius*, *o! Tyrinthie*. &c.

Nota

Nota 1. Græca desinentia in *Eus*, habent Vocativum in *Eu*, Accusativum in *um*, vel in *a*, ut: *Orpheus, Orpheu, Orpheum*, vel *Orphea*.

Nota 2. Nomina Græca desinentia in *os* habent Accusativum in *on*, ut: *Delos delon, Arctos Arcton*.

4. *Nominativus pluralis* desinit in *i*, ut: *Domini, Libri* &c. — Apud Veteres exibat etiam in *ei*, ut: *Captivei, Liberei* &c.

5. *Dativus* & *Ablativus pluralis* terminatur in *is*, ut: *Dominis* — DEUS habet melius, *Dii, Diis*, quàm *Dei, Deis* — Pöetæ etiam dicunt *Di, Dis*, pro *Dii, Diis*.

TERTIA DECLINATIO.

1. Nomina *tertiæ* Declinationis habent terminationes decem in A, *E, O, C, L, N, R, S, T, X*.

2. *Genitivus* singularis tertiæ Declinationis semper terminatur in *is*, qui aliquando tot habet Syllabas quot Nominativus, ut: *Navis navis*. — Aliquando vero plures, ut: *Turbo turbinis, Iter itineris, Anceps ancipitis, Supellex supellectilis*. &c.

De inveniendo Genitivo Nominum tertiæ Declinationis tam Græcorum quàm Latinorum.

Nota. Quodvis Nomen secundum suam terminationem quære in Exceptione, si ibi non reperitur, spectabit ad communem Regulam. Sic deprehendes Genitivum.

Reg. Comm. A finita Nomina habent Genitivum in *Atis*, ut: *Dogma dogmatis*.

E finita mutant *e* in *is*, ut: *Cubile cubilis*.

Exceptio. Cepe, Gausape, Soracte, tum pluralia: Cete, Mele, Tempe, *indeclinabilia*

I finita indeclinabilia, ut: Gummi, Synapi.

Y Græca habent Genitivum in *os*, ut: *Moly* molyos.

O finitr addunt *nis*, ut: *Sermo sermonis*.

Exc. 1. Apollo, Homo, Nemo, Turbo, habent in *inis*. 2. Caro *carnis*, Nerio *nerienis*, Anio *anienis*.

DO & *GO* habent in *inis*, ut: *Ordo ordinis. Margo marginis.*

Exc. Burdo, Cerdo, Comedo, Cudo, Macedo, Prædo, Spado, Udo, Unedo, Harpago, Hugo, Mango, Ligo in *onis*. *Pondo* indeclinabile.

O Græca habent in *us*, ut: *Clio clius.*

C Halec *halecis*, Lac *lactis*.

L addunt *is*, ut: Sol *solis*.

Exc. Fel *fellis*, Mel mellis.

N addunt *is*, ut: *Agon agonis.*

Exc. Quædam Græca, ut: Acheron, Charon, Horizon, Phaëton, Phlegeton, Xenophon in *tis*.

EN finita *en* mutant in *inis*, ut; *Germen germinis.*

Exc. Attagen. Hymen, Lichen, Lien, Splen, Ren, Syren in *enis*.

R addunt *is*, ut: *Lar laris*, *Carcer. carceris*, *Hector, hectoris.*

Exc. 1. Pater, Mater, Frater, Accipiter, Linter, Spinter, Uter, Venter in *tris*. 2. Adjectiva in *cer*, *ster*, *ber*, & Menses in *ber*, ut: Acer, Sylvester, Celeber September *er* mutant in *ris*, sed Uber, Puber in *eris*. 3. Ebur, Femur, Robur in *oris* — Iecur *jecoris* vel *jecinoris*, Cor *cordis*, Hepar *hepatis*, Iter *itineris*.

T Caput *capitis*, Sinciput *sincipitis*, sic Occiput.

AS habent in *Atis*, ut: Pietas *pietatis*

Exc. As *assis*, Mas *maris*. Vas *vasis* naczynie ein Gefäß. Vas *vadis* rękoymia der Bürge. 2. Fas Nefas indeclinabilia.

AS græca in *adis*, ut: Pallas P*alladis*, sic Lampas Arcas.

Exc. 1. Adamas, Chalchas, Elephas, hic Pallas, in A*ntis*. 2 Aquinas, Arpinas, Erisipelas in A*ttis*.

ES mutant *es* in *is*, ut: Moles *molis*.

Exc.

Exc. 1. Abies, Aries, Cres, Hebes, Indiges, Inquies, Lebes, Locuples, Magnes, Paries, Præpes, Quies, Seges, Tapes, Teges, Teres, Veges Vepres, in *etis.* 2. Ales. Ames, Antiſtes. Ceſpes, Cocles, Comes, Dives, Eques, Fomes, Gurges, Hospes, Limes, Merges, Miles, Pelmes, Pedes, Poples, Satelles, Sospes, Stipes, Superſtes, Termes, Trames, Veles in *itis.* 3. Hæres, Merces, Pes, cum Compoſitis, ut: Compes in *edis.* 4. Deses, Obses, Præses in *idis.* 5. Ceres *ceveris,* Æs, *æris,* Bes, *beſſis,* Tudes *tudis,* vel *tuditis.* 6. Antes, Fores pluralia.

ES græca in *is* vel *tis,* ut: Chremes *chremis,* vel *chremetis,* Laches *lachis* vel lachetis.

IS ut Nominativum ut: Navis *navis,* Angvis, Cucumis *cucumis* vel *cucumeris.*

Exc. 1. Cinis, Pulvis, Vomis in *eris.* 2. Aspis, Caſſis, Coronis. Cuspis, Iaspis, Lapis, Pixis in *idis.* 3. Lis, Quiris, Samnis in *itis.* 4. Glis, *gliris.* Pollis *pollinis,* Sangvis *ſangvinis,* Semis *ſemiſſis.*

IS græca quædam in *idis* vel *idos,* ut: Iris *iris, iridis, iridos.*

Exc. 1. Simoïs, Piroïs in *entis.* 2. Decapolis, Metamorphoſis, Pöëſis, Tanis &c. in *eos.* 3. Charibdis, Lacheſis etiam ut Nominativum.

YS græca in *ys* vel *os,* ut: Capys *capys* vel *capyos* — Chlamis, Tethys in *dos.*

OS in *oris,* ut: Mos *moris,* Os *oris* uſta der Mund.

Exc. 1. Os *oſſis* kość das Bein Exos *exoſſis.* 2 Compos, Cos, Dos, Impos, Nepos, Pacerdos, in *otis.* 3 Cuſtos, Tripos in *odis.* 4. Bos *bovis.*

OS græca in *otis,* ut: Rhinoceros *rhinocerotis.*

Exc. 1. Heros *herois,* Tros *trois,* Argos *argeos,* Epos *epeos.* 2. Chaos, Melos indeclinabilia, Ablat. habent in *o.*

US in *eris,* ut: Genus *generis.*

Exc. 1. Corpus, Decus, Facinus, Fænus, Frigus, Lepus, Littus, Nemus, Pectus, Pecus, *bydło* das Vieh, Penus, Pignus, Stercus, Tempus, Tergus in *oris.* 2. Crus, Ius, Mus, Plus, Pus, Rus, Tellus,

Thus in *uris*. *3*. Incus, Palus *bagno* ein Sumpf, Pecus *bydlę* ein Vieh, Subscus in *udis*. *4*. Intercus, Iuventus, Salus, Senectus, Servitus in *utis*. *5*. Fraus, Laus in *audis*. *6*. Grus *gruis*, Sus *suis*.

US græca in *odis* vel *odos*, ut: Tripus *tripodis* vel *tripodes*.

Exc. Amathus, Trapesus. Opus in *untis*.

BS, & *MS* mutant *s* in *is*, ut: Trabs trabis, Hyems *hyemis* — *Exc*. Cælebs *cælebis*.

LS mutant *s* in *tis*, ut: Puls *pultis*.

NS mutant *s* in *tis*, ut: Sapiens *sapientis*.

Exc. *1*. Frons *galqz* ein grüner Zweig, Lens, Glans, Iuglans in *dis*. *2*. Frons *czolo*, die Stirne. Lens *szocewica* eine Linse, in *tis*.

PS mutant *s* in *is*, ut: Seps *sepis*.

Exc. *1*. Anceps *ancipitis*, Biceps *bicipitis*, Præceps *præcipitis*. *2*. Forceps *forcipis*, Princeps *principis*, Adeps *adipis*, Auceps *aucupis*,

RS mutant *s* in *tis* ut: Ars *artis*.

Exc. Concors *concordis* & Composita ex *Cor*.

X, mutant *x* in *cis*, ut: Arx *arcis*.

Exc. *1*. Conjux *conjugis*, Nix *nivis*; Nox *noctis* *2*. Allobrox, Homeromastyx, Mastyx, Oryx, Phalanx, Phryx, Sphinx, Styx, Syrinx *x* mutant in *gis*. *3*. Astynax, Demonax, Hyponax in *actis*, *4*. Onix, Sardonix in *ichis* vel *ichos*.

EX mutant *ex* in *icis*, ut: Apex *apicis*.

Exc. *1*. Aquilex, Grex, Lex, Rex, in *egis*. *2*. Fex, Halex, Nex, Vervex, in *ecis*. *3*. Remex *remigis*, Senex *senis*, Supellex *supellectilis*.

3. *Accusativus* singularis tertiæ Declinationis definit in *em* vel *im*, ut: *Sermonem*, *Turrim* — Quædam vero Nomina tum in *im*. tum in *em* Accusativum habent, ut: *Sementim* vel *Sementem* &c.

Nomina propria fluviorum desinentia in *is*, habent Accusativum in *im*, ut: Tiberis *tiberim*, Albis *albim* — *Iordanis* habet etiam *Iordanem*.

Im

Im ſolum retinent *Buris*, *Sitis*, atque *Charibdis*,
Tuſſis, *Vis*, *Pelvis*, *Cucumis*, *Præſepis*, *Amuſſis*,
Cannabis, atquè *Ravis* tùm tetra *Mephitis*.
Sæpiùs *im* *Puppis*, *Turris*, *Reſtisque*, *Securis*,
Sæpiùs *em* *Febris*. *Clavisquè* & *Navis*, *Aqualis*.
Em pariter velut *im* *Strigilis*, *Sentisquè*, *Sementis*.

4. *Ablativus* ſingularis tertiæ Declinationis exit in *e* ut: *à Sermone*.

Quæ habent Accuſativum in *im* vel *in*, habent Ablativum in *i*, ut: Sitis *ſiti*.

Nomina Neutra deſinentia in *al*, *ar*, & *e*; & Nomina Menſium tertiæ Declinationis, habent Ablativum in *i*, ut: Animal *animali*, Calcar *calcari* Monile *monili*, September *ſeptembri*.

Exc. *Far*, *Hepar*. *Iubar*, *Nectar* habent Ablativum in *e*, ut: *Fare*.

Adjectiva deſinentia in *is* & *er* habent Ablativum in *i*, ut: Fortis *forti*, Celer *celeri*. — *Rudis* vero & *Volucris* cùm Subſtantiva ſunt, habent Ablativum in *e*, *Rude*, *Volucre*.

Subſtantiva Appellativa Adjectivis ſimilia deſinentia in *is*, habent Ablativum in *i*, ut: *Natalis* natali, ſic. *Sodalis*, *Patruelis*, *Affinis*, *Familiaris*, *Ædilis*, *Annalis*, *Bipennis*, *Triremis*.

Propria tamen ut: *Martialis*, *Iuvenalis*, *Lateranenſis* quamvis Adjectivis ſint ſimilia, habent Ablativum in *e*, ut: *Martiale*, *Iuvenale*.

Nomina *Ultrix*, *Victrix* habent Ablativum in *i*; — Cætera Nomina Verbalia deſinentia in *trix*, habent Ablativum in *e*, ut: *Nutrix* nutrice, *Altrix* altrice.

Nomina quæ habent Accuſativum in *em*, vel *im*, habent Ablativum in *e*, vel *i*, — *Reſtis* habet tantum in *e*.

Adjectiva *generis omnis* habent in *e*, vel *i*, ut: *Degener*, *Dives*, *Felix*, *Procax*, *Trux*, *Cicur* &c.

Adjectiva deſinentia in *ns*, habent in *e*; inveniuntur tamen & in *i*, ut: Ingens *ingente* vel *ingenti* &c.

Exc. Participia præſentis habent tantum in *e*, ut: Abſens *abſente* &c.

Comparativa habent fere in *e*, aliquando etiam & in *i*, ut: Major *majore* vel *majorè*.

Quædam Subſtantiva habent in *e*, vel *i*, ut: *Ignis* igne *vel* *igni*. ſic: *Amnis*, *Imber*, *Finis*, *Supellex*, — Iſta vero: *Avis*, *Angvis*, *Claſſis*. *Veſtis*, & *Ungvis* habent Ablativum in *e*, vel *i*, apud Pöétas, ut: *Veſte* veſti &c.

CASUS PLURALES.

5. Nomina Neutra habent tres Caſus ſimilis *Nominativum* *Accuſativum* & *Vocativum*, qui in plurali deſinunt in *a*, ut: *Tempus* *tempora*,

Neutra, quæ habent Ablativum ſingularem in *i*, vel in *i* & e, habent Nomin. Accuſ. & Vocat. in *ia*, ut: *Vectigal* vectigalia *Calcar* *calcaria* &c.

Comparativa habent tantum in *a*, ut: *Doctiora*, *Plus* plura, olim *pluria*, Vetus *Vetera* &c.

6. *Genetivus* pluralis tertiæ Declinationis exit in *um*, ut: *Sermonum* *Temporum*.

Nomina quæ habent Ablativum ſingularem in *i*; vel in *i* & *e*; habent Genitivum pluralem in *ium*, ut: *Sedilium* *Fortium*. &c.

Ex. 1. *Strigilis*. 2. Comparativa omnia, ut: *Majorum*. 3. Adjectiva; *Anceps*, *Celer*, *Degener*, *Dives*, *Inops*, *Memor*, *Quadrupes*, *Particeps*, *Præceps*, *Supplex* *Uber*, *Vetus*, habent in *um*. *Plus* tamen *plurium*. — Deſinentia in *ns* & *rs* habent in *ium*, ut: *Serpens* *Prudens*, *Natans*, *Cohors* &c.

Exc. 1. *Adolescens*, *Sapiens*, habent in *ium* vel in *um* — *Parens* tantum in *um*, *Parentum*.

Nomina deſinentia in *es* & *is*, quæ habent in Genitivo tot Syllabas quot in Nominativo, habent Genitivum pluralem in *ium*, ut: Clades *cladis* *cladium*, Collis *collis* *collium*.

Apis tamen *Canis*, *Panis*, *Iuvenis*, *Vates* habent in *um*.

Mono-

Monosyllaba desinentia in duas Consonantes, ut: *Arx, Merx, Pars, Seps, Trabs,* & habent in *ium* — Item ista Nomina: *As, Fauces, Os* ossis, *Lis, Mus, Nix, Nox, Vas* vadis, *Fornax, Linter, Quirites, Samnis, Sequester, Uter, Palus* paludis, habent in *ium.*

Nota: *Bos*, habet Gen. *boum*, Dat. *bobus* vel *bubus* — *Sus* suûm, Dat. *Suibus* vel *subus.*

Volucris Subst. habet in *um;* Adjectivum vero in *ium.*

7. *Accusativus* pluralis desinit in *es*, ut: *Sermones.* Nomina tamen quæ habent Genitivum pluralem in *ium*, habent etiam Accusativum in *is* vel *eis*, ut: *Omnes, Omnis* vel *Omneis.*

NOMINA GRÆCA.

1. *Genitivus* singularis Græcorum Nominum tertiæ Declinationis exit in *os* vel *is*, aut *ys* — Declinantur vero græca hoc modo,

Singulariter.

N.	*is*, Phrasis.	*ys*, Capys.	er, Aër.	*in* Delphin.
G.	*eos* v. *is.*	*yos*, v, *ys.*	*is.*	*os* v. *is.*
D.	*i.*	*y.*	*i.*	*i.*
A.	*in* v. *im.*	*yn* v. *ym.*	*a* v. *em.*	*a* v. *em.*
V.	*is* v. *i.*	*ys* v. *y.*	*er.*	*in.*
Abl.	*i latinus.*	*y.*	*e.*	*e.*

Eodem modo declinantur: *Syntaxis, Metamorphosis, Decapolis, Genesis, Tanis, Erymantis, Cotys. Halys, Chlamys, Thetys, Æther, Hector, Hymen* &c.

Ista Nomina: *Alecto, Calypso, Clio, Dido, Echo, Hero, Io, Sapho, Santho* habent Genitivum in *us*, ceteros Casus in *O.*

2. *Dativus* singularis Græcorum exit in *i vel y.*

3. *Accusativus* Græcus desinit in *a, in, im, yn, ym,* vel *em* ut: *æther æthera* v. *ætherem,* Hector *a*, v. *em.* Calchas *calchanta.* Melampus *melampoda.*

Nota. Iris *Genit.* Iridos *vel* Iridis. *Acc.* Irida, Iridem, Irin, Irim — Sic etiam declinantur: *Isis, Paris, Ibis* &c.

Ama-

Amaryllis Accuſ. *Amaryllida* vel *dem.* Sic etiam: *Chlamis, Doſis, Æneis, Priamis, Pixis, Tyndaris, Tyrannis, Tutanis.*

Græca deſinentia in *es*, Accuſativum habent in *em*.

4. *Vocativus* Græcorum ſimilis eſt Nominativo, ut: *Aër, o! Aer.*

Exc. Nomina deſinentia in *S*, in Vocativo *s* abjiciunt, ut: *Pallas o! Palla. Socrates o! Socrate, Paris o! Pari.* &c,

Pluraliter ſic declinantur

N.	*es*, Heròés.	Delpines.	*a*, Epigrammata.
G.	*um*, Heroum	Delphinum	*on*, Epigrammaton *v.um*
D.	*ibus*, Heroibus.	Delphinibus.	*is*, Epigrammatis. *v ibus*
A.	*es*, Heròés *v.as*.	Delphines *v. as.*	*a*, Epigrammata.
V.	*es*, o! Heròés,	o! Delphines	*a*, Epigrammata.
A.	*ibus*, Heroibus	Delphinibus,	*is*, Epigrammatis, *v. ibu.*

5. *Genitivus* pluralis exit in *on*, per *omega* ut: *Hæreſeon, Diœceſeon* &c.

6. *Accuſativus* exit etiam in *as*, ut: *Troas, Arcadas, Heroas* &c.

7. *Dativus* & *Ablativus* Græcorum *generis neutrius* in *a*, exit in *atis* vel *atibus*, ut: *Dramma drammatis* vel *drammatibus*, Sic: *Diadema Pòëma* &c.

QUARTA DECLINATIO.

1. Nomina *quartæ* Declinationis habent duas terminationes, in *us*, & *u*, ut: *Senſus, Genu.*

2. *Genitivus* ſingularis exit in *ûs*, ut: *Senſus* ſenſûs. — Apud Pòëtas invenitur etiam in *uis*, ut: *Senatuis Domuis* — Imo etiam & in *i*, ut: *Senati.*

3. *Dativus* ſingularis deſinit in *ui*, ut: *Senſui* — Invenitur tamen & in *u*, ut: *metu, victu, manu* &c. Sic *virg. 1. æneid.* Parce metu Cytherea.

Caſus Plurales.

4. *Dativus* & *Ablativus* pluralis exit in *ibus*, ut: *Senſibus* &c.

Exc. Arcus, Artus, Ficus, Lacus, Partus, Specus, Tribus habent Dat. & Ablat. pluralem in *ubus*, ut:

ut: *Tribubus* — *Pertus* vero, *Qúæstus*, *Veru* in *ibus* vel *ubus*.

QUINTA DECLINATIO.

1. Nomina *quintæ* Declinationis habent unicam terminationem in *es*, ut: *Dies*, *Res*, *Species* &c.

2. *Genetivus* singularis exit in *ei*, per literas divisas, & semper habet plures Syllabas, quàm Nominativus ut: *Di-es*, *di-e-i*. *Res*, *re-i*.

Apud Veteres *Genitivus* singularis exibat in *es*, & in *e*, & etiam in *ii*. ut: *Pernicii*, *Progenii* &c.

Casus Plurales.

3. *Genitivi*, *Dativi* & *Ablativi* plurales Nominum quintæ Declinationis inusitati sunt omnes; præter *Rerum rebus*, *Dierum diebus*,

Cicero tamen non negat posse latinè dici: *Specierum speciebus*.

Appendix.

De Imminutis sivè *per Syncopen.* Quidam *Genitivi* plurales omnium ferè Declinationum usurpantur per *Syncopen*, seu per *imminutionem* maximè à Pòëtis: Sic:

1mæ Decl.	*Cælicolûm*	pro	Cælicolarum.
	Terrigenûm	-	Terrigenarum.
2dæ Decl.	*Liberûm*	-	Liberorum
	Numerûm	-	Numerorum.
	Meûm	-	Meorum.
3tiæ Decl.	*Cladûm*	-	Cladium.
	Cœlestûm	-	Cælestium.
	Animantum	-	Animantium.
4tœ Deci.	*Currûm*	-	Curruum.
	Passûm	-	Passuum.

Nota. Nominum desinentium in *as*, Genitivus *per Syncopen* frequentior reperitur quám plenus, ut: *Magnus* magnatûm — sic: Civitatûm, Arcadûm &c.

CAPUT III.

De Nominibus Anomalis.

Nomina

Nomina *Anomala* varia sunt, nepe. Anomala *genere*, Anomala *declinatione*, seu Anomala *casu*.

1. Anomala genere.

Anomala *genere* sunt illa Nomina quæ in Numero singulari alterius sunt generis, quàm in plurali. Talia sunt sequentia.

In singulari Masculina.	*In plurali Neutra.*
Sibilus	Sibila.
Balteus (raro Balteum)	Baltea.
Avernus	Averna.
Dyndimus (raro *Dyndimum*)	Dyndima.
Gargarus	Gargara,
Infernus	Inferna.
Ismarus	Ismara.
Masficus	Masfica.
Mænalus	Mænala.
Taygetus	Taygeta.

In singulari Masculina.	*In plurali Masculina, v. Neutra.*
Cetus	hi ceti, hæc Cete.
Iocus	hi Ioci, hæc Ioca.
Locus	hi Loci, hæc Loca.

In singulari Fœminina.	*In plurali Neutra.*
Carbasus	Carbasa.
Hierusalem, *vel* Hierosolyma æ.	Hierosolyma *'orum.*
Pergamus	Pergama *orum.*
Crystallus *li* (raro *Crystallum.*)	Crystalla *orum.*

In singulari Neutra.	*In prlrali Masculina.*
hoc Argos	hi Argi
hoc Plus	hi & hæ Plures & hæc Plura,

hoc *Cæ-*

hoc Cœlum	hi Cœli.
hoc Elyſium	hi Elyſii.
hoc Porrum (raro *Porrus*)	hi Porii.
hoc Frenum	hi Freni, *vel* hæc Frena.
Raſtrum	hi Raſtri, vel hæc Raſtra.

In Singulari Neutra.	*In Plurali Fœminina.*
Epulum	Epulæ
Exuvium	Exuviæ.
Delicium	Deliciæ
Balneum	Balneæ.

2. Anomala Declinatione fen Cafu.

Anomala *Declinatione* ſeu *Caſu* ſunt illa Nomina quæ modo hujus, modo alterius Declinationis ſunt. Talia ſunt ſequentia.

Domus, de qua in Declinationibus.

Colus, coli, à colo v. *colu, has, colos* v. *colus*.

Ficus ſemper eſt Decl. 2dæ. v. 4tæ.

Laurus, lauri, à lauro v. *lauru; has lauros* v. *laurus.*

Pinus, à pinu; hæ pinus, has pinos, v. *pinus* — *Laurus* & *Pinus* in aliis caſibus 2dæ tantùm Declinat. ſunt.

Vas vaſis, in ſingulari eſt 3tiæ Declinationis, in plurali 2dæ: *Vaſa, vaſorum vaſi* &c.

Iugerum jugeri in ſingulari eſt 2dæ Declinationis, in plurali vero 3tiæ. *Iugera, jugerum, jugeribus* &c.

Bacchanalia modo 2dæ Decl. *bacchanaliorum, bacchanaliis* &c. modo 3tiæ. *bacchanalium, bacchanalibus* &c.

Vis ſita die Kraft, ſingulari numero in omnibus caſibus eſt monoſyllabum e g. N. *Vis*, G. *vis.* D. *vi.* Ac. *vim.* V. *o vis!* Abl. *à vi,* — In plurali eſt polyſyllabum e. g. N. *Vires.* G. *virium.* D. *viribus.* Acc. *vires.* V. *o vires!* Abl. *à viribus.*

CAPUT IV.

De Nominibus Defectivis.

Defectiva Nomina illa sunt quæ aliqua sui parte deficiunt — Alia sunt *Defectiva Numero*, alia *Defectiva Casu*.

I. Defectiva Numero.

Defectiva numero sunt illa, quæ aliquo Numero carent. Talia sunt sequentia:

Singulari numero tantum declinantur,

1. Nomina *frumentorum* & *leguminum* v. g. *Triticum*, *Hordeum*, *Siligo*, *Avena*, *Far*, *Ador*, *Oryza*, *Cicer*, *Cicercula*, *Lens*, *Lenticula*, *Pisum*, *Faba*, *Ervum*, *Vicia*, *Lupinum*, *Helleborum*, *Melanthion*, *Cuminum*, *Anisum* — aliqua horum reperiuntur etiam in plurali ut: *Hordea*, *Avenæ*, *Fabæ*, *Lotia*, *Lupini* &c.

2. Nomina *metallorum* & *Fossilium* ferè omnia v. g. *Aurum*, *Argentum*, *Aer*, *Ferrum*, *Plumbum*, *Stannum*, *Sulphur*, *Electrum*, *Sal*, (nam *hi Sales* significat *Zart* der Scherz, *Orichalcum*, *Cuprum*, *Gypsum* &c. — Inveniuntur tamen in plurali ut: *Aera*, *Sulphura*, *Electra* &c.

3. Nomina *liquorum* v. g. *Oleum*, *Acetum Lac*, *Nectar*, *Cerevisia*, *Mel*, *Vinum*, *Mustum*, &c. — Reperiuntur etiam, *Mella*, *Vina*, *Musta*, *Defruta* &c.

4. Nomina *condimentorum*, v. g. *Butyrum*, *Saccharum*, *Sebum*, *Lardum*, *Laridum*, *Piper*, *Zingiber*. *Cnicus*, *Crocus*, *Cynnamonum*, *Amomum*, *Cerussa*, *Psimmythium*, *Melinum*, *Creta*, *Lomentum* &c. — Leguntur tamen Larda, Cynnama &c.

5. Nomina *Substantiva* ab Adjectivis derivata ut: *Sobrietas* à *Sorius*, *Pietas*, à *pius*; *Bonitas* à *bonus*, & similia omnia — Leguntur etiam. *Charitates*, *Scientias*, *Sapientias*, *Iustitiæ*, *Misericordiæ*, *Pietates* &c.

6. Denique hæc: *Aer*, *Aether*, *Alvus*, *Aevum*, *Bilis*, *Barathrum*, *Cholera*, *Cœnum*, *Ebur*, *Fama*, *Fames*, *Fimus*, *Fœnum* *Galla*, *Gelu*, *Gloria*, *Gluten*, hoc *Halex*, *Humus*, *Hepar*, *Indoles*, *Iubar*, *Lux*, *Meridies*, *Macellum*, *Nemo*, *Nihilum*, *Pascha*, *Pax*, *Pelagus*, *Penu*, *Pix*

Pix, *Plebs*, *Pontus* (non Pondus) *Progenies*. *Pulvis*, *Pus*. *Quies*, *Rabies*, *Ros*, *Sal*, *Salum*, *Salus*, *Sanguis*, *Senectus*, *Sitis*, *Solum*, *Supellex*, *Tabes*, *Talio*, *Ver*. *Vesper*, *Virus*, *Viscus*, *Viscum*, *Vitrum*, Vulgus &c. — Inveniuntur in plurali, sed raro *Aeres*, *aëribus*, *Ævis durare*, *Glorias inaxes flare*, *Luces*, *Paces*, *Pices*, *Pulveres*, *Quietes*, *Rores*, *Salibus*, *aspergi*, *Sola fimó saturare*, Vitra.

Plurali numero tantum declinantur.

1. Multa *Propria Urbium*, v. g. *Athenæ Parisii*, *Puteoli*, *Venetiæ*, *Susa*, *Bactra*, *Ipri*, *Montes*, *Valencenæ* &c.

2. *Numeralia Cardinalia* omnia præter *Unus* & *Mille* Substantivum — Item *Distributiva*, ut singuli, bini &c.

3. Nomina *Ludorum* & *spectaculorum*: ut, *Circenses*, *Megalenses*, *Olympia*, *Nemæa*, *Osci*.

4. Nomina *Festorum* pleraqué, ut *Bacchanalia*, *Dionisia*, *Saturnalia*, *Floralia*, *Lineralia*, *Regalia*, *Februa*, *Calendæ*, *Nonæ*, *Idus*.

5. Multa Nomina *librorum*; ut, *Biblia*, *Bucolica*, *Georgica*.

6. Denique hæc Nomina: *Ædes*, *ædium*, Domostwo, das Haus (nam *Aedes*, Kosciol die Kirche, | declinatur sing. num.) *Aestiva*, *Alpes*, *Ambages*, | *Annales*, *Arma*, *Argutia*, *Artus*, *Balneæ*, *Bellaria*, *Bigæ*, *Blanditiæ*, *Cælites*, *Cancelli*, *Cani*, *Carceres*, Kres zawodniczy, die Schranken, *Castra*, *Cete*, *Cibaria*, *Clitellæ*, *Codicilli*, *Compita*, *Comitia*, *Copiæ*, (pro *Exercitus*) *Crepundia*, *Cunæ*, *Cunabula*, *Diræ*, *Divitiæ*, *Excubiæ*' *Exequiæ*, *Exta*, *Exuviæ*, *Facetiæ*, *Feriæ*, *Fides* (pro Lyra). *Fores*, *Fori*, *Fortunæ*, pro Maiętność der Reichthum *Gades*, *Gerræ*, *Grates*, *Hiberna*, *Ilia*. *Incunabula*, *Induciæ*, *Inferiæ*, *Inferi*, *Insidiæ*, *Iusta*, *Lemures*, *Liberi*, Dzieci, die Kinder, *Literæ*, List ein Brief. *Loculi* Szkatulka, das Geldkästchen. *Lustra ferarum*, *Majores*, Przodkowie Starsi, die Vorfahren, *Manes*, *manium*, *Manubiæ*, *Mele*, *Minæ*, *Minores*, (pro *Posteri*) *Mœnia*, *Munia*, *Nares*, *Nates*, |*Natales*, *Nugæ*, | *Nundinæ*, *Nuptiæ*, *Oblivia*, *Offuciæ*, *Opes*, (pro *Divitiæ*, vel *Potentia*) *Optimates*, *Pa-*

Paleæ, Paleares, Parapherna, Parapherna, Paraphernalia, Paraphernia, orum, Penates, Phaleræ, Præcordia, Præstigiæ, Primitiæ, Primores, Proceres, Pugillares, Pugillaria. Quadrigæ, Quisquiliæ, Reliquie, Renes, Repotia, Sales, Scalæ, Schody, die Treppe, *Scopæ, Scrutæ, Sentes, Sordes, Spolia, Sponsalia, Stativa. Suppetiæ, Tempe, Tenebræ, Tesqua, Thermæ, Transtra, Tricæ, Valvæ, Vepres, Viscera.*

Aliqua horum reperiuntur in singulari sed raro: ut, *Annali, Annalem, Alpeni, Ambage, Artus omnis, Biga, Blanditia, Cœlite, ex Carceris,* Copia, *Fide, Crepuit, Foris, Forem,* (Accusativo sing.) & *Fortuna, Ile, Litera,* List, ein Brief. *Manem, Nare, Offuciá hác, Ope barbarica, Optimate, Præstigia Primori, Procerem, Pugillarem, hæc Qnisquilia, æ, Reliquia, æ, Scala, Sentem, Sordé, Spolium. Transtro. Uepre, Viscere* &c,

II. Defectiva Casu.

Defectiva Casu sunt illa, quæ aliquo Casu deficiunt Talia sunt sequentia:

1. Nominativum & Geniti. tantum habet, *Tantundem Tantidem.*

2. Nominativum & Accusativum tantùm, *Suppetiæ, Suppetias.*

3. Nominativum & Vocati. tantùm, *Iupiter, Exspes.*

4. Nominativum & Ablativum tantùm, *Fors, à Forte.*

5. Vocativô carent. I. Interrogativa: *Quis, Qualis,* &c. II. Relativa, *Qui, quæ quod* III. Negativa: Nemo nullus. IV. Partitiva pleraq, *Quidam, aliquis.* V. Pronomina omnia præter: *Tu, Meus, Nofter, Nostras.*

6. Obliquos tantùm habet; *hujus Iovis, Iovi, Iovem, ab Iove.*

7. Tres tantum Obliquos habet: *Opis, Opem,* ab *Ope,*

8. Duos tantùm Obliquos habet: *Repetundarum, ab his Repetundis.*

9. Unum tantum Oblipuum habent: *Inficiis*, Accusativum — *Sponte, Natu,* Ablativum,

No-

Nota. *Inficias* ponitur cum, *Eo*, v. g. *Inficias ire* — *Sponte*, cum possessivis, *Mea*, *Tua*. &c. v. g. *Suapte*, *Sponte* — *Natu*, cum Adjectivis, *Major*, *Minor*, *Maximus*, *Minimus*, v. g. *Natu major frater*.

APTOTA.

Nomina quæ Græci *Aptota* vocant Latinè dicuntur *Inflexibilia*, *Indeclinabilia*, ideo: quod eorum terminatio in nullo casu varietur —. Talia sunt sequentia.

1. Adjectiva: *Frugi*, pozyteczny, nützlich. *Nihili*, nikczemny. unnützlich. *Pondo*, *Funt*, ein Pfund. Substantivum.

2. Omnia Numeralia Cardinalia à *Quatuor*, usque ad *Centum*

3. *Mille* Adjectivum: Nam, *Mille* Substantivum solùm singulari numerô est Aptoton: pluraliter vero declinatur, *Millia*, *Millium*, *Millibus*

4. Cete. Cære, Tempe, Mele &c.

5. Quartæ Declinationis Nomina, U, Finita, singulari num. Aptota sunt omnia, ut: *Genu*.

6. Substantiva desinentia in l, ut: *Gummi Synapi* &c.

Eadem etiam *Monoptota* dicuntur: At *Diptota*, quæ bis, *Triptota*, quæ ter seu tribus, in Casibus inflectuntur, sic *Tetriptota* & ultra — *Diptoton* igitur est, v. g. *Virga*, singulari Numerô, quia duas mutationes subit. 1mo, in, *æ*, 2do. in *am* &c *Triptoton* est, v. g. *Dominus*, &c. *Tehaptoton*, v. g. *Sermo* &c.

DE VERBORUM PRÆTERITIS & SUPITIS.

CAPUT I.

Regulæ generales omnium Conjugationum.

1. Compositum Simplexq; modo variantur eodem.
2. Quodsi Præteriti geminetur syllaba prima
Simplicium, perdunt penitùs Composita priorem;
Ut, Tutudi, Retudi. 3 *Retinent Præcurro, Repungo,*
Quæq;

Quæq; sibi gigunt Sto, Do, Bibo, Poscere, Disco
4. *Præteritis quæcunque carent, spoliato supinis;*
Ut, Glisco Ferio, Vergo, cum Polleo, Vado,
Ambigo cum Satago, Quæso, Quatio, atque Fatisco.
Et Furit, & Mæret, tum Aveo, tum Ringor & Hisco.
Et Vescor. Linquor, Medeor, Reminiscor, & Ajo.
Et Meditativum, quæve Incæptiva vocantur.

SCHOLION I.

1. Verba Composita ita conjugantur, seu ita habent Præteritum & Supinum, sicut eorum simplicia, v. g. *Lego, is, legi, lectum, Perlego, is, perlegi, perlectum &c. Lego, Legas, avi atum, Relego, Ablego, Allego, as, avi, atum. Dico, Prædico. Indico, is xi, ctum. Dico, as, avi, atum. Prædico, Indico, Abdico, Dedico as, avi, atum.* Excipiuntur nonnulla, sed de ils mox suis locis agemus.

2. Quando Præteritum Verbi Simplicis geminat primam syllabam, tunc Præterita Compositorum priorem ex illis geminatis abjiciunt. v. g. *Tundo, Cado, &c. Tutudi, Cecidi &c.* Composita *Retundo. Contundo, Obtundo, Decido, &c.* habent *Retudi, Contudi, Obtudi, Decidi,* non *Retutudi, Contutudi, Decicidi &c.*

3. Excipiuntur tamen: *Præcurro, Repungo,* & omnia Composita ex Verbis, *Sto, Do, Bibo, Posco, Disco,* quæ ita geminant in præteritis primam Syllabam, sicut & eorum simplicia, dicimus enim, *Repupugi, Præcucurri, Constiti &c.* sicut: *Pupugi, Cucurri, steti. Præcurro,* habet etiam *Præcurri.*

4. Verba quæ carent Præteritis, carent & Supinis. v. g. *Glisco Ferio, &c.* in carmine enumerata. Item *Meditativa* & *Inceptiva*, seu *Inchoativa*: de Meditativis tamen vide infrà in Quarta Conjugation. de Inchoativis in 3tia.

Regulæ speciales singularum Conjugationum.

PRIMA CONJUGATIO.

Bo, Co, Do finita.

1. Præ-

1. *Præteritis AVI dat Prima, ATUMq; Supinis;*
Ut Neco. 2. *Compositum,* Necui Nectumq; *recepis.*
3. *Vult Cubo, vel* cubui, cubitum, *vel habere,* cubavi.
Atq; cubatum. 4. *Ubo, Compositum sibi poscit utrumq;*
5. *Tantum, U-I,* Itumq. *petit, quod Tertia flectit in* umbo.
6. *At* Micui *solùm simplex* Mico, *Nataq, poscunt;*
7. Dimico *si demas, quod postulat,* Avit *&* Atum.
8. *Dat Plicui, plicitumq; Plico.* 9 *Cum Præpositura*
Vel plicui, plicitum, vel in Avi, *sumat &* Atum.
10. *Supplico demetur, Genitumq; ex Nomine solùm,*
Multiplico veluti, quod in Avi, *mittit &* Atum.
11. *Dat Fricui, Frictum.* 12. *Secui sectumq; Secare.*
13. *Vult* dedit, *atq;* datum, *Do, das, & Pignora* *primæ*
Ex Satis. & Pessum, Venum, Circumq; creata.
14. *Cætera sunt Ternæ, poscuntq; Didiq; Ditumq;*

SCHOLION II.

1. Verba primæ Conjugationis habent Præteritum in *AVI,* Supinum in *Atum,* v. g. *Neco, as, necavi necatum.*

2. Excipiuntur Composita ex Verbo, *Neco,* quæ habent Præteritum in *U-I,* & Supinum in *CTUM,* v. g. *Eneco, enecui, enectum, Interneco, internecui, internectum.*

3. Verbum, *Cubo.* 4. Et illius Composita quæ non habent, *M,* anto *BO,* habent Præteritum in *U-I,* vel in *AVI,* Supinum in *ITUM, Atum* v. g. *Cubo, cubui,* vel *cubavi, cubitum,* vel, *cubatum, Accubo, accubui,* vel *accubavi, Accubitum* vel *accubatum.* fic, *Incubo, Recubo &c.* Unde apud Quintil. I. 8. cap. 2. legitur. *Cubasse.* & apud Plin. I. 11. cap. 16. *Incubavere.*

4. Composita ex Verbo, *Cubo,* quæ habent *M*, ante *BO,* habent tantum Præter: in *U-I,* & Supin. in *ITUM* suntq; tertiæ Conjug v. g. *Accumbo, Decumbo, Discumbo, Incumbo, Occumbo, Procumbo, Recumbo, Succumbo,*

5.

5. *Mico* cum Compositis habet Præter: in *U-I*, supino caret.

6. Excipitur unum, *Dimico*, quod habet Præter: in *Avi*, Sup in *Atum*.

7. *Plico*, habet Præter: *Plicui*, Supin. *Plicitum*.

8. Verba quæ componuntur ex aliqua Præpositione & Verbo. *Plico*, habent Præter: & Supinum dupliciter: in *U-I*, & *ITUM*: vel, in *AVI*, & *Atum*, v. g. *Explico, explicui, explicitum*, vel *Explicavi, Explicatum*. Sic. *Applico, Complico, Replico, Implico &c.*

9. Excipitur, *Supplico*, & omnia composita ex aliquo Nomine & Verbo, *Plico*, quæ Præteritum habent in, *AVI*, & Supinum in, *Atum*, tantùm v g. *Supplico, Supplicavi,. Supplicatum*. Sic. *Duplico, Triplico, Multiplico*.

10. *Frico*, habet Præter: *fricui*; Supin. *Frictum*, *cum Compositis*.

11. *Seco, secui, sectum*; cum Compositis. VIDE tamen suprà cap. XIV, schol. X. num. 4.

12. Verbum *DO*, cum quaternis suis Compositis primæ Conjug. habet Præter: *Dedi*, Sup. *Datum*, NOTA. Sunt verò primæ Conjug quæ componuntur ex, *Satis, Circum, Pessum, Venum*. & ipso, DO, v. g. *Satisdo, Circumdo, Pessumdo, Venumdo*.

13. Reliqua Compositi ex Verbo, DO, sunt tertiæ Conjug & habent Præt. in *DIDI*, Sup in *DITUM*, v. g. *Abdo, abdidi, abditum*. Sic. *Addo, abscondo, Edo, Extrado, Indo, Obdo, Dedo, Condo, Recondo, Reddo, Trado, Subdo, Perdo, &c.* Abscondo, olim habuit, *Abscondi, absconsum*. NOTA. Cavendum nè nos fallant quædam, quæ speciem Compositorem ex *DO*, habent: revera autem sunt aut Simplicia; ut, *Secundo, Trudo, &c.* aut ex aliis quàm ex, DO, componuntur, v. g. *Abundo, Redundo &c*

Continuatur Prima Conjugatio.

Mo, No, To, Po, Vo finita.

1. *Dant, U-I*, Itumq; *Crepoq; Sonoq; Domoq; Vetoq; Cum Tono*. 2. *Sed Lavi, lotum, autum atque lavatum Dat Lavo*. 3. *Compositum, ceu* Proluo, *tertia poscit*.

4.

4. *A*. Poto, *vel*, Potatum. *vel flectito*, Potum.
5 *sto*, *Verbum*. *stetit*, *atq; statum*. 6. stitit, *inde* Profecta.
Atque Stitum *cupiunt*; *sed multò sæpiùs*, Atum.
7 *Nulla supina creat* juvo, juvi. 8. *ast* adjuvo *poscit* *Adjuvi*, *Adjutum*. 9. Juvo *suscipit Inde supinum*.

SCHOLION III.

1. ISTA Verba: *Crepo*, *Sono*, *Domo*, *Veto*, & eorum Composita habent Præter: in *U-I*, Supin: in TUM: v. g. *Crepo*, *Crepui*, *Crepitum* NOTA. *Discrepo*, *Increpo*, habent etiam in *AVI* & *Atum*: quanquam, *Increpo*, meliùs *Increpui*, *in crepitum*. VIDE Cap. XIV. Schol. X. num. 4.

2. *Lavo*, habet Præter. *Lavi*; Supinum tripliciter: *Lotum*, *Lautum*, *Lavatum*.

3. Composita ex Verbo, *Lavo*, omnia sunt tertiæ Conjug. & habent Præter. in U. I. Supin. in UTUM, 2. g *Abluo*, *Eluo*, *Diluo*, *Proluo*, Olim & ipsum, *Lavo*, fuit tertiæ.

4. *POTO*, habet Præter: *Potavi*, Supinum dupliciter: *Potatum* vel, *Potum*: unde, *Potus*, Substant: & Adjectivum.

5. *STO*, habet Præter: *Steti*, Supin: *Statum*.

6. Composita ex Verbo, *STO*, habent Præter: in *ITI*; Supin: dupliciter in *ITUM*, vel in *ATUM*, meliùs in *ATUM*, v g. *Consto*, *Constiti*, *Constitum*, vel *Constatum*. Sic. *Adsto*, *Asto*, *Exsto*, *Insto*, *Obsto*, *Præsto*, *Resto*, *Substo*. *Cic. l. 6. ep. 8. Fam *se præstaturos*. * Plin. l. 18. cap. 3. *Constaturus minimo impendio fructus*. MAXIME autem Participia Futuri, *Aturus*, retinent, ut *Constaturus* &c.

7. *Juvo*, habet Præteritum, *Juvi*; Supinò caret.

8. *Adjuvo*, habet Præter: *Adjuvi*; Supin: *Adjutum*.

9. Defectus Supini, & eorum quæ à Supino formantur, in Verbo, *Juvo*, suppletur ex Verbo, *Adjuvo*. NOTA. Non te moveat, quòd Sallustius in Jugurta dixit: *Ratus id quod res manebat*, *frequentiam negoti-*

alcorum & commeatu JUVATURUM *exercitum &c.* Author enim hic obſervatur à plurimis eruditis, ſtudioſé conſectari loquendi vetuſtatem; et qui illi ex Principibus Latini ſermonis ſuffragetur in ſimili Verbi *Juvandi* uſu, nullus exſtat,

SECUNDA CONJUGATIO.

1. Præteritum per, U - I, per I umq; ſupina reponit
Rite ſecunda; *velut Moneo, monui, monitumq;*
2. Dat, Doceo, Doctum. 3. à Teneo deducito, Tentum.
4. Cenſeo amat cenſum. 5, donabit Miſceo, Miſtum.
6. Sorbeo cum ſociis tantùm ſibi ſorbuit, optat.
7. Quod dat U-I, Neutrum, Timeoq; carento ſupinis.
Ut, Madeo ſtudeo, Rubeo. 8. Vult, Torreo, Toſtum
9. Præbeo, Itum & Valeo, Placeo, Careoq; Licetq;
Pareoq; & Doleo, Caleo, Jaceoq; Nocetq;
10. Prandeo, cum, Video, Di, Sum. 11 ſedeo tamen
effert Regemino ſeſſum. 12. Stridi, dat, Strideo ſolum.
13. Mordeo præteriti geminatur prima, Momordi, *Morſum. 14. flectuntur ſic, Spondeo, Pendeo, Tondet,*

SCHOLION IV.

1. Verba ſecundæ Conjug. habent Præteritum in *U-I;* Supinum in *ITUM*, v. g. MONEO, *Monui, Monitum.* TACEO, *Tacui, Tacitum.* Compoſita tamen illius carent Supino: *Conticeo, Obticeo, Reticeo, Conticui, Obticui, Reticui* Contrà, *Arceo*, ſimplex, habet Præteritùm tantùm, *Arcui;* Compoſita tamen etiam Supinùm in *itum*, habent; ut, *Coerceo, Exerceo, Còercui, Còercitum &c.*

2. *Doceo*, habet Præter: *Docui*, Supinum, *Doctum.* SIC & Compoſita; *Edoceo, Dedoceo &c.*

3. *Teneò*, cum Compoſitis habet Præter: *Tenui;* Supinum, *Tentum, Contineo, Continui, Contentum.* SIC *Obtineo, Retineo, Suſtineo. Detineo &c*

3. Te-

4. *Censeo*, cum Compositis habet Præter: *Censui*, Supin: *Censum*. NOTA. Ab antiquo *Censio*, 4æ. Conjug. *Censivi*, *Censitum*. Inde Participium à Composito, *Recensio*, RECENSITUS, hactenus in usu est.

5. *Misceo*, cum Compositis habet Præteritum, *Miscui*; Supinum dupliciter, *Mistum*, vel, *Mixtum*. Sic. *Admisceo*, *Commisceo*, *Immisceo*, *Permisceo &c.*

6. *Sorbeo*, cum Compositis habet Præter. *Sorbui*; Supino caret. LUCANUS usurpavit, *Absorpsi*, Inde suspicantur aliqui, usitatum olim fuisse, *Sorbo*, *Sorpsi*, *Sorptum*, & Composita, *Absorbo*, *absorpsi*, *absorptum &c.* Quæ non sat tutè usurpari videntur posse.

7. Verba Neutra secundæ Conjug. quæ habent Præteritum in U-I, item *Timeo*, (quod modò est Activum, modo Neutrum) carent Supinus, v. g. *Madeo*, *Madui &c.*

8. Excipitur, *Torreo* cum Compositis, quia habet Præt: *Torrui*; Sup: *Tostum*.

9. Excipiuntur item hæc, *Præbeo* (quod & Activum esse potest) *Valeo &c* in carmine, quæ habent Præt. in U-I; Supin: in, ITUM. NOTA. Licèt autem Supina horum Verborum parum in usu sint: Participia tamen: *Præbiturus*, *Valiturus*, *Placiturus*, *Cariturus*, *Liciturus*, *Pariturus*, *Dolitnrus*, *Nociturus &c.* Usitatissima sunt.

10. *Prandeo & Video*, habent Præt. in DI; Sup. in SUM.

11. *Sedeo*, habet Præt: *Sedi*, Sup: *Sessum*, per, *S*, duplex. Sic. Composita; *Assideo*, *Insideo*, *Possideo &c.*

12. *Strideo*, habet Præt: *Stridi*, Supino caret.

13. *Mordeo*. 14. *Spondeo*, *Pendeo*, *Tondeo*, habent Præt: in DI, Sup: in SUM: & primam syllabam geminant in Præterito, *Momordi*, *Spopondi*, *Pependi*, *Totondi*, *Morsum*, *Sponsum &c.*

Continuatur secunda Conjugatio.

1. Præteritum finita Veo, Vi; Tumq; supinum
Formant; ut Moveo. 2. a Caveo, deducito, cautum.

3 *A, Faveo, Fautum.* 4 *ſed Ferveo, ferbuit, o, tar.*
5. *Flaveo nil, Paveo, Conniveo, Liveo, poſcunt.*
6. *Si, Sum, dat Maneo.* 7. *verum hinc* orta, *eminet atq;*
Prominet, Immineoq; volunt, minui, absque ſupino.
8. *Hæreoicum ſuadet, mulcetq; & mulget, & ardet.*
Tergeoq; & Ridet, ſi, ſum. 9. *ſed Torqueo, tortum.*
10. *Vult, juſſi, ac juſſum, Jubeo.* 11. *aſt, Indulgeo, ſi* tum.
12. *Urgeo, ſi, tantùm.* 13. *ſic Fulgeo, turget, & alget.*
14. *Lugeo, xi, ſolùm, cum Luceo, Frigeo poſcit.*
15. *Augeo Præterito facit, Auxi, auctumq; ſupino.*

SCHOLION V.

1. Verba ſecundæ Conjug. deſinentia in VEO, habent Præt: in VI, Supin in TUM: v. g. *Moveo, movi, motum.* Sic, *Amoveo, Admoveo, Submoveo &c.* Sic *Foveo*, cum Compoſ: *Refoveo, Confoveo.*

2. *Caveo*, 3. *Faveo*, habent Præt: in *Avi*, Sup. in *Autum*. Sic *Præcaveo.*

4. *Ferveo*, cum Compoſitis habet Præter: *Ferbui*, Sup. caret. Sic, *Efferveo, Deferveo*, Olim fuit, *Ferveo*, vel. *Fer, vo, vis*, tertiæ Conjug: Poëtis maximé uſitatum, apud quos alia etiam ejusmodi per tertiam Conjug. inflexa reperias; ut *Effulgere fluctus*, apud Virg. *Reſponde Poëta*, (per tertiam Conj. apud Martialem &c.

5. *Flaveo, Paveo, Conniveo, Liveo*, carent Præt: & Sup: NOTA. Defectus Præteriti in Verbo, *Paveo*, ſuppletur per Præteritum Compoſiti (ſive illud ſit *Expaveo*, ſive, ut alii volunt, *Expaveſco*) EXPAVI. *Conniveo*, olim habuiſſe creditur, *Connivi & Connixi*, hodie neutrum reperias, UT omnem nodum pueris extricemus, monendi hic illi erunt, Præterira perfecta ſermonis Patrii; *Pożołkł, Poſiniał, Zpłowiał &c.* optimè Latinè efferri per Præſens Tempus, *Flavet, Livet &c.* Quod in aliis quoque, etſi Præterito non careant, uſitatum Latinis eſt; ut, *Turget*, Odął: ſię; *Riget*, Zdrętwiał &c. Ratio in promptu eſt. Polonis nulla aut vix

nulla

ulla ſunt *Perfecta* Verba, *Inchoativis* ejusdem ſignificationis reſpondentia: ac proinde ſive *inchoate*, ſive *perfecta* actio paſſiove enuncianda eſt, eodem ſemper utuntur Verbo. hoc ſolo diſcrimine, quòd actionem paſſionemve INCHOATAM *Præſenti*; PERFECTAM *Præterita* ejusdem Verbi ſignificent v. g. *Sinieię*, *żołknę*, *Błąkuie co* &c. *Poſiniałem*, vel, *Zſiniałem*, *Pożołkłem*, vel *Zżołkłem*, *Zbłąkowało co.* Contrà Latinis alia *Perfectorum*, alia *Inchoativorum* Verborum forma eſt, adeo quidem; ut, quæ *Perfecta* vocantur, etiam *Præſenti Tempore* perfectam actionem, paſſionemve, & *Imperfecto*. Plusquam perfectam ſignificent. Unde quod nonniſi *Præterito perfecta* efferre nos poſſumus, Latini etiam *Præſenti* efferunt ac ſignificant: & quod nobis nonniſi *Plus quàm perfecto* enuntiari poteſt illis *Imperfecto* quoque enuntiatur. * Cœl. l. 8, Fam. Cic. ep. 10. *Quod tibi ſcripſi ſupra*, *Curionem frigere*: *jam calet.*

6. *Maneo*, cum Compoſitis quæ primam ſimplicis ſyllabam, MA, retinent integram, habet Præt: in SI, Sup. in SUM. v. g. *Permaneo*, *Remaneo*. *Immaneo*, *Commaneo* &c.

7. Illa verò Compoſita ex, *Maneo*, quæ, *Ma*, mutant in *Mi*, habent Præt: in U-I, Sup. carent: v. g. *Emineo*, *eminui*, Sic *Immineo*, *Promineo*.

8. Iſta Verba: *Hæreo*, *Svadeo* &c. (in carm.) habent Præt: in, SI, Sup. in SUM. Sic & eorum Compoſita.

9. *Torqueo*, habet Præt: *Torſi*, Sup. *Tortum*. Sic *Detorqueo*, *Intorqueo*, *Contorqueo*, *Retorqueo*, *Obtorqueo*.

10. *Jubeo*, habet Præt. *Juſſi*, Sup. *Juſſum*. 11. *Indulgeo*, *Indulſi*, *Indultum*.

12. Iſta Verba: *Urgeo*. (14.) *Fulgeo*, *Turgeo*, *Algeo*, hab. Præt. in SI Supinis carent. CÆTERA explicatione non egent: quorum ſimilia alibi quoque ſuæ, quam in carmine habent, claritati, & Magiſtrorum prudentiæ relicta ſunto.

Con-

Continuatur secunda Conjugatio.

1. *A Cieo, civi, atq; citum venit.* 2. *Accio quartæ est.*
3. Deleo, *& orta,* pleo, *& fleo, cum neo, tu, evit & etum.*
4. *Ast, Oleo per U-I, dat Itum:* 5. *Composita sequuntur.*
(Quæ redolent) patrem. 6. *Reliqua, evi etumq; requirunt.*
7. *Fert, Abolevit,* itum. 8. *sed vult, Adolevit, Adultum.*
9. *Audeo, vult, Ausus* 10. *Gavisus, Gaudeo poscit.*
11. *Et Soleo, solitis;* 12 *soluiq; aliquando recepit.*
13. *Hæc: Libet, atque Licet, Tædetq; Pudetq; Pigetq; Et Placet, aut in U-I, aut in. Itum est, formare licebit.*
14. *Præteritô* miseret, *vult semper habere* misertum est.

SCHOLION VI.

1. CIEO, cum Compositis habet Præt: in IVI, Sup. in *um.* *Concieo, Concivi, Concitum.* Sic. *Percieo, Excieo.*

2. *Accio,* 4tæ Conjug: *Accivi, Accitum.* Sic. *Exio &c.*

3. Ista Verba: *Deleo, Fleo, Neo,* & omnia Composita ex inusitato, *Pleo;* ut *Compleo, Impleo, Repleo, Oppleo, Suppleo &c.* habent Præt: in *Evi,* Sup: in *Etum.*

4. *Oleo,* habet præt. *Olui,* Sup: *Olitum.*

5. *Composita ex* Verbo *Oleo,* quæ retinent significationum sui *Patris,* seu *Simplicis,* retinent & Præteritum & Sup; ejusdem v. g. *Oboleo, Redoleo, Suboleo, Peroleo.*

6. Quæ verò non retinent significationem ejusdem, habent Præt: in EVI, Sup: in ETUM, v. g. *Inoleo, Inolesco, Exoleo, Exolesco.*

7. *Aboleo, Abolevi, Abolitum.*

8. *Adoleo, & Adolesco, Adolevi, Adultum.*

9. Ista Verba Impers: *Libet &c.* dupliciter habent Præter. *Libuit,* vel. *Libitum est; Licuit,* vel, *Licitum*

est:

est: pertesit, vel, *Pertæsum* est: *Puduit*, vel, *Puditum* est: *Piguit*, vel, *Pigitum*, est: *Placuit*, vel, *Placitum* est. SIC & Compositum *Collibet*, *Pertædet*, *Perplacet*.

1(, *Miseret*, tantùm habet, *Misertum est*.

TERTIA CONJUGATIO.

Finita in I-O.

1 Compositum, à, specio, lacio, exi, ectum; 2. excipe verbum.
Elicio, *Elicui, Elicitum. 3. Sapui, atque sapivi.*
At Sapio *solùm. 4. à Feci deducitq Factum.*
5 A. Jeci, Jactum. 6 Dat, Fodi ss zplice Fossum. cum Compositis. 7 Cupio, Ivi, fòrmat & Itum.
8. A, Capio, Cepi. Captum. 9. Fugi, Fugitumque
A Fugio. 10. à, Rapio, Rapui deducito, Raptum.
11. A, Pario, peperi, partum: sed dic, Pariturus.
12 Comperio *Quartam reliqua cum prole sequetur*
Præteritum Quartio nescit 14. sed Pignora, Cussi,
Et Cussum faciunt. 15. Mejo, minxi, indeq; mictum.

SCHOLION VII.

1. Composita ex Verbis, *Specio*, *Lacio*, habent Præt: *Exi*, Supino, *Ectum*, v. g. *Aspicio*, *Conspicio*, *Despicio*, *Inspicio*, *Perspicio*, *Respicio*, *Suspicio*, quæ componuntur ex SPECIO. *Allicio*, *Illicio*, *Pellicao*. Composita ex, *Lacio*.

2 *Sapio*, tantum habet Præteritum, *Sapui*, vel, *Sapivi*, Supino caret SAPUI præsertim in Compos: *Desipio*, *Resipio*, usitatius est. SAPIVI, imminuitur per Syncopen, *Sapii*: ab eo formatur, *Sapisti*, *Sapistis*, novâ immunitione. Martial. *Nubere vis Prisco, non miror, Paula, sapisti.*

3. *Pario*, habet *Peperi*, *Partum*: Participium tamen Futuri, *Pariturus*, non *Parturus*.

4. *Comperio*, *Reperio*, *Aperio* & reliqua, quæ nonnulli credunt componi ex, *Pario*. vide infrà in 4 Conjug.

5. Com-

5. Composta Verbi, *Quatio*, habent Præt. *Cuſſi*. Sup: *Cuſſum*, v. g. *Decutio*, *Decuſſi*, *Decuſſum*. Sic. *Excutio*, *Incutio*, *Percutio*, *Concutio &c.* IPSUM, *Quatio*, videtur olim habuiſſe: *Quaſi*, *Quaſſum*. Unde; *Quaſſæ rates*, *& Quaſſo are*: modo caret.

Continuatur tertia Conjugatio.

Finita in U-O.

1. Ooſſit U-I, utum, *verbum, u-o, ut, arguo polluo veram.*

A Ruo dic, ruitum. 3 ſed, utum *Compoſta repoſcunt.*

4. Dat, Struo, xi, ſtructum. 5. ſed fluxi dat fluo, fluxum.

6. Nulla ſupina, Luo, Metuo, Batuoque, Pluoque.

Congruo: Nata, *nuo, ut renuo: ingruo, reſpuo, poſcunt.*

SCHOLION VIII.

1. Verba definentia in *U-O*, habent Præt: in *U-I*, Supin: in *Utum*, v. g. *Statuo*, cum Compoſitis, *Deſtituo*, *Inſtituo*, *Conſtituo*, *Reſtituo*, *Præſtituo*, *Subſtituo &c* Sic *Arguo*, *Redarguo &c.*

3. Compoſita Verbi, *Ruo*, habent Præt: in *U-I*, Sup: in *UTUM*, v. g. *Diruo*, *Eruo*, *Irruo*, *Corruo*, *Proruo*, *Subruo &c Subrui*, *Subrutum &c.*

4, Verba compoſita ex inuſitato, *NUO*, ut, *Abnuo*, *Innuo*, *Annuo*, *Renuo*, item hæc Verba, *Luo*, *Metuo &c*, habent Præt: in *U-I*, Supinis carent.

Continuatur tertia Conjugatio.

Finita in Bo, & Co.

1. Bo finita dabunt, Bi (*ut, Glubo*) bitumq; *ſupinô;*

2. Quô ſcabo, lambo carent. 3, Dant ſcribo, nuboq; pſi, ptum.

4. Cum reliquis, u-i, itumq; petunt decumbo, recumbo.

5. d

5. *à Duxi, Ductum: 6. à Dico deducito, Dictum.*
7 *Vinco, vici habet & victum: 8. dabit icit & ictum.*
ſco 9. Peperci optat Parco, ant Parſi, adjice parſum.
10. *SCO, finita pètunt, vi, tum; ceu Noſco, Quieſco.*
11. *Agnoſco & Cognoſco in Itum, cepere ſupinum.*
12. *Paſco dabit Paſtum. 13. Conquexi, haud ſuſcipit uſus.*
14. *Patrum è Præteritis Verba incœptiva ſuummet.*
Defectum ſupplere ſolent. 15. hinc Nomine nata,
Præteritis omnino corent: carêre Parentes,
16 *Diſco petit, didici tantùm; 17. ſic Poſco, Popoſci.*
18. *Compeſco per, U-I, Diſpeſcoq; tolle ſupinum.*

SCHOLION IX.

1. Verba deſinentia in *BO*, habent Præt: in *BI*, Sup: in *Bitum*, v. g. *Bibo, Glubo*, cum Compoſitis &c.

2. *Scabo, Lambo*, habent Præt: in *BI*, Supinis carent.

4. Vide ſuprà Schol. II. * 13. *Conquiniſco* olim habuit, *Conquexi*, hodie jam nihil habet.

14. Verba *Incœptiva* ſeu *Inchoativa*, *SCO* finita, mutuantur Præteritum à ſuis *Perfectis Verbis*, ut, *Caleſco, Incaleſco, Frigeſco, Refrigeſco, Perfrigeſco, Seneſco, Conſeneſco, Tepeſco, Sveſco, Aſſveſco, Deſveſco, Inſveſco. Conſveſco &c.* mùtuantur, *Calui, Frixi, Senui, Tepui, Svevi, Incalui, Refrixl, Conſenui, Aſſvevi &c.* à Perfectis: *Caleo, Frigeo &c.* etiamſi horum aliqua minùs jam uſitata ſint, ut, *Seneo, Tepeo, Sveo &c.*

14. Ideo Inchoativa quæ à Nominibus tantum proveniunt, omnino carent Præteritis, quia non habent unde mutuentur, v, g. *Ingraveſco, Lapideſco, Nerbeſco, Sylveſco, Sterileſco &c.* quæ à Nominibus: *Gravis, Lapis, Herba, Sylva, Sterilis &c.* deducuntur.

Continuatur tertia Conjugatio Finita in, Do.

1. *A, Do, Præteritum ſumes, Di, Sumq; Supinum;*
Ut, Mando, Mandi. 2. Fundo, cum ſcindere Findo

N.

N. perdunt: 3. *geminant*, *S* *Findo*, *&* *scindo supinè*,
4. *Fido cupit*, *Fisus*. 5. *Pandi*, *vult* Pandere,] *Pansum*.
6. *Tundi facit tutudi*, *tunsum*. 7. *sua pignora*, *tusum*.
8. *Dat*, *Cecidi Casumq*; *Cado*: 9 *sed Cædo*, *Cecidi*
Et Cæsum. 10. *Tentum vel Tensum*, *tendo*, *tetendi*.
11. *Pendo*, *pependit amat pensum*. 12. *sed Pedo*, *pepedi*
Solùm 13 *DI*, *tantùm* Sido, *Stridoq*; *Rudoq*;
14. *Dant*, si sum, *Lædo*, *Claudo cum Divido*, *Ludo*.
Ac Rodo, *Trudo*, *nec non cum Plaudere*, *Rado*.
15. Vado, *nihil*: 16. *Vasi*, *&* *vasum composta reposcunt*.
17. S, *geminò*, *Cessi* *&* *Cessum cum Pignore*, *Cedo*.

SCHOLION X.

1. Verba desinentia in *DO*, habent Præt: in *DI*, Sup. in *SUM*, v. g. *Cudo*, *Cudi*, *Cusum*. Sic MANDO, *žuię*, nam, MANDO, *Rozhazuiè*, *polecám* *&c*. primæ est, habetque *as*, *avi*. *atum*. NOTA. *Scando*, olim habuit, *Scandi*, *Scansum*, hodie utroque jam caret Composita tamen habent, *DI* *&* *SUM*, ut, *Ascendo*, *Conscendo*, *Descendo*, *Exscendo* *&c*.

2. *Fundo*, *Scindo*, *Findo*, amittunt, N, in Præt. & Sup. v. g. *Fudi*, *Fusum* *&c*. SIC Composita.

3. Præterea, *Findo* *&* *Scindo* habent Supinum per duplex *S*, *Scissum*, *Fissum*. Sic Composita: *Abscindo*, *Discindo*, *Præscindo*, *Rescindo*, *Diffindo* *&c*.

4. *Fido*, habet Præterit. *Fisus sum*. SIC: *Diffido*, *Confido*. * Invenies tamen, *Conferunt*, apud LIV. l. 4. dec. 5.

10, *Tendo*, cum Compositis, habent Præt. in *DI*, & Sup. in *SUM*, vel, *TUM*, ut, *Contendo*, *Extendo*, *Distendo*, *Obtendo*, *Ostendo*, *Portendo*, *Prætendo*. Quamquam *Contensum* *&* *Contensus*: *Ostentum* *&* *Ostentus*, vix jam reperias.

13. *Sido*, *Strido*, *Rudo*, tantùm habent Præterita: *Sidi*, *Stridi*, *Rudi*, Simplex, *Sido*, sæpiùs, Composita *Consido*, *Subsido* *&c* semper fere Præterit: & Sup. mutuantur à Sedeo . *Sidi*, est apud Colum. l. 12. c. 14.

Con-

Continuator tertia Conjugatio Finita in, Go, Guo, Ho.

1. Go, vel, Guo, faciet xi, ctum; 2. tamen ista supinis.
N, tria deperdunt Stringo, cum, Fingere, Pingo
3. Tango capit, Tetigi Tactum. 4. Egi poscit & actum.
Cogo' Ago, cum Redigo. 5 tantùm Egi, Prodigo, dego.
6. Pango petit pepigi, aut, panxi; 7. sed pignora, Pegi
(Impingo velut, Impegi) Pactumque supino.
8. A, Lego fit legi, lectum 9. Dat Franqere fregi,
Et Fractum. 10, Pungo pupugi punctumq; reponit.
11. Compositis dederis punxi: sed deme: Repungo.
12. Negligit, Exi, ectum cum Intelligo, deligo poscit,
13. Spargo facit, si, sum, pariter cum, mergere tergo.
14. Figo cum Frigo, xi, xum. 15. Sugo, Angoq, tantùm
Xi. 16. Veho dat, vexi, vectum. 17. Traxi à Trako. Tractum.

SCHOLION XI.

1. Verba desinentia in *GO*, vel, *GUO*, habent Præt; in *XI*, Supin in *CTUM*, v. g. *Plango*, *Planxi*, *Planctum*. Sic. *Tego*, *Contego*, *Detego*, *Retego*, *Obtego &c*, SURGO, *Assurgo*, *Exsurgo*, *Insurgo*, *Resurgo &c*. REGO, *Arrigo*, *Dirigo*, *Erigo*. AFFLIGO, *Infligo*, *Confligo*, *xi*, *ctum* (sed *Profligo*, *as*, *avi*, *atum.*) *Corrigo*, *Porrigo*, *Pergo &c*. *Exstinguo*, *Restinguo &c.*

4. Cogo, Coëgi, Coactum; Ago, Egi, Actum, Redigo, Redegi, Redactum.

5. Prodigo, *Prodegi;* Dego, *Degi*, tantùm: supinis carent.

6. *Pango*, Præter. dupliciter. *Pepigi*, vel, *Panxi*. Sup. *Pactum*.

7, Composita Verbi, *Pango*, habent Præter in *PEGI*, Supin in *Pactum*. v. g. *Compingo*, *Compegi*, *Compactum*. Sic. *Impingo*, *Oppingo*. Sed, *Depango* Præt, *Depanxi*, Sup. *Depactum*, apud. *Plin.*

8. Com-

8. Composita Verbi, *Pungo*, habent Præt. in *Xi*, Sup in *Ctum* v. g. *Expungo*, *Expunxi*, *Expunctum*. * Plaut. *Expunctus miles* SIC. *Dispungo*, *Compungo*. * Cic. l. 2. Offic *Threjtciis notis compunctus*. *REPUNGO* tamen potiòs habet, *Repupngi Repunctum*.

15. *Sugo*, *Suxi*: *Ango*, *Anxi*, Supinis carent, *Sugo* tamen & ejus Compositum, *Exsugo*, habere aliquando, *Suctum*, *Exsuctum*: unde Substantivum, *Suctus*, hodiedum in usu est, Plin. *Bibunt aves suctu*.

Continuatur tertia Conjugatio.

Finita in, Lo.

1. LO, luit, atque; lisum: 2. sed Alo deposcit & altum
3. A, Colo, dit, Cultum: 4. Consultum Consulo gignit.
5. Occuloq; occultum. 6. Falsum dat Fallo, Fefelli.
7. Nulla supina Volo, cum Nolo, *nulla Refello,*
Nulla capit Malo, cum Psallo (8 cui dato Psalli)
Ante-que-Cello carent, Præcello, Excello supinis.
9. Perculis, & Culsum Percello, to, Velloq; Velli,
Vulsum 11 a Pello capit, Pepuli, Pulsûmq; supinô.
12. Sustalit & latum Tollos: *Tetuli dedit olim.*

SCHOLION XII.

1. Verba quæ desinunt in *LO*, habent Præt. in *LU-I*, Sup. in LITUM. v. g. *Molo*, *Molui*, *Molitum*.

2. *Aleo*, Præt. *Alui*, Supin. dupliciter: *Alitum*, vel, *Altum*.

3. Ista Verba *Volo*, *Nolo*, *Antecello*, *&c*, (in carm.) habent (Præt. in U-I, Supin. car.) * 8. *Psallo*, etiam caret Supinô, sed Præter. habet *Psalli*.

4. *Percello*, Præt. *Perculi* (raró *Perculsi*) Sup. *Perculsum*.

5. *Vello*, cum Compositis, Præter, *Velli*, (raró, *Vulsi*,) Supinô, *Vulsum*. Sic, *Avello*, *Convello*, *Evello*, *Revello*.

Con-

Continuatur tertia Conjugatio.
Finita in Mo, No, Po, Quo.

1. Mo, p er u-l, dat itum. 2. tremo dat tremui absq; ſnpiao.
3. à Promo, Demo, PSI, PTUM, *cum Sumere, Como.*
4. Emi, emptum dat emo. 5. premo preſſi, S zplice, preſſum.
6. Pono facit, Poſui, Poſitum. 7. Genui Genitumque.
Eat Gigno. 8. Cerno, Crevi: 9. Compoſtaq; Cretum.
10. At cùm pro, video. *ſumes, ſpoltabis utroque,*
11. Vult, Cecini Cantum; cano: *12. cinui dat & entum.*
Concino cum qeliquis. 13. Stravi ſtratumq; requirit
Sterno. 14. Petis ſperno, ſprevi ſpretum; 15. Beatum eſt
Prole Lino: *Lini, Eivi, Leviqne, Litnmque.*
16 Pſi, ptum Contemno. 17 Sino vult, ſiviq; ſitumq;
18. Po finita ferent. Pſi, Ptum; ceu, Repere, Carpo.
19. Rumpo dabit, rupi, ruptum. 20. Strepui ſtrepitumq;
Vult ſtrepo: 21. datq; Coquo, coxi, coctumq; ſupina.
21. Linquo ſibi, liqul tantùm: 23. ſed Pignora, *lictum.*

SCHOLION XIII.

1. Verba in MO. terminata habent Præt: in *U-I*, Sup in *ITUM*, v. g. *Gemo, Gemui, Gemitum.* Sic. *Vomo, &c.*

2. CERNO, *Dochodzę ſwego, Upominam ſię o ſwoie,* Præt. *Crevi*, Supinum vix in uſu invenias. * 9. COMPOSITA: *Decerno, Diſcerno, Excerno, Secerno,* habent Præt. *Evi*, Supinô, *Etum;* ut, *Decrevi, Decretum &c.*

3. CERNO, *Widzę*, DISCERNO, *Rozeznam, Rozeznáwam* carent Præt. & Supin.

4. Compoſita Verbi, *Cano*, Præt. in *Cinui*, Supin. in *Entum*, v. g. *Accino, Accinui, Accentum.* SIC: *Concino, Occino, Præcino.*

5. *Lino*

5. *Lino*, cum Compositis habet Præt. tripliciter: *Lini*, *Livi* & *Levi*, Supin. *Litum*. SIC: *Allino*, *Illino*, *Collino*, *Interlino*, *Sublino*.

6. Composita Verbi, *Linquo*, habent & Præt. *Liqui*, & Supin *Lictum*, v. g. *Delinquo*, *Relinquo*, *Delinquo*, *Deliqui*, *Delictum* &c.

Continuatur tertia Conjugatio.

Finita in, Ro, So.

1 Quæro, *Quæsivi*, *Quæsitum*; *2* *Curso*, *Cucurri*, *Cursum* *3* *Dat* Verro, *Verri*, *Versumq*; *supino*
4. *à* Gero, *duc*, *Gessi*, *gestum* *5*. *Trivia*, Tero *tritum*,
6. Ferre, *Tuli*, *latumq*; *7*. Urro, *dabit*, *ussit* & *ustum*.
8. *à* Sero, *fit* *Sevi*, *atque* *satum*. *9* *Evi* *rustica* proles
Atque, situm; *to per*, *U-I*, *fit* & ertum *cætera* *turba*
11. *Dant* *sivi* *situmq*; *Lacesso*, *Facesso*, *Capesso*.
12. *Pinso*, *Pinsui*, *umat* *Pinsum*, *Pistumq*; *simulq*;
Pinsitum; *13*. *at*, *Incesso*, *incessi* *capit*, *absque* *supino*.
14. *SI*, *sum*, *Viso* *facit*: *15*. *Quæso* *spoliatur* *utroque*.

SCHOLION XIV.

1. GERO, Præt. *Gessi*, Sup. *Gestum*. Sic. *Aggero*, *Congero*, *Ingero*, *Oggero*, *Regero*, *Siggero*. Excipitùr: *Exaggero*, *avi*, *atum* primæ.

2. FERO, Præt. *Tuli*, Supin. *Latum*. Vide suprà Càp. XII. Schol. II,

3. Composita Verbi, *Sero*, quorum significatio ad *Rem Rusticam* pertinet habent Præt. *Sevi*, Sup. *Situm*. v. g. INSERO, *Wsiewam*, *szczepię*. Insevi, Insitum, SIC, *Adsero*, *Consero*, *Circumsero*, *Dissero*, *Obsero*, quando sunt hujus significationis. Rarum est illud Livii l. 10 *Fabius quam arborem consivisset*

4. Eadem Composita quando non significant quid quam pertinens ad agriculturam, habent Præt *Serui*, *Sertum*; ut, ASSERO, *Twierdze*, *Przywłatam*, *Uwalniam*, Asserui, Assertum. SIC: Dissero, *Rozmawiam*, In-

Insero, *Wkładam, wtykam, wpráwiam*: Consero (quod semper habet Accus. MANUS &c) *Biię się z kim*, Exsero. *Wystawiam, Wyciągam*, Desero, *Porzucam*, NOTA. *Obsero & Resero* primæ Conjug. sunt habentq; *avi, atum*: quia non a Verbo, *Sero*, sed à Nomine, *Sera*, ducuntur.

Reliquum tertiæ Conjugationis Finita in, To, Vo, Xo.

1. Dant Flecto & Plecto. Xi, xum, *cum Nectere, Pecto,*
2. Et, xu i, amant Pecto Nectoq; 3. Peto, Ivit & Itum.
4. Verto facit verti, versum. 5. dat Mittere Misi, A Missum. 6 Meto, Messui habet, S. duplice messum,
7 Sisto, stiti statum, Activum 8. Neutrale sequetur STO, Verbum. 9 Composito Stiti, petiêre stitumq;
10. Præteritum Sterto, *tantummodo* stertuit, *optat.*
11. Vivo, feret Vixi, Victum 12. Solviq; solutum Solvo: 13 Sic Volvi donabit, Volvo, Volutum.
14. Denique Texui habet, Texo, *Textumq; supinum.*

SCHOLION XV.

1. *Flecto, Plecto, Necto, Pecto* habent Præt. in *XI*, Sup in *XUM.* v. g. *Flecto, flexi, flexum.* SIC. *Deflecto, Inflecto, Reflecto, Implecto, Annecto, Connecto, Depecto &c*

2. Præterea, *Pecto, & Necto*, habent Præt. etiam *Pexui, Nexui*, SIC & Composita.

7. *Sisto*, quando est Activum habet Præt. *Stiti*, Sup *Statum*

8. Cùm vero est Neutrum, Præteritum & Supinum habet ita, sicut, *STO*, videlicet: *Steti, Statum.*

9. Composita Verbi, *Sisto*, omnia sunt neutra & habent Præt. in *Stiti*, Sup. in *Stitum*, v. g. *Absisto, Abstiti, Abstitum*: SIC. *Assisto, Desisto, Consisto. Existo, Insisto, Obsisto, Persisto, Resisto, Subsisto* NOTA I. *Existo* habet etiam, *Exstatum*: unde *Exstaturus*, apud Ul-

Ulpian. 29. Digest. Tit. 2. l. 6. Quanquam ego malim eo loci, *exstaturas*, ducere ab, *Exsto*. II. Hæc ejusmodi Supina Compositorum Verbi, *Sisto*, vix apud idoneum Authorem (præter nonnullos Grammaticorum) reperias. III, Ut pueris modum extricemus: *Sisto*, Activumne sit an Neutrum, ex usu ipsius cognoscitur; hac enim significatione, quâ uti illo inter loquendum non pussumus, nisi cum Accusativo, Activum est, aliâ, quâ Absolutè usurppri potest, est Neutrum. Id quod Polonis Pueris ex vernaculo idiomate licebit assequi nam sicut Vernacula hæc Verba: *Záſtánawiam*, *Hámuię*, *Támuię*, *Stawiam*, omnino Accusativum poscunt, ita & *Sisto me in acie &c.* Quanquàm hoc ultimùm aptiùs Polonus efferat: *Stawam ná plácu*; undè Latinè quoque absolutè efferri potest: *Sisto in acie.* CUM VERO *Sisto*, significat, *stoię*, *stawam*, *przestawam*, *polegam ná czym*; uti hæc Verba, ita ipsum quoque, *Sisto*, Absolutum est & Neutrum. Ad hunc modum cætera quoque hujus modi Verba, ut, *Abstineo*, *Fastidio* & alia quæ modò Activa, modo Neutra sunt, ad captum puerorum exponi possunt.

QUARTA CONJUGATIO.

1. *Quarta*, *dat*, *Ivi*, Itum: 2. *mavult*, *sepelire*, *sepultum*.
3. *Sentio vult Sensi*, *Sensum*. 4. *dat*, *Amiciit*, *Amictum*.
5. *Veneo fert*, *Venum*, *quod ferne*, *Veniit optat*.
6. *Finita*. *in*, Perio, *per U-I*, *variantur*, & Ertum.
7. *Comperit & Reperit Sociorum à lege recedunt*.
8. *Dat Venio*, *veni*, *ventum*. 9 *PSI*, *Sepio*, *Septum*.
10. *Singultumq; facit singultio*. 11. *Sancio*, *sanxi*,
Sanctum & Sancitum: 12 *tum Vinxi*, *Vincio*, *Vinctum*.
13. *Vult salio salii*, *saltum*; 14. *sed* Pignora *sultum*
15. *Haurio fert hausi*, *atq; haustum*; 16. *sed Fartio farsi*.
Fartum; 17 *sic farsi sartnm dat Sarcio*: 18. *Fulsi*,
Fultio habet fultum. 19. *Nil dant Meditantia verbo*,

20. Eſurio, excepto, quod ad *Ivi*, *aſſumit & Itum*
21. *Ad Quartam Queo, cum* Nequeo *referatur*, *Eoq.*

SCHOLION XVI.

1. Verba Quartæ. Conjug. habent Præt. in IVI; Sup in TUM; v. g. *Audio*, *Audivi*, *Auditum*. SIC. *Munio*, *Polio*, *Faſtidio &c.*

2. *Sepelio*, *Sepelivi*, *Sepultum* * 4, *Amicio*, habet Præt. *Amixi*, vel *Amicui*; SUPIN. Amictum *Amicui*, dixit Brutus apud Diomedem, *Amixi*: Varro, quem ſequi malim. *Amicivi*, caret authoritate.

3. *Veneo*, *Venivi*, vel, *Venii*; *Venum* uſitatius eſt, *Venii*, *Venum*, jure negaveris Supinum eſſe propriè, potiùs enim eſt Adverbium, aut Nomen; certè, *Venus*, ùs, *Przedaz*, Subſtantivum 4. Decl. legitur apud Apulcium. Ideo in Verbo *Veneo*, à voce hac Supino ſimili, *Venum*, non ducitur Participium Futuri, *Venurus*; ſed potiùs ex *Eo*, & VENUM (*Idę na przedaż*) ſuppletur; *Venom iturus* vide ſuprà Cap. XII. Schol. 5.

4. Verba deſinentia in *Perio*, habent Præt. in U-I, Sup in ERTUM, v. g. *Aperio*, *Aperui*, *Apertum*, Sic *Operio*. Quidam hæc Compeſita eſſe ex, *Pario*, credidêre. Res eſt aut incerta, aut omnino improbabilis, Nec obſtat, aliud eorum ſimplex, quod quidem uſitatum ſit, reperiri non poſſe, plurima enim talia invenias; pauca afferimus. *Induo*, *Exuo*, *Impleo*, *Expleo &c.* *Impedio*, *Expedio*, *Præpedio &c.* vide Rhenium

5. *Comperio & Reperio*, habent quidem Supina in *ERTUM*, Præterita tamen, *Comperi*, *Reperi*: non, *Comperui*, *Reperui*

6 *Salio*, *Salivi*, vel, quod longè uſitatius, *Salii*; Supin. *Saltum*. * Virg. 2. Georg. *Mollibus in pratis unctos* SALIERE *per utres*. SALUI in uſu vix eſt

7. Compoſita Verbi, *Salio*, Præt. in IVI, vel in U-I, Sup. in ULTUM, v. g. *Aſſilio*, *Aſſilivi*, *Aſſilii*, *Aſſilui*, *Aſſultum*. SIC. *Deſilio*, *Exſilio*, *Inſilio*. *Reſilio*, *Subſilio &c*, LIV. I. 1. *Remum*, *novas* transiluiſſe *muros*.

8 Verba Medidativa (de quibus vide in Rudim.) carent Præt. & Sup. NOTA. Non omnia quæ in RIO,

desinunt, pro Meditativis habenda sunt. Certè *Ligurio*, *Scaturio*, *Cucurrio*, nihil minùs quàm Meditationem ejusmodi significant; ideoq; & Præt. in *Ivi*, & Supin. in *Itum*, habent; præterea contra omnium Meditativorum legem, *u*. producunt. * Hor. l. 2. Sat. 4. *Tractavit manibus calicem dum furta ligurit.*

9. *Esurit*, quamvis Meditativum sit, habet tamen Præt. *Esurivi*; Sup. *Esuritum*

10. Vide suprà Cap. IX. Schol. I. num. 6.

DE PRÆTERITIS VERBORUM
COMMUNIUM & DEPONENTIUM.

1. *Si dare Præteritum vis Deponentibus aptum,*
Expedit Activas illis affingere voces?
Ut, Vereor, *Vereo*: Veritum *fluet inde supinum*,
Indeq; Præteritum, Veritus sum; *ita cætera formes.*

EXCEPTIONES.

2. *Respuit hanc legem Proficiscor; namque Profectus,*
Donat: 3 *Ulciscor facit, ultum*: 4. *adipiscor, adeptus.*
5. *Dat Fateor, fassus*: 6 *Fessus sua Pignora malunt*:
7. *Orbum est Diffiteor.* 8. *Questus, queror*; 9. *atq; locutus.*
Fert loquor: 10. *at, Nitor, Nisus vel Nixus amabit.*
11. *Metior & Mensus*, 12. *Patior, passus.* 13 *Reor autem.*
Dat, Ratus. 14. *Oblitum vult Obliviscor*, 15. *& Utor Usum.* 16, *Expergiscor vult Experrectus habere.*
17 *à Fruor, est, Fruitus*; 18. *verùm à sequor, ede, secutus.*
19. *Dat Gradior, Gressus*, 20. *Misereri redde Misertus.*
21. *Nanciscor, Nactus faciet* 22 *Pactusq; Paciscor.*
23. *Comq; miniscor habet Commentus*, 24. *& Ordior, orsus.*
25. *Mortuus à Morior, veniet.* 26 *Feret Ortus Oriri.*
27. *Nascor amat, Natus.* 28 *per Iturus flecte Futurum.*
In tribus extremis: normam, Moriturus, *habebis.*

SCHO-

SCHOLION XVII.

1. Si vis dare aptum Præteritum Verbis Deponentibus & Communibus, affinge illis vocem Activam in O, v. g *Vereor*, VEREO, huic activæ voci adde congruum Præteritum Activum, & Supinum, v. g *Vereo*, *Verui*, *Veritum*, & jam ex Supino habet Participium, *Veritus*, ex quo, adjecto Verbo SUM, habebis Præteritum, *Veritus ſum* SIC, *Abominor*, *Stomachor*, *Graſſor*, *&c.* Primæ *Polliceor*, *Mereor &c* Secundæ. *Amplector*, *Prævertor*, *Complector &c* Tertiæ. *Largior*, *Impertior*, *Mentior &c.* Quartæ.

EXCEPTIONES.

2. *Confiteor*, *Confeſſus ſum*; *Profiteor*, *Profeſſus ſum.*

3. *Diffiteor* caret Præterito.

4, *Orior* cum Compoſitis; *Adorior*, *Exorior*, *Suborior*, habet Præt. *Ortus ſum*, *Adortus ſum &c.* Omnia hæc fuere olim Quartæ Conjug hodie ſolo infinitivo Modo ad Quartam ſpectant, habentq; *Oriri*, *Adoriri &c.* De cætero ſunt Conjug. tertiæ. MORIOR pariter cum Compoſitis olim fuit 4æ. Conjug modò ex toto eſt Tertiæ. Infinitivus ejus, *Moriri*, *Emoriri &c.* vix jam leguntur; ſucceſſère enim his; *Mori*, *Emori &c.*

FINIS LIBRI PRIMI.

EMMANUELIS ALVARI.

è SOCIETATE JESU.

DE INSTITUTIONE GRAMMATICA

LIBER II.

De octo Partium Orationis *Syntaxi sive Constructione.*

QUID & QUOTUPLEX CONSTRUCTIO.

CAPUT I.

SYNTAXIS Græcè, Latinè *Constructio*, est *Recta Partium Orationis inter se compositio.* Ea porrò recta censenda est, quá usi sunt Authores, qui pure & emendatè scripserunt.

2 Constructio hæc duplex est, *Transitiva & Intransitiva.* TRANSITIVA dicitur, *cum Partes Orationis Obliquos Casus regunt.* PARTIUM autem nomine omnes intelliguntur; exceptâ fortassis *Constructione*, quæ non tam suos regere, quàm alienos potiùs Casus videtur colligare, aut disjungere. En exempla. NOMINIS *Persius sat 5. *Viae* MEMOR *lethi, fugit hora &c.* *Cic. de Clar. Ot. *Fuit sext. Ælius juris quidem civilis omnium* peritissimus *PRONOM Cic Fam. l. 6. ep. 21. *Jam* ID *ætatis sumus &c* Id de Or. I 2. *Quoniam* ID *temporis est, surgendum censeo* *VERBI. Id Art I. 2. *Pompejus* amat *nos, carosq;* habet. Terent. Heaut act. 1. *Clinia rerum suarum* satagit *PARTICIPII Art. I. 11. *Quæ res forsitan sit* refricatura *vulnus meum* Plin lib 18 c. 3 Constaturus *minimò impendio fructus.* * PRÆPOS. Ovid. lib. 4. Trist *Fortior*

tior IN *fulva novus est gladiator arena* * Sulp, nil ad Cic. l. 4. Famil. EX *Asia rediens cùm* AB *Aegina Megaram* versus *navigarem*. * ADVERB. Cæs B II Gall. l 2. POSTRIDIE *ejus diei Cæsar præsidii utrisque castris, quot satis esse visum est, reliquit.* * INTERJECT. Cic. l. 4. ep. 4. *O me perditum! O me afflictum!*

3. INTRANSITIVA Constructio dicitur, *quando Orationis Partes nullum Casum Obliquum regunt* Ubi iterum *Partium* nomine omnes, uti suprà intellige. Id Philip. 3. *Pax est tranquilla libertas &c.*

4. Utraque hæc Constructionis species in *Justam & Figurarum* dividitur. JUSTA dicitur, *in qua neque redundat. neque desideratur quidpiam;* seu, *quæ omnibus numeris expleta atque perfecta est* * Cic. l 2 Fam. ep. 1. *Ego omni officio, ac potiùs pietate erga te, cæteris satisfacio omnibus; mihi ipse nunquam satisfacio.*

5 FIGURATA vocatur illa, *in qua aut aliquid desideratur*, *aut redundat, aut alienum locum obtinet* * Cic. Att. l. 15. *Ego si, Tiro ad me, cogito in Tusculanum*, vedesiderantur hic duo Verba sic: *Ego si Tiro ad me* venerit, *cogito* proficisci *in Tusculanum* cætera vide infrà l. 2. c. 21.

6. Desigurata Constructione copiosiùs postremo hoc libro dicendum nobis erit Nunc à *Justa*, eaq; *Intransitiva* quòd facilior expeditioq; sit, initium faciemus.

7. Intransitiva igitur Constructio maximè elucet 1. in Verbis Absolutis 2. In Casibus similibus copulatis, 3. in Concordantis.

8. Est autem *Concordantia*, seu *Convenientia*, quando *Orationis Partes in certis Accidentibus sive Attributis*, puta; *Genere*, *Numero*, *Casu*, *Persona*, *cæterisq; ejusmodi inter se se conveniunt.*

9. Unde quinque potissimum sunt ejus genera. I. Verbi cum Nomine. II. Substantivi cum Adjectivo III. Relativi cum Antecedente. IV. Substantivorum ejusdem rei plurium, quæ ideo *Continuata* appellantur. V. Interrogationis cum responsione. Adverbiorum & Conjunctionum quædam, quæ cum certis Verborum Modis construuntur, quanquam ad hoc genus Concordantiarum referri meritò videantur; de illis tamen alibi agendum duxi-

duximus. v. l. 1. Cap. 9. Schol. 4. & infrà Cap. 19. & 20.

DE CONCORDANTIIS

CAPUT II. P. S. O. I. C.

PRÆCEPTUM I. De Nomine cum Verbo.

VERBUM Perſonale *Finiti modi* antecedit Nominativus apertè vel occultè, ejusdem Numeri & Perſonæ * Cic. Fam. l. 14. ep. 18. *Si vales bene eſt, ego quidem valeo.*

2. Verbum verò *Infiniti modi* ante ſe Accuſativum habet.

*Cic. Att. l. 15. *Hunc quidem nimbum, cito tranſiſſe lætor.*

APPENDIX I. Gen. P. M. C, de uno Recto,

1. Nominativi Primæ & Secundæ Perſonæ; *Ego, Tu, Nos, Vos* fere non apponuntur apertè Verbis Finitis, niſi cùm perſonam perſonæ opponimus; aut cùm plus ſignificamus, quàm dicimus. * Cic. Philipp. 8. *Ego conſervare coloniam Populi Romani cupio: tu expugnare ſtudes.* * Ad Heren. l. 4. *Ego capitis mei periculo patriam liberavi; vos liberi ſine periculo eſſe non curatis* * Cic. in Verr. act. l. 3. *TU innocentior quàm Metellus? TU*, plus ſignificat, quàm vox ipſa per ſe ſonat.

2. Verbum Infinitum interdum partes Nominativi agit * Ter. Heaut. act. 3 ſc. 2. *Non eſt mentiri meum.*

3 Item Verbum cum ſuo Caſu * Cicero. Fam l. 7. ep. 3. *Vacare culpâ magnum eſt ſolatium.*

4. VERBA *Apparet. Fugit. Fallit. Præterit. Latet. Patet &c.* ſæpiſſimè Nominativi locò Membrum Orationis habent, * Cic. Att. l. 2. *Apparebat illas literas non illius*

illius esse, Idem eid. l. 6. *De Dionysio fugit me ad te antea scribere.* * Id in Or *Quem quæso nostrûm fefellit, ita vos esse facturos?* * Id ad Silium l 15. *Non me præterit, nos eam rem Ephesi expertos esse.*

5. IDEM accidit nonnunquam & verbis Passivis, cum morè Impersonalium usurpantur; talia sunt *Dicitur, Fertur, Narratur, Putatur, Creditur, Censetur, Scribitur, Nuntiatur, Spargitur in vulgus, Traditur. Concluditur, Videtur &c* * Cicero de Amicitia. *Tarquinium dixisse fertur &c.* * Id 5. Tusc *Ex quibus bonorum beatam esse vitam, concluditur.* * Plin. l. 8. c. 32. *Qualem fuisse traditur Q Sertorii cervam.* * Cic. 5. Tusc. *Non mihi videtur ad beatè vivendum satis posse virtutem.*

6. HÆC TAMEN loquendi ratio minùs probatur malim igitur dicere Passivè Personaliter. *Tarquinius dixisse fertur.* Vel Passiva Activè efferre; *Tarquinium dixisse ferunt.*

7. Porrò *Orationis Membrum* vocant Grammatici, quando Nomina, aut Pronomina, aut Verba, aut Participia Casus locô habent quendam verborum circuitum, v. g. *Non sum* ignarus, *quanta Parentes mei fecerint, tulerintq; meâ causâ.* * Scio *quis Catilinam oppresserit.* * *Vehementer* admiratus *sum, quòd nihil ad me literarum dederis.*

Poterunt autem hoc tirones cognoscere, Interrogativo Quis, *apposito ad Nomen illud, aut Verbum, vel Participium quod in controversia est. Nam si Interrogativo huic respondebitur directè per casum ipsiusmet Nominis, aut Verbi, vel Participii, signum id erit, nullum adesse Orationis Membrum; sin secùs; Membrum poni tur Casus locô. Res in adductis exemplis patet; si enim proferenti mihi primas has voces.* Non sum ignarus, *abrumpat quis sermonem & roget.* Cujus? *id est,* Cujus non es ignarus? *si primum è superioribus exemplis continuare voluero, cogar uti circuitu illo plurium verborum:* quanta Parentes &c. *nec per Casum Nominis,* Ignarus. *directè respondebo: Contrà vero si subderem:* vicissitudinis rerum humanarum, *vel,* tuæ in me benevolentiæ; *vel* meæ tenuitatis, *aut quidpiam simile, rectè infer-*

inferretur, in posteriore hac locutione nullum esse Orationis Membrum, quia interrogationi appositæ ad Nomen, Ignarus, *directè per Casum ipsiusmet responderetur. Idem cognoscendi modus adhibendus in reliquis.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

DE PLURIBUS RECTIS COPULATIS.

§. Personæ.

1. *Addito si plures copulat Conjunctio Rectos,*
Majoris Verbum Numeri, 2 vel junge minoris.
3. *Sæpe solet demi his Conjunctio, 4. sepe migrare*
In CUM: cui societ Verbum plurale Pòëta;
5 *Quisquis es Orator, Numeri dato Verba prioris.*

1. VOCES copulatæ sæpe Verbum plurale desiderant. * Cic. Att. l. 2. *Hic nobiscum* SUNT *Nicias & Valerius*

2. Interdum singulari contentæ sunt. * Varr. l. 1. de Analog. *Consul* FUIT *Tullius & Antonius.* * Cic. de Sen, *Mens & ratio & consilium in senibus* EST.

3. Nonnunquam in his ommittitur Conjunctio * Id ad Q. Fr. l. 1. *Frons, oculi, vultus, persæpe mentiuntur; oratie verò sepissimè.*

4, Aut migrat in Præpositionem, *CUM;* & tunc Poëtis Verbo plurali uti licet. * Vir. 1. Aen — *Remo cum fratre Quirinus jura dabunt.* i *Quirinus* seu Romulus *cum fratre* suo *Remo dabunt* orbi subacto *jura.*

5. Oratores singulari utuntur. * *Domitius* cum *Messala certus esse videbatur.* * Id. 1. Catil *Occisus est* cum *liberis M. Fulvius*

diversi. personar.

6 *SI Copulatorum fuerit præstantior alter,*
Illum in Persona Verbum plurale sequatur.
7. *Raro hic Orator Numeri sibi Verba minoris*
Assumit Rectoq; addit qui proximus exstat
8 *Si, CUM, interveniat, Verbum plurale Pòëtis*
Aablativo etiam cum nobiliore jugare
Fas erit: 9. Orator mavult attendere Recto.

6 SI Nominativi copulati diversarum sint personarum, Verbum Plurale nobilorum Personam sequitur. *Prima* verò nobilior est, quàm secunda & tertia: *Secunda*

tertiæ

tertiæ anteponitur. * Cic. l. 14. Fam. *Si TU & Tullia lux nostra* VALETIS, *EGO & suavissimus Cicero* VALEMUS.

7. Utuntur interdum Oratores Numeri singularis Verbò, quod cum propiore Nominativo conjungunt: rarius tamen hæc ratio loquendi usurpatur. * Cic. pro Rab. *Vos, vos inquam ipsi &* SENATUS *frequens* RESTITIT.

8. Poëtæ etiam intercedente Præpositione, *CUM* sæpe Verbo plurali utuntur, illudq; præstantiori personæ reddunt, etiamsi hanc in Ablativum migrare contigerit. * Virg. 2. Æn. DIVELLIMUR *inde Iphitus & Pelias* MECUM.

9. Oratores verò Verbum Nominativo reddunt, nullâ habitâ ratione etiam præstantioris Personâ Ablativi * Cic. Att. l. 3. *Utinam jam antè vidisses, nec totum animum tuum mœrori mecum dedisses.*

QUOD idem & Poëtæ, còm volunt, faciunt. * Hor. Ep. ad *Pis TU, quid ego, &* POPULUS *mecum desideret, audi* * Ovid. 1. Fast. TU *quoque cum Druso præmia fratre* FERAS

PRÆC. II. De Substantivo cum Adjectivo P. S. O. I. C.

ADJECTIVA Nomina, Pronomina & Participia cohærent cum suis Substantivis in Genere, Numero & Casu * Cic. in Vetr. Act. 6. *Erat hiems summa, tempestas frigida, imber maximus.*

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. Conjunctim sicubi duo plurave Fixa ligantur
Ejusdem Generis; ferme Plurale requirùnt
Mobile. 2. Sin dispar Genus est, patiuntur utrovis
E Numero apponi sibi Mobile legibùs istis:
I Adjectum plurale Genus præstantius optat;
II Sin Parvo è Numero fuerit, Propiora sequetur.

1. Substantiva Conjuncta si *ejusdem* sint *Generis*, fere Adjectivum Multitudinis requirunt. * Liv. l. 4. Bell. Pun;

Pun: *Hippocrates & Epicides* nati *Cartagine*, *sed* oriundi *ab Syracusis*. * Quintil. l. 1. c. 10. *Grammatica quondam & Musica* junctæ *fuerunt*

2. Si verò *diversorum* sunt *Generum*, æquè bene cum singulari, ac cum Plurali Adjectivo ponuntur, hac tamen lege

I. Ut si Adjectivum sit *Plurale*, cum præstantioris generis Substantivo cohæreat. Porro VIRILE genus præstantius est Muliebri & Neutro. * Ter. Andr. act. 5. *Domus*, *uxor*, *liberi*, inventi *invito patre*. * Id. Eun. act. 3. sc. 3. *Quam pridem mi Pater & Mater* mortui *essent*. * Cic. l. 2. de Offic. *Ex quo leges moresque constituti*, NEUTRUM Muliebri præfertur, præcipuè cum de rebus inanimatis sermo ep. * Sall. in Catil. *Divitiæ*, *decus*, *gloria in oculis sita sunt*. * Id. ib. *His genus*, *ætas*, *eloquentia*, *prope* paria *fuere*.

II. Si autem *Singulare* adhibeas Adjectivum, id cum viciniore Substantivo Genere: Numero & Casu consentiat. * Q. Cic. de Pet. Conf. *Multorum arrogantia*, *multorum contumelia*, *multorum superbia*, *multorum odia ac molestiæ* perferenda *est*.

5. *Non animata fere Neutrum plurale præoptant:*
6. *Sæpiùs at longè propiori accedere Fixo*
Adjectiva solent Numero quocunque reposta.

5. Cum Substantivis rerum inanimatarum plerumque jungitur Neutrum multitudinis * Liv. l. 7. bell. Maced. *Ira & avaritia imperiò* potentiora *erant*. * Id. l. 5. bell. Mac. *Portum & murum de cælo* tacta *nunciotum est*.

6. Sæpiùs tamen & elegantiùs viciniore cum Substantivo, tum singularis tum pluralis Numeri Adjectivum Genere, Numero & Casu consentit * Cic in Catil. Or. 4. *Video*, *P. C. in me vestrûm omnium ora*, *atque oculos esse* conversos * Id. ad Q. Fratr. l. 1. *Toti denique sit Provinciæ cognitum*, *tibi omnium quibus præsis*, *salutem*, *liberos*, *famam*, fortunas *esse* carissimas. * Liv. l. 7. Bell. Maced. *Hoc senatûs consultum*, literæq; *à Sp. Posthumio Prætore in Hetruriam* missæ *sunt* * Ter. Euan. act. 2. sc. 2. *Viden otium & cibus quid faciat alienus?*

7. *Par-*

7. *Participans quod utrinque solet sibi jungere Fixa,*
His cum fœdus init, quæ sunt potiora basesq;

7. Participia *Factus, Creditus, Dictus, Dicendus, Visus, Appellatus* & alia ejusmodi, quæ utrinque Substantivum habent, si ponuntur cum Substantivis diversorum Generum, cum eo concordare debent, quod est basis & fundamentum Orationis * Plin. l. 3. c. 5. PUTEOLI *Colonia Dicearchia* APPELLATI. ILLUD autem *basis* dicitur, quod est principale & præcipuum, & de quo alterum enuntiatur.

APPENDIX II. Generis P. M. C.

1. *Fœmineo Neutrale licèt præstare putetur;*
Circuitu potiùs tamen in Viventibus utar.
Quàm Neutrò Appositó; normam Lucretia prebet.
2. *Participans sequitur si deteriora, Figura est.*
3. *Si, CUM, Fixa liget, dat & his plurale Pòëta*
Mobile, quod Fixi genus excellentius ambit

1. Etsi *Neutrum* Genus *Muliebri* præfertur, ut suprâ diximus, si tamen de rebus animatis agitur, tutius fuerit aliquâ circuitione uti, quàm cum Fœminino & Neutro Substantivis Adjectivum plurale Neutrum ponere. Potius igitur dixerim: *Lucretia castissima fuit; quâ virtute etiam ejus mancipium floruit;* quàm: *Lucretia & ejus mancipium fuerunt* CASTA.

2. In Participiis illis: *Factus, Creditus &c.* figurata constructio censenda est, cùm illa apud probates Scriptores consentiunt cum minùs præcipuo Substantivo. * Cic de Div. l. 2. *Non enim omnis error* STULTITIA DICENDA, *est.* * Liv. l. 2. *Gens universa* VENETI APPELLATI

3. Poëtæ quibusvis Substantivis Præpositione, CUM copulatis Adjectivum plurale adjungunt suo jure. * Ovid. 2 Metam. *Sors eadem* ISMARIOS *Hebrum cum Strimone siccat.* Et si Substantiva ejusmodi diversorum sint Generum, Adjectivum illud plurale cum nobiliore consentit. * Ovid. 3. Fast. *Ilia cum Lauso de Numitore*

SATI

SATI. Oratores si Conjunctionem, ET, aut similem mutaverint (quod tatò sit) in Præpositionem, CUM, singulari Adjectivô uti malunt; ut suprà: *Domitius cum Messala certus &c.*

PRÆC. III. De Relativo cum Antecedente. P. S. O. I. C.

RELATIVUM *Qui, Quæ, Quod,* concordat cum Antecedente in *Genere & Numero;* in *Casu* modo concordat * Cic. Tironi l. 16. Nemo *nos amat*, qui *te non diligat.* m dò discordat. * Id Att l. 3. *O te ferreum,* qui *illius periculis non moveris!*

Sic & Pronomina *Hic, Iste, Ille, Ipse, Is, Idem,* cùm fiunt Relativa. Id Att l. 2. *Venit obviam tuus puer, is mihi literas abs te reddidit.*

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. Relativa: *Qui, quæ, quod,* quando suis Antecedentibus præponuntur, cum iisdem Genere, Numero & Casu perquàm venustè cohærent * Cic, Att. l. 9 ep. 14, Quos *cum Mario* pueros *miseram, epistolam mihi attulerunt* * Ter. Andr. Prolog. Quas *faciet de integro comœdias, spectandæ an exigendæ sunt vobis priùs* Si vulgariter loqui his placuisset, dixissent *Pueri* quos *cum Mario miseram &c.* Item: *Comœdiæ* quas *faciet de integro &c* Quanquam Relativis istis *Qui, Quæ, Quod,* sæpe subjicitur aliquod ex illis Pronominibus *Hic, Iste, Ille &c.* * Cic 1. Tusc. QUAM *quisque novit artem, in* hac *se exerceat* * Id Cur. l. 4. *Quarum laudum gloriam adamâris,* quibûs *hæ laudes comparantur, in* iis *esse laborandum.* Quæ vulgariter dici potuêre. *Quisque se in arte* quam *novit exerceat &c. &c*

2. Hæc eadem tria Relativa: *Qui, quæ, quod,* si inter duo Substantiva diversorum Centrum ponantur, cum alterutro consentire possunt; idq; etiamsi alterum illorum substantivorum Proprium sit * Sall. in Catil *Est*

locus in carcere, quod *Tullianum appellatur.* * Curt. l. 3. *Darius ad cum locum, quam Amanicas pylas vocant, pervenit,* * Cic. Com Scip *Consilia cœtusq; hominum jure sociati*, quæ *civitates appellantur.*

3. *Quantus. Qualis* & cætera id genus nomina cum fiunt Relativa, non cum Antecedente, sed cum consequente Substantivo, Genere, Numero & Casu consentiunt * Cic l. 12 ep. 7. *Dixi de te quæ potui; tanta contentione, quantum forum est* * Id. in Bruto. *Utinam in Tib. Graccho Cneoq; Carbone talis meus ad Remq; bene gerendam fuisset; quale ingenium ad bene dicendum fuit* Poëtæ id sæpe negligunt Virg. Eccl 5. *Tale tuum carmen nobis, divine Poëta*, Quale *sopor fessis per gramina &c* pro, *qualis sopor &c* Horat. *Æquina qualis ubera*, pro, *qualia.*

APPENDIX II. Generis P. M. C.

1. Nominativus & Verbum, Adjectivum & Substantivum, Relativum & Antecedens, maxime apud Poëtas & Historicos voce discrepant; quamvis sensu & significatione consentiunt. * Virg Aen PARS *in frusta* SECANT, *verubusq; trementia* FIGUNT. * Liv Bell. Maced l. 7. PARS *in juveniles ludos* VERSI, PARS VESCENTES *sub umbra* * Ter Andr. act. 3. sc, 5. *Ubi* ILLE SCELUS QUI *me perdidit?*

2. Si idem Relativum plura antecedant Substantiva Conjunctionibus ligata, idem observandum, quod de Adjectivis Substantiva Conjuncta comitantibus dictum supra NAM si diversi sint Generis Antecedentia illa, Relativum Præstantiori consentit * Cic. l. 1. Offic *Propter summam & doctoris authoritatem, & urbis:* quorum *alter te scientiâ augere potest, altera exemplis.*

3 ET Muliebria Substantiva rerum inanimatarum Relativo quoque plurali neutro junguntur * Cic. Att. l. 1. ep. 10 *Quæ vita esset nostra, quæ suavitas, quæ dignitas? ad* QUÆ *recuperanda, per fortunas, incumbe.*

4 Et frequenter Relativum redditur viciniori Substantivo. * Cic. in Pison. *Mihi non venerat in mentem furorem & insaniam optare vobis, in* QUAM *incidistis.*

PRÆC.

PRÆC. IV. De Subſtantivis continuatis. P. S. O. I. C.

SUBSTANTIVA *Continuata* quæ ad eandem rem ſpectant, *Caſu* ſemper concordant; *Genere & Numero* aliquando diſſentiunt * Cic. Att. l. 1. ep. 6. *Tulliola deliciæ noſtræ tuum munuſculum flagitat* * Plin. l. 1. Epiſt. *Quid agit Comum tuæ meæq; deliciæ?*

APPENDIX I. Gen. P. M. C.

2. Interdum alterum è Subſtantivis ejusmodi in Genitivo reponitur; etiamſi alterum alio Caſu efferatur. * Cic. l. 6. Att ep. 8. *Caſſius eſt in oppido Antiochiæ* * Virg. 3. Æn. *Celſum Buthroti aſcendimus urbem* Quæ tamen vix cenſuerim imitanda.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Subſtantiva quæ aliam in Maſculino, aliam in Fœminino Genere terminationem habent, in Continuatione ejusmodi, & Genere, Numero & Caſu inter ſe concordare debent: dicendum itaque: *Magiſter uſus;* at, *Experientia Magiſtra*, non, *Magiſter*: *Victor gladius*, non, *Victrix;* at contrà: *Victrix manus*, non, *Victor*. * Cic. Att. l. 5. ep. 21. *Quo autem die Caſſii* VICTRICIS LITERÆ *in Senatu recitatæ ſunt* * Luc. l 1. *In ſua* VICTRICI *converſum viſcera* DEXTRA * Virg. Æn. 1. *Hinc* POPULUM *latè* REGEM, *belloq; ſuperbum.* * Hor. Satyr. *Et genus et formam* REGINA *pecunia donat.*

2, Si inter continuata Subſtantiva reperitur aliquod, quod hominis Proprium Nomen ſit; cum eo & *Verbum & Adjectivum, & Relativum*, ſi quod eſt, concordare debet: ſi verò Proprium ejusmodi nullum adeſt: *Verbum Adjectivum & Relativum* cum magis communi conſentiunt. * Cic. Fam. l 7. ep 1. *Deliciæ verò tuæ* NOSTER ÆSOPUS *hujusmodi* FUIT, *ut deſinere* ET *per* ſingu-

ſingulos ſiceret. * Liv bell Mac l. 7. *De Solis, urbe* QUÆ *in Cilicia eſt, egerunt.* Hic SOLIS, Ablativus pluralis eſt à Nominativo: *Soli, ſolorum;* ſicut: *Pariſii, orum.* * Liv. l. 2. *Corioli opidum* CAPTUM, Plan. l. 31. c. 3. *Tungri civitas Galliæ fontem* HABET *inſignem.* Ubi pariter *Carioli, Tungri,* plurales Recti ſunt.

PRÆC. V. De Interrogatione & Reſponſione P. S. O. J. C.

INTERROGATIO & Reſponſio Caſu fere conſentiunt. QUIS *oppreſſit Catilinam? M. T. Cicero,* CUJUS *eſt hæc oratio; Hortenſii* CUI *præceptori dediſti operam? Platoni.* QUEM *exiſtimas fuiſſe principem Oratorum Græciæ? Demoſthenem.* QUO *morbo fuiſti impeditus? quotidianâ febriculâ.*

2. Interdum tamen Interrogatio à Reſponſione diſſentit. QUANTI *emiſti Ciceronem? tribus denariis.*

DE CONSTRUCTIONE. VERBI ACTIVI

CAPUT III. P. S. O. I. C.

Primus Ordo Activorum.

Solus Accuſativus poſt Verbum.

OMNIA Verba quæ Activa vocantur, poſt ſe Accuſandi Caſum poſtulant. Cic. in Catil. or. 3 *Avus tuus vir ornatiſſimus amavit unite Patriam & Cives ſuos.* In hoc porrò primo ordine ea reponimus, quæ ſolô Accuſativô contenta fere ſunt: in ſequentibus ea, quæ alterum quoque obliquum poſtulant, ipſorummet obliquorum ordine referemus.

Ad

Ad hunc ordinem pertinent.

Amo & Composita, *Appello*, *as et is*; *Cupio & Compos*. *Como*, *Diligo*, *Eligo*, *Eallo & Comp*, *Guberno*, *Honoro*, *Jacto & Comp*. *Juvo*, *adjuvo*, *Laudo & Comp*. *Lego & Comp*. *Metuo & Comp*. *Nosco & Comp*. *Nalecto*, *Prætereo*, *Quatio & Comp*. *Rumpo & Comp*. *Scribo & Comp*. *Sperno*, *Timeo*, *Vitupero*, *Urgeo* & alia, quæ magnam partem ex Patrio idiomate cognosci p ssunt, vide ad monit l. 1. c. 14. pag. 149. numero IV.

APPENDIX P. M. C.

1 Raperiuntur multa Verba, quæ modò Activa sunt, modò Neutra; ut, *Abstineo*, *Consulo*, *Debeo*, *Fastidio*, *Interdico*, *Impono*, *Sisto*, *Salvo*, *Moveo*, *Turbo*, *Remitto*, *Præcipito*, *Inclino*, *Obtineo*, *Audio bene*, vel *male &c*. Plaut. Aul. *Manè verò quanqum fastidis*, i. *fastidia pat ris* Plin. l. ep. 6. *Ne tibi optimæ indolis juveni quorundam luxuria imponat*. Cic. l. 1. ep. 9. *Nos eo di. cœnati solvimus* i. *è portu*. Id. Att. l. 9. *Post quam ille Canusio moverat* i. *discesserat*. Tac. l. 3. *Si una alterave civitas turbet* i. *turbas excitet*. Id. l. 1. *Repentè turba e fortuna cœpit* Liv. l. 10. bell. Mac. *Ubi primum remiserunt imbres* i *cessaverunt* Sic dicitur remittere *gelu*, *ardor &c*. Æo. 2. *Nox humida cœlo præcipitat* i *præceps ruit* Liv l. 7. ab V. C. *Hos ui sequar*, *inclinat animus*. i. *propendes*. Id l. 1. bell. Pun. *Fama obtinet* i *narratur vulgò* Ter Phor. prol. *Benedictis si certâsset*, *audîsset bene*. i. *laudatus fuisset* Cic. Verr *In provincia malè audires* i, *vituperareris &c*.

2. Hæc verò non ubique, nec Quovis sensu, sed certâ solùm significatione usurpare licet, ut ex allatis exemplis clarum est.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Nullum fere est ex Transitivis Verbis, quod certa aliqui significatione absolutè usurpari nequeat Cic. Fam.

Fam. l. 17. ep. 15. *Quàm sint morosi qui amant, vel ex hoc intelligi potest.* Id. Bruto l. 11. *Etiam Themistoclis liberi eguerunt.* 1. *inopes fuerunt.* Id. 1. de Fin. *nec enim sequitur, ut cui cor sapiat, ei non sapiat palatus.* Ter. Adelph act. 2. *enimverò id demum juvat.*

2. Plurima denique Transitiva Verba tam Activa, quàm alia proprii Casûs locò. Membrum orationis, aut Infinitum recipiunt. Exempla nusquam non obvia sunt.

Secundus Ordo Activorum.

Genitivus præter Accusativum.

VERBA *Accusandi, Absolvendi, Damnandi* præter Accusativum admittunt Genitivum, qui certum aut incertum *Crimen pœnamve* significet. * Ter. Eun. act. 5. *Hic furti se alligat* * Cic. pro Rab. *An non intelligis primùm, quales homines, & quales viros mortuos summi* sceleris *arguas?* * Ibid. *Civem Romanum* capitis *condemnari coëgit* * ad Heren. l. 4. *Judex absolvit* injuriarum *eum, qui Lucium Poëtam in scena nominatum læserat.*

2. Omnibus autem *Criminis* aut *Pœnæ* Genitivis videtur semper subintelligi Ablativus aliquis ex his; *Crimine, Culpâ, Nomine, Pœnâ, Suppliciô;* acsi in allatis exemplis esset, *Crimine* furti, *Nomine summi* sceleris, *Pœnâ*, vel, *suppliciô* capitis; *Culpâ*, vel, *Crimine* injuriarum &c.

3. ideo etiam hæc ipsa Nomina: *Crimen, Culpa, Nomen, Pœna, Supplicium,* &. similia cum Verbis hujus Ordinis sæpissimè Ablativô sine Præpositione efferuntur. * Cic. 2. Fam. ep. 2. *Condemnabo eodem ego te* crimine.

Ad hunc ordinem pertinent.

Absolvo, Accerso, Accuso, Alligo, Appello, Accesso, Arguo, Abstringo, Condèmno, Convinco, Damno, Defero, Infamo, Insimulo, Libero, Postulo, & alia hujus significationis præcipuè horum Composita, ut *Redarguo, Coarguo, Revinco, Condemno &c.*

APPENDIX I. Gen. P. M. C.

1. Genitivus criminis maximè cum his verbis, *Arguo*, *Postulo*, *Damno*, *Defero*, *Accuso*, *Condemno*, *Appello*, in Ablativum cum Præpositione, DE, mutari potest. * Cic. Att. l. 1. ep. 7. *Non committam posthac, ut me accusare de epistolarum negligentia possis.*

2. At nomen ipsum: *Crimen*, semper Ablativo sine Præpositione effertur. * Cic. l. 5. in Verr. *Te hoc* crimine *non arguo.*

3. Dicimus etiam: *Capite*, *Exiliô Pagnis*, *Verberibus &c.* aliquem *damnare*, *punire*, *plectere*, * Ad Heren. l. 4. *Eum vos jurati capite damnastis.* * Plaut. Men. *Plecte illos pugnis &c*

4 *Absolvo*, *Libero*, *Alligo*, *Adstringo*, *Mulcto*, *Obligo*, *Obstringo*, quemadmodum suâpte naturâ aliquem Ablativum petut; ita & Ablativum significantem *Crimen Pœnamve* sine præpositione, sæpiùs meliusque quàm Genitivum admittunt * Liv. l. 1. *Ego me etsi* peccatô *absolvo*, suppliciô *non libero* * Cic. l. 1. de Orat. *Vitia hominum atque fraudes damnis, ignominiis, vinculis, verberibus, exciliis, morte mulctantur.*

4 *Libero*, pro, *Absolvo*, cum Genitivo rarissimem. * Liv. decade 5. l. 1. *Senatus neque liberavit ejus* culpæ *Regem, neque arguit.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Non temerè uti debemus Verbis *Accusandi, damnandi, excusandi*, & similibus hujus Ordinis. Si enim hæc non sint propriè *Verba Judicialia*, nec ex jure factam, sed *vulgarem* duntaxat *accusationem*, *damnationem*, *excusationemve* significant, cum solo fere Accusativo *Criminis pœnevæ* per 1. Ordinem junguntur * Cic. Fam. l. 6. ep. 28. *Cùm mœstitiam meam & desperationem accusares*, * Id. l. 1. de Or. *Castigemus etiam segnitiem hominum, atque inertiam.* * Id. ad Q Fratr. l. 3. ep. 1. *Que objurgas cæterarum villarum insaniam.* * Id. Att. l. 15. *Varroni memineris excusare tarditatem literarum mearum.*

2. Ra-

2. Rariſſimum igitur ac durum omnino cenſendum eſt illud loquendi genus. * Suet. in Calig. cap. 39. *Modo avaritiæ ſingulos increpans, quod non puderet eos &c.* Item Gell. l. 4. c. 14. *Si eques Romanus equum habere græcilentum, aut parum nitidum habere viſus erat,* IMPOLITIÆ *notabatur.*

3. Verba hæc *Accuſandi, Damnandi, Excuſandi &c.* interdum Præpoſitionem, IN, admittunt. ad Qu. Fr. l. 2. ep. 2. *Primùm me tibi excuſo* IN *eo ipſo,* IN *quo te accuſo.*

De Verbis Emendi & ſimilibus.
P. S. O. I. C.

VERBA *Emendi, Vendendi, Locandi, Conducendi,* & alia ejusmodi hos duntaxat Genitivos, *Tanti, Quanti, Tantidem, Quanticunque, Pluris, Minoris* præter Accuſativum admittunt * Cic. l. 3. offic. *Emit homo cupidus* tanti, quanti *Pythius voluit* * Ibid. *Vendo meum non* pluris, *quàm cæteri, fortaſſe etiam* minoris.

2. Pretium tamen Ablativô effertur *v. infrà cap. IX, Præc. 10.*

Huc ſpectant.

Conduco, Emo, Loco, Eloco, Redimo, Coëmo, Vendo, Divendo.

De Verbis Aeſtimandi.
P. S. O. I. C.

VERBA *Aeſtimandi* præter hos Genitivos *Tanti, Quanti, Tantidem, Quanticunque, Pluris, Minoris,* illos etiam Accuſativo adjungunt, *Magni, Parvi, Plurimi, Minimi,* * Ter. Heau. ac. 4. *Tu fortaſſe, quid me fiat,* parvi *pendis, dum illi conſulas* * Cic. l. 7. fam. QUANTI *ego genus omne ſignorum non æſtimo* TANTI *iſta ſumpſiſti.* * Id. l. 2. ep. 13. PLURIS *eum feci, quòd te æmari ab eo ſenſi.* * Id. pro Plant. MAGNI *putare honores.* * Id. l. 3. ep. 13. *Quem unum ex omnibus facio,*

cio, ut debeo, plurimi. * Ter. Andr. act. 3. *Meritò te semper* maximi *feci Chreme.* * Cic. l. 5. ep. 9. *quæ à me* minimi *putabantur.*

Huc spectant.

Aestimo, Duco, Facio, Habeo, Indico, as; Pendo, Puto, Reputo &c.

APPENDIX I. Gen. P. M. C.

Cùm dicimus. *Magno, Permagno, Parvo &c æstimare*, subintelligitur substantivum, *Pretiô*, quod interdum expressè quoque ponitur. * Cic. in Ver. act. l. 4. *Tu ista permagnô æstimas.* * Id. l. 1. Tusc. *Næ ista gloriosa sapientia non magnô æstimanda est.* * Val Max. l. 5. c. 4. *Magnô ubique* pretiô *virtus æstimatur.* *De Ablativo Pretii, 2, infrà c. 9 præc. 10. & suprà l. 1. cap. 15. præc. 13.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

NAUCI *Flocci, Pili, Assis, Teruntii, Nihili*, cum Verbis, *Hæbeo, Pendo Aestimo & Facio* junguntur. * Plaut. Most. *Neque quod dixi*, FLOCCI *æstimant.* * Cic. l. 13. Att. *Nec tamen* FLOCCI *facio.* " Sen. l. 7. ep. *Alienæ vitæ censores.* ASSIS *nè feceris.* * Ter. Eun. act. 1. *Istuc abs te factum* NIHILI *penderem?* * Enn. ep. Cic. l. 1. de DIV *Non habeo* NAUCI *Marsum augurem.*

2. Dicimus etiam, *pro nihilo Habeo, Puto, Duco, Pendo divitias omnes præ virtute: Non nihilò bonam valetudinem æstimo.* * Cic. act. 4. in Vert, *Tu ausus es* PRO NIHILO *præ tua præda tot res sanctissimas ducere?*

3. SUM, pro, *Aestimor*, omnes hujus Verbi Genitivos poscit. * Cic. ad Cass. l. 15. ep 15. MAGNI *erant mihi tuæ literæ.* Id. pro Sexto Rosc. *Quis Cartagineusium* PLURIS *fuit Annibale consiliô, virtute. rebus gestis?*

4. Ver-

4. Verbum, FACIO duos istos Genitivos simul; *Aequi bonique*, vel, *Aequi boni*, CONSULO, unum duntaxat, *Boni* certâ significatione admittit. * Ter. Haut. act. 4. *Equidem istuc, Chreme, æqui boniq; facio* * Cic. l. 7. Att. ep. 7. *Tranquillissimus animus meus totum istuc æqui boni facit.* * Sen. ep. 127. *Coqui ac pistoris morem boni consulo.* Nobis hæc significant: *Zá dobre to mam, Nic mię to nieuraźá &c.*

5. Huc referri potest & Genitivus, *Pensi*, qui cùm *Habeo*, atque, *Sum*, jungitur. Tacit. l. 13. *Neque fas, neque fidem pensi haberi provisum erat.* Id l. 17. *Neque modum oneris quisquam, neque genus quæstûs pensi habebat*, Tranquill. in Domit. c, 12. *Nihil pensi habuit, quin prædaretur omni modo bona vivorum & mortuorum.* Liv. l. 4. dec. 4. *Sed illis nec quid dicerent, nec quid facerent quidquam pensi fuit.* Hoc porro Genitivo in negativis maximè locutionibus utuntur Latini, ut ex allatis exemplis patet.

De Verbis Compositis ex MONEO.

P. S. O. I. C.

HÆC item Verba, *Commoneo*, *Admoneo*, *Commonefacio* Genitivum habent cum Accusativo. * Liv. Belli Maced. l. 5. *Qui admonerent eum* fœderis *Romani* * Quint. l. 1. c. 5. *Grammaticos sui* officii *commonemus.*

2. Eadem tamen pro Genitivo possunt Ablativum cum Præpositione DE, admittere. * Cic. pro lege Manil. DE QUO *vos paulò antè invinitus admonui.*

Tertius Ordo Activorum.

Dativus præter Accusativum.

QUÆDAM Verba Activa præter Accusativum Dativum exigunt. * Cic. pro Planco. *Salutem* tibi *iidem dare potuerunt, qui* mihi *reddiderunt.*

Ad hunc ordinem fpnctant Verba Dandi.

Do, Concedo, Commodo, Debeo, Miniftro, Præbeo, Suppedito, Tribuo. Dedo, Exhibeo, Fænero. Porrigo, Sufficio pro, *Subminiftro, Suggero, &c* Reddendi: *Reddo, Reftituo, Rependo, Repono, Redhibeo, Refero &c.* Committendi *Mando, Demando, Commendo, Credo, Trado, Prodo, Concredo, Impero &c* Promittendi *Promitto, Spondeo, Devoveo, Appromitto, Defpondeo &c* Declarandi: *Explico, Significo, Aperio, Dico, Expono, Indico, is; Indico as; Narro, Oftendo, Declaro, Demonftro, Ediffero, Explano, Prodo &c.* Anteponendi & Poftponendi: *Antefero, Antepono, Præfero, Præopto, Præpono, Poftpono, Pofthabeo,* & plura talia.

APPENDIX I. Gen. P. M. C,

1. Alia quoque Verba funt hujus tertii Ordinis; ut, *Facio tibi injuriam, Facio tibi fidem; Ago, Habeo, Refero, tibi maximas gratias, Interdixifti nobis ufum purpuræ, mitto tibi, & ad te literas* & fimilia, quæ fere ad communem Dativum *Commodi*, vel *Incommodi* magnam partem referri poffunt. * Vat Cic. l 5. ep. 10. *Omnia mihi dura imperas.* * Sulp. Cic. l 4. ep. 5. *Quæ* aliis *tute præcipere foles, ea tute* tibi *fubjice* * Cic. Att. l. 3. ep. 5. *Tu quod ipfe* tibi *fuaferis, idem* mihi *perfuafum putato*

2. Multa denique Compofita ex Activis & Præpof. *Ad, In, Ob, Præ, Sub*, præter Dativum poftulant Accufativum * Cic Att. l 3. *Inimici mei mea* mihi *non me ipfum ademerunt.*

Talia funt.

Adfero, Adjicio, Adimo, Admoveo, Adjungo, Addico, Applico, Admifceo, Appono, Adjudico &c. Intero, Infigno, Importo, Impendo, Injungo, Injicio, Indo, Ingero, Incutio, Infero, Inuro, &c Objicio, Oppono, Obtendo, Offundo, Offero &c. Præficio, Præcludo, Præcipio,

cipio, *Præscribo*, *Præfinio*, *Præparo &c. Subduco*, *Subjungo*, *Suppino*, *Suggero*, *Subscribo*, *Substituo*, *Subigo* & plura ejusmodi.

3 *Habeo tibi fidem*, id est, *Credo*, usitatissimum Latinis est

4. *Adhibeo tibi fidem*, eàdem significatione, in Latina lingua inusitatum, ac insolens fere est

5. *Præsto tibi fidem*, tunc dicimus, cùm servari à nobis fidem ac promissa intelligimus. * Liv. l. 5. Belli Punici *Gens fallax promissi fidem præstitit*.

6. Sunt quædam Ordinis hujus Verba quibus geminus Dativus præter Accusativum apponi potest; ut, *Do tibi id laudi*, *vitio*, *bonori*, *fœnori*, *pignori*, *culpæ*, *crimini &c. Vertis id mihi, vitio*, *stultitiæ*, *probro*. *Ducis id tibi honori*, *laudi*, *gloriæ*, *vitio*, *damno*. * Cic. pro Sex Rosc *Profecto intelligis te in opiâ criminum summam laudem Sexto Roscio* vitio uc culpæ *didisse* * Ter. Adelp. Tu nunc TIBI *id* LAUDI *ducis*, *quod tum fecisti inopiâ*

7. *Mutuo tibi*, non dicimus, sed, *do tibi mutuum*, v. g. *dedi tibi mutuos nummos. Dedimus vobis mutuam pecuniam*, *Datis mutuum triticum &c.* * Cic. Att. l. 11. ep. 4. *Cui magnam dedimus pecuniam mutuam*, * Ter. Heau. act. 3. *Huic drachmarum argenti mille dederat mutuum*. * Plaut. Trin. act. 3. *Si qui mutuum quid dederit*, *sit pro proprio perditum*, Male hic quidam legunt; *Si quis quid mutuaverit*.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Mutuare* (si Activâ voce reperitur) non significat *mutuum dare*, sed, *accipere*, & ad sextum Ord. Activ. pertinet. * Val. Max. l. 6. c. 2. *Potius præsidium à libertate*, *quàm ab innocentia mutuavit*. Quo tamen loco legitur à multis castigatiùs: *Mutuata est* (sc. *mulier*) à *Mutuor*, quod significat, *Mutuum accipio*, & ad 6. Ordinem Deponentium pertinet

2. *DARE mutuum* dicimus de pecunia, frumento; aliisq; rebus quæ non restituuntur *eodem*, sed, *ejusdem generis* de cæteris, *commodare* usitatum est. Quod tamen

men interdum de illis etiam rebus dicitur, quæ *non eadem* redduntur. * Plaut. Asin. act. 3. *Viginti argenti commodo minas matri.* Id. Rud act. 2. *Aquam hostis hosti commodo,* At non ita passim id usurpandum.

3. JUBEO, cùm *Imperare*, aut, *Velle*, significat, Dativo Personæ caret. Personam enim cuialiquid præcipitur, ex eo Verbo quod in Membro Orationis apponitur, agnoscunt Latini, Exempla mox dabuntur.

4. Pro Accusativo *Rei*, fere Pronomina tantùm neutra, *Quod*, *Quid*, *Id*, *Illud*, *Istud* & similia solet admittere * Cic. 1. de leg. *Lex est ratio summa, insita in natura, quæ jubet* EA *quæ facienda sunt, prohibetq; contraria.*

5. Sed pro Accusativo *Personæ* semper *Orationis Membrum* habet, idq; VEL Finitum, * Plaut. Amphitr. *Jubet, sententiam ut dicant suam* Id tamen rariùs reperitur VEL. Infinitum * Cic. pro Dejot: *Jubeo te bene sperare.* Ideo, *Jubeo te ut facias, ut legas &c.* vitiosum est.

6 Quanquam Verbum Infinitivum persæpe occultum est. * Plaut. Aul. *Aut si respexeris, donec ego te jussero* * Cic. Fam. ep. 26 *Literas ad te à M, Lepido, non quæ te aliquid juberent, sed quodammodo quasi commendatitias sumpsimus* Subintelligitur in primo. *Respicere;* in altero, *Facere.*

7. Cùm, *Nè* & Dativo Personæ rarum & fere inusitatum est. * Marcrob. Saturn c. 12. *Hercules facturus sacrum — sacrorum custodibus jussit*, NE *mulierem interesse permitterent.* * Cæs. bell. civ. l. 5. *Militibus suis jussit*, NE *qui eorum violarentur.*

POLONI Tirones admoneri possunt, Verbum, *Jubeo*, elegantissime Latine efferri cum Orationis Membro Passivo Infinito, si Polonicum, *Każę*, *Roskázuię*, carent Dativo proprio, seu si non exprimatur persona cui aliquid præcipitur: v. g. *Każ przynieść miecz*, Jube afferri gladium. *Każę go zdwołać*, Jubebo illum vocari. *Kazał sobie poddáć kśiążkę*, juissit porrigi sibi Librum Aliàs Orationis Membrum Infinitè Active efferti solet: v. g. *Jube illum hinc recedere*, *Jubesne me id facere &c.*

8. Cùm autem *decernere*, *ſtatuere*, *creare* ſignificat non ſolùm Accuſativum REI, ſed & PERSONÆ admittit. * Cic. pro Cor *Populus Rom* LEGEM *juſſit de civitate tribuenda*. * Lic. l. 1. *Cùm populus* REGEM *juſſiſſet*, i, creâſſet.

9. Membrum itidem Orationis, Infinitum præſertim ſæpe poſcunt *Adigo*, *Vero*, *Cògo*, *Prohibeo*. * Cic. 2. de Orat. *Lex peregrinum vetat in murum aſcendere*. * Id. de Amic. *Acta agimus*; *quod vetámur* (ſubintellige facere) *veteri proverbio*. * Cæſ. 7. bell. Gall. *Cum leges duos ex una familia, vivo utroque non ſolum Magiſtratus creari vetarent; ſed & in ſenatu eſſe prohiberent*. Cic. pro Rab. *Civem Romanum capitis condemnari còégit*. De, *Prohibeo* vide & infr. ſub. 6. Ord. act. Append, * *Cogo & Adigo*, præter Accuſativum Perſonæ admittit ſæpe Præpoſitionem, *Ad*, cum Accuſativo *Rei*.

Quartus ordo Activorum.

Geminus Accuſativus poſt Verbum.

QUÆDAM Verba Activa duos Accuſanui Caſus poſt ſe admittunt * Cic. Treb. l. 7. ep. 21. *Silii cauſam te docui*.

Ad hunc ordinem ſpectant.

Doceo, cum Compoſitis. *Celo*, *Flagito*, *Interrogo*, *Poſco*, cum Compoſ. *Depoſco*, *Expoſco*, *Repoſco*; *Rogo*. * Cic. ad Q. Fr. l. 2. ep. 1. *Racil,us me primùm ſententiam rogavit*. * Id. l. 1. Tuſc. *Puſionem interrogat Socrates quædam geometrica*.

APPENDIX I. Gen. P. M. C.

1. *Interrogo*, *Celo*, ſæpe alterius Accuſativi locò Ablativum cum Præpoſ. DE, admittunt * Cic. in Partic. *Si ego te viciſſim iisdem* DE *rebus interrogem*. Id. l. 7. ep. 20. *Baſſus noſter me* DE *hoc libro celavit*.

2. Eo-

2. Eodem modo perſæpe conſtruuntur, *Doceo, Edoceo*, *Erudio*, cùm ſignificant *Monere*, *Admonere*, *Certiorem facere*. * Cic. l 2. de Or. *Ut* DE *ſua quisque re me ipſe doceat*. Sal. Catil. *Senatum edocèt* DE *itenere hoſtium*. Cic. Cæl. l. 2. *Obviæ mihi, velim, ſint tuæ literæ, quæ me erudiant* DE *omni Reip. ſtatu.*

3. Alioqui, *Erudio*, ſicut & *Inſtruo*, *Imbuo*, *Informo*, *Inſtituo*, Præpoſitionem, DE, non admittet. * Cic. Fam. l. 1. ep 7. *Lentulum noſtrum cùm cæteris* artibûs, *tum imprimis* imitatione *tui fac erudias*. * Id. pro Dei. *Quibûs ille* ſtudiis *ab ineunte ætate ſe imbuerat.*

4. *Flagito* quoque, *Peto*, *Poſco*, *Rogo* & alia ejusdem generis, præſertim ex his Compoſita, ſæpe Accuſativi locò Conjunctivum cum *UT*, vel Ablativum cum *A*, vel *Ab*, recipiunt per 6tum Ord. Activ. * Cic. Phil. 3. *Ut primum ſenatus liberè haberi potuit, ſemper flagitavi*, ut *convocaremur.*

APPENDIX II. Generis P. S. C

1. *Celo*, cùm paſſivè uſurpatur, *res celata* etiam in Nominativo poni ſolet. Ter. Enu act. 2. *Ubi ubi eſt, diù celari non poteſt*. Id. Phorm. act. 5. *Quin ſi hoc celatur, in metu ſim*, Additur & Dativus, ſed rarò Hirt. de bell. Alex. *Quod neq, celari Alexandrini poſſet.*

2. *Peto*, cum duobus Accuſativis nondum, quod meminerim, apud Veteres inveni. Nam quod Plin. l. 3. c. 1. *Petere jura Cordubam*, dixit, figuratum eſt æquè, ac illud, quod idem l. 12 c. 5 aliisq; locis habet: *petere in Indos*, *in Etymeos*, *in Carmanos*, *ad Seras*, *ad Trogloditas &c.* pro, *ab Indis &c.* Sic & Tacit. l. 12. *Experimentis cognitum eſt, Barbaros malle Romam* (pro *Româ*) *petere Reges &c.*

3. Omnibus pæne Verbis præter ſuos Caſus poſſumus hos Accuſativos adjungere: *Hoc*, *Iſtud*, *Illud*, *Id*, *Idem*, *Quod*, *Quid*, *Aliquid*, *Siquid*, *Quiddam*, *Quidpiam*, *Quidquam*, *Nihil*, *Unum*, *Multa*, *Pauca*. Cic. pro Quint *Itaque te* hoc *obſecrat*. Id. 1. ad Q. Fr. ep. 1. Illud *te ad extremum & oro & hortor*. Ter. Andr. act. 1. *Et nunc* id *operam do*: Cic. Att. l. 7. *Nec te*

id

id *consulo*. Id. ad Brut. ep, 1. *Hortare* idem *per literas Cassium*. Id. 1 Catil. *Sin tu*, quod *jam dudum te hortor, exieris*. Ter. Phorm. act. 4. Quid, *malum! tua* ID *refert?* Cic pro Dejot. *Nec illum tibi succensere* aliquid *suspicere*. Ter. Heaut, act 4. *Ego domi ero, si* quid *me voles* Cic 1. Att. ep. 1. *Ita* quiddam *spero nobis profici*. Id 3, de Nat. Deor. *si grando* quidpiam *nocuit*: Plaut Capt *Neque unquam* quidquam *me juvat, quòd edo domi* Cic. in Rull. *Beneficiô legis* nihil *utitur*, Plaut. capt. act 2. Unum *exorare vos sinite nos*. Cic. in Top *Cùm mihi meisq; multa sæpe cavisses*. l. 6, Fam. ep. 6. *Qui* multa *Deos venerati sunt*. Sal. Jug. Pauca, *pro tempore, milites cohortatus &c*.

4 *Postulo*, duos Accusativos non videtur respuere. Cic. 2. Att, ep. 7. *Orationes autem* me *duas postulas*. Cùm verò alii, *à me*, legant, tutiùs in toto Ordine reposueris.

5. *Erudio*, apud Poëtas duos Accusativos admittit. Stat. 10. Theb *Et quæ te leges, præceptaq; fortia belli erudiit genitrix &c*. Sic. interdum & Ovidius.

Quintus Ordo Activorum.

QUÆDAM Verba, Activa præter Accusativum adsciscunt Ablativum.

Huc spectant I Verba Vestiendi & contraria v. g. *Induo, Vestio, Exuo, Spolio, Amicio, Calceo, Cingo, Succingo, Convestio, Munio, Orno, Sepio, Sterno, Consterno, Insterno, Tego, Nudo &c*. Cic. l. 2. de nat. deor *Oculos natura membranis tenuissimis vestivit & sepsit*. Id l. 5. *Diligentiùs urbem religione, quàm mœnibus ipsis cingitis*. II. Verba *Implendi*, & contraria. v. g. *Compleo, Expleo, Impleo &c* Composita: *Satio, Saturo, Augeo, Cumulo, Locupleto, Farcio* cum Compos. *Exhaurio &c*. III Verba *Onerandi* & contraria. v. g. *Onero, Opprimo, Exonero, Levo, Premo, Obruo, Deònero*. IV Verba *Libebandi*, & contraria v g. *Expedio, Compedio: Solvo*, cum Compos *Illaqueo, Implico, Irretio, Impedio*. Item. *Absolvo, Libero, Alligo &c*, de quibus sub. 2. Ord. Activ. V. Verba *Privandi*,

vandi, & contraria v. g. *Fraudo. Prohibeo, Orbo, Abdico, Abstineo, Emungo, Everto, Muto, Commuto, Permuto, Pello, Privo, Viduo, Afficio, Beo &c.* Id pro Flacc. *Metuit, nè L. Flaccus se se scelere alliget.* Id. 2. Offic. *Nunquid se obstrinxit scelere?* Id, 3, de Div. *Magistratu se abdicaverunt.* In Verr, act. 4. *Nè pupillum Junium fortunis patriis conetur evertere*. Ter. Phorm. act. 4. *Emunxi argentô senes.* Ib. act. 5. *Curâ se expedivit.* Cic. pro Mil. *Milo Pop. Romanum maximâ lætitiâ affecit.*

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. *Solvo*, cùm de pecunia fermo est, præter *Accusativum* significantem pretium, Ablativum rei venalis postulat cum Præpositione, *Pro*, & ad 3. Ordinem spectat. Cæs. 1. Bell. Civ. *Militibus pecuniam pro his rebus solvit.* Cæs. in Verr. act. 4. *Pro frumento nihil solvit omnino* SÆPE alteruter Casus desideratur. Cic. pro Flac. *Invitê solverat, Castricio pecuniam.* Id. 1. Att. ep. 2. *Misimus, qui pro vectura solveret*, CUM hujus Verbi usus inciderit, Polonus tiro habeat in mente Patrium vel Latinum; DO, *daię*, & ad ejus normam efferat Latinè, *Solvo* v. g. *dedi pro gladio* 10 *aureos*: sic ergo & *solvi &c.* non omnino quidem infallibile, magnum tamen est adjumentum pro tironibus.

2. *Impleo & Compleo* etiam Genitivum admittunt. Cic. l. 9. ep. 18. *Ollàm denariorum implere non potes* Liv. l. 1. *Adolescentes suæ temeritatis implevit.* Plaut. Menæch. *Parasitus me compleuit flagitii & formidinis.* SED Ablativus usitati or est, cui etiam Præpositio, *de*, additur, sed perrarò Cic. 4. Acad. *De quibus volumina impleta sunt.* Martial: *Hos, nisi de flava loculos implere moneta, non decet.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Dono, Impertio, Aspergo* MODO ad hunc Ordinem spectant; Cic. pro Corn. *Eum Pompeius civitate donavit.* Ter. Eun. act. 2. *Plurimâ salute Parmenonem*

nonem suum impertit Gnato. Cic. pro Planc. *Hunc tu vitæ splendorum maculis aspergis istis.* * Modò, ad 3 Ord. Activorum. Cic pro Sext. Rosc. *Non pauca suis auditoribas largè effuseq; donabat.* Id. act. 3. in Ver. *Dolorem suum nemini impertiebas.* Id. pro Cluent. *Ipse guttam aspergit huic Balbo.*

2. *Augeo, Levo*, RARIUS ad Tertium. Cic. 11. At. ep. 12. *Literæ tuæ auxerunt mihi dolorem.* Id in Orat. *Quem laborem nobis levavit Attici nostri labor.* 2. Tusc. *His levabat metum nobilitas mortis.* * SÆPIUS ad Quintum hunc Ordinem referuntur. Cic. 2. de leg. Agr. *Ut Syllanos possessores divitiis augeatis.* l. 3. ep. 12. *Leva igitur me hoc onere,*

3. *Induo*, CUM est Verbum *vestiendi*, efferri potest ET PER 1. Ord. Activorum. Ter. Eun act. 4. sc *Is dedit hanc mihi vestem, meam ipse induit.* Plaut Cas. *Occisissimus sum omnium qui vivunt, loricam induam.* ET PER Tertium. Cic 2. de Fin. *Ex ejus spoliis sibi & torquem, & cognomen induit* Liv. l. 36. *Nobis pia ac justa induerunt arma.* Plin. l. 30. c 1. *Pessimum vitæ scelus fecit, qui annulum primus induit digitis*, ET PER Quintum Curt. *Deposita veste quam habebat, Arabica induitur.* Tacit. l 15. *Animum bonis artibus non induerat.* CUM verò, *Induo*, idem significat, quod, *involvo, immitto, infigo*, eleganter *Dativum.* vel *Accusativum rei* cum *In*, adsciscit. Cæs. 7. bell. Gall. *Se ipsi acutissimis vallis induebant.* Ib *Aut se stimulis inopinantes induebant, aut in scrobes delati transfodiebantur.* Cic. 4. Ver. *Hic videte in quot laqueos se induerit.* Id 2. de Div. *Quum autem se in nubem* (i vapores) *induerint.* Sic verò etiam cùm est *Verbum vestiendi* perelegantet effertur, sed fere à Poëtis tantùm. Virg. Geor. 1. *Contemplator item, cùm se nux plurima sylvis induet in florem.* 7. Aen. *Quos hominum ex facie dea sæva potentibus herbis induerat Circe in vultus ac terga ferarum.*

4. *Exuo* ad *primum* vel *quintum* sæpissimè; ad *tertium Ord.* rarò spectat Sen. ep 91. *Sapientia vanitatem exuit moribus.* Ovid. 7. Met. *Jam dudum vincula pugnat exuere ipse sibi.*

Sextus

Sextus Ordo Activorum.

Ablativus cum, A, vel Ab, præter Accusativum.

QUÆDAM Verba Ablativum cum præpositione *a*, vel ab, præter Accusativum postulant.

Hoc spectant I. Verba Petendi v. g.

Peto, Quæro, Contendo, Exigo, Flagito, Efflagito, Postulo, Expeto, Posco, Deposco, Exposco, Reposco, Repeto &c Cic. 5. Tusc. *à te operam petimus* Act. 6. in Ver. *Flagitat abs te filium* 2. de Orat. *Qui facilius id à te exigam quod peto, nihil tibi à me postulanti recusabo.* II Verba Auferendi, v. g *Aufero, Abduco, Abstraho, Abripio, Eripio, Surripio, Avello, Avoco, Abrado, Abalieno &c.* III. Verba Removendi v. g *Arceo, Removeo, Repello, Absterreo, Deterreo, Averto, Amoveo, Abigo, Pello, Defendo, Prohibeo* IV. Verba Abstinendi. v. g *Abstineo, Contineo, Refreno, Cohibeo, Impedio, Retrbbo &c.* V. Verba Accipiendi v. g. *Accipio, Audio, Disco, Capio, Colligo, Conduco, Emo, Redimo, Haurio, Exhaurio, Reporto, Sumo*

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. Cognoscendi Verba, ut, *Cognosco, Agnosco, Audio, Intelligo, Conjicio, Disco*, Præpositionem, *Ex*, recipiunt. Cic. l. 2. ep. 11. *Ea certissima putabo, quæ ex te cognovero* 2. de Or *Sæpe ex socero meo audivi.* 9. Att. ep. 8 *Intelliges ex literis Balbi.*

2. Horum normam imitantur & alia quædam hujus ordinis Cic. in Vat. *Quæro illud etiam ex te.* Id. de Sen. *Poma ex arboribus, si cruda sunt, vi avelluntur.* TALIA imprimis sunt, quæ ex præpos *Ex*, componuntur; ut, *Expello, Eripio, Ejicio &c.* Cic. pro Mil. *Ex Urbe expelli exierminari, ejici*

3 Quædam hujus *Ordinis* etiam ad *Tertium* referri possunt; ut, *Surripio, Eripio, Aufero* Cic. pro dom. *Clodius pecunias consulares à Senatu abstulit.* Id. div. in Verr. *Id tu mihi eripuisti, atque abstulisti.* Id. 1. Offic.

Off. *Sunt autem multi, & quidem cupidi splendoris & gloriæ, qui eripiunt ab aliis, quod aliis largiantur.*

3. Quædam Præposit. *De* admittunt Cic. pro Corn. *Audivi de Parente meo puer* Pro Sex. Rosc. *Bona hujus de L. Sylla emisse se dicit* Ter Eun. *Ut sibi liceret discere id de me.* Cic. 2. Acad. *Quæsivi de Zenone* De Clar. Or. *Tu quidem de fæce hauris*, pro *a parente, a Sylla, à me, ex Zenone &c.*

5. *Pello, Libero : Prohibeo, Exhaurio*, & ad hunc & ad superiorem Ord. spectare possunt. Cic. pro Mil. *Pompejum pellere possessionibus conatus est.* Ter. Fun, *Istum æmulum ab ea pellito.* Cic in Catil. *Magno metu me liberabit.* Id. de Univ. *Deus motum cœli ab omni errore liberavis.* 3. Att ep. 3 *Facilè operas aditu prohibuerunt.* Cæs Bell Civ. *Hoc omnes a contumeliis militum convitiisq. prohibet.* Cic. in Pis. *Civitates bonis sunt exhaustæ*, de leg. arg. *Cùm omnem pecuniam ab ærario exhausissetis.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Abstineo* (quod & cum Accusativo tanquam Activum, & sine Accus. tanquam Neutrum usurpari potest) nopò cum, *A*, vel *Ab*, modò solum Ablativum admittit. Cic. 2. de fin. *Nè malum habeat, abstinet se ab injuria* l 7. ep. 2., *Qui me ostreis & murænis facilè abstinebam.* Liv. l 1. *Urbe validâ ac situ ipso munitâ abstinuit &c.* PASSIVE in tertiis potissimum Personis, vel impersonaliter usurpatur. Cic. act 5. in Verr. *Nihil ægriùs factum est, quàm manus ab illo abstinerentur.* Liv. l 4. *Dictator per præcones edicere jubet, ut ab inermi abstineatur.*

2. *Defendo*, sæpe hujus est Ordinis. Cic pro Font. *atquo periculo defendite civem fortem.* POETÆ illud etiam ad 3tium Activorum referunt. Virg, Ecl. 7. *Solstitium pecori defendite.* Hor l. 1. ode 7. *Defendite æstatem capellis*, i. *capellas ab æstu: à solstitio defendite.*

3. *Mutuo*, i. *mutuum accipio* ad hunc. Ord. quidam referunt, vide sub. 3. Ord. suprà Append. II. n. 1.

DE

DE CONSTRUCTIONE VERBI PASSIVI.

CAPUT IV. P. S. O. I. C.

VERBUM Passivum postulat *post se* Ablativum, cum, *à*. vel, *ab*, factum ex Nominativo verbi activi ante se autem nominativum-factum itidem ex Accusativo activi Cic. l. 6. ep. 5. *Liber tuus & lectus est, & legitur à me diligenter, & custoditur diligentissimè.*

2. Quare cum Verba Activa Passivis permutantur, *primo*, Accusativus in Nominativum migrat. *secundò*: Nominativus vertitur in Ablativum cum Præpositione, *à* vel, *ab* v. g. *legi librum tuum*. Passive: *Liber tuus lectus est à me*. Cæteri, Casus integri manent.

3. Cum Ablativus est rei inanimatæ, ferè Præpositio supprimitur. Cic. 1. Tusc. *Sæpe enim videmus fractos pudore, qui ratione nulla vincerentur.*

4. Quando Recti Persona in seipsam agit, Accusativus Ablativò mutatur. Rectus manet. v g *Me ipsum delusi infelix*: Passivè: *à me ipso delusus sum infelix*. Latini tamen hæc talia Activè efferre malunt.

PASSIVA PRIMI ORDINIS.

Amor, *Capior*, *Deligor*, *Eligor*, *Fallor*, *Gubernor*, *Hororor &c.*

SECUNDI ORDINIS.

Absolvor, *Accusor*, *Damnor &c.* Cic. pro Cluen. *Majestatis absolutis sunt multi.*

TERTII ORDINIS.

Adhibeor, *Tribuor*, *Concedor &c.* Cic. ad Oct. *Nulla remedia quæ vulneribus adhibentur tam faciunt dolorem, quàm quæ sunt salutaria.*

QUAR-

QUARTI ORDINIS.

Doceor, *Flagitor*, *Moneor &c.* Cæſ bel. Civ. l. 1. *Petrejus atque Afranius cùm ſtipendium ab legionibus pœne ſeditione factâ flagitarentur.*

2. Hic ubi Verbum Activum poſtulat geminum Accuſativum, mutatur in Nominativum is, qui præſtantior eſt; hoc eſt, qui *Perſonem* ſignificat. v. g. *Doceo Antonium literas. Paſſivè. Antonius docetur à me literas.*

3. Etſi autem Verba *Veſtiendi* Activâ voce cum gemino Accuſativo non legantur, *Induor* tamen cum Accuſativo Rei apud Hiſtoricos ac Poëtas legitur. Curt. l. 10. *Veſtem fratris eam ipſam quæ in ſella erat, induitur.* 2. Aen. *Androgei galeam clypeiq; inſigne decorum induitur.* Oratores Accuſativi loco Verbis *Induor & Exuor.* Ablativum tribuunt. Cic. 1. Att. *Vir indutus muliebri veſtitu.* Tuſc. 1. *Mens exuta vitiis.*

QUINTI ORDINIS.

Exuor, *Induor*, *Privor &c.* Cic. pro Rab. Poſth. *Demetrius aſpide ad corpus admota*, vita *privatus eſt.*

SEXTI ORDINIS.

Audior, *Emor*, *Quæror*, *Arceor*, *Abſterreor Avocor &c.*

APPENDIX I. Generis P. M. C.

Cum Verba Activa poſt Accuſativum admittum Ablativum Perſonæ cum Præpoſ. *a* vel, *ab*, ſi Activa Paſſivis permutantur. perturbatur ſenſus; ut, *Aufero a te veſtem, Accipio a te literas.* Paſſive, *Veſtis aufertur a me a te, Literæ accipiuntur a me a te.* Ut ergo ambiguitas vitetur, aut a Paſſiva locutione ſuperſedendum, aut ſic loquendum eſt. *Veſtis aufertur a me tibi, Literæ tuæ a me accipiuntur*, Quod potiſſimum in his fere verbis obſervandum videtur; *Accipio*, *Aufero*, *Surripio*, *Eripio*, *Extorqueo*, *Exigo*, *& hujusmodi.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Verba Passiva nonnunquam pro Ablativo cum, *a*, vel *ab*, more Græcorum Dativum admittunt Cic. de Clar. Or. *Auditus est nobis Lelii, Caji filii sæpe sermo.* Id. l. 6. ep. 6. *Notantur mihi ad divinandum signa.* Ov. de Pont. *Cum toties eadem repetam, vix audior ulli.* Frequens id apud Poëtas; Oratores, non ita v. l. 2. c. 13. præc. 1. n. 2 & 3.

2. Interdum Accusativum addita Præpos. *Per*, pro eodem Ablativo recipiunt. Att. 9. *Id assequetur, si per Prætorem Consules creentur.* Id. de somn. *Cognomen tibi per te partum.*

DE CONSTRUCTIONE VERBI NEUTRIUS.

CAPUT V. P. S. O. I. C.

Proceditur Ordine Casuum, Excepto Vocativo.

Primus Ordo Neutrorum.

Utrinque Rectus.

OMNE Verbum Neutrum, præsertim vero *Substantivum & Absolutum* utrinque Nominativum habere potest, cum utrumque Nomen ad eandem rem pertinet Ter. Phor. act. 4. *Senectus ipsa est morbus.* Cic 4. Att. *Ego vivo miserrimus.* Liv. l. 1. *Juste pieq legatus venio.* Ter. Andr. *Redeo inde iratus atque ægre ferens.* Huc spectant Verba; *Sum*, *Vivo*, *Venio*, *Eo*, *Ambulo*, *Curro*, *Incedo Occido* penult. correpta, *Sto*, *Vado &c.*

APPENDIX I. Gen. P. M. C.

1. Non solum Verba Neutra, sed & omne Verbu Personale Finiti modi utrinque Nominativum habere teſt, cum utrumque Nomen ad eandem rem perti

Ci

Cic. 2. de Off. *Liber qui inscribitur Lælius.* Id. Phil. 2. *Defendi Remp adolescens, non deseram senex.*

2. Si duo illi Recti non sint ejusdem numeri, verbum concordat cum eo, qui est basis & fundamentum orationis. Lucan. l. 9. *Sanguis erant lachrimæ* Plin. l. 33. c. 3 *Nota argenti fuêre bigæ atque quadrigæ.*

3. Huc spectat Verbum, *Videor*, quod personaliter usurpari, ac utrinque Rectum ejusdem numeri & personæ habere debet. Cic. 1. Acad. *Tu vero bene meritus mihi videris de tuis civibus.* 2 Att. ep. 1. *Illa tua horridula mihi atque incompta visa sunt.*

4. Nec Recti isti in Accusativos migrare debent, etiamsi *Videor*, Verborum Infinitis jungatur. Att. ep. 12. *Amens mihi fuisse videor.* 2. Catil. *Videor mihi hanc urbem videre concidentem.* Id. Philipp. 2. *Nescio quid turbatus mihi esse videris.*

5. Eandem rationem sequuntur & alia Passiva Verba, quæ *Vocativa* appellantur; ut, *Appellor*, *Vocor*, *Nuncupor*, *Nominor*, *Dicor*; Præter ea *Habeor*, *Putor*, *Existimor*, *Aestimor*, *Judicor*, *Trador*, *Perhibeor*, *Feror*, *Credor* & siqua sunt similia. Cic. Att. l. 5. ep. 17. *Dejotarus ab Senatu Rex appellatus est* & l. 1. ep. 1. *Cæsar certus putatur* & Fam. l. 5. ep. 11. *Dalmatæ semper habiti sunt bellicosi.* Suet. Tib. 62. *Parjurus creditur.*

6. Idq. etiam Infinitis Verborum adjuncta, Cic. 3. de Or. *Septem fuisse dicuntur uno tempore, qui Sapientes & haberentur & vocarentur.* Tusc. 4. *Morbi animorum difficilius evelli posse putantur.* Att. 2. ep. 1. *Thermus cum Silano contendere existimatur.* Pro Sext. *Aristides unus omnium justissimus fuisse traditur.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Videor*, semel duntaxat impersonaliter a Cicerone usurpatum est. l. 5. Tusc. *Non mihi videtur ad beate vivendum satis posse virtutem*, Singulare, nec imitandum.

2. Si vero non opinationem aut imbecillem assensionem, sed firmum animi placitum opportunitatemve significet

nificet impersonaliter ponitur. Cic. de Sen. *Nunc mihi visum est de senectute ad te scribere*, i. *nunc mihi placuit, constitui, opportunum duxi &c.* * Tunc vero si Infinitum desideretur, e proximo suppletur. Att. 12. ep. 28. *Eiq. de mancipiis quæ tibi videbitur* (s. attribuenda esse) *attribuas.* Et. ep. 28. *Pueros attribue ei quot, & quos videbitur.* Pro Rab. *Ut Consules adhiberent Tribunos, quos eis videretur.* Cæs. 4. bell. Gall. *Ad hæc quæ visum est* (sc. respondere) *Cæsar respondit.* Cic. act. 4. in Verr. *Senatus permisidi, ut Quæstores legem his ebus, quam ipsis videretur* (s. edicendam esse) *edicerent.* Imo hac significatione, etiam Subjunctivo adhæret. Cœl. Fam. l. 8. ep. 5. *Visum est, ut te facerem certiorem.*

3. *Dicitur, Creditur, Putatur, Fertur* & similia raro impersonaliter. Ter. Andr. act. 5. * *In hac habitasse platea dictum est Chrysistem.* Cic. de amic. *Tarquinium dixisse fertur.* In libris emendatiss. legitur, *ferunt.*

4. Quædam Verba quibus voluntatis prosecutio aut fuga significatur, & alia pleraque sine Accusativis, *Me, Te, Se, Nos, Vos*, Infinitis adjungi, & Rectum utrinque habere possunt, cum utrumque Verbum (Finitum sc. & Infinitum) ad eandem Personam pertinet. Cic. pro Marc. *Malim videri timidus.* Id. de nat. deor. *Nolo esse longior.* Ter. Adelph. *Meditor esse affabilis.* Si tamen aliquis ex illis Accusativis *Me, Te, Se, Nos, Vos*, non enim illos hæc Verba respuunt) antecessit, & alter sequatur necesse est. Cic. 1. Catil. *Cupio me esse clementem.* 3. Offic. *Malitia vult videri se esse prudentiam.*

5. Contra pleraque Verba quibus necessario Accusativi illi præeunt, interdum Nominativus post Infinitum sequitur apud Poëtas Græcorum more, etsi in eadem Personâ subsistit oratio. ID VERO potissimum sit in Verbo *Sum.* Lucan. l, 9. *Tutumq. putavit jam bonus esse socer.* Catull. epigr. 4. *Fasellus ille quem videtis hospites. Ait fuisse navium celerrimus.* Ov. 13. Met. *Sed enim quia retulit Ajax esse Jovis pronepos.* Hor. l. 3. od. 27. *Uxor invicti Jovis esse nescis?* Et in nonnullis aliis. Id. l. 1. ode 2. *Filius Majæ patiens vocari Cæsaris ultor.* Id. l. 1. ep. 5. *Patiarq. vel inconsu-*

consulens haberi. Otator dixisset: *se bonum esse socerum,* & cætera eodem modo.

Secundus Ordo Neutrorum.

Genitivus post Verbum.

QUAEDAM Verba Neutra post se Genitivum postulant. Cic. Att. l. 7. ep. 26. *Egeo consilii.* Id. Phil. 7. *Hoc bellum indiget celeritatis.* Ter. Heaut. act. 1. *Clinia suarum rerum sdtagit.*

Huc spectant, *Egeo*, *Indigeo*, *Memini*, *Satago* & *Sum*, cum possessionem significat. Cic. l. 2. ep. 13. *Jam me Pompeji totum esse scis.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Memini*, pro, *Recordor*, tum Accusativum, tum Genitivum postulat. Cic. de Sen. *Omnia quæ curant senes, meminerunt.* Ter. Eun. act. 4. *Faciam ut hujus loci dieiq. meiq. semper memineris,* Interdum Ablativum cum, *de*, Cic. l. 15. Att. ep. 26. *Meminero de omnibus, quæ te velle suspicor.*

2. Cum significat, *mentionem facio*, cum Genitivo vel Ablativo & Præp. *de*, jungitur. Quint. l. 11. *neque omniuo hujus rei meminit unquam Poeta.* Id, Ib. *De quibus multi meminerunt.*

Tertius Ordo Neutrorum.

Dativus post Verbum.

VERBA Neutra quæ *Auxilium*, *Commodum*, *Incommodum*, *Favorem*, *Studium*, *Obsequium*, *Obedientiam*, *Submissionem*, *Repugnantiam*, significant * Item Composita ex Neutris & Præpositionibus: *Ad*, *Con*, *In*, *Inter*, *Ob*, *Præ*, *Sub*: ** Item *Tum*, cum *habere* significat, Dativum postulant. Cic. de Prov. Cons. *Non parebo dolori meo, non iracundiæ serviam.* Id. de Amic. *Peccatis indulgens præcipitem amicum ferri sinit.* * Id. in Verr. act. 5. *Homini jam perdito & collum in laqueum inse-*

inferenti subvenisti. Id. in Pis. *Quisnam tibi in Curiam venienti assurrexit?* Liv. l. 9. bell. Pun *Intervenit majori minor cogitatio, Locros urbem recipiendi.* ** Cic de Clat. Or. *Jam tunc* erat *honos eloquentiæ* Id pro sext. Rosc. *Quo cum mihi* erant *omnes amicitiæ necessitudines.*

Ad hunc ordinem spectant.

Absum, pro, *Desum*, *Acclamo*, *Accubo*, *Accumbo*, *Accresco*. *Accedo tibi*, pro, *Assentior*, *Accedit hoc meis malis*, *dolori laboribus &c.* pro, additur. *Acquiesco*, *Adhæreo*, *Adhæresco*, *Allaboro*, *Adequito*, *Adjaceo*, *Adno*, *Adnato*, *Adsum*, *Affulgeo*, *Antecedo*, *Antecello*, *Anteeo*, *Antesto*, *Anteverto*, *Appareo*, *Applaudo*, *Appropinquo*, *Arrideo*, *Assentio*, *Asservio*, *Assisto*, *Assideo*, *Assivesco*, *Assuesto*, *Assurgo*, *Attendo*, *Ausculto*, pro, *morem gero.* Cic pro Rosc. *Mihi ausculta.* *Benecupio*, *Benevolo*, *Benedico*, *Benefacio*, *Benignefacio*, *Caveo*, *Confido*, *Consentio*, *Congruo*, *Consono*, *Consvesco*, *Consulo*, *Commodo*, pro, *Prosum.* *Cedo & Concedo*, pro, *locum do*, *Detraho*, i, *Obtrecto*, *Debeo*, *Despero*, *Deservio*, *Desum*, *Displiceo*, *Discrepo*, *Dissentio*, *Diffido*, *Doleo*, Plaut. Most. *Cor mihi dolet.* *Deficio*, *Excello*, *Faveo*, *Fido*, *Hæreo*, *Illudo*, *Immineo*, *Impendeo*, *Incommodo*. *Insum*. *Insulto*, *Indulgeo*, *Inhio*, *Inservio*, *Insurgo*, *Insisto*, *Ignosco*, *Illacrimo*, *Indormio*, *Incubo*, *Incumbo*, *Innitor*, *Illuceo*, *Impono*, pro. *Decipio*, *Defraudo.* *Inhæreo*, *Ingemisco*, *Invideo*, *Innuo*, *Insto*, *Insvesco*, *Insideo*, *Intervenio*. *Intercurro*, *Interjaceo*, *Intersum* *Intercedo*, i oppone me, ut impendiam. *Interdico.* i. *Veto*, *Maledico*, *Malefacio*, *Metuo*, amice, cum nos decimus: *boię się o. v. g. boię się o was.* Metuo vobis. *Nubo*, *Noceo*, *Obedio*, *Obequito*, *Obsecundo*, *Obsisto*, *Obsto*, *Obstrepo*, *Obsero*, *Obrepo*, *Obtempero*, *Oblecto*, *Occurro*, *Occurso*, *Officio*, *Pareo*, *Placeo*, *Præsto.* i. *Antecello*, *Præcurro*, *Præeo*, *Præluceo*, *Præfideo*, *Præsum*, *Prosum*, *Provideo*, *Prospicio.* i, *Consulo tibi.* *Proficio*, pro. *Prosum*, *Proximo*, *as.* *Recipio tibi*, i. *promitto*, *Resisto*, *Respondeo*, i. *satisfacio*. *Reclamo*, *Renuntio*, i. nuntium remitto, *Wyrżekam się* *Repagno*, *Satisfacio*,

Ser-

Servio, Studeo, Subjaceo, Suboleo, Subrepo, Subſervio, Subſcribo, i *aſſentior, Subſum, Subvenio, Succedo, Succenſeo, Sucelamo, Succreſco, Succumbo, Succurro, Sufficio,* i. par ſum. *Superſum, Supplico, Tempore,* i. *abſtineo' Timeo,* amice ut ſupra Metuo. *Vaco,* i. *operam do,*

APPENDIX I. Gen. P. M. C.

1. *Sum* MODO Dativum unum habet. Cic. Att. l. 6. *Nuntiat m lius eſſe ei.* Ter. Adelph. *Natura tu illi pater es ; conſilii ego.* Modo duos Cic. Att *Reſpondebo primum poſtremæ tuæ paginæ, quæ mihi magnæ moleſtiæ fuit.* Liv l. 33. *Vectigalia publica prædæ ac diviſui Principibus erant.* Exponitur tunc, *Sum,* per, *Afficio, Affero, Cedo, in &c.*

2. *Incumbo,* cum translate ſignificat, *obnixe alicui rei operam dare,* Accuſativum cum Præpoſitione *In,* vel, *Ad,* Cic. 1. de Or. IN *id ſtudium in quo eſtis, incumbite.* l. 10. ep. 10. *Mi Plance, incumbe, toto pectore ad laudem,* & l. 12 ep. 24. *Te hortor, ut omni cura in Remp. incumbas* Proprie vero ſignificat, *Inniti,* & Dativum amat. Ad Her. l. 1. *Ajax gladio incubuit.* Qnint, *l.* 9. c. 3. *Incumbere illi, non, in illum, jam dicitur. Quanquam etiam recte an ea dixero Vetuſtiores: Incumbere in gladium.* Cic *In ſcura.* Liv.

3. *Conſulere alicui,* non ſignificat, *conſilium dare,* ſed *proſpicere,* ſeu *providere alicui,* nobis ſonat, *mieć ſtáránie o, radzić o, ochrániáć, rátowáć.* Cic. 4. Catil. *Conſulite vobis, proſpicite Patriæ.* Att. *l.* 2. ep. 34. *Saluti, ſi me amas, conſule.* Et 1. de Off. *Paci ſemper eſt conſulendum* * Admittit & Ablativum cum Præpoſ. *de,* hac ſignificatione, ſed rarius. Cic. pro Sylla. *Neque ego tantum fraterno amori dandum arbitror, ut quisquam* de *ſalute ſuorum conſulat, communem relinquat.* Id. Att. l. 7. *Aliter enim mihi* de *illis, ac* de *me ipſo conſulendum eſt.*

4. Cum, *ſtatuere, ſeu decernere de aliquo, tractare aliquem,* ſignificat, Modo Ablativum cum Præpoſ. *De* admittit. Liv. *De nullis enim, quam de vobis acerbius*

con-

conſuluerunt i. *acerbe vos tractare ſtatuerunt.* Modo Dativum Perſonæ cum Accuſativo rei habet Plaut. Perſa. *Certo illi homines mihi neſcio quid mali conſuluunt.*

5. *Conſulere aliquem*, ſignificat, *Conſilium ab aliquo petere.* Cic. act. 1. in Verr. *Nunc ego judices, jam vos conſulo, quod mihi faciendem putetis.*

6. *Antecedo, Antecello, Anteeo, Anteſto, Anteverto, Antevenio, Præcedo, Præcurro, Præeo, Præſto,* dandi vel accuſandi Caſum admittunt. Cic. 4. de Finib. *Virtus tantum præſtat cœteris rebus ut dici vix poſſit.* Liv. l. 8. bell. Mac. *Robore navium & virtute militum Romani longe Rhodios præſtabant.* * Ex his *Antecello & Præſto*, frequentiſſimo Dativo: *Antevenio & Præcedo* ſæpius Accuſativo junguntur.

7. *Interdico tibi hac re*, vel, *hanc rem*, dicimus. Cæſ. l. 1. de bell Gall, *cum Arioviſtus omni Gallia Romanis interdixiſſet* Liv. l. 4. Bell. Maced, *Fœminis duntaxat uſum purpuræ interdiximus.* Interdico igitur cum Dativo & Accuſativo, Activum eſt Tertii Ord. ſine Accuſativo Neutrum: quod ſæpe Imperſonaliter Paſſive uſurpatur. * Cic. Phil. 6. *Tanquam ſi illi aqua & igni interdictum ſit.*

8. Quædam hujus Ordinis ſæpe *ad primum* ſæpe *ad tertium* Activorum tranſeunt: talia ſunt, *Metuo, Caveo &c.* Ter. Eun. act. 4. ſc. 6. *Quod cavere poſſis, ſtultum eſt admittere.* Cic. 1. Off *Caveant intemperantiam, meminerint verecundiæ* * Cato de re reſt. c. 5. *ſcabiem pecori caveto.* Plaut. Penul. *Metuo amori meo moram.* INSUPER *Metuo & Caveo*, etiam Ablativum cum, *A*, vel, *Ab*, recipuunt l. 1. ad Heren. *Ab inimico ſibi pericula metuebat.* Plaut. Pſeud. *Cavèndum eſt mihi abs te irato.* *Invideo* vide infra Append. ſeq. p. h.

9. *Pareo*, i. *Veniam do*, & *Ignoſco*, Accuſativum reſpuunt, illo igitur ſi opus ſit, ad Verbum. *Condono*, vel *Remitto* ac ſimilia confugiendum eſt. Cic. pro Mil. *Crimen hoc nobis condonetis* l. 5 Fam. ep. 10. *Meam animadverſionem remitto tibi & condono*

10. *Debeo*, cum ſolo Dativo Perſonæ hujus eſt Ordinis. Cic. l. 1, ep. 1. *Authoritatem minorem habemus,* quod

quod tibi debemus. & l. 10. ep. 10. *Perfice ut ne minus Resp. tibi, quam tu Reip. debeas.* * Addito Accusativo *rei*, Activum est. Plaut. Baech. *Ducentos Philippeos hospes debuit nostro seni.* Cic. pro Syll. *Reliqua jam a me perpetuæ naturæ debentur.*

APPENDIX II. Generis P. S, C.

1. *Vaco*, pro, *Operam do*, sæpe cum Dativo. Quintil. l. 12. c. 1. *Ne studio quidem operis pulcherrimi vacare mens, nisi vitiis libera potest.* Plin. ep. 40. *Solutus cæteris curis huic uni vacabat.* Sen. ep. 27. *Jam te ipse monuisti, ideo aliorum emendationi vacas.* * Apud Ciceronem fere significat, vacuum esse, & Ablativo jungitur per quintum Ord. Neutr. 1. Off. *Nulla vitæ pars vacare officio potest.* & l. 6. ep. 3. *Nec angar ulla re, cum omni vacem culpa.*

2. *Adsum*, *Desum* & alie e *Sum* Composita sæpe alios Casus Præpositionum beneficio recipiunt: ut, *in concione non adfuiste &c.* Cic. pro Planc. *In Antonio ornatus non defuit.* 3. de Or. *In convivio interfuit &c.* Sic. *abesse a culpa*, *ab oculis a domo & alia* apud Cic. * *Absum*, tamen si Dativo jungitur, *deesse*, significat. Cic. 1. de leg. *Abest historia literis nostris* 2. de Or. *Quid huic abesse poterit ad maximarum rerum scientiam?* Pro Balbo. *Quid abest huic homini!* Varr. 2. de re rust. c. 2. *Si cui vetustate dentes absunt.*

4. *Despero*, *Illudo*, *Deficio*, *Attendo*, *Insulto*, dativum vel Accusativum adsciscunt. Cic. in Pis. *Quid tu desperans rebus tuis in sordibus luctuq. jaculsti?* Cæs. l. 1. bell. Gall. *Desperare fugam.* Cic. pro domo. *Hic Illudit authoritati vestræ.* Ther. Phorm. act. 3. *Satin superbe illuditis me?* Cic. pro Flacc. *Non animus eis, sed vires deficiunt.* Id pro Cœl. *Dies me jam deficiet.* Suet. in Galb. c. 5. *Inter liberales disciplinas attendit. & juri.* Cic. pro Syll. *Me dicentem attendite.* Liv. l. 1. *Satis illum diu insultasse bonis.* Ter. Eun. act. 2. *Istas fores calcibus insultabis frustra.*

Ex his, *Attendo & Deficio* sæpissime; *Insulto* raro admodum Accusativo copulatur.

5. *Invideo*, olim active usurpabatur cum solo Accusativo sive, *Rei;* sive Personæ: unde vetus Poëta. 3. Tusc. *Florem quisnam liberum invidit meum?* ubi Cicero, *ut videre*, inquit, *si invidere* FLOREM *rectius, quum* FLORI *dicimus:* non usu prohibemur. Ovid ep. 13. *Troadas invideo.* Hinc apud Hor' in Arte *Invideor* Passive: hinc & Participium i *Invisus.* * MODO *Invideo*, ad hunc, vel ad 3tium Ord. Activorum spectat.

5. *Inservio*, *Noceo*, cum Accusativo Personæ obsoleta sunt. Plaut. Most. *Si illum inservires solum.* Id. Mil. *Jurate non noeiturum esse hominem.*

6. *Servio* id est, *Servum ago*, partim absolute, partim cum communibus duntaxat casibus usurpatur. Cic. l. p. 1. de Inv *Populum Rom. servire fas non est.* Id. Attico. *Cato ipse jam servire, quam pugnare mavuit.* Id. de Or. *Si quis* APUD *nos servisset ex populo fœderato.* * Cum vero significat, *Commodare*, *dogadzáć;* *Studere*, *sprzyiáć; operam dare, consectari.* Dativo jungitur. Cic. pro Planc. *Honores si magni non putat, noli servire Populo.* Id. pro Cœl. *Ut in alterius dolore vel pietati, vel indulgentiœ vestræ serviatis.* Id. de Or. *Serviendum est brevitati, vel venustati.* Id. l. 14 ep. 2. *ut id quod spera, & quod agit, consequar, servi valetudini*, sic, *servite tempori, scenœ, posteritati &c.* apud Cic. & alios.

7. *Studere*, cum Dativo; est, *operam dare.* Cic 2. de Or. *Cui gloriœ, cui virtuti studes?* VEL *favere*, sive *affectari.* Id. pro Cœl. *Studuit Cœlius Catilinœ.* * Cum significat, *Affectate*, *cupere*, etiam Accusativo jungitur. Id. post red. in Sen. *Cum literas studere incipit, tum est Epicureus.* Id l. 5. de Fin. *Ut illud ipsum quod studes, facere possit ornatius.* Phil. 6. *Unum studetis omnes*, Ter. Andr. act. 1. *Horum ille nihil egregie studebat.* Nisi fortasse hi duo postremi Accusativi sint communes ex illis, de quibus supra sub 4. Ord. Act. App. 2. n. 3. * Olim cum Genitivo, unde Poeta vetus. 3. de nat. deor. *Qui te non amet, nec studeat tui.* Obsoletum.

8. *Nubo*, cum Dativo, pro Cluen. *Aurio consobrino suo nupsit.* * Et cum Ablativo, ac Præpositione, cum

cum Id. I. 15. ep. 13. *Quo cum esset nupta Regis Armeniorum soror.*

9. *Diffideo & Discordo, ab aliquo*, vel, *cum aliquo* dicimus. Sic. *Discrepo & Dissentio*, quorum exempla cum Dativo singularia sunt. Cic. 3. de Or. *Ipsi sibi singuli discrepantes.* Sen. ep. 20. *Ne orationi vita dissentiat.*

10. *Advigilo, Adgemo, Adsono, Immurmuro, Invigilo; Indoleo, Obambulo, obmurmuro* & simila Poetarum fere propria cum Dativo. Stat. 1. Theb. *Advigilantia somnis pila.* Id. Theb. 11. *Loquenti adgemis.* Ov. 3. Met. *Plangentibus adsonat.* Virg. 4. Geor. *Sylvis immurmurat.* Ib. *aictu* (i. victui) *invigilant.* Ovid 2. Trist. *Indoluisse malis* Virg. 3. Georg. *Gregibus obambulat.* Ov. ep. 17. *Precibus obmurmurat.*

11. *Certo, Bello, Pugno, Concurro, Contendo, Colludo, Discordo, Diffideo, Differo, Disto, Occumbo* & alia a Poetis Dativo; ab Oratoribus, aliis Casibus tum Propriis, tum Communibus junguntur. Virg. Ecl. 3. *Solus tibi certes Amyntas.* Ov. 12 Met. *Hosti concurrere.* Hor. l. 2. ep. 2. *Quantum discordet parcus avaro.* Id. ad Pis. *Tragico differre colori.* Id. l. 4. od. 9. *Distat inertiæ,* 2. Aen. *Occumbere morti.* * Orator diceret: *Tecum certet, cum hoste concurrat &c. Occumbere mortem,* vel, *morte &c.*

Quartus Ordo Neutrorum.

Accusativus post Verbum.

QUÆDAM Verba Neutra post se Accusandi Casum postulant.

Hujus Ordinis sunt I, quæ ad rem rusticam spectant, v. g. *Aro, Puto,* obcinam; *Rigo, Sero, Ablaqueo, Colo, is, & as; Fodio, Meto, Occo, Pastino, Repastino, Planto, Sarrio, Semino, Stercoro, Vanno, Vindemio &c,* Cic. 1. Tusc. *Serunt arbores, quæ alteri sæculo prosint.* II. Alia nonnulla v. g. *Calleo, Exhalo, Oleo, Redoleo, Horreo, Exhorreo, Exhorresco, Perhorresco, Inclama, Anhelo, Maneo,* pro, *Exspecto; Sapio;*

Sapio: *Desino*, *Memini*, *Odi*, *Novi* & alia quæ Accusandi casum postulant, sed Passive in Primis & Secundis Personis non vertuntur. Ter. Adelph. act. 5. *Ego illius sensum pulchre calleo* Cic. 9 Att. *Ingrati animi crimen horreo*. Ad Hær. n. 4. *Anhelans crudelitatem*. Philip. 2. *Cujus te fatum manet*. Plaut. Persa. *Ego rem meam sapio*.

APPENDIX I. Gen. P. M. C.

Huc itam spectant Verba. quibus vel * res, quam ipsamet illa significant, in Accusativo additur. v. g. *Curro cursum* 2 de leg. Arg. *Servio servitutem*. Plaut. Mil. *Ludere ludum*. Ter. Eun. *Nocere noxam*. Liv. l 9. *Pugnare pugnam*, Plaud. Pseud. *Vivere vitam*, *Ridero risum &c.* vel * Accusativus mensuræ, qua rem actionemve Verbo significatam metimur. Cic. 3. Off. *Qui stadium currit*. Plin. l. 10. c. 33. *Qui maria navigant*. Cic. 2. de Fin. *Si Xerxes maria ambulavisset, terram navigasset &c.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Abhorreo*, fere Ablativo cum, a *vel*, *ab*, jungitut. Cic. l. 7. ep. 3. *Cum ub ea sententia Pompejus valde abhorreret*. Vel soli ablativo. Cic. de Fato. *Alii talibus vitiis abhorreant*. * Rarius Accusativum Suet. in Aug. *Nam pumilos atque distortos & omnes generis ejusdem, ut ludibria naturæ — abborruit*, Utitur illo sic & Liv. 4 ab V. C. Sed apud. Cic. pro Cluent. Ablativum subaudire malim, cum Cicero nusquam alias Accusativo Verbum istud conjunxit

2. *Oleo*, *Redoleo*; sæpius Accusativo, rarius Ablativo juncta invenias Hor. l. 1. sat. 2. *Pastillos*, *Rusillus olet*, *Gorgònius birsum* Ptop. l. 2. el. 7. *Cur nardo stammæ non oluere meæ*.

Quin-

Quintus Ordo Neutrorum.

Ablativus post Verbum.

QUÆDAM Verba Neutra post se Ablativum petunt. Cic. 1. Off. *Abundare oportet præceptis institutisque Philosophiæ*, ad Q. Fr *Incredibile est, mi Frater, quam egeam tempore.* Cæs. bell. Gall. l. 5. *Lacte & carne vivunt.*

Ad hunc ordinem pertinent.

Abstineo, Abundo, Affluo, Ardeo, Careo, Circumfluo, Consto, Diffluo, Doleo, Egeo, Fulgeo, Fluo, Gaudeo, Indigeo, Laboro, febri, inopia &c. Mano, Mæreo, Redundo, Roro, Scateo, Sono, Stupeo, Sudo, Supersedeo, Sum, cum ad laudem vel vituperium pertinet; *Vaco, Vivo.* Cic. 9 Att. *Pecuniis locupletum abstinere.* Quintil. l. 2. cap. 17. *Constat experimentis medicina.* Caf. 3. bell. civ. *Re frumentaria laborabaat.* Cic. 1. de Div. *Herculis simulacrum sudore manavit.* Ib. *Fluvius atratus sanguine fluxit.* Id. l. 6. ep. 5. *Fac animo forti magnoque sis*

APPENDIX. P. S. O. I. C.

Quædam ex his ut *Mano, Fluo, Redundo*, etiam vulgari modo loquendi & ad vernaculum nostrum accommodato efferri possunt. v. g. *Sudor ex Herculis simulacro manavit, sanguis è fluvio atrato fluxit &c.* Cic. 1. de Nat. Deor. *Multaq. e Luna madant & fluunt*, Id. Phil. 12, *Flueni arma de manibus.* Id. de Sen. *Ex ejus lingua melle dulcior fluebat oratio.* Id. pro Sylla *Si ex hoc tanto in omnes mortales beneficio nullum in me periculum redundabit.*

2. Huc revocantur inchoativa verba *Calesco, Frigesco, Madesco &c.* eorumq. Perfecta: *Caleo, Frigeo &c* v. g. *Humore madescere, madere, Exardescere cupiditate &c.* Quæ si cum verbo, *Facio*, jungantur, Activa fiunt; & cum, *Fio*, Passiva; v. g. *Calefacio, Calefio, &c.*

APPENDIX I. Gen. P. M. C,

Sum, interdum Genitivum habet, etiam cum laus, vel vituperatio significatur. Cic. pro fext Rofc. Nimium me timidum nullius animi, nullius confilii fuiffe confiteor.

2. Doleo, żałuie, & Mœreo, etiam Accufativum admittunt. Cic. l. 14. ep 1, Mæreo cafum ejusmodi. Phil. 12. Quis non doleat interitum talis civis? pro Sext. Meum cafum, luctumq; doluerunt.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. In Verbo, Sum, non omnia quæ Ablativo efferuntur, etiam Genitivo efferri poffunt & contra. Ablativo igitur efferenda hæc: Animo bono, virili, præfenti, vacuo effe. Item (Cic. pro Q Rofc.) Capite, fuperciliis femper eft rafis. Item (1. Att.) Mira fum alacritate ad litigandum &c. Genitivo autem potius, quam Ablativo hæc: Nullius confilii fum. Ter Andr. Cibi minimi erat, ac fere vulgaris &c.

2. Roro, Sono, Sudo etiam Accufativum (præfertim apud Poetas recipiunt. Virg. 2. Aen. Vox hominem fonat. Cic. pro Arch. Poetis pingue quiddam fonantibus. * Non tamen dicimus. Sono citharam, fed: Sono cithara, ut fit Ablativus inftrumenti.

3. Ardeo, etiam cum Accufativo Poëtæ copulant Virg. Ecl. 2. Formofum paftor Corydon Ardebat Alexin. Id tamen Oratori minime licet.

4. Confto & Labore choruię zchodzi mi na &c. fæpiffime Præpofitionem. Ex, recipiunt Cic. 2. Tufc. Cum conftemus ex animo & corpore Et paffim apud eundem invenias; Laborare ex invidia, ex renibus, ex inteftinis, ex pedibus, &c. quæ certe elegantia funt.

5. Vaco, rarius Præpofitionem, a, vel, ab, recipit, fæpius refpuit. Cic. 2. de nat. Deor. Ab omni curatione & adminiftratione vacent.

6. Pen-

6. Pendere animis, plurali Oumero, Singulari vero, Pendere animi tantum dicitur. Cic. 1. Tusc. Exspectando & ddsiderando pendemus animis 1. de leg. Ego animi pendere soleo.

7. Sto, cum niti aliqua re, significat, item ad promissorum fidem, vel decretorum observantiam refertur. Ablativos rei qua nitimur, item istos. conditionibus conventus, decretis, fide, legibus, pactis, promissis, Verbis & similes eleganter adscifcit, Liv. l. 8. ab urb. Nec quisquam — scriptor ex stat, quo satis certo authore stetur. Id l. 7. Omnes cupiebant Cæsarem stare — conditionibus, quas tulisses Quintil. l. 7. Verbis an voluntate sit standum. Cæs. 6. bell. Gall. Si quis eorum decreto non stetit &c. Cic. pro Flac. Re judicata stari ostendit placere.

Sextus Ordo Neutrorum.

Ablativus cum Præpos. A, vel, Ab, post Verbum.

QUÆDAM Verba Neutra Passivorum more construuntur, quia Passionem significant: unde & Neutro Passiva dicuntur Quintil. l. 9. c. 2. Ita. testis in reum rogatur, an ab eo fustibus vapulasset. Id. l. 12. c. 2. Fabricius respondit, a cive se spoliari malle, quam ab hoste venire.

Hujus Ordinis sunt: Vapulo, Veneo, Fio.

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. Fio, eleganter Ablativo jungitur, sed alia significatione (nobis tunc significat. Podziewa się gdzie kto, co; item: dzieie się co z kim, czym) Ter. Andr. act. 5. Nunc primum audio, quid illo factum sit. * Interdum additur Præposito, De, Cic. Att. l 12. Quid de Clodio fiat, rescribe. * Raro admodum Dativo. Plaut. Bacch. Quid mihi fiet postea?

2. Participium, Futurus, eadem significatione eosdem Casus postulat Ter. Heaut. Quid me futurum censes; Cic. Famil. l. 9. Fac ut sciam quid de nobis futurum sit. Id. Philip. 2. Vide quæso Antoni, quid tibi futurum sit.

3. Ver-

3. Verbum, Facio, simili significatione eodem modo usurpatur, quo, Fio. Cic. act. 2. in Verr. Quid hoc homine faciatis? Plaut. Aul. Quid fecisti scipione? Cic. pro Caec. Quid tu huic homini facias?

APPENDIX II. Generis P. M. C.

Exulo, est, privari patria; LICEO, est in auctione aestimari utrumque aut absolute, aut cum Casibus duntaxat communibus usurpatur, v. g. Longissime exulo, Exulo Rhodi, Exulo a Patria. Triennium jam exulo. * Domus licet plurimi &c. Ter. Eun. act. 3. Domo exulo. Hor. l. 1. sat. 6. Unius assis, nonnunquam pluris licuisse.

2. Nusqnam autem haec duo Verba cum Ablativo Personae agentis legimus: Cave igitur dicas: Exulo a judice, sed, in exilium mittor a judice: nec, Licebat a me domus. sed Licitatus sum domum. LICITOR enim Deponens est Tertii Ordinis.

DE CONSTRUCTIONE VERBI COMMUNIS.

CAPUT VI. P. S. O. I. C.

VERBUM Commune est quod Or, syllaba tantum finitum, Activi simul & Passivi significationem habet.

2. Vix tamen inveniuntur hodie Verba ejusmodi, quae in Praesenti quoque ac Imperfecto tam Active, quam Passive usurpari possint.

3. Caeterum cum Passive usurpantur, Passivorum more Ablativum cum Praep a, vel, ab, admittunt. Liv. l. 47. Omnis ora maritima ab Achaeis depopulata erat.

4. Cum autem Active Accusativum. Cic. Act. 4 in Verrem. Cum agros maximos ac feracissimos depopularetur.

Talia

Telia ſunt.

Aggredior, *Aſpernor*, *Depopulor*, *Dignor*, *Dimetior*, *Hortor*. Cic. apud Priſc. l. 8. *Hoc reſtiterat etiam, ut a te fictis aggrederer donis.* Ib. *Qui habet, ultro appetitur: qui eſt pauper, aſpernatur*, i. *ſpernitur.* Id. de Inv. *Obſervantia eſt, per quam homines aliqua dignitate præcedentes cultu quodam & honore dignantur.* Plura ſi volueris, invenies apud G. II. l. 15. c. 12. & Priſc. l. 8. * Hæc tamen notanda videntur potius, quam imitanda. Itaque Tirones a Præſenti præſertim & Imperfecto & cæteris, quæ hinc derivantur Temporibus; ſignificatione Paſſiva uſurpandis abſtinebunt.

APPENDIX I. Gen. P. M. C.

Participia Præteriti, & quæcunque ex his formantur Tempora, Paſſiva ſignificatione uſitatiora ſunt Maxime vero ſequentia: *Complexus*, *Confeſſus*, *Comitatus*, *Dignatus*, *Dimenſus*, *Dilargitus*, *Ementitus*, *Expertus*, *Interpretatus*, *Largitus*, *Meditatus*, *Pactus*, *Populatus*, *Depopulatus*, *Teſtatus*, *Inteſtatus*, *Inultus*. Cic de Sen. *A quo eſſent illa dimenſa.* 2. de inv. *Qui tali honore dignati ſunt* Liv. l. 45. *Amicum ab ipſo per tot caſus expertum.* Ter. Phor. Act. 1. *Meditata ſunt mihi omnia mea incommoda.* Cic. 1. Off. *Cum triginta dierum eſſent cum hoſte pactæ induciæ, noctu populabatur agros, quod dierum eſſent pactæ non noctium induciæ.* Cic pro ſext. Roſc. *Uno maleficio ſcelera omnia complexa eſſe videntur.* Id. apud Priſc. *Cupio eum tam invidioſa fortuna complecti.* Niſi forte hæc ſint ab Activo, *Plecto* ex quo Paſſiva. *Implexus*, *Perplexus*, ſic fortaſſe *Complexa*, i. *Involuta*; *Implicata*.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Abominatus, *Blanditus*, *Commentus*, *Deteſtatus*, *Dominatus*, *Obitus*, *Veneratus*, & ſi qua alia ſunt, a Poëtis paſſim uſurpantur. Oratorem abſtinere illis præſtiterit. Quanquam Cicero pro Planco, *Blandita* (i. *blanditiis impetrata*) *populi ſuffragis* dixit.

DE CONSTRUCTIONE VERBI DEPONENTIS.

CAPUT VII. P. S. O. I. C

Series Ordinum eadem quæ Ca, ium Obliquorum.

Primus Ordo Deponentium.

Genitivus post Verbum.

QUÆDAM Verba Deponentia post se Genitivum adſciſcunt. Cic. Att. l. 4. ep. 5. *Qui miſereri mei debent, non deſinunt invidere.* Id. pro Planc. *Hujus meriti in me recordor.*

Ad hunc ordinem ſpectant.

Miſereor, Obliviſcor, Potior, Recordor, Reminiſcor.

APPENDIX I. Gen. P. M. C,

1. *Obliviſcor, Recordor, Reminiſcor*, etiam Accuſativum admittunt. Cic. Philip. 8. *Omnia obliviſcor, in gratiam redeo*, Id. 2. pro lege Agr. *Eſt operæ pretium, diligentiam, majorum recordari.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Potior*, certos tantum Genitivos videtur admittere: ex his potiſſimi ſunt: *Rerum, Hoſtium, Regni.* Cic. l. 1. ep. 8. *Qui potiuntur rerum.* Ib. ep. 8. *Si exploratum tibi ſit, poſſe illius regni potiri.*

2. *Recordor*, non raro Ablativum cum, Præpoſ. *De*, pro Syll. *Recordare de cæteris.*

3. Priſci, ut docet Nonius, *Vereor*, Genitivo adjungebant. Ter. Phor, act. 5. *Neque hujus ſit veritus, fœminæ primoriæ*, Nunc Accuſativo tantum.

Secun-

Secundus Ordo Deponentium,

Dativus post Verbum.

QUÆDAM Verba Deponentia post se Dativum exigunt.

Hujus modi sunt, quæ *Adulationem, auxilium,* eaq. omnia, quæ Neutra 3tii Ord. significant. v. g

Adversor, Adulor, Ancillor, Assentior,-Assentor, Auxilior, Blandior, Famulor, Gratificor, Illacrimor, Innitor, Irascor, Medeor, Medicor, Moderor, Morigeror, Obsequor, Præstolor, Suffragor. Cic. pro Sylla. *Ego vero quibus ornamentis adversor tuis?*

APPENDIX I. Gen. P. M. C.

1. *Præstolor, Adulor, Moderor. Medicor,* etiam Accusativo junguntur: * Sed *Præstolor* frequentius Accusativo: * *Adulor & Medicor,* frequentius Dativo: * *Moderor,* æque utrique casui. Cic 1. Catil. *Qui tibi ad forum Aurelium præstolarentur armati* Ter Eun. act. 5. *Quem præstolare Parmeno his ante ostium?* * Colum l. 7. c. 12. *Illi quoque* (i canes) *furem adulantur* Tac. l. 15. *Nec Neronem adulatus est.* Quintil. l. 9 c. 3. *Itaque huic, non hunc adulari, jam dicitur.* * Cic. 5. in Verr. *Venti & tempestates, res rusticas moderantur.* Id. l. 1. ad Q. Fr. *Moderari animo & orationi, cum sis iratus, non mediocris ingenii est.* * Plaut Most. *Ego istum lepide medicabor metum.* Ter. Andr. act. 5. *Ejus dolore gnaro at medicarer tuo.* Plin. l. 25. c. 2. *Ut omnibus malis humanis illius potissimum Principis semper medicetur majestas.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Medeor,* invenitur etiam cum Accusativo Ter. Phor. act 3. *Cupiditates quas paulo mederi possit,* Vix usurpaverim.

2. *Dominor;* Dativo jungi videtur. Aen. 1. *Victis dominabitur Argis.* & Aen. 3. *Cunctis dominabi-*

tur oris, & alibi. * MALIM tamen uti *Ablativo* aut *Accusativo* cum Præpos. *In*, si referatur *ad Personas*. Tusc. 1. *Dominans ille* in nobis *Deus?* Famil l. 4. ep. 12. *Casus & natura* in nobis *dominantor* Cic. de c. Su. *Senectus honesta est*, — *si usque ad extremum spiritum dominator* in suos. L. l. 5. *Mentes dominatur* in *æquas*. * Ablativo tantum cum Præpos *In*, si *ad locos*, aut *res cæteras*. Cic. pro Cæc. *Nimia ista, quæ dominatur in* civitate, *potentia*. Stil. *Fortuna in omni re dominatur*. Quintil. l. 2. c. 5. *Ut denique dominetur in affectibus*. * ABSOLUTE etiam uti cætera, usurpari potest. Cic. 4. Acad. *Cleanthes — solem dominari & rerum potiri putat*.

3. *Adulo*, interdum Activum invenitur. Valer. l. 4. c. 3. *Non adulares Dionysium*. Cic. 2. Tusc. *Nostrum adulat sanguinem*, *i. lambit*. Hinc passiv. l. 1. Off. *Neque adulari nos* (Accusativus est) *sinamus*.

Tertius Ordo Deponentium.

Accusativus post Verbum.

QUÆDAM Verba Deponentia post se Accusandi Casum postulant. Cic. Att. l. 9. *Hi quidem mera scelera loquuntur*. Id. 3. de nat. Deor. *Deus terram tuetur, maria moderatur*.

Ad hunc ordinem spectant.

Abominor, *Adipiscor*, *Adorior*, *Admiror*, *Adulor*, *Alloquor*, *Assequor*, *Aversor*, *Calumnior*. *Comitor*, *Consolor*, *Conspicor*, *Contemplor*, *Criminor*, *Demolior*, *Deprecor*, (pro, valde precor, Concilio) *Detestor*, *Execror*, *Exerior*, *Fateor*, *Fabricor*, *Hortor* cum Compositis. *Inculor*, *Imitor*, *Inficior*, *Intueor*, *Lamentor*, *Liceor*, *Licitor*, *Loquor* cum Compositis, *Lucror*, *Machinor*, *Meditor*, *Mentior*, (i imitor) *Mercor*, *Mereor* & Composita, *Metior* & Compos. *Miror* & Compos *Misereor*, *Molior* & Compos. *Moror*, *Nancijcor*, *Obtestor*, *Opperior*, *Ordior*, *Osculor*, *Patior*, *Periclitor*, (i Experior) *Populor*, *Prædor*,

Prædor, Precor, Profiteor, Queror. & Compoſ. *Rimor, Remoror, Reor, Scrutor, Sequor* & Compoſ. *Sector* & Compoſ. *Solor* & Compoſ. *Suſpicor, Teſtor* & Compoſ. *Teſtificor, Tueor, Veneror, Vereor,* & ſi qua ſunt alia, quorum plurima cum vernaculo ſermone congruunt.

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. *Indignor* Accuſativo *rei* jungitur. Quintil. l. 2. *Quidam indignantur imperia.* Virg. 8. Aen. *Pontem indignatus Araxes.*

2. *Precor*, etiam Ablativo cum Præpoſ. *a*, vel, *ab*, Cic. pro Mur. *Quæ precatus ſum a Diis immortalibus.*

APPENDIX II. Geueris P. S. C.

1. *Bene*, vel, *male mereri de aliquo*, eſt ei *commodare*, vel *incommodare*. Nos dicimus; *Dobrze ábo źle ſię komu przyſłuży.* Cic. l. 1. ep. 9. *Erat infinitum, bene de me meritos omnes nominare.* Id. 1. de Fin. *Male, credo, mererer de meis civibus.*

2. *Queror, Conqueror, Loquor, Fateor, hanc rem*, vel, *de hac re*, dicimus. Sall. in Catil. *Sæpe de luxuria atque avaritia noſtrorum Civium queſtus ſum.* Cic. l. 5. ep. 2. *Satis habeas, nihil me etiam tecum* (i. coram te) *de tui fratris injuria* (i. de injuria qua me tuus frater affecit) *conqueri.* Obſerva in hoc exemplo Latini ſermonis proprietatem, & a vernaculo noſtro diſcrepantiam. Plaut. Mil. *Conqueritur mecum mulier fortunas ſuas.* Dicimus &c. *Queror, Conqueror tibi & apud te aliquid*, vel, *de aliquo* Catull. Argon 33. *Sed quod ego ignaris nequicquam conqueror auris!* i. quid in auras: querelam effundo. Suet. in Aug. *Tiberio quoque de eadem re ſedulo apud ſe —conquerenti ita reſcripſit.* Cic. l. 1. ep. 8. *De quibus eramus jam cum Pompejo loquuti.* Id. *Qui tum de ſcelere fateretur &c.*

3. *Liceor*, ſeu, *Licitor*, cum Accuſativo rei, quæ in auctione venditur. 12 Att. ep. 36. *Hæredes Scapulæ iſtos hortos liceri cogitant.* * Additur & caſus pretii;

tii; ut, *liceri tabulam centum talentis.* Plin. l. 7. Sic. c. 38. *liceri plurimi &c,*

Quartus Ordo Deponentium.

Accusativus cum Dativo post Verbum.

QUÆDAM Verba Deponentia præter. Accusativum Dativum poscunt. Cic. Phil. 11. *Grætia intendit dexteram Italiæ, suumq. ei, præsidium pallicetur.* Act. 2. in Verr. *Ei voce maxima victoriam gratulatur.*

Hujus Ordinis sunt.

Confiteor, Fœneror (i fœnori do) *Furor, Gratulor, Impertior, Imprecor, Inficior* (i nego) *Interpretor Largior* & Composita. *Minitor, Minor, Partior, Polliceor.*

APPENDIX I. Gen. P. M. C.

1. *Furor,* etiam *Ablativum,* cum *a,* vel, *ab,* recipit. Cic. Att. l. 2. *Furatum me abs te diceres.*

2. *Gratulor tibi in hac re,* vel, *de hac re,* dicimus. Cic. Fam. l. 4. *Qua in re tibi gratulor.* Id, l. 1. ep. 7. *Quod mihi de filia gratularis.*

3. *Impertior te hac re,* semel duntaxat invenitur. Ter. Adel. Act. 3. *Sed cesso heram impertiri hoc malo* Vix usurpaverim.

Quintus Ordo Deponentium.

Accusativum cum Ablativo post Verbum.

QUÆDAM Verba Deponentia præter *Accusativum* postulant *Ablativum* sine Præpositione Virg. 1. *Aen. Haud equidem tali me dignor honore,* Cic. l, 9. ep. 8. *Ut possem te munerari quam simillimo munere.*

Hujus ordinis sunt.

Dignor, Muneror, Prosequor, Remuneror.

Sex-

Sextus Ordo Deponentium.

Ablativus cum Præpos. a, vel, ab, præter Accusativum.

QUÆDAM Verba Deponentia præter *Accusativum postulant* *Ablativum* cum Præpositione, *a*, vel, *ab*. Cic. pro Syl. *Quam multorum hic vitam est a L. Sylla deprecatus.*

Hujus Ordinis sunt.

Deprecor, (wypraszam) *Mercor*, *Nundinor*, *Percontor*, *Sciscitor* Cic. act 2. in Verr. *Is nullam a se se calamitatem poterit deprecari.* Ib, *Qui ab isto jus ad utilitatem suam nundinarentur.*

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. *Percontor & Sciscitor*, seu, *Scitor*, (nam utroque modo dicitur.) etiam *Ablativum* Personæ cum Præpositione *Ex*, admittunt. Cic. 1. de nat. deor. *Epicuri ex Vellejo sciscitabar sententiam.* Id. de Clar. Or. *Cum Theophrastus percontaretur ex anicula quadam, quanti illud venderet.* * MERCOR, etiam cum, *De*, Pro Flac. *Fundum mercatus est de pupillo.*

2. *Percontor te de hac re*, eleganter dicitur som. Scip. *Ego illum de suo regno, ille me de nostra Rep. percontatus est.*

3. *Mutuor*, cum significat. *mutuum contraho*, hujus est Ordinis, & de iis dicitur, quæ non redduntur eadem. Plaut. Most. *Decem minas a patre mutuatus est.* * Sæpe translate sumitur. 2. Tusc. *A viris virtus est nomen mutuata.*

Septimus Ordo Deponentium.

Ablativus post Verbum.

QUÆDAM Verba Deponentia post se *Ablativum* postulant. Cic. pro sex. Rosc. *Commoda quibus utimur, lucem*

lucem qua fruimur, a Deo nobis dari atque imperteri videmus, 2. de Inv, *Si eo portu potiti essent.*

Hujus Ordinis sunt,

Abutor, Defungor, Delector, Fruor, Fungor, Glorior, Nitor, Oblector, Periclitor, Perfungor, Potior, Vescor, Utor.

APPENDIX I. Generis P. M. C,

1. *Nitor, Glorior, Delector,* interdum Præp, *In,* Ablativo addunt Cic. pro Mil. *In cujus vita nititur salus civitatis.* 3. de nat. Deor. *In virtute recte gloriamur.* 1· de Fin. *Quæ manus significat illum esse in hac rogatiuncula delectatum.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Periclitor,* cum significat, *periculum subeo,* modo absolute usurpatur. Cic. 2. de Inv. *Jura omnia periclitari, si similitudines usurpentur.* * Modo cum Ablativis communibus *Partis* aut *Causæ:* Martial. l. 6. *Periclitatur capite Sotades noster.* Celsus l. 5. c 26. *Vulnus quod nimis astrictum est periclitatur cancro.* Plin. l. 17. c. 24. *Arbores gelu periclitantur.* Sic. *Periclitari siti, febribus, frigore &c.* i. *ob cancrum ob gelu, ob sitim &c,* seu *sitis causa, cancri causa &c.* * modo cum Infinito. Quintil. l. 11. c. 3. *vox ima vim non habet, summa rumpi periclitatur.* Plin. in Poneg. *Periclitabantur esse privatæ.* * Ablativi, *Fama, Opinione, Statu, Omnibus,* peculiares esse videntur hujus Verbi, cæteris enim fere cum Præpositione, DE utimur. Liv. l. 40. *Ingenii* fama *periclitarer.* Quintil. l. 6. c. 1. *Si aut* statu *periclitari, aut* opinione *litigator videatur.* Suet. in Tib. c. 21. *Ne* de *summa imperii Populus Rom. periclitetur.* Sic. *Periclitari* de *salute,* de *gloria,* de *præmiis,* de *doctrina,* de *ornamentis omnibus.* PERICLITOR, pro, *experior* vide in 3. Ord. Depon.

2. Po-

2. *Potior*, pro *Fruor*. Ablativo jungitur; ut, *potiri voluptate* Pro *vindicare sibi*, seu, *Obtingere*, etiam Accusativo, a Poëtis præsertim jungitur. Ter. Adel. act. 5. *Ille alter sine labore patriæ potitur commoda.* Lucr. l. 3. *Homerus sceptra potitus.*

3. *Vescor*, *Fungor*, *Utor*, *Abutor*, etiam accusativo *Vesci caprinum jecur.* Plin. l. 8. c. 5, *Vesci absinthium.* l. 11. c. 38. *Fungens officium.* Ter. Ad. l. act. 3. *Cætera quæ voluimus uti* Plaut. Cas. *Operam abutitur*, Ter. Andr. Prol.

DE CONSTRUCTIONE VERBI IMPERSONALIS.

CAPUT VIII. P. S. O. I. C.

Primus Ordo Impersonalium.

Absolute.

QUÆDAM Verba Impersonália Absolute ponuntur. * Cicero de Div. *Si fulserit, si tonuerit.*

Hujus Ordinis sunt.

Diescit, *Fulget*, *Fulgurat*, *Grandinat*, *Ningit*, *Pluit*, *Rorat*, *Serenat*, *Tonat*, *Vesperascit.*

APPENDIX I. Gen. P. M. C.

1. His autem interdum *vel aperte* additur Nominativus rei, quæ pluviam, tonitru, aut quid simile ciet. 9. Aen. *Cœlum tonat omne fragore.* * vel occulte subintelligitur; *Deus*, *Natura*, aut quid simile.

*2. Exprimitur eodem Casu res quæ pluendo decidit. Plin. l. 2. c. 56. *Effigies quæ pluerat, spongiarum fere similis fuit.* Virg 4. Georg. *Nec de concusso tantum pluit ilice glandis.* Stat. 8. *Theb. Saxa pluunt*,

AP-

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Pluit*, Ablativum post se habere solet. Liv. l. 1. *Nuntiatum est Regi, in monte Albano lapidibus pluisse.* Id. l 42. *Saturniæ nuntiatum erat, sanguine per triduum pluisse. Oximi pluisse terra.* Plin. l. 2. c, 56. *Relatum, in monumenta est, lacte & sanguine pluisse.* Et sæpe alias, *Carne, ferro, lateribus coctis &c.* apud Valer. l. 1. c. 6. * Sic. *Ningit*, Lucr. l. 2. *Ninguntq. rosarum floribus.*

2 Accusativo, *Pluit*, vix jungitur. Cic. 2. de Div. *Sanguinem pluisse, senatui nuntiatum est.* Nisi vel Accusativus hic sit Infiniti; vel, *sanguine*, legi debeat. Liv. l. 40. *In area Vulcani & Concordiæ sanguinem pluit.* Rarum id, si locus mendo caret.

Secundus Ordo Impersonalium.

Genitivus post Impersonale.

QUÆDAM Verba Impersonalia *ante se* postulant Nominativum, vel ejus loco aliquam Orationis Partem: *post se* vero Genitivum. * Cic. 2. ad Q. Fr. *Hoc vehementer interest Reip.* Fam l. 5. ep. 5. *Utriusque nostrum magni interest, prius ut te conveniam, quam decedas* 5. de Fin. *Interest omnium recte facere.* 1. Off. *Adolescentis est, majores natu vereri.*

Hujus Ordinis sunt: Est, Interest, Refert.

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. *Interest & Refert*, & pleraque Impersonalia Tertii, Quarti & Quinti Ordinis hos fere Nominativos libentius admittunt: *Hoc, Istud, Illud, Id, Idem, Quod, Quid, Nihil.* Cic. pro Syll. *Vestra enim hoc maxime interest* ad Brut. l. 2. *Tua istud refert maxime* Pro leg. Manil. *Illud parvi refert* 1e Or. lib. 2. *Si tibi id minus libebit.* Id. 6. Verr. *Non idem mihi licet, quod iis, qui nobili genere nati sunt,* Pro Marcell. *Multi dubita-*

bitabunt, quid *ifbi expediret*, Hor. l. 2. Sat. 6. *Nil me pœnieat fanum patris hujus.*

2. Pro Genitivo rei inanimatæ fæpe, *Intereft*, Accufativum cum Præpofitione, *Ad*, adfcifcit. Cic l, 5. ep. 12. *Ad noftram laudem non multum video intereffe*, & l, 16, ep. 3. *Magni ad honorem noftrum intereft.*

3. Idem Verbum pro Genitivis, *Mei*, *Tui*, *Sui*, *Noftri*, *Veftri*, habet Ablativos: *Mea*, *Tua*, *Noftra*, *Veftra.* Cic. l. 16. ep. 3. Et tua & mea *maxime intereft te valere.* Id. l. 2. ep. 4. *Si quid effet, quod eos fcire aut* noftra *aut ipforum intereffet:* Ter. Hec. act. 5. *Tua quod nihil refert, percontari definas.*

4. *Cuja*, vel, *Cujus interreft*, dicitur utroque modo. Cic. pro Mil. *Ea cœdis fi potiffimum crimini datur, detur ei*, cuja *interfuit, nos ei* cuja *nihil interfuit.* Id. Phil. 2. *Quis enim eft hodie*, cujus *intereft iftam legem manere?* Hoc vero ufitatius.

5. Verbum, *Eft*, pro Ablativis *Mea*, *Tua*, *Sua*, *Noftra*, *Veftra*, habet Nominativos: *Meum*, *Suum &c.* Cic. l. 6. ep. 5. *Puto effe* meum, *quid fentiam, exponere.* 1, de Fin. *Si memoria forte defecerit*, tuum *eft*, *ut fuggeras.*

6. *Magni*, *Parvi*, *Tanti*, *Quanti*, in Genitivo adhærent Verbis: *Intereft & Refert.* 2. Att. ep. 23. *Permagni noftra intereft te effe Romæ* 3. ad Q Fr. ep. 1. *Parvi refert abs te jus dici*, Ulpian ff. de furto. l. 22. *Si tanti interfuit.* Paulus Ibid. l. 28. *Tanti venetur, quanti domini interfuit.*

7. Cætera ejusmodi per Adverbium redduntur; ut, *Multum*, *Permultum*, *Plurimum* Intereft; *Maxime*, *Magnopere*, *Vehementer* Refert fic & *Parum*, *Paululum*, *Minime*, *Tantum*, *Aliquantum*, *Aliquantulum*, *Tantopere*, *Quantopere &c.* Cic. l. 12 ep. 9. *Multum intereft te veuire*, Id. Br. ep. 6. *Quantopere interfit opprimi Dolabellam, profecto intelligis.*

1. Quan-

1. *Quantum*, pro, *Quanti*, apud Ciceronem invenies * pro Mur. *Ostendom alio loco*, quantum *salutis communis interfit, duos Consules esse.*

2. *Tantum*, pro *Tanti*, apud Plin. l. 2. c. 26. *Tantum intereft, fubeant radii, an superveniant.*

3. Quæ de, *Intereft*, hucusque diximus, tunc ei competunt, cum fignificat, *Pertinet*, aut *Utile eft*: nam fi differentiam inter res fignificat, Accufativum cum Præpofitione *Inter* aperte vel occulte habet. Cic. Att. l. 8. *Hoc* inter me *& illos intereft, quod &c.* 2. de Fin. *Hoc intereft, quod voluptas etiam in animo vitiosa eft res, ut Stoici putant.* * Reperitur hac fignificatione etiam cum Nominativo Ter. Adel. act. 1. fc. 1. *Hoc pater & dominus intereft* Et cum Dativo. Id. Eun. act. 2. fc. 2. *Stulto intelligens quid intereft?* Hæc tamen rariora.

Tertius Ordo Imperfonalium.

Dativus poft Imperfonale.

QUUDAM Verba Imperfonalia, quorum multa *eventum*, *commodum*, *incommodum* fignificant, *ante fe* poftulant Nominativum, vel ejus loco Infinitum aut Membrum Orationis: *poft fe* vero Dativum. Ter. Adelph act. 5. *Facite quod vobis libet.* Cic. l. 2. ep. 1. *Mihi placebat, ut te Leucadem deportares.* Tufc. 5. *Peccare nemini licet.*

Hujus ordinis funt.

Accidit, *Benevertit*, *Cadit*, *Competit*, *Conducit*, *Confert*, *Conftat*, *Contingit*, *Convenit*, *Difplicet*, *Dolet*, *Evenit*, *Expedit*, *Inceffit*, *Incidit*, *Libet*, *Licet*, *Liquet*, *Lubet*, *Obtingit*, *Obvenit*, *Patet*, *Placet*, *Præftat*, (i fatius eft) *Reftat*, *Succedit*, *Supereft*, *Sufficit*, *Suppetit*, *Superat & Suppeditat* pro *Suppetit*; *Stat*, *Sedet* pro, *Placet*, *Ufuvenit* Liv. l. 3. *Quod bene verteres ipfi Reiq. Publicæ.* Et l. 9. ep. 2. *Stet nobis illud, vivere in ftudiis noftris.* Aen. 5. *Idq. pio fedet Aeneæ.*

AP-

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. Quædam horum Verborum etiam *Perſonaliter* uſurpari ſolent & utroque Numero Suet. in Cæſ. *Cætera item quæ cuique libuiſſent* 5. Tuſc. *Ut ambitioni & quotidianis ſumptibus copiæ ſuppetant.* Sal. Jug. *Metello Numidia evenit.* Cic. l. 9. ep 21. *Timebam ne evenirent ea, quæ acciderunt.* Virg. Eccl. 10. *Nec carmina nobis ipſa placent.*

2. *Conducit*, pro Dativo rei inanimatæ interdum; *Confert*, fere ſemper Accuſativum cum *Ad*, expoſcit. Cic. 1. Off. *dum conſiliant, conducat id nec ne ad vitæ commoditatem.* Quintil. l. 1. c 4. *Comœdia plurimum ad eloquentiam confert.* * Dativo autem Perſonæ, *Confert*, non jungitur.

3. Infinitum *Eſſe*, accedente Verbo *Licet*, Dandi vel Accuſandi Caſum poſtulat. Cic. 1. Tuſc. *Licuit otioſo eſſe Themiſtocli, licuit Epaminandæ.* Att. l. 1. ep. 14. *Quo in genere mihi negligenti eſſe non licet.* Id. pro Flac. *Cur his per te frui libertate, cur denique eſſe liberos non licet?* * Obſerva hic Latini ſermonis elegantiam in adjuncta Præpoſitione, *Per*, quæ Verbo, *Licet*, ſæpiſſime ita jungitur, ſic. Plaut. *Aſinaria vult eſſe, ſi per vos licet.* Ter. Adelp. *ſinetis nunc facere, dum per ætatem licet.* Cic. Phil 2. *Petis, ut tibi per me liceat.* Id. l. 1, ep. 8. *Faciam, ſi mihi per ejus amicitiam licebit &c.*

APPENDIX II. Generis P. M. C.

1. Itam Infinitum *Eſſe*, cum cæteris Verbis quæ Dativo gaudent, Accuſativum potius habet. Ter. Heaut. act. 2. *Vobis expedit eſſe bonos.* Id. Phor. act. 5. *Noſtrapte culpa facimus, ut malos expediat eſſe.* * Reperitur tamen & cum Dativo. Quintil. l. 11. c. 1. *Cui eſſe diſerto vacet.* Liv. l. 21. *Vobis neceſſe eſt fortibus viris eſſe.* Hor. in Arte. *Mediocribus eſſe Poetis non Dii, non homines, non conceſſere columnæ.* Ov. 8. Met. *Vobis immunibus hujus eſſe mali datur.* Simile eſt illud

Vale-

Valerii l. 3. c. 6. *Sylla chlamydato sibi Neapoli ambulare turpe non duxit.* Et l. 5. c. 4. *Maximo tibi postea & civi & duci e vadere conligit.*

2. *Incessit* Impersonale Præteritum ab, *Incesso*, Dandi vel Accusandi Casum admittit. Val. Prol. *Nec mihi cuncta complectendi cupida incessit.* Liv. l. 1. *Gravior cura Patribus incessit.* * Accusativum Liv. ib. *Timor deinde Patres incessit.* Etiam cum Præpositione, *In*, Ter. Andr act. 4. *Nova nunc religio in te incessit.* Nowe szkrupuły cię napadły,

3. *Accidit*, *Contingit*, *Evenit*, *Usuvenit* & alia quæ *eventum* significant, apud Oratores fere Infinitum respuunt & Conjunctivo Modo cum, *Ut*, adhærescent. Præstat igitur dicere: *Aliquoties jam evenit ut te otiosum deprehenderim*, quam, *aliquoties mihi jam evenit, te otiosum deprehendere*, & similia. Cic. 3. in Verr. *Accidit, ut eo die Lampsacum venires.* Id. l. 2, ep. 1, *Si ei contigisset*, ut *te ante videret, quam e vita discederet* 3. de Or. *Forte evenit* ut *in Privernati essemus.*

4. *Convenit*, cum significat, *Przystoi*, Dativum, cum vero *Zgodá, zgadzam się*, Accusativum cum Præpos. *Inter* Liv. 3. ab Urb. *Non modo inter Patres, sed ut inter Consules quidem ipsos satis conveniebat* Plaut. Capt. *Nunc ita convenit inter me atque hunc — ut te mittam ad patrem* * Sæpe etiam Casus hic Præpositionis latet. Plaut. Amph. *Convenit, victi utri sint eo prœlio, urbem, agrum, aras, focos, seq. uti dederent. s. inter eos* videlicet Teleboas & Amphitruonem. Ib. ALC. *Si deliqui nulla causa est.* AM *Convenit.* Nos dicimus: *zgodá.* * Sic quoque Verbo, *Convenit*, utuntur Latini: *Mihi cum illo male convenit*, *Scientiæ cum inscitia nunquam conveniet &c.* Plaut Capt. *Dicito patri, quo pacto mihi cum hoc convenerit de hujus filio.* Polonus diceret: *Powiedz &c. iáka ugodá stánelá między mną &c.* Cic. Att. l. 6. *Mihi cum Dejotaro convenit ut ille in meis castris esset.*

Quar-

Quartus Ordo Impersonalium.

Accusativus post Impersonale.

QUÆDAM Verba Impersonalia postulant *ante se* Nominativum, vel ejus loco Infinitum, vel Membrum Orationis: *post se* vero Accusativum. Cic. in Brut. *Decet hoc illum nescio quomodo,* Id. 2. ad Q. Fr. *Te esse animo hilari valde me juvat.*

Hujus Ordinis sunt.

Decet, Dedecet, Delectas, Juvas.

APPENDIX I. Generis P. M, C.

1. Hæc quoque Verba non raro utroque Numero cum quovis Nominativo Personæ tertiæ usurpantur. Cic, de Off. *quam te aliena deceant.* Plaut Most. *Satin hæc me vestis decet?* Sec 2. de benef. *Te omnia dedecent.* Cic. l. 2. ep. 7. *Me status hic Reip. non delectat,*

APPENDIX II. Generis P. S, C.

1. Verbum, *Oportet*, inepte quidam reponunt in hoc Ordine: cave igitur Accusativum illi tribuas; sed vel Nominativum Ter. Heaut act. 3. sc. 2 *Hæc facta ab illo oportebant.* Cic. pro Corn *Est aliquid quod non oporteat, etiamsi licet, quidquid vero non licet, certe non oportet.* * Vel Orationis membrum Nominativi loco. Id. Phil. 7. *Irritari Antonium non oportuit.* * Elegantissime loqueris cum Verbum hoc Conjunctivo Modo sine ulla particola sociabis. Cic. in Or. *Ex rerum cognitione efflorescat & redundet, oportet, oratio.* * Verum plurali nnmero non videtur usurpandum.

2. Vernaculæ illæ phrases: *Musisz ty bydź wielkie láddco, Musiat to bydź wielki mowcá Cicero,* & similes qnibus conjecturam nostri significare solent, per Verbum, *Oportet*, aut, *necesse est*, reddendæ Latine sunt. v. g,

Ex

Ex asse nequam sis, oportet. Præclarus Prætor fuerit necesse est M. T. C. Plaut Caſ. *Properate, cœnam jam esse coctam oportet.* Id. *Hunc hominem malum esse oportet.* Id. 5. Verr. *Hoc arator assequi per triennium certo fructu suo non potuit, vendiderit instrumentum necesse est,* i. *muſi bydź źe przedat &c.* Cave igitur a trivialibus illis Latine id efferendi formis: *Debes tu esse valde nequam &c.*

3. *Fugit, Latet, Præterit, Fallit,* cum Imperſonaliter uſurpantur, hujus ſunt Ordinis. Cic. ad Q. Fr. l. 2. *Cæsare fugit me ad te scribere.* ad *Att.* l. 3. ep. 23. *In lege nulla esse hujusmodi caput, te non fallit.*

Quintus Ordo Imperſonalium.

Accuſativus cum, Ad, *poſt Imperſonale.*

QUÆDAM Verba Imperſonalia poſtulant, *ante ſe* Nominativum, vel ejus loco Infinitum, aut Membrum Orationis *poſt ſe* vero Accuſativum cum Præpoſ. *Ad.* Cic. pro ſext. Roſc. *Hoc ad me nihil attinet* Id. de Div. l. 2. *Ad rem pertinet, quomodo cælo affecto quodque animal oriatur.*

Huc ſpectant.

Attinet, Pertinet, Spectat.

APPENDIX. I. Gen. P. M. C.

Hæc quoque Verba utroque numero, & cum quovis Nominativo perſonæ tertiæ ſæpe efferuntur.

Sextus Ordo Imperſonalium.

Genitivus ante, Accuſativus poſt Imperſ.

QUÆDAM Verba Imperſonalia poſtulant *ante ſe* fere Genitivum vel Infinitum, vel Orationis Membrum; *poſt ſe* Accuſativum. Plaut. Trin. *Miſeret te aliorum, tui nec te miſeret, nec pudet.* Cic. de Off. *Quod te,*

Quan-

Quantum proficias non pœtinebit, ad Q, Fr. l. 3. *Non me hoc dicere pudebit.*

Hujus Ordinis sunt.

Miserescit, *Miseret*, *Pœnitet*, *Piget*, *Pudet*, *Tædet*.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Quinque hæc Verba videntur quondam fuisse deponentia, Cujus rei argumento est carmen Turpillii apud Nonium.

Quam matris nunc patris me miseretur, *magis*. Hunc eorum Præterita, *Misertum est*, *Pigitum est*, *Puditum est*, *Pertæsum est*; duo tamen, *Pigitum est*, & *Puditum est*, pæne obsoleverunt. Quanquam Cic. pro Flacc. dixit. *Nonne esset puditum?* & Stat. l. 7. *pigitum*. Hunc Passive: *Pœnitendus*, *Pudendus*, *Pigendus*. Colum. l. 3. c. 1. *Hic ager colono est pœnitendus*. v. l. 1. c. 13. & 14.

2. Vereor apud Veteres erat Impersonale hujus Ordinis. Pacuv. ap. Non. *Nihilne te populi veretur?* Accius *Si tui te veretur Progenitoris?* Quos & Cicero semel imitatus est. l. 1. de Fin *Aristippi. Cyrenaicorumq. omnium quos non est veritum in voluptate summum bonum ponere.*

IMPERSONALIA PASSIVA.

P. S. O. I. C.

Quidnam hæc Verba sint.

VERBA Impersonalia Passivæ vocis *sunt ea Verba Passiva, quæ sola Tertia Persona contenta sunt.* v. g. *Dormitur*, *statur* &c.

2. *Unde proveniant.*

1. Fiunt potissimum a Neutris in O, absolutis, & ab Activis, cum hæc in tertia Persona absolute Passive

 esse-

efferuntur. v. g. *Statur*, *Vivitur*, *Curritur*, *Ibatur*, *Ventum est*, *Teritur*, *Egetur*, *Amatur*, *Fletur*.

3. *Quomodo construantur.*

3 ANTE SE admittunt Ablativum cum Præp. *a*, vel, *ab*; idque VEL TACITE, si absolute ponuntur. v. g. *Egetur*, *statur*, s. *a me*, *a te* &c. VEL EXPRESSE. Cic. l. 6. ep. 12. *nihil est a me inservitum temporis causa* Id. pro Dom. sua. *Ab universo senatu reclamatum est*. * Aut. Ablativi loco Dativum. Martial. *Tota mihi dormitur hièms*. Plaut. Epid. *Mihi isthic neque seritur, neque metitur*.

4 POST SE habent casus suorum verborum. Cic. l. 1. ep. 2. Ejus orationi ab omnibus reclamatum est. Liv. l. 1. Plin. l. 17. c. 10. *Hoc modo plantantur punica*. Id. l. 12. c. 13. *Metitur cardamomum*, & l. 12. c. 6. *Totus hodie navigatur Occidens*. Hæc nihilominus Impersonalia sunt, quia eorum Primæ & secundæ Personæ non sunt in usu.

SCHOLION.

Impersonalia Passivæ vocis quædam suapte natura Personalia sunt, & Primas ac Secundas Personas Passivæ vocis habere possunt; ut quæ ab Activis & quibusdam Neutris Quarti Ordinis siunt: dicuntur tamen Impersonalia, cum absolute sine ullis Personis Passiva voce efferuntur. Cic. Phil. 2. *Ab hora secunda bibebatur*, *ludebatur*, *vomebatur*. Terr. Andr. act. 1. *In ignem posita est*, *fletur*. Vide ibi Donatum.

2. Verba vero quorum Primæ Secundæq. Personæ non sunt in usu, si iis Nominandi Casum adjunxeris, dicuntur *Impersonalia Finita*. Quod certam Constructionis Personam habent. Ov. 10. Met. *Nunc tertia vivitur ætas*. Id. *Noctes vigilantur amaræ*. Cic. l. 1, Off. *Multa in Rep peccantur*. Pro Mur. *Pugna acerrima est cum Rege summa contentione pugnata*. Sal Jug. *Prælium male pugnatum a suis*; quia *Vivor*; *Vigilor*, *Peccor*, *Pugnor* in usu non sunt.

2. Ea

2. Ea igitur potiſſimum cenſentur Impersonalia, quæ primis ſecundisq. deſtituta Perſonis non admittunt Nominandi caſum, quia nullo certo Numero, aut Perſona definiuntur, unde & *Infinita*, ſeu *Indefinita* appellantur Plautus Pſeud. *Quid agitur? Egetur acriter.* Ter. Eun. act. 2. *Quid agitur? ſtatus,* Id. Adelph. act 4. *Ceſſatum eſt usque adhuc.* Et aæ. 3 *Ignotum eſt, tacitum eſt, creditum eſt.* Cic 6. Verr. *Curritur ad prætorium.* Att. l. 2 ep. 1. *Non itum eſt obviam, cum iri maxime debuit.* Et l. 10. *Hic maneri diutius non poteſt.*

DE COMMUNI OMNIUM VERBORUM CONSTRUCTIONE.

CAPUT IX, P. M C.

Hactenus de peculiari Verborum Conſtructione dictum eſt, deinceps de Communi dicendum.

PRÆCEPTUM I. De Statu in loco.

Sive de Interrogatione UBI.

PROPRIA Pagorum, Caſtellorum, Urbium vel Oppidorum Primæ, vel Secundæ Declinationis ponuntur in Genitivo poſt quodvis Verbum, ſi Interrogatio fiat per Adverbium UBI; ſive (ut alii loquuntur) cum ſignificatur *ſtatus in loco.* Cic. Att. l. 4. *Egnatius Romæ eſt.*

2. Propriorum legem ſequuntur hæc quatuor Appellativa: *Belli, humi, militiæ, domi,* quorum poſtremo, *domi*, adjungi poſſunt Adjectiva, *meæ, tuæ, ſuæ, noſtræ, veſtræ, alienæ.* Tuſc. 5. *Theodori quidem nihil intereſt humi ne an ſublime putreſcat.* 2. Off. *Quibuscunq rebus vel belli vel domi poterunt, Remp. augeant* Id. l 4, ep. 7. *Nonne mavis ſine periculo alienæ?* Liv. l. 1. *Salubriora credebant, militiæ, quam domi juvenum corpora.* Cic 5, de Off. *Parva ſunt foris arma, niſi eſt conſilium domi.*

EXCEPTIONES.

I. Si Propria tamen fuerint *Declinationis tertiæ*, vel *pluralis numeri*, Sexto Caſu utendum eſt. Cic. l. 2. de Div. *Babylone paucis poſt diebus Alexander eſt mortuus.* ad Att. l, 9. *Lentulum noſtrum ſcis Puteolis eſſe.*

II. Dativo, *Ruri*, vel Ablativo, *Rure*, utimur, cum hujus eſt loci quæſtio. Plaut. Bacch. *Si illi ſunt virgæ ruri, at mihi tergum domi eſt.* Liv. l. 18. *Morientem rure eo ipſa die ſepeliri ſe juſſiſſe ferunt,* * Nonnunquam & Adjectivum additur. Hor. l. 4. ep. 28. *Interdum nugaris rure paterno,*

De Regionibus univerſim.

PROPRIA *Regionum*, *Inſularum*, *Provinciarum* ac cæterorum denique *majorum locorum*, ſemper cum vernaculo noſtro, ſermone congruunt, excepta unica interrogatione *Quo:* ad quam ſemper *Accuſativo* cum Præpoſitione *in*, efferuntur. Cic. Att. l. 9. *Promitto tibi, ſi valebit, tegulam illum nullam in Italia relicturum.* Id. l. 4. in Verr. *Imperii gradus ex Sicilia in Africam Romanis factus eſt.* Liv. l. 3. dec. 4. *Dum ipſe terreſtri per Hiſpaniam Galliasq. itinere Italiam peteret* Cic. de Som. Scip. *Cum in Africam veniſſem &c.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Genitivus, *Domi*, illa ſex tantum Adjectiva admittit, *meæ*, *tuæ*, *ſuæ*, *noſtræ*, *veſtræ*, *alienæ*: cum aliis in ablativo cum Præpoſitione, *In*, ponitur. Ovid. *Suſtinet in vidua triſtia ſigna domo.*

2. Quod interdum fit etiam adjectis illis ſex Pronominibus Plin. ad Cœl. l. 3. *Ille in domo mea ſæpe convaluit.*

3. Cum Subſtantivis autem utroque modo copulatur. ad Att. l. 1 ep. 1. Clodius deprehenſus eſt domi Cæſaris & l. 2 ep. 7. Cum in domo Cæſaris unus vir quondam fuerit.

4. *Humi*

4. *Humi*, non solum significat, *na ziemi*, *w ziemi*, *po ziemi*, ad Interrogationem, *UBI*; verum etiam, *na ziemię*, *o ziemię*, *w ziemię* ad Interrogationem, *QUO*, Plin. l. 8, c. 83. *Ingentes arcus desigunt humi* Colum, l. 8 c. 15. *Depressus humi canaliculus* i *in humum*. Quodsi adjectivum addideris, Genitivus, *Humi*, migrat in Casum Præpositionis, *In*, cæterorum Appellativorum more, Ov. 4. Met *Sedit humo in nuda*. Stat. 10. Theb. *Stratus humo in gelida*.

5. Sine Genitivo, *Domi*, nusquam spud Latinos Scriptores invenias Genitivos, *Belli*, aut, *Militiæ*; sed Ablativos cum Præpos. *In*, Cic. lib. 1. de Off. *Quæ res igitur gesta est unquam in bello tanta?* Sallust. *In eo bello trecenti milites desiderati*. Elegantissime etiam Ablativus, *Bello*, sine Præpositione adhibetur. Vatin. ad Cic. l. 5. ep. 10. *Simius, non semissis homo, contra me arma tulit; & cum bello cepi*. Sic. *bello partæ opes, captæ urbes, fracti hostes* & similia, quæ & ad danda infra Præcepta de, *Quando*, & de *Modo actionis*, referri possunt.

6. Errant, qui putant, Nomina tertiæ declinationis ad interrogationem, *UBI*, Dativo efferri: nam, *Tiburi & Anxuri*, Ablativi sunt, quia. *Tibur & Anxur*, Ablativum in *E & I*, apud Veteres habuere, unde legimus utroque modo. Cic. Att. l. 10. *Nunc rescribo, convento Antonio Tiburi*. Liv. bell. Pun. l. 10. *Tibure haud ita multo ante mortuus*.

7. Quidam dubitant, dicendumne sit: *Marcellus natus est Romæ nobilis urbis*, an, *nobili urbe*: Cicero posteriore modo loquitur pro Archia. *Natus est, inquit, Antiochiæ, loco nobili & celebri quondam urbe*. Idem Præpositionem quoque, *In*, adhibet cum Appellativo pro Rab. *Neapoli in celeberrimo oppido*. & Phil, 4. *Albæ in urbe opportuna* Plinius ipsi Nomini Proprio Præpositionem addit. l. 2. *In Nea oppido Troadis*.

Præ-

Præceptum II. de motu ad locum,

Seu de Interrogatione QUO.

SI per Adverbium *Quo*, fiat Interrogatio, Propria Pagorum, Castellorum, Urbium cujuscunque Declinationis, ac Numeri: *item Appellativa, *Rus & Domus*, Accusativo sine Præpositione efferuntur. Cic. Att. l. 16. ep 6. *Epistolas Catinam, Tauromenium, Syracusas commodius mittere potero.* Ter. Heau. *Domum revertor mæstus* Id. Eun. *Rus ibo.* Cic. pro Arch. *Eum domum suam receperunt.* Curt. l. 7. *Qui remissi domos erant.* * Si tamen *Rus* pluraliter usurpetur, Præpositionem, *In*, adsciscit Liv. l 9. dec. 4, *Jam ubi vos delapsi domos & iu rura vestra eritis.*

Præceptum III. de motu e loco

& per locum: sive de Interrogationibus, UNDE & Qua.

SI per, *Unde* vel, *Qua*, fiat Interrogatio, Propriis Pagorum, Castellorum, Oppidorum, item Appellativis, *Rus & Domus*, in Ablativo sine Præpositione utimur. ad Att. l . ep. 17. *Accepi Roma sine tua epistula fasciculum literarum.* Ter. Eunuch a&. 5. *Video rure redeuntem senem* ad Att. l. 5. *Iter Laodicea faciebam, cum has literas dabam in castra.* Ib. *Adest legatus domo missus.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Cum *loci propinquitas* significatur, etiam Propria Pagorum. Castellorum & Urbium ad quamvis interrogationem Præpositiones recipiunt, en exempla I, ad UBI, Cic. 4 Acad. *Hortensii villa quæ est* ad *Baulos.* Cic. ad Domit. *Apud Corfinium castra posuit Cæsar.* Virg. 1. Aen *Sub ilio alio* II. *ad QUO.* Cic. de Senect. *Miles adolescentulus profectus sum* ad *Capuam.* Id. Att. l. 6. *Verti me a Minturnis Arpinum versus.* III. ad UNDE Id Att. l. 9. *A Brundusio nulla adhuc fama venerat.* Liv. l 1. bell. bell. Pun. *Legati Romani ab*

Car-

Carthagine in Hispaniam trajecerunt. IV. ad QUA Liv. dec. 4. *Præter Thebas, Demetriadem cursum dirigerent.* Polonus reddiderit, *Mimo, Tebow,* vel, *po pod Teby &c.*

2. Propria urbium & oppidorum ſæpe Præpoſitionem recipiunt, idque ad quamlibet interrogationem, licet non ſignificetur loci propinquitas.

3. Contra Propriis regionum & inſularum interdum demitur Præpoſitio, præcipue a Poëtis & Hiſtoricis. Exemplis ſuperſedemus, quia præſtat, ut Tyrones Grammaticorum regulam ſequantur utrobique.

4. Certa Nomina *Regionum* aut *Viarum*, item Appellativa, quædam, eleganter Ablativo ſine Præpoſ. efferuntur tunc, cum alioqui Accuſativo cum Præpoſ. *Per*, efferenda eſſent. Cic. ad Q. Fr. l. 1. ep. 1. *Si iter Appia via faceres.* Id. in Verr. act. 2. *Multæ mihi a C. Verre inſidiæ terra mariq. ſunt factæ.*

5. Hanc elegantiam imprimis ſibi vendicant verba *Vagandi*, ut, *Erro, Palor, Vagor, Volito* & ſimilia. Phil. 10. *Et nunc tota Aſia vagatur, volitat ut Rex.* Pro Font. *Vagantur toto foro.* 2. de Or. *Toto foro volitare.* Martial. l. 1. *Ne tamen ignores ubi ſim venalis & erres Urbe vagus tota, me duce tutus eris.* Obſerva autem ubique iſthic adjici Adjectivum. *Totus.*

Præcept. IV. de Dativo communi.

Quodvis Verbum admittit Dativum ejus Perſonæ, cujus gratia, commodo vel incommodo, aliquid fit. Plaut. Mil. *Tibi aras, tibi occas, tibi ſeris, tibi eidem metis.* Cic. l. 16. ep. 6. *Quidquid valebo vel authoritate, vel gratia, valebo tibi* & l. 2. ep. 18. *Si quid offenderit, ſibi totum, tibi nihil offenderit.*

Præcept. V. de Accuſativo, vel

Tempus Accuſativo vel Ablativo effertur, ſi per *Quamdiu* fiat interrogatio Liv. l. 1. *Romulus ſeptem & triginta regnavit annos.* Plin. l. 7. *Maſiniſſam ſexaginta*

ta annis regnasse indubitatum est. * Sæpius tamen Accusativo.

2. Sin vero per *Quando*, Ablativo utimur. Cic. de Arusp *Negotium Magistratibus datum est anno superiori.* * Ablativo item utimur, cum præteritum tempus a præsenti metimur Att. l. 10. ep. 4. *Tempestatem ego quindecim annis ante prospexeram.* Nos dicimus: *Od pietnastu lat, iuż temu pietnáście lat, iak &c.* Participium tamen, *Natus*, cum hominis ætatem metimur, Accusativum, *Annos*, semper exigit. ut *annos natus viginti &c.* Już mu dwádzieścia lat.

3. Cum transactio rei cujuspiam præfinito temporis spatio, cen limitibus quibusdam circumscribitur, Tempus Accusativo cum Præpos *Inter*; * nonnunquam tamen etiam solo Ablativo effertur. Plaut Curc. *Dimidiam partem nationum — subegit solus intra viginti dies.* Liv. 3. beli. Pun. *Intra paucos dies &c* Sic. *intra biduum, intra triduum &c* * Cic. pro Mil. *Clodius respondit triduo illum, ad summum quatriduo periturum.* Nobis hoc loquendi genus respondet Interrogationi: *w iak prętkim czáśie?* v. g. *we trzech dniách, o iednę noc, we dwoch godzinách, iednym dniem &c.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Ad interrogationem *Quando*, non sola Nomina quæ tempus significant, Ablativo efferuntur: nam illa quoque, quibus res in tempora evenientes exprimuntur, eodem in Casu usurpantur Hinc illa passim apud Latinos Scriptores obviar *Ludis, Apollinaribus, Floralibus, Sæcularibus &c. Bello servili, civili, Macedonico, Punico &c Primo conflictu Altera in hostem expeditione. Hircio & Pansa Consulibus. L. Sylla Dictatore,* & similia innumera: nihil est enim, quod ista ad Absolutum potius Ablativum referamus.

2. Ablativi ejusmodi (exceptis qui Personam significant) summo Latini sermonis lepore in Accusativos cum Præpos. *Per*, migrare possunt. Cic. 7. Verr. *Per eos*

dies

dies quum iste cum pallio purpureo talariq. tunica versaretur in conviviis Tacit. l. 20. *Orsus a quæstu periculisq. quæ per quinque & viginti annos in castris Romanis exhausisset* SIC. *Per caram annonam*, w drogie látá *Per Dyonisia*, w zápusty &c. vide Indicem Cnapii sub *Per*. * Nonnunquam, *per*, mutatur in, *sub*. v. infra c. 17. præcepto 7.

Præceptum VI. de Accusativo vel *Ablativo Spatii.*

Cuivis Verbo apponi potest Accusativus vel Ablativus qui distantiam loci significet. Cic. l. 16. ep. 4 *Is locus est citra Leucadem stadia viginti.* Pro Sext. Rosc. *Edixit, ut ab Urbe abesset passuum millia ducenta.* Att. l. 13. *Cubitum nullum assiduo cursu processit.* Liv. 7. bell Mac. *Mille & ducentos passus ibi latitudo patet.* Cæs. l. 1. bell. Gall. *Millibus passuum sex a Cæsaris castris sub monte consedit.* Id. ib. *Ab exploratoribus certior factus est, Ariovisti copias a nostris, millibus passuum sex & viginti abesse.* * Accusativus tamen est frequentror.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Ipsum *Spatii* nomen utroque Casu adhibetur. Curt. l. 5. *Aedificia fere* SPATIUM *umius absunt.* Colum l. 11. c. 3. *Sulci lirarum inter se distent semipedali* SPATIO.

2. Cum dicimus abesse *bidui*, *tridui* &c. genitivis ejusmodi, *Iter*, aut *Via* in Accusativo vel Ablativo subauditur. Att, l. 5. ep 17. *A castris aberam bidui.* * Sæpe & expresse adjicitur. Fam. 15, ep. 4 *Aberam ab Amano iter unius diei.* Cæs. l. 1. bell. Gall. *Cum bidui viam processissent.*

Præcept. VII. de Ablativo absoluto.

Quibuslibet Verbis addi potest Ablativus absolute positus. Ad Att. l. 5. *Quæ authore te velle cæpi, adju-*

adjutore assequar, ad eund. l. 14. *Scripsi hæc ad te appositâ secundâ mensâ* de Clar. Or. *Ergo cautius posthac historiam, te audiente, attingam*, Mart. l. 8. *Cæsare venturo, Phosphore redde diem.*

2. Si tamen Nomine illo aut Pronomine vel Participio, quod Aqlativo absoluto efferendum erat, Verbum aliquod proximum tanquam suo casu Recto aut Obliquo indigeat, Ablativo absoluto ordinarie locus non est. Cic. 1. de Or *Cum Proconsul in Ciliciam proficiscens Athenas venissem.* Ibid. *Cogitanti mihi ac memoriâ vetera repetenti perbeati fuisse illi videri solent.* Plura exempla pete ex C. 13. Præc. 1. n. 1. infra.

APPENDIX II. Geueris P. S. C.

1. Aliquando absolute ponitur *Participium Præteriti* sine Nomine Liv. bell. Mac. l. 1. *Inde Consul ad Pulvinum est progressus, nondum comperto, quam regionem hostes petissent.* Tac. l. 2. *Audito, castellum Lupiæ obsideri, sex legiones eo duxit.* Tac. l. 1. *Nec diu certato, transtulit aciem.* Id. l. 4. Hist. *Multum invicem disceptato.* v. l. 1. c. 9. sch. 7. n. 6.

2. Nonnunquam *Nomen* tantum. Tac. l. 1. *Juxta* PERICULOSO *ficta seu vera promexet.* 1. *cum æque periculosum esset.* Liv. bell. Pun. l. 8. *Mati* INCERTO *spræ tenebris, quid aut peterent, aut vitarent fœre interierunt.* i. *cum incertum esset.* Tac. l. 3. Ann. *Senatus Majorum beneficia introspexit,* LIBERO *ut quondam, quid firmaret vetaretque* i. *cum liberum esset, maneret &c.* Talia sunt, *te Authore, me judice, Sylla Dictatore &c.* Quorum pleraque etiam ad, *Quando & Quomodo*, referri posse jam innuimus. Hæc si ad simplicem locutionis modum reducas, ex Nominativis Verbi, *Sum*, fieri deprehendes.

3. Interdum Ablativo absoluto locus datur, etsi Nomine illo, vel Pronomine aut Participio, Verbum aliquod proximum alio in Casu egere videatur. Cic. Tir. l. 16. *Non potes effugere hujus culpæ pœnam te patrono* i. *tu ipse*

ipſe patronus, vel, *ſi tu ipſe patronus tuus ſis.* Sen. de vita beata c. 10. *Populo ſpectante fieri credam: quod me conſcio faciam,* i. *quod conſcius ipſe mihi faciam.* Id. l. 3 epiſt. *Acerbum eſt uri: quanto acerbius, ſi id te faciente patiaris.* Hor. l. 11. ode 2. *Neu ſinas Medos equitare inultos Te Duce (*i. *tu dux) Cæſar.* Sedig apud Gell. l. 15. c. 24, *Eum me judice (*i. *ego judex) errorem diſſolvam tibi.* Tac. l. 14. An. *A Cæſare, perfecto demum ſcelere, magnitudo ejus (*ſc. *ſceleris) cognita eſt.* Cic. l. 5. ep. 12. *Alacres animo ſumus, ut & cæteri viventibus nobis ex libris tuis nos cognoſcant &c.*

Præceptum VIII. de Ablativo inſtrumenti,

Cauſæ & Modi actionis,

Quævis Verba admittunt Ablativum ſignificantem *Inſtrumentum*, * vel *Cauſam* propter quam aliquid ſit, ** vel *Modum* actionis, qui cognoſcitur interrogatione *Quomodo* Ter. Adelph. *Hiſce oculis egomet vidi.* * Cic. Q. Fr. l. 2. *Veſtra culpa hæc acciderunt.* ** Pro Mil. *Quonam modo id factum feret civitas?* Id. de Sen. *Sapientiſſimus quisque æquiſſimo animo moritur, ſtultiſſimus iniquiſſimo.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Ablativus quem Neutris *Quinti*, & Deponentibus *Septimi Ordinis* attribuimus, plerumque etiam *ad cauſam propter quam* referri poteſt; ut *Ardeo iracundia, Flagro, Inflammor, Incendor cupiditate &c. Lætor, oblector, delector quiete &c.* i. *ardeo ob iracundiam, lætor ob quietem &c.*

2. Ablativus Modi, præpoſitionem *cum* ſæpe admittit: *In Accuſativum quoque cum Præpoſitione, *Per*, eleganter migrat. Cic. pro Cluent. *Semper magno cum metu dicere incipio.* de Or. l. 3. *cum febri domum redeo.* * Plin. ep. 123. *Avunculus meus, idemque per adoptionem pater.* Liv. l. 8. dec. 4. *Nunc per cavillationem, nunc precibus & ſimulatis lacrimis ad centum talenta eſt perductus.* vide Indicem Cnapii ſub *Per.*

3. Ablativus quoque *Instrumenti* sæpe eadem ratione effertur Celf. l. 5. c. 10. *Dixi de iis vulneribus, quæ maxime per tela inferuntur.*

4. Ablativus *Causæ* etiam Præpositiones. *A*, vel, *ab*, *cum de*, *ex*, *præ*, *pro*, nonnunquam admittit. Ter. Hec. *Jacentes hostes a verecundia* ad Q. Fr. l. 1. *Certo scio, te fecisse cum causa.* Pro Sext. *Quibus Senatus de me gratias egit.* Sal Jug. *Ex conscientia sua diffidenti.* Pro Planc *Nec loqui præ mœrore potuit* Id. de Or *Proq eo, quod ejus nomen erat magna apud omnes gloria, invitatus esset.*

Præcept. IX. de Ablativo excessus, *& Partis.*

Cuivis Verbo adjungi potest Ablativus rei qua *Excessus*, * vel *Pars* significatur. Cic de clar. Or. *P. Scipio omnes sale, facetisq; superabat.* |2. de Or. *Lepore & humanitate omnibus præstitit Socrates.* * Cic. 1. de Or. *In me ipso sæpissime experior, ut exalbescam in principiis dicendi, & tota mente atque artubus contremiscam.* Hor. l. 1. Sat 2. *Animoque & corpore torpet.* Tib. l. 1, el. 6. *Et si quid peccasse putat, & torq. capillis immerito.* Sic & Virg. Aen *Ecce trahebatur passis Priameia flimo: crinibus* & Plaut. *Capillis me de curru detraxit.* Suet de clar. Rhet. *Detrahere pedibus de tribunali* nos dicimus: *zá tep, zá nogi &c.*

Præceptum X. de Ablativo Pretii.

Quælibet Verba admittunt Ablativum significantem Pretium. Cic. act. 4 in Ver. *Senatus æstimasset quaternis sestertiis tritici modium,* Ter. Andr. actu 2. sc. 6. *Vix drachmis obsonatus est decem* Liv. l 3. bell. Pun *Multorum sanguine & vulneribus ea Pœnis victoria stetit.* v. 2. Ord. act. Pag. 266. & 267.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Genitivi illi, *Tanti*, *Quanti*, *Pluris*, *Minoris*, *Tantidem*, *Quanticunque* in Ablativos transeunt, si addantur Substantiva. Liv. 2. bell. Punici *Cum pretio minore redimendi captivos copia fieret* Non tamen dicimus: *Pluri pretio*, sed, *Majore pretio*, aut *Carius*.

2. *Valeo*, cum ad Pretium refertur Ablativum vel Accusativum amat. Plin. l. 31. c. 3 *Aureus nummus percussus est ita, ut scrupulum valeret.* Var de ling. Lat. l. 4. *Denarii quod denos æris valebant, quinarii quod quinos.*

DE CONSTRUCTIONE VERBI INFINITI.

CAPUT X. P. M. C.

Verba Infinita ante se Accusativum loco Nominativi, post se eosdem Casus postulant quos Finita.

2. *Locutionis genus, quod Infinitum appellant Grammatici, tunc in usu est cum Nomen, aut Verbum, vel Participium Casus loco. Membrum Orationis habet; eiq. beneficio particulæ, Quod, si Finite loquendum sit, conjungitur. NOMEN. Attic 2. Tusc mihi conscius sum nunquam me nimis cupidum fuisse vitæ Cic l. 12. ep. 30. Mihi solet esse molestum, tantis me impediri occupationibus, ut ad te scribendi — facultas nulla detur. * VERBUM. Id l 16. ep 6. Medico ipsi puta aliquid dandum esse, quo sit studiosior. Id. l. 12 bp. 28 In Rep quid agatur, credo te ex eorum literis cognoscere, qui ad te acta debent perscribere * PARTICIP. Ovid. Met, Sum ratus esse feram, ferrumq. volatile fixi Plaut. Amph. Quod nunquam opinatus fui eventurum, id contigit.*

3. *In hoc porro loquendi genere duo observari debent. I. Conjunctio, Quod, rejicienda. II Membrum ipsum Orationis, seu illa locutionis pars quam Conjunctio,*

Quod,

Quod, post se trahit, ita immutanda est, ut Nominativus in Accusativum, Verbum Finitum, in Infinitum correspondentis Temporis convertatur: cætera manent in integro v. g. Mihi conscius sum, Quod nunquam (ego) nimis cupidus fui vitæ &c.

APPENDIX II. Gen. P. S. C.

1. *Orationis membrum non solum tunc infinite vertitur, quando beneficio particulæ, Quod, adhæret Nominibus aut Verbis, vel Participiis; sed etiam quando beneficio particulæ Ut, jungitur Verbis Permittendi, Jubendi, Volendi, item iis quæ Possibile. Aequum, Congruum & similia, vel contraria his significant. Cic. l. 1. ep. 9. Eamq. quem bonum civem semper habuissent, bonum verum esse paterentur. Id. l. 3 ep 9 Si a me diligi vis, ad me literas ut quam primum lætitia officiar, mittito. Id. l. 2 ep. 1. Sin me id facere noles, te mihi æquum præbere debebis ib. ep, 8. Tibi omnia mea commendatissima esse cupio, ad Att. l. 8. Aequum est me a te impetrare &c. 1. de Off. Non est autem consentaneum, qui metu non frangatur, eum frangi cupiditate.*

2. *Dubitandi Verbum Particulæ, Quin, adminiculo, at Substantiva quædam & Adjectiva plurima, cum Substantivorum in morem Neutro genere usurpantur, etiam per Particulam, Si, cum Membro ejusmodi coalescunt. Ter. Eun. act. 5, Nunquid Gnato dubitas, quin ego perpetuo perierim. Cic. 2 Verr. Non dubito quin vobis satisfecerim, Judices: quæ infinite quoque efferri possunt sic. Nunquid dubitas me periisse? Non dubito me vobis satisfecisse &c. * Cic. de Amic. Aeque autem NEFAS sit tale aliquid & facere rogatum & rogasse. Id. 3. de Off. Hoc non TURPE est, dubitare Philosophos quod ne rustici quidem dubitent l. 1 de Off Aequius autem fuerat, id voluntate fieri ib Præstantissimum est, appetitum obtemperare rationi! & similia, quæ finite efferas: Turpe est, si Philosophus dubitet &c. Aequius fuerat, si voluntate id fieret &c. Sic. enim plerumque Latini loquun-*

quuntur. *Juv. sat, 13. Credebant hoc grande NEFAS & morte PLANDUM, SI juvenis vetulo non assurrexerit &c.*

3. *Si Accusativi geminatione fiat amphilologia, locutio Passive efferatur; v. g. Lachetem audivi percussisse Demeam: dic. a Lachete audivi percussum esse Demeam. Sic. Vidi canem superasse lupum. Video dextram lancem prægravare sinistram &c Si Passivum a Verbo formari nequeat, amphilogia solvitur mutatione Verborum v, g. Vidi canem insectari lupum: Vidi a cane exagitari lupum.*

3. *Accusativus Infiniti nonnunquam reticetur 2 Tusc. Subduc cibum unum diem athletæ, Jovem Olympium — implorabit, ferre non posse clamabit, s. se. Ovid. Vivere spe qui moriturus erat s. eum.*

4. *In iis Infiniti temporibus quæ ex Participio quopiam & infinito, Esse, vel Fuisse, supplentur, persæpe ipsum, Esse, vel Fuisse, omittitur. Ter. Andr. act 1 sc 1. Factum puta, quod postulas. Cic l, 3 ep. 10. Memet ipsum mihi per illum restitutum puto. Id. Att. l. 8. Ego bellum fœdissimum futurum puto. cætera vide supra l. 1, c. 9 sch. 10.*

Præceptum II. Circuitio ex Futuro.

simplici Verbi SUM.

Fore ut, vel Futurum ut adjuncta verbis Puto, Spero, Conjicio, Suspicor, Affirmo, Video & aliis, quibus judicium vel conjectura significatur, eleganter Futurum Infinitum agendi, tum patiendi supplent, idq. licet Verba supinis non careant. Cic Att l. 10. Nunquam putavi fore, ut ad te supplex venirem Fam l. 1. ep 6. Valde suspicor fore, ut infringatur hominum improbitas.

2. *Hac tamen circuitione potissimum subvenitur Verbis, quæ supino carent. Tusc. 1 Spero fore, ut contingat id nobis. Sen. l 2. Contr. Nunquam putavi futurum, ut pater meus liberos odisset.*

Præ-

Præc. III. Futuri Præterito mixti, & Circuitionis ex eo factæ usus.

Futurum Infiniti quod Præterito mixtum dicitur, tunc adhibendum est, cum illa Finitæ locutionis pars, quam Conjunctio Quod post se trahit, Præteriti plus quam perfecti Conjunctivi Modi Verbum habet. Cic. de Fato. etiamsi Icadius tum in spelunca illa non fuisset, saxum tamen illud casurum fuisse. act. 3. in Verr. Ut perspicuum sit, nunquam illos in eum locum progressuros fuisse. Cic. Phil. l. 2. Dixit aliam sententiam se dicturum fuisse, nisi propinquitate impediretur.

2. Quodsi Verba supino careant, circuitione ex Futuro præterito mixto Verbi, Sum, utendum est. v. g. Futurum fuisse arbitror, ut edisceres orationem, si voluisses.

3. Elegans est hujus Circuitionis usus, si Verba etiam Supinis prædita Passive efferantur. Cæs. l. 3. bel. Civ. Nisi eo ipso tempore quidam nuntii de Cæsaris victoria per dispositos equites essent allati, existimabant plerique futurum fuisse, ut oppidum amitteretur,

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Verum tamen cum Tempus præteritum imperfectum eadem ratione per Infinitum efferendum est, tutius videtur uti Conjunctivo, interposito Credo, aut Opinor. Cic. 1. de Fin. Male, credo, mererer de meis civibus.

Præceptum IV. Infinita quibus cum Verbis copulentur.

Verbis Cœpi, Soleo, Debeo, Incipio, Desino, Possum, multisq. aliis, maxime iis, quibus voluntas explicari solet, adduntur Infinita. Cic pro Rosc, Com. Qui mentiri solet, peierare consuevit, Id Tir. l 10. Omnes cupimus, ego inprimis quam primum te videre.

Ap-

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. At Verba Peto, Poſco, Rogo, Oro, Poſtulo, Flagito, Suadeo Moneo, Hortor, Curo, Ago, Permitto, Concedo, pro Annuo, Adnitor, Laboro, & horum Compoſita apud Oratores ferme reſpuunt Infinitum, ac Conjunctivum cum Ut, deſiderant Cic. l. 12. ep. 9. *A* te, ut idem facias, peto &c.

2. Suadeo, Admoneo, Cenſeo, Puto, Curo & ſimilia eleganter etiam cum Participiali in Dus, Conjunctivi l co junguntur. Cic. Att. I 15. Quam honorificentiſſimum Senatus Conſultum faciendum cures.

3. Euturum Fore, maxime his Verbis gaudet. Auguror, Confido, Credo, Exiſtimo, aliisq; quibus futura prædicimus Cic. l. 8. Art. Sin erit bellum, ut video fore, meæ partes non deſiderabuntur.

Præceptum V. de Verbis ſervilibus,

Iniet, Incipit &c. cum Infinito.

Solet, *Incipit*, *Debet*, *Cœpit*, *Deſinit*, *Poteſt*, quando Infinitis Verborum Imperſonalium junguntur, ipſa quoque imperſonalia fiunt, & Nominativum ce ant. Cic. 2. ad Att. *Solet eum, cum aliquid furioſe fecit, pœnitere* Cæſ. 2 de bell Gall. *Pugnatum eſt, ut a viris fortibus pugnari debuit.* Cic *Non poteſt jucundi vibi, niſi cum virtute vivatur.* IDEO dicta Verba etiam *Servilia* appellantur, quippe quæ cum Perſonalibus perſonaliter, cum Imperſonalibus imperſonaliter uſurpantur eorumque naturam induunt.

2. Verba tamen, *Volo*, *Malo*, *Nolo* nunquam fiunt Imperſonalia. Cic pro Ligar *A te ignoſci nemini vellem.* Curt. l, 4. *Malo me fortunæ pœniteat, quam victoriæ pudeat.* Eodem modo dices: *Velim vos negligentiæ pœniteat. Nolim te laboris tædeat. Mallem hujus te ſceleris pœniteret* Obſerva autem, *Ut*, pereleganter reticeri.

3. *Debeo*, cum Infinitis nunquam passiva voce usurpatur Ne ergo dixeris: *Hoc debetur facere*, vel, *fieri*; sed: *hoc debet*, aut *oportet fieri*, vel potius, *faciendum est*.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Incipio, etiam Transitivum sine infinito reperitur. Ter. Heau. act. 5. Neque quod principium incipiam ad placandum, scio. Liv. I. 9. *Armatos*, cum ab neutris prælium incipitur, nox oppressit. Absolute etiam usurpatur. 3. Æn. Vix prima incæperat æstas. Quintil. I. 2. c. 8. Optime institutum est, ut ab Homero atque Virgilio lectio inciperet. Id. I. 6. Optime incipitur a longis.

2. Cæpi, & Desino cum Infinitis Passivis & active & passive usurpari possunt. Liv. I. 2. Plebi injuriæ a primoribus fieri cæpere. Id. I. 3. Contemni cæpti erant a finitimis populis. * Plin. I. 2. Turres bellicis temporibus desiêre fieri. Cic in Brut. Veteres orationes post nostras a plerisque lege sunt desitæ.

3. At Possum, Queo, Nequeo Passiva voce, tanquam obsoleta vitanda sunt. v. I. 1. c. 12. sch. 1. & 5. n 6.

DE CONSTRUCTIONE GERUNDIORUM.

CAPUT XI. P. M. C.

Præcept. I. de Gerundiis universim.

Gerundia quæ *Passionem* non significant, Casus suorum Verborum admittunt; v. g. *Tempus obliviscendi injuriam, ignoscendi inimicis coercendi cupiditatem, abstinendi maledictis*.

2. Quæ vero *passionem* significant, nullum post se Casum admittunt vide I. I. c. 9. sch. 12. n. 6.

Præ-

Præceptum II. de Gerundiis in Di.

Gerundium, *DI*, adduntur Subſtantiva *Amor*, *Cauſa*, *Copia*, *Cupiditas*, *Cura*, *Facultas*, *Finis*, *Mos*, *Ratio*, *Tempus*, *Studium*, & id genus piurima. Cic. de Sen. *Equidem efferor ſtudio, Patres veſtros, quos colui & dilexi, videndi.*

2. Item nonnulla Adjectiva; ut, *Cupidus*, *Avidus*, *Studioſus diſcendi*, *Conſuetus*, *Inſuetus*, *Inſolens navigandi*, *Peritus*, *Imperitus*, *Gnarus*, *Ignarus dicendi*, *Doctus*, *Sciens Neſcius*, *Inſcius adulandi*: *Certus eundi*, *Timidus moriendi.* Cic. 2. de Or. *Sum cupidus te audiendi.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Gerundia in Di, interdum Genitivum multitudinis pro Accuſativo admittunt. 2. de Div. Doleo tantam Stoicos noſtros Epicureis irridendi ſui facultatem dediſſe. Plaut. Capt. Nominandi tibi iſtorum erit magis, quam adeundi copia. v. I. 1. c. 9. ſch. 12.

2. Infinita nonnunquam pro Gerundiis in, Di, cum Subſtantivis Nominibus, præſertim apud Hiſtoricos, Græcorum more junguntur Cæſ. 7. bell. Gall. Conſilium cepit, omnem equitatem noctu a ſe dimittere Lic. I. 30. Tempus eſt aut pacem componi, aut bellum naviter geri. Cicero etiam in Top. Sed jam tempus eſt ad id, quod inſtituimus accedere.

3. Id vero Poetis, qui ſtudioſe Græcos imitantur, perquam ſolemne eſt. 3. Æn. Nec ſit mihi cara mederi. Ecl. 8. Glandes nunc ſtringere tempus. v. I. 1. c. 9. ſchol. 12.

4. Nec minus frequenter apud eosdem Adjectivis quoque illis junguntur Infinita. ut Ecl. 10. Cantare periti Arcades Æn. 4. Certus mori. Hor. I. 1. od. 19. Doctus ſagittas tendere. & I. 4. od. 9. Timidus perire & alias.

Præcept. III. de Gerundiis in Dum.

Gerundiis in, *Dum*, præponuntur, *Ad*, *Ob*, *Inter* 5. Tusc. *Conturbatus animus non est, aptus ad exequendum munus suum.* Id. 3. in Verr. *Quanto istud flagitiosius, improbius, indignius eum a quo pecuniam ob solvendum acceperis, condemnare.* Liv. l. 2. *Ipse inter spoliandum corpus hostis, veruto percussus inter primam curationem exspiravit.*

2. Præponitur & *Ante*, sed rarius, & apud Poëtas fere tantum. Georg. 3. *Ante domandum ingentes tollunt animos.* Orator dixerit: *Ante quam* vel, *Prius quam domentur.*

3 Item Adjectiva, *Facilis, Difficilis, Paratus, Promptus, Expeditus, Idonens, Aptus, Segnis, Vehemens*, & horum similia Cic. 1 de Fin. *Neque me segniorem ad respondendum reddidisti.* Pro leg. Man *Hic locus ad agendum amplissimus, ad dicendum ornatissimus est visus.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. At Poëtæ cum Adjectivis ejusmodi Infinitum jungunt. Hor. l. 1. ep. 16. Fons rivo dare nomen idoneus. Id. l. 3. od. 31. Segnes uodum solvere Gratiæ &c.

2. Paratus, etiam ab Oratoribus Infinito jungitur. Cic. l 15. ep. 4. Invidiam & pericula subire paratissimus fueris.

Præcept. IV. de Gerundiis in DO.

Gerundia in *Do*, modo sine præpositione adhibentur. Cic Att. 3 *Plorando defessus sum*, Modo Præpositiones, præsertim, *A*, vel, *ab*, *iu*, *de*, assumunt 3. Tusc. *Ab invidendo recto invidentia dici potest*, lib 2. ep. 1. *Quis est tam in scribendo impiger, quam ego?* ad Att. l. 9 ep. 1. *Tu quid cogites de transeundo in Epirum, scire sane velim.*

2. Non-

2. Nonnunquam admittunt, *Pro, cum, e, ex* Plaut. Aul. *Heus senex, pro vapulando hercle abs te mercedem petam.* Quintil. l. 1. c. 5. *Scribendi ratio conjuncta cum loquendo est.* Ter. Adel. act. 5. *Id non fieri ex vera vita, sed ex assentando, indulgendo & largiendo.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Gerundia in Do, &, Dum, quibus praepositio adjuncta est, raro sequitur Casus Verbi. Var. de re Rust. I. 3. c. 9. In supponendo ova observant, ut numero sint imparia. Cic. l. 5. ep. 17. Nullo loco deero ad levandum fortunam tuam.

Multo tamen venustius Adjectivorum more variato Gerundio Passive usurpantur in Praepositionis suae Casu. Cic. 5. in Verr. Si ubertas in percipiendis fructibus fuit consequitur utilitas in vendendis; Id de Sen. Xenophontis libri De tuenda re familiari. Id de leg Quanta instrumenta habeat Ad obtinendam, adipiscendamq; sapientiam. v. infra praeceptum 6.

2. Gerundia quoque in, Do, quae cum Verbis, Studeo, Operam do, & similibus Dandi Casum poscentibus, activa significatione in Dativo junguntur, raro admodum Accusativum habent. Tale est illud Plauti. Epidicum quaerendo operam dabo, quod nec videtur imitandum.

Potius igitur mutato in Dativum Accusativo Gerundii, ipsum Gerundium Adjectivi instar cum eo copuletur. v. g. Epidico quaerendo &c. Plin. l. 13. c. 12. Nimia augustae (chartae) tenuitas tolerandis non sufficiebat calamis Liv. l. 1. Interjecto spatio quod supplendo exercitui satis esset.

3. Quodsi ista Gerundia jungantur Adjectivis. Aptus, Bonus, Deditus. Habilis, Idoneus, Intentus, Impar, Par, Utilis aliisq; Dativum poscentibus, perquam eleganter Adjectiva ipsa reticentur. Cic. Art l. 13 ep. 10. Solvendo non erat. Liv. l. 13. Quae restinguendo igni forent, reportantes. Id. l. 4. Sitne aliquis plebejus ferendo

do magno honori. Subauditur ubique: Par, Impar, Idoneus &c.

4. Poëta pro ejusmodi quoque Gerundiis Infinito sæpe utuntur Ecl. 5. Boni calamos inſtare. Georg. 1. Felix ponere vites &c.

Præceptum V. de Gerundivis.

Gerundio quæ Accuſativo gaudent, fere eleganter more Adjectivorum ad hunc modum efferuntur *Pompejus fuit ſtudioſus Remp. defendendi, civesq. ſervandi* Gerundive: *Pompejus fuit ſtudioſus Reip. defendendæ, civiumq. ſervandorum.* Cic. Phil. 4. *Princeps veſtræ libertatis defendendæ ſemper fui.* Id. l. 13. ep. 12. *Animum tuum promptum & alacrem perſpexi ad defendendam Remp.* Id. l. 15. ep. 16 *Eventis aliorum memoria repetendis nihil accidiſſe nobis novi cogitemus.* Liv. l. 7. *Prælia de occupando ponte crebra erant.*

Ad hunc igitur loquendi modum requiruntur duo: I. ut Accuſativus Gerundii migret in eum Caſum, quo effertur ipſum Gerundium. II. ut Gerundium Adjectivi inſtar cum eo copuletur.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Iſta Verba Do, Loco, Conduco, Redimo, Mando, Curo, Habeo, Trado, Attribuo, Præbeo, Relinquo, Suſcipio, Depono, Objicio, Propono, Sumo, Aſſumo. & ſimilia, ſi Gerundiva ſit locutio, Accuſativum ſine Præpoſitione ambiunt. Cic. 4. in Catil. Attribuit cives interficiendos Gabinio, Urbem inflammandam Caſſio, totam Italiam diripiendam Catilinæ. Id. l. 1. ep. 9. Quos libros ad te perferendos curabo.

2. Nam ſi Præpoſitionem adhibeas, ſimpliciter per Gerundia loquendum eſt; c. g. Attribuit cives ad interficiendum &c. Cic. pro Dom. Cum alteri Syriam pacatiſſimasq; gentes ad diripiendum tradidiſſet.

3. Eoë-

3. Poëtæ hæc etiam Infinito jungunt Æn. 1. Dederatq; comas diffudere vento. Et. l. 8. Moriens dat habere nepoti.

Præc. VI. de Participiali in Dum.

Verbum Participiale in, *Dum*, accedente Verbo *Sum*, Dativum poſtulat omnibus Verbis communem. Liv. bell. Pun. l. 1. *Hic nobis vincendum, aut moriendum milites eſt.*

2. Præter Dativum communem etiam Caſum quemlibet ſui verbi admittit. 2. Tuſc. *Tuo tibi judicio eſt utendum.*

3. Non tamen Accuſativum: ne ergo dixeris: *Petendum eſt nobis pacem. Scribendum eſt mihi literas &c.* Sed Accuſativus vertendus eſt in Nominativum & Verbum Participiale deſinens in, *Dum*, Adjectivi inſtár cum eo copulandum. v. g. *Petenda eſt nobis pax &c.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Priſci etiam Accuſativo uſi ſunt. Lucr. I. 1. Æternas quoniam pœnas in morte timendum. Hos imitatus eſt Virgilius 11. Æn. Alia arma Latinis quærenda, aut pacem Trojano a Rege petendum.

Hoc tamen dicendi genus carmini magis quam ſolutæ orationi concefferim: quanquam & Varro aliquoties eo utatur. ut l. 2. c 26. In fœtura dandum potius hordeaceos, quam triticeos panes.

DE DONSTRUCTIONE SUPINORUM.

CAPUT XII. P. M. C.

Præceptum I. de Supinis in UM.

Supinum in, *UM*, amant Verba, quæ *motum ad locum ſignificant*. Ter. Phorm. *Percontatum ibo*. Id. Heau.

Abi

Abi deambulatum Liv l. 2. *Coriolanus damnatus abſens in Volſco: exulatum abiil.*

2. Hæc Rectum *ante ſe* nullum, *poſt ſe* Obliquos ſuorum verborum admittunt. Cæſ. bell. Gall l. 1. *Legatos ad Cæſarem mittunt rogatem auxilium.* Ter. Eun. *Nutricum accerſitum iit.*

APPENDIX II. Generis P. S. C,

1. Pro Supinis in UM, ſæpe Verba motus adſciſcunt Gerundium in Dum cum Præpos: Ad. Liv. I. 2. ab. V. C. Mittunt ad oppugnanda caſtra.

2. P ëtis utriusque loco Infinitis uti licet. 1. Æn. Non nos aut Lybicos ferro populare Penates venimus &c.

Præceptum II. Supinis in U.

Supina in, *U*, fere ſunt paſſivæ ſignificationis, & ſine ullo Caſu junguntur Nominibus Adjectivis. Cic. 7. Att *Quod optimum factu videbitur, facies.* Id. Phil. 4. *O rem non modo viſu ſœdam, ſed etiam auditu!*

2. Adjectiva quibus hæc Supina libentius junguntur, hæc fere ſunt; *Abſurdum, Acerbum, Arduum, Aſperum, Credibile, Crudele, Difficile, Dignum, Dulce, Durum, Facile, Fædum, Grave, Horrendum, Incredibile, Indignum, Infandum, Inutile, Jucundum, Lepidum, Leve, Mamorabile, Mirabile, Mirandum, Mirum, Moleſtum, Neceſſarium, Nefarium, Obſcœnum, Optimum, Peſſimum, Pulchrum, Rarum, Specioſum, Suave, Terribile, Turpe, Utile* Et Subſtantiva; *Fas, Nefas.* vid. vol. 140. n. 4.

3. Aliis Adjectivis elegantur junguntur Infinita, ut, *Aequum, Laudabile, Pium, Sanctum, Honeſtum eſt miſeris opem ferre,* Ad Att. l. 3. *Pro Patria, & in Patria mori præclarum eſt.*

APPENDIX II. Gen. P. S. C.

Etiam pro Supinis in U; Poëtæ utuntur Infinito Modo. Ecl. 5. Et erat tum dignus amari. 1. amatu. v. qui

qui amaretur. v. ut amaretur. An vero hæc Supina interdum active ſignificent, v. I. 1. c. 9. ſch. 12.

DE CONSTRUCTIONE PARTICIPIORUM.

CAPUT XIII. P. M. C.

Præt. I. de Caſibus Participiorum.

Participia eodem Caſus regunt, quos Verba a quibus proficiſcuntur. Ad Att. l. II ep. 1. *Eunti mihi Antium & gladiatores, Metelli cupide relinquenti venit obviam tuus puer.*

2. Participia Paſſiva Præteriti & Futuri Temporis frequentius Ablativo quam Dativo adhærent apud Oratores Cic. in Verr. *De rebus ab iſto cognitis dicere deſiſtamus.* Id l. 15. ep. 19. *Non putabam a me ſcribenda eſſe publice.*

3. Hæc tamen: *Notus, Cognitus, Perſpectus, Exploratus, Compertus, Optatus, Dilectus, Spectatus, Probatus, Acceptus, i Gratus. Deſpectus, Contemptus, Neglectus, Auditus, Viſus &c* præſertim ex his Compoſita, ut *Ignotus, Inviſus &c.* Dativum fere malunt, ut quæ plerumque in Nomina tranſeant. Cic de Sen. *Sperare videor, Scipionis amicitiam & Lœlii notam poſteritati fore.* de Aruſp. *Maribus non inviſa ſolum, ſed etiam inaudita ſacra pervertit.*

NOTA. *Quando autem Participia cenſenda ſint tranſire in Nomina, non convenit inter Grammaticos. Ego crediderim tunc tranſire, cum amiſſo eo quod* a Verbo *participabant, id ſolum retinent, quod ſibi cum* Nomine *commune eſt. Quid autem Participium* a Verbo *participat? nonne* Tempora? *quid porro commune habet cum* Nomine? *nonne* Caſus ¿ *Cum igitur deſinit ſignificare* Tempora, *ſeu cum deſinit certas temporum differentias enuntiare, deſinit eſſe* Participium: *adeoq. in* Nomen *tranſit, quia id ſolum, quod* Nomen *quodvis habet.*

4. Verba

4. Verba Deponentia quæ Accusativo junguntur, plerumque Participio in *Dus*, gaudent; hoc vero cum Verbo, *Sum*, necessitatem, officium, dignitatemve significat, eleganterq pro *Oportere, Debere*, seu, *Dignum, Aequum, Congruum esse*, usurpatur. Cic. 1. Off. *In adeundis periculis consuetudo imitanda medicorum est.* Id. l. 5. ep. 8 *Egomet qui consolari cupio, consolandus sum.* Id. l. 12 ep 23 *Non enim a te non ulciscenda sunt, etiamsi non dolenda.* Sic. *Arandus, Fodiendus, Rigandus, &c.* a Neutris 4ti ord.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Utendus, Abutendus, Fruendus, Perfruendus, Vescendus non minus quam proxime supra dicta passive usurpantur, quod olim Accusativum admitterent. Ter. Heaut. Quod illa ætas magis ad hæc utenda idonea est. 3. Tusc. Et graviter feras, quod utendum acceperis, reddidisse? Suet in Galba c. 14. His se abutendum permisit & tradidit. 1. de Fin. Fruenda etiam est sapientia. 2 de nat deor. Quod erat ad vescendum hominibus apta.

2. Ab Impersonalibus tria illa remanent: Pœnitendus, Pudendus, pigendus. v. l. 1. c. 13. sch. 3.

3. Sunt quoque Neutra quædam Verba, a quibus Passiva tum Præteriti, tum Futuri temporis Participia usurpantur; ut, Obitus, Obeundus, Vigilatus, Vigilandus, Properatus Festinatus, Decursus, Percursus, Aratus, Inaratus, Rigatus, Putatus, Semiputatus, Properandus, Festinandus, Decurrendus, Dolendus, &c. Cic. pro Sext. Rosc. Morte obita Pro Cluent Mors omnibus obeunda ad Att. I. 9. Evigilata consilia Quintil. l. 11. c. 13. Vigilandæ noctes. Id. l. 10. In stylo properato. Plin. paneg. Festinati honores &c

4. Huc spectat tnm illud Ciceronis l. 16. ep. 12. Omnia velles mihi successa i. succedere seu, feliciter evenire, tum plurima in Tum, & Dus. præsertim epus Poëtas; ut, Erratus, Roratus. Sudatus, Regnatus, Sonatus, &c. Dormiendus, Regnandus, Carendus, Sonandus, &c. quibus magno delectu, nec sine exemplis est utendum.

5. Con-

5. Contra Activa quædam Verba Participium habent præteriti temporis, passiva voce, activa significatione ut Osus, a prisco Odio, & ex eo Composita; Exosus, Perosus; item, Pertæsus, a prisco Pertædeo, cum Accusativo Plaut. Amph. Inimicos semper osa sum. Et Gall. I. 4. c. 8. Osus eum mornm causa fuit. Curt' l. 8. Patrios mores exosus es. Liv. I. 3. Plebs Consulum nomen perosa erat. Suet in Cæs. c. 7. Pertæsus ignaviam suam. HOC tamen etiam Genitivo jungitur suo jure. Tac. I. 15. Lenitudinis eorum pertæsa.

6. Verborum quoque, Prandeo, &, Cœno, Participia, Pransus, Impransus, Cœnatus, Incœnatus, active solum significant. Quintil. I. 1. c. 4. Pransus atque Potus diversum valent quam iodicant. Cic. pro Mil. Adde inscitiam pransi & poti Ducis. 2. ad. Att. ep. 16. Cœnato mihi epistola est reddita.

Potus vero a Poto; &, Juratus, a, Juro, tum active, tum passive. Cic. I. 7. ep. 22. Etsi domum bene potus redieram. de clar. Or. Sangvine tauri poto. Plaut. Amph. Injurato plus credit mihi, qnam jurato tibi. 3. de. Offic. Quod juratum est, id observandum est Ovid. ep. 2. Nec te jurata reducunt Numina.

Præcept. II. de Participiis, cum in *Nomina transiere.*

Participia in, *Ans*, vel *Ens*, Interrogandi Casu gaudent, cum fiunt Nomina. Cic. Att. l. 9. *Boni cives amantes Patriæ.* Sall. in Cat. *Corpus patiens inediæ, algoris.* l. 1. ad Q. Fr. *Fert graviter homo & mei amantissimus, & suæ dignitatis recinens &c.*

2. Genitivum quoque poscunt nonnulla præteriti Temporis; ut, *Consultus, Doctus, Iudoctus, Profusus, Expertus.* Cic. Phil. 9. *Neque enim ille magis juris consultus, quam justitiæ fuit.* Plin. l. 25. c. 2. *Lenæum Grammaticæ artis doctissimrm.* Sall. Cat. *Alienæ appetens, profusus sui.* Liv. bell. Mac. l. 10. *Servitutis indignitatisque homines expertos.* Horum quædam liberius

rius a Poëtis & Hiſtoricis uſurpantur. v. Append. ſeq. n. 2.

3. Participia *præſent.* & *præteriti*, quando Nominum naturam induunt, more eorum comparantur. Cic. l. 1. ep 5. *Neque prudentiorem quenquam eſſe judico, neque amantiorem tui* Ad l. 16. ep. 2. *Ad nos amantiſſimos tui, veni* Ad Att. l. 16. ep. 12. *Nihil illo regno ſpoliatius, nihil Rege egentius.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Participia, cum comparantur, raro ſuos caſus retinent. Cicero tamen dixit l. 12. ep. 26. Habeas eos a me commendatiſſimos.

2. Illa, Scitus vadorum, Victus, Erectus, Falſus, Generoſus animi, Poëtica ſunt. Poëtæ quippe quævis fere adjectiva cum Genitivis more Græcorum copulant.

3. Eruditus, cum Genitivo uſurpant quidam; ego apud idoneos Authores nondum legi, ſed cum Ablativo ſui Verbi Cic. in Brut. D. Brutus erat cum literis Latinis, tum etiam Græcis, ut temporibus illis, eruditus.

4. Doctus, item eleganter Ablativo jungitur. Ib. Non tam in docendo admirabiles, quam docti & Græcis literis, & Latinis.

5. Peritus, frequentiſſime Genitivo jungitur. Ib. Cælius juris valde peritus Ablativo etiam utitur. Cic. pro Cluent. Quis C. Octavio ingenio prudentior, jure peritior?

6. Hæc tria, Eruditus, Doctus, Peritus, interdum Accuſativum cum Præpoſ. Ad, recipiunt. Cic. l. 1. ad Q Fr. Diuturna ſervitute ad nimiam aſſentationem eruditi, Ter Hec act. 2. ſch. 1. In eodem mihi videntur omnes ludo doctæ ad malitiam.

7. Genitivum itidem petunt, Indoctus, Inſuetus, Imperitus, ex Participiis Compoſita, 2. ad Att. ep. 21. Jam inſuetus contumeliæ. Cæs. 7. Bell. Gall. Inſvetus labo-

laboris. Cic. I. 3. in Verr. Homo omnium rerum imperitus quærit, quid ſit, ad perpendiculum. Hor. in Arte. Indoctusq; pilæ ludive, trochive quieſcit.

DE CONSTRUCTIONE NOMINIS.

CAPUT XIV. P. M. C.

Præceptum I. de Genitivo poſt Nomen *Subſtantivum.*

Quotiescunque duo Nomina Subſtantiva in Oratione ponuntur ſine ulla Conjunctione alterum, quod reſpondet interrogationi: *Cujus?* erit Genitivi Caſus. Cic. in Pis. *Supplicium eſt pœna peccati.*

2. Etiam Adjectiva, cum ſubſtantive ponuntur, more Subſtantivorum ejusmodi conſtruuntur. Cic. de Sen. *Tantum cibi & potionis adhibendum, ut reficiantur vires, non opprimantur,* pro *Tantus cibus, tanta potio &c.*

APPENDIX II. Generis P. S, C.

1. Adjectiva porro quæ Subſtantive ponuntur, hæc maxime ſunt: Multum, Plus, Plurimum, pro, Magnus, Major, &c. Minus, Minimum, pro, Minor, &c Summum Extremum, Ultimum, Poſtremum, Tantum, Quantum; Dimidium, Obſcurum, Profundum, Quid, Quod, Aliquid, Ecquid, Nequid, Siquid & cætera, maxime ex, Quis, & Qui, Compoſita. Cic I. 1 in Verr Quod auri, quod argenti, quod ornamentorum in meis urbibus, ædibus, delubris fuit! id mihi tu C. Verres eripuiſti, atque abſtuliſti.

2. Huc ſpectant & illa, Abdita rerum, anguſta viarum, occulta ſaltuum, ardua montium, amœna camporum, & ejusmodi, quæ Poëtis cum Hiſtoricis ſunt communia.

3. Reus.

3. Reus, Certamen, Cura, Mentio, Nuntius, Fama, Exspectatio, Liber, Opinio, Testis, Vestigium & similia cum Genitivo semper; cum Ablativo & Præpos. De interdum usurpantur. Cic. Reus sacrilegii, peculatus, parricidii. Id. Att. I. 2. ep. penul. Reus de vi. 1. de Off. Quicum laudis certamen fuisset. Id. ib. Cum de imperio certamen esset. Cæs. Nuntii de Cæsaris victoria Curt. Nuntius mortis Andromachi.

Præc. II. de Genitivo vel Ablativo
post Nomen Substantivum.

Substantiva cum ad *laudem* vel *vituperationem* referuntur. Genitivo vel Ablativo gaudent. Cic. l. 4. ep. 8. *Neque monere te audeo præstanti prudentia* VIRUM; *neque confirmare maximi animi* HOMINEM, *verumq. fortissimum.*

Præceptum III. de Genitivo post
Nomen Adjectivum.

Adjectiva quæ *Scientiam*, *Communionem*, *Copiam* & his contraria significant, Genitivo junguntur: ut, *Gnarus*, *Ignarus*, *Particeps*, *Expers*, *Inanis*, *Plenus*. Plin. l. 9. c. 8. *Gnara temporis multitudo.* Cic. 2. de Or. *Antonius omnis eruditionis expers atque ignarus fuit.* Liv. l. 1. *Periculi magis quam curæ expertes.* Cic. l. 9. ep. 22. *Stultorum plena sunt omnia.* 1. de Or. *Omnia plena consiliorum, inania verborum videmus*

2. Item quædam in, *Ax*, *I-us*, *Idus* & *Osus*: ut, *Philosophus tenax recti, nullius culpæ conscius, avidus virtutis, studiosus literarum.* Quibus adde: *Memor*, *Immemor*, *Securus*; ut, *Memor beneficii, immemor injuriæ, securus libertatis.* Quintil. l. 1. c. 1. *Tenacissimi sumus eorum, quæ rudibus annis percepimus &c.*

Præ-

Præceptum IV. de Genitivo Partitivorum & *Numeralium.*

Partitivæ Genitivo multitudinis gaudent, 1. de nat. Deor. *Elephanto belluarum* nulla *prudentior.* de Sen. *Minus habeo virium, quam vestrum* utervis ad Q. Fr. l. 2. *Domus* utriusq. *nostrum ædificatur strenue.* Plin. l. 31. c. 37. *Piscium omnibus ferrati dentes.*

2 Item *Numeralia* Nomina Curt. l. 8. *Octoginta Macedonum interfecerunt.* Liv. l. 1. *Imperium summum Romæ habebit, qui* primus *vestrum o juvenes, osculum matri tulerit.* Curt. ib. *Nolo singulos vestrum excitare.*

De Partitivis & Numeralibus quibusvis v. l. 1. c. 14.

3. Denique quæcunque Adjectiva cum partitionem significant, Genitivo gaudent. Cic. de Sen. *Multæ istarum arborum mea manu sunt satæ.* Curt. l. 10. *Cum paucis amicorum ad Le onatum pervenit.* Plin. l. 8. c. 40. *Lanarum* nigræ *nullum colorem bibunt,*

APPENDIX. II. Gen. P. S. C.

Partitivum Quis, de uno ex pluribus; Uter, de uno e duobus quærit: Nullus, de pluribus, Neuter de duobus negat. Ne ergo dixeris: Quis est præstantior eloquentia, Cicero an Hortensius? sed: Uter est præstantior? &c. Neque, si rogaris: Uter est princeps Latinæ Tragœdiæ, Plautus an Terentius? responderis: Nullus, sed: Neuter. Cic. in Or. Sed Quis omnium doctior Aristotele fuit? pro Rab. Uter nostrum popularis est, tune, an ego? Quintil. l. 1. Utile utrumque, & ideo Neutrum ab altero separo.

Præceptum V. de Genitivo Superlativorum & *Partitivorum.*

Superlativis cum Genitivo plurali utendum est. Cic 1. Tusc. *Theophrastus elegantissimus omnium Philosopho-*

phorum, & eruditissimus Plin. l. 33. c. 1. *Demosthenes summus Oratorum Græciæ.*

2. Tum superlativa Nomina tum Partitiva etiam Genitivo singulari, siis Collectivi sit Nominis, conjunguntur. Cic. pro Quint. *Hujusce ætatis homines dissertissimos, ornatissimosq. nostræ civitatis.* pro Rab. *Virum unum tutius Græciæ facile doctissimum Platonem accepi-* Sic dicimus, Plerique Latini generis, Nullus Clodiæ gentis &c. Ubi, ætas, civitas, Græcia, genus, gens, collectionem hominrm tropice adsignificant.

APPENDIX II. Geueris P. S C.

1. Tam Superlativa quam Partitiva, si habent aperte Substantivum cui in Casu cohæreant, Genere quoque ac Numero cum eodem consentiunt. Cic. 2. de nat. Deor. Indus est omnium fluminum Maximus. Plin. l. 18 c. 7. Hordeum fragum omnium Mollissimum est. Id. l. 8. c. 33. Chamaleon Solus animalium nec cibo, nec potu alitur.

2. Quod si non habeant Substantivum ejusmodi, cum Genitivo genere concordare debent Liv. l. 1. Summi infimiq; Gabinorum Quintil. l. 9. c. 45. Sapientissima animalium esse constat, quæ fruge vescantur. Id l. 22. c. 25. Ovorum alia sunt candida, ut calumbis, perdicibus: alia pallida, ut aquaticis &c.

Quanquam interdum, etsi non desit ejusmodi Substantivum, Partitiva & Superlativa Genere cum Genitivo consentiant si adjectivum Genitivi Substantive sumpseris: Cic. Phil. 2. Servitus est postremum malorum.

3. Genitivus tum Superlativi, tum Partitivi ac Numeralis Nominis in Ablativum cum Præpos E, vel, Ex vel, De, mutari, potest. Cic. pro Cluent. Ex his omnibus natu minimus. C. Saturnius. Id. l. 16 ep. 3 De tuis innumerabilibus in me officiis erit hoc gratissimum. 1. Acad. Quidam e Philosophis faciendum omnino non putabant pro Plane. Unus fuit de Magistratibus defensor salutis meæ.

4. Insuper Genitivus Superlativi mutatur interdum in Accusativum cum, Inter, vel, Ante Cic. pro Sext. Rosc. ipse honestissimus inter suos numerabatur. Liv. l. 1. Longe ante alios acceptissimus militum animis.

5. Locutiones istas: Franciscus est optimus suorum fratrum. Jacobus est felicissimus aliorum. Simon est carissimus omnium, & similes, parum Latinas putant quidam Grammatici horum itaque reprehensionem si vitandam tibi esse duxeris, Præpositiones jam dictas adhibeto, ac dicito. Jacobus inter alios est felicissimus, Simon ante omnes carissimus &c. &c.

6. Quanquam priores illæ locutiones immerito videntur reprehendi; ut quæ Ciceronis aliorumq; Veterum authoritate & exemplis nitantur.

7. Licet etiam uti Verbo pro Superlativo ad hunc modum Jacobus felicitate cæteris antecellit. Simon tam carus est, quam qui maximè &c. Cic de clar Or. Uterque æqualibus suis plurimum præstitit 2. de Fin. Homini, qui cæteris animantibus plurimum præstat &c.

8. Superlativa præter proprium Casum admittunt etiam Casum suæ positionis de clar. Or. Fuit Sext. Ælius juris quidem civilis omnium peritissimus.

9. Admittunt & Genitivum Partitionis, si partitionem significant. Plin l. 9, c 31. Plurimi piscium tribus mensibus, Aprili, Majo, Junio pariunt.

Præceptum VI. de Genitivo vel Dativo *Adjectivorum.*

Nomina quæ *similitudinem* vel *dissimilitudinem* significant, *Interrogandi*, vel *Dandi* Casum exigunt. Ter. Eun. *Domini similis.* Cic. 5. de Fin. *Non video cur non potuerit patri similis esse filius.* Phil. 1. *Antonius saturavit se sanguine dissimillimorum sui civium.* de clar. Or. *Nihil tum dissimile, quam Cotta Sulpicio,*

2. Item *Communis*, *Proprius*. Cic. de Sen. *Id quidem non proprium senectutis est vitium, sed commune valetudinis*. Id. pro Sex. Rosc. *Quid tam commune, quam spiritus vivis, terra mortuis, mare fluctuantibus, littus ejectis?* Plin. l. 7. c. 25. *Cæsari proprium & peculiare fuit præter supra dicta, clementiæ insigne*, PROPRIUS tamen tutius & elegantius videtur Genitivo jungi.

Præceptum VII. de Dativo post *Adjectivum*.

Nomina quibus *Commodum*, *gratia*, *voluptas*, *favor*, *fidelitas*, *æqualitas*, aut *his contraria* significantur, Dativum poscunt. Cic. l. 6. ep. 6. *Erat meum consilium cum fidele Pompejo, cum salutare utrique*. Id. ad Att. l. 12. *O gratas tuas mihi, jucundasq. literas!*

Item Verbalia in, *bilis*, ut, *amabilis*, *optabilis*, *formidabilis*, & nonnulla quæ ex, *Con*, componuntur, ut *Conscius*, *consentaneus*, *consonus*, *concors*, *concolor*, *confinis*, *conterminus*. Cic. Phil. 7. *Pax, præsertim civilis, mihi imprimis fuit optabilis*. 2. Tusc. *Mihi conscius sum &c.* Phil. 6. *Sulpicii mors consentanea vitæ fuit, sanctissime, honestissimeq. actæ*,

3. Huc etiam spectant: *Supplex*, *obvius*, *obnoxius pervius*, *absonus*. 1. Tusc. *Nec judicibus supplex fuit*. Att. l. 6. *Volent mihi obviæ tuæ literæ*. Ter. Adelph. *Fratri ædes fient perviæ*. Plin. ep. 58. *Vides quot periculis, quot contumeliis simus obnoxii*. Liv. l. 1. *Nihil absonum fidei Divinæ originis*. ABSONUS, tamen etiam Præpos. *A*, vel *Ab*, recipit v. infra præc. 12.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Fidus frequentissime Dativum habet: cum Genitivo raro admodum reperitur. Aen. 12. Præterea Regina tui fidissima dextra occidit ipsa sua.

2. Par apud Poëtas etiam Genitivo jungitur. Luc. l. 2. Quem metuis, par ejus erat.

3. Aequa-

3. Æqualis, cum ad ætatem tempusq; refertur, fere Genitivum habet. Cic. 4. de Fin. Conferam autem avunculum tuum cum C. Graccho ejus fere æquali.

4. Etsi omnia Adjectiva quæ in Bilis exeunt, passionem significant, non raro tamen etiam active sumuntur, præsertim a Poëtis Æn. 10. Aspice, num mage sit nostrum penetrabile telum. Georg. 1. Boreæ penetrabile frigus adurit. Sic Horat I. 1. ode 33. vocat miserabiles elegos, & I. 2. ode 9. Flebiles modos, quos Cic 1. Tusc. interpretatur eos esse, qui mæstitiam inferunt. Sic & Ov. 6. Met vocat exitiabile telum, i. inferens exitium. Contra; Ignotus, a Cicerone active usurpatur, pro, ignarus, nesciens. I. 5. ep. Illi artifices corporis simulacra Ignotis nota faciebant.

5. Conscius Dativum Personæ exigit. Ter. Adelph. Conscia mihi sum, a me culpam hanc esse procul. Genitivum vero Rei, ut jam diximus præc. 3. n. 2. Cic. pro Cæl. Multarum rerum conscii sunt servi. Sæpe uterque hic casus conjugitur 3. Off. Sibi autem nullius conscii culpæ. Interdum pro Genitivo Rei, Dativum pro Cæl. Huic facinori tanto tua mens liberalis conscia.

Præc. VIII. de Dativo vel Accusativo

cum præpositione AD, post Adjectivum.

A *Commodatus, Appositus, Aptus, Idoneus, Habilis, Inhabilis, utilis, Inutilis, Pronus, natus*, pro *Aptus*, & id genus alia Dativum vel Accusativum cum Præpos. *Ad*, adsciscunt. Cic. in Pis. *Ille gurges atque heluo natus abdomini suo, non laudi atque gloriæ.* Id. de clar. Or. *Pompejus vir ad omnia summa natus &c.*

Præc. IX. de Accus. vel Ablativo.

Adjectiva, *Altus, Profundus, Longus, Latus, Crassus*, quibus generalis dimensio significatur, Accusativum, vel Ablativum postulant, qui certam mensuram significet. Cato de re rust. cap. 18. *Trabem longam impenit*

tam pedes duas, crassam pede uno. Liv. bell. Mac. l. 7. *Fossam sex cubitis altam, duodecim latam cum duxisses.* Colum. l. 5. c. 3. *Esto ager longus pedes mille & ducentos, latus pedes centum viginti.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Interdum adhibetur Genitivus Colum. l. n. c. 2. Medicæ singulos cyathos serere oportet in areolis longis pedum denum * Medica, nomen est herbæ.

Præceptum X. de Ablativo

post Adjectivum.

Extorris, Nudus, Dignus, Contentus, Inanis,
Atque Refertus, Inops, Locuples, Alienus, Onustus,
Immunis, Plenus, Cassus, Divesque, Potensque,
Tum Fretus, Vacuus, tum Captus, Præditus, Orbus,
Indignus, Liber, Viduus, Casum ordine sextum
Assumunt; veluti, summo vir dignus honore.

HÆC Adjectiva, *Extorris &c.* (ut in carm.) junguntur Ablativo. Liv l. 5. dec. 4. *Hoc* (jusjurandum) *patria extorrem in tuam regionem adduxit* Cic. Att. l. 7. *Huic tradita Urbs est nuda præsidio, referta copiis.* Id l. 2. ep. 12. *Obviam mitte epistolas te dignas.*

APPENDIX II. Generis P. S, C.

1. Horum nonnulla Genitivo etiam junguntur, de quibus supra Præc. 3.

2. Alienus, interdum cum Dativo reperitur. Cic. pro Cæs. Id dicit, quod illi causæ maxime est alienum. ad Att. l. 1. ep. 1. Non aliena rationе nostræ fuit illius præpropera prensatio Nonnunquam & cum Genitivo. Cic l. 1. de Fin. Quis alienum putet ejus esse dignitatis? Usitatius tamen cum Ablativo, Vel Solo. Cic. l. 2. de Div. Non alienum majestate sua. Vel Cum Præpos. a, vel ab, v. infra Præc. 12.

3. Im-

3. Immunis, etiam cum Genitivo. Sen de vita beata c. 26. Animas vitiorum immunis. Quintil. decl. 5. Immunem malorum omnium. Sic maxime Poëtæ loquuntur. Virg. Belli immunis. Ovid. Immunis aratri.

4. Dignus, perquam raro cum Genitivo. ad Att. I. 8. Obecro te, mi Cicero, fuſcipe curam & cogitationem digniſſimam tuæ virtutis * Plenus frequentiſſime, v. ſupra Præc. 3. * Dives apud Poëtas interdum, 1. Georg. Dives opum variarum. Contra, Orbus, Caſſus, Onuſtus, raro etiam apud ipſos Poëtas.

Præc. XI. de Nomine Opus.

Opus *Potrzebá*, Nomen indeclinabile, Verbo *Sum &* Nominativo * vel Ablativo jungitur. Cic. l. 2. ep. 6. *Dux nobis & author opus eſt*. & l, 16. ep. 1. *Is omnia pollicitus eſt, quæ tibi eſſent opus,* * Ter. Andr. 1. ſc. 1. *Nihil iſthac opus eſt arte ad hanc rem quam paro*. ad. Att. 12. ep. 36. *Apud Terentiam gratia opus eſt nobis, tuaq. authoritate.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Opus, cum Ablativo Subſtantivum, cum Nominativo Adjectivum eſt.

2. Infinitivi loco perquam eleganter Ablativum Participii præteriti Temporis aſſumit. l. 4. ad Heren. Tacito quum opus eſt, clamas: quum loqui convenit, obmuteſcis. Saluſt. Catil Prius quam incipias, Conſulto, ubi conſulueris, mature Facito opus eſt. * Porro Ablativus hic Pronomina Neutra, Hoc, Iſtud, Illud, Id, Quid, Quod, Aliquid, Siquid, Quidquam & ſimilia, in Accuſativo aut Nominativo, * cætera Subſtantiva in Ablativo, aſſumit. Plaut. Amph. Sequere hac igitur me, nam mihi Iſtuc primum Exquiſito opus eſt. Ter. Andr. act. 3 ſchol. 2. Non imperabat coram, Quid opus Facto eſt? Ib. Quod parato opus eſt, para. * Plaut. Curc. Res ſubita eſt, celeriter mihi hoc Homine convento eſt opus.

3. Cum

3. Cum Genitivo raro reperitur, nec videtur, usurpandum. Plane. Cic. I. 10. ep. 8. Sed aliquantum nobis temporis, & magni laboris, & multæ impensæ opus fuit. Hic, Temporis ab, aliquantum, pendet, at vero, laboris & impensæ, nisi ad opus, referantur, non video a quo pendeant, * Cum Accusativo obsoletum est. Plant. Truc. Puero opus est cibum.

4. Usus, cum significat, Opus, eodem modo construitur. Æn. 8. Nunc viribus usus. Liv. I. 3. Si quis usus est mei. Cicero sine ullo Casu utitur. 4. Tusc. De cæteris studiis alio loco dicemus, si usus fuerit, sic vero &, Opus, adhiberi potest. Plaut Amphitr. Citius quod non facto est usus, fit, quam quod facto est opus.

Nostri Tirones moneantur, si vernaculum, Trzeba, Accusativum regat, Nomine, Opus, vel, Usus, non Verbo Oportet utendum esse; cæteris locis alterutrum adhiberi posse.

Præc. XII, de Ablativo cum Præpos.

a, vel ab, post Nomen Adjectivum.

1. ORDINIS *accipiunt Sextum* NUMERALIA, *junctis*
A, vel Ab. 2. *Extorris, Nudus, Diversus easdem*
Incautus, Fugitivus amant, Innoxius, Exul,
Aversus, Securus, Inops, Alienus & Orbus,
Integer atque Alius cum Degener, adjice Purus,
Cassus & Immunis, Vacuus cum sospite, Liber,
Absonus ac Tutus Profugus; VELUT, *exul ab urbe.*

Adjectiva Numeralia Ordinalia regunt Ablativum cum Præpositionibus *A*, vel *Bb*, Hirt. bell. Alex. *Imperio & potentia secundus a Rege.* Cic. 4. Acad. *Post autem confecta a Carneade, qui est quartus ab Arcesila.*

2. Easdem Præpositiones amant Adjectiva *Diversitatis*, & alia carminibus comprehensa. l. 5. Acad. *certa cum illo, qui a te totus diversus est* Att. I. 6. *Navigationis labori alienus* ab *ætate nostra.* pro Dom. *Tam*

inops

inops aut ego eram ab amicis, aut nuda Resp. a Magistratibus?

Præc. XIII. de Comparativis.

Comparativo utimur cum Ablativo. Cic. 1. Catil. *Luce sunt clariora nobis tua consilia.* Curt. l. 6. *Majora sunt præmiis pericula.* Hor. l. 2. ep. 1. *Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.*

2. Ablativus Comparativi intercedente Conjunctione *Quam*, mutari potest in casum verbo congruentem. act. 4. in Verr. *Tu innocentior*, quam *Metullus.* ad Att. 15. *Nemo unquam nec Poeta, nec Orator fuit, qui quemquam meliorem, quam se arbitraretur.* Liv. bell. Pun. 10. *Melior certiorque est tuta pax, quam sperata victoria.*

3. Comparativa, quemadmodum & cætera Adjectiva, cum partitionem ad significant. Genitivum poscunt. Liv. l. 3. *In hanc sententiam ut discederetur, juniores* Patrum *evincebant.* Hor. in Arte. *O major juvenum!*

4. Scriptores tamen potioris notæ sæpius Ablativo cum Præpositione, *E*, vel, *Ex*, utuntur; qui Casus partitioni, maxime ubi Nomen est Comparativum, aptissimus est. ad Att. 16. *Epistola* ex *duabus tuis prior mihi legi cœpta est.* Plin. l. 1. ad Canin. *Minorem ex duobus liberis amisit.*

5. Comparativa pro Adverbiis, *Multum, Paulum, Paululum, Tantum, Quantum, Aliquantum, Nimium, Nihil*, admittunt, *Multo, Paulo, Paululo, Tanto, Quanto, Aliquanto, Nimio, Nihilo;* quibus accedunt, *Hoc*, vel *Eo & Quo* Cic. Amic. *Nec vero corpori solum subveniendum est, sed etiam menti atque animo* multo *magis.* 2. de Or. *Est finitimus Oratori Poeta, numeris adstrictior* PAULO Luccej ad Cic. l. 5. *Valeo sicut soleo,* PAULULO, *tamen etiam deterius, quam soleo,* de Off. 1. QUANTO *superiores sumus,* TANTO *nos submissius geramus.*

Ap-

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Præter suum Casum, admittunt Comparativa etiam Ablativum Exessus, Curt. l. 5. Turres denis pedibus quam murus altiores sunt.

2. Item Casum sui Positivi, ad Att. l. 6. ep 12. Mihi nemo est amicor nec jucundior, nec carior Attico.

3. Denique hos Ablativos, Opinione, Spe, Æquo, Justo, Solito, Dicto, de Clar; Or: Opinione ego omnium majorem cepidolorem, Ov. 4. Fast: speq; redit citius, Cic. de Am: Neque etiam verendum est, ne plus æquo quid in amicitia congeratur.

4. Poëtæ nonnunquam more Græcorum ad Comparativum addunt Adverbium, magis Virg. in Culice, Quis queat optato magis esse beatior ævo! Plaut Stich. Imo etiam hoc magis est dulcius, nam magis multo facilius patior verba.

5. Oratores interdum, & Historici alterum Comparativum addunt, pro Mil. Ne libentius hæc in illum evomere videar, quam verius, Liv; Sanctior quam promptior hic habitus fuit.

Præc. XIV. de Ablativo Laudis vel

Viruperationis, vel Partis post Nomen Adjectivum,

Pleraque Adjectiva Ablativum postulant significantem *laudem*, vel *vituperationem*, vel partem Q. Cic. de Petit. Cens. *Nequaquam sunt tam genere insignes, quam vitiis nobiles.* Sal. in Catil. *C. Antonius pedibus æger legato exercitium permittit.* Martial. l. 12. *Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine luscus.*

2. Etiamsi Oratores libentius sic loquentur: *Vir summa eloquentia, eximia virtute; puer excellenti ingenio, liberali forma &c.* non raro tamen etiam sic dicunt, *Vir eloquentia summus, virtute eximius; puer ingenio excellens &c.* Cic. in Bruto. *Ut vita, sic oratione durus, incultus, horridus.*

AP-

APPENDIX II. Gen. P. S. C.

1. Ablativum Partis, ſæpe in Accuſativum mutant Græcos imitati Poëtæ l. 1. Æn. Os humerosq; Deo ſimilis. Hor. l. 4. od. 2. Qua notam duxit, niveus videri, Cætera fulvus.

2. Item Hiſtorici, ſed rarius Liv. bell Pun. l. 1. Phalarica eſt Saguntinis miſſile telum, haſtili oblongo & cætera tereti, præterquam ad extremum. Verum Accuſativus Cætera, frequens eſt.

3. Ipſum Nomen, Pars, cum Adjectis, Magnus, major, maximus, Potior &c. pereleganter Accuſativo efſertur, cum alioqui Ablativo ſolo, vel cum Præpoſ. Ex, efferendum eſſet. Cic. 4. Tuſc. Chryſippus & Stoici, cum de animi perturbationibus diſputant, magnam partem in his partiendis & definiendis occupati ſunt. Id. l. 1. de Off. Maximam autem partem injuriam faciendam aggrediuntur nonnulli, ut adipiſcantur ea, quæ conceperunt &c.

DE CONSTRUCTIONE PRONOMINIS.

CAPUT XV. P. M. C.

Præceptum I. de Genitivo poſt *Demonſtrativa.*

Pronomina Demonſtrativa cum Subſtantive ponuntur, Genitivum admittunt Cic. l. 3. ep. 8. *Hoc ad te literarum dedi.* l. 2. de Or. *Quoniam id temporis eſt, ſurgendum cenſio.* ad Att. l. 2. ep. 10. *Res eſt eodem oci, quo reliquiſti.*

2. Huc ſpectant: Hoc *commodi, novi, noctis, temporis, libertatis*; Id *ætatis, vitium, ſolitudinis &c.*

Ap-

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Id genus, eleganter usurpatur pro, Ejus generis, sive pro, Talis Cic. Att. I. 13. Scis me antea orationes; aut aliquid id genus solitum scribere Cæl. I. 8. Lælios & Antonios, & id genus valentes dico * Eodem modo usurpatur & Omne genus, pro, omnis generis. Gell. I. 19. c. 4. Aristotelis libri sunt - - lepidissimi, & elegantiarum omne genus referti.

2. Pronomen, Idem Græco more cum Dativo apud Poëtas reperitur. Hor. ad Pis. Invitum qui servat, idem facit occidenti. * Oratores vero sic loquuntur. Peripatetici quoniam iidem erant qui Academici. Id. 2. de nat. deor. Dianam & Lunam eandem esse putant pro dom. Idem videtur esse atque id, quod &c. l. 1. Off. In eadem sunt injustitia, ut si. Cave igitur dicas. Hoc est idem cum illo. &c. Desunt enim Veterum exempla.

Præceptum II. de Genitivo post *Possessiva.*

Possessiva, *Meus*, *Tuus*, *Suus*, *Noster*, *Vester*, præter substantivum cum quo Genere, Numero & Casu concordant, possunt assumere Genitivos Nominum, Pronominum & Participiorum, qui Personam possidentis significent. Phil. 2, *Tuum hominis simplicis pectus nudum vidimus.* ad Att. I. 5. SOLIUS *meum peccatum corrigi non potest.* pro Mur. *Ex tuo* ipsius *animo conjecturam ceperis.* id. I. 36. *Nec iis noxa futurum sit, quod vim tuam* præsentis *experiri noluerint.* Hor. I. 1. Sat. 4. *Cum mea nemo scripta legat, vulgo recitare timentis.*

2. Genitivum tamen, *omnium*, nondum cum Possessivis legi, sed cum Primitivis. Cic. 1. Catil. *Ad omnium vestrum vitam pertinet.* & lib. 1. de Or. *Voluntati vestrum omnium parui.* Sic enim cum peritioribus legendum censeo; non *Vestræ*, ut est in nonnullis libris.

Præ-

Præceptum III. de Genitivis, Mei *Tui, Sui, Nostri, Vestri.*

Verba & Participia. & Nomina Adjectiva quæ Patrium Casum postulant, Gentivis, *Mei, Tui, Sui, Nostri, Vestri* gaudent. Cæs. l. 9. ad Att. *Nihil enim malo, quam & me mei similem esse, & illos sui.*

APPENDIX II. Generis P. S, C.

1. Nomine Verborum intelliguntur etiam Gerundia & Supina. si quando eorum usus inciderit, v. g. Non est tempus obliviscendi nostri. vestri: Non vero, Nostrum Vestrum. Non te misertum est mei &c.

2. Nominibus tum Substantivis, tum Adjectivis (præter, Unius, Solius, Ipsius) negant quidam Genitivos Mei, Tui,. Sui, posse jungi; verum non video cur non possint: cur enim Latine non bene dicatur, Pudet me tui hominis vanissimi. Non te misereat mei infelicis? Ter. Heaut. act. 5. sce. 4. Atque inopis te nunc miserescat mei.

EXCEPTIO I. P. M C.

1. Interest. tamen & Refert etsi Genitivos quosvis admittant, tamen pro, Mei, Tui, Sui, Nostri, Vestri, Ablativos Mea, Tua, Sua, Nostra, Vestra exigunt, ut supra Cap. 8. diximus. Atque his quoque Ablativis addi possunt Genitivi Unius, Solius, Ipsius, & alii qui Possessivis adduntur e. g. Mea unius interest. Tua solius refert. Nostra ipsorum interest vitia exstirpare. Tua Remp. administrantis refert amorem omnium benevolentiamq; captare &c.

2. At Nostra omnium, Vestra omnium tum dices, cum exempla invenies interim tutius videtur dicere: Nostrum omnium interst, Vestrum omnium refert.

EX-

EXCEPTIO II. P. S. C.

Nomina Numeralia, Partitiva, Comparativa & Superlativa nunquam Genitivos, Nostri, Vestri, sed, Nostrum Vestrum exigunt. Curt. l. 8. Nolo singulos vestrum excitare. ad Q Fr. l. 2. ep. 4. Domus utriusque nostrum edificatur strenue. Id. 2. in Rull. Omnibus vobis aut majori vestrum parti.

Præceptum IV. de Pronominibus *post Substantiva.*

Possessiva, *Meus*, *Tuus*, *Suus*, *Noster*, *Vester*, cohærent cum Substantivis *Genere*, *Numero*, & *Casu* tunc cum *Possessio*, vel *Actio*, significatur. v. g. *Liber meus*, *ager tuus*, *studium nostrum*, *labor vester*.

2. At si Substantiva *Partem* aliquam *generalem* corporis vel animi significant, Genitivis Primitivorum, *Mei. Tui, Sui &c.* adhærescunt. Cic. 5. de Fin. *Cui proposita est conservatio sui, necesse est huic partes quoque sui cariores esse* Ter. adelph. *Tetigine tui quidquam?* Quintil. l. 7. c. 3. *Minimam partem mei habent*, NOMINE vero *Partis generalis*, *intelligitur Pars in genere*, *seu incerta & minime determinata*, *cujusmodi sunt: Aliquid, Nihil, Quidquam, Quidpiam, Pars, Dimidium & similia.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Substantiva quibus est ambigua significatio, seu quæ modo actionem modo passionem significant, ut Charitas, amor, memoria, oblivio, studium, desiderium, fastidium, cura, miseratio, fiducia, & similia, si actionem vel possessionem significant, possessivis adhærent; ut, Amor meus, desiderium meum, quo amo, ac desidero.

2. Sin passionem significent, Genitivis Mei, Tui, Sui, Nostri, Vestri junguntur, ut, Amor mei, desiderium mei, quo ab alio amor, ac desideror. Ad Att. l. 1. ep. 2

Aviam

Aviam tuam ſcito deſiderio tui mortuam eſſe. Fam. I. 5. ep. 2. Amore tui fratrem tuum odiſſe deſinam.

3. Nonnunquam utrumque conjungitur. ad Att. I. 15. ep. 2. Nicias tua ſui memoria delectatur. Fam. I. 12. ep. 17. Grata mihi vehementer eſt memoria noſtri tua.

4. Non in omnibus tamen, quibus anceps eſt ſignificatio, etſi Paſſive ſumantur, Primitivis omnino utendum eſt; nam, Crimen meum, vulnus meum, dolor meus, mors mea calamitas mea, infamia mea, injuria mea dicitur etiam mihi illata. Item Mea, Tua, Sua, Noſtra, Veſtra dicitur imago non ea ſolum quæ poſſidetur, ſed etiam quæ refert & repreſentat. Plaut. Menæch. Tua eſt imago, tam conſimilis tibi; quam poteſt.

5. Præterea, Cauſa mea, tua, ſua, noſtra nusquam non obvia apud Ciceronem eſt loquendi forma. Unde etſi Papinianus, Cauſa mei, Ulpianus, Cauſa ſui, dixerit, ego cum Cicerone loqui malim.

Cum vernaculum idioma vix hac in re a Latino recedat, nam & nobis eadem illa Subſtantiva: Charitas, amor &c. Si Paſſionem ſignificent, minime cum Poſſeſſivis junguntur ſed itidem ut Latina, cum Primitivis vel ſine, vel cum Præpoſitione; ut kocha mnie, pragnienie, obrzydzenie ćiebie, non, twoie, miłość ku tobie, pamięć, ſtáránie niepamięć zapomnienie o tobie uzalenie nad tobą, ufnośé w tobie &c. poterit navus & prudens Magiſter hæc etiam Patrii ſermonis obſervatione tenellos Latinitatis Candidatos utcunque dirigere, & difficultatem, quam hoc loco experiuntur, quoquo tandem modo molliorem iis efficere.

Præc. V. de Reciprocis, Sui, Sibi, Se.

Reciprocis *Sui*, *ſibi*, *ſe*, utimur, cum tertia Perſona tranſit in ſe ipſum ſive *in Recto*, ſive *in Obliquo*: v. g. *Cæſar recordatur ſui*, *indulget ſibi*, *amat ſe*, *loquitur ſecum*.

2. Etiam

2. Etiam accedente altero Verbo, Reciprocum vim suam retinere solet. Cic. in Or. *Ne ipse quidem sua tanta eloquentia mihi persuasisset ut se dimitterem.* Id. Att. l. 5. *Qui etiam a me petierit, ut secum & apud se essem quotidie.*

APPENDIX II. Gen. P. S. C.

Quodsi duæ tertiæ personæ interponantur, Reciprocum plerumque ad priorem referri solet. Att. l. 15. Scripsit filius, se idcirco ad Burtum conferre voluisse, quod cum sibi negotium daret Antonius, ut eum Dictatorem efficeret &c. sibi ad filium refertur, eum ad Brutum.

2. Interdum Reciprocum, Sui, in Demonstrativum Ille ipse, vel, is commutatur ad Att. l. 11. Camillus mihi scripsit, te cum eo locutum. * Transire in casum, idem est Grammaticis, quod habere post se casum: unde Persona 3tia Transit in se ipsam tunc, quando habet post se obliquum, qui eammet ipsam significat. Additur 1. sive in Recto &c. id est: sive Persona illa 3tia ponatur in Recto, v. g. Scio quod Petrus amet se; sive in Obliquo, v. g. Scio Petrum amare se. Additur 2. Etiam accedente &c. id est: etsi ad aliud Verbum spectet Persona 3tia, aliud obliquus eammet significans &c. Hinc infer, quidsit, Personam 3tiam transire in rem possessam. Sed si longum est hoc iter per Præcepta, ineatur aliud compendiosius. Patrium idioma sequantur pueri, gemina hac cautela adhibita, 1. ut vernacula Reciproca, siebie, sobie, sie, swoy, tunc nonnisi reddant Latinis sui & suus cum ad 3tiam Personam referuntur, 2. ut sciant, Obliquos vernaculi Pronominis On, non solum per Ille, ipse, is, sed & per Sui, &, Suus, posse Latine reddi. Utrobique vero prudenti Magistro loquimur.

Præceptum VI. de Reciproco SUUS.

Reciproco, *Suus*, utimur, cum tertia Persona transit in rem a se possessam, ut, *Cicero recordatur Tironis liberti sui; indulget liberis suis, defendit suos clientes.*

2. Etiam

2. Etiam accedente altero Verbo idem usuvenit in Verr. act. 4. *Ajebat, multa sibi opus esse, multa canibus suis.*

3. Utimur præterea Reciproco *Suus*, cum res possessa in Possessorem agit ad Att. l. 9. *Ulciscentur eum mores sui* de Arusp. *Suo concio risit hominem.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Suus, cum dnabus tertiis personis interponitur non raro ad posteriorem refertur. Cic. in Verr. act. 3. Orat Dolabellam ut de sua provincia decedat. Ubi de Dolabellæ provincia sermo est.

2. Nonnunquam; Suus, usurpatur pro Is, ad Att. I. 6. Non destiti rogare & petere mea causa, & suadere sua, Id. de Somn. Ego illum de suo regno, ille me de nostra Rep. percontatus est.

3. Et vicissim Ipse, Ille, Is, pro Suus. ad Q. Fr. I, 1. Ea ferre molestissime homines solent, quæ Ipsorum culpa acciderunt.

4. At cum, Suus, plurali numero Substantiva usurpatur, ac significat socios, aut amicos, aut servos, nunquam in Pronomen, Is aut, ipse, vel, ille, commutatur, v. g. reperi eum inter suos; sui eum non receperunt &c. Cic. 2. de fin. Quæsivit, salvusne esset clypeus: cum salvum esse flentes sui respondissent, &c.

5. Item cum ponitur loco, Proprius, congruus, v. g, De his dicam suo loco. Faciemus hæc suo tempore, i. proprio, congruo convenienti, Ovid. 2. Trist. Siqua meis fuerint, ut erunt, vitiosa libellis; excusata suo tempore lector habe.

DE

DE CONSTRUCTIONE NUMERI DISTRIBUTIVI.

CAPUT XVI. P. M. C.

Distributivi Numeri, quibus fere utimur, cum idem ex æquo in plura dividimus, sunt hi: *Singuli*, *bini*, *terni &c.* v. l. 1. c. 14. schol. 2.

2. Res cui obvenit id quod distribuitur, sæpe Accusativo cum Præpositione, *In*, efferri gaudet. Cic. 4. Verr. *Censores binos in singulos civitates describebat.*

3. Distributivus porro numerus, tam illi rei *quæ distribuitur*, quam illi *cui obvenit quod distribuitur*, addi potest. Cic. in Brut. *Bini Oratores vix singulis ætatibus exstiterunt.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Sæpe Distributivus omittitur cum res in quam cadit distributio Accusativo cum, In effertur. Ita dicitur In militem, in navem, in capita, i. in singulos milites, in singulas naves Liv. Frumentum Melianum assibus in modios æstimatum plebi divisit, i. cum singuli modii singulis assibus æstimarentur.

2. Distributivi Numeri loco Primitivorum seu Cardinalium junguntur iis Substantivis quæ numero singulari carent. Unde non dicimus: Duæ literæ, duo castra, tria arma &c. Sed, Binæ literæ, bina castra, terna arma.

3. Excipitur tamen hinc Cardinale. Uni, unæ, una cujus loco nunquam Distributivo, Singuli, æ, a, uti licet, Sall. in Jug. Ubi unæ & alteræ scalæ comminutæ sunt &c.

4. Quamvis Distributiva omnia pluralem fere numerum sibi vendicent, non raro tamen etiam singulari usurpantur. tum a Poetis, tum ab Historicis. Virg. 5. Aen. Terno ordine 10. Aen. Centena arbore, Gurgite sepieno

pteno &c. Plin. l. 17. c. 14. Quadrageno aut viceno ſpatio. Quibus locis Diſtributiva pro Cardinalibus ponuntur.

5. Diſtributiva item ponuntur loco Cardinalium etiam cum iis, quæ numerum ſingularem habent: quod frequens eſt apud eosdem Poëtas & Hiſtoricos. Virg. 2. Æn. Bis quinos ſilet ille dies, Ov. de Pont. I. 5. Perque quadragenos itur in illa gradus Plin. l. 8. c. 6. Mares (urſi) quadragenis diebus latent, fœminæ quaternis menſibus. Sic paſſim alias.

Præceptum II. de Mille.

MILLE Adjectivum pluralis tantum eſt numeri, nec declinatur in Caſus. Cic. pro Sext. *Edixitq; ut ab Urbe abeſſet mille paſſus.*

2. *Mille*, Subſtantivum ſingularis eſt numeri, nec declinatur in Caſus: at pluraliter dicimus, *Millia*, *millium*, *millibus*. Cic. pro Mil. *Ante fundum Clodii mille hominum verſabatur.* Sic legendum, non, *verſabantur*, authore Gell. l. 1. c. 16. & Macrob 1. Saturn. c. 5. qui, ſimilia afferunt ex Quadrigario, Catone, & aliis. v. l. c. 14. ſchol.

APPENDIX II. Generis P. S. C

Cum Subſtantivo plurali, Millia ſæpe jungitur ejusdem Caſus Subſtantivum, quod alioqui Genitivo plurali efferendum erat: ſuntq; tunc Subſtantiva continuata. Cic. in Verr. act. 4. Tritici modios quinque millia, pro, modiorum Liv. l. 3. Philippei nummi quatuordecim millia quingenti quatuordecim. Id. l. 9. Duo millia & quingenti capti.

DE CONSTRUCTIONE PRÆPOSITIONUM.

CAPUT XVII. P. M. C.

VErba *abſoluta* & *Intranſitiva*, quæ alias nullum Obliquum Caſum regunt, Præpoſitionum beneficio in Ca-

ſus tranſeunt: Cic. 2. de Or. *Cum in lecto Craſſus eſſet, & apud eum Sulpicius ſederet, Antonius autem inambularet cum Cotta in porticu &c.*

2. Tranſitiva vero præter proprium Caſum etiam Præpoſitiones cum ſuis Caſibus admittunt Cic. de amic. *Nihil eſt amabilius virtute, nihil quod magis alliciat homines ad diligendum, quippe cum propter virtutem eos etiam, quos nunquam, vidimus, diligamus.*

3. Verba Compoſita ſæpe Caſum Præpoſitionis ex qua componuntur habent; v. g. *Ad-ire judicem. In-vadere urbem.* Cic. 5. de Fin *Perſarum magos adiit.* ad Q Fr. I. 3. *Cum ſubito bonus imperator noctu urbem hoſtium invaſiſſet*

4. Et reperita Præpoſitione, ut, *ad-ire ad judicem, in-vadere in urbem.* Id. 4. Verr. *Cæteri hæredes ad-eunt ad Verrem.* Philipp 11. *In Galliam in-vaſit Antonius.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Hanc repetitionem maxime amant Verba compoſita ex Præpoſitionibus, A, ab, ad, con, de, e, ex & in. Id. de amic. Tu velim a me animum parumper avertas. ad. Q. Fr. I. 3. Ab-duco, equidem me ab omni Reip. cura. * Verbum, invado, frequentiſſime ſic uſurpat Cicero.

2. Verbi Aſpiro, ſeu Adſpiro elegans eſt cum hac repetitione uſus, quando conatum aliquo perveniendi, aut deſiderium alicujus rei adipiſcendæ ſignificamus cum negatione aut interrogatione Cic. in Brut. Ex bellica laude nemo aſpirare ad Africanum poteſt. Id. act. 1. in Verr. Quid enim quisquam ad meam pecuniam me in vito aſpiret?

Præc. II. de Præpoſitionibus cum Accuſ. v. p. 162.

Præceptum III. de Verſus.

VErſus ſuo Accuſativo poſtponitur. ad Att. I. 16. *Verti me a Minturnis Arpinum verſus.* * Interdum ejus Accu-

Accusativo additur *AD* Lic. dec. 1. l. 1. *In lapide ad meridiem versus consedit.* Plin. l. 5. *ad meridiem versus habitant*, hinc natum puto, *Adversus*.

Præc. IV. de Præpos. cum Ablativo v. p. 162. Clam tamen apud Veteres etiam Accusativo jungebatur. Plaut, Cist, *Multa bona faciam clam hanc meam uxorem* obsoletum.

Præc. V. Tenus, cum &c. postposita.

T*enus*, quemadmodum *Versus*, suo Casui postponitur, & Genitivum amat, si cum Nomine pluralis numeri copuletur Cic. in Arato *Et Cepheus conditur ante luniborum tenus.* Cæl Famil. ad Cic. l. 8. ep. 1. *Illi rumores de comitiis Transpadanorum, Cumarum tenus caluerunt.* Cumæ, *arum*, nomen est Urbis in Italia

2. At si Nomen singularis sit numeri, Tenus, Ablativum postulat. Cic. pro Dejot. *Antiochus Tauro tenus regnare jussus est.*

3. *Cum*, in his tantum semper postponitur, *Mecum, te-cum, se-cum, nobis cum vobis-cum.* Nonnunquam in his, *Quo-cum*, sive *qui-cum, quibus-cum.*

4. *De, In, Inter* & nonnullæ aliæ eleganter interponuntur aliquando. Cic. de Inv. *Multis de causis sit*, Ic. in Rull. *Ducentos* in *annos.* de clar. Or. *Suos* inter *æquales.*

5. *Inter*, & *Circum*, interdum apud Poëtás postponuntur. 1. Æn. *Maria omnia circum.* 2. Georg. *Qua locus Erigonem inter.* Oratores raro ita loquuntur. Cic. de amic *Siquos* inter *societas aut est, aut fuit.* Sed eo loco necessitate compulsus videtur ad id genus loquendi; neque enim, *Inter si quos*, utque *Si inter quos* ,recte dici posse videbatur.

Præcept. VI. A, Ab, Abs,

A Consonantibus præponitur Cic. Phil. 3. *Aut fronte, a tergo, a lateribus tenetur.*

2. *AB* Vocalibus ad Att. 2. *Cura & effice, ut ab omnibus & laudemur & amemur.* * Nonnuliis etiam Consonantibus pro Cluent. *Ab nullo ille liberalius quam a Cluentio tractatus. est* ad. Att. l. 5. *Rex ab Senatu appellatus est.* Præcipue vero literis, *L, R,* & *J,* ut, *ab legatis, ab Romanis, ab Jove.*

3. *Abs*, etiam præponitur literæ, *T.* & interdum, *Q.* Ter. Andr. *O Dave, itane contemnor abs te!* Id. Adelph. *Absquoque homine beneficium accipere gratum est.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Historici, præsertim Livius, liberius Præpositionem *Ab*, præponunt Consonantibus; hinc apud eos legas, ab classe, ab Carthagine, ab Dictatore, ab Numa, ab Gallis ab Servilio, ab Tarquintis. Quæ passim (nisi forte in historia) imitanda non sunt.

Præceptum VII. In, Sub, Super.

IN, *Sub, Super*, modo Accusativum modo, Ablativum pro varia significatione postulant, v. I. 1. c. 14. pag. 163. hic singulas seorsim videamus.

IN.

1. *In*, ad interrogationem *Quo*, Accusativum postulat. Cic. de Sen. *Venio in curiam frequens.* Id. 1. Catil. *In exilium proficiscere* * Item pro *ERGA*; ut, *Brutus fuit pius in Patriam, crudelis in liberos.* * Item pro *CONTRA* Cic. in Sall. *Petulanter in uxorem & filiam meam in vasisti.* * Item pro, *PER*, seu *PRO*, ut *commodavi tibi librum in horam, in diem, in mensem.* Cic. 4. Catil, *Crescit in dies singulos hostium numerus.*

2. Ad *Ubi*, Ablativum, Cic. 1. de leg. *In viridi opacaq; ripa inambulantes.* ad Att. l. 12. *In hac solitudine careo omnium colloquio.* * Item cum ponitur pro, *Inter.* Cic. de Amic. *Hoc primum sentio, nisi in bonis amicitiam esse non posse.*

SUB.

SUB.

3. *Sub*, cum ad tempus refertur passim ccusativum; rarius Ablativum postulat. v. g. *Sub auroram*, *sub lucis exortum*. Cæs. l. 1. bell. Civ. *Pompejus sub noctem naves solvit*. Liv. 2. bell. Pun. *Sub equestris finem certaminis contracta est peditum pugna*. Suet. in Nerone Claud. c. 54. *Sub exitu vitæ*. Rara loquendi ratio. * Item pro POST. Cic. Planco l. 10. *Sub eas literas statim recitatæ sunt tuæ*. * Item ad interrogationem *Quo*. Cic. Phil. 2. *Nisi ille se sub scalas tabernæ librariæ conjecisset*.

4. Sed ad *Ubi*, ablativum poscit. Virg. Ecl. 7. *Requiesce sub umbra*. Cic. Phil. 2. *Sub nomine pacis bellum latet*.

SUPER.

5. *Super*, cum Præpositioni, *Subter*, opponitur, tam ad *Quo*, quam ad. *Ubi*, Accusativum petit; v. g. *Tegula cecidit super caput*. *Columba sedet super tectum* &c. Cic. 2. de Fin. *Super eam* (aspidem) *assidere*. 2. de Leg *Demetrius super terræ tumulum noluit quicquam statui, nisi columellam*. * Item cum ponitur pro, *Ultra* 6. Æneid. *Super & Garamantas & Indos proferet imperium*. Item pro, *Plus quam*. Suet. in Aug. c. 33. *Erant enim* (senatores) *super mille & quidam indignissimi*. * Item pro, *Præter*, Suet. in Tib. c. 55. *Super veteres amicos ac familiares, viginti sibi è numero Principum depoposcerat velut Consiliarios in negotiis publicis*. * Item pro, *Tempore*, vel, *Inter*, aut, *Sub*. Curt. l. 7. *Bessus circumferri merum largius jubet, debellaturus super mensam Alexandrum*. i, *tempore epularum*, *inter epulas*, *sub epulas*. Plinius ep. 87. *De hujus nequitia sanguinariisq; sententiis in commune omnes super cœnam loquebantur*. i. *inter cœnandum* &c.

6. At, pro, *De*, Ablativum poscit. Cic. Att. 16. *Hac super re scribam ad te Rhegio*.

7. A Poëtis Ablativo jungitur ad *Ubi*, Virg. ecl 1. *Fronde super viridi*. * Item cum significat *Pro*. 4. Æn. *Nec supor ipse sua molitur laude laborem*.

Præ-

Præceptum VIII. de Subter.

SUbter ſive ad *Ubi*, ſive ad *Quo* fere Accuſativum poſcit. Cic. 3. Tuſc. *Plato iram in pectore, cupiditatem ſubter præcordia collocavit.*

2. Interdum, præcipue apud Poëtas, Ablativum habet l. 9 Æn. *Ferre libet ſubter denſa teſtudine caſus.* i. *referre, enarrare &c.*

Præceptum IX. de Præpoſitionibus in Adverbia migrantibus.

PRæpoſitio cum Caſu privatur, in Adverbium migrat. pro Flacc *Murcis poſt annis pecunia recuperata eſt.* 2. de nat. deor. *Senſibus & animo ea quæ extra ſunt, percipimus.* 1. Æn. *Coram data copia fandi.*

2. Hujusmodi maxime ſunt: *Ante, Contra, Circum, Circiter, Coram, Infra, Extra, Poſt, Prope, Pone, Ultra, Usq; Palam, Clam,* & nonnullæ aliæ.

Præcept. X. de Præpoſitionibus quæ aliis Præpoſitionibus præponuntur.

PRæpoſitiones nonnunquam aliis Præpoſitionibus præponuntur Cic. Att. l. 2. *Comitia Bibulus [cum Archilochio edicto in ante diem Calenda s Decembres 'diſtulit.* Ter. Adelph. *Ex adverſum eſt fabrica.*

2. Egeminatis porro Præpoſitionibus poſterior Caſum regit. ad Att. l. 3. *De Q Fratre nuntii nobis triſtes--venerunt ex ante diem Nonas Junias.*

3. *Uſque*, fere ſemper alteram Præpoſitionem deſiderat. Cic. in Verr. act. 1. *Maximis in laudibus uſque ad ſummam ſenectutem ſumma cum gloria vixit.* Ter. Eun. *Ex Æthiopia eſt uſque hæc.*

4. Si tamen adjungatur nominibus oppidorum, fere alteram Præpoſitionem reſpuit. Cic. 5. in Verr. *Sacerdotes aſque Ennam profecti ſunt.*

DE-

DE CONSTRUCTIONE ADVERBIORUM.

CAPUT XVIII. P. M. C.

Præceptum I. Nominativus poſt Adverbium.

EN, *Ecce* Nominandi vel Accuſandi caſum admittunt Cic. act. 6. in Verr. *Ecce autem nova turba atque rixa* pro Dejot. *En crimen, en cauſa.* 2. de Fin. *Ecce miſerum hominem.* Plaut. Amph. *En tectum, en tegulas, en obductas fores.*

2. Apponitur & Dativus, *Tibi*, non ſine lepore, ad Att. 2. ep. 2. *cum hæc maxime ſcriberem, ecce tibi Seboſus.*

Præc. II. Genitivus poſt Adverbium.

AFFatim, *Satis, Abunde, Nimis, Inſtar, Partim, Ergo*, pro, *Cauſa*, ſive pro, *Propter*, Genitivo junguntur Plaut. Bacch. *Tibi divitiarum affatim eſt.* Quintil. decl 9. *Satis abundeq; pœnarum eſt.* Cic. in Or. *Nimis inſidiarum adhibere videtur.* Sall. Catil *Satis eloquentiæ, ſapientiæ parum*, Cic. iu Brut. *Plato mihi unus inſtar eſt omnium.* 2. de Or. *Eorum partim in pompa, partim in acie illuſtres eſſe voluerunt.* Liv. l. 7. bell. Mac. *Victoriæ navalis* ergo *ſupplicatio decreta eſt*, i. *victoriæ cauſa*, vel *ob*, vel, *propter victoriam &c.*

2. Item Adverbia Superlativa a Nominibus orta. de clar. Or. *Maxime omnium nobilium Græcis literis ſtuduit.*

3. Genitivus hic etiam in Ablativum cum *De*, migrare poteſt. Id. ib. *Piſo maxime* ex omuibus *qui ante fuerunt, Græcis literis eruditus.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Multum, parum, tantum, quantum & ſimilia ſi quis Adverbia eſſe cenſeat, huc referat. Nos ſupra in Nominibus repoſuimus.

2. Ubi, ubinam, ubicunque, ubivia, quovis, quoquo, nuſquam Genitivos. Terrarum, vel Gentium tantum ſed pereleganter admittunt. ad Att. 5. Quid ageres, ubi terrarum eſſes, ne ſuſpicabar quidem. Ter. Adelph. Fratrem nuſquam in venio gentium.

3. Dicitur &, Longe gentium. Cic. Att. Tu longe gentium abes.

4. Adverbia, Eo, huc, eleganter pro Accuſativis Pronominum, Is, atque Hic, cum Verbis progreſſum ſignificantibus ponuntur, & Genitivum rei in qua progresſus fit, poſtulant. Ejusmodi Verba ſunt, Venio, Devenio, Procedo, Graſſor, Progredior, Redigo, Deduco, Recido, Redeo, Relabor & ſimilia, Liv. bell. Pun. l. 5. Eo conſuetudinis adducta res erat, ut &c. Curt. l. 6. Huc enim malorum ventum eſt, ut &c. Id li 5. Eo rerum ventum erat, ut tam periculoſum eſſet non credere ſuis, quam decipi.

5. Pridie & Poſtridie Genitivum vel Accuſativum poſtulant. ad Att. l. 11. Pridie ejus diei venit. Fam. l. 3. ep. 4. Pridie Nonas Junii cum eſſem Brunduſii. Cæſ. 1. bell. Gall. Poſtridie ejus diei. Cic. Att. 16. Poſtridie ludos Apallinares.

6. Ablativus, Tunc, cum Genitivo, Temporis, raro apud idoneos ſcriptores reperitur. Juſt. l. 2. Sed de gente tunc temporis obſcura Perſarum. Præſtat igitur abſolute efferre Cic. Phil 7. Erat tunc excuſatio oppreſſis miſera illa quidem, ſed tamen juſta. Plaut. Tunc ad eam accede, quam potes.

Præceptum III. Dativus poſt Adverbium.

QUædam Adverbia Dativum poſcunt, more eorum unde deducuntur, ut, congruenter, convenienterq; rationi

tioni vivere, dicere, obviam prodire alicui &c. Nam Congruens, converiens, obvius Dativo gaudent. Cic. 1. de Fin. Non quæro quid dicat, sed quid convenienter rationi possit & sententiæ suæ dicere.

Præcpt. IV. Accusativum post Adverbium.

PRopius, *proximum, & pxoxime* Accusandi casum exigunt. Cic. ad Octav. *Cur castra longius adversariorum castris &, propius urbem moventur?* Id Phil. 10. *Brutus operam dat, ut cum suis copiis quam* proximè *Italiam sit*. Liv. l. 10. *Cum propius jam blanditias esset oratio, quam preces* Sall. Jug. *In dextro latere quod proximum hostes erat aciem collocat.*

2. Jungitur *Propius*, etiam cum Præpos: *A*, vel, *ab*, Cic. de nat. *Stellæ aliæ propius a terris moventur, aliæ remotius.*

ABhinc, Verbis præteriti temporis junctum Accusativum vel Ablativum postulat. Cic. act. 4. in Ver. *Horum pater abhinc duos & viginti annos est mortuus* pro Quint. *Quo tempore? abhinc annis quindecim.*

Præceptum V. de Ablativo post Adverbium.

Comparativa Adverbia Ablativo gaudent Cic. 2. de Inv. *Lacrima nihil citius arescit* Ter. Heaut. act. 1. Sc. 1. *Annos sexaginta natus es, aut plus eo, ut conjicio.*

APPENDIX. II. Gen. P. S. C.

Plus, Amplius, Minus, modo Ablativum habent, ut cætera Comparativa; modo Ablativus in Casum Verbo congruentem migrat, sed saltim subintelligitur Conjunctio Quam Ter. Adelph. act. 2. sc 2. Homini misero plus quingentos colaphos infregit. Cic. 4. bell. Gall. Cum ipsi non amplius quingentos equites haberent. & l. 7. bel. Gall. Eo die milites sunt minus septingenti desiderati. & l. 5. Naves amplius octingentæ uno erant visæ tempore.

Cum

2. Cum iisdem Adverbiis junguntur quandoque Accusativi, vel Ablativi mensuræ. Vitruv. Ita a pariete distent, ut ne plus pateant palmum. Cæs. Millibus amplius quingentis in longitudinem patent.

Præcept. VI. Adverbia loci.

ADverbia quibus de loco interrogamus, sunt hæc, *Ubi, Unde, Quo, Qua, Quorsum.*

2. Ad Interrogationem, *Ubi*, respondemus per hæc *hic, isthic, illic, ibi, inibi, ibidem, alibi, alicubi, ubique, utrobique, ubivis, ubilibet, ubicunque, ubi ubi, passim, vulgo, intus, foris, longe, peregre nusquam.*

3. Item per, *Supra, subter, infra, ante, post, extra*, cum fiunt Adverbia. Cic. l. 6. ep. 1. *Nemo est, quin ubivis, quam ibi, ubi est, esse malit.*

4. Hæc dicuntur Adverbia *in loco*, sive quæ referuntur *ad quitem* Quibus, *sicubi, necubi, nuncubi, uspiam, usquam* addi possunt, quæ quamvis ad quietem referantur tamen pleraque ad, *Ubi*, non redduntur. Cic. 1. de leg. *Sive est illa lex scripta uspiam, sive nusquam.*

AD, *Unde*, respondemus per hæc, *hinc, isthinc, illinc, inde, indidem, aliunde, alicunde, undique, undequaque utrinque, undevis, undelibet, undecunque, undeunde, peregre, eminus, cominus, superne, inferne, intus, foris.* Ter. Heaut. act. 1. sc. 2. *Vide ne quo hinc abeas longius.*

Hæc appellantur Adverbia *de loco* seu quæ referuntur ad *motum de loco*. Quibus accedunt, *sicunde, necunde, intrinsecus, extrinsecus, forinsecus, funditus, radicitus, stirpitus.*

Ad, *Quo*, respondemus per hæc, *huc, isthuc, illo, eo, illuc, eodem, aliquo, alio neutro, utroque, quocunque, quoque, quovis, quolibet, intro, foras, peregre, longe nusquam,* Ter. Hec. act. 3. sc. 4. *Abi, Parmene, intro, ac me venisse nuntia.*

Hæc

Hæc appellantur Adverbia *ad locum*, seu quæ *motum ad locum* significant. Quibus adjungi possunt, *siquo, nequo, quoquam, quopiam, usquam, uspiam.*

AD, *Qua*, respondemus per hæc *hac, isthac, istac, illac, aliqua, ea, alia, quavis, qualibet, quacunque*, Ter. Eun. act. 1. sc. 2. *Plenus rimarum sum, hac atque illac perfluo.*

Hæc vocantur Adverbia *per locum*, sive quæ referuntur *ad motum per locum*. Quibus, *siqua, nequa*, addi possunt.

AD, *Quorsum*, id est, *quem locum versus*, respondemus per hæc, *horsum, illorsum, aliorsum, deorsum, sursum, dextrorsum, sinistrorsum, levorsum, prorsum, rursum, introrsum*, v. *introrsus, retrorsum*, v. *retrorsus, quoquoversum* v. *quoquoversus*. Ter. Hæc. act. 3. *Horsum pergunt*, Id Eun. act. 3. *Sex ego te totos, Parmeno, hos menses quietum reddam, ne sursum deorsum cursites*, Id. Hec. act. 3. sc. 1. *Trepidari sentio. & cursari rursum prorsum.* Ubi Donatus, *Rorsum* inquit RETRO, *prorsum* ANTE significat.

Hæc dicuntur Adverbia *locum versus*. Quibus addi possunt, *siquorsum, nequorsum, deorsumversum* v. *deorsum versus, sursumversum*, v. *sursumversus*. Cic. de Or. *Cum gradatim sursumversum veditur.*

Præcept. VII. de UT.

UT, pro *Postquam*, Indicativum petit. ad Att. 7. ep. 15. *Ut ab Urbe dicessi, nullum prætermisi diem, quin aliquid ad te literarum darem.* * ITEM pro *Quomodo*, cum admiratione qnadam. Ter. Eun. *Ut falsus est animi!*

2. Post has voces, *Adeo, ita, sic, tantus, talis, is*, pro, *talis, tot, tam, eo*, pro, *tam*, nunqnam fere ponitur *Quod*, sed *Ut*, cum Conjunctivo pro Rab. ADEONE *hospes hujus Urbis es ut hæc nescias?* Tusc. 1. *Non sum* ITA *hebes, ut ista dicam.* Id. l. 5. ep. 20. *Quæ cum vide-*

viderem TOT *vestigiis impressa, ut in his errari non posset, non adscripsi.* Cic. ad Toran. l. 6. ID *ætatis jam sumus, ut omnia quæ non nostra culpa nobis accidant, fortiter ferre debeamus.* ib. ep. 1. *Neque, cum id faciebamus,* TAM *eramus amentes, ut explorata nobis esset victoria* plin. paneg. *Siquis barbarus Rex* Eo *insolentiæ furorisq; processerit, ut iram tuam indignationemq; mereatur.*

Præceptum VIII. Antequam & Priusquam.

ANtequam *& Priusquam* tum Indicativis, tum Conjunctivis junguntur ;pro Mur. *Antequam pro Murœna dicere instituo, pro me ipso pauca dicam quæ hoc tempore dicenda arbitror.* * Ter. Andr. act. 2. *Omnia experiri certum est, priusquam pereo.* pro Mil. *Priusquam hoc tantum mali videro.*

Præceptum IX. NE & NÆ.

NE Subjunctivum poscit cum aliquid prohibemus. Ter. Eun. act. 2. *Ne post conferas culpam in me.* Liv. 10. bell. Pun. *Ne tot annorum felicitatem in unius horæ dederis discrimen.*

2. Poscit & Imperativum, maxime apud Poëtas; Plaut. Perf. *Abi, ne jura, satis credo.*

3. *Næ*, id est *profecto*, fere Pronomini præponitur. & Indicativum vel Subjunctivum poscit. Ter. Adelp. act. 2 sc. 4. *Nae ego homo sum infelix!* Phil. *Nae tu, si id fecisses, melius famæ tuæ consuluisses.*

Præceptum X. Per, Perquam &c.

PEr, *perquam, sane, valde, oppido, imprimis cum primis, apprime, admodum, vahementer,* & alia id genus fere Positivis gaudent. 3. de Fin. *Hæc quidem est perfacilis, & perexpedita defensio.* de Or. 2. *Quod mihi quidem perquam puerile videri solet.*

Præ-

Præceptum XI. QUAM.

QUam cum admirationi, commiſerationi, aut interrogationi cum admiratione permixtæ deſervit, Poſitivis jungitur. Cic. de Amic. *Quam multa quæ noſtra cauſa nunquam faceremus, facimus tamen cauſa amicorum!*

2. *Quam* pro *Quantum* Poſitivis præponitur Cic. l. 7. ep. 15. *Quam ſint moroſi qui amant, vel ex hoc intelligi poteſt.*

3. Sequente Verbo *Poſſum*, Superlativis adjungitur. Cic. l. 5. ep 5. *Quam potui maximis itineribus exercitum ad Amanum duxi* Id 2. de nat. deor. *Aves nidos conſtruunt, eosq; quam poſſunt molliſſime ſubſternunt.*

4. Sæpe Verbum *Poſſum* latet. Id. l. 16. ep. 2. *Peto a te, ut quam celerrime mihi librarius mittatur,* i. *quam celerrime mitti poteſt* &c.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Quam ut, eleganter Comparativa ſequitur. Cic. 3. de Or. Hoc altius eſt, quam ut nos humi ſtrati ſuſpicere poſſimus.

2. Quam cum Poſitivo videtur nonnunquam pro Valde, uſurpari. Cæl. l. 8. ep. 15. Te videre & omnia intima (tecum) conferre diſcupio; habeo autem quam multa. Cic. Att. Scribit ad me quam honorifice de reſtitutione Sexti Clodii, i. valde multa, valde honorifice.

Præceptum XII. Tam, & Quam, dum *ſibi correſpondent.*

TAm & *Quam* dum ſibi correſpondent, *Poſitiva* frequentiſſime, *Superlativa* rarius, *Comparativa* rariſſime copulant. Cic. 1. de Or. *Nemo Orator tam multa, ne in Græco quidem otio ſcripſit, quam multa ſunt noſtra* Sal. in Jug. *Quam quisque peſſime fecit, tam maxime tu-*

tutus est. Ter. Heaut. act 5. sc. 2. *Namque adolescens quam minima in spe situs erit, tam facillime patris pacem in leges conficiet suas* Cic. pro Dejot, *Per dexteram te istam oro, istam, inquam dexteram, non tam in bellis & prœliis, quam in promissis & fide firmiorem.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Tam & Quam Verbis etiam conjunguntur, sibiq, respondent. Cic l. 16. ep. 1. Xenomenes hospes tam te diligit, quam si vixetit tecum Id. l. 5. ep 2. Tam enim sum amicus Reip. quam qui maxime. Elegans loquendi forma, pro, valde, amicus, amicissimus.

2 Ponitur interdum, Tam, separatim cum Superlativo. Phil. 2. Nondum erat vestris tam gravissimis, tamq. multis indicas, ignominiisq concisus. Quod non videtur passim usurpandum.

3. Tam, Quam, pro, Tanto, Quanto, raro reperiuntur Comparativo juncta 7. Aen. Tamagis illa fremens & tristibus effera flammis, quam magis effuso crudescunt sanguine pugnæ.

Præc. XIII, Adverbia in UM & in O.

ADverbia in *UM*, Positivis gaudent ut, *Parum, multum, nimium, tantum, quantum Aliquantum* ad Att. lib. 10. *Parum firma sunt, quæ de fratre meo scribis.* Id. 2. in Rull. *Socer hujus, vir multum bonus est.* de Fin, 1. *In rebus apertissimis nimium longi fuimus.*

APPENDIX II. Generis P. S. C,

1. Tantum, Quantum non tam Nominibus, junguntur, quam Verbis. Cic. l. 7. Fam. Gratia tantum possumus, quantum victi.

2. Aliquantulum Positivo jungitur. Plaut. Bacchid, Timida es aliquantulum, soror. * Rarius Comparativo. Ter. Eun. act. 1. sc. 2. Ejus frater aliquantulum ad rem est avidior. Quod non videtur passim usurpandum.

O,

O, Finita Adverbia Comparativo adhærent ut, *Multo, paulo, tanto, quanto, nimio, nihilo, hoc,* vel, *eo, quo* nisi quis Ablativos potius esse censeat exempla dedimus supra c. 15. in Comparativis.

2. *Multo* etiam Superlativis additur. Cic. div. in Ver. *Cum omnis arrogantia odiosa est, tum illa ingenii atque eloquentiæ multo molestissima.*

3. Item *Longe* pro *Multo*, Id. in Brut. *Longe post natos homines improbissimus.*

4. *Facile*, cum significat, *sine dubio, sine controversia*, Superlativis gaudet, aut iis, quæ eorum vim habent pro Rab. Posth. *Virum unum totius Græciæ facile doctissimum Platonem acceptus.* Pro Cluen. *Regionis illius, & vicinitatis virtute, existimatione, nobilitate facile princeps.*

APPENDIX II. Gen. P. S. C.

1. Longe pro Multo jungitur etiam Comparativis. l. 9. Aen. At pedibus longe melior Lycus.

2. Pro, Valde, jungitur & iis omnibus, quæ vim Superlativi habent. Cic. l. 13. ep. 13. L. Castronius Paetus longe princeps municipii Lucensis. 4. Ver. Longe primus civitatis est Epicrates.

3. Præterea nominibus, quæ diversitatem dissimilitudinemq. significant, ut, Longe alius, dispar, dissimilis &c. pro Font. O fortunam longe disparem M. Fonteji!

4. Item Adverbiis, Aliter, secus, ante, post, & Verbis, Antecello, Præsto, Antepono, quæ etiam Adverbium, Multo, admittunt.

DE CONSTRUCTIONE INTERJECTIONES.

CAPUT XIX, P. M C.

O, Tribus Casibus adjungitur. Nominandi. Ter. Phor. act. 2. sc. 2. *O vir fortis atque amicus!* Accusandi Id. Eun act. 2. sc. 3. *O scelestum Parmenonem.* & Vocandi Id Andr. act. 3. sc. 4. *O Dave, itane contemnor abs te!*

2. *Heu* & *Proh* Modo Nominandi, vel potius Vocandi Casum postulant. Aen. 6 *Heu pietas! heu prisca fides!* Liv. 6. bell. Pun. *Tantum, proh dolor! degeneravimus a parentibus nostris* MODO Accusandi. Cic. Phil. 7. *Heu me miserum, cur Senatum cogor, quem semper laudavi, reprehendere!* Id. 6. Verr. *Proh Deum hominum; fidem!*

3. *Hei*, *Væ* Dativo gaudent. Ter. Heaut. *Hei misero mihi.* Id. Andr. *Væ misero mihi.*

APPENDIX II. Generis P. S, C.

1. Interdum, O, omittitur, cum lenior est affectus, ad Att. l. 10. Me cæcumqui hæc aute non viderim!

2. O, non solum cum Adverbium est Vocandi, Vocativo adhæret; verum etiam cum est Interjectio, in Pis. O paterni generis oblite, mcterni vix memor!

3. Proh, apud Ciceronem apertissime vocativum habet. Phil. 2. proh sancte Jupiter!

4. Heu, etiam Dativo gaudet. Plaut. Mil. Heu mihi, nequeo quin fleam. Id. Merc. Heu misero mihi.

5. Hei, interdum Vocativo additur. Plaut. Aul. Hei Megadore, haud decorum facinus tuis factis facis!

6.

6. Cedo, & Apage, cum Verba ſint Imperativi Modi non eſt, cur, uti quidam volunt, Interjectionibus annumerentur; poſtulant vero Accuſativum rei act. 5. Verr. Cedo tabulas. Vatinius Fam. l. 5. cp. 10. Apage te cum Sexto Servilio. * CEDO etiam Dativum Perſonæ habet 3. in Ver. Cedo mihi leges Atinias.

DE CONSTRUCTIONE CONJUNCTIONIS.

CAPUT XX. P. M. C.

Præceptum I. Et, Aut. Quam, Niſi, *An, Præterquam.*

Conjunctiones *copulativæ & disjunctivæ* cum ad idem Verbum referuntur, ſimiles Caſus connectunt. Phil. 12. *Quis non doleat interitum talis & viri & civis?* Id. de Sen. *Quid de pratorum viriditate, aut arborum ordinibus, aut vinearum olivetorumq. ſpecie dicam?*

2. *Quam, Niſi, An, Præterquam* eosdem itidem Caſus copulant. Cic Att. l. 4. ep, 5. *Ain? tu? mene exiſtimas ab ullo malle mea lege probariq.* quam *a te?* pro Sexto. *Quem unquam ſenatus civem,* niſi *me nationibus exteris commendavit?* de Or. l 3. *Refert etiam, qui audiant, Senatus* an *populus,* an *judices ſint,* Id. in Verr. *Pro tantis rebus nullum a vobis præmium poſtulo,* præterquam *hujus die memoriam ſempiternam.*

3. Interdum tamen huic Conſtructioni certa dictionum proprietas obſtat; ut *Fui Romæ & Athenis; Brunduſii aut Sulmone mortuus eſt; Emiſtine librum centuſſe, an minoris.*

Præcept. II. Tametſi, Quanquam.

Etſi, tametſi, quanquam in principio ſtatim ſententiæ Indicativum poſtulant, pro Mil. *Etſi vereor judices &c.*

l. 1. ep. 5. *Tametsi nihil fuit optatius.* l. 10. ep. 19. *Quanquam gratiarum actionem a te non desiderabam.*

2. Cæteris locis non respuunt Conjunctivum l. 2. de Or. *Erantque multi, qui quanquam hæc ita se habere arbitrarentur, tamen &c.* Quintil l. 1. c. 2. *Cædi vero discentes quanquam receptum sit, & Chrysippus non improbet, minime velim.*

Frequentius tamen hæc in media etiam & extrema periodo cum Indicativo junguntur. Cic. l. 5. ep. 17. *Præposteros habes tabellarios, etsi quidem non offendunt.* pro Sexto Rosc. *Quanquam abest a culpa, suspicione tamen non caret.*

Præceptum III. Etiamsi, Quamvis, Licet, *Ut, pro Quamvis.*

Etiamsi, Quamvis, Licet, Ut pro *Quamvis*, Subjunctivo gaudent. Cic. de Am. *Omnia brevia tolerabilia esse debent, etiamsi maxima sint.* Phil. 2 *Homines, quamvis in rebus turbidis sint, tamen &c.* post redit. *Tantus vester consensus de salute mea fuit, ut licet corpus abesset meum; dignitas in Patriam revertisset* pro Quint. *Ut summa haberem cætera, temporis quidem certe vix satis habui,*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Non raro tamen Etiamsi Indicativo junctum reperies, præsertim in media comprehensione l. 2. de Or. Illud tertium, etiamsi opus est &c. Q. Cic, l. 16. ep. 26. Etiamsi, quod scribas, non habebis, scribito tamen.

2. Si, pro Quamvis, Conjunctivo jungitur. Ter. Eun, act. 1. sc. 5. Redeam? non si me obsecret.

3. Quamvis, interdum Indicativo adhæret, præsertim apud Poetas. 5. Aen. Quamvis solus avem cælo dejecit ab alto. Colum. l. 9. c. 6. Quamvis doctissimi viri authoritatem reverebar.

Præ-

Præceptum IV. Ut, Ne, & Ne non.

Vereor, timeo, metuo, Conjunctivum amant, & cum *Ut*, aut *Ne*, junguntur, sed contraria significatione. Nam, *Vereor, ut*, dicimus de his, quæ vellemus fieri, metuimus tamen ne spe frustremur. *Vereor ne*, de illis quæ nollemus fieri, sed tamen, ne fiant extimescimus. Ter. Phor. act. 5. sc. 8 *Vereor, ut placari possit*, Id. Andr. act. 1. sc. 2. *Hei vereor, ne quid Andria apportet mali*

2. *Ne non*, idem est hoc loco, quod *Ut*, Cic. Att. 7. *Si manet, vereor ne exercitum firmum habere non possit.* & l. 6. *Timeo ne non impetrem.*

3. Si tertiam his Verbis addideris negationem, te omni metu liberum significabis. Id. 5. act in Ver. *Non vereor, ne hoc officium meum P. Servilio, non probem*, hoc est *non dubito, quin hoc officium meum P. Servilio sim probaturus.*

Præc. V, Ut, ne, Ni, Nisi, Si.

Ut ne pervenuste ponitur pro *Ne* vel potius pro *Ut non.* act. 5. in Verr. *Impetrant ut ne jurent.* ad Q. Fr. l. 5. *Opera datur, ut judicia ne fiant.*

2. *Ni, nisi, si*, tum Indicativum, tum Conjunctivum amant. Ter. Andr. *Miram ni domi est.* act. 3. in Ver. Ni *restituissent statuas, vehementer his minatur.* * Id. de amic. *Ortum quidem amicitiæ videtis*, nisi *quia forte vultis.* Ib. Nisi *immortalitatem optare vellet, quid non est adeptus, quod homini fas esset optare?* * Ter. Andr. act. 1. sc. 3. *Si illum relinquo, ejus vitæ timeo,* ad Att. l. 15. Si *hortos inspexeris, dederis mihi quod ad te scribam.*

Præc. VI. Quod, Quia, Quoniam.

Quod, cum causam ac rationem reddit, & *Quia*, tum Indicativo, tum Conjunctivo gaudet ad Att. l. 2. *Fecisti mihi pergratum, quod Serapionis librum ad me mis-*

misisti. & l. 9. *Admiratus sum*, quod *ad me tua manu scripsisses* * Id. de am. *Sed* quia *natura mutari non potest, idcirco &c.* Ib. *Recordatione nostræ amicitiæ sic fruor; ut beate vixisse videar*, quia *cum Scipione vixerim.*

2. *Quoniam* Indicativum frequentius usurpat, & fere certam causam cognitamque significat. pro Plan. *Quoniam tu ita vis, nimium me gratum esse concedam.*

Præceptum VII. Neque, Nec.

Etsi cæteræ negationes geminatæ affirment. *Neque*, tamen & *Nec*, si aliis negationibus subjiciatur, negandi vim retinet. Cic. 1. de Or. *Nullæ enim lites neque controversiæ sunt.* Att. l. 6. ep. 12. ad Planc. *Mihi nemo est nec amicior, nec jucundior, nec carior.* Fam. l. 3. ep. 7. *Ita & accepi, & gessi maxima imperia; ut mihi nihil neque ad honorem, neque ad gloriam acquirendum putarem.*

DE FIGURATA CONSTRUCTIONE.

CAPUT XXI. P. S. C.

Præceptum I. Virtutes Orationis.

Oratio tres Virtutes habere debet, ut *Emendata*, ut *Dilucida*, ut *Ornata sit.* Quibus virtutibus totidem vitia contraria sunt: nam Emendatæ *Barbara;* Dilucidæ *Obscura;* Ornatæ *Inornata* adversatur.

Præc. II. Emendatæ orationis vitia.

Duo sunt vitia, quibus oratio *barbara* atque *rustica* efficitur: *Solæcismus, & Barbarismus;* quæ, qui pure & emendate loqui volet, omni contentione, velis, ut ita dicam, remisque fugiet.

Præcept. III. Quid ſit Solœciſmus, quo differat a Barbariſmo, quotve modis fiat.

Solœciſmus, Conſtructionis atque *Emendatæ*, de qua hactenus egimus, *Orationis* hoſtis infenſiſſimus, eſt vitioſa Partium Orationis compoſitio.

2. Differt Solæciſmus a *barbariſmo*, quia barbariſmus ſit in ſingulis verbis; Solœciſmus in contextu verborum. Barbariſmus dictionem unam fœdat; Solœciſmus compoſitionem dictionum corrumpit. Barbariſmus eſt una dictio aut peregrina, aut Latina quidem, ſed corrupta; Solæciſmus (niſi cum Barbariſmo commiſceatur) eſt bonarum vocum mala compoſitio v. g, ſi dicam. *Hoc gladium meum eſt. Cœlus hodie eſt ſerenus, perlegavi librum Ciceronis &c.* Barbariſmi erunt. At ſi dixero. *Non egeo tuum opem. Pervolutavi omnia libros Ciceroni &c.* Solæciſmi erunt.

3. Fit porro Solæciſmus quatuor modis. I *Adjectione;* ut, *ſcribo cum calamo, ludo cum pila.* II *Detractione,* cum aliquid quo opus eſt, detrahitur; v. g. *Eo forum,* pro, *in forum*, *Redeo agro*, pro *ex agro.* III. *Transpoſitione*, cum partium orationis ordo turbatur; ut. *Quoque ego hoc volui, autem non habui &c,* pro: *ego quoque hoc volui &c.* IV. *Immutatione*, cum Pars una Orationis pro alia ponitur; ut, *ſtulti grave ferunt res adverſas*, pro, *graviter* Nomen pro Adverbio. Aut cum dictiones, eſto ejusdem Partis Orationis ſint, male tamen ſibi ſubſtituuntur, atque altera alterius locum occupat; v g. *Eo intus, ſum intro, quid huc agis? quando hic veniſti? eo apud forum?* Et, *Scripſitne Cicero hanc orationem, aut Hortenſius?* pro: *an Hortenſius.*

4. Denique fit Solœciſmus per *Accidentia*, ſeu *Attributa* Partium Orationis. I. *Per Genera;* ut, *ſapientes læto fronte ferunt res adverſas* II. *Per Caſus;* ut, *Quo vadis? Romæ. Unde venis? Brunduſii &c.*

Præ-

Præc. IV. Quid sit figurata construct.

Sunt quædam, quæ faciem quidem Solœcismi habent; vitiosa tamen non sunt. Hoc vero loquendi genus, *Figura verborum*, aut *sermonis*, aut *orationis* appellatur.

2. Porro FIGURA est, *Nova loquendi ratio, a trito & vulgari sermone remota, quæ aut ratione, aut usu doctorum nititur*.

ENALLAGE.

Munus Enallage habet Partem pro Parte locandi; ut, Pars in frusta secant, sceleratum vivere turpe est.

Enallage Figura est, cum Pars una Orationis pro alia ponitur; ut, *vivere*, pro *vita*, *nullus*, pro *non &c.* Cic. Att. l. 12. *Cum vivere ipsum turpe sit.* & l. 2. *Philotimus nullus venit.* Ter Eun. act. 2. *Memini tametsi nullus moneas.* Id. Hec. act. 1. *Si non quæret, nullus dixeris.* 6. Aen. *Horrendum stridens &c.* pro: *vita, non, ne, horrende &c.*

APPENDIX.

1. Sunt & alia Nomina, quæ pro Adverbiis ponuntur; ut, Recens, sublime, frequens. Suet. Tib. c. 1. Inde Romam recens conditam cum magna clientum caterva commigravit. Cic. 2. de Div. Scuta quæ fuerant sublime fixa, sunt humi inventa. Id. de amic. Venio in senatum frequens. Sic, Torvum Horrendum & alia apud Poëtas.

2. Nomen quoque interdum loco Interjectionis, aut Adverbii indignantis ponitur. Cic. 4. Catil. Quæ, malum, fuit ista amentia? Ter. Eun. Ubi alii? S. qui, malum, alii? Plaut. Epid. Quæ, malum, hæc impudentia est? Ter. Phor. act. 4. Quid tuæ, malum, id refert?

3. Et contra Adverbium nonnunquam partes Nominis agit. Plaut. Merc. Bene sit tibi. Cic. Att. l. 4. Malo sit Antonio, sic, Satis, abunde, parum &c.

4. De-

4. Denique Verbum loco Interjectionis blandientis. Ad Att. l. 3. Amabo te, incumbe in eam rem.

5. Fit etiam Enallage per Attributa Partium Orationis. I Per Casus. Cic. pro Sext. Rosc Duo sunt isti Roscii, quorum alteri Capitoni cognomen est, pro, Capito II. Per Numeros. Plin. l. 19 c. 73. In Africa major pars ferarum non bibunt inopia imbrium. III. Per Tempora. Cic 3 in Ver. Unum ostende in tabulis aut tuis, aut patris tui; vicisti.

6. At illa Enallage, qua de nobismet ipsis quasi de tertia persona loquimur, longe pulcherrima est. Cic. l. 2. ep 4. Quid est, quod possit graviter a Cicerone scribi ad Curionem, nisi de Republica? loquitur hic Cicero de se ipso, & l. 3. ep. 7. Appius pulcer ita secum ipse l. cutus scribitur Quid? Appius Lentulus Appio (pro mihi) processit obviam, Cicero Appio (i. mihi.) noluit? & Juno apud Virg. Et quisquam numen Junonis adoret? pro, meum numen.

ECLIPSIS.

ECLIPSIS tibi verba foris petenda subaudit;
Ut fuit Urbs quondam, Tyrli tenuere coloni.

Eclipsis Figura est, cum dictio aliqua quæ in Oratione deest, subintelligenda est. Virg. 1. Aen. *Urbs antiqua fuit, Tyrii tenuere coloni.* subauditur *quam* Cic. Att. l. 16. ep. 18. *Ego, si Tiro ad me, cogito in Tusculanum.* ad eund. l. 13, *Quod mihi author es?* (subaudi, *ut faciam*) *advolone an maneo?* 5. Verr. *Ridere convivæ, cachinnari ipse Apronius.* subaudi *cœpit.* ad Att. l 6. *Statua quæ ad Opis per te posita in excelso est* pro *ad Aedem Opis*, vel *ad Templum Opis.* Sic. Famil. l. 4. ep. 4. *Cum Senatus ad Apollinis habitus esset.*

ZEUGMA.

SFGGERIT ex Verbis aliquid tibi Zeugma propinquis,

At

At Genera & Numeros, Casusque intacta relinquit;
Ut, Gener atque Socer cum dira ruisset in arma.

Zeugma Figura est, cum id quod in Oratione deest, e proximo assimitur, manente eodem *Genere*, *Numero*, *Casu*, cæterisque Attributis. Cic. Paradoxo ult. *Nulla possessio, nulla vis auri pluris quam virtus existimanda est.*

APPENDIX.

Si id quod ad orationem implendam assumitur, primum est, Protozeugma dicitur. ad Att. l. 16. Egit pater & filius, ut tibi sponderem. Si medium. Mesozeugma. ad Heren, l. 4. Formæ dignitas aut morbo deflorescit, aut vetustate. Si postremum, Hypozeugma, ad Att. l. 12. Mihi & res & conditio placet.

SYLLEPSIS.

Cum pars deficiens ex partibus ulla propinquis.
Suppletur, variante aliquo, Syllepsus habetur;
Hoc erit exemplum, SUNT nobis mitia poma,
Castaneæ molles, & pressi copia lactis.

Syllepsis est, cum id quod iu Oratiene deest e proximo assumitur, mutato tamen aut *Genere*, aut *Numero*, aut *Casu*, aut aliquo e cæteris Attributis Istudque est, quo hæc Figura a superiore differt. ad Q. Fr. l. 1. *Ille timore, ego risu corrui.* Virg. 1. Aen. *Vos, o Calliope, precor, adspirate canenti.* i. *Vos, Calliope & reliquæ Musæ.* 1. de Or. *Quamobrem hoc vos docebo, Sulpici.* ubi intelligitur & *Cotta.*

ARCHAISMUS.

GRÆCE Archaismos, Constructio prisca Latine,
Est ea præcipue, quo quondam est usa Vetustas
Ut, Quinam hic fiunt nobis absente tumultus?

Archaismus est Constrctuio, qua potissimum prisca Vetustas usa est, Ter. Eun. act. 4. sc. 5. *Nescio*

quid

profecto absente nobis turbatum est domi. Ib. aæ. 2. *Ejicienda est hercule hæc animi mollities; nimis me indulgeo.* Cic act. 4. in Verr. *Hanc sibi rem præsidio sperant futurum,* pro, *futuram.*

HELLENISMUS.

JURE Hellenismus Græco, non legibus Urbis,
Nititur; ut, Sacra redimitus tempora lauro.

H*ellenismus* est Constructio, quæ Græci, non Latini sermonis leges servat. Luccejo ad Cic. l. 1 ep. 4. *Cum scribas, vel agas aliquid eorum, quorum consvesti: gaudeo* pro *quæ consuesti.* sc. *agere.* Aen. 11. *Justitiæne prius mirer, belline laborum.* Hor. l. 2. ode 9. *Desine mollium tandem querelarum.* & alia, quorum plurima jam supra variis locis notavimus.

INSIGNIS quoque Hellenismus ille est, cum Masculino, aut Fœminino Substantivo Adjectivum Neutrum adjungitur. Cic. l. 6 ep. 22 Cum omnium rerum mors sit extremum. Aen. 4. Varium, ac mutabile semper fæmina Ecl. 4. Triste lupus stabulis, maturis frugibus imbres. Ib. Dulce satis humor.

Sunt & aliæ Figuræ pæne propriæ Poetarum, de quibus infra l. 3. c. 11. & 14.

DE BARBARISMO.

CAPUT XXII.

Barbarismus (quem antiquiores Romani rusticum sermonem appellabant, ut ait Gellius l. 13. c. 6.) Est dictio aut omnino barbara, & Latinis plane ignota; aut Latina quidem, sed vitiata scripto, vel pronuntiatione. Barbara omnino; ut, Cingarus, *Cygan:* Granicies, *Granicá:* Carpio, *kárp*; Sciforius, *scyzoryk &c.* Huc spectant voces male a sua significatione alienatæ; ut, *Judæus,* pro, *macula,* seu *nævo,* & similes, quarum aliquas attulimus supra l, 1. c 1. Admonit. 3.

Latina

Latina dictio vitiatur pluribus modis. I. Divisione, cum juncta dividimus; ut Sy-luæ, Dis-sol-u-o &c. pro, Sylvæ; dis-sol-vo &c. II. Complexione, cum divisa conjungimus; ut Phæton, pro Phaeton. III. Detractione literæ, vel syllabæ; ut, Santus, pro, sanctus &c. IV. Adjectione; ut. Follium, pro folium. V Temporis protractione, cum syllabæ brevi, quæ unum tempus habet, additur alterum quo fiat longa; ut, Circumdedi, pro circumdedi &c. VI. Temporis imminutione, cum syllabæ longæ, quæ duo habet tempora, detrahitur unum, ut fiat brevis; ut, Umbilicus, pro, umbilicus &c. VII. Immutatione, cum litera vel Syllaba pro alia ponitur; ut, Aput, pro, apud, VIII. Transpositione cum litera vel syllaba e suo loco in alienum transfertur; ut Thrao pro, traho &c IX. Tenore cum accentu alio pro alio utimur; ut si Præpositiones a suis casibus separemus, easque tenore acuto, vel inflexo pronuntiemus, quæ alioqui dissimulata distinctione ita pronuntiandæ sunt, ac si una vox esset &c. Tandem fiunt Barbarismi per Attributa Partium orationis. I. Per Genera; ut, Gladia, pro gladii. II. Per Numeros; ut, Scopa, pro. scopæ; Tritica, pro, triticum. III Per Declinationem; ut, Vasibus, pro, vasis; Præstavi, pro, præstiti; Legabo, pro, legam &c.

Cum legeris apud Virgilium Relliquias, pro. relliquias: Alituum, pto alitum; Relligio, pro religio; Vixem, pro, vixissem; steterunt penultima correpta; Italiam, prima pro ducta, & similia; ne putes Principem Poetarum fecisse Barbarismum, multa enim Poetis conceduntur, quæ cæteris Scriptoribus negantur.

OBSCURÆ ORATIONIS VITIA.

CAPUT XXIII.

Verba inusitata, & a consuetudine quotidiani sermonis remota obscuritatem & tenebras Orationi afferunt; ut, si *Apludam* pro *furfure*, *Bovinari* pro *tergiversari*, *Aulam*

Aulam pro *olla*, *Recentari* pro *renaſci*, *Conſilioſum* pro *prudenti* dixeris. Vide Gell. l. 11. c. 7 & l. 15. c. 15, & Quintil l. 8. c. 3.

2. Nec minus obſtant claritati Orationis, tum illud vitium quod Græci *Acyron* Latini *Improprium* dicunt: ut, *ſperare* pro *timere* Virg. 5. Æn. *Hunc ego ſi potui tantam ſperare dolorem.*

3. Tum Ambiguitas ſive Amphibologia: idque vel *in uno verbo* ut *Taurus*, animalne ſit, an mons, an ſignum cæleſte, an nomen hominis, an radix arboris, niſi diſtinguas, non intelligitur: vel in ſermone; ut, *Audivi Chremetem percuſſiſſe Demeam.*

4. Tum *Mæoſis* ſive *Diminutio* cum ſermoni deeſt aliquid quo minus plenus ſit, nec facile intelligi poteſt. Quanquam multa per Eclipſim excuſantur.

5. Tum *Periſſologia* cum inani verborum turba obruitur oratio.

6. Tum ſi prolixæ interjiciantur Parentheſes, aut ſi verba confuſa permiſtaque longius trajiciantur; ut apud Hor. l. 1. Sat. 5. *Namque pila lippis inimicum & ludere crudis.* Rectius enim ordo procedit, *Namque pila ludere inimicum eſt lippis & crudis.*

APPENDIX.

Simplice contempto ſic Hyperbaton ordine, virtus
Non mala; Verborum transgreſſio dicta Latinis.

Cum Orationis ſtructura, decoris gratia variatur, neglecto ſimplicis ſermonis ordine; non vitium eſt, ſeu virtus, quæ Hyperbaton, id eſt transgreſſio Verborum appellatur. Cic. pro Cluent. Animadverti, Judices, omnem accuſatoris orationem in duas diviſam eſſe partes. Simplex ordo erat: in duas partes diviſam eſſe, ſed duriter & incompte.

Hy-

Hyperbati aliquot ſpecies.

In verbis quoties geminis præpoſterus ordo.
Cernitur, ut, Mecum, fit Anaſtrophe. 2. at illa Maronis.
Urbem quam ſtatuo veſtra eſt, fugienda videtur
Cum paribus, quas forte metrum proferre coegit.

Hyperbati aliquot ſpecies, quæ elegantiæ cauſa uſurpantur.

1. Anaſtrophe, quæ eſt duorum Verborum ordo præpoſterus; ut, Mecum, tecum, &c. Quibus de rebus &c.

2. At illa Anaſtrophe Virgilii: Urbem quam ſtatuo' veſtra eſt, pro, quam urbem ſtatuo, vel, urbs quam ſtatuo &c. Et illa Terentii, Eunuchum quem dediſti nobis quas turbas dedit! & partes ſeu ſimiles aliæ, quæ forte metrica neceſſitate factæ ſunt, duæ ſunt & admodum fugiendæ.

3. *Compoſitis aliquid ſolet interponere Tmeſis;*
Ut, Periere boni-Res *vero*-publica *luget.*

3. Altera Hyperbati ſpecies eſt Tmeſis, cum Verbum compoſitum dividitur, aliqua dictione interpoſita. Cic. Att. l. 5. Per mihi gratum erit, ſi id curaris ad me perferendum. Id. de Sen. Omnia memoria tenebat, non domeſtica ſolum, ſed externa bella.

4. *Cum brevis eſt ſenſus medio in ſermone priuſquam*
Rem abſolvas medium ceu gemma Parentheſis ornat.

4. Tertia Hyperbati ſpecies eſt Parentheſis, cum brevis ſenſus ſermoni, antequam rem abſolvas, interjicitur, & tum dein prior ſermo continuatur. Cic. Phil. 3. O præclarum cuſtodem ovium (ut ajunt) lupum. Liv. 2. bell Pun. Tantum (prob dolor) degeneravimus a parentibus noſtris! Illud vero cavendum, ne longiores adhibeantur Parentheſes.

INORNATÆ ORATIONIS VITIA.

CAPUT XXIV.

1. *SUGGERIT Æschrologus menti subturpia voce.*
2. *Magna Tapinosis verbis minuentibus effert.*
3. *Tautologi voces iterumque iterumque frequentant.*
   Dictaque mox repetunt dictis iterata secundis.
4. *Macrologi sermo justo prolixior exit.*

PRæcipua *Inornatæ* Orationis vitia sunt, *Cacophaton*, seu *Æschrologus*, *Tapinosis*, *Tautologia*, *Macrologia*.

1. *Æschrologus*, ut definit Diomedes, est, *cum orationi subest inverecunda suspicio.* Quod fit vel uno verbo, vel pluribns, vel deformi literarum concursu. Illud animadvertendum, ab illustribus Scriptoribus censeri Æschrologum, quoties particulam *Cum*, *N* litera sequitur, ut Æn. 1. *Numerum cum navibus æquat*, Servius ibid. * *Cum notis hominibus.* Quintil. l. 8. c. 3. dici enim jubet, *cum hominibus notis.* Idem præcipit & Cicero in Oratore a medio. Causa est, quod literarum ejusmodi concursus obscænæ cuidam Latinæ voci adsonet, eamque videatur innuere. vide Cic. l. 9 Fam. ep. 22.

2, *Tapinosis* est, cum rei magnitudo, vel dignitas verbis minus significantibus diminuitur, ut si quis *parricidam* vocet *hominem nequam.*

3. *Tautologia* est ejusdem verbi vel sermonis iteratio sine causa: verbi; ut, *Nam cujus rationis ratio non exstat; ei rationi ratio non est fidem habere* Sermonis; ut, *Ibant qua poterant, qua non poterant non ibant.* Hanc alii *Batrologiam* appellant a Batto garrulo bubulco, cujus Battologiam expressit Ovid. 2. Met. *Sub illis Montibus, inquit, erant, & erant sub montibus illis.*

4, *Macrologia* est longior quam oporteat, sermo, ut in illo Livii l. 8. ab U. C. *Legati non impetrata pace, retro domum, unde venerant, abierunt.*

Hæc quoque devita, vitiisque prioribus adde:
1. *Si multis eadem in verbis elementa recurrunt,*
2. *Aut duris secum concursibus aspera fiant.*
3. *Denique Vocalis creber concursus hiantem*
Reddit, & incomptum sermonem. 4. *atque exitus idem*
Multarum vocum; ceu flentes, atque dolentes.
5. *Syllabæ in extremo positæ si forte sequentis*
Vocis erunt primæ, turpis Cacophonia fiet.

In vitiis Item Orationem inquinantibus reponenda & sequentia. 1. Nimia ejusdem elementi seu literæ assiduitas ut, *Quidquam quispiam cuipiam, quod convenit neget?* Hinc inepti omnino censendi ii sunt, qui totas Orationes ita contexunt, ut voces omnes ab eadem litera incipiant.

2. Cavendum etiam diligenter est, ne Consanantes aspere concurrant, ut *S*, ultima cum *X*, proxima; v. g. *Exercitus Xerxis*: aut si utraque harum literarum sibi ipsi occurrat; ut *Ars studiorum, Rex, Xerxes.*

3. Denique Vocalium creber concursus vastam & hiantem orationem reddit; ut *Baccæ potissimæ impendebant Viro optimo obtemperasti olim.*

4. Aut si multæ voces ejusdem exitus in unum locum congerantur; ut, *Flentes, plorantes, lamentantes, obtestantes.*

5. Aut si ultimæ syllabæ verbi prioris, fiant primæ posterioris, quod vitium *Cacophonia* appellatur v. g. *O fortunatam natam me Consule Romam.*

APPENDIX.

Si quando puer apud graves Scriptores aliquid offenderit, quod supervacaneum atque otiosum esse videatur; ne id sine causa factum puter. Adduntur enim interdum quædam majoris affirmationis gratia. Ter Adelp. act. sc. 2. Hisce oculis egomet vidi. 4. Aen. Vocemque his auribus hausi.

2. Adduntur & alia, quæ aut consuetudine, aut authoritate, aut vetustate, aut necessitate denique excusantur. Cic. Att. l. 5. ep. 7. Ubi terrarum esses, ne suspicabar quidem. Id. l. 6. ep. 3. Longe genium abes. Id ad Q. Fr. l. 3. Diem scito esse nullum, quo die non dicam pro reo.

3. Poetis vero in primis venia danda est, si quando aliquid addiderint, quod plane vitiosum videatur; ut, 1. Aen. Dixitque & prælia voce diremit. Utrobique enim Conjunctionem, que, metrica necessitate constrictus addidit.

FINIS LIBRI SECUNDI.

EMMA-

EMMANUELIS ALVARI
E SOCIETATE JESU.
INSTITUTIONUM GRAMMATICARUM LIBER TERTIUS.
DE SYLLABARUM DIMENSIONE DE LITERIS AC SYLLABIS.
CAPUT I.
LITERÆ.

Versus e Pedibus conſtat, Pedes e Syllabis, at ſyllabæ, de quibus nunc agendum eſt, conſtant e literis.

2. Literæ dividuntur in Vocales, & Conſonantes; Conſonantes partim ſunt *Mutæ* partim *Semivocales.*

3. *Mutæ* ſunt octo: B. C. D. G. K. P. Q. T. *Semivocales* itidem octo: F. L. M. N. R. S. X. Z.

4. Ex Semivocalibus quatuor ſunt *Liquidæ*: L. M. N. R. ſed M. & N. raro, & in Græcis duntaxat dictionibus liqueſcunt, ut: *Tecmeſſas*, *cygnus* &c. vide infra fol. 405.

5. X. & Z. ſunt *Duplices*, hoc eſt valent duas Conſonantes; X, CS, vel, GS, Z, SD. Veteres, Z, per duplex SS reddebant; ut, *Maſſa*, *patriſſo*; pro, *maza*, *patrizo*.

6. F. præpoſita Liquidis, L, & R, vim habet Mutæ, & ſyllabam *communem* facit. 4, Georg. *Stridet re FLuentibus undis*. Aen. 11 *Et mollia colla reFLectunt*. Hor. l. 1. Sat. 4. *Portasque reFRegit.* Ideo hanc plerique *Mutis* adſcribunt.

7. S. quamvis immunis, ac ſui juris ſit (neque enim inter *Liquidas*, aut *Duplices* numeratur) interdum tamen liqueſcit, ut ſuo loco dicemus.

8. H. ſitne litera an aſpirationis nota, dubium, controverſumque eſt: in carmine vix ejus habetur ratio.

9. I, inter duas Vocales poſita Conſonans eſt, atq. duplex J. valet; ut, *Major*, *pejor*. Unde Veteres eam per 2plex *ji* ſcribebant *Majior*, *pejior* &c.

10. J, & U, cum Vocalibus præponuutur easque comprimunt, fiunt Conſonantes; ut, *Janua*, *jecur*, *conjicio*, *jocus*, *judex*, *vates*, *velox*, *vita*, *vox*, *vultus*.

11. *Jota* Græcorum nunquam Conſonans eſt; quare in *Jaſon*, *jambus*, *jaſpis*, & cæteris quæ plane ſunt Græca, prima Vocalis eſt, ac ſyllabum per ſe facit, *J-aſon*, *j-ambus* &c.

12. *Jod* apud Hebræos ſemper Conſonans eſt, cum Vocalibus præponitur; ut, *JESUS*, *Joannes*, *Jacobus* &c Itaque qui hæc, atque alia id genus nomina per J. conſonantem efferunt, optime quidem pronuntiant; qui vero per Vocalem, Græcos imitantur.

13. U, poſt *Q* ſempor liqueſcit; ut, *aqua*, *concoquo*: at poſt G & S, modo liqueſcit; ut, *Lingua*, *langueo*, *ſuavis*: modo integra eſt, ſuamque vim retinet; ut, *Exiguus*, *ſuus*.

14. Literæ vero *liqueſcunt*, cum vim roburque *Vocalis*, aut *Conſonantis* amittunt.

SYLLABÆ.

SYllabæ quas *temporibus* metimur, aut ſunt *breves*, aut *longæ*, aut *communes*.

2. *Tempus* quo ſyllabam metimur, eſt ſpatium, intervallumq; quo eandem pronuntiamus.

3. Syllaba *brevis* eſt, quæ ex uno tempore ſeu ſpatio conſtat: *longa*, quæ ex duobus, ut, *veNImus*, Præteritum: *veNImus*, Præſens: in primo brevis, in ſecundo longa eſt *NI*.

4. Syllaba *Communis* est, quæ in versu tum brevis, tum longa esse potest; ut, *volUcris* vel *volUcris*.

Nulla Vocalis apud Latinos perpetuo brevis, aut longa est. Apud Græcos *Epsilon*, & *Omicron* perpetuo breves, ut, *TimothEus*, *HerodOtus*; contra *Ita* & *Omega* perpetuo longæ sunt, ut, *erEmus*, *idOlum*.

PRÆCEPTA GENERALIA.

De Syllabarum brevitate ac longitudine.

CAPUT II.

Præceptum I. de Vocali ante Vacalem in Latinis dictionibus.

Vocalem breviant alia subeunte Latini.
1. *FIO (nisi R sequitur) produc*, 2. *& Nomina Quintæ*,
Quæ geminos Casus E longo assumit in EI
3. *Verum E corripiunt FidEique SpEique REique*,
4. *Vatibus est communis* I-US *genitivus*; 5. alius.
Tende. 6. *breve* alterius 7. *PompEi & talia produc*.
8. *E-hen produces semper*. 9. *variabitur O he*.

VOcalis ante Vocalem in Latinis dictionibus brevis est, ut, *pUer*, *fUit*, *rUit*.

Æn. 12. *Disce pUer virtutem ex me, verumq; laborem*.
Æn. 2. *Lucus in urbe fUit media lætissimus umbra*.
Æn. 2. *Urbs antiqua rUit multos dominata per annos*

EXCEPTIONES.

1. Fio (nisi sequatur R) habet I longum.
Juv. Sat. 2. Fient ist a palam, cupient & in acta referri.

Sed si sequatur R, I breve est. Aen. 4. Nunc qua ratione quod instat confieri possit, paucis adverte docebo.

2. Genitivi & Dativi quintæ declinationis in EI, E longum habent. Hor. l. 1. sat. 9.

Ven-

Ventum erat ad limen, quarta jam parte diEi.

2. Verum in Rei, Spei, Fidei, E ante I, breve est, quamvis in Rei E producat interdum Lucretius, minime imitandus.

4. Genitivus in I-US in soluta oratione habet, I longum, in carmine commune.

Ecl. 1. Namque erit ille mihi semper deus; illIus aram,
Ibid. Quam nostro illis labatur in pectore vultus.
Aen. 1. UnIus ob noxam & furias Adjacis Oilei.
Ibid. Navibus infandum amissis unIus ob Iram.

5. Genitivus tamen, Alius, tam in soluta oratione, quam in carmine I producit.

6. Contra Genitivus Alterius perpetuo I corripit.

7. Cai, Pompei, Vultei, & si qui plures sunt Vocativi in Ai, vel Ei, penultimam habent longam.

Mart. l. 6. Quod peto da Cai, non peto consilium.
de Pont. 4. Accipe Pompei deductum carmen ab illo.

NOTA. 1. Præter Ohe, communem quoque apud Poetas Vocalem ante Vocalem habent, Cyane, Diana, Gerion, Orion, Pandion, Prineus, Sophia, J-onius, Judaicus, Eos, (zorza ránna) Eous. Item Io, Nomen & interjectio; itam composita ex Pronominibus me, te, se: Item ex Præpositionibus, de, se, ut, meipsum, teipsum, seipsum, deero, deesse, seorsum.

2. Contra cOhereo, prOhibeo & similia brevium naturam retinent, præcipue ex PRO, composita.

3. Dius, dia, dium, semper producit I.

Præceptum II. de Vocali ante Vocalem in Græcis dictionibus.

1. *Græca Latinorum leges servare recusant:*
Quædam etenim brevibus, veluti symphonia, gaudent;

2. *At quædam longis nam longa chorEa, Thalia*
DarIus, CytherEa. Aer, elegIa, platEa;
Atque alia. 3. at chorEam breviant platEamque
Poetæ.
4. *Solvit & in geminos, veluti Cythere-i-a, longam.*

VOcalis ante Vocalem in quibusdam Græcis dictionibus brevis est; ut, *SymphonIa, PhilosophIa &c* Hor. in Arte Poët,
Ut gratas inter mensas symphonIa discors.

2. In quibusdam vero langa; ut in *chorEa &c.* in carmine enumeratis.
Met. 1. *Terra feras cepit, volucres agitabilis Aer,*
Ib. l. 8. *Sæpe sub hac Dryades festas duxere chorEas.*

3. Poëtæ tamen in *Chorea* & *Platea* sæpe *E* corripiunt.
Æn. 3. *Pars pedibus pulsant chorEas, & carmina dicunt*
Hor. *Puræ sunt platEæ, nihil ut meditantibus obstet.*

4. Iidem nonnunquam diphtongum Græcam *ei* (quæ Latine in *E*, vel *J*, longum contrahitur) dissolvunt ita, ut *E*, fit longum *J*, vero breve v. g. *Cythere-i-a, Elege-i-a &c.* Græci enim hæc scribunt sic: *Cy-the-rei-a, E-le-gei-a &c.* Latini vero *E-le-gi-a &c.*

Met. 4. *Exigit indicii memorem Cythere-i-a pœnam.*
Amor. 3. *Flebilis indignos elege-i-a solve capillos.*

NOTA. Idea, Andreas, Symphonia. Philosophia, Etymologia, & sexcenta alia etsi a Viris doctis penultima acuta efferuntur, Vocalem tamen ante Vocalem perpetuo brevem habent.

2. Ideo diligenter videndum est, quomodo Verba, quæ a Græcis ad nos transeunt, apud ipsos scribantur. Nam quæ apud eos per diphtongum ei, scribuntur, ea nos modo *per I longum, ut Nilus, Nicomedia, Alexandria, Basilius, bravium, Samaria. Antiochia, Iatria, politia, Iphigenia, litaniæ &c. * Modo per E longum. ut chorea, Medea, spondeus, choreus &c. scribimus.

Præ-

Præceptum III. de Diphtongis.

1. Diphtongus longa eſt in Græcis, atque Latinis.
2. Præ *rape præpoſitam Vocali, dicque* Præuſtus.

Diphtongus longa eſt tam in Græcis, quam in Latinis dictionibus, ut, *ÆnEas, MelibOEus, prÆmium, lAUs.*

Ecl. 1. *O MelibOEe, DEus nobis hæc otia fecit.*
Æn. 1. *Miratur molem ÆnEas, magalia quondam.*

EXCEPTIO.

2. Præpoſitio Præ cum in compoſitis Vocalem præcedit brevis eſt, ut, præuro, præuſtus &c.
Æn. 1. Stipitibus duris agitur, ſudibusque prÆuſtis.

NOTA. ſunt qui cenſent, diphtongum ſequente Vocali communem eſſe: nec authoritas Veterum deeſt.
Triſt. 1. el 3. Longior antiquis viſa MÆotis hiems.
Thab. 5. Præmia: cum vacuus domino prÆiret Arion.

Præceptum IV. de Poſitione firma.

Vocalis longa eſt, 1. ſi Conſona bina ſequatur,
2. Aut duplex, 3. aut J Vocalibus interjectum.

Vocalis ante duas conſonantes, 2. vel unam duplicem 3. vel ante J, ſequente alia Vocali ejusdem dictionis longa eſt *Poſitione firma;* ut, *tErra, prOximus, gAza, mAjor.*

Æn. 3. *tErra procul vAſtis colitur Mavortia campis*
Hor. *Ficta voluptatis cauſa ſint prOxima veris.*
Æn. 1. *Arma virum tabulæq; & Troia gAza per undas*
Ecl. 4. *Sicelides Muſæ, paulo, mAjora canamus.*

Primus poſitionis firmæ modus valet etiam in diverſis dictionibus: ſi nempe altera Conſonans fuerit in fine præcedentis, altera initio dictionis ſubſequentis v. g.

Æn. 1. *Obſtupuit ſimul ipſe, ſimul percuſſus Achates.*
Æn. 2. *Quidve ferat memoret, quæ ſit fiducia capto.*

2.

2. At ſi utraque Conſonans aut duplex fuerit in principio ſequentis dictionis, nihil id brevem præcedentis dictionis Vocalem juvat.

Met. 2. *In ſolio Phœbus claris lucente ſmaragdis.*
Æn. 3. *In medio apparet fluctu nemoroſa Zacynthos.*

EXCEPTIONES

A

POSITIONE FIRMA.

Præceptio I. de Poſitione debili.

1. *Contrahit Orator variant in carmine Vates:*
Si Mutam Liquidamque ſimul brevis una præibit,
2. *At Mutam & Liquidam quoties ab origine longa.*
Præcedit, producta manet; ceu mAtris arAtrum.
3. *Utraque Vocalem ſi Conſona juncta ſequentem.*
Non ferit, anteiens brevis eſt, velut Ob-ruo *nunquam*

VOcalis ex natura brevis poſita ante Mutam & Liquidam ejusdem dictionis, in carmine *Communis* eſt, in ſoluta oratione perpetuo corripitur. v. g. *vol Ucris, tenEbræ.*

Met. 13. *Et primo ſimilis volUcri, mox vera volucris.*

Tria igitur aut quatuor ſunt, quæ *Poſitionem debilem* faciunt. * I. Vocalis ex natura brevis, quam ſequatur Muta & Liquida. * II. Ut prius ponatur Muta, quam Liquida. * III. Ut tam Muta, quam Liquida ad ſequentem Vocalem ſpectent.

NOTA. Vocalis ex natura longa nunquam liqueſcit; ut mAtris, arAtrum, ſimulAcrum. Cognoſcitur autem quantitas Vocalium ex authoritate vererum Poetarum, & uſu.

2. Si Muta & Liquida ad ſequentem Vocalem non ſpectent, Poſitio firma manet, v. g. Ab-luo, Ob-ruo, ſUb-levo, Ob-nitor &c.

3. M, & N, ut ſupra cap. 1. n. 4. diximus, in Græcis tantum idque raro liqueſcunt.
Sil. l. 8. Ecce inter primos Terapnæo a ſangvine clauſi.

4. Ex Latinis vocibus unica eſt, ſignum, cujus primam Lucanus corripuit, haud imitandus.

5. Denique voces quæ a Pueris quibusdam licenter correptæ leguntur, ſic carmine complexus eſt quidam.

Mæſta Progne ac Daphnis atque Cygnus cantando liqueſcunt,
Et Clytemneſtra, Tecmeſſa, Daphne, Terapnæus, Ichneumon,
Et Drachma cum Smaragdo, Polymneſtor, Ignoſco, Signumque.

Exceptio II. de I ſimplici.

Quadrijugus rapitur, Bijugus conjungitur illi.
In quibus I duplex non eſt, ſed Conſona ſimplex.

I, inter duas Vocales poſitum in Compoſitis *Bijugus* & *Quadrijugus*, ſimplex Conſonans eſt, non duplex, quare merito in iis præcedens Vocalis brevis eſt.
Æn. 10. *Interea bIjugis infert ſe Lucagus albis.*
Georg. 3. *Centum quadrIjugos agitabo adflumina currus.*

NOTA. Hoc præceptum multi extendunt ad omnia Compoſita qualia ſunt, multijugus, multijugis, ſemijacens, jurejurando, & ſi quæ id genus alia inveniuntur, veterum tamen Poetarum authoritas deſideratur.

2. In Compoſitis ex Jacio, modo ſimplex I modo duplex Poetæ faciunt,
Æn. 1. reJIciunt parmas, & equos ad mœnia ducunt.
Theb. 4. Tela manu, relcitque canes in vulnus hiantes.

3. Antejacio & alia Compoſita ex Jacio, quæ A in I non mutent, nuſquam apud Latinos legi: proinde Vocalem ante I, brevem in his eſſe, gratis dicitur.

Præ-

Præcept. V. de Præteritis diſſyllabis.

1. *Præterita aſſumunt primam diſſyllaba longam.*
2 *Sto, Do, Scindo, Fero rapiunt Bibo, Findo priores*
3. *Abſcidit, Abſcîdit modulantur utrumque Poetæ.*

PRæterita diſsyllaba habent priorem longam ut, *vEni, vIdi, vIci.*

Æn. 2. *VEnit ſumma dies, & ineluctabile tempus.*

2. *Steti, dedi, ſcidi, tuli, bibi, fidi* a *ſindo* corripiunt primam.

Mart. 1. *Aut ſcIdit, & medias fecit ſibi littora terras.*

3. Compoſitum, *abſcidi*, in carmine mediam habet communem.

Luc. 3. *ábſcidit impulſu ventorum adjuta vetuſtas.*
Id. l. 2. *abſcidit noſtræ multum ſors invida laudi.*

NOTA. In ſoluta oratione corripienda videtur media, ſicut in ſimplici Scidi.

Præceptum VI. de Præteritis geminantibus primam.

1. *Præteritum geminans primam breviabit utramque;*
Ut, Pario peperi: *vetet hoc niſi Conſona bina.*
2. *Cædo, cecIdit habet longam; ſic Pedo ſecundam.*

CUm prima Syllaba Præteriti geminatur, utrobique brevis eſt, niſi obſtent duæ conſonantes, ut, *cécini, tétigi, péperi.*

Georg. 4. *Tytire tu patulæ cEcIni ſub tegmine fagi.*

2. *Cecîdi* a *Cædo, Pepêdi* a *Pedo* ſecundam longam habent.

Juv. ſat. 3. *Ebrius ac petulans qui nullum forte cecîdit.*

NOTA. Quod Priſcianus l. 10. affert ex Ennio.
- - - - virosque valentes
Contudit crudelis hiems &c.

Priſcis relinquendum eſt; ut enim Tutudi Simplex utramque habent brevem ita & Compoſita Contudi, Retudi &c, ſecundam breviant.

Præ-

Præc. VII. de Supinis dissyllabis.

1. *Cuncta Supina volunt primam dissyllaba longam.*

2. *At Reor, & Cieo, & Ire, Sinoque Linoque.*
Do, Queo, & orta Ruo breviabunt rite priores.

3. *A Cio (nam Quartæ est) longum deducito Citum.*

4. Statum *communem primam servare videtur.*

Supina dissyllaba habent priorem longam; ut, *visum, motum, visu motu &c.*

Aen. 2. *Terribiles vIsu formæ lethumque laborque.*

2. a *Reor Ratum*, a *Sero Satum*, a *Do Datum*, a *Cieo 2æ Citum*, a *Lino Litum*, ab *Eo Itum*, a *Ruo Rutum*, a *Queo Quitum*, a *Sino Situm*, primam corripiunt.

Aen. 2. *Nos abiisse rAti & vento petiisse Mycænas.*
Argoe. *Vulnus & extrema sonuit cIta cuspide cassis.*

3. *Citum* a *Cio* 4tæ priorem producit unde *Concitus*, *Excitus &c.* penultima longa.

Lucan. 5. *Unde ruunt toto concIta pericula mundo.*

4. Supinum *Statum*, priorem videtur habere communem.

NOTA. Ruo nunc ruitum, olim rutum habuit prima brevi, id mansit in compositis.

Ov. ep. 1. DirUta sunt aliis. uni mihi Pergama restant.

2. Quod in Supino, Statum; primam communem videri diximus, ratio est: quia etsi in derivato staturus, & in Compositis; Constaturus, Obstaturus, prima producatur, unde.

Lucan. 3. Tunc res immenso placuit stAtura labore.
Mart. l. 10. ConstAtura fuit Megalensis purpura centum.
Theb. 1. Quæ sic orsa loqui; spesne obstAtura Pelasgis.

In

In plurimis tamen aliis derivatis corripitur; ut in Adjectivo Status, a, um, & in Substantivo Status, us, item in statuo, statio, statua, stabilis, stabulum &c. Item in Compositis quæ, A in I mutant, ut Præstitum, Constitum.

Fast. 4. Hic stAtus in cœlo multos permansit in annos.

Fast. 1. Musa quid a fastis non stAta sacra petis &c.

Præc. VIII. de supinis Polysyllabis.

1. Utum *producunt Polysyllaba cuncta supina.*
2. *De IVI Præterito semper producitur* Itum.
3. *Sed breviabit* Itum *Cognosco, Agnosco Supino.*
4. *Cætera corripies in* Itum *quæcunque Supina.*

Supina in Utum, polysyllaba penultimam habent longam; ut, *SolUtum argUtum &c.*

Aen. 9. *Lumina rara micant: somno vinoq. solUti.*

Excipiuntur Composita ex *Ruo*, sed de his jam dictum.

2. Item producuntur in *Itum*, a Præteritis in *Ivi*, per *V*. Consonantem; ut, *cupivi, cupitum; condivi, conditum* a *Condio* 4*tæ*.

Trist. 4. *Exul eram, requiesque mihi non fama petIta est.*

3. Ab *Agnovi* tamen & *Cognovi*, supina *agnItum, cognItum* habent, *I* breve.

Trist. 5. *Idq. recens præstas, nec longo cognItus usu.*

4. Cætera supina in *Itum*, omnia habent penultimam brevem; ut, *monItum, credItum, præstItum &c.*

Aen. 6. *Discite justitiam monIti, & non temnere Divos.*

Præceptum IX. de Derivatis.

Derivata Patris naturam Verba sequuntur.

1. *MObilis & fOmes, lAterna & rEgula sEdes,*

Quan-

Quanquam orta e brevibus, gaudent producere primam.
2. *Corripiunt eam Arista, vAdum, fOpor, atque lUcerna.*
Nata licet longis; usus te plura docebit.

Derivata sequuntur naturam eorum, a quibus derivantur; ut, *lEgebam*, *lEge*, *lEgito*, *&c.* prima brevi, quia oriuntur a Præsenti *lEgo*, cujus prima brevis est. * At *lEgeram*, *lEgissem*, *lEgero*, *lEgisse &c.* prima longa quia nascuntur a Præterito *lEgi*, cujus prmi longa est.

EXCEPTIONES.

1. Sunt multa, quæ suæ originis naturam sequuntur, ut, fOmes, lAterna, rEgula, mObilis, quæ primam habent longam, etsi fOveo, mOveo, lAteo, rEgo, a quibus illa derivantur, primam producant. * Item lItera a lIno, tEgula a tEgo, mAcero a mAcer, lex lEgis a lego, rex rEgis, & rEgina a rEgo, fEcius a fEcus, vox vOcis, vOcalis & vOciferor a vOco, humor & hUmanus, ab hUmus, nOnus a nOvem ftIpendium a ftIpe.

2. Contra lUcerna, Arista, fOpor, Odium, vAdum, primam corripiunt, etsi Luceo, Areo, Sopio, Vado eandem producunt. * Item cUrulis a curru, vItium a vito, frAgor & frAgilis a frango, Odium, ab odi, bUbulcus a bubus &c.

Præceptum X, de Compositione.

Hoc Præceptum de posteriore parte Compositionis, duo sequentia de priore agent.

Legem simplicium retinent Composita suorum,
Vocalem licet, aut Diphtongum syllaba mutet.
1. *Corripit ex* Juro *cum dejEro, pejEro primam.*
2. *De* Nubo *breviant* nu, *pronUba & innUba longum:*
3. *Sic nihIlum de* Hilum, *de* Sopio *semisOpitus.*
4. *Connubium contra sibi* nu *variabile servat.*

5. Ex

5. Ex Ivi *breviatur Itum, sed ab* Ambio *longum AmbItum facies. 6.* AmbItus *Mobile produc. Abbrevia Fidum. 7. breve tantum* Inconditus *exstat.*

Composita brevitatem ac longitudinem simplicium sequuntur: sic in *perlEgo, relEgo &c. E,* ante *G*, breve est, quia in simplici quoque *lEgo*, corripitur. * Et hæc quantitas simplicium servatur in Compositis, quamvis Vocalis aut Diphtongus mutetur, sic *concIdo, excIdo &c* a *cAdo*, penultima corripitur: sic & *elIgo, seIIgo &c.* a *lego.* Contra *obEdio, obEdis &c.* (quasi *obaudio*) ab *AUdio; concIdo, excIdo &c.* a *cÆdo; allido, collido &c.* a *lÆdo; exquIro &c.* a *quÆro*, eandem producunt.

EXCEPTIONES.

Hæc a simplicibus longis orta corripiuntur. 1. dejEro, pejEro, a jUro. 2. pronUba, innUba a nUbo. 3. nihIlum ab hIlum; & semisOpitus a sOpio. 4. connUbium a nUbo, U habet commune. 5. Supinum ambItum longum habet bi, licet simplex Itum, ab Eo, I corripiat. 6. hinc ambItus Participium habet mediam longam; ambItus vero Nomen, eandem corripit. 7. incondItus, Adjectivum, etsi sæpe videatur duci a Condio, nusquam tamen penultima longa reperitur.

Met. 1. Jussit & ambItæ circumdare littora terræ.
Lucan. l. 1. - - - lethalisque ambItus urbi.
Ecl. 2. Assiduo veniebat: ibi hæc incondIta solus.

Ubi incondita ad querelas, cantus & carmina Corydonis refertur.

NOTA. Præter Connubium, etiam hæc 2dam syllabam communem habere censentur: corrIgia, suffrAgium, affAtim, præpUtium, naufrAgium & verEcundus cum derivaris. Quamquam in hoc ultimo rarissime RE corripitur.

Prima vero communis censetur in fEralis & GrAdivus.

Præ-

Præceptum XI. de quantitate *præpositionum in Compositione.*

1. *Longa A, De, E, Se, Di.* 2. *præter Dirimo atque disertus.*

Atque A præpositum Græcis; ut Amusus, Amussis.

3. *Sit RE breve.* 4. *at Refert a* Res *producito semper.*

5. *Corripe* Pro *Græcum, producito rite Latinum.*

6. *Contrahe quæ Fundus, Fugio, Neptisque Neposque,*

Et Festus, Faris, Fateor, Fanumque crearunt:

His Puoficisci addes, Properoque, Procella, Protervus,

Atque Propago Genus: 7. *propago protrahe* Vitis.

8. *Propino variat, Procuro, Propago, Profundo.*

9. *Corripe Ab, & reliquas, obstet nisi Consona bina,*

Quæ sunt Ad vel In, Ob, Per, Sub, Super, Anteq. Circum.

A, *De, Se, Di* longæ sunt; ut *A-mitto, Deduco, E rumpo, Se-paro, Di-ripio.*

Aen. 1. *A-missos longo socios sermone requirunt.*

Aen. 3. *De-ducunt socii naves, & littora complent.*

Aen. 1 *Heu fuge nate dea, teque his, ait, Eripe flammis.*

2. *Di,* tamen in *di rimo, & disertus,* item *A Græca* Præpositio in omnibus Compositis Græcis, ut, *a damas, adytum, a theus, a-tomus &c.* corripiuntur.

Fast. 2. *Immolat hunc Briareus facta & a damante securi.*

Aen. 6. *Talibus ex a-dyto dictus Cumæa sibylla.*

Mart. l. 7. *Non tu Pomponi, cœna di-sorta tua est.*

Aen. 3. *Cede deo: dixitque & prælia voce di remit.*

3. *RE,* in Compositis brevis est; ut *re-fero, re-cado &c.*

4. Sed *Refert* id est, *interest,* RE producit.

Ge-

Georg. 2. - - - *neque enim numero comprehendere re-fert.*

5. PRO, Præpositio brevis est apud Græcos; ut *Pro pontis, Pro thesis, Pro-gramma:* longa apud Latinos; ut *Pro-veho, Pro-pono &c.*

de Pont 4. *Misit in has si quos longa propontis aquas.*

Æn. 3. *PrOvehimur pontu terræq; urbes; recedunt.*

6. Sed *PRO* corripiunt: *profundus* & cetera ex: *profugio* & cetera ex *fugio:* Item *pronepos, proneptis, profestus, profaris* cum derivatis: Item *profiteor* cum derivatis ut *professor &c.* Item *profanus* cum derivatis, *proficiscor* cum derivatis: *propero* cum derivatis: *procella* cum derivatis & *propago, ginis,* cum significat *Genus, liberos, posteros.*

Lucan l. 6. *Quem prior affatur Pompeji ignava prOpago.*

7. Cum vero *Propago* significat vitem depressam & arcuatam, *Pro* longum est.

Georg. 2. - - - - *pressos prOpaginis arcus.*

8. *Propino, Procuro, & Propago, propagas, propagavi, propagatum,* primam habent communem. At *Profundo* rarissime eandem producit.

Mart. l. 12. - - *Nihil est, quod prOpinabis in istis;*

Id l. 6. *Nemo prOpinabit Calliodore tibi.*

Fast. 3. *Risit & his, inquit, facito, mea tela prOcuret.*

Æn. 6. *Quod superest læti bene gestis corpora rebus prOcurate viri.*

9. Præpositiones *Ab &c.* (ut in carmine) corripiuntur, nisi obstet Positio firma. v. g. *ab-eo, ad-oro, ante-fero, circum-ago, in-uro, ob-eo, sub-eo, super-addo.*

Juv. sat. 7. *Circum-aget madidas a tempestate cohortes.*

NOTA 1. Præpositiones A, & E, in Aperio Equidem breves sunt, * Item Am, in Anhelo & Anhelus, m,

verso

verſo in n. * Item Con, in Comodo: eadem tamen in Cogo (quaſi conago) longa eſt.

2. Ob, in Omitto & Operio, amiſſo b, brevis remanet. Trans amiſſis Ns, nihilominus producitur, ut Tra-do, Tra-no * DE, ſequente Vocali corripitur; ut de-hiſco, de-inde &c. Interdum cum illa in unam ſyllabam coaleſcit, vide Synæreſim infra cap. 11.

3. In Propello, Procumbo, Propulſo, Propago, as, avi, ſolus Lucretius corripit Pro: tutius producas. * Proſerpina, Pro commune, at Prohibeo, ſemper breve habet. *Profecturus a Proficiſcor breve; a Proficio longum habet pro. Ov. in ep. Non prOfecturus littora bobus aras.

Præceptum XII. de Compoſitione extro Præpoſitiones.

1. *A ſemper brevia compoſti parte priore.*
2. *E quoque cum I pariter crebro breviare memento.*
3. *NEquidquam produc, nEquando, venEfica, nEquam,*
NEquaquam, nEquis, ſociosque, 4. *VidElicet addes*
5. *Idem maſculeum produc, & sIquis, ibIdem,*
ScIlicet, & bIgæ, tibIcen, ubIque, quadrigæ.
BImus, tantIdem, quIdam, 6. *& compoſta diei.*
7. *Compoſiti O breviant Græci, SamOthracia teſtis.*
8. *Sed MinOtaurus, pariterque geOmetra, longum eſt,*
9. *O, Latium variat, producere namque AliOquin.*
Et QuandOque, ut QuandOquidem breviare ſolemus.
10. *U, rape.* 11. *ſed gemina variat reſolubile voce.*

SI prior Pars compoſitionis, quæ Præpoſitio non ſit, A, Vocali terminetur, corripitur; ut, DecAchordus, hexAmeter, octAphorus, pædAgogus, parAnymphus. Mart. l. 12. Crinitæ, Line pædAgoge turbæ. Phal.

Excipiuntur deducta ab Ablativo, ut, Ea-tenus, quatenus, nulla-tenus, quaqua-verſum.

2.

2. Si autem E, vel I aut Y Vocalibus finiatur fere brevis est, ut, nEfas, archEtypus, liquEfacio, tremEfacio, nEqueo, nEque, nEfandus, trEdecim, trEcenti &c. *omnIpotens, causidicus, tubIcen, PalInurus, PolYdorus &c. præcipue composita ex bi, di, tri, ut, bIfidus, bIceps, dIlemma, DidYmus trIsulcus &c.

Juv. sat. 3. Credebant hoc grande nEfas, & morte piandum.

Georg. 4. - - - eademque calor liquEfacta remittit.

Æn. 10. Tum Pater omnIpotens, rerum cui summa potestas.

Mart. Carpere caus Idicus fertur mea carmina qui sit.

Lucan. l. 4. Hoc sIquidem solo civilis crimine belli.

3. Ab Ebrevi, excipiuntur: Nequis, nequa, nequod vel nequid &c. in carm. Item, Tre-vir se modius, se-libra (quod & corripuit Martialis) Mecum, tecum, secum.

Æn. 12. NEqua meis dictis esto mora: Jupiter hac stat.

Ov. ep. 4. Barbara narratur venisse venEfica tecum.

4. VIdElicet quoque E producit, quia ex vidEre licet, factum est.

5. Ab, I brevi, excipiuntur: IbI-dem, ubIque, Idem Pronomen masculinum (nam neutrum breve est) bIgæ quadrIgæ, sIquis, siqua, siquod, vel siquid, scIlicet, Ilicet, tibIcen, mellphyllon, TrInacria, bInus, & bImus, trInus & trImus, quadrImus, sIcubi.

6. BIduum, trIduum, & cætera composita ex, dies; ut, merIdies, quotIdie, prIdie, postrIdie.

Mart. l. 12. Difficilis, facilis, jucundus, acerbus esIdem.

Georg. 3. sIcubi magna Jovis antiquo robore quercus.

Hor. art. TibIcen, traxitque vagus per pulpita vestem.

Mart. l. 2. Si totus tibi trIduo legatur. Phaleuc.

Id l. 3. Inter repentes post merIdiem buxos. Scazon.

Ter. Andr. act. 1. Venit Chremes postrIdie ad me, clamitans. Senar. Jamb. in quo, postri spondeus est.

7.

7. O, in Græcis dictionibus priorem compositi partem claudens, corripitur ut, CymOthoe, CarpOphorus, ArgOnautæ.

Mart. l. 1. ſecula CarpOphorum Cæſar, ſi priſca tuliſſet.
Id. l. 3. non nautas puto vos, ſed ArgOnautas. Phal.

8. Quæ tamen per omega ſcribuntur apud Græcos, longa ſunt; ut, GeOmetra, MinOtaurus, lagOpus: nec plura, quibus Latini utantur, facile invenias.

Æn. 6. Minotaurg ineſt, Veneris monumenta nefande
Mart. l. 7. Si meus aurita gaudet lagOpede Flacous.

9. O, in Latinis dictionibus compoſitis. * Partim producitur ut, in, aliOquin, quandOque, quandOcunque, intrOduco, retrOduco, retrOgredior, introrgedior, nOlo i. nOn volo, aliisque præcipue quæ O, longum ad compoſitionem adferunt. * Partim corripitur; ut in quandOquidem, hOdie, bardOcucullus, duOdenus.

Hor. att. Indignor, quandOque bonus dormitat Homerus.
Prop. l. 1. QuandOcunque igitur vitam mea fata repoſcant.
Ecl. 3. Dicite quandOquidem in molli conſedimg herba.

10. U, in prima parte compoſitionis poſitum corripitur ut, Centu-plum, cornu-peta, Graju-gena, du-plum quadru-plum, fraudu-lentus, lutu-lentus, diu-turnus.

Hor. l. 2 ep. 2. Hac rabioſa fugit canis, has lutUlenta fugit ſus.
Faſt. 6. Fecerat obſidio jam diUturna famem.

11. Quæ tamen in duas quoque voces reſolvi poſſunt, quin ſignificationem amittant, ambigua ſunt ut, Genu flecto, manu-factus, manu-duco, uſu-venit & ſimilia. Jn diutius, ſecundam produxit Lucretius.

NOTA. 1. cum E in compoſitione breviari diximus id de Latinis vocibus debet intelligi: Græca enim ex Epſilon, vel Ita, vel diphtongo cognoſcuntur, ut Archetypus, Nereus, Evander.

2. Tepefacio, & liquefacio fere ſemper corripiuntur, quamqis Catullus in Argon, & Ovidius 7. Met. produxerint neceſſitate metrica aſtricti.

3. In expergEfacio, patEfacio, patEfio, arEfacio, Lucretius ſolus e producit, apud cæteros Poætas hæc ne brevia quidem adhuc legi.

4. Quæ in priore compoſitionis partr ſyncopen patiuntur, E, producunt ut, AſſuEfacio, aſſuEfio, conſuEfio &c. pro, aſſuEſcere facio &c. Quæ vero deſcendunt a Verbis 2dæ conjugationis variantur a Poëtis ut, calEfacio, putrEfio, pavEfio, frigEfio, valEdico: quod interdum & ſoluta compoſitione p oducitur.

5. Ubicunque ſæpius habet I breve: Ovidius tamen prodnxit, Met. 7. Servor ubicunque eſt &c.

6. Si I fixum non ſit, ſed pro genere & caſu mutetur, perpetuo longum eſt, ut, quidam, quivis, quilibet, tantidem. Hæc præceptio etiam pro Græcis eſt.

7. Siquidem, ſemper ſi, corripit; at cum disjungitur in ſi, & quidem, ſi, longa eſt. Sic & in aliis, quæ & componi, & disjungi poſſunt, ut, aurifodina, vel auri fodina &c.

8. Ubivis, ubilibet ajunt etiam longum, bi, habere quod in Ubi, anceps ſit ultima. Hor. l. 1. Sat. 4. corripit. Non ubivis, coramve quibuslibet.

9. Martialis l. 8. epigr. 10. in lucrifecit, cri produxit, aut metri neceſſitate, aut per ſeparationem: lucri fecit.

10. ArchItectus, matrIcida, parrIcida, quotIdianus, melius primam compoſiti partem corripiunt. Priora tria etiam disjuncta & producta invenias, metrica neceſſitate.

11. Ex particulis encliticis, ac ſyllabicis, ac Pronominibus præcipue compoſita, mihiq; mihive, tibiq; ſibiq; ubique, ibique, utrobique, cuique, quanticunque, qualicunque, quantivis, tantidem, ibidem, noſtine &c. primam compoſiti partem producunt.

12.

12. Quatriduum interdum corripitur: in, quotidianus, ti, corripuit Catullus.

13. In, Theophila, Martialis l. 7. Omicron produxit metrica necessitate, ne quatuor breves essent. Contra juvenal sat. 3. in Geometres omega corripuit, aut e & o in unam syllabam contraxit.

Grammaticus, Rhetor, Geometres, Pictor, Alyptes.

DE NOMINUM INCREMENTO SINGULARI.

CAPUT III.

ADMONITIO. *Tria quæ sequuntur Capita Incrementis vocum explicandis dabimus; cum ordo postulet, ut post primas syllabas progediamur ad medias. Quia tamen Tironibus Incrementorum notitia initio non parum est difficilis, poterit prudens Magister ante hæc de Incrementis Præcepta, ultimarum syllabarum leges, tanquam faciliores tradere.*

Regulæ generales Incrementorum.

Si Genitivus singularis numeri par fuerit Nominativo syllabarum numero, nullum erit incrementum; ut *Musa, musæ; Dominus, domini.*

2. Si longior fuerit, tum signum est, incrementum esse, idq; vel *unum* seu *simplex*, vel *multiplex*. Incrementa vero numerari debent ab ea syilaba Genitivi, quæ fuerit ultima in Nominativo, usque ad ultimam ejusdem Genitivi, quæ jam numeranda non est, ut quæ ad terminationes pertinet, v. g *Sermo, sermOnis, sermOni, sermOnem, sermOnibus,* ITER, *it In Eris, it In ErIbus &c.*

3. Syllaba porro quæ in Genitivo aliove casu accrescit, in omnibus deinceps sequentibus utriusque numeri

Casibus Genitivi alteriuse casus in quo cæpit accrescere, quantitatem servat.

4. Exipitur Dativus & Ablativus, bobus, in quo O longum est, etsi in Genitivo singulari *bOvis*, breve fuerit.

Regulæ speciales incrementorum.

Incrementa singularia nominum primæ & secundæ Declinationis.

1. Casibus obliquis vix crescit Prima 2. Secunda.
Corripis incrementa: 3 tamen producit Iberi.

A, incrementum singulare primæ declinat nullum est, nisi apud Poetas, a quibus si quando usurpetur, producitur; ur, *aul Ai.*

Aen. 3. *aulAi in medio libabant pocula Bacchi.*

2. Incrementa 2dæ declinationis cujuscunque terminationis sint, corripiuntur; ut, *miser*, *mis Eri*; *vir*, *vIri*; *satur*, *sat Uri.*

Aen. 1. *non ignara mali misEris succurrere disco.*
Ibid. *arma vIrumq. cano, Troja qui primus. ab oris.*
Pers. sat. 1. - - - - *inter pocula quærunt*
Romulide satUri, quid dia poemata narrent,

3 *Iber*, *IbEri*, & ex eo compositum *Celtiber*, *CeltibEri*, penultimam habent longam.

Lucan. 4. *interea domitis Cæsar remeabat IbEris.*
Mart. l. 1. *vir CeltibEris non tacende gentibus.* Jamb. senar.

Incrementa in A tertiæ declinationis.

Nominis A crescens, quod flectit tertia longum est.
1. Mascula corripies al & ar *finita 2. simulque*
PAR *cum Compositis: 3. Hepar cum Nectare, Bacchar.*

Cum

Cum VADE MAS & ANAS, 4. *queis junge Laremq.*
Jubarque.
5. *A quoque & AS Græcum breve postulat incrementum*
6. *S. quoque finitum, si Consona præit.* 7. *& Anthrax,*
Arctophylax, Fax atque Corax, Smiláxve, Styráxve,
Et Climax & Abax 8. *variat Mystáxque Sypháxque.*

A, incrementum singulare 3tiæ declinationis longum est; ut, *Pax pAcis, pietas pietAtis, calcar calcAris, Titan TitAnis &c.*

Aen. 7. *pars mihi pAcis erit dextram tetigisse tyranni.*
Aen. 6. *seu spumantis equi foderet calcAtibus armos.*

EXCEPTIONES.

1. Corripe masculina in AL, & AR, ut Sal, Annibal, Cæsar, Amilcar &c. * 3. Item Par, & Composita Compar Dispar &c. * Item Hepar, Nectar, Bacchar, Vas vadis, Mas maris. * 4. Item Anas anatis, Lar, Jubar. * 5. Item Græca neutra in A, vel in As adis, ut Poëma, Pallas, dis &c. 6. *Item S finita, præcendente Consonante, ut, Trabs, Arabs, Lælaps &c. * Item Anthrax &c. ut in carmine. 8. Mustax seu Mystax, apud Græcos A crescens corripit, apud Latinos producit Cnapius ex Gretsero. Syphax ab Ovid. 4. Fast. producitur, a Claudiano corripitur, malim producere.

NOTA. Phylax, Dropax & cætera Latinis inusitata omisimus. In Arctophylace Manil. l. 1. produxit LA, sed necessitate coactus. Nycticorax Compositum breviat A, ut simplex Corax.

Incrementa Tertiæ finita in E.

1. E, *crescens numero breviabit Tertia primo,*
2. *Verum protrahitur Genitivus in Enis.* 3. *Iberque,*
Ver, locuples, hæres, merces, requiesque, quiesque,
Lex,

Lex, vervex, halex, seps, plebs, rex, ipsuper alec.
4. *EL peregrinum; 5. ER, ES Græcum, 6 æthere & aere deptis.*

E, Incrementum singulare tertiæ declinationis breve est; ut *grex, nex, degener, pulvis, funus, teres.*

2. Excipe Genitivum in *enis*, ut *Ren, renis; Siren, sirenis.*

3. Item *Iberes*, nomen plurale Proprium populi &c. in carmine.

4. Item peregrina in *El*, ut *Michael, Daniel.*

5. Item Græca in *Er*, aut *Es*, ut *luter, crater, soter, tapes, lebes, Ganges.*

6. *Aer*, tamen & *Æther* excipiuntur a Græcis in *Er*, Georg. 1. *vEre novo gelidus canis cum montibus humor.* Æn. 1. *crateras magnos statuunt, & vina coronant.* Æn. 9. *RhamnEten aggreditur, qui forte tapEtibus altis* Juv. Sat. 10 *vervecum in patria, crassoque sub aere nasci.*

NOTA. Lelex, gis, nomen Gentile, item aquilex fortilex, & similia crescunt E brevi, quia e Lego, non e Lex componuntur.

Incrementa Tertiæ in I, vel Y.

Corripiet pariter crescens I, Tertia primo
In numero, 1 at Græcum Patrium producit in INIS.
2. *Gryps, vibex, Nesis, lis, dis, Samnisque Quirisque.*
3. *Rectus in* ix, *aut* yx, *Patrium producit in* ICIS.
4. *Abbreviato larix, histrix cum fornice, varix.*
Coxendix, chœnixque, Cilix, natrixque, calixque.
Atque calyx, & Eryx, nix, pixque, salixque, filixque.
Vix & onyx cum composito. 5. sit Bebrycis anceps.
6. *Sed brevibus junges, in* gis *cum Patrius exit.*
7. *Coccyx coccygis, Mastix mastigis amabit.*

I, vel

I, vel Y, incrementum fingulare tertiæ declinationis, breve eft; ut, *Stips, ftIpis, pollex pollIcis:* fic, *chlamys, chalybs, ordo, pugil, carmen, cespes, fanguis.* Faft. 1. *dic, inquam, parva cur ftIpe quæris opes?*

EXCEPTIONES.

1. Genitivus in Inis, vel, ynis a Græcis nominibus, penultimam producit, ut, Delphin, inis: Salamis, inis &c.

2. Item Gryps, gryphis: Nefis, Nefidis, lis, litis: dis, ditis: glis, gliris, glis, glitis, Samnis, famnitis: Quiris, Quiritis, cujus tamen plurale ufitatius, Quirites.

Ecl. 8. Orpheus in fylvis inter delphInas Arion.
Æn. 8. Laomedontiadem Priamum SalamIna petentem.
Pers. fat. 4. fi puteal multa cautus viblce jagellas.
Æn. 6. noctes atque dies patet atri janua ditis.

3. Nomina ix, vel yx, fyllaba finita penultimam genitivi habent longam, ut, Felicis, bombycis, fandycis, cervicis, nutricis &c.

Æn. 1. vivIte felices, quibns eft fortuna peracta.

4. Excipiuntur; vix vicis: onyx onychis cum compofito fardonyx, natrix Serpentis genus &c in carm. quæ communem regulam fequuntur.

Lucan. l. 2. Armenios CilIcafque feros, Parthofque fubegi.
Id. l. 1. nunc pIce, nunc liquida rapuere incendia cera,
6. v. g. Styx, Phryx, oryx, ortyx &c.

NOTA. In David Davidis. VI. corripieedum effet: vulgi confuetudo producit.

Incrementum in O 3tiæ decl.

I. *O crefcens numero producimus ufque priore.*
II. *O parvum in Græcis brevia, producito magnum.*
1. *Ægon O crefcens, Orion variabit utrumque.*
2. *Corripitur geuitivus* oris, *quem Neutra dedere.*

3.

3. *Os oris, Mediique Gradus neutralia produc: Ut melius. 4. brevibus dabitur Memor, Immemor arbor.*

Et Lepus, & Composita ex Pus, Bos, Compos & Impos

5. *Adde his Cappadocem. Allabrogem cum Præcoce, Scobs, Ops.*

Et reliquis, finale quibus S. Consona præit.

6. *Sed produc Cercops, Hydrops, Cyclopsque, Moopsque.*

Queis Ægilopem, Scopem annumerare memento.

O, incrementum singulare 3tæ declinationis, in Latinis vocibus longum est, ut in *solsermo, vox &c.* Met. 2. *regia sOlis erat sublimibus alta columnis.*

II. Græca si habeant Omicron, corripiuntur, ut, *Philemon, Palæmon, Agamemnon, Jason, Amazon, Sindon, Pepo, Macedo.*

Æn, 1. *pulsant & pictis bellantur AmazOnes armis.*

Quæ vero per Omega scribuntur, longa sunt, ut, *Sinaon, agon, Solon, Laeon, spado, mango &c.* Stat. Theb. 6.

Tandem inspiratus, Mida de plebe LacOnum.

1. Ægon & Orion, accrescens O commune habent Orion vero etiam primum O, ante ri, & ipsum ri, ubique variat.

2. Genitivus in oris, a nominibus Græcis, & Latinis neutris, penultimam habent brevem, ut, Nestor marmor, ebur, corpus &c.

3. Præter Os, oris: & Comparativa neutra: ut, hoc Melius melioris &c.

4. Breve quoque O, crescens habent, memor, immemor, arbor, arbos, lepus & composita ex Græco pus, podos, ut tripus, tripodis &c.

5. Item Cappadox, Allobrox, præcox, & omnia S, finita quæ habent Consonantem ante S, ut, ops opis, scrobs,

ſcrobs, ſcrobis, ÆthiOpis, DolOpis, SterOpis, merOpisque, ſcObisque, Excipe Cercops &c ut in carm.

Mart. l. 9. CappadOcum ſævis Anciſtius occidit oris.

Æn. 2. hic DolOpum manus, hic ſævus tendebat Achilles

Met. 13. qui licet eloquio fidum quoque NeſtOra vincat.

Met. 1, tela reponuntur manibus fabricata CyclOpum.

NOTA. Britones, Lingones, Pictones, Saxones, Senones, Teutones ſeu Teutoni Vangiones, Vaſcones & ſimilia Genitilia, a Brito, Saxo &c O incrementum corripiunt perinde ac ſi Græca eſſent & omicron haberent Præter Burgundiones & Vectones, quibus addunt quidam Axones ita enim legere malunt illud Lucani l. 1. Et Biturix longisque leves Axones in armis, quam, Saxones.

Incrementum Tertiæ in U.

1. U, brevia inciementa feret: 2. ſed caſus in Udis, Uris, & Utis ab US Recto producitur: & Fur, Lux, Frux. 3. ſed brevia Intercuſque, Pecuſque, Liguſque.

U, Incrementum tertiæ declinattonis breve eſt, ut, *Murmur, furfur, turtur, trux, dux, redux, tradux.*

Lucan. l. 5. *sic alterna dUces bellorum vulnera poſſes.*

2. Interrogantii caſus in *Udis*, *Uris*, *&* *Utis* a nominibus in Us, prnultimam habent longam, ut, *Palus, paludis, Tellus, telluris, Virtus, virtutis*, item, *Fur, furis Lux, lucis, Pollux, polucis*, & *Frugis* a Nominativo *Frux*, inuſitato; Ecl. 3. *quid domini facient audent ſi taliafUres?*

Tibul. *lUce ſacra requieſcat humus, requieſcat arator.*

3. Corripitur vero *Intercus, intercutis: peeus, pecudis, Ligus*, vel *Ligur, Liguris.*

DE

DE NOMINUM INCREMENTO PLURALI.

CAPUT IV.

Quit sit Incrementum plurale.

PEnultima genitivi, vel dativi pluralis numeri dicitur incrementum plurale cumuterque casus longior est Nominativo pluralis numeri; ut, Musæ, MusArum, ambo, ambOrum, ambOcus, qui quOrum, quIbus, res, rErum, rEbus.

A. E. I. O. U.

1. Pluralis casus si crescit, protrahat A. E.
Atque O. 2, corripies I. U. 3. verum excipe bUbus.

A, E, O; incrementa multitudinis longa sunt; ut, quArum, hArum, ambAbus, rErum, rEbus, hOrum, quOrum, Ovid 4. de Pont

El. 5, cum tamen a turba rErum requieveris hArum.

Æn. 2. at Capys & quOrum melior sententia menti.

2. J & U incrementa multitudinis corripiuntur ut, quIbus, trIbus, montIbus: lacUbus, verUbus.

Ecl 5. montibꝰ in nostris solus tibi certet Amyntas.

Fast. 4. præmia de laçubus proxima musta tuis.

3. Verum bubus a bos producitur.

DE VERBORUM INCREMENTO.

CAPUT V.

Quid sint incrementa Verborum.

SEcunda Persona singularis, Modi indicativi, norma est, ad quam Verborum incrementa diriguntur: huic si in cæteris Personis (prima singularis numeri semper excepta) Verbum æquale sit, nullum erit incrementum, ut

amat

amat, amant. Si longius sit una syllaba unum habebit incrementum; ut, amAmus, amAtis, idque in penultima syllaba, nam ultima ad terminationum, non ad incrementorum leges spectat. Si duabus syllabis norma superetur, duo erunt incrementa ut amAbimus, amAbitis. Si tribus tria, ut amAvErimq. amAvErItis Si deniq; quaternis, totidem erunt incrementa, ut, audI E bAmInI fulc I EbAmInI Ab illa enim syllaba numerari incrementa incipiunt, quæ in norma, secunda scilicet persona, fuit ultima.

2. In Verbis Deponentibus & Communibus fingenda est vox activa ad quam Verborum incrementa dirigantur.

3. Ultima syllaba, ut diximus, nunquam est incrementum prima vero est, si norma ipsa sit monosyllaba, ut, *das fles, dAmus, dAtis, dAre, flEbam. flEbas, flEtis, flEre &c.*

Præceptum I. de Incrementis in A, & E.

1. *A, crescens produc.* 2. *DO incrementum excipe primum.*
3. E *quoque producunt Verba increscentia,* 4. *verum* E *ante R, rapiunt Ternæ duo Tempora prima:* Et Volo, vis, *ubicunque per* E, *L simplice, crescit.*
5. *In* Reris *vel* rere *datur penultima longis;*
6. *Sit brevis* E, *quando* ram, rim, ro, *adjuncta sequuntur.*
7. Et beris *atque* bere *semper breviato futuri Temporis, in Verbis, quæ Prima Secundave flectit.*
8. *Corripit interdum,* stetErunt dedEruntq; *Poeta.*

A. in omni Verborum idcremento producitur, ut, *stAbam, stAre, proper Amus, docebAmus, legebAmus, audiebAmini*

Met. 10. *serius aut citius metam proper Amq. ad unna.*
Aen. 2. *Trojaq. nunc stAres, Priatq. arx alta maneres.*

2. Excipitur primum duntaxat in *dA,* incrementum verbi *Do,* quod breve etiam in Compositis primæ conjuga-

jugationis, ut, *dAmus*, *dAtis*, *dAbamus*, *circumdAmus*, *circumdAbamus &c.*

Æn. 2. *his lacrymis vitam damus, & miserescimus ultro.*
Met. 1. *jussit & ambitæ circumdAre littora terræ.*

Redundamus vero *redundabo*, *redundare &c.* longa sunt non enim fiunt a *Do*, *das*, *dedi*, sed ab *undo*, *as*, *avi*, Sic etiam, *abundare*, *exundare*, *inundare*.

E, quoque in omnibus Veroorum incrementis producitur, ut, *flEbam*, *rEbar*, *docErem*, *legErunt*.

Æn. 6. *sic equidem ducEbam animo, rebarq; futurum.*

4. Verum E, ante R, breve est in primo incremento Præsentis & Imperfecti 3tiæ conjugationis, ut, *cognoscerem*, *legErem*, *legEremus*, *legEris*. *v. legere*, præsens *Indicativi* (nam *legEris*, in Futuro longum est) Breve item est E, in *vElim*, & cæteris a *volo*, *vis*: ubicunque non obstat duplex

5. Finita tamen in *Reris v. Rere* producunt E, ante *R*, in penultima ut, *loquErEris*, *loquErEre &c.*

Trist, 1. *ut neqne respiceres, nec solarEre jacentem,*
dure nec exequias prosequErEre meas.

Æn. 5. *Seu dextra levaquc vElis occurrere pugna.*

6. E. ante *Ram*, *rim*, *ro*, semper corripiunt, ut, *amavEram*, *amavErim*, *amavEro*: *fecEram*, *fecErim*, *fecEro*, *Eram*, *fuEram*, *fuEro*. De cæteris personis idem esto judicium ut, *amavErit*, *vmavErimus*, *amavEritis &c.*

Metam. 3. *fecErat exiguas jam sol altissimus umbras.*

7. *Beris* & *bere* semper corripitur: ut, *celebrabEris*, *v. celebrabEre*: *mordebEris v. mordebEre*. Id tamem intelligendum de solis Futuris 1æ & 2æ conjugationis; nam3æ conjugationis Verba, *Bo*, finita, *beris* & *bere* in Futuro producunt ut *scriberis*, *vel scribere &c.*

Trist. 2. *tu cave defendas, quamvis mordebEre dictis.*

8. Poëtæ in Præterito *Indicativi* E ante *runt* interdum corripiunt suo jure.

Æ. 3.

Æn 3. *obſtupui, ſtetEruntque comæ, & vox faucibus hæſit.*

Tibull. 2. *nec cithara, intonſæ profuEruntve comæ.*

Præceptum II. de Increm. in J. O. & U.

1. Corripies I creſcens Verbum. 2. quod habetur abivi
Et quovis quartæ incremento, I protrahe primum.
Excepto Potior *breviant quod ſæpe Poetæ.*
3. Præteriti ſed, imus *breviato 4. deme Velimus.*
Nolimus, Simus, quævehinc Compoſta dabuntur.
5 RI, Conjunctivi poſſunt variare Poetæ.
6. O, incrementum produc 7 U, corripe. 8. verum
O breve dat Volo, vis. 9. longum U, Infinita Futura.

I, in quovis Verborum incremento corripitur, ut *LinquImus, inquImus, amabImus.*

Æn. 3. *linquimus Ortygiæportq, pelagoq; volamq.*

Hor. *communI ſenſu plane caret, inquImus, eheu.*

2. *In* Præteritis definentibus in ivi, ut, pet*I*vi, audivi, item in primo quovis incremento quartæ conjugationis, ut, aud*I*mq. aud*I*rem, aud*I*verimus, *I*rem, ab *I*viſſem, ven*I*mus, reper*I*mus, &c. *I* longum eſt.

Æn. 2. ceſſi, & ſublato montem genitore pet*I*vi.

Æn. 6. tu ne cede malis, ſed contra audentior *I*to.

Æn. 3. jungimus hoſpitio dextras, & tecta ſub*I*mus.

Excepto Potlor cujus primum *I* creſcens Poetæ ſæpe corripiunt. Æn. 1. - - - Polydorum obtruncat & auro Vipot*I*tur. Ovid. Nos te pot*I*remur Achille.

3. Prima tamen pluralis Præteritorum etiam 4æ conjugationis finita in, *I*mus, corripit *I* penultimam hinc in præſeeti dicitur, venimus, advenimus, reperimus &c. penultima i, longa, at in præterito, venimus, advenimus, reperimus &c. penultima i, brevi.

Æn. 1. non nos aut Lybicos ferro populare Penates ven*I*mus, aus raptas ad littora vertere prædas.

4.

4. Longum *I* habent, nol*I*te, nol*I*mus, nol*I*tis, vel*I*mus. vel*I*tis, s*I*mus, s*I*tis & Compoſit ut, paſſ*I*mus, pros*I*mus, ads*I*mus, poſſ*I*tis &c.

Met. 1 & documenta damus, qua s*I*mus or*I*gine nati.

5. Tempora Conjunctivi Modi ſyllabis, rimus, ritis, finita habent in carmine penultimam communem.
de pont 4. el. 5. & maris *I*onii tranſiEritis aquas.
Ib. Conſulis, ut limen contigEritis, erit.
*I*bid. hæc ubi dixEritis, ſervet ſua dona, rogate.

6. O, in Verborum incrementis ſemper producitur, ut facitOte, amatOte, legitOte.
Met 9. cumq; loqui poterit, matrem facitOte, ſalutet.

7. U, vero corripitur, ut, sUmus, poſſumus, nolUmus Hor. ep. 1.
Nos Numerus sUmus, & fruges conſumere nati.

8. O, tamen in incrementis verbi Volo, vis, corripitur, ut, vOlam, vOles, vOlet, vOlemus &c.
Æn. 3 ipſa canat, vocemq; vOlens atq. ora reſolvat.

9. U, ante Rum, in Futuris *I*nfinitivi ſemper eſt longum; ſic & in Participiis in Rus, ut amatUrum, peritUrum; amatUrus &c.
Æn. 2. & ſe ſe mediam injecit moritUrus in agmen.

NOTA. *I*n Rimus, & Ritis Conjunctivi, Ri in carmine ſecure, produces vel corripies, nixus authoritate Poetarum in utramque partem: ſed extra carmen, idem Ri ſemper corripies, id enim nunc eruditorum omnium uſus poſtulat, quidquid obſtrepat litigantes Grammatici.

DE ULTIMIS SYLLABIS.

CAPUT VI.

SYllabæ quæ ultimum locum tenent, partim poſitione ut, prudEns, velOx, partim diphtongo ut Muſæ, partim cognoſcuntur privatis præceptionibus de quibus nunc.

A in fine.

1. A, finita dato longis. 2. Ita, Postea, deme,
Eja, Quia, & casus omnes. 3. sed protrahe sextum.
4. Productis Græcos casus adjunge Vocandi

A, finita longa sunt ut amA, ultrA, anteA, trigintA. quadragintA.
Æn. 10. Ænea, vigilA, & velis immitte rudentes.
Æn. 1. Æolus hæc contrA tugo Regina quid optes.
Æn. 10. trigintA capitum fœtus enixa jacebit.

2. Corripe it A, posteA, ejA, quiA; item casus omnes in A: ut, anchorA, velA &c.
Æn. 11. non it A me experti, Bitias & Pandarus ingens.
Ibid. tendunt velA Noti: fugimus spumantibus undis.

3. Sed produc omnes Ablativos in A, ut, prora:
* 4. & Vocativos Græcos: ut o Ænea! o Atla! o Calcha o Palla!
Æn. 3, anchora de prorA jacitur, stant littore puppes.
Ibid. quid miserum, ÆneA, laceros? jam parce sepulto.
Æn. 11. non hæc, o Palla! dederas promissa parenti.

NOTA. Contra, Frusta, Puta, Triginta, Quadraginta, Quinquaginta. Sexaginta, Nonaginta, Alleluja rarissime correpta invenias, nec tuto imiteris. II. Veteres. Latini Græca in As & Es per A efferebant. l. 1. c. 7. *Ideo* Horat l. 2. sat. 3. & alii A in Vocativo Græco corripiurt, id tamen rarum.

E in fine.

1. Corripe E. *2. sed Primæ Quintæque vocabula produc,*
Atque Fame, Cete, Tempe, Fermeque, Fereque.
Imperiique Modum, quem dant ibi Verbu secundæ.
3. At, cave, *commune est. 4. monosyllaba protrahe præter*
Encliticas ac syllabicas. 5. BENE *cum* MALE, *demptis.*
Cætera produces Adverbia cuncta secundæ.

E,

E, litera finita corripiuntur, ut natE, fugE, ponE, penE, nempE.

Æn. 2. heu fugE, natEdea, teq; his, ait, eripe *flammis*
Mart. l 9. legEnimis dura convivam scribere versus.
cogis, Stella: licet scriberE, nempe malos.

2. Producunt E omnia Primæ & Quintæ declinationis: ut, Anchisiades. o AnchisiadE, Calliope, diE: & quæ inde oriuntur, ut, quarE, hodiE, quibus adde, ohE &c in carmine. Item Verbi Imperativi numeri singul 2æ conjung. v. g vidE, habE.

Æn. 6. Tros AnchisiadE, facilis descensus Averni.
Æn. 6. vos o CalliopE, precor aspirate canenti.
Mar. l. 10. non venias quarE tam longo tempore Romam:
Juv. 5. nulla ferE causa est, in qua non fæmina litem moverit.
Hor. ep. vade, vidE, cave ne titubes, mandataque frangas.
Martial. quæ tuasunt, tibi habE: quæ mea redde mihi.

3. CavE, commune est: quanquam sæpius corripitur.

Trist. l. tu cavE defendas, quamvis mordebere dictis.
Met. 2. nate cavE, dum resque sinit, tua corrige vota.

4. Sunt etiam longa monosyllaba; ut me, te, se: exceptis Conjunctionibus encliticis que, ve, ne, & Syllabicis, pte, ce, te: ut, suapte, hicce, tute.

5. Longa præterea sunt Adverbia a Nominibus 2dæ decl. ut, placidE valdE (quasi valide) minimE, summE &c præter benE & malE.

Mart. l 9. exripe solicitos placidE, mea dona, libellos.
Id. l. 2. nil benE cum facias, facis attamen omnia belle.

NOTA. 1. Facile, suave, dulce, sublime & alia a nominibus 3æ decl pr.fecta Adverbia E corripiunt.

Ecl. 9. cantantes sublimE ferent ad sidera cygni
Ecl. 4. ipse sed in pratis aries jam suavErubenti Murice,

2.

2. Græca in Es, de quibus ſupra (pag. 199. n 6.) per 3tiam decl. Latinorum, E corripiunt: per iam Græcorum producunt.

Val. Flac. l. 6. inſignis, manicis inſignis acinacE dextro.

Mart. l. 9. AlciqE, Lacio nunc agnoſcente Tonanti.

3. Vide, cum per ſe ponitur raro corripit E, cum additur ſis, ſæpiſſime.

Perſ. ſat. 1. auriculas videſis, ne majorum tibi forte.

4. RefpondE & ſiquæ alia ejusmodi, E brevi invenies olim per 3tiam Reſpondo &c. declinata conjicies. In Vale corripitE Ovidius.

I in fine.

1. I Latium longis. 2. Niſi cum Quaſi, Græcaque curtis.

Annumera. 3. Variato Mihique, Tibique, Sibique,

4. Corripies Ibi, Ubi, *melius, diſſyllabon &* Cui.

LAtina, *J* Vocali terminata longa ſunt; ut, *claſsI fierI.*

Æn. 6. *ſic fatur lacrymas, claſsIq; immittit habenas.*

Mart. l. 8. *quam vellem fierImeus libellus.*

2. Corripe *Niſi, Quaſi*, & Græca quæ in *J*, vel *Y* exeunt ut *Palladi, Daphni, Moly.*

de Pont. 4. *quid niſi Pierides ſolatia frigida reſtat.*

Ecl. 9. *inſere DaphnIpyros, carpent tua poma nepotes*

Met. 14. *MolYvocant ſuperi: nigra radice tenetur.*

3. *Mihi, Tibi, Sibi*, ultimam habent communem * *Ibi, Ubi, Cui* (cum diſſyllabum eſt,] frequentius corripiuntur. *Necubi, Sicubi, Sicuti*, ſemper correpta inveniuntur.

Æn. 1. *poſt mihI non ſimili pœna commiſſa luetis.*

Ecl. 10. *extremum hunc Arethuſa mihI concede laborem.*

Mart. l. 1. *sed norunt, culserviant leones,*
Id. l. 7. *me legit omnis tibI senior juvenisq; puerq;*

NOTA Quasi, a Lucretio: Nisi, a Rufa producitur: tu cum optimis Poetis coripe.

2. Græca prima decl. ut, Pylades, Orestes &c. cum ad tertiam Latinam transeunt, I producunt.

Mart. teque facis PyladI Callidiore parem.

O in fine.

1. O datur ambiguis. 2. Græca & Monosyllaba produc,
Et pro, causa ERGO: *& Ternum, Sextumque Secundæ,*
Atque Adeo, atque Ideo, atque Adverbia Nomine nata.
2 *Sed Cito corripies Modoque & Scio, & Nescio, & Imo.*
Et Duo. 4. sic varium Sero & Vero. 5. Illico certum est.

O, finita ambigua sunt; ut, *Nolo, ambo, quando &c.*
Mart. l. 5. *nolO mihi ponas rhombum, nullumq; nolO boletos, ostrea nolO, tace,*

2. Excipe Græca quæ habent omega: ut Androgeo, *bilibcem, Atho, Clio &c,* Item monosyllaba ut, *o, do, sto, &c.* item *Ergo,* pro, *Causa:* & Dativos & Ablaltivos 2æ. decl. item *Adeo, ideo,* & Adverbia a Nominibus orta ut, *subito, merito, multo.*

Aen. 2. *O lux Dardaniæ! spes O fidissima Teucrum.*
Ibid. *Invadunt urbem somnO vinOq. sepultam.*
Mart. l. 5. *Tam subitO corvus, qui modo cygnus eras. &c.*

Reliqua clara sunt in carmine.

U, B, D, T, C, L, M, N, in fine.

1. U semper produc. 2. B, D, T, corripe semper.

3. *C longum est.* 4. *varium* HIC *Pronamen.* 5. *corripe* DONEC.

Et NEC; 6. FAC. *pariter malunt breviare Poetæ.*

7. *L, rape:* 8. *sed produc* sal, nil soi, *multaque Hebræa.*

9. *M vorat Echtlipsis, Prisci breviare solebant.*

10. *N longum est Græcis pariter, pariterq. Latinis*

11. *N brevia quod inis breve dat; cui Græcæ Secundæ.*

Jungimus, & Quartum, si sit brevis ultima Recti.

12. *Forsitan, In, Forsan, Tamen, An, Viden', adjice curtis.*

U finita longa sunt; ut, *manu cornu.*
Aen. 2. *tela mon U miseri jaciebant irrita Teucri,*
B, D, T, in fine corripitur: ut, *ab, quid audit.*
Aen. 8. *tum pater Aeneas puppi sic fatur aB alta.*
Aen. 2. *quidquiD iD est, timeo Danaos est dona ferentes.*
Aen. 8. *audiiT & Triviæ longe lacq. audiit omnis.*

C, in fine longum est; ut, *sic, hoc, hic.* Adverbium.
Aen. 3. *siC oculos, siC ille manq. siC ora ferebat.*
Aen. 2. *classibus hic locus, hiC acies certare solebant.*

4. Pronomen, *Hic*, est anceps 5. 6. clara sunt.
Aen. 6. *hic vir hiC est, tibi quem promitti sæpiq. audis.*
Aen. 9. *est hiC est animus lucis contemptor, & istum.*
Trist. 1. *doneC eris felix, multos numerabis amicos.*
Ib. *parve, neC invideo, sine me liber ibis in Urbem.*
Fast. 1. *Jane faC æternos pacem, pacisq. ministros.*

L, finita brevia sunt; ut, *Asdrubal semel vig.*
Sil. l. 1. *vertit terga citq damnatis AsdrubaL aust.*
Hor. *quo semeL est imbuta recens, servabit odorem.*

8. *Sal, nil, sol*, item Hebræa pleraque; ut, *Nabal, Daniel, Saul.*

Mart. *niL aliud video, quo te credamus amicum.*

Met. 2. *ulterius spatium medio soL altq habebat.*

M, finita priscis temporibus corripiebantur: nunc a sequente vocali absorbentur, exceptis compositis.

Enn. ann. 10. *Insignita fere tum millia milituM octo.*

Juv. *quo te circu Magas, quæ prima aut ultima ponas.*

N, finita longa sunt, ut *sin*, *Titan*, *Siren*, *Actæon* Aen. 1. *SIN absumpta salus, & te pater optime Teucrum.*

Lucan. l. 1. *unde venit TitaN, & nox ubi sidera condit.*

11. Excipiuntur Nomina desinentia in *En*, quæ habent Genitivum in *Inis* incremento brevi; ut, *limen*, *lumen*, *numen &c.* Item Græca in *On* secundæ decl. quæ Latinis desinunt in *Um*, ut *Ilion*, *scholion &c.* Item omnes Accusativi Græci in *O*, qui a Nominativis ultimam brevem habentibus proveniunt; ut, *Majan*, *Aeginan*, *Ityn Scorpion*

Fast 2. *nomė N Arionium Siculas impleverat urbes.*

Heroid. *Ilio N, & Tenedos, Simoisq. & Xanthus & Ida.*

Theb. 7. *namque ferunt raptam patriis Aegina N ab undis.*

12. *Aen.* 2. *forsite N & Priami fuerint quæ fata requiras.*

Theb. 3. *ipsa dedi, viden' ut jugulo consumpserit ensem?*

NOTA. Nil, monosyllabum longum est, ut diximus at nihil breve; esto id Ovid. in eodem carmine & producat & breviet.

de Pont. l. 1. Morte nihiL opus est, nihiL Icariotide tela.

2. Baal, Nabal, Michol, Abigail melius corripias.

3. Composita ex ne enclitica, cum per Apocopen amittunt E, variari posse insignes Authores docent, præmonosyllaba Men' tun' scin' &c.

4. Tethym produxit Martialis l. 10. & Silius 5. Palæmon, aedon &c. quæ apud Græcos Genitivum in onos,, per omicron habent, corripiunt N.

R, As, Es in fine.

1. *R breve.* 2. *sed longum Fur, Par cum pignore, Lar, Nar.*

Cur, Far cum Græcis, quibus est Genitivus in Eris,

Addito Iber. 3. *sed Cor melius breve.* 4. *Celtiber anceps.*

5. *AS produc* 6. *quartum Græcorum Tertia casum.*

Corripit, & Rectum, si in ADIS *breve Patrius exit.*

7. *ES quoque produces.* 8. *breviat sed Tertia Rectum.*

Cum Patrii brevis est crescens penultima: 9. *Pes hinc*

Excipitur, Paries, Aries, Abiesq. Ceresq.

10. *Corripe & ES de SUM et Penes, & pluralia Græca,*

Queis neutrale, velut Panaces, Cacoethes, adhæret.

R, finita brevia sunt; ut, *Amilcar, semper &c.* Sil. l. 2. *at senior Siculis exultat AmilcaR in armis.*

Aen. 1. *sempeR honos, nomenq. tuum laudesq. manebunt.*

2. Excipiuntur. *Fur, Par* cum compositis, ut *Compar, dispar &c. Lar, Nar, Cur, Far,* & Græca quorum Genitivus in *Erit, ut*

Aer, Aether, crater, luter. Item *Iber Iberi.*

Mart, l. 5. *callidus effracta nummos fuR auferet arca.*

Hor. serm. 2. *ludere paR impaR, equitare in arundine longa.*

Lucan. l. 6. *si tibi durus IbeR, aut si tibi terga dedisset Cantaber.*

Aen.

Aen. 6. *largior hic campos ætheR & lumine vestit.*

3. vg. de Pont. 1. *confiteor misero molle coR esse mihi.*

4. Martial l. 10. *ducit ad auriferas quod me Salo Celtibe Roras.*

AS, syllaba finita longa sunt; ut, *Aeneas*, *Pallas Pallantis*, *Fas*, *Nefas*, *Musas &c.*

Aen. 10. *AeneAs ignarus & ab sit.*

Ib. *tela manusq. si nunt; hinc PallAs instat & urget.*

6. Corripe Græcos Accusativos plurales tertiæ decl. ut, *Delphinas Troas*, *Heroas &c.* Item Rectos singulares in *As*, quorum Genitivus in *adis*, *A*, brevi; ut *Pallas*, *Palladis*, *Arcas*, *dorcas &c*,

Ecl. 4. *permistos herodAs, & ipse videbitur illis.*

Met. 6. *PallAs anum simulat, falsosq. in tempora canos.*

ES, syllaba terminata producuntur; ut, *Anchises*, *locuples*, *quoties*, *octies*, *decies*, *tricies*,

Aen. 6. *Anchis Es alacris palmas utrasq. tetendit.*

Mart. l. 11. *orbus es & locuplEs, & Bruto Consule natus.*

l. 8. b. *Iuno nasceris octi Es in anno.*

8. Corripe Nomina Tertiæ decl. quæ crescunt penultima brevi; ut, *dives*, *eques*, *hospes*, *miles*.

Aen. 2. insula divEs opum, Priami dum regna manebant.

Aen. 6. obvius armato, ceu cum pedEs iret in hostem.

9. Excipitur tamen hinc: Pes cum compositis; ut compes, cornipes, sonipes &c. in carmine.

Met. 6. non pEs ire potest, intra quoque viscera saxum est.

Aen. 4. stat sonipEs, & frena ferox spumantia mandit.

Ecl. 7. Populus in fluviis, abiEs in montibus altis.

10. Es, a Verbo Sum. & ex eo composita; ut Potes, ades &c. Item Præpositio Penes, & Casus plurales Græcorum in Es, ut, Arcades, Troes, dæmones, Amazones,

zones, Rhetores &c Item Neutra eorundem in Es, ut Hippomanes, Panaces, Cacoethes &c.

Aen. 2. quisquis Es, amissos jam hinc obliviscere Grajos.
Mart. l. 6. tu potEs & Patriæ miles, & esse decus.
Hor. arte. quem penEs arbitrium est, & vis & forma loquendi.
Ecl. 7. ambo florentes ætatibus, ArcadEs ambo.
Juv. sat. 1. scribendi cacoethEs, & ægro corde senescit.

NOTA. 1. Pes, & ex eo Composita Probus brevia esse docet: sequitur Ausonius: Veteres tamen Poetæ producunt.

2 Charybdes, Hæreses, Metamorphoses & similia producunt Es, quia id e duabq syllabis in unam contractis nascitur.

Is, vel Ys, Os, Us in fine.

1. Corripies Is & Ys. 2. Plurales excipe casus,
** Glis, Sis, Vis Verbum ac Nomen, * Nolisq; Velisq;*
** Audisq; & similes: * & queis Genitivus in Inis,*
Entisve aut Itis longum: Gratisq; Forisq; &
Imprimis. 3 Tethys melius brevis. 4. ambiguum Bis.
5, Vult Os produci. 6 Compos breviatur & Impos,
*Osq. ossis. * Græcorum & Neutra, * & cuncta Secundæ,*
*In Latio, ut Delos, * Græcus Genitivus & omnis.*
*7, Us breve ponetur: 8 Produc monosyllaba, * quæve*
*Casibus accrescunt longis, * & Nomina Quartæ*
*Excepto Recto & Quinto: * & quibus exit in Untis*
*Patrius, * & conflata ex Fus, * Contractaq. Græca*
*In Recto & Patrio: * & venerandum nomen JESUS.*

IS, & Ys finita corripiuntur; ut, apis, inquis, ais, Thetis, Tiphis, Itys, amnis, pulvis, ensis, lapis &c.

Met. 13. non apIs inde tulit collectos sedulo flores.
Achil. 1. iam dudum tacito lustrat ThetIs omnia visu.

2.

2. Excipiuntur omnes casus plurales; ut, viris, armis, queis, omnis vel omneis, urbis vel urbeis &c. item glis, sis a sum, cum Compositis ut Adsis &c. Vis Nomen Verbum & Particula syllabica; ut, quivis, ubivis &c. * Item Nolis, Velis. * Item secundæ personæ singulares Indicativi 4æ conjug. activæ vocis, ut audis, sentis, nescis. * Item Is finita quorum Genitivus in Inis, Itis vel Entis penultima longa; ut Salamis, Lis, Simois, Samnis. * Item Gratis, Foris, aforis, deforis, imprimis; cumprimis, quia ex Ablativis videntur facta.

Aen. 1. præsentemq. virIs intentant omnia mortem.
Mart. l. 1. jam satis est; non vIs Afer avere? vale.
Aen. 1. non ea vIs animo, nec tanta superbia victis
Mart. l. 1. nescIs, heu nescis dominæ fastidia Romæ.
Ov. ep. 1. hac ibat SimoIs, hic est Sigeia tellus.
Hor. art. Grammatici certant, & adhuc sub judice lIs est.

4. Georg. 1. teq. sibi generum TethYs amat omnibus undis.
Fast. 4. TethYs & extremo sepe recepta loco est.

OS finita longa sunt; ut, os oris, dominos, colamos, pueros, heros, Minos & cætera per omega.
Met. 2. Os homini sublimi dedit, cælumq. tueri
Jussit, & erectOs ad sidera tollere vulcus.

6. Corripe Os ossis, & compositum Exos: * Item Compos, impos: * Item Græca neutra, ut Argos, melos, epos &c. * Item illa Græca quæ ad 2dam decl. Latinam spectant; ut, Delos, Androgeos Isthmos &c. * Item omnes Genitivos Græcos in Os, ut Arcados, Pallados, Syntaxeos, Poeseos &c.

Lucr. l. 3. exOs & exsanguis tumidos perfluctuat artus.
Lucan. l. 3. et Tyros instabilis, pretiosaq. murice Sidon.
Aen. 6. et chaOs, & Phlegeton, loca nocte silentia late.
Met. 1. Arcados hic sedes & inhospita tecta tyranni.

US finita brevia sunt; ut littus, intus &c. Aen. 3. heu fuge crudeles terras, fuge littUs avarum.

Aen.

Aen. 1. apparet domUs intUs, & arrialonga patefcunt.

8. Excipe monofyllcba, ut plus, rus, thus: * Item quæ crefcunt in Obliquis penultima longa; ut falus, tellus, palus &c. * Item Nomina 4æ decl. de quibus vide infra. * Item Græca quorum Genitivus in Untis; ut Opus opuntis, Amathus &c. * Item compofita ex Græco pus podos, ut, tripus, melampus &c. * Item quæ Us Nominativi vel Genitivi contractum habent ex Græco oos, ut hic Panthus ex Panthoos &c. hujus Mantus, Clius, Sapphus &c. a Mauto & cæteris Fœmininis. * Denique SS. Nomen JESUS.

Lucan. l. 1. plUs illa vobis acie, quam creditis, actum eft.

Met. 1, mox etiam fruges tellUs inarata ferebat.

Mart. l. 8. hos aditUs urbem Martis habere decet.

Aen. 10. Eft AmathUs, eft celfa mihi Paphos atque Cythera.

Ibid. Panthus Otriades, arcis Phæbiq. facerdos.

Ibid. fatidicæ ManthUs, & Thufci filius amnis.

NOTA. 1. Velis, a Perfio lat. 5. Nefcis ab Ovid. Poffis a Juvenale corripitur. 2. Tethys a folo Virgilio 1. Georg. producitur. De prima porro fyllaba hujus Nominis notandum eft. eam in Thetis effe brevem, in Tethys (idem nomen bifariam fcribitur.) longam.

3. Quartæ decl. nomina in utroque Recto fingulari, & Dativo ac Abiativo plurali us corripiuot: in reliquis producunt.

4. Paius paludis femel apud Horatium corripit Us.

5. Polypus, licet factum ex Pus podes, habet tamen pus breve: quia dialecto Aeolica per os fcribitur, fic vero cætera yuoque compofita ex pus fcribe poffunt.

DE SYLLABA COMMUNI,

CAPUT VII.

Communis fyllaba, feu quæ modo brevis modo longa apud Poetas reperitur, variis modis fit.

1. Cum Vocalis natura brevis est ante mutam & liquidam, ut supra diximus.

2. Cum Vocalis natura longa, aut diphtongus, ob sequentem Vocalem aut diphtongum, more Græcorum corripitur; aut neglecta Synaloepha, producitur. v. g.

Breves, Neglecta Synaloepha.

Aen. 3. insulæ Jonio in magno, quvs dira Celæno,
Aen 5. victor apud rapidum Simoenta sub IliO alto.
Prop. l. 2. tu quoq. o Eurothion vino Centaure peristi.

Longæ Neglectasynaloepha.

Georg. 1. ante tibi ErÆ Atlantides abscondantur.
Æn. 4. lamentis gemutuq; & fœmineOululatu.
Ecl. 3. et succus pecorI, & lac subducitur agnis.

Breves & Longæ in Eodem Versu.

Georg. 1. GlaucO & Panopeæ, & InoO Melicertæ.
Ibid. Ter sunt conatI imponere PeliO Offam.

3. Cum monosyllaba Græco more producuntur ut Æn. 3 liminaQUE, laurusq; dei, totusq; moveri.
Juv. 6. eT animam & mentem, cum qua dii nocte loquuntur.

4. Cum syllaba brevis post primum aut secundum aut tertium vel quartum pedem producitur.

Post Primum.

Æn. 4. pectoriBUS inhians spirantia consulit exta.
Æn 11. oraTIS? equidem & vivis concedere vellem.
Mart. l. 6. meq, siNUS omnis, me, manꝰ omnis habet.

Post Secundum.

Æn. 2. nostrorum obruimUr, oriturq; miserrima cædes.
Æn. 5. emicas EuryalUs, & munere victor amici.
Æn. 10. nam tibi Timbre capUt Evandrius abstulit ensis.

Post

Poſt Tertium.

Æn. 5. oſtentas artem paritEr arcumq; ſonantem,
Æn. 12. congredior fer ſacra patEr & concipe fœdq.
Achill, 2. nequa det indignos Thetidl captiva nepotes.

His tameu in veterum earminibus metiendis, non in ſuis componendis utantur Tirones.

5. Ultima ſyllaba verſus ſemper communis eſt.

DE LICENTIA POETICA
Et neceſſitate mctrica.
CAPUT VIII.

LEx neceſſitasq; metrica aliquando Poetas cogit, breves producere, velut cum ſunt 3 breves in carmine Heroico quod in *Italia*, *Arabia*, *Priamides* aliisq; uſuvenit Æn. 3. *Ibitis*, *Italiam &c.* Ib. *Priamiden Helenum &c.*

Aut contra longas corripere, ut *ci* longum in *Stoicidæ* aqud Juvenal ſat. 1.

2. Quandoque vero iidem Poetæ etiam nulla coacti neceſſitate ſyllabis pro ſuo jure abutuntur, ut cum, *tulerunt*, *dederunt* & nonnulla alia ejusdem generis penultima brevi efferunt.

Ecl. 4. *matri longa decem tulerunt faſtidia menſes.*
Hor, ep. 1. *Dli tibi divitias dederunt, artemq; fruendi &c.*

DE PEDIBUS.
CAPUT IX.

QUoniam de ſyllabis tum brevibus tum lomgis tum communibus dictum eſt; supereſt, ut de Pedibus qui ex ipſis ſyllabis, & de Verſu qui e pedibus conſtat, dicamus.

2.

2. Pes est pars versus, certo syllabarum numero atque ordine definita.

Pedes duarum syllabarum.

Spondeus	*longa longa*	- -	v. g. *virtus*
Pyrrhichius	*brevis brevis*	v v	*amat*
Choreus	*l b*	- v	*dura,*
Jambus	*b l*	v -	*pati,*

Pedes trium syllabarum,

Molostus	*l l l*	- - -	*sectari*
Trybrachys	*b b b*	v v v	*ridida*
Dactylusi	*l b b*	- v v	*pergere*
Anapæstus	*b b l*	v v -	*medio,*
Bacchius	*b l l*	v - -	*tuert.*
Creticussive Amphimacer	*l b l*	- v -	*excoli*
Amphybrachys	*b l b*	v - v	*labore*

Pedes quadrisyllabi.

Dispondeus	*l l l l*	- - - -	*aversari*
Proceleusmaticus	*b b b b*	- v - v	*latibula*
Dichoreus	*l b l b*	- v - v	*enitere*
Dijambus	*b l b l*	v - v -	*in arduis*
Chorijambus	*l b b l*	- v v -	*Sola suis*
Antipastus	*b l l b*	v - - v	*bonis dives*
J-onicus a majore	*l l b b*	- - v v	*non indiga*
J-onicg a minore	*b b l l*	v v - -	*alieni:*
Pæon I.	*l b b b*	- v v v	*non cupida*
Pæon II.	*b l b b*	v - v v	*nitescere*
Pæon III.	*b b l b*	n v - v	*aliunde*
Pæou IV.	*b b b l*	v v v -	*bene suos*
Epitritus I.	*b l l l*	v - - -	*amatores*
Epitritus II.	*l b l l*	- v - -	*præmiari*
Epitritus III.	*l l b l*	- - v -	*æquepotes*
Epitritus IV.	*l l l b*	- - - v	*acproclivis*

Cæ-

Cæteri minus usitati sunt, uti & Pentasyllabi præter Dochimum (*v* - - *v* -) ut, *Reipublicæ*: qui oratoriæ compositioni maxime appositꝯ est.

2. Choreum Cicero solet appellare quem plerique Grammatici Trocheum (- *v*) vocant quem vero hi Tribachum appellant (*v v v*) eum Cicero Trocheum nominat.

DE VERSU

CAPUT X.

VErsus est oratio certo genere, numero, atque ordine pedum alligata.

1. Versuum species plurimæ sunt eæ tamen non incommode ad quatuor præcipua genera revocantur, videlicet ad Dactylicum, Jambicum. Trochaicum & Auapæsticum, quod in primis Dactyli, in secundis Jambi, in tertiis Trochei, in postremis denique Auapæsti aut numero prævaleant, aut principem locum teneant. Usitatissimas nonnisi quatuor istorum generum species hoc loco afferemus.

GENUS DACTYLICUM.

Carmen Hexametrum.

HUjus generis primum est carmen illud, quod a sex pedibus quibus constat, Hexametrum dicitur ab heroicis vero factis, quæ eo describuntur, Heroicum appellatur.

Schema carminis Hexametri.

1	- *v v*	2 *v v*	3 *v v*	4 *v v*	5 *v v*	6 - *o*
vel	- -	- -	- -	- -		

v. g. *Urbs a* | *tiqua ru* | *it mul* | *tos domi* | *nata per* | *annos*

Ap-

APPENDIX.

Quintus pes nonounquam ſpondeus eſt, unde verſus tunc ſpondaicus appellatur, quo vel rei alicujus gravitas & amplitudo, vel mœror animi, vel aliud declaratur.

Ecl. 4. Cara Deum ſoboles, magnum Jovis incrementum

Æn. 2. Conſtitit atque oculis Phrygia agmina circumſpexit.

Carmen Pentametrum.

PEntametrum carmen, quod fere Heroico ſubjicitur, quinque pedibus conſtat, a quibus & nomen habet: qnatuor ex his integri ſunt, quintus coaleſcit e media & extrema cæſura.

Schema carminis Pentametri.

1	- v v	2 - v v	3 -	4 - v v	5 - v v	6 - o
vel	- -	- -				

v. g. *Et ſubi * to ca * ſu * quæ valu * ëre ru * unt.*

Carmen Glyconium.

GLyconium carmen ſic dictum eſt a Glycone ſuo authore hujus ſchema tale eſt.

1 - - 2 - v v 3 - v o

*Tandem * regia * nobilis,*
*Anti * qui genus * Inachi,*
*Fratrum * compoſu * it minas,*

Nonnunquam qrimo loco ponitur ſpondeus vel Jambus.

Carmen Aſclepiadeum I. Generis.

ASclepiadeum carmen dictum eſt ab Authore ſuo Aſclepiade hujus vulgare ſchema eſt,

1 - - 2 - v v 3 - 4 - v v 6 - v o

v. g. *Mecæ * nas ata * vis * edite * regibus.*

nonnulli metiuntur per Chorijambos sic -

1 - - 2 - v v 3 - v v - 4 v o

v, g. *Mecæ * nas atavis * edite re * gibus,*

Asclepiadeum II. Generis.

	1	2	3	4	5
	- v v	v v	-	- v v	- o
vel	- -	- v			

v. g. *Heu quam * præcipi * ti * mersa pro * funde*
*Mens hebet * & propri * a * luce * licta*
*Tendit in * exter * nas * ire te * nebras.* Boëtius.

Carmen Pherecratium.

PHerecratium carmen, ab Authore Pherecrate dictum his constat pedibus.

	- -	- v v	- v
vel	v -		

v. g. *Hortos * Flora re * visit.*

GENUS JAMBICUM

Senarium, sive Trimetrum Jambicum.

SEnariam Jambicum cum purum est omnibus locis Jambos habet v, g. Beatus ille, qui procul negotiis. Hor.

Verum, Tradior ut paulo graviorq. veniret an aures, ut ait Horatius, alios quoque pedes recipit hoc modo.

1	2	3	4	5	6
v -	v -	v -	v -	v -	v o
- -		- -		- -	
- v v		- v v		- v v	
v v -		v v -		v v -	
v v v	v v v	v v v	v v v	v v v	

v. g.

v. g. *Alium filere quod voles primus file.*

Jambici tamen Comici, feu qui comœdiæ fcribende adhibentur, omnibus locis, excepto fexto, Jambum, Tribrachus, Spondeum, Dactylum Anapæftum recipiunt. Tales funt Plautini & Terentiani.

Scazon five Cholijambus.

SCazon five Cholijambus (id eft claudus Jambus) femper 5to loco habet Jambum 6to vero Spondeum cæteris cum fenario Jambico confentit v. g.

Alium filere quod voles, file primus.

Dimetrum Jambicum Archilochium.

1 v - vel - - rato { v v v / v v - / - v v }	2 v - ra- ro v v v	3tio loco ficut primo. 4to ficut fecundo.

v. g. *JESU tibi fit gloria.*

Eleganter carmen hoc fubjicitur Hexametris Dactylicis v. g.

Nox erat & cælo fulgebat luna fereno
Inter minora fidera. Hor.

vel Trimetris feu Senariis Jambicis Acatalectis v. g.

Vir Celtiberis non tacende gentibus,
Noftreque laus Hifpaniæ. Martial.

Sæpe etiam per fe adhibetur præcipue in Sacris Hymnis aut illi fubjicitur Anacreonticum, ab Anacreonte bibulo fene ita dictum. Schema *Anacreontici* tale eft.

1 v - - - v v v v v -	v - 2	v - 3	o 4

v. g. *Quid fpon * te fic * furen * ti.*
*Voveam * precer * que tur * bæ.*

GE-

Genus Trochaicum.

Ad Trochaicum genus revocantur *I. Sapphica* quorum ſchema tale eſt.

1 - v 2 - - 3 - v v 4 - v 5 - o

Horum ternis quibusque ſubjicitur 4tum *Adoium* conſtans ex Dactylo & Jambo v. g.

*Inte * gervi * tæ ſcele * risq; * purus.*
*Non e * get Mau * ri jacu * lis nec * arcu,*
*Nec ve * nena * tisgravi * da ſa * gittis:*
(Adonium) *Fuſce, pha * retra.* Hor.

II PHaleucia ab Authore ſuo Phaleuco quæ etiam *Hendecaſſyllaba* ab undecim, quibus conſtant ſyllabis appellantur. Eorum ſchema tale eſt.

1 - - 2 - v v 3 - v 4 - v 5 - o

*Felix * qui medi * um te * nere * novit,*
Cui nec dejicunt finiſtra fortem.
Nec tollunt nimium ſecunda mentem.

Recipit primo loco carmen hoc etiam Jambum vel Choreum tarius tamen.

III. Reliqua Trochaica locis quidem imparibus ſc. 1. 3. 5. recipiunt Trocheum vel Tribrachym paribus vero ſc. 2. 4. &c. etiam Dactylum, Spondeum, Anapæſtum & Tribrachym; id tamen fere apud Comicos tantum Suaviſſima ſunt, ſi Spondeos tantum Trocheis permiſceas. Ex his uſitatiſſimum eſt I. *Euripidium*, conſtans tribus pedibus & ſyllaba v. g. *Qvo re * gente * vivi * mus.*

II. Alcamanium dimetrum conſtans. 4. plenis pedibus v. g. *Ecce * Cæſar nunc tri umphat.*

Huic eleganter primum ſubtexitur, & cum eo alternat v. g. *Ecce Cæſar nunc triumphat*
Qui ſubegit Galliam.

Imo duo hæc carmina in unum quoque poſſunt coaleſcere, quod per Dipodiam Tetrametrum Archilochium appellatur. v. g.
Euge Muſa, plectrum ſume, dulce carmen inſona.

Genus Anapæſticum.

ANapæſticum carmen ſic dictum eſt ab Anapæſto pede qui hic eſt primarius, conſtat quatuor pedibus, qui fere ſunt Dactyli vel Spondei permiſti Anapæſtis, ita tamen, ut ſecundo & quarto loco abſit Dactylus.

Schema Carminis Anapæſtici.

v v -	v v -	v v -	v v -
- -	- -	- -	- -
1 - v v	2	3 - v v	4

Hoc carmen optimum cenſetur, ſi ſinguli pedes ſingulis conſtent vocibus absque ulla cæſura & ſæpe evenit ut nullus in eo ſit Anapæſtus.

v. g. *Lugeat æther, magnusq; parens*
Ætheris alti, tellusq; ferax,
Et vaga ponti mobilis unda. Seneca.

Schema Odes Horatianæ.

Carmen I. & II. *1 o - 2 v - 3 .. 4 - v v 5 - v o*
Carmen III. *1 v - 2 v - 3 - - 4 v - 5 o*
Carmen IV. *1 - v v 2 - v v 3 - v 4 - o*

v. g. *Æquam memento rebus in arduis*
Servare mentem, nes minus in bonis
Ab inſolenti temperatam
Lætitia moriture Delli. Hor.

Primi duo verſus ſunt *Alcaici Dactylici*, ab Alceo Authore ſic dicti: tertius eſt *Jambicus Archilochius Dimeter Hypercatalectus*: 4tus *Dactylotrochaicus Alcaicus*. Hæc porro carminum conjunctio vocatur *Stropha*, id eſt *verſio*, quod ils finitis, vertatur & redeatur rurſus ad primum.

Eſt præterea hæc ode *Tricolos*, hoc eſt conſtans tribus geeeribus carminum in quavis ſtropha. Eſt item *Tetraſtrophos*, ſeu habens quaterna carmina in ſingulis ſtrophis.

NO-

NOTA. I. ab additione vel detractione pedum commune quodvis carmen varia ſortitur nomina. *Catalectum* vocatur cui deeſt una ſyllaba: Acatalectum, in quo neque deficit, neque redundat quidquam: Brachycatalectum cui ad parem pedum numerum unus deeſt: Hypermetrum vel Hypercatalectum, cui ſupra parem pedum numerum pes aut ſyllaba redundat.

II. Jambica & Trochaica Græci per dipodiam (duos pedes pro uno computando) metiebantur. Ideo nunc quoque Senarii Jambici dicuntur Trimetri; Quaternarii vero vocantur Dimetri, ſic de aliis.

DE FIGURIS.

in carminum dimenſione uſitatis.

CAPUT XI

I. *Syllaba de gemina facta una Synæreſis eſto.*
II. *Diſtrahit in geminam huic adverſa Diæreſis unam.*
III. *M. Eccliypſis* IV. *Vocalem haurit Synaloepha priorem.*
V. *Ectaſis extendet.* VI. *rapiet ſed Syſtola vocem.*

Synæreſis (quæ & Episynalœphe, & Synecphoneſis appellatur) eſt ſyllaba una e duabus facta quod ſit, cum duæ Vocales in unam contrahuntur; ut al-vea-ria, eadem, el-uo &c. vide id in Poetarum exemplis

Virg. *ſeu lento fuerint alvEArio vimine texta*	*e,a,contractæ*
Id *una EAdemq; via ſanguiſq; animusq; ſequuntur*	
Id. *aſſuetæ ripis volucres, & fluminis alvEO.*	*e,o,contractæ*
Id. *uno EOdemq; tulit partu, paribuſq; revinxit*	
Id *atria dependent lychnilaquearibus aurEIs*	*e,i,contractæ*
Id *pectora, nec miſero clypei mora profuit ærEI*	
Mart, *denarIIs tribus invitas, & mane togatum*	*i i contractæ*
Obſervare jubes atria Baſſe tua.	

NOTA. Idem accidit Genitivis *OilEI*, *AchillEI*, *UlyſſEI*, Dativis Ablativiſq; *TerEO*, *TyphoEO*, & ſimilibus interdum & Accuſativo: *TyphoEA*. v. g.

Virg.	*unius ob noxam & furias Ajacis OilEI*	*e, i, in-*
Id.	*littora Achæmenides comes infelici UlyſſEI.*	*ei.*
Id.	*Inarime Jovis imperiis impoſta TyphoEO*	*e, o, in-*
Ovid.	*degeneras, ſcelus & pietas inconjuge TerEO*	*v,*
Id.	*nec quo centimanum dejicerit igne TyphoEA.*	*e,a, in a.*

2. in ſuperiorum contractione: delectu & authoritate opus eſt; at horum: *cui, huic, dii, diis, ii, iisdem iis, usqueadeo,* omnibus uti licet. Item Adverbiorum: *deinde, deinceps, dehinc:* item Verbi *deeſt, deerat, deerit, deeſſe &c.*

Item compoſitis ex *Semi,* ut *ſemianimis, ſemibomo &c.*

Ovid. *juncta palus hUIc eſt denſis obſeſſa ſalictis.*
Lucan - - - *cum fortes animos præcepta ſubIIſſent.*
Id. *uſquEAdeo miſerum eſt, civili vivere bello.*
Stat. *dEHinc ſociare choros, caſtiſq; accedere ſacris.*
Lucan. *non ulli comitum ſceleris præſagia dEErant.*
Mart. *ſint Mecœnates, non dEErunt, Flacce, Marones.*
Lucan. *SemIAnimes alii vaſtum ſubiere profundum.*
Virg. *SemIHominis Caci facies quam dira tegebat.*

Huc etiam ſpectant: *AntEAmbulo, antEHac, antEIt* & ſi quæ præterea ſunt.

Mart. *Sum comes ipſe tuus, tumidiq; antEAmbulo Regis*
Lucan. *Plurimaq; humanis antEHac incognita menſis.*
Virg. *Qui candore nives antEIrent, curſibus auras.*

II. D*Iæreſis* ſive *Dialyſis* eſt, cum ſyllaba una in duas dividitur; ut, *au-ra-i,* triſyllabum pro *au ræ: ſy-lu-æ, v-vo-lu-am, e-vo-lu-is-ſe, dis-ſo lu o, per ſo-lu en-dus &c.* pro *ſylvæ, exſolvam &c.*

Æn. 6. *Æthereum ſenſum, atque aurai ſimplicis ignem.*
Hor. ep. 3. *Nunc mare, nunc ſiy lvæ*
Catul. *Condita, cum vere pectoris evoluam &c.*

III. E*Chtlipſis* (non *Eclipſis*) eſt cum litera *M* ſimul cum præcedente Vocali eliditur.

Æn. 3. *Italiam, Italiam primus conclamat Achates.*
Pers. *O curas hominum, o quantum eſt in rehg inane!*

1.

1. Prisci M literam cum præcedente Vocali correptam servabant ut diximus c. 6. fol. 434.

2. Figura hæc in diversis quoque carminibus locum habet.

Æn. 7. *Jamque iter emensi turres ac tecta LatinoRUM*
Ardua cernebant juvenes, ac tecta subibant.

Georg. 1. *Aut dulcis musti Vulcano decoquit humoREM*
Aut foliis undam tepidi despumat aheni.

3. Prisci pro M, elidebant passim S solam; quodsi præterea relicta post elisum S, vocalis in aliam vocalem incurrerat, ab ea per Synalœphen excipiebatur. v. g.

1. Doctu (s) si 2 decl. (s) su 3 avis ho 4 mo fa 5 cundu (s) su 6 oq; Content 2 (us) atque be 3 atus 4 scitu (s) se 5 cunda lo 6 quens in Tempore &c. Enn. hic clausulis interceptæ literæ pro elisis inter metiendum habendæ sunt, uumeri vero 1. 2. 3. 4. 5. 6. designant pedes. Apud posteriores Poetas rarissime hanc literam videas extritam.

IV. S*ynalœphe* cum vocalis aut diphtongus præcedentis dictionis a sequenti absorbetur.

Æn. *DardanidÆ e muris spes addita suscitat iras.*

Æn. 2. *ConticuerE omnes, intentiquE ora tenebant.*

NOTA. 1. *O*, & *Heu*, sequente vacaliaut diphtongo integra manent.

Æn. 10. *O pater! O hominum Divumque æterna potestas!*

Theb. 5. *heU ubi siderei vultq! ubi verba ligatis imperfecta sonis.*

2, *Ah, hei, hui, & cui*, cum est contractum, non videtur elidi sequente vocali.

3. Interdum nec diphtongus, nec Vocalis a sequente Vocali absorbetur, ut diximus supra cap. 7.

4. Figura hæc etiam in diversis carminibus locum habet.

Georg.

Georg. 3. *Et ſpumas miſcent argenti vivaque ſulphuRA Idæaſque pices.*
Æn. 2. - - *ignari hominumque locorum QUÆ. Erramus.*

V. ECtaſis eſt cum ſyllababrevis licenter progucitur, id tribus modis fit *imo*: additione Conſonantis, ut ſit *poſitio firma* v. g,

Æn. 2. *RelLigione Patrum multos ſervata per annos.*
Æn. 2. *Troas relLiquias Danaum, atque immitis Achillei*
Ibid. *Vir bonus & ſapiens, qualem vix repPerit unum.*
Hor. ep. 1. *RetTulit acceptos regale numiſma Philippos*
Lucan. l. 1. *RepPulit a Libycis immenſum fluctibus æquor.*

2do, cum Vocales, *I*, *U*, in conſonantes, *J*, *V*, mutantur

Silius. *Arietat in primos, obicitque immania membra.*
Æn. 2 - - - *intexunt abiete coſtas.*
Ibid. *Hærent parietibus ſcalæ, poſtesque ſub ipſos.*
Georg. 1. *Tenuia nec lanæ per cœlum vellera ferri.*
Æn. 1. *Genua labant: vaſtos quatit æger anhelitus artus*
Sil. l. 7. *Ducit ſinuato captivum ad littora lino &c.*

3tio, cum ſine ulla literarum additione aut mutatione ſyllaba brevis producitur,

Æn. *Italiam fato profugus Lavinaq; venit &c.* v. ſup. c. 7.

VI. SYſtole eſt cum ſyllaba natura longa corripitur.

Æn. 8 *ferrEre Leucaten, auroq; effulgEre fluctus,*
Æn. 6. *illæ autem paribꝰ quæ fulgEre cernis in armis.*

Huc ſpectant *abjicio rejicio* & cætera compoſita ex *Jacio*, cum primam corripiunt extrito *J*.

Lucan. l. 3. *Cur obicis magno tumulum &c.*

DE

DE CÆSURA.

CAPUT XII.

Quid ſit Cæſura.

Syllaba quæ ex dictione cæditur, ac poſt quemvis pedem relinquitur, vulgo Cæſura dicitur.

1. Quis uſus ſit Cæſuræ.

2. Cæſuræ tanta vis eſt, ut ejus beneficio ſyllaba brevis producatur: eſt enim in ipſa diviſione verborum latens tempus, nam dum moramur, atque ad alia tranſimus, intervallum uuum ſpatiumq. lucramur. vide ſupra c. 7.

3. Singulari quoque ornamento carminis cæſura eſt: nam ſi pedes, maxime verſus heroici ſingulis verbis conſtent, ineptum, & inſulſum fit carmen defectu cæſurarum v. g.

Aurea ſcribis carmina Juli maxime vatum.

Contra, ſi verba concidantur ita, ut mutuo amplexu pedes alii ex aliis pendeant, pulcherrimus efficitur verſus v. g.

Aen. 3. Semper honos, nomenq. tuum, laudesq. manebunt.
Ibid. Non ignara mali miſeris ſuccnrrere diſco.
Ibid. Juſtitiamq. dedit gentes frenare ſuperbas.
Aen. 6. Aere ciere viros, Martemq. accendere cantu.

De Anapæſticis tamen vide ſupra c. 10.

NOTA. 1. Cæſura, ſi more Veterum loquamur, non eſt (ut vulgo nunc creditur) ſyllaba quæ poſt pedem ſupereſt, ſed eſt certa Heroici verſus pars. Veteres enim Grammatici verſum hunc in quatuor partes ſecant, quas lectiones ſeu Cæſuras. appellant Penthemimerim, Trochaicam, Hepthemimerim & Bucolicam ſive Tetrapodiam.

2. Peuthemimeris, Latine Semiquinaria conſtat duobus pedibus & ſyllaba quæ dictionem claudat v. g.

Aen. 8. Ut belli ſignum.
Aen. 10. Panditur interea.
Aen. 12, Turnus ut infractos.

3.

3. Trochaica poſt duos pedes habet duas ſyllabas, longam & brevem, ſive Trochæum, qui dictionem terminet.

Aen. 4. Non omnes arbuſta.
Aen. 2. Infandum Regina.
Aen. 12. Excutiens cervice.

4. Hephtemimeris, Latine Semiſeptinaria continet tres pedes & ſyllabam, quæ dictionem finiat.

Aen. 1. Talibus Ilioneus: cuncti
Icid. Multa ſuper Priamo rogitans.
Ibid. Terram inter fluctus aperit.

5. Bucolica ſeu Tetrapodia fit, ſi Semiſeptenariæ duas breves adjnnxeris, ut:

Tallbus Ilioneus: cuncti ſimul.
Multa ſuper Priamo rogitans, ſuper.
Terram inter fluctus aperit. furit.

Hanc tamen poſtremam ajunt propriam eſſe Bucolici carminis.

6 Verſus, qui Heroico Nomine digni cenſentur, modo cæſaram unam habent. v g.

Ut belli ſignum * Laurenti Turnus ab arce.
Pandirur inrerea, domus omnipotentis Olympi.
Turnus ut infractos * adverſo Marte Latinos.

Modo duas v g. Non omnes arbuſta * juvant, * humileſq. myricæ.

Infandum Regina * jubes * renovare dolorem.
Excutiens cervice * toros * fixumq. latronis.

Modo tres. v. g. Talibus Ilioneus * cuncti * ſimul * ore fremebant.

Multa ſuper Priamo * rogitans * ſuper * Hectore multa
Terram inter fluctus * aperit * furit * æſtus arenis.

DE-

DE PATRRNYMICIS.

CAPUT XIII.

Quid ſint Patronymica.

Propria quædam Nomina, Poetis fere duntaxat uſurpata, Patronymica dicuntur Grammaticis, quia a Patrum aliorumque Majorum nominibus facta aliquem epoſteris ſignificant.

Unde fiant, & quomodo deſinant.

Hæc fere a Græcis nominibus fiunt, atqu in Des vel As, vel Is, vel Ne deſinunt.

Quæ terminatio, quæ declinatio Maſculinorum.

Maſculina in Des ſemper exeunt, & 1mæ decl. ſunt, v. g. Pelides, a, nomen Achillis a Peleo Patre, Æatides, æ, nomen ejusdem ab Æaco Ado. Item Æacides nomen Pyrrhi Epirotarum Regis ab Æaco originem trahentis.

Æn. 6, Ipſumque Æacidam genus armipotentis Achillei.

Quæ terminatio & declinatio fæmininorum.

Fæminina in As, Is, & Ne deſinunt As finita Genitivo Adis. Is finita, eodem caſu in Idis exeunt, utraquc declinationis 3æ. Quæ vero in Ne exeunt, declinantur ut Muſice v. g. Theſtias, adis, Althea Theſtii filia. Thaumantias adis, Iris Thamantis filia Atlantis, idis, Electra Atlantis fiiia: Nerine, es, Galathea Nerei filia.

APPENDIX.

Patronymica uon ſolum a Patribus, Avis, Proavis, Abavis, Atavis, Tritavis aliisq; Majoribus virilis ſexus deducuntur, ſed etiam a Matribus; ut Iliades, Romulus ab ab Ilia: Philyrides, Chiron Centaurus a Philyrá.

Item a Fratribus, ut, Phoronis, Io ſeu Iſis Phoronei ſoror; Phaetontias ſoror Phaetontis.

2. a Regibus præterea & Conditioribus; ut ROMULIDÆ: Romani a Romulo. DARDANIDÆ, Trojani a Dardano, Æneade ab Aenea &c.

3. Multa denique a Regionibus, urbilus, montibus, fontibus, fluviis, aliisq rebus fiunt, quæ formam quidem Patronymicorum habent, re autem Gentilia sunt, aut pro Possessivis, Adjectivisq; nominibus ponuntur; ut, Asis, Libystis, Italis, Ausonis, Sarmatis, Colchis, Sithonis, Thessalis, Sicelis, Sidonis, Ilias, Troas, Erimanthis, Mœnalis, Pieris, Tritonis, Pegasis, Phasis, Phœbas &c.

Met. 8. Ægeas metiris aquas, & iu Aside terræ.
Qn. 6, Horridus in jaculis & pelle Libystidis ursæ.
Sil. 7. - - Cymmodoce Nympharum maxima natu Italidum.
Fast 2. Captaq erat lyricis Ansonis ora sonis.
Trist. 1. Sarmatis est tollus, quam mëa vela petunt &c.

Patronymicorum masculinorum formatio.

a nominibus 1æ decl. in A. As. Es.

NOmina *A* finita assumunt *Des* syllabam *ut Ilia, Iliades.*

2. *As* terminata assumunt *de* syllabam ante *S*, ut, *Æneas, Ænea-des, Pheretias Pheretia-des.*

3. *Es* finita mutant *Es* in *ades* ut *Hippotes, Hippotades, Æolus Hippotæ filius.*

APPENDIX.

A finita aliquando ipsum A mutant in I, ut, PhylirA Philirides.

2. As terminata interdum I ante A assumunt; ut, Amyntos, Amyntiades, Philippus Amyntæ filius.

ÆNEIDES, Julus Æneæ filius fit ex ÆneiAdes A sublato.

3. Es finita sæpe I ante A atmittunt, ut, Anchilles, Anchisiades; Lartes Laertiades.

Pa-

Patronymica masculino a Nom. 2æ decl.

NOmina 2dæ decl. in Genitivo assumunt *des* syllabam penultima brevi, ut *Æacus*, *Æaci*, *Æaci des:* sic *Priami-des*. *Æoli-des*, *Tantali-des a Priamo*, *Æolo*, *Tantalo*.

APPENDIX.

1. Genitivus Nominum in EUS assumit des syllabam penultima longa, nam E & I vocales in I longum, vel in ei diphtongum contrahuntur, unde alii Atrides, Tydides &c. alii vero AtrEides &c Græco more scribunt.

Met. 13. convocat Atrides socios terrore paventes.
Aen. 10. te precor Alcide, cæptis ingentibus adsis.
Ov. ep. Pyrrhus Achillides animosus imagine patris.

Longum præterea I penult. hacent, Belides, Lycurgides, Amphyaraides.

2. Quæ a nominibus 2dæ decl. fiunt, interdum ante des syllabam, *A* literam recipiunt; ut, Battus, Batti, Ades; Asopus (non Æsopus) Æsopiades. Talia maxime sunt quæ in IUS desinunt; ut Menoetius, MenoetiAdes; Thestius-Thestiades; Nauplius, NaupliAdes.

3. Japetioniades pro Japetides, a Jæpeto, longius a norma recessit. Met. 4. Japetioniades Atlas fuit &c.

Patronymica a nominibus 3æ declinationis.

SI Nomina sint 3æ decl. Patronymica fiunt a Dativo, addita *des* syllaba: ut *Agenor*, *Agenori*, *Agenori-des*, *Cadmus filius Agenoris*; sic *Thestori des*, *Actori-des*, *Æsonides* &c.

2. Nomina tamen in *As* finita, quorum Genitivus in *Antis*, literam *A* ante syllabam *des*, petunt, ut. *Abas*, *Abautis Abanti Ades*: sic *Atlantiades Pæantiades* &c.

Eodem fere modo formantur, quæ a Nominibus in *On*, fiunt, ut *Telamoniades*, *Amphytryoniades*, *Laomedontiades*, a *Telamon*, *Amphytryon*, *Laomedon*.

A Scipione tamen non *Scipioniades*, ſed *Scipiades* imminuto verbo naſcitur Æn. 8, *Scipiadas duros bello &c.*

Patronymicorum fæmineorum formatio

As & Is. finita quomodo formentur.

PAtronymica fæminina quæ in *As* & *Is* exeunt, fiunt a Patronymicis; ſublata *de* ſyllaba: ut, *Theſtias, DEs* fit *Theſtias, dis,* ab *Æetiades, Æetias;* a *Thaumantianes Thaumantias,* ab *Æolides, Æolis,* a *Tantalides, Tantalis &c.*

APPENDIX.

1. Quæ a Maſculinis in i-ades finitis fiunt, tum in i-as, tum in is exeunt: ut Atlantias & Atlantis, ab Atlantiades, Æetias & Æetis, ab Æetiades &c.

2. Quæ fiunt a Maſculinis penultimam longam habentibus, ſemper deſinunt in e-is, ſoluta diphtongo, e tamen longo v. g. Aeneis, Achilleis, Theſeis &c. ab Aeneides, Achillides, Theleides &c

Triſt. 1. Et tamen illæ tuæ felix Æneidos author.
Juv, ſat. 1. Vexatus toties rauci Theſeide Codri.
Nonnunquam tamen E corripitur
de Pont. 3. Æneidos vati grande fuiſſet opus.

N*E* finita fiunt a Genitivo ſimplicium addita *Ne*: ut *Neptunus, Neptuni, Neptunine*: ſic *Adraſtine, Nerine &c.*

2. Quodſi ſimplex Nomen in *I os* exeat, mutatur *os*, in *one*, ut *Acriſios, Acriſione.* i *Danaë filia Acriſii.*

Amuliebri, *Acriſione* Ovidius finxit naſculinum *Acriſioniades. Vertit in hanc harpen madefactam cæde Meduſæ Acriſioniades.* Oratores Patronymicis raro utuntur Cic. 1. Off. *Digna Æacidarum genere ſententia.*

DE

DE METAPLASMO
seu figuris quibusdam Poetarum.
CAPUT XIV.

PRoprium Poetarum est, Verbis, quibus Oratores utuntur, aliquid interdum detrahere: nonnunquam literas alias aliis permutare, aliquando e proprio loco in alienum transferre. Quod quidem cum in soluta oratione vitium sit, barbarismusque nominatur; in carmine tamen non barbarismus, sed *Metaplasmus* (i *Transformatio*) appellatur: datur enim venia Poetis, qui plerumque coguntur metro servire. Metaplasmi porro species plures sunt en illas.

1. *Apponit Prothesis caput.* 2. *id quod Aphœresis aufert:*
3. *Syncopa de medio tollit.* 4. *quod Epenthesis addit,*
5. *Apocope demit finem.* 6 *quem dat Paragoge.*
7. *Tmesis verba secat.* 8 *Meta sed Thesis ordine spreto.*
Transfert literulam. 9. *Autithesis salvo ordine mutat.*

1. Prothesis est, cum principio dictionis litera aut syllaba additur, v. g. Gnatus pro Natus, Tetulissem pro Tulisse.

2. Aphereśis est, cum principio dictionis litera aut syllaba detrahitur; v. g. Ruo pro Eruo, Temno pro Contemno, Fero pro Refero. Aen. 9. Ferre libet subter densa testudine casus. pro Referre, i. enarrare.

3. Syncope est, cum litera vel syllaba e medio dictionis subtrahitur, ut gubernaclum, sæclum &c. pro gubernaculum, sæculum &c. vide l. 1. c. 9. schol. 2. & C. 17. p. 218.

4. Epethensis est, cum in medio dictionis litera aut syliaba interjicitur; ut, Relliquiæ, Rettuli, Mavors, Navita, Induperator &c. pro Reliquiæ, Retuli, Mars, Nauta, Imperator &c. 5.

5. Apocope eſt, cum fine dictionis aliquid detrahitur; ut Peculi, oti, tuguri &c. pro peculii otii &c.

6. Paragoge, ſeu Proparalepſis eſt, cum fini dictionis aliquid additur v. g. deludier, fabularier &c. pro deludi, admitti, fabulari.

7. De Thmeſi vide ſupra cap. 23. pag. 395.

8. Methatheſis. 1. Tranſpoſitio eſt literarum ordo immutatus, ut Thymbre, pigre &c. Virg. Nam tibi Thymbre, caput Evandrius abſtulit enſis. Niſi quis puter etiam Thymbrus in Nominativo dici

9. Anthitheſis eſt literæ commutatio; ut Olli pro illi.

DE PROSODIA.

CAPUT XV.

QUod Græci *Proſodiam*, hoc Latini *Tenorem*, *Accentum* & interdum *Tonum*, vocant Accentus autem eſt *Rector & moderator pronuntiationis*: eo enim vel attollitur, ut *Acuto*, vel de primitur, ut *Gravi*, vel partim attollitur, partim deprimitur ſyllaba, ut *Circumflexo*.

2. *Acutus* in penultima vel antepenultima, *Circumflexus* in ſola penultima locum habet: *Gravis*, ubi uterque abeſt.

3. Nullius verbi Latini ultima ſyllaba (authore Quintiliano) aut acuitur, aut circumflectitur: quod de pronuntiatione intellige: nam inter ſcribendum *Acuti* aut *Circumflexi* ad diſcernendas alias ab aliis voces adhibetur vulgo hodie vide Introd §. 4.

4. In diſſyllabis, (nam in monoſyllabis Accentus hodie non agnoſcitur) prior acuitur ſive brevis ſit, ſive longa, ut *arma virum Roma vides*, in polyſyllabis vero penultima, ſi longa eſt, acuitur, ut *mortalis*, *ſolicitudo &c.* quodſi penultima brevis eſt, acuitur antepenultima; ut, *gemitus ſolicitus &c.*

5. Cum

5. Cum Encliticæ *Que*, *Ve*, *Ne*, ita jam pronuncientur, ut Acutum Accentum imultimam, vel antepenultimam præcedentis dictionis syllabam rejiciant: v. g. *videsne*, *itane* &c. præstiterit Acuti Accentus notam his ipsis, quæ acuuntur, syllabis, quam Encliticis inter scribendum superimponere.

APPENDIX.

Sunt qui Vocativos istos: Valeri, Virgili, Mercuri, Ovidi, Ambrosi & similes penultima acuta efferunt, etsi hæc brevis sit. Sane hunc morem sua ætate viguisse docet Gellius l. 13. c. 24.

2. Verba plane Græca Græcorum accentu pronuncianda, ut Paralipomenon (me acuta) Lithostrotos (stro acuta) Quæ vero Latine declinantur, Latinorum more pronuncianda sunt; ut Penelope, Hecate, Rhetorice, Ephesus &c. antepen. acuta. Cæsarea, Laodicea, Thassalonica, Idolum &c. penult. acuta. Idem de Hebræis dicendum.

3. Siqua erit in Hebræis vel Græcis vocibus, cujus verus Accentus propter insolentiam offendat vulgi aures; satius fidetur in vulgi eventu (in quod cicero fecisse se testatur in Oratore) seientiam sibi refervare, usum populo concedere, Quarc Melchisedech, Absolon &c. potius dicam ante penultima accuta, etsi Hebræa pronuntiatio penultimam elevari postulet.

DE SYTLABARUM DIVISIONE.

CAPUT XVI:

Regulæ universales.

I. SI Consonans una duntaxat fuerit, cum dividendum erit vocabulum transponitur ad initum sequentis lineæ, ut, *a mor*. II. Si eadem consonans geminetur, & finem præcedentis & initium sequentisi lineæ seu versus obtinet. ut, *an-nus*, *gal-lus*. III. Diphtonginumquam dividuntur, nisi solvantur per Diæresim, scribes igitur *Eu-*

cha-

chariſtia, *Ev-angelium*, *Au-rum &c.* IV. In compoſitis vocibus Poſitio manet integra in fine lineæ, ut, *Præter-eo ab-ivi*, *ex-igo*, *com-edo*, *neg-ligo*, quaſi *nec-lego*.

APPENDIX.

I. In iis quæ intra compoſitionem interponunt aliquid quod extra compoſitionem non habeant, interpoſitum illud potius adhæret præpoſitioni. v. g. *amb-eſus*, *red-oleo*, *red-eo*, *&c. vid. fol. 163. Scholio.* *II* Si prior pars compoſitionis deſinat in eam literam, a qua incipit poſterior & deinde ex geminatis illis omittatur altera ut in *Tranſcendo*, *Diſta &c.* pro *Tranſſcendo* (quaſi *Tranſcando*,) *Diſſto &c*, convenientius videtur præpoſitionem in dividendo mutilam tolerare, quam Verbum aut Nomen: præſtat igitur ſic dividere *Tran-ſcendo Diſto*. *III* *Suſcipio*, *Suſtineo*, *Suſpendo*, & ſimilia cum ſuis derivatis etſi videantur compoſita ex *ſub*, vel *ſuper*, communiter tamen ſic dividuntur *ſu ſtineo*, *ſu-ſpendo &c.* ubi decori rationem duci arbitror. Quod cæteris quoque in verbis, iisque etiam vernaculis dividendis obſervandum. Unde dividam potius *wſzyſ-tek*, *ſzczęs*, *cie &c.* quam aliter. Imo ſtudioſe quoque diviſionem ejusmodi vitare maluerim, etiam non plena linea derelicta, quam in civilitatis leges delinquere. *IV.* In iisque in compoſitione aliquid amittunt parti illi quæ eſt integra parcendum eſt, unde dividam: *anim-adverto*, *anim-æquus &c* ut *adverto æquus* integraſervem. Sic item dividam *po-teſt*, *iti-dem* & ſimilia eadem de cauſa. V. Si extra compoſitionem concurrant diſſimiles conſonantes, ut in, *aPTus*, *reGNum*, *aLTer &c.* videndum eſt, an ab hujuſmodi Conſonantibus incipiat aliqua vox Latina, & ſi incipiat utraque illa conſonans dividendæ vocis trajicienda in ſequentem lineam: ſic ſi dividendum ſit, *atrox*, quia a conſonantibus TR incipiunt Latinæ voces *Trabo*, *Trano &c.* Uſus autem Eruditorum obtinuit ut in dividendis Latinis vocibus utramque conſonantem rejiciant in ſequentem lineam, ſi ab utraque illa conſonante non Latina modo verum Græca etiam vox incipiat. Conſonantium ejusmodi catalogos texunt quidam, tu potius eruditos viros, & accuratos Typographos obſerva.

DE-

DE INTERPUNCTIONE.

CAPUT XVII.

QUemadmodum interſpiratione orationem diſtinguimus; ita, interpunctione ſive interductu ſignificamus nodos quosdam, quibus eadem oratio ſcribendo diſtinguitur Quare ut interpunctionis diſcrimina cognoſcantur, orationis veluti partes cognoſcendæ ſunt.

2. *Circuitus* ſive *ambitus*, Græce *Periodus*, eſt *apte concluſa verborum comprehenſio*; (quæ ni ſi *unimembris ſit*) duabus præcipue partibus conſtat, harum altera Græce *Protheſis*, Latine *propoſitio*, altera *Apodoſis*, quaſi *Redditio* dicitur.

3. Utraque pars, tum *Propoſitio*, tum *Redditio* conſtare poreſt pluribus *membris* & *inciſis*; & Membra quidem Græce *Cola*, Inciſa vero *Commata* nominantur.

4. Inter *Membrum* autem & *Inciſum* illud intereſt, quod *membrum longiuſculum eſt*, & *aliquid affirmat*, *vel negat*; Inciſum *eſt breviuſculum*, & *ſæpe nihil affirmat*, *nihil negat*.

5. Interductus igitur ſeu interpunctio inter *Protheſim* & *Apodoſim* erit punctum averſo ſemicirculo impoſitum ſic (;) Quæ tamen interpunctio videtur ſemper adhibenda, cum ita Membrum a conſequentibꝰ pendet, ut nullo modo poſſit ſenſus in illo conſiſtere in quod ipſa etiam voce ſuspendendum ſignificamus.

6. Inter *Membra*, præſertim ſi paulo majora ſint; bina Puncta locantur ſic (:) *Inciſa* & minora quædam *Membra* fere averſa lineola diſtinguuntur ſic (,) hanc alii *virgulam*, alii *comma* vocant. At minima *Inciſa* quæ nec interſpiratione ſolent diſtingui, ſcribendo quoque nulla interpunctione diſtinguemus.

7. Inter Periodos denique, ſeu Comprehenſiones ipſas, punctum locamus ſic (.)

NOTA. 1. Quæ Comprehensiones novam *Periochæ* inchoaverint, eæ primam literam habent majusculam At si erunt in eadem sententia. in qua superiores Comprehensiones, uullum erit literarum discrimen: nominibus tamen *Propriis*, aliisq; de quibus Introd. §. 4. exceptis, quæ semper a majuscula inchoantur.

2. Est autem PERIOCHA *certæ cujuspiam rei, vel negotii perfecta complexio, quæ per se etiam consistere, atque a cæteris disjungi possit.*

3. Quodsi periocha argumentum valde dissimile complectatur, aliquo etiam relicto spatio a superioribus secerni solet.

4. Jam periodorum exempla atque in iis singularum, de quibus egimus, partium interpunctionem videamus.

UNIMEMBRIS *Omnem conditionem imperii tui, statumq; provinciæ mihi demonstravit Stratorius.* Cic. Fam. l. 12. ep. 23.

BIMEMBRIS 1. *Si fuit in Rep. tempus ullum, cum extorquere arma posset e manibus iratorum civium boni civis authorias & oratio; (2.) * tum profecto fuit, cum patrocinum pacis exclusum est.* Id. de Clar. Ne.

TRIMEMBRIS 1. *Nisi multorum præceptis, multisq; exemplis mihi ab adolescentia suasissem, nihil esse in vita magnopere expetendum, nisi laudem atque honestatem; (*) in ea autem persequenda omnes cruciatus corporis, omnia pericula mortis atque exilii parviesse ducenda: (3.) * nunquam me pro salute vestra in tot ac tantas dimicationes, atque in hos profligatorum hominum quotidianos impetus objecissem* pro Archia.

QUADRIMEMBRIS. 1. *Si quam audax est ad conandum C. Verres tam esset obscurus in agendo; (2.)*

for-

fortasse aliqua in re nos aliquando fefellisset, (3.) * *verum hoc adhuc percomode cadit;* 4. *quod cum incredibili ejus audacia, singularis stultitia conjuncta est.* act. 2. in Verr.

*Asteriscus hic * Prothesim ab Apodosi dividit, numeri 1. 2. 3. 4. Membra significant.*

5. Interdum oratio tota ita membratim cæsimve texitur; ut sæpe inter ipsa membra vel incisa, unicum, aut geminatum punctum collocetnr. Cic. l. 16. ep. 6. *Nulla in re jam festinare volo. Nihil laboro, nisi ut salvus sis. Sic habeto mi Tiro, neminem esse qui me amet quin idem te amet. Nunc te nihil impedit, omnia depone; corpori servi. Vale mi Tiro, vale, vale & salve. Lepta tibi salutem dicit & omnes.*

6. De interrogandi nota vide Introd. §. 4. In dolore & admiratioee alii lineam rectam pingunt sic (!) alii punctum satis esse opinantur. v. g. *O miserum! Qnam magna est domus Domini!* vel: *O tempora! O mores!*

7. Parenthesis de qua I. 2, c. 23. quæ Latine fortasse Interpositio dici posset, sententiam ac duobus majusculis semicireulis ( ) indicatur. Cic l. 12. ep. 4. *Ego nullum locum prætermitto (nec enim debeo) non modo laudandi tui, sed ne orandi quidem:* & l. 13. eq. 41. *Pompejus quotiescunque me (videt autem sæpissime) gratias tibi agit singulares,* At si non omnium diversa sit sententia satis videtur, illam commatis distinguere. Cic. l. 13. ep. 41. *Addo etiam illud, * quoe tibi jucundissimum esse scio, * me ipsum, ex tua erga Luccejum benignitate, maxima voluptate affici,* hic quod asteriscis inclusimus potuit ( ) includi; sed non expediebat. Idem servandum, si geminæ tantum, ternæve voces interserantur: quales sunt, *ut opinor, ut, ajunt, nisi fallor &.*

8. Apostropho quoque Latini Scriptores non raro utuntur. Est vero Apostrophus semicirculus aversus literæ a dextris imminens, & significat aliquid rejectum

esse,

esse, v. g. *Adeon' viden' men' tun, satin' opust' &c.* pro *adeone, videsne? mene? tune? satisne? opus est &c.* Apud Comicos hæc creberrima.

9. Hanc interpungendi rationem optimam ducimus, neque tamen alios reprehendimus.

CALENDÆ NONÆ, IDUS.

CAPUT XVIII

AD intelligendas Latinorum Scriptorum Calendas *Nonas* & *Idus*, hos versiculos, quibus explicatur quot dies habeat quisque mensis, edisce.

Triginta Aprilis, Junius, Septemque, Novemque;
Uno plus alii; viginti Frbruus octo.
Bissextili anno superadditur unus ad octo.
Et tunc bis SEXTO *dic rite* CALENDAS.

2. Item hos, qui, quot cuique Mensi Nouæ, Kalendæ & Idus sint, docent.

Prima dies meusis cujusque vocanda, Calendæ.
ex Majus Nonas October, Julius & Mars;
Quattuor ast reliqui; Dabit Idus quilibet octo.
Post quas quot luces, totidem numerata Kalendas,
Hisque diem primum mensis superadde sequentis.

3. Primo cujusvis Mensis die, *Calendis* dicimus. Mox in Mensibus sex Nonarum, *Martio, Majo, Julio, Octobri,* do die Mensis dicimus; *6to Nonas* id est *6to die ante Nonas*: est enim concisa locutio. Deiude *5to, 4to 3tio, Pridie Nonas, Nonis,* In reliquis quatuor Nonarum Mensibus 2do die Mensibus dicimus, *4to Nonas,* mox *3tio Nonas, Pridie Nonas, Nonis.*

4.

4. Post Notas in Mensibus 6. Nonarum die 8vo in reliquis die 6to dices: *Octavo Idus*, i. *8vo die ante Idus*; mox *7mo*, *6to*, *5to*, *4to*. *3tio*. *Pridie*, *Idus*, *Idibus* *I*dus porro in Mensibus 6. Nonarum in *15tum*. in reliquis in *3tium* diem semper ncidunt

5. Post *I*dus, quia Menses alii sunt longiores, in illis qui sex Nonarum sunt, die sexto decimo dices: *Decimo septimo Kalendas* sequentem Mensem nominando. Totidem enim dies sunt ad Kalendas sequentis mensis, ipsis Calendis inter hos computatis. Deinde 16to, 15to. 14to, & ultra retro numerando, usque ad Pridie Kalendas, qui semper est ultimus dies mensis. *I*n Januario, vero Augusto & Decembri, die 14ta dices: 19no Kalendas sequentem mensem pronuntiando. Mox 7vo. 17mo, 16to, & ultra retrocedendo. *I*n Aprili, Junio. Septembri, Novembri, die 14ta dices 18vo Kalendas, sequentem Mensem appellando. Deinde vero 18mo, 17mo, & ultra retro.

NOTA. Mense Februario, sive communis fit, sive intercalaris annus, semper die 14ta dices 16to Calendas Martii Mox 15to, 14to, 13tio. Sed in anno communi semel tantum sc. die 14ta dices: 6to Calendas Martii. Si vero Intercalaris annus fit, 4to quoque anno recurrit bis dicimus: 6to Calendas Msrtii sc. 24to & 25to die Februarii, duobus diebus in unum computatis. Ex quo Intercalaris ille annus Bissexti, seu Bissextilis nomen obtinuit.

2. Non dicimus autem, 2do Nonas, 2do Idus, 2do Calendas, sed Pridie, id est, priore die ante. Pridie enim idem est quod Priore die Gell, l. 10, c. 24.

3. Mensis nomen non omnino in Genitivo adhibetur: nam eo Casu, quo Calendarum aut Nonarum, aut *I*du-

Iduum, nomen effertur, Proprium quoque Menfis nomeu efferri poteft. v. g. Calendis Januarii, vel Calendis Januariis, 4to Nonas Januarii, vel Januarias, 8vo Idus Fabruarii vel Februarias. Priedie Calenoas Maji, vel Majas, fic ubique. In priore loquendi modo Proprium Menfis Subftantive, in pefteriore Adjective fumitur.

4. Numero Calendarum, Nonarum, & Iduum fæpe additur Præpofitio Ad, eaque vel fola, vel cum Subftantivo, diem. v. g. ad V. Calendas Junias, ad VI. Nonas Maji ad VIII. Idus Novembris vel ad diem V. Calendas Junias, ad diem VI. Nonas Majas &c. vel pro Ad, fubftantivo Diem, præponitur Ante. v. g. Ante diem V. Calendas Junii, diem VI. Nonas Majas &c. Hæc porro omnia nihil aliud fignificant, quam fi fimpliciter diceretur: V. Calendas Junii, VI. Nonas Maji &c. Cic. Att. l. 1. ep. 5. Pater nobis deceffit ad VIII. Calend. Decemb. Plin. l. 3. c. 5. Angeronæ facrificatur ad diem XII. Calendas Jan. Cic. l. 16. ep. 5. Ante diem VIII. Idus Novembr. has literas dedimus. Gell. l. 15. cap. 28. Ante diem III. Nonas Januar. M. Cicero natus eft. Non igitur hæc femper fignificant Circiter; neque enim credibile eft, ignoraffe aut Ciceronem quo die fibi pater deceffit, aut Plinium, quo die facrificaretur Angeronæ &c.

5. Dicitur etiam: Ex ad, vel, ex ante diem X. Calend. Junias, ex ad IV. Nonas Majas &c. &c. Id eft, ex die qui eft ante diem X. Calendas Junias &c. Liv. l. 45. ex ad V. Idus Octobr. &c.

6

6. Porro Calendæ a Græco Verbo, Kalo, i. Voco, dictæ sunt: quia prima cujusque Mensis die, ii quibus Sacra curæ erant, populum ad fastos, nefastosque dies cognoscendos convocabant. Ideo Calendas multi per K. Græco more malunt scribere. Nonæ vero dictæ, quod ab ipsis Nonis ad ipsas Idus novem sint dies. Idus denique dictæ aa antiquo Verbo iduo, i. divido, quod Mensem in duas fere æquales partes dividant.

A. M. D. G.

Tabella Calendarum, Nonarum & Iduum.

	Jan. Aug December	Mar. Mai Juli. Oct	Apr. Jun Sep Nov.	Februarij. Comuuis.	Februarij. intercalar.
1.	Calendis.	Calendis.	Calendis.	Calendis.	Calendis.
2.	4. Non.	6. Noe.	4. Non	4. Non	4. Non,
3.	2. Non.	5. Non.	3. Non.	3. Non.	3. Non.
4.	Pr. Non.	4, Non.	Pr. Non.	Pr. Non.	Pr. Non.
5.	Nonis.	3. Non.	Nonis	Nonis.	Nonis.
6.	8. Idus.	Pr. Non.	8. Idus.	8. Idus.	8. Idus.
7.	7. Idus.	Nonis.	7. Idus.	7. Idus.	7. Idus.
8	6. Idus.	8. Idus.	6. Idus.	6. Idus	6. Idus.
9.	5. Idus.	7. Idus.	5. Idus	5. Idus.	5. Idus.
10	4. Idus.	6. Idus.	4. Idus.	4. Idus.	4. Idus.
11.	3. Idus.	5. Ieus.	3. Idus.	3. Idus.	3. Idus.
12.	Pr Idus.	4. Idus.	Pr. Idus.	Pr. Idus.	Pr. Idus.
13.	Idibus	3 Idus.	Idibus.	Idibus.	Idibus.
14.	19. Cal.	Pr. Idus.	18. Cal.	16. Cal.	16 Cal,
15	18. Cal.	Idibus.	17. Cal.	15. Cal.	15. Cal.
16.	17. Cal.	17. Cal,	16. Cal.	14. Cal.	14. Cal.
17.	16. Cal.	16. Cal.	15. Cal.	13. Cal.	13 Cal.
18.	15. Cal.	15. Cal.	14. Cal.	12. Cal.	12. Cal.
19	14. Cal.	14. Cal.	13. Cal.	11. Cal	11. Cal.
20.	13. Cal.	13. Cal,	12. Cal.	10. Cal.	10. Cal.
21.	12. Cal.	12. Cal.	11. Cal.	9. Cal.	9. Cal.
22.	11. Cal.	11. Cal.	10. Cal.	8. Cal.	8. Cal.
23	10. Cal.	10. Cal.	9. Cal.	7. Cal.	7. Cal.
24	9. Cal.	9. Cal.	8. Cal.	6. Cal.	6. Cal.
25.	8. Cal.	8, Cal.	7, Cal.	5. Cal.	5. Cal.
26.	7. Cal.	7. Cal.	6. Cal.	4. Cal.	4. Cal,
27.	6. Cal.	6. Cal.	5. Cal.	3. Cal.	3. Cal.
28.	5. Cal.	5. Cal.	4. Cal.	Pr. Cal.	Pr. Cal.
29	4. Cal.	4. Cal.	3. Cal.		
30.	3. Cal.	3. Cal.	Pr. Cal.		
31.	Pr. Cal.	Pr. Cal.			

